שבחי זכרונות

אוצרות בית גנזיו של החסיד הישיש
ר' יהודה לייב קוסטינר שליט"א



מהדורת מרמורשטין





בסייעתא דשמיא

עזרי מעם ד' עושה שמים וארץ



כינוס למעשי גבורת הצדיקים, משנתם ותורתם,
חכמתם וצדקתם, המונחלת מדור אחר דור,
איש מפי איש נמסרו והועברו, בישישים חכמה הוסיפו והעשירו,
נקבצו על יד בדיוק נפלא ובמעשה חושב, מפי זקננו ראש משפחתנו

החסיד הישיש ר' **יהודה לייב קוסטינר** שליט"א

מזקני ונכבדי חסידי סערש ויז'ניץ

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2024

נערך ונסדר בס"ד ע"י נכדו הצעיר באלפי ישראל

יוסף מאיר האס

ירכתי צפון קרית מלך רב - רמת ויז'ניץ חיפה
חודש שמרבים בו בשמחה תשע"ו לפ"ק

ביקורת והגהה:
הרה"ח ר' **משה קוסטינר** הי"ו
הרה"ח ר' **משה לייב רוטנר** הי"ו - משב"ק
הרר"ר **מנחם מענדיל דויטש** הי"ו

לכל ענייני הספר:
יוסף מאיר האס
רח' מקור ברוך 16 רמת וידניץ חיפה
052-7602514
8600890@gmail.com

©

כל הזכויות שמורות לנ"ל

מהדורה שניה
אדר תשע"ז

ליהוי ידוע, כי בספר זה הושקעה יגיעה גדולה ודמים מרובים. תרתי משמע. כדי שהספר יצא בכלילת יופי. עוז והדר, נקי ומנופה מכל שגיאה וטעות. לכן על פי דין תורה ולהבדיל ע"פ החוק הבינלאומי, אנו אוסרים בכל תוקף, כל אופן של הדפסה, צילום והעתקה בלי רשות מפורשת בכתב של המו"ל.

בזאת נבקש גם מכל המעיינים בספר נכבד זה, שבאם ימצאו טעות, יואילו נא בטובם להודיענו על כך, כדי שבעז"ה יתוקן הדבר במהדורה הבאה ובכך יזכו את הרבים ושכרם הרבה מן השמים.

עימוד ועיצוב:
סבודי גרפיקה
0527673009

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2024

יעקב הגר
בהה"צ מוהר"א זצללה"ה
רמת ויז'ניץ, חיפה

ב"ה יום שלישי שנכפל בו כי טוב ג' לחודש טבת תשע"ו לפ"ק
פה רמת ויז'ניץ יע"א

היה למראה עיני, עלים לתרופה מהספר הנעלה **"טובות זכרונות"**, סיפורים ועובדות מעטרת תפארת רבותינו הק' לבית קאסוב ויז'ניץ וכן מצדיקי הדורות זי"ע שהאירו את העולם בקדושתם, זכרונות שהיו אצורים אצל האי גברא יקירא ידידנו הנכבד מזקני וחשובי אנ"ש, הרה"ח **יהודה לייב קוסטינר** הי"ו אשר סודרו לדפוס ביד איש אומן הר"ר **יוסף מאיר האס** הי"ו. שהגה ברוחו ללקוט האורות ולסדרם ולהביאם על מכבש הדפוס, לזכות בו את הרבים.

בואו ונחזיק טובה לעוסקים בדבר מצוה לקיים תכתב זאת לדור אחרון, וילמדו פרחי החסידים מהמעיין של שורש גזע קאסוב ויז'ניץ, לכל הצמאים לדעת מן העבר המפואר של צדיקי קמאי, להשקות ממנו כל העדרים, להתדבק בתלמידי חכמים להתבונן באורחותיהם ועבודתם הק', ויעשו רושם בקרבם לקרב את לבם לאביהם שבשמים, לאהבה וליראה את ה' ולמידות ישרות.

זכות רבותינו הק' זי"ע יעמוד לו למלאות כל משאלות לבו לטובה ולהתברך בשפע ברכה והצלחה בכמע"י לאורך ימים ושנות חיים.

המצפה לישועת ה' במהרה

יעקב הגר

ישראל הגר

בהה"צ מוהרמ"י זצללה"ה מויזניץ

שכון אהבת ישראל ואור החיים בני ברק

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

בס"ד, יום שלישי שנכפל בו כי טוב,

ג' בטבת תשע"ו לפ"ק

חיים ארוכים ושלום

אל מע"כ ידידי היקר, ותיק וחסיד

הרה"ח ר' **יהודה לייב קוסטינר** שליט"א

רמת ויזניץ חיפה

הנני בזאת בדברי ברכה והערכה על פעלך המבורך להעביר ולהנחיל לדורות הבאים מאשר חזו עיניך ושמעו אוזניך, דברי הימים וזכרונות טובים ונעימים מפועל קדשם של אבוה"ק רבוה"ק זי"ע, אשר אודותם כבר התבטא זקני הק' בעל "אמרי חיים" זי"ע כי סגולתם לתיקון הנפש רבה היא מאד.

עוד זאת עמך בקובץ על יד ירבה, עובדות נפלאות מעבודתם התמימה של חסידים ואנשי מעשה שהסתופפו בצל רבוה"ק זי"ע, ואשר אאמו"ר הק' זי"ע הרבה לעורר להביט על זקני החסידים, ללמוד מדרכיהם הישרות ולדלות מהם תוצאות חיים.

ע"כ ברכתי נתונה, שזכות הצדיקים תגן עליך וימליצו עבורך בגנז"מ שתזכה להמשיך בפעליך הטובים, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, לאורך ימים ושנות חיים, שלוות הנפש ורוב נחת מכיו"ח, ובמהרה נזכה לחזות בשוב ד' ציון, במהרה דידן אמן.

הכו"ח המצפה לרחמי ד' ולישועתו

שמאי יהודה מרדכי קלעפער מויזניץ
~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

מזכירות
בית כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' שלמה המלך 18-20
ויזניץ, בני ברק

ב"ה, חודש אדר ראשון

שנת 'סיפורי קודש' (תשע"ו) לפ"ק

פה ויזניץ, בני ברק

ברכת קודש כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל הוצאת הספר 'טובות זכרונות'

הנהגות נשגבות וסיפורי קודש מרבוה"ק זי"ע

הן הובאו לפני גליוני ספר 'טובות זכרונות' אשר נלקטו, נערכו ונסדרו בטוב טעם ע"י האברך ברוך הכשרון **מוהר"ר יוסף מאיר האס נ"י בן ידידי אהובי הרב ברוך האס הי"ו**, אשר השכיל ללקט ולשמר למשיב נפשם של חסידים ואנשי מעשה, עובדות נשגבות וסיפורי קודש מרבוה"ק זי"ע שנמסרו בדיוק רב, בשפה ברורה ובטעם זקנים, ע"י האי חסיד מופלג, משרידי דור דעה, **מוהר"ר יהודה לייב קוסטינר הי"ו** מפי הראיה ויותר מפי השמועה, ובסופו מחובר לטהור קונטרס 'על החסידים' עובדות מחסידים ישישים מבני זמננו, למען יישמר ויסופר לדור דור.

חשיבותם הכבירה של 'סיפורי צדיקים' שמענו רבות מפה קודש כ"ק אאמו"ר הק' זי"ע במתיקות ונועם שיח קדשו: **ס'איז כדאי צו רעדן פון תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע, מ'זאל זעהן צו וואס א ילוד אשה איז אימשטאנד צו צוקומען, הם האירו פני תבל ומלואה בגודל קדושתם וטהרתם עד ביאת המשיח...**

אברכך אשר חפץ ה' בידך יצליח, זכותם של רבוה"ק זי"ע אשר את מקחם אתה מברר, תעמוד לך לברך במהרה על המוגמר, להרבות כבוד שמים וחסידות וכבוד בית ויזניץ, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא וכל מילי דמיטב, ובמהרה בימינו נזכה 'לקץ הימין בישועה גדולה' לפ"ק, אכי"ר.

מנחם אליעזר זאב ראזענבוים
בהה"ק מקרעטשניף זצללה"ה
אהבת שלום 8, קרית קרעטשניף רחובות יצ"ו
טל: 08-9492297
פקס: 08-9458865

Rabbi M.E.Z. ROZENBAUM
Kiryat KRETSHNIF
Rehovot E. Israel
Tel: 08-9492297
Fax: 08-9458865

שפעת שלומים מרובים כטל ורביבים וחיים ארוכים וטובים יעלו ויבאו ויגיעו על ראש ידידנו היקר ותיק וחסיד מזקני וחשובי חסידי סערט ויזניץ וממעתיקי השמועה הרה"ח המופלג בהפלגת חכמים ונבונים וכו' מוה"ר יהודה ארי' קוסטינר הי"ו.

אחדשה"ט באה"ר ובלונ"ח באתי בזאת להביע בכתב גודל שמחתי ממה שראיתי שנכדיכם העלו על הכתב עובדות וזכרונות מהצדיקים הקדושים לבית קאסוב ויזניץ וסערט ויזניץ שזכו לשמוע מפיכם בהזדמנויות שונות ובדעתם להדפיסם ולהוציאם לאור עולם בספר בשם "טובות זכרונות" והוא קנקן חדש מלא ישן ואוצר בלום של דברים יקרים המלהיבים את הלב לעבודת השי"ת ולאמונת צדיקים וללמוד מדרכיהם של חסידי קמאי שהיו מקושרים בלו"נ לרבותיהם הקדושים וההבילו את כל הבלי העוה"ז וכל חייהם היו מקשה אחת של תורה ועבודת השי"ת ודביקות בצדיקים ובשב"ק וכו', ואמינא לפעלא טבא יישר וחפץ השם בידם יצליח ומרן דבשמיא יהא בסעדיכון ויתן לכם אריכות ימים ושנים ושיבה טובה שתוכלו להמשיך בעבודת הקודש להשקות צעירי הצאן ממימי הדעת שזכיתם לשאוב ממעיינות החכמה של הדור הקודם מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ותזכו לרוות תענוג ונחת מכל יוצ"ח מתוך הרחבת הדעת ושלוות הנפש עד ביאת גוא"צ בב"א.

ברוך הגר

בהרה"צ מוהר"מ זצללה"ה

מאטיניא

חופ"ק בני ברק ת"ו

אהבת שלום 28 טל. 03/6770078

בס"ד, טבת תשע"ו לפ"ק

לכ' ידידנו הנעלה, הרה"ח ר' **יהודא לייב קוסטינר** שליט"א

ויוצ"ח העוסקים בהדפסת ספרו – **"טובות זכרונות"**, ה' עליהם יחיו

חביבות יתירה היתה לחסידי קמאי לטייל בחצרות בית ה', הם צדיקי הדורות לרעות בגנים וללקוט שושנים, ע"י התבוננות בעבודתם המופלאה, בהנהגותיהם הנעלות, במדריגותיהם הרמות ובמידותיהם הזכות והנעימות, כדי לדלות מבארם ולרדות מיערת הדבש, הני מילי מעלייתא שערכם לא יסולא בפז, כי בזה מעוררים בלב לעשות כמעשיהם וללכת באורחותם, וכדאיתא ב'מסילת ישרים' (פרק כ"א) – **וזלה"ק**: "וכן תועיל הקריאה בסיפור מעשה החסידים ובאגדות וכו', כי כל אלה מעוררים את השכל להתייעץ ולעשות כמעשיהם הנחמדים", ע"ש.

והנה זכה ידידנו הנעלה להיות שנים רבות אושפיזיכנן לאותו חסיד מיוחד, משיירי חסידי קמאי, ה"ה חמיו החסיד הישיש רבי **יהודא האס** זצ"ל, נצר למשפחה שורשית של חסידים שבערה בליבם יראת שמים ואמונת צדיקים כאש להבה מדור דור.

החסיד רבי יהודא הנ"ל לא נס ליחו ואף בזקנותו המופלגה היה טופח ע"מ להטפיח חסידות וסיפורי צדיקים, והיה דולה ומשקה בעין יפה בפרט מחצר בית רבו, היא בית חיינו זקני הקדוש מאנטניע זי"ע ועכ"י, וזכה חתנו ה"ה הרה"ח ר' לייבל שליט"א ונתקיים בו הכ' "ועלהו לא יבול", ונחרטו הסיפורים במוחו ונשארו זכים ומאירים ובהירים כיום נתינתם, לא נשתנה זיוום וריחם הנעים לא נמר.

לכן בבואו כעת להפיץ מעינותיו חוצה, ברכתי שלוחה שיזכה בס"ד להוציא ספרו מן הכח אל הפועל בנקל וללא מכשולות, וזכות הרבים תלויה בו. ויזכה לישב בבית ה' רבות בשנים מתוך בריאות איתנה ולהשקות עדרי הצאן מדשן ביתו עד ביאת גוא"צ בבא"ס.

מנאי מוקירו ודורש שלומו

דוד יהודה צבי הכהן
מאטניא

מנחם דוד הגר
בהרה"צ מוהר"מ זצללה"ה
שאץ ויז'ניץ
מקור ברוך 4 רמת ויזניץ, חיפה

בס"ד יום א' לסדר "למען תדע כי אין כה' אלוקינו" תשע"ו

חיי נחת ושמחה לכבוד ידיד בית אבא וידידנו היקר

הרב החסיד ר' **יהודה לייב קוסטינר** הי"ו

קורת רוח היה לי, עת הובאו לפני גיליונות נפלאים מזכרונותיך הטובים, על אבותינו ורבותינו הק' לבית קאסוב-ויז'ניץ, מה ששמעת וקיבלת מפי אביך החסיד המופלג ר' שלמה קוסטינר ז"ל - שזכה להיות מבני היכלו של זקני הק' מרן בעל **'אהבת ישראל'** זי"ע, ומפי חותנך החסיד המופלג ר' יהודה קופל - האס ז"ל - שהיה מן המקורבים ביותר להרה"ק **רבי חיים מאנטניא** זי"ע.

חיבה יתירה נודעת עבורנו למדורי הסיפורים בפנים הספר, מהמובא על הרה"ק **רבי משה משאץ** זי"ע בנו השלישי של הרה"ק בעל **ה'אמרי ברוך'** מויזניץ זי"ע, שהיה צדיק נשגב ועמוד העבודה והיה מכונה בדורו ה'שבת איד' מעוצם דבקותו ועבודתו הק' הידועה בפרט ביום השב"ק, ובנו מ"מ הרה"ק **רבי חיים משאץ** זי"ע, אוד מוצל מאש אשר זיכהו הקב"ה לאחר המלחמה הנוראה לאסוף את השברים מההריסות, ולקבץ סביבותיו עם שרידי חרב מהנותרים לפליטה מקהילתו המפוארת לשעבר שהייתה מלאה בחכמים וסופרים, בחסידים ואנשי מעשה שהיו חבוקים ודבוקים ברבותינו הק' זי"ע וזכה בחסדי השי"ת לקומם שוב את חצה"ק **שאץ ויזניץ** בעיר חיפה לשם ולתפארת וכאשר זכות גדולה נפלה בחלקכם להיות מן הדרים בשכנותם של הני צדיקי קמאי, בעיר שאץ המעטירה, שהייתה עיר ואם בישראל מכל הבחינות, וקיבלתם מהם גדולות ונצורות, אוצרות בלומים עד אין ערוך.

גם במדור הסיפורים על זקני הק' מרן בעל **'מקור ברוך'** מסערט ויזניץ זי"ע, מצאתי את שאהבה נפשי, דברים ערבים וטובות זיכרונות מפעלי חייו הטהורים, מה שזכית לקבל מפי קדשו בהיותך מקורב לבית המלכות, ובידו הגדולה הרעיף עליך מאוצרותיו הברוכים ומעיינותיו הנובעים כהנה וכהנה, כפי שעיני כל תחזינה בין בתרי הספר המהודר.

אוצר זיכרונותיך מהווים גשר המחבר בין הדורות שהיו ואינם, לדורותינו כיום. אודות החשיבות לסיפורים אמיתיים מגדולי וצדיקי ישראל כבר נודע בשערים ועיין שו"ת **'חתם סופר'** ח"ו סי' נ"ט, שכותב "לספר בשבח הצדיקים היא מצוה גדולה". וכן מובא ב**'פלא יועץ'** ערך זכיה וז"ל "אם חננו ד' רוח דעת, יעשה ספר ללמוד ולהועיל, ואם יזכה שיועיל דבריו בדור מן הדורות לאחד מני אלף, די לו אם לא בא לעולם אלא לדבר זה".

אשר על כן, אצרף בשורות אלו את ברכתי הנאמנה לנכדו ידידי עורך הספר הרה"ח **יוסף מאיר האס** הי"ו שעשה עבודה נפלאה למען ידעו דור אחרון בנים יולדו, יקמו ויספרו לבניהם, (תהילים ע"ח) ושתזכו להמשיך בהפצת המעיינות חוצה, להשקות צמאי חסדיך מנהר היוצא מעדן, מתוך אריכות ימים ושנים טובות, בריות גופא ונהורא מעליא, נחת והרחבה וכל מילי דמיטב, אכי"ר.





ציור מנורת 'שויתי ד' לנגדי תמיד' לש"ץ

מעשי ידי קדשו של רבה"ק בעל 'חכמת אליעזר' זי"ע

מימי שהותו למנוחת הנפש בגבעה הצרפתית עיה"ק ירושלים ת"ו - קיץ תשל"ה

ישאו ברכה מאת ד'

נהלל ונקלס ברון שיר ושבח, את דודנו הנכבד והנעלה, האי גברא רבא ויקירא, עושה צדקות בכל עת וחסד לאלפים, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, מעוז לדל ומחסה לאביון, לבו פתוח כאולם לכל מעשה מצוה, ד' עמו גיבור חיל, אבן יקרה במשפחתנו המעטירה, מהיושבים ראשונה במלכות בית סערט ויזניץ ואיש אמונו של מרן רבנו הק' בעל 'חכמת אליעזר' זיע"א רבות בשנים, כבוד שמו מפארים, בכל הילולים ותוארים

הנגיד הנכבד

ר' מאיר יהודה מרמורשטיין שליט"א

ואתו עמו זוגתו החשובה העומדת לימינו
בכל פעולותיו הטובות לברכה ולתהילה
מנשים באוהל תבורך מרת **הניה** תחי'

שנדבה אותם רוחם הטהורה לכסות את כל הוצאות הדפסת הספר
לכבוד אביהם - זקננו החסיד הישיש
ר' יהודה לייב קוסטינר שליט"א
ומהדורה זו נקראה על שמם - 'מהדורת מרמורשטיין'

ממעון הברכות יבורכו בכפלי כפליים, לשאוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח מלוא חופניים, וזכות רבותינו הק' המוזכרים בספרא הדין תעמוד להם כל הימים, לאורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, בברכה המשולשת בתורה, בני, חיי אריכי ומזוני רוויחי, מתוך שמחת ושלוות הנפש, וכט"ס אכי"ר

רחק ממני מנחם משיב נפשי

עינינו יזלו וידמעו באין הפוגות, עת נעלה על נס זכרוננו, את דמותו הטהורה של האי צדיקא ופרישא, אוהבם ואביהם של ישראל, עמוד האש שהלך לפני המחנה, להאיר הנשמות ולטהר הלבבות, הרים את השגותינו ושאיפותינו לדעת את הדרך אשר נלך ואת המעשה אשר נעשה, בהתמדת התורה, בקדושת הדיבור ובשלימות הנכונה, מסר נפשו למען הכלל והפרט למעלה מיובל שנים רצופות וזכה להקים דורות של תלמידי חכמים הגונים ומצוינים בכל קצווי תבל, עמוד צלותהון דישראל, מלך קדוש, רם ונישא, חכמת אדם תאיר פני קדשו, לשמו ולזכרו הטהור תאוות כל נפש

אדוננו מורנו ורבנו הקדוש והטהור

רבי **אליעזר**

בן אדוננו מורנו ורבנו הקדוש והטהור

רבי ברוך זצוקללה"ה

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל

בעמ"ח ספה"ק 'חכמת אליעזר'

עלה בסערה השמימה ביום המר והנמהר כ' בתמוז תשע"ה

תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו, ימליץ טוב בעדנו
כאשר היתה באמנה אתו כל הימים אכי"ר

הונצח ע"י תלמידו, נאמנו ומקורבו

הנה"ח ר' **מאיר יהודה מרמורשטיין** שליט"א



תוחק בספר לזכרון עולם

נשמת זקנתנו היקרה והחשובה, אשת חיל עטרת תפארת בעלה, אוד מוצל מאש, זכתה להקים יחד עם יבלחט"א זקננו שליט"א, דור ישרים ומבורך ההולך בדרכי אבותינו ורבותינו הק', כל ימיה שפכה תפילות ותחנונים להצלחת צאצאיה בתורה ובחסידות, מופלאה במעלות ובמידות טובות, מצוינת באמונה פשוטה ובאמונת צדיקים יוקדת, נצר מפואר למשפחת חסידים מופלגים מדור דור, עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון

מרת גיטל נעכא קוסטינר ע"ה

בת החסיד המופלג והמפורסם

ר' יהודה האס ז"ל

מגדולי חסידי אנטניא

נלקחה לבית עולמה בשם טוב ובשיבה טובה

ביום רביעי י"ח שבט תשע"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

זכרה הטוב לא ימוש מפינו ומפי זרענו
ומפי זרע זרענו לעולם ועד



בפתח השער

דברי בן המחבר
הרה"ח ר' משה יחיאל מיכל קוסטינר הי"ו

אודה ד' בכל לבב על שזכינו להעלות על מכבש הדפוס, סיפורי צדיקים האצורים וגנוזים בזכרונו של אבא מארי הי"ו לאורך ימים ושנים טובות. סיפורים אלו מסופרים על ידו בדיוק רב ובאותה לשון, כפי שמספרם במשך עשרות השנים האחרונות, במתק לשונו ובנועם שפתיו, כיד ד' הטובה עליו.

זכורני לפני כחצי יובל, בלכתי ברחוב הראשי של שכונת הדר בעירנו חיפה יצ"ו, לא הרחק מחנות לספרי קודש של אבא שיחי', אני רואה את הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל אב"ד ראדומישלא לונדון, בחזרתו מבית הכנסת לאחר תפילת שחרית, לכיוון בית חתנו כ"ק האדמו"ר מנדבורנא-חיפה שליט"א. נתתי לו שלום והחזיר לי שלום, והיה נראה כמחפש דבר מה. ואכן פנה אלי, באמרו: **"לאחרונה פגשתי ביהודי חיפאי המספר סיפורי צדיקים באופן נפלא מאד, אני משתוקק לפגשו שוב, אינני יודע את שמו, אני יודע רק שיש לו כאן ברחוב חנות ספרים ואיני מוצאה, שמא תוכל לסייע לי למצאו".**

בהיסוס רב הראיתי לו את חנותו של אבא שיחי', שהיתה עדיין במרתף בית מס' 85. הגר"א היילפרין הציץ פנימה ומיד הכירו. נכנס והתיישב בחנות, כשהם משתעשעים יחדיו בצוותא מספר שעות בסיפורי צדיקים. חזי מאן גברא רבא דקמסהיד עליה, הגה"צ אב"ד ראדומישלא זצ"ל, גברא רבא ובפרט בשיחתם של עבדי אבות, בהם יצא שמו בכל העולם כולו כאחד מגדולי מעתיקי השמועה.

ואכן ב"ה פקע שמיה של אבא מארי שיחי', כבעל זכרון טוב ['זכרון טוב' בגימטריא 'יהודה אריה לייב' עם האותיות, 'טוב' רומז לשמה של אמנו מרת גיטל נעכא ע"ה] מדייק במאמרו ומספר נפלא, עד שרבים אומרים מי יראנו טוב, לכן שינסנו מותנינו לאסוף את הסיפורים כולם לפונדק אחד ולהפיצם בישראל, להרבות כבוד ויקר

באמונת צדיקים טהורה. תיתי ליה לחתן אחותי הרב יוסף מאיר האס הי"ו, שעמל ויגע שנים רבות [לאחר שכמה נכדים התחילו במלאכה], ליקט את כל החומר, טרח ורשם הכל בטוב טעם ודעת.

* * *

עם סיום מלאכת העריכה וההכנות האחרונות להעלאת הספר על מכבש הדפוס, חשך מאור עינינו וכבה נר המערבי, בהסתלקותו הפתאומית של כ"ק מרן אדונינו מורנו ורבנו הכ"מ זי"ע ועכ"י, שעלה בסערה השמימה ביום שלישי כ' בתמוז. הוא האיש שהיה לנו יותר מאב ומאם, אשר אמרנו בצילו נחיה כל הימים עד ביאת ינון, ועכשיו אבידת רבו קודמת ובפרט שהיא גם אבידתו של אבי. עיני עיני ירדה מים.

מי אנכי שאבוא במילים אל הלקח ארון האלוקים, אולם תמכתי יתדותי בדברי חז"ל (מועד קטן ח.) "ספדנא במערבא אמרי יבכון עמיה כל מרירי ליבא". חז"ל דורשים למה הקדים פסוק פ' לפסוק ע' במגילת איכה. אבל עדיין תמוה הדבר, כי בפרק הראשון קדם ע' לפ' לפי הסדר ורק בשני הפרקים - ב' וג' - הקדים פ' לע'. על כן אמרתי בדרך צחות, שבפרק הראשון הסמוך לחורבן קדם עין לפה, שהעין כל-כך דומעת עד שנמנע מהפה לדבר, ורק עם הזמן בפרק שני ושלישי, יכול הפה להתגבר קצת על העין - שעדיין דומעת - ולומר דברי קינה על החורבן.

בעת שעברתי לפני כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בבואי לנחם ולהתנחם, רציתי לבטא את תחושותי, אבל ביודעי שאצלי קדם דמע עין לפה, על כן באתי אל המלך בכתובים. ואעתיק בזה את אשר העליתי בכתב והגשתיו בקודש:

בס"ד, שבעה דנחמתא לפורענתא דתלתא

*ספדנא במערבא אמרי יבכון עמיה כל מרירי ליבא. עברתי וקראתי את עשרות הרבות של מודעות האבל שהתפרסמו על סילוקו של מרן זי"ע הכ"מ, אך הגדרה אחת לא מצאתי. הגדרה שאין ולא היה אדם בעולם שלא הסכים עמה - "**חכימא דיהודאי**", תואר שכל-כך הלמתו במלוא מובן המילה, והנה אף אחד לא הזכיר זאת.*

ואז הבזיק בי ניצוץ שהיכה בי כאלומת אור. האדם בטרם היוולדו - משביעים אותו תהי צדיק וכו' "כי צדיק ד' צדקות אהב" (תהלים י"א - י"א תשרי תרפ"ה), ועל זה נלחם האדם עם יצרו כל ימי חייו, וכל

הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו. כ"ק מרן זי"ע הכ"מ, כל ימי היותו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, השכיל ברוב חכמתו להסתיר צדקותו וצדקותיו, על ידי פקחותו. "וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו, ויכל משה מדבר איתם ויתן על פניו מסווה". חכמת אדם תאיר פניו ופקחותו העצומה סינוורה עיני כל, שימשה מסווה לכל פעולותיו והסתירה את מעשה הצדקות. הלא כל צעד ושעל היה מדוד לפי השו"ע, כל הליכה היתה הלכה, כל דבר גשמי היה רוחני, אבל הכל בהסתרה.

אבל "בבא [ראשי תיבות שמו של מרן זי"ע בן מרן זי"ע] משה לפני ד' יסיר את המסווה", בעת עלותו בסערה השמימה לעמוד לפני ד', אז סר המסווה ונתגלה במלוא עוצמתה יפעת צדקותו, וצדקתא לעם חביב, ואז כל פעולותיו וכל אלפי העובדות המסופרות, מקבלות משמעות עמוקה מני ים, התובעת אותנו לכת בדרכיו ולהגיע למעשי אבותי. ואז יענך ד' ביום צרה ישגבך שם אלוקי יעקב" (תהלים כ' - כ' תמוז תשע"ה).

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א קרא את אשר כתבתי ואמר בלשון קדשו: "**כל מילה הכתובה כאן - אמת**".

* * *

בעוד גלגלי מכבש הדפוס החלו לנוע ולקלוט את גליונות הספר, עצר שעון הזמן מלכת ושבת משוש ליבנו. נתערב לנו עת דפוס ועת ספוד, ולדאבוננו שמחת לידת הספר, ותוגת השכול משמשים בערבוביא, על-כן מחובתי להוסיף מספר מילים מלבי הדואב.

טרם יבשה דמע עיני מהסתלקותו לשמי רום של רוח אפינו כ"ק מרן אדמו"ר בעל 'חכמת אליעזר' זי"ע הכ"מ, ושוב הוכיתי באבדן מולדתי, כשביום י"ח שבט נלב"ע א"מ מרת גיטל נעכא ע"ה הכ"מ.

מחמת קוצר היריעה, אזכיר נקודה אחת שהיתה מרכז חייה, כפי שחרתנו במצבה שעל קברה:

גולת כותרת — **י**מי חייה — **ט**ובות להשפיע — **ל**הוריה ולצאצאיה

מטרה עליונה אחת היתה לה: לדאוג לשלום ולרווחת כל צאצאיה, נשאה בעול כולם במסירות שאי אפשר לתארה, ומעל הכל שמחה בשמחת כולם. שמחה שפרצה גבולות. לפני למעלה משלש שנים נפלה רוחה ל"ע, ואף גם אז במצבים הקשים ביותר הכירה וזכרה כל אחד ואחת מצאצאיה כ"י והשתתפה בשמחתם, ועד זיבולא בתרייתא, כאשר בעשרת הימים האחרונים לחייה עלי אדמות, בעת אשר כל מערכות גופה קרסו ורק לבה פעם בחלישות.

באותם ימים נכנסו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה שלשה ניניה שנולדו למזל טוב וכן נחוגו שמחות 'חלאקה' לניניה, וגופה התייסר ופרפר בין חיים לחיי נצח, ובלבד שלא להשבית את השמחה. עם תום שלישי למילה, פרחה נשמתה ונסתלקה מאיתנו. וכן ביום שקמנו משעת ימי האבל, נערכה בבית החינוך של מוסדותינו הק' - מסיבת סידור, כשמתוך 60 החניכות, נמנו שמונה מצאצאיה בלע"ה והשמחה לא הושבתה כמשאת נפשה הטהורה. כמו"כ זכתה שבתוך ימי השלושים לפטירתה, נולדו שתי נינות הנושאות את שמה.

כן יעזור השי"ת שאמנו ע"ה תמשיך בתפקידה שנטלה על עצמה כל ימי חייה, כן ממקום מנוחתה על כנפי השכינה, תמליץ טוב בעד כל המשפחה, ובפרט על אבינו שיחיה שיאריך ימים ושנים טובות בטוב ובנעימים, ויאזור כוח איתנו יחד לשאת ימים אלו של ביאת הגואל אשר פעמותיו נשמעים, ואז יקוצו וירננו כל שוכני עפר אכי"ר.

* * *

ותערב עתירתנו לפני אדון כל, אבינו מלכנו זכרנו בזיכרון טוב לפניך ופקדנו בפקודת ישועה ורחמים, אבינו מלכנו שלח רפואה שלימה לחולי עמך. יזכה אבינו שליט"א לרוות נחת מאיתנו עוד רבות בשנים בבריות גופא ונהורא מעליא, עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו, להגיד - עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו אכי"ר.

הַזּוֹכֵר לְמַזְכִּירָיו טוֹבוֹת זִכְרוֹנוֹת
(תפילת מוסף לראש השנה)

אקדמות מילין

השיר והשבח לחי עולמים, אשר חבלים נפלו לנו בנעימים, בגודל חסדו וטובו העצומים, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, להוציא לאור עולם ספר מהודר זה, אשר שמו יקבנו בעוז ובגאון - "**טובות זכרונות**", בו נקבצו וגם נאספו כעמיר גורנה, אלפי סיפורים נבחרים ועובדות נפלאות, מרבותינו הקדושים והטהורים בשלשלת הזהב לבית קאסוב-ויז'ניץ וכן מפעליהם הטובים של גדולים וצדיקים, אשר חיבה יתירה נודעת להם מפי ספרים וסופרים, הצמאים לדבר ד' ונפשם כמהה לשמוע דברים נכוחים אלו.

בחסד ד' עלינו, התברך דורנו האחרון בזקנים שקנו חכמה מצדיקי קמאי ומחסידים ואנשי מעשה, המעבירים אל הדורות הבאים אוצרות בלומים של זכרונות מדויקים להפליא, מה שראו עיניהם ומה ששמעו אוזניהם במרוצת השנים הרבות שחלפו, מאותם דורות קדומים שהיו ואינם, כאשר בשמיעת סיפוריהם ובהאזנת זכרונותיהם, מתחברים אנו בגשר החיים לתקופות נאצלות מן העבר המפואר, אליהן כוסף כל חסיד בר-דעת החפץ לדעת צדיקים מה פעלו עלי אדמות.

אחד המיוחדים שבחבורת מעתיקי השמועה בדורנו, הוא זקננו הנכבד והנעלה, ראש משפחתנו המעטירה, איש דורות ראו עיניו, החסיד המופלג ר' **יהודה לייב קוסטינר** שליט"א, מזקני וחשובי קהל עדתנו הק' ברמת ויז'ניץ, שמשך כל שנותיו עלי אדמות לאוי"ט, הסתופף בצילם הטהור של רבותינו הקדושים ואף זכה לחזות בפני קודשם של כל ארבעת בניו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שדמותם הטהורה חקוקה ברמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, כל אחת בייחודיותה וביפעת צדקתה.

מפיהם של אלופי אלפי ישראל אלו, קיבל ולמד תורה וחסידות, ובדרכם ובמורשתם הטהורה מנחיל לנו - צאצאיו הרבים כ"י - את דרך החסידות הצרופה לתהילה ולתפארת, כפי שעיניכם תחזינה מישרים בין דפי הספר, באיזו התרפקות געגועים נשמעים הסיפורים והזכרונות מפיו, עת מעלה הוא על נס זכרונו את צורת דיוקנם הקורנת שאין תמורתה.

קרוב לארבעה עשורים מאזינים בני משפחתנו ושוחרי חסידות בשקיקה רבה לאוצרותיו הברוכים של זקננו שליט"א, המהווה מאגר נדיר ואוטנטי מדשן ביתם של רבותינו הק' לבית ויז'ניץ, לצד שמועות טובות ממקורות מהימנים, על גדולי הצדיקים מכל העדות והזרמים. ארבעה עשורים של סיפורים השבים על עצמם, מסופרים שוב ושוב בדיוק מופלא. עולם נעלם של האתמול שיעשיר מאד את המחר, וייצוק חיים של חסידות טהורה אל ההווה.

מעלה יתירה יש בו בספר זה, שכל הסיפורים המובאים בו המה מדויקים ביותר, כפי שהעידו על זקננו שליט"א רבים וטובים המאזינים לנועם אמריו רבות בשנים, שבכל פעם חוזרים הסיפורים ונשנים באותו דיוק ובאותן לשונות, כפי ששמעם מפי בעלי המעשה עצמם או מפי אביו וחותנו ז"ל הנודעים לשם ולתהילה בזכרונותיהם המדויקים והקולעים. כמו"כ חלק נכבד מזכרונות אלו, הוקרא לפני כ"ק מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א ממאנסי - ע"י ידידנו היקר נכדו הרה"ג ר' לוי יצחק האגער שליט"א - שהביע קורת רוחו המרובה לשמוע את הדברים הכתובים כאן.

* * *

ויז'ניץ - תכלינה המילים ועדיין לא ניגע באפס קצה ההוד וההדר של חסידות מפוארת ומרוממת זו, שמיום היווסדה הרימה את קרן התורה והחסידות כפליים לתושיה, באותה אש קודש המלהטת סביבות עוזה, המלהיבה ביקוד את כל הנכנס בשערי היכלה המופלא. רק לשמע המילה - "ויז'ניץ", היו נאחזים המוני חסידי קמאי ברטט של קדושה עילאית, שזר לא יבין זאת. ויז'ניץ היתה ועודנה מושג לכל שוחר תורה וחסידות, אבן שואבת למבקשי דרך אמונה וטעם נפלא בתפילה ובשבת קודש.

זכתה משפחתנו הנכבדה - משפחת קוסטינר - שהצד השווה אצל כל אבותיה וזקניה משנות דור, שהיו כולם כאחד חסידים מופלגים ונלהבים ביותר אצל רבותינו הק' לבית קאסוב - ויז'ניץ - אנטניא. לא חסידים מן השורה, אלא חסידים היושבים ראשונה במלכות, כאשר חלקם זכו לשמש בקודש לפני ולפנים. ויז'ניץ מילאה את כל חלל עולמם הרוחני והנפשי, ותולדות חייהם המובאים בסוף הספר, הם סיפורי חיים של חסידים הדבוקים ברבותיהם הקדושים כשלהבת בפתילה. אינם עושים דבר בלי לשאול לדעתם, מתאמצים לכוון מחשבותיהם לאורח מחשבתם, דבקים בהם בחייהם ולא נפרדו מהם גם לאחר הסתלקותם לעולם שכולו טוב. על כך

גבה ליבנו בדרכי ד' ועם ייחוס רם זה, נחנך את צאצאינו היקרים בדרכי החסידות הנאמנה.

נימי הזהב שנשזרו בימיה של משפחת קוסטינר עם חצר הקודש, החלו אצל ראש המשפחה החסיד המופלג רבי **יעקב פולק** זצ"ל - שהיה מגדולי החסידים בימי רבה"ק בעל 'אהבת שלום' זי"ע; בנו הגדול הגה"ק רבי **שלמה דרימער** זי"ע אב"ד סקאלע הנודע בספריו הבהירים 'בית שלמה' - שהיה מגדולי החסידים המופלגים בימי רבה"ק בעל 'תורת חיים' זי"ע; חתנו הגה"ח רבי **משה ברומער** זצ"ל - שהיה משמש בקודש אצל רבה"ק בעל 'צמח צדיק' זי"ע שנים רבות; חתנו החסיד הותיק רבי **משה יחיאל מיכל קוסטינר** ז"ל - מגדולי החסידים וממקורביו הנאמנים של רבה"ק בעל 'אהבת ישראל' זי"ע; בנו החסיד המופלג ר' **שלמה קוסטינר** ז"ל - מותיקי חסידי ויז'ניץ בימי רבה"ק בעל 'אהבת ישראל' זי"ע ומהמקורבים ביותר לארבעת בניו הקדושים זי"ע.

משפחת קוסטינר הצמיחה בכל הדורות חסידים נאמנים, החל מראש המשפחה הרה"ח ר' **יהודה לייב קוסטינר** ז"ל ובנו הרה"ח ר' **אהרן קוסטינר** ז"ל - שהסתופפו בצל קודשם של רבוה"ק בעל 'תורת חיים' ובעל 'צמח צדיק' זי"ע; בנו הרה"ח ר' **יהודה לייב קוסטינר** ז"ל - אביהם של זקנינו הרה"ח ר' **אברהם אלתר קוסטינר** ז"ל מגדולי חסידי אנטניא והרה"ח ר' **משה מיכל קוסטינר** ז"ל הנזכר לעיל. כמו-כן ממשפחה זו התפרשו ענפים רבים בחצר הקודש ויז'ניץ, כמו משפחתו הענפה של החסיד הנודע ר' **מענדיל קומונשטער** ז"ל - מגדולי החסידים בימי רבה"ק בעל 'צמח צדיק' זי"ע, שמלפנים היה שם משפחתו 'קוסטינר' והוחלף מסיבות שונות למשפחת 'שמחה'.

גם מצד זקנתנו מרת גיטל נעכא קוסטינר ע"ה, היו כל אבות משפחת קאפיל-האס המעטירה, מהנכבדים ומהקרובים ביותר בחצרות הקודש. החל מאותו חסיד מופלא ר' **משה קאפיל** ז"ל מראדוביץ - מגדולי חסידי רבה"ק בעל 'צמח צדיק' זי"ע; בנו הרה"ח ר' **שמואל קאפיל** ז"ל וחתנו הרה"ח ר' **מנשה האס** ז"ל - מקרוביו הנאמנים של הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע; הרה"ח ר' **דוד אריה לייבוש קאפיל** ז"ל - מחסידי אנטניא הנלהבים וממעתיקי השמועה בחצר הקודש; הרה"ח ר' **יהודה קאפיל-האס** ז"ל - מזקני ונכבדי חסידי אנטניא שהיה דבוק ברבותיו הק' בצורה מעוררת השתאות, ואוצר זכרונותיו הבלום מעטר את ספרנו זה בכלילת יופי ובטעם זקנים שאין תמורתו. כמו-כן ישנם עוד מראשי משפחה זו שהיו חסידי אנטניא בלב

ונפש, כמו הרה"ח ר' **נחמיה דיקמן** ז"ל והרה"ח ר' **משה יוסף נאגלער** ז"ל.

קשר איתן ואמיץ זה לרבותינו הק', ממשיך ביתר שאת אצל זקנינו שליט"א, שגדל והתחנך מעת עמדו על דעתו להיות דבוק לצדיקי אמת ולהתבטל בפניהם כעפרא דארעא, כאשר מרום שנותיו לאוי"ט זכה להימנות מהיושבים ראשונה במלכות בית ויז'ניץ, בהיותו מן המקורבים ביותר אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע והרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, שמצאו בו כלי מחזיק ברכה, חסיד נאמן המקבל כל דבריהם באמת וצדק, כנתינתם מסיני.

עובדא קטנה שיש בה כדי להעיד רבות, התרחשה בשבת עליה לתורה של זקנינו שליט"א, שהתקיימה במעון קדשו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ברח' בילו 16, בחודש כסלו תשי"ד. היכל ביהמ"ד הקטן וביותר כותל המזרח הצר, לא יכל להכיל יותר משני אנשים. באותה שבת התקיימה גם שבת שבע ברכות לחתן נוסף, כך שרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע והחתן עמדו בכותל המזרח, ולזקנינו שליט"א לא נותר מקום לעמוד בו. כשראה זאת רבה"ק ה'מקור ברוך', נטל את זקנינו והניחו בינו לבין הקיר, באמרו לו בצחות לשונו: "**דאס איז אונזערס פון די מקור**" (זה שלנו מהמקור).

חיבה יתירה היתה נודעת לו אצל רבנו הק' בעל 'חכמת אליעזר' זי"ע, שבמשך קרוב לשבעים שנים רצופות היתה נפשם קשורה זה בזה, עד שאם יתן איש את כל הון ביתו באהבה זו, בוז יבוזו לו. המפורסמות אינן צריכות ראיה, באשר קרבתו הגדולה של זקנינו שליט"א אצל רבנו הק' זי"ע ידועה מאז ומקדם לכל באי חצר הקודש, אך זאת נציין שבמהלך תקופה מסוימת, עת נזקק זקנינו שליט"א לסיוע בניהול הבית, היו אלו רבנו הק' זי"ע והרבנית הצדקנית מרת חיה צירל ע"ה, שהזמינו אותם לביתם הפרטי למשך שבוע ימים, כשהם עומדים עליהם לסעדם ולתומכם בכל האפשר. כמו"כ זכה לעבור לפני התיבה בביהמ"ד הגדול משך שנים רבות בפקודת רבנו הק', שאהב לשמוע את קולו הנעים בנוסח המדויק.

* * *

רגיל היה רבה"ק בעל 'מקור ברוך' זי"ע לשוחח גדולות ונצורות במעלת חותנו מזיווג-ראשון הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, אליו היה קשור בעבותות אהבה נדירות. פעמים רבות היו החסידים תמהים בינם לבין עצמם, מדוע מעלה הוא בכל פעם את זכרונו של חותנו הק' ואילו זכר אביו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע כאילו

נשכח מפיו. פעם, כשההין אחד החסידים לשאול את מוצא פיו על כך, קיבל את התשובה הנכספת: "**על אבי הק' קשה לי לדבר, כי הפצע עדיין פתוח...**" אמר ולא יסף, כשבמילים ספורות אלו גילה טיפה מן הים את עוצמת התקשרותו האיתנה לאביו הק', שלמרות שחלפו שנים רבות מעת פטירתו, עדיין קשה היה עליו הדיבור אודותיו.

בחינה זו ראינו גם ראינו אצל זקננו שליט"א, כאשר במהלך שלבי העריכה האחרונים של ספרנו זה, כבה אור העולם ונקפד פתיל חיינו, בהסתלקותו של אור חיינו ורוח אפינו, כ"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט בעל 'חכמת אליעזר' זי"ע, בפתע פתאום, ואיננו כי לקח אותו אלוקים. מתוך יגון קודר וכאב מר, נאלצנו להוסיף מדור מיוחד בתוך הספר, מה ששמענו מפי זקננו שליט"א בשולי אדרתו הטהורה של רבנו הק' זי"ע. לא העלינו על בדל מחשבתנו, שכך ייראה ספרנו זה - עם מדור סיפורים וזכרונות על רבנו הק' זי"ע. הארי החי שעודד וחיזק אותנו פעמים רבות להתעסק בקדשים אלו, להוציא לאור תעלומה את אוצרותיו הברוכים של זקננו שליט"א. במדור זה תוכל עין הקורא לראות שאכן הפצע עדיין פתוח, כאשר לא הצלחנו לדובב את זקננו שליט"א יותר ממה שכתוב לפניכם.

זאת נחמתנו בעוניינו, כאשר יבוא בן אצל אביו והמלוכה מתחדשת ביתר שאת וביתר עוז, בהנהגת בנו יחידו, מחמד עיניו ונקודת לבבו, עטרת ראשינו ותפארתנו, כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, המלהיב את הלבבות ללכת באורח צדיק ובמסילת ישר, כאשר היתה באמנה אתו כל הימים. בברכת הדיוט נשגר ברכותינו, למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל, על מי מנוחות ינהל עדת מי מנה, זכות אבותיו הק' תסייעתו משמי מרומים לעמוד בראש העדה עד ביאת ינון ומלכנו בראשינו, אכי"ר.

זכה זקננו שליט"א בגודל דביקותו באיתן אדוננו - כ"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט בעל 'חכמת אליעזר' זי"ע ולמעלה בקודש, שזכות גדולה ועצומה נפלה בחלקו מיד עם סתימת הגולל, להגיש את ה'קוויטל' הראשון לפני הקודש. ויהי המעמד נורא הוד, כאשר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לקחו בשתי ידיו ובבכיה רבה הניחו בתוך חיקו, ונתקיים בו מקרא שכתוב "בית צדיקים יעמוד" ביתר שאת וביתר עוז, "שיתחדש המלוכה שלו שלא יזוז ממנו מבניו ומבני בניו מעתה ועד עולם", כהבטחתו הנצחית של הרה"ק רבי זאב וואלף מטשארניאוסטראה זי"ע, רבו המובהק של רבה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע, שראשי משפחתנו היו חבוקים ודבוקים בו בכל עוז.

* * *

במהלך הכנת הספר לדפוס זכינו לקבל עידוד וחיזוק רב מאת עט"ר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, שהדגיש בפנינו כמה פעמים את החשיבות הרבה והנחוצה בהדפסת הספר, להפיצו בקרב בית ישראל בכלל ובקרב אנשי שלומנו בפרט. כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שח בפנינו מזכרונותיו על נאמנותו הרבה של זקנינו שליט"א כלפי אביו הק' מרן בעל 'חכמת אליעזר' זי"ע, שכבר משחר טל ילדותו, זכורה לו דמותו של זקנינו שליט"א יוצאת ובאה בבית רבנו הק' זי"ע בקביעות ובתמידות, לסייע בכל הנדרש ולנהל את כל הנצרך.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א העלה ברב רגש את זכרם הטוב של זקנינו ראשי המשפחה - הרה"ח ר' **שלמה קוסטינר** ז"ל והרה"ח ר' **יהודה האס** ז"ל, שקבעו משכנם ברמת ויז'ניץ בערוב ימיהם והיו דולים ומשקים מתורת רבותיהם הק' במידה גדושה, ולצעירי הצאן היתה זכייה גדולה להסכית לנועם אמריהם שהעבירו אליהם מדורות קדומים. כמו"כ ציין כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, שסיפורי זכרונותיו של זקנינו שליט"א מדויקים הם להפליא, ובימי חורפו רשם לעצמו עלי גיליון דברים ששמע מפי זקנינו שליט"א במרוצת השנים.

לחיבה רבה ויתירה זכינו עת הבאנו לפני כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, מכתבי קודש רבים ששלח רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקנינו הרה"ח ר' שלמה קוסטינר ז"ל, ומתפרסמים לראשונה בין דפי ספר זה. כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א קרא בהם בעיון רב והביע את שמחתו הגדולה למצוא בהם דברי טעם וחן, ובמיוחד הפליא את המכתבים הארוכים בהם הוסיף רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ורשם דברי תורה שעלו ברעיונו בהיותו בנאות דשא בשווייץ, שמהם ניתן ללמוד עד כמה היה זקנינו ר' שלמה ז"ל מוערך בעיני רבנו ה'מקור ברוך', שלא הסתפק בשליחת מכתבים פשוטים וקצרים, אלא הקדיש זמן רב מזמנו כדי להנאותו בדברי תורה. ואכן ברוב המכתבים מתארהו רבנו בתואר **"ידיד כל בית ישראל סבא"**.

כמו"כ הביע כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א את התרגשותו הרבה למקרא הלשונות הנפלאות שכתב רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע על אביו הק' בעל 'אהבת ישראל' זי"ע ברגשי געגועים עזים. בעיקר הפליא מה שכותב רבנו במכתב אחד: **"בזכות כ"ק אאמו"ר הרה"צ הקדוש והטהור שתמיד זלגו עיניו הקדושים דמעות והתפלל על כלל ישראל ובפרט על אנ"ש, שבזכותו יניח ברכה בביתך בכל ענינים"**. ובאחד

המכתבים כותב בהאי לישנא: "**השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו יתן לנו לב נכון ובטוח מתוך הרחבת הדעת, כדי שנוכל לישב ביחד ולדבר בכל פעם מן האי סבא קדישא, ותפילתו ותורתו ושתיקתו, ולצייר נגד עינינו העיניים הקדושים מלא דמעות, זי"ע ועל כל ישראל**". כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ציין שמכאן אנו למדים שרבנו ה'מקור ברוך' היה רגיל לעלות זכרונות רבים עם זקננו ר' שלמה ז"ל, מאותה תקופת הוד וזוהר כאשר זכו לחסות בצל קדשו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע.

* * *

ברכות לראש משביר נשגר בזאת קדם עטרת תפארת ישראל, רועה נאמן לעדתו, על ישראל הדרתו, מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א, שעודד והמריץ אותנו רבות להזדרז לברך על המוגמר ולהפיץ את הספר בקרב קהל חסידי ויז'ניץ, יען דברים טובים וגנוזות נפלאות טמונים בתוכו, מה ששמע זקננו שליט"א וקיבל מפי אבותיו החסידים הישרים והתמימים שהסתופפו בצל קדשם של רבותינו הק'. כמו"כ סיפר לנו אודות זקננו הרה"ח ר' שלמה קוסטינר ז"ל, שהיה בא אל זקנו הק' בעל 'אמרי חיים' זי"ע פעמים תכופות, ולמרות שהיה זקן בא בימים, לא אבה לשבת לפני הרבי בשום פנים ואופן, והיה סמל ודוגמה לרבים כאיש חסיד בכל לב ונפש.

בדברי קדשו במכתב ברכה שנתן לרגל הופעת הספר, כתב מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א: "**דברי ברכה והערכה על פעלך המבורך להעביר ולהנחיל לדורות הבאים מאשר חזו עיניך ושמעו אוזניך, דברי הימים וזכרונות טובים ונעימים מפועל קדשם של אבוה"ק רבוה"ק זי"ע, אשר אודותם כבר התבטא זקני הק' בעל 'אמרי חיים' זי"ע כי סגולתם לתיקון הנפש רבה היא מאד**". ואכן, בעת שהבאנו לפניו את קונטרס הסיפורים לפני ההדפסה, הפליא מרן אדמו"ר שליט"א את המלאכה וכמה פעמים התבטא בלשון קדשו, ששמחה גדולה היא לו בראותו את הספר בנוי לתלפיות, שכל אוצרותיו הברוכים של זקננו שליט"א באים אל תיקונם בספר זה ולא הלכו לאיבוד חלילה.

בדחילו ורחימו נחלה פני קדשו בברכה נאמנה, שיזכה להנהיג את עדת קדשו ביתר שאת עוד רבות בשנים, מתוך אומץ כוח ובריות גופא, יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל, אכי"ר.

* * *

בחרדת קודש וביראה עילאה, נשגר בזאת ברכות והודאות קדם עטרת תפארת

ישראל, רועה נאמן לעדתו, על ישראל הדרתו, כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א, שזה שנים רבות מעודדנו תמידים כסדרם לתעד את אוצרותיו של זקננו שליט"א, כשהוא מזכיר תמיד את דברי אביו כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע, שהיה מתאונן על כך שבמלחמת העולם השנייה נלקחו גם אותם חסידים מופלגים שהיוו דוגמא ומופת איך אמורים להיראות חסידים אמיתיים, אך בחסדי השי"ת נותרו לפליטה בודדים מאותם יחידי סגולה וזקננו שליט"א בתוכם.

בחודש טבת תש"ע, כשהוצאנו לאור בס"ד קונטרס מעט הכמות ורב האיכות מאוצרו של זקננו שליט"א, לא חדל כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א להביע התלהבותו לנוכח סיפורים נפלאים אלו שעין לא שזפתם עד הלום, ואף נתנו לאחד מראשי החבורות בחצר קדשו, למען יקרא בו ויראה עד היכן מגעת התקשרות אמיתית של חסידים לרבם.

בדחילו ורחימו נחלה פני קדשו בברכה נאמנה, שיזכה להנהיג את עדת קדשו ביתר שאת עוד רבות בשנים, מתוך אומץ כוח ובריות גופא, יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל, אכי"ר.

* * *

ברכה מיוחדת נשגר למעלת דודנו היקר והנעלה, איש חי ורב פעלים לתורה ולחסידות, הרה"ח ר' **משה יחיאל מיכל קוסטינר** הי"ו - עורך הספר הנפלא "אגרא דבי הילולא" מדברי תורתו של רבה"ק בעל 'חכמת אליעזר' זי"ע שסמך ידיו עליו שנים רבות בעריכת חיבוריו - שהעביר שבט ביקורתו על כל הספר מרישא ועד סיפא, האיר את עינינו בהערות והארות מחכימות ואף הוסיף לעטר את הדברים בזכרונותיו הבהירים השמורים אצלו מימים ימימה. יברכהו השי"ת בכל הברכות האמורות בתורה ויזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, שובע שמחות ימלא את ביתו ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכי"ר.

ברכות והודאות אשנה ואשלש למעלת דודנו היקר והנכבד, כביר המעש ורב הפעלים לכל קדשי בית חיינו, עושה חסד לאלפים ומרבה להיטיב, איש אמונם של רבותינו הק' ומהיושבים ראשונה במלכות בית סערט ויז'ניץ, הנגיד הנכבד ר' **מאיר יהודה מרמורשטיין** הי"ו ומשפחתו הכבודה תחי', שנטלו על עצמם את כל הוצאות הדפסת הספר מרישא ועד סיפא, לכבוד אביהם-זקננו שליט"א. יצו ד' איתם את הברכה מעתה ועד עולם, זכות כל הצדיקים הקדושים המוזכרים בדפי

הספר, תעמוד להם כל הימים באלף המגן ויזכו להתברך בכל מילי דמיטב, אכי"ר.

גם ברוך יהיה, דודנו הנעלה והיקר, האי ספרא רבה ומהיר במלאכתו, בקי מומחה בתולדותיהם של צדיקים ופעלי חייהם, הרה"ח ר' **דוד חיים זילברשלג** הי"ו, שלפני מספר שנים יזם ומימן את הדפסת קונטרס 'מדור לדור', רב האיכות ומעט הכמות מתוך אוצר זכרונותיו של זקננו שליט"א, ממנו התהווה בסיס איתן לספר זה ברב פאר והדר. יזכה לראות ברכה והצלחה בכל מעשי ידיו מתוך שפע נחת והרחבה במידה גדושה, אכי"ר.

* * *

עם סיום מלאכת עריכת והכנת הספר לדפוס, התבשרנו בשברון לב על פטירתה בשיבה טובה של זקנתנו היקרה והחשובה, אשת חיל עטרת תפארת בעלה, מרת **גיטל נעכא קוסטינר** ע"ה, שעמדה לימין זקננו שליט"א כל הימים והשנים ברוחניות ובגשמיות, ויחד עמו גידלה וטיפחה את כל צאצאי המשפחה המורחבת כ"י למען ילכו בדרכי ישרים וימשיכו את המסורת המפוארת של המשפחה החשובה מדורי דורות. באמונת הצדיקים שיקדה בקרבה מאז היותה בגיל הפעוטות, היתה לדוגמה ולמופת עבור כל רואיה ומכיריה, וכל עוד נשמתה בקרבה היתה מקושרת בקשר איתן לרבותינו הק' ולמוצא פיהם ברטט ובזיע. בגן עדן תהא מנוחתה תחת כנפי השכינה ותהא נשמתה צרורה בצרור החיים עדי יקוצו וירננו שוכני עפר בב"א.

* * *

בצאתי מן הכרך, אודה להשי"ת על כל החסד אשר עשה עמדי מעתה ועד הלום, בפרט בעת הזאת בהופעת ספר נכבד זה שעריכת מלאכתו ארכה שנים רבות, על כל פרטיה ודקדוקיה מתוך סייעתא דשמיא וברכות שמים ממעל. כה יתן ד' וכה יוסיף לנו כוח לעשות חיל בתורה ובחסידות, לעשות נחת רוח לבורא יתברך מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, הרחבת הדעת ושלוות הנפש, להעמיד דורות ישרים ומבורכים ההולכים בדרכי אבות ובאורחות צדיקים, אכי"ר.

א' לחודש שמרבין בו בשמחה תשע"ו

דברי העורך והמסדר

יוסף מאיר האס

חתן הרה"ח ר' גרשון חנוך הכהן כ"ץ הי"ו חתן המחבר שליט"א

מפתח השערים

רבותינו הק' לבית קאסוב זי"ע ..... ג

רבה"ק ה'צמח צדיק' וצאצאיו הק' זי"ע ..... יג

רבה"ק ה'אהבת ישראל' וצאצאיו הק' זי"ע ..... פט

רבותינו הק' לבית סערט ויז'ניץ זי"ע ..... קצט

על הצדיקים ..... רסט

על החסידים ..... שיז

העיר שאץ ותקופת מלחמת העולם השניה ..... שלה

תולדות משפחת קוסטינר ..... שנט

תולדות משפחת קאפיל-האס ..... תנא

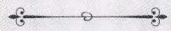
*

מפתח שמות ..... תצז

מפתח העניינים ..... תקז

זכרונות טיקוטין

רבותינו הקדושים לבית קאסוב זי"ע



אהבת שלום

•

תורת חיים

•

רבי משה מקאסוב

•

רבי חיים מקאסוב

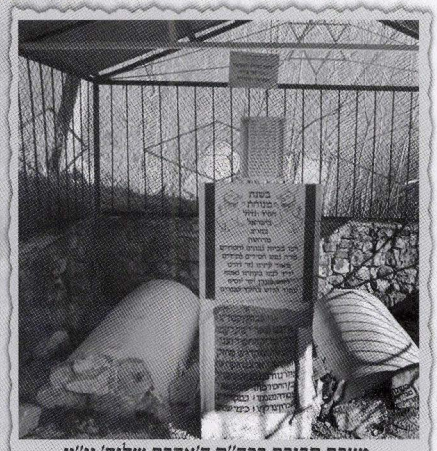
•

רבי משה מראדוביץ

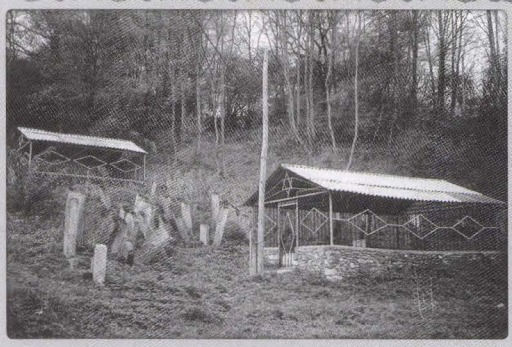
רבנו הקדוש רבי מנחם מענדיל מקאסוב זי"ע
בעל 'אהבת שלום'

כידוע, היה רבה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע מקפיד מאד על כל עניני השחיטה בגלילות קאסוב וסביבותיה, והורה שלא לקבל שוחטים אלא אם עברו הכשרה אצל השו"ב הנודע ר' הענדיל השוחט של קהילת קיטוב, שהיתה לו דרך מיוחדת בהשחזת הסכין, על פי הוראת גדולים וצדיקים, וקפידא זו היתה עוד בימי הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד זי"ע - אביו של רבנו ה'אהבת שלום'. מטבע הדברים, היו כל השוחטים שהתגוררו בסביבה, נכנעים תחת מרותו של רבנו ה'אהבת שלום', למרות שלא כולם היו חסידי קאסוב, כי ידעו שהוא המנהיג המרכזי שמצודתו פרושה על כל המחוז, ואם לא יצייתו לדבריו, לא יאכלו משחיטתם.

הכל התנהל על מי מנוחות עד שהגיע הרה"ק רבי יצחק מראדוויל זי"ע [בן המגיד הק' מזלאטשוב זי"ע] להתגורר בעיר נדבורנא, אז החליטו השוחטים שאינם מקבלים עוד את מרותו של רבנו ה'אהבת שלום' והפסיקו לקיים את הוראות קדשו בעניני השחיטה. כתוצאה מכך פרצה מחלוקת גדולה בין חצר הקודש קאסוב לבין חצר הקודש ראדוויל, ונודע מפי השמועה שהרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זי"ע ה'אוהב ישראל', מצדד לטובת הרה"ק מראדוויל שהיה מחותנו. היתה זו מחלוקת שנמשכה זמן רב וניסו לערב בתוכה גם את החוזה הק' מלובלין זי"ע.


מצבת קבורת רבה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע

חסידי קאסוב עשו כל טצדקי להטות את עמדת הרה"ק מאפטא לצד רבה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע, כאשר שום דבר לא עמד לפניהם למען המטרה הנכספת, אותה רצו להשיג בכל מחיר, כי חשוב היה להם שהרה"ק מאפטא יצדד עמהם, בהיותו באותה תקופה זקן צדיקי הדור וכל גדולי החסידות רעדו למוצא פי



אוהלי רבותינו הק' בקאסוב

קדשו. באחד הימים נודע לחסידי קאסוב, שהרה"ק מאפטא נמצא עלי דרך מאפטא שהיתה נתונה תחת השלטון הפולני, ופניו מועדות לעבר חבל גליציה, בו שכנה העיר קאסוב והיתה נתונה תחת השלטון האוסטרי.

כשהגיע הרה"ק מאפטא עם פמלייתו למעבר הגבול בין המדינות, התחפשו חסידי קאסוב לשוטרים ועצרו את כרכרתו של הרה"ק מאפטא באמתלא של בדיקת דרכונים ותעודות מסע. לאחר עיון קל במסמכים, אמרו השוטרים שכל התעודות אינן כשרות והמסמכים אינם מספקים אותם, **לכן לקחו את הרה"ק מאפטא עם פמלייתו לתחנת המשטרה כביכול, ובערמה זו הביאו אותם אל חצר קדשו של רבה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע.**

כשראה הרה"ק מאפטא להיכן הגיעו בסופו של דבר, נחה דעתו והבין שכל השוטרים לא היו אלא חסידי קאסוב שחיפשו דרך להביאו אל רבם הק', לכן נכנס לבקר אצל ה'אהבת שלום' ושוחחו בנעימה. ביני לביני התעניין הרה"ק מאפטא, מי מבין החסידים היה ראש השוטרים, כי חפץ הוא לכבדו בכוס משקה. מיד קפץ רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע - שהיה באותם ימים עלם צעיר - ואמר לחסיד שלא ישתה את הכוס בשום פנים ואופן. כשראה זאת הרה"ק מאפטא, שאל מיד: "מי זה?" [כמבקש לדעת מיהו זה המבין בענייני, כי רצה להעניש את החסיד הלז על ידי שנתן לו כוס משקה ובכך תהיה לו אחיזה בו]. נענה ה'אהבת שלום' ואמר: **"זה בני חיימ'ל".** סופו של דבר, העסק השתלם והצליח, וכך נעשה שלום בין חצרות הקודש לבית קאסוב ואפטא.



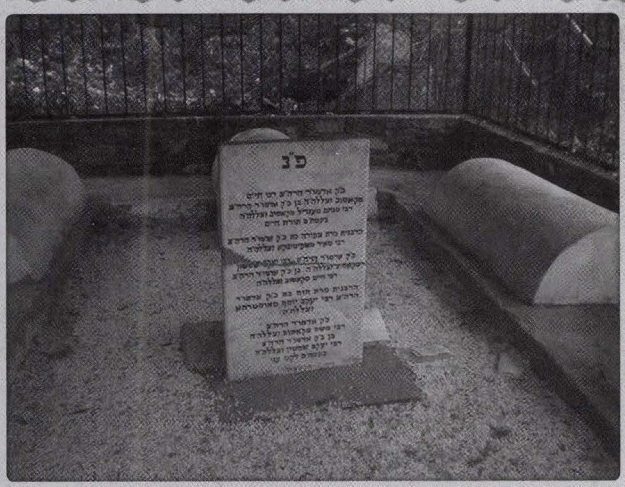
רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ביציאה מבית רבותינו הק' בקאסוב

רבנו הקדוש רבי חיים מקאסוב זי"ע
בעל 'תורת חיים'

באחד מימי חול המועד סוכות, השכמתי בעוד ליל ונסעתי לבני ברק ברכבת, לחזות בעבודת הנענועים של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע. כשהגעתי לביתו נאוה קודש בשעת בוקר מוקדמת, ישב רבנו קודם התפילה בסוכה - שהיתה בנויה במרפסת בקומה השניה - עם כוס קפה ולמד בספר הק' 'פרי עץ חיים'. אף אחד לא היה שם והדלת היתה פתוחה. עמדתי בצד והבטתי בפני קדשו.

כשהבחין בי, קרא לי ונתן לי 'שלום עליכם'. אח"כ שאל בלשון הקודש: "למה באת?" השבתי לו: "חייב אדם" [ע"ד מאמר חז"ל (ראש השנה טז:) "חייב אדם להקביל פני רבו ברגל"]. פתח רבנו ואמר לי בלשון הקודש - אני מוסר את הדברים ממש כפי שאמרם לי בלשון קדשו:

"אספר לך מעשה שהיה אצל זקני מרן ה'תורת חיים' זי"ע, אתה יודע מי היה ה'תורת חיים'? שני אברכים נסעו פעם אל ה'תורת חיים'. בדרך אמר אחד לחברו: 'כשנוסעים אל הצדיק צריך לעשות הכנה מתוך תשובה ולפשפש במעשים'. אמר לו השני: 'לא, אני נוסע כמו שאני עכשיו והרבי כבר יראה מה חסר אצלי ויגיד לי מה חסר לי'. כשהגיעו לתת שלום, אמר להם ה'תורת חיים': **'אברכים! בחסידות יש שני דרכים, יש דרך "אורח ברגליו לא**



מצבת קבורת רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע

"יבוא" (ישעיה מא, ג) - **שלא יבוא עם הרגילות שלו, ויש דרך "חייב אדם להקביל פני רבו ברגל" - עם רגילות'..."**

אח"כ העלה חיוך על פני קדשו והראה לי באצבעו על הספר הק' 'פרי עץ חיים', כשואל האם אני מכיר את הספר הזה?...


הרה"ק רבי יעקב משאץ זי"ע

אצור בזכרוני מעשה נפלא ששמעתי מפי הרה"ק רבי יעקב משאץ זי"ע [זקנו היה חתן הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע והיה בן אחר בן למגיד הק' מזלאטשוב זי"ע] וגופא דעובדא הכי הוי: אחרי המלחמה הנוראה, כשחזרו אותם מתי מעט, אודים מוצלים מאש לעיירותיהם, התקיימה בשאץ אסיפת רבנים מטעם אגודת ישראל והרה"ק רבי יעקב משאץ זי"ע הלך לאסיפה בצוותא חדא עם הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע [בן הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע נין ונכד לרבותינו הק' לבית ויז'ניץ] ואני התלוויתי ללכת עמהם.

בדרכם לאסיפה, פתח רבי יעקב ואמר לרבי חיים: אספר לך מעשה שהיה לזקני הק' הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע עם זקנך הק' הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע ה'תורת חיים'.


מצבת הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע

היתה תקופה בה סבל רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע הרבה מכאבי עינים וקבעו לו תור אצל רופא עינים, פרופסור גדול בתחום זה. את דבר הנסיעה אל הרופא שמרו המקורבים בסוד, כדי שלא יפריעו החסידים וימתינו עלי דרך לקבלת ברכה מהרבי. באותו היום שה'תורת חיים' יצא לדרך אל הרופא, עמד הרה"ק מפרמישלאן בחלון חדרו והביט החוצה, כעבור זמן מה קרא למשמשיו וביקש מהם לרתום את הסוס והעגלה כי יוצאים לדרך [איני זוכר במדויק אם אמר גם להביא איתם את בגדי השבת שלו]. כשהתיישבו על העגלה, לא אמר להם הרה"ק מפרמישלאן לאן מועדות פניהם וגם הם לא שאלו כלום כי כבר היו רגילים בנסיעות כגון אלו.

אחרי שנסעו כברת דרך והגיעו לפרשת דרכים, ציוה הרה"ק מפרמישלאן לעצור את העגלה ולחנות לרוחב הכביש, בצורה כזו, שאם תבוא עגלה אחרת, תהיה הדרך חסומה ולא תוכל להמשיך בנסיעה. כך עמדו שם זמן מה, לפתע אמר הרה"ק מפרמישלאן: **"הו, הוא כבר מגיע"** למרות

שעדיין לא ראו כלום באופק. כעבור מספר דקות, הגיעה לשם עגלתו של מרן ה'תורת חיים', אך מכיון שהעגלון ראה שהדרך חסומה, עצר את העגלה וה'תורת חיים' ירד לראות את סיבת העצירה.

כיון שירד ה'תורת חיים' מהעגלה, ניגש אליו הרה"ק מפרמישלאן, נתן לו שלום והחזיר לו שלום. פתח הרה"ק מפרמישלאן ואמר: **"קאסוב'ער רבי! יש לי להציע לפניכם דין תורה שתפסקו לי בזה.** לפני שהתפרסם שמי והייתי עדיין מוחזק כאיש פשוט, התגורר יהודי אחד בפרמישלאן שהחזיק חנות לפרנסתו והיה תומך בי בכל שבוע תמידין כסדרן, ובזכות זאת היו הברכה והשפע מצויים בחנותו. יהודי זה הבין שהשפע בא לו כיון שמחזיקני ואכן היה נותן לי סכומים נכבדים לצרכי ביתי. אחרי שהתפרסם שמי והתחילו לבוא אלי חסידים ואוהבים, הפסקתי לקחת ממנו את התמיכה הקבועה ויחד עם זאת ירדה קרנו של האיש והשפע הפסיק לבוא אליו. בא אלי האיש ואמר לי שהוא מזמין אותי לדין תורה על כך שהפסקתי לקחת ממנו את התמיכה ובגין כך הופסקה ההשפעה, והאיש הוסיף לומר לי **שהוא מסכים שאני אהיה הטוען עבורו בדין תורה.** ועתה שואל אני ממעלת כבודכם, מה תפסקו ותכריעו בין הצדדים?!"


ספר
תורת חיים
גראסווארדיין
Verlag von CHAIM DACHNER
ORADEA-GROSSWARDEIN
Buchdruckerei: GLANZER, Oradea. (Rumänien).

שער הספר הק' 'תורת חיים'
דפוס גרוסווארדיין

הרהר רבה"ק ה'תורת חיים' כמה רגעים ואח"כ אמר: "לכאורה אינכם חייבים להמשיך לקחת ממנו את התמיכה, אבל יהודי זה, צריך לפעול עבורו ישועה". בסיום הדברים אמר הרה"ק מפרמישלאן ל'תורת חיים': **"קאסוב'ער רבי! מאיר'ל ראה בשמים שרופא העינים יכול רק להזיק לכם חלילה ולא להועיל..."** שמע רבה"ק ה'תורת חיים' את הדברים, עלה על העגלה וחזר לביתו נאוה קודש קאסובה.

הרה"ק רבי משה מקאסוב זי"ע בעל 'לקט עניי' ובנו הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע

זכיתי לשמוע דברים נפלאים על חצר הקודש קאסוב - שלא נודע עליה רבות בסוד ישרים ועדה - מפי הרה"ח ר' יצחק אייזיק גוגיג ז"ל מנכבדי חסידי קאסוב, שזכה להתגדל וללמוד בחברותא עם הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע, בן הרה"ק רבי משה מקאסוב זי"ע ה'לקט עני', וגופא דעובדא הכי הוי:

רבה"ק ה'תורת חיים' היה מגדל יתומים אומללים בביתו נאוה קודש ודאג לכל מחסורם עד אחרי נישואיהם, וכך גם נהג נכדו הרה"ק ה'לקט עני' זי"ע שגידל בביתו יתום ואף השיאו אשה, וברבות הימים צמח הילד והוכתר לדיין בקאסוב. היות ורבי חיים מקאסוב רצה ללכת בכל הנהגותיו בעקבות אבותיו הק', חיפש נער יתום שיוכל לאמצו כבן ולגדלו בביתו, וכך עשה כאשר הגיע ר' יצחק אייזיק גוגיג לקאסוב - לרגל יומא דהילולא רבה של ה'לקט עני' - ביקש ממנו שישאר בקאסוב והוא ידאג לכל מחסורו מהיום והלאה. [ר' אייזיק התגורר בתחילה בקאלמייא ולאחר שהתייתם מאביו בילדותו, עבר לעיר סטאניסלאב, שם למד בתלמוד תורה העירוני יחד עם גיסי הרה"ג ר' מנשה האס זצ"ל ממאנסי].



הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע

ר' אייזיק קיבל את הצעתו של הרה"ק מקאסוב ונכנס לתוך ביתו בשמחה. הרה"ק מקאסוב קבע אתו לימוד בחברותא בשו"ע יו"ד הלכות תערובות, וכאשר למדו שניהם בחדרו של הרה"ק מקאסוב, ידעו הגבאים שאסור להפריע לרבי בשום פנים ואופן שבעולם, כי הזהר הזהירם לבל יהינו להטרידו בשעה זו בעד כל הון דעלמא.

כעבור תקופה ממושכת, הרהר ר' אייזיק בלבו שאין זו תכלית להמשיך להישאר ללמוד בגפו עם הרבי, כי בחור בגילו צריך להיות בתוך מסגרת חברתית, ולכן גמלה

בלבו החלטה לחפש ישיבה מתאימה בה יוכל להתעלות בתורה כאוות נפשו. כאשר שטח את הגיוני לבו בפני הרה"ק מקאסוב, אמר לו הרבי בהאי לישנא: **"ווילסט לערנען פאר קיין פראביזנא** [אל הגה"ק רבי אברהם יעקב הורוויץ זי"ע בעל 'צור יעקב']**, ווילסט א גלעקל פאר קיין לובלין** [אל הגה"ק רבי מאיר שפירא זי"ע]**..."** [כוונתו היתה שבפראביזנא למדו הלכה למעשה ואילו בלובלין למדו בדרך הלימוד של פולין בחריפות ובפלפולים, לכן אמר לו שאם רוצה ללמוד כדי לבוא לידי מעשה, שיסע לפראביזנא ולא ללובלין]. לבסוף לא איסתייעא מילתא, כי מלחמת העולם השניה פרצה תקופה קצרה לאחר-מכן, במהלכה נהרג הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע על קידוש השם.


צדיק בא לעיר

ביום א' ב' שבט יגיע לירושלים עה"ק

הרב הצדיק מקוסוב

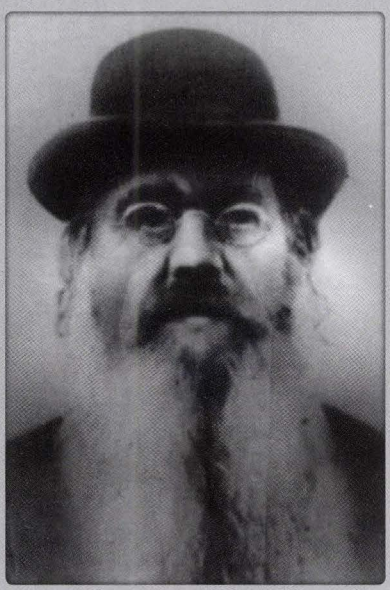
ר' חיים האגר שליט"א

קבלת פנים מצד חסידיו ומעריציו הערך לכבודו בנמל החוף ובתחום עיר ירושלים.

הנהלת כולל קוסוב

כולל קאסוב בירושלים מקבל את פני הרה"ק מקאסוב בבואו לארה"ק
בחודש שבט תרצ"ו

באותה תקופת זוהר שר' אייזיק זכה לשהות בצל קדשו של רבי חיים מקאסוב, קנה ממנו דברים רבים והנהגות נפלאות, מה שראו עיניו ושמעו אוזניו. ר' אייזיק סיפר לי שחסידי קאסוב היו נוסעים אל רבי חיים עוד בחיי אביו ה'לקט עניי', כי ה'לקט עניי' התחבא תמיד מעיני הבריות והיה מגרש את החסידים שבאו לשהות בצילו הטהור, כאשר עד היום נותרו שביליו במים רבים ועקבותיו לא נודעו לאיש. [עד כדי כך היו נסתרות דרכיו, שבעת שיצא לאור הספר הק' 'לקט עניי', אמרו רבים שמן הסתם כתב את הספר, הגה"צ רבי דוד שפרבר זצ"ל אב"ד בראשוב שהיה מגדולי חסידי קאסוב, כי על רבי משה עצמו לא האמינו שהספר יצא תחת ידו].


הרה"ק רבי משה מקאסוב זי"ע ה'לקט עניי'

במרתף ביתו בקאסוב, היה לו ל'לקט עניי' בית מלאכה לנגרות, שם היה מתעסק הרבה במשך היממה עם חתיכות עצים, מהן היה מכין שולחנות וכסאות. פעם, כשהגיע רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לבקר אצל ה'לקט עניי', ירד אתו ה'לקט עניי' אל המרתף והראה לו את

חדר עבודתו. במהלך הביקור הבחין ה'לקט עני' שבנו רבי חיים מתבייש ממעשיו, איך הוא משפיל את עצמו ומכסה טפחיים מעבודת קדשו, מיד פנה אליו וסנט בו: **"מה, גם אתה מתבייש בי?!"**

עוד סיפר לי ר' אייזיק, שרבי חיים שח לו פעם מה שציוה אותו אביו הק' ה'לקט עני' הנהגה מעניינת, **שלא יתפלל לפני התיבה עד מלאות לו ארבעים שנה, וגם אז לא יתפלל אלא אם אין אחרים בבית המדרש היודעים להתפלל יותר טוב ממנו.** כמו-כן סיפר לי, שזכור לו ביקורו המרומם של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בקאסוב, כאשר רבי חיים רץ לקראתו, ומיד כשראהו קפץ וחיבקו באהבה רבה ואהבת עולם, עד שהיה נראה כאילו שמרימו באויר ברב חיבה.

הרה"ק רבי משה מראדוביץ זי"ע
בעל 'ויקח משה'

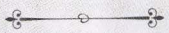


ציון קדשו של הרה"ק רבי משה מראדוביץ זי"ע בעיה"ק צפת

בעיה"ק צפת ת"ו התגורר הרה"ק רבי משה מראדוביץ זי"ע - בן הרה"ק רבי יוסף אלתר מראדוביץ זי"ע - שהיה צדיק נסתר ואף לא אחד ידע עליו דבר. לפני שנים רבות, שמעתי מזקן אחד בצפת שעוד זכה להכירו, שכל תושבי העיר ידעו שאסור להתקרב אליו כי הוא רוצה לחיות לעצמו ולהתבודד בתוך ארבע אמותיו, **כל מי שהציק לו לא נוקה והיה ידוע בעיר, כי מסוכן להתקרב אליו ויש להיזהר בכבודו מאד מאד.**

שושלת זכרונות

רבה"ק
ה'צמח צדי"ק'
וצאצאיו הק' זי"ע



אמרי ברוך

•

נימוקי חיים
נפש ישי

•

רבי משה משאץ
רבי חיים משאץ

•

שפתי צדיק

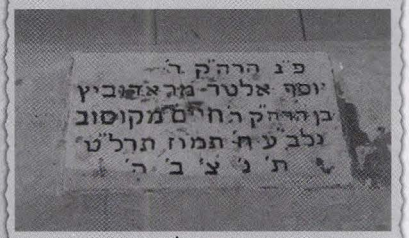
•

רבי יעקב יצחק דוד
מסטראזינין

•

רבי פנחס מבורשא

רבנו הקדוש רבי מנחם מענדיל מויז'ניץ זי"ע
בעל 'צמח צדיק'



מצבת הרה"ק רבי יוסף אלתר מראדוביץ זי"ע

שמעתי מאבי ז"ל, שהחסיד המופלג ר' יודל עביר רוזנברג ז"ל סיפר לו איך החלו חסידים לנסוע לויז'ניץ אחרי פטירת רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע: הבן הבכור הרה"ק רבי יעקב שמשון מקאסוב זי"ע נשאר בקאסוב על מקום אביו הק', הבן השני הרה"ק רבי יוסף אלתר מראדוביץ זי"ע היה נחשב לחכם גדול וכולם אמרו שלא צריך לדאוג לו כי ודאי יסתדר ויקים חסידות מפוארת. [בסופו של דבר, מכיון שהלך למקום חדש, לעיר ראדוביץ שלא היה בה גרעין של חסידים, לא הצליח לפתח בה את חצרו ועלה לארץ הקודש].



דמות קדשו של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע

משום כך, הרבנית הצדקנית מרת ציפורה ע"ה - אשת חבר לרבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע - היתה אומרת שהיא מאד דואגת לבנה הקטן והצעיר רבי מנחם מענדיל, מה יעלה בגורלו... ושמעתי ממחותני הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמאן שליט"א, שבעת שנפטרה הרבנית הצדקנית ע"ה, התבטא בנה רבה"ק ה'צמח': **"אוי! כל זמן שהיא אמרה תהלים היינו יכולים לשחק עם הקוויטלאך..."**

המשיך ר' יודל עביר ז"ל בצחות לשונו וסיפר, שבתחילה לא ידעו החסידים לאן ללכת, כי רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע

התחיל להנהיג דרך חדשה וגם היה צעיר הבנים. והנה, כדי לנסוע מבוקובינה לקאסוב, היו צריכים לעבור דרך ויז'ניץ, אבל מחבל מרמורוש לא היו צריכים להגיע דרך ויז'ניץ. לכן החליטו החסידים, שהם יעלו על העגלה ולאן שהסוסים יובילו אותם לשם ילכו. אם יעצרו בויז'ניץ, ישארו בויז'ניץ ואם הסוסים ימשיכו הלאה לקאסוב, ישארו בקאסוב. בסופו של דבר, כל הסוסים הגיעו לויז'ניץ והחסידים נשארו שם... אמר רבי יודל עביר לאבי ז"ל: **"ידעתי שהסוסים יסעו לויז'ניץ, אבל לך תסמוך על סוס..."** [שהם כיוונו לכתחילה את הסוסים שיעצרו בויז'ניץ].

שמעתי מפי קדשו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לספר על זקנו רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, שאמרו עליו שזכה פעמיים בימי חייו לקיים מצוות כיבוד אם למהדרין מן המהדרין - וגופא דעובדא הכי הוי:

בויז'ניץ, בחצר קדשו של ה'צמח' היו מחלקים מזון ומחיה לבני המשפחה מידי חודש בחודשו. היה שם אחד מבני המשפחה הרחוקים, שהיה מרבה להציק ולהפריע להתנהלות ביתו של רבנו, **ואעפ"כ היה רבנו ה'צמח' שולח אליו כרגיל את החלוקה כאילו לא עשה מאומה.** פעם אחת הגדיל אותו האיש להצר את צעדי בית רבנו, עד שהמקורבים אנשי הבית ניסו לשכנע את ה'צמח' שעכשיו לכל הדעות כבר הגיע הזמן להפסיק לתת לו את כספי החלוקה החודשית. רבנו לא השיב לדבריהם כלום והמשיך הלאה בסדר יומו העמוס לעייפה.

באחד הימים הגיעה שמועה לאוזני רבנו, שאמו הצדקנית ע"ה הגיעה אליו מקאסוב לבקרו. תיכף ומיד שינס מתניו ונסע לקראתה לקבל את פניה בכניסה לעיר, שם לקח אותה על ידיו ונסע עמה במרכבתו עד לביתו. בהגיעם אל הבית, אמרה אמו הצדקנית לרבנו, שבאה עד הנה **משום שיש להם כאן בויז'ניץ קרוב אחד** [הוא אותו אדם שהפריע לרבנו תמידין כסדרן בעזות פנים ומצח] **ותמיד הייתם נותנים לו סכום קבוע למחייתו, ועכשיו בא לקבול לפני שהסכום אינו משביע אותו ואת בני ביתו, לכן אני מבקשת ממך שתוסיף לו על הסכום שקיבל עד עתה...** רבנו שמע את בקשתה ולא ענה מאומה על זאת, והחסידים הבינו שאכן מילא את בקשתה.



בית רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע בויז'ניצא

הפעם השניה שכיבד את אמו הצדקנית ע"ה ביתר שאת - היתה פעם אחת בערב יו"ט ורבנו ה'צמח'

אמר למשמשים שהוא רוצה לנסוע לקאסוב לבקר אצל אמו. למרות היום העמוס והשעה המאוחרת, יצא לדרך בלוויית משמשיו וקהל מצומצם מאד. בהגיעו לקאסוב נכנס אצל אמו ע"ה **וביקש ממנה שתיתן לו מעט כסף כדי שיוכל לקנות קצת טבק** [כוונתו היתה בזה שתראה אמו ע"ה, שעל אף העובדה שהוא כבר רבי גדול לאלפי חסידים, מכל מקום עדיין הוא כתינוק הכרוך אחר אמו ונזקק לעזרתה]. **ואכן אמו ע"ה נתנה לו שתי מטבעות כסף כדי שיהיה לו טבק בשביל שתי ימי יו"ט הבאים.**


זקננו הרה"ח ר' שמואל קאפיל ז"ל

אביו של חותני הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל - הרה"ח ר' דוד אריה (לייבוש) קאפיל ז"ל, זכה להיבחן על תלמודו בימי ילדותו לפני רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע. ה'צמח' היה מגיע מדי שנה לשבות בעיר סקאלע שתי שבתות [כי בשבת אחת לא היה מספיק לקבל את כל קהל חסידי ויז'ניץ שהתגוררו בעיר; אחרי השואה יצא ספר על העיר סקאלע, שם נכתב שבתקופת רבנו ה'צמח' היו רוב תושבי העיר חסידי ויז'ניץ, ורק כעבור שנים הוקמו בה עוד קהילות של חסידויות אחרות] **והתאכסן אצל זקננו הרה"ח ר' יהודה סקאלע'ר ז"ל** [חותנו של ר' שמואל קאפיל ז"ל אבי זקננו ר' לייבוש ז"ל] **שהיה בעל האכסניה הקבוע של ה'צמח' בסקאלע.**

במהלך שהותו של ה'צמח' בביתו, רצה ר' יהודה ז"ל שהרבי יראה את נכדו הילד לייבוש, שהוא יניק וחכים טובא, למרות שבסך הכל היה בן תשע שנים בלבד. באחד הימים ביקש מה'צמח' שיבחן את נכדו הקט על תלמודו. יום אחד אחרי תפילת שחרית, קרא ה'צמח' לבעל האכסניה ר' יהודה ואמר לו שיכניס את הילד. מיד הכניסו אותו לתוך חדרו של ה'צמח' ועמדו שם בתוך החדר, הילד לייבוש, אביו ר' שמואל וזקנו ר' יהודה [חותנו של ר' שמואל]. שאל אותו ה'צמח': "ילד, מה למדת?" והשיב: "חושן משפט". שוב שאל: "ומה למדת בחושן משפט?" והשיב: "שיקול הדעת". התחיל ה'צמח' לבחון אותו בשאלות קשות ומסובכות, כאשר על כולן ענה הילד בשפה ברורה ובתשובות קולעות.

רבה"ק ה'צמח' המשיך לנסות להביכו בשאלות קשות יותר, עד שהילד התחיל לבכות וה'צמח' ביקש שיוציאוהו החוצה. יצא הילד עם אביו ר' שמואל, כאשר זקנו בעל האכסניה ר' יהודה נשאר בחדר עם ה'צמח'. כיון שיצאו השניים, פנה ה'צמח' ואמר לר' יהודה: **"אתה חושב שהילד לא צודק בתשובותיו המצוינות? ודאי שהוא צודק, הוא יודע טוב את החומר, אבל אסור לתת לילד להיות צודק".** המשיך רבנו ה'צמח' ואמר כממתיק סוד: **"אתה יודע ר' יהודה, כמה זמן עבר כבר ממתי שלמדתי את סוגיית 'שיקול הדעת' בפעם האחרונה? כמו סכום שנות חייו של חתנך שמואל..."**



חסידים ואנשי מעשה מתהלכים סמוך לבית המדרש הגדול בויז'ניצא

סיפר לי אבי ז"ל, שהקיבוץ הגדול ביותר בויז'ניץ, היה בשני ימי ראש השנה, שאז הגיעו כל החסידים בהמוניהם, לשמוע אל הרינה ואל התפילה בצל רבם הק' ה'צמח צדיק' ז"ע. עוד אמר לי אבי ז"ל, שרבה"ק ה'צמח' ז"ע התבטא פעם באמרו: **"ראש השנה און יום הקדוש דארף דער עולם צו מיר, שמחת תורה און שבועות דארף איך צום עולם..."** (בראש השנה וביום הקדוש הציבור צריך אותי, ואילו בשמחת תורה ובחג השבועות אני צריך את הציבור).

שמעתי מפי קדשו של רבה"ק ה'מקור ברוך' ז"ע מה שסיפר לו דודו הק' - הרה"ק רבי חיים מאנטניא ז"ע: פעם בימי חורפו, בעת שעמד בראש השנה מאחורי מקום תפילתו של זקנו רבה"ק ה'צמח צדיק' ז"ע, עמד בסמוך לו החסיד הוותיק ר' אלתר דער שיוועצר ז"ל [זקנו של החסיד ר' ברוך שטרנשוס ז"ל מחיפה, רבה"ק ה'מקור ברוך' סיפר שר' אלתר היה גביר גדול והיה לו מקום של כבוד בכותל המזרח, אך הוא לא עמד שם, אלא נדחף ליד ה'צמח' כמו שאר החסידים].

בעת שאמר רבנו ה'צמח' את הנוסח בפסוקי מלכיות זכרונות שופרות, התלהב ר' אלתר בהתעוררות גדולה ובהגיע ה'צמח' לפסוק "וד' עליהם יֵראה", גברה ביותר התלהבותו של



גלויה מהעיר ויז'ניצא - בקצה השמאלי נראה בית המדרש הגדול של רבותינו הק'

ר' אלתר, עד שתפס את ידו של הרה"ק מאנטניא, צבטו בחזקה בזרועו ולחש לו באוזניו: **"דיזן ער רעספעקטיר איך"** (את האדון הזה אני מעריץ מאד; כשאנשי חבל בוקובינה התלהבו, היו מדברים בשפת דייטש ולמרות שהיה זה באמצע חזרת הש"ץ שבין התקיעות ואסור לדבר באותה שעה, לא יכל ר' אלתר להתאפק מלהוציא את רחשי לבו ההומים באש קודש).

שח הרה"ק מאנטניא לרבה"ק ה'מקור ברוך', **שלמרות שלבש על זרועו חולצה, עליה היה הקפטן ועליו היתה הטלית, אעפ"כ, זמן רב אחרי ראש השנה עדיין נשאר לו סימן חזק בידו מאותה צביטה עזה...**

שמעתי מאבי ז"ל, שר' אלתר הנ"ל היה עתיר נכסים והיתה לו אחוזה גדולה של תבואה בטשערנוביץ, ממנה היה מתפרנס בכבוד על ידי שמכר את התבואה בעל פה לסוחרים, באמצעות סרסורים ומתווכים שונים שהתעסקו במיוחד בעסק זה. אחד מהסרסורים שהתעסקו בתחום המכירה, היה הרה"ח ר' ייקל פירשטיין ז"ל שהשתייך גם הוא לעדת חסידי ויז'ניץ. ר' אלתר היה אומר לו מפעם לפעם: **"ר' ייקל! רק אם תאמר לי קצת נוסח כפי שהרבי** [ה'צמח צדיק' זי"ע] **מתפלל, אקח אותך להיות המתווך שלי..."** וכך, נעמדו שניהם בפינה ביריד בטשערנוביץ ואמרו יחדיו קטעי נוסח כפי ששמעו מרבם הקדוש...

אודות תפילותיו הלוהטות של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע - שמעתי לספר מפי רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, שסיפר לו חסיד אחד [חתנו של החסיד הנודע ר' מענדיל קומונשטער ז"ל] שהסתופף בצילו הטהור של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע בימי ראש השנה. חסיד זה התגורר במרחק רב מבית המדרש, במבואותיה של העיר ויז'ניץ. פעם אחת באמצע תפילת ראש השנה, נקרא אותו חסיד בדחיפות לביתו, כי זוגתו קשתה בלידתה. ניגש החסיד אל ה'צמח' להזכיר את שם אשתו והלך לביתו לראות את הנעשה והנשמע שם.

בהגיעו לביתו ראה שאין בידו להועיל כלום, מאחר והיה שם רופא שטיפל ביולדת, לכן התיישב החסיד בחצר החיצון ואמר פרקי תהלים בהשתפכות הנפש, עד שכעבור שעה קלה

בא הרופא לבשרו בשורה טובה שאשתו ילדה לחיים ולשלום. בבואו לצאת כדי לחזור לבית המדרש, ניגש לדלת ונשען על הבריח, **אז שמע לפתע את קולו האדיר של ה'צמח' מתגלגל מבית מדרשו המרוחק עד לביתו, באמרו את הנוסח בפסוק "וד' עליהם יראה ויצא כברק חיצו".**

באותה שעה נכנסה בלבו התעוררות נפלאה לתשובה שלימה בדרגה נשגבה מאד, עד שהגיד החסיד לרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בעת שסיפר לפניו את המעשה, **שהוא מבקש רק עוד פעם אחת במשך ימי חייו, שיהיה לו הרהור תשובה כזה כפי שהרגיש באותה שעה...**

רבה"ק ה'מקור ברוך' הפליא זאת באוזנינו בעת שסיפר לפנינו מעשה זה, באמרו לנו: **"ראו והביטו השגותיהם של החסידים הראשונים שביקשו בקשה אחת וקטנה, שיזכו לכל הפחות להתעוררות אחת נוספת, כזו כמו שהיתה להם במחיצת הקודש, יותר מכך לא היתה להם השגה בכלום".**



מצבת קבורת רבה"ק ה'צמח צדיק' וה'אמרי ברוך' זי"ע

באחת הפעמים כשסיפר רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע על תפילותיו הלוהטות של זקנו הק' ה'צמח' זי"ע, סיפר שפעם בחג השבועות אחרי התפילה הלוהטת, התבטא ה'צמח' ואמר למקורביו: **"כעת קיימנו חציו לכם, עכשיו נלך לקיים חציו להשם בסעודת יו"ט..."**

שמעתי מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, שאירע פעם בראש השנה אצל רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, שאחרי התפילה חילקו לחמניות לכל הקהל לסעודת יו"ט ואחד החסידים שהתמהמה קצת אחרי התפילה, התחיל לדאוג שכבר לא נותרה עבורו לחמניה. תוך כדי הרהור, חשב החסיד לעצמו בשברון לב, איך נפל כעת ממדרגה גבוהה כזו שהיתה לו בעת התפילה עם הרבי, והנה עכשיו כל מחשבותיו משוטטות על לחמניה פשוטה.

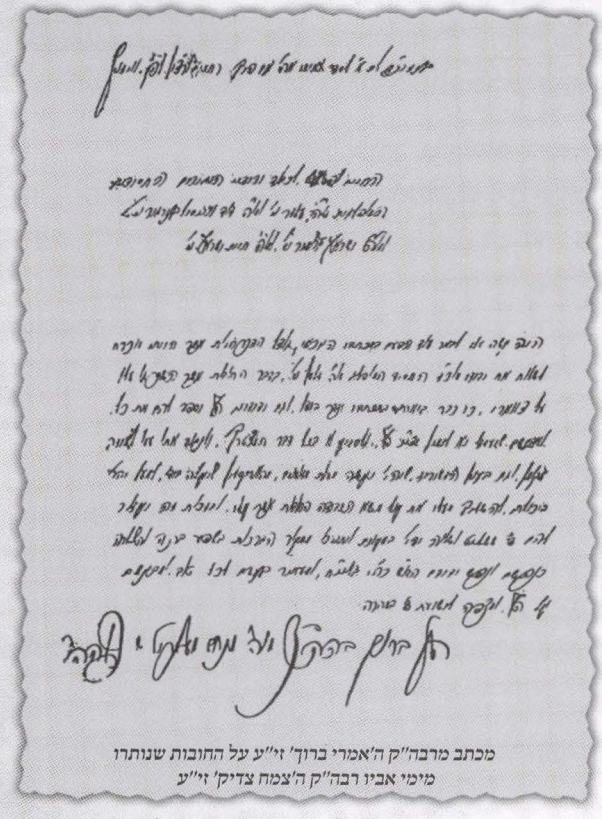
בצר לו נכנס החסיד תיכף אל ה'צמח' ושח לו את מחשבתו העגומה על נפילתו מהמדרגות. השיב לו ה'צמח': "כתיב (תהלים קמה, כא) "תהילת ד' ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד", בעת התפילה גם הבשר הגשמי מתרומם טפח טפחיים מעל הקרקע ומתלהב בעבודת

השי"ת, **אבל אחרי התפילה, הבשר נשאר אותו בשר, פלייש בלייבט פלייש, גיי זיך דיר א בילקע"...** (לך תחפש לחמניה).



קופסת הטבק של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע
הנמצאת אצל רבותינו הק'

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע היה מחלק הרבה כספים לצדקה וכשלא היה ברשותו די ממון, היה לוה כספים לחלקם לצדקה. אחרי פטירתו נותרו הרבה חובות מכל ההלוואות שלוה עבור הצדקות ובנו רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע שילם חלק מההלוואות. אחרי פטירתו, המשיך בנו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לשלם את כל ההלוואות האלו. באחת הפעמים שנכנס אבי זי"ל בקודש פנימה אצל רבנו ה'אהבת ישראל', שח לו רבנו באמרו: **"היינט האב איך אויס געצאלט א וועקסל פון זיידען..."** (היום פרעתי שטר חוב מזקני).



מכתב מרבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע על החובות שנותרו
מימי אביו רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע

כוח הצדקה של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע היה גדול עד בלי גבול. אחד מגיסיו - בני חותנו הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע - אמר פעם, **שאם היו שומרים את כל הכסף שהסתובב אצל ה'צמח', היה ה'צמח' עשיר הרבה יותר ממשפחת רוטשילד...**



שער ספר 'שואל ומשיב'

סיפר לי החסיד הישיש ר' ברוך שטרנשוס ז"ל, על דודו, שהיה מחסידי רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע ולפרנסתו היה סוכן מכירות, אשר לצורך כך, היה נוסע הרבה מעיר לעיר להיפגש עם סוחרים. באחד הימים כשנקלע ללעמבערג, נכנס אל רב העיר, הגה"ק רבי יוסף שאול נאטנזאהן זי"ע בעל 'שואל ומשיב' ובהיותו תלמיד חכם מופלג, פתח עמו בשיחה תורנית כיד ד' הטובה עליו. ה'שואל ומשיב' מאד נהנה מידיעותיו בתורה והתעניין אצלו לאיזו חסידות הוא משתייך. כאשר השיב שהוא מחסידי הרה"ק רבי מענדלי מויז'ניץ זי"ע, אמר לו ה'שואל ומשיב': "הקשב ואספר לך מעשה מרבך הק'.

ידוע שדרך הצדיקים בעת שנסעו למרחצאות למנוחת הנפש, היתה להתחבר שם עם בעלי בתים שאינם מאנשי שלומם והיתה זו עבודה גדולה אצל הצדיקים. כשהיה רבה"ק ה'צמח' במרחצאות, פגש ביהודי אחד ממדינת רוסיה שהיה תלמיד חכם וגביר נכבד, והלה התחבר מאד עם ה'צמח' עד שבכל פעם שנפגשו, היו משוחחים ביניהם בחיבה גדולה. לימים השתדך יהודי זה עם אחד מתושבי לעמבערג וקבעו זמן לשמחת הנישואין, אך תיכף אחרי השידוך ירד מנכסיו ולרש אין כל.

המחותן מלעמבערג ראה שהצד השני מרוסיה לא שולח מתנות, התפלא מאד כי ידע שהמחותן הינו גביר ובעל בעמיו, לכן שלח מכתבים בהם ביקש לדעת מה קורה ואיך מתקדמים עם החתונה. ולגודל צערו של המחותן מרוסיה, לא ידע מה להשיבו. באחד הימים עלה במחשבתו רעיון נפלא, הרי שמע הרבה את חסידי ויז'ניץ מדברים על רבם הק' ה'צמח' שהוא בעל צדקה גדול והוא הרי נמנה על מקורביו, אם-כן, החליט שבדרך נסיעתו ללעמבערג לשמחת הנישואין, יעבור דרך ויז'ניץ ויכנס אל ה'צמח' שבודאי יתמוך בו בעין יפה כדרכו בקודש.

בהיכנסו, קיבלו ה'צמח' במאור פנים ושוחח אתו בחביבות על החתונה הקרובה, אך למרות

שהלה רימז כמה פעמים שמצבו קשה ביותר והוא זקוק לעזרה דחופה עבור שמחת הנישואין, ה'צמח' מצידו לא התייחס לרמזיו, אלא בירכו ופטרו לשלום. יצא האיש מבית ה'צמח' בפחי נפש, כשהוא שבור ורצוץ, **בחשבו בלבו שחסידי ויז'ניץ סתם מגזימים בדיבוריהם שרבם מחלק צדקה לכל נצרך, כי הנה הוא המקורב אל הרבי ורימז לו כמה פעמים על מצבו הדחוק ולא קיבל מענה לכך.**

עלה האיש על הרכבת ללעמבערג ובירדו בתחנה, המתינו לו שם שני חסידי ויז'ניץ ששאלו בקול: **"מיהו המחותן?!"** כשניגש אליהם, הביאו לו השניים סכום עצום, באומרם שרבם הק' מויז'ניץ שלח לו להוצאות הנישואין. כך הגיע האיש לחתונה שמח וטוב לבב.

סיים הגה"ק ה'שואל ומשיב' זי"ע את סיפורו ואמר לאותו חסיד: **"צו אזא רבי, וואלט איך אויך געוואלט פארן"** (האמן לי, לרבי כזה הייתי גם אני רוצה לנסוע...).

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע מעולם לא הלין מעות צדקה בביתו ולפעמים היה מעיר את משמשו באישון לילה, שילך לבית פלוני ויתן להם כסף, כאשר לבסוף התברר, שבדיוק באותה השעה היו שם בעיות שונות עקב מחסור בכסף **ותיכף כשהגיע המשמש עם הכסף, השלום שב לשרור בבית.**

שמעתי מאבי ז"ל, שחוץ מכל אותם סכומים עצומים שהיה ה'צמח' מחלק בכל יום, היה נוהג גם ליתן כמה פרוטות לצדקה בכל לילה לפני עלותו על יצועו, כדי ששונאיו לא ינזקו והיה זה דבר ידוע.

שמעתי מאבי ז"ל מעשה פלא ששמעו מפי בעל המעשה בעצמו - וגופא דעובדא הכי הוי: אחד מחסידי רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע היה כל ימיו יודע מחסור ועוני, והדחקות שררה בביתו במלוא תוקפה ועוצמתה. פעמים רבות היה מפציר ברבנו ה'צמח' שיעתיר בעדו להתברך בשפע פרנסה בהרחבה, אך מצבו נשאר תמיד בכי רע. פעם אחת הבזיק רעיון נפלא במוחו, הוא פנה אל רבנו ה'צמח' ואמר לו **שהוא רוצה לקנות כרטיס הגרלה בפיס וישלח את פרטי הכרטיס לרבנו כדי שיתפלל בעבורו שכרטיס זה יעלה בגורל הזוכה, ועל ידי זה סוף סוף יזכה להתעשר בממון רב.** רבנו ה'צמח' הסכים לבקשתו זו ואכן שלח הלה את פרטי הכרטיס לבית ה'צמח' לבקש בעד מספר זה שיעלה בגורל האמיתי.

היות והאיש התגורר בריחוק מקום מויז'ניץ, ביקש מגיסו שדר בקרבת מקום לבית ה'צמח', שיום לפני מועד ההגרלה יכנס אצל הרבי להזכירו שיעתיר בעדו שיגריל. בבוא גיסו לפני





רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בנתינת הטבק של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע לכ"ק האדמו"רים מויז'ניץ שליט"א

ה'צמח' להזכירו בדבר, אמר לו ה'צמח' שיבוא אליו למחרת ביום ההגרלה, בעת לכתו למקוה. **כצאת ה'צמח' מהמקוה, סימן בידו למלווהו והיכה באצבע צרידה כאומר שהעסק מתחיל להתקדם.** אולם כשסיים תפילת שמונה עשרה, פנה אליו ה'צמח' ואמר לו: **"לבסוף לא איסתייעא מילתא".**

כעבור מספר ימים, תוצאות ההגרלה התפרסמו בשער בת רבים והלה ראה שמספר הכרטיס שבידו לא עלה בגורל. מיד הגיע אל רבנו ה'צמח' בתרעומת קשה על כך שלא זכה הכרטיס שהתפלל עליו רבנו. השיבו רבנו ה'צמח' ברוח קדשו: "בעת ששלחת לי את פרטי הכרטיס שקנית בדוכן ההגרלות, החלפת בטעות את מספר הכרטיס למספר הסדרה שלו, **ואכן צא, בדוק ותמצא כי הכרטיס שפרטיו היו אצלי, זכה ועלה בגורל כפי שהעתרתי עליו..."**

סיפר לי אבי ז"ל, שאחרי פטירת הרבנית הצדקנית מרת מרים מאניא ע"ה - אשת חבר לרבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, ביקש ה'צמח' ממשמשו הרה"ח ר' קלמן זינגר ז"ל שיבוא לישון אתו בלילות. הסדר בכל לילה היה, שה'צמח' נכנס למיטתו עם ספר בידו ור' קלמן עמד למראשותיו עם נר דלוק להאיר את החשיכה. בעת שה'צמח' נרדם, כיבה ר' קלמן את הנר ופנה גם הוא לישון במיטה הסמוכה.

לילה אחד, כיון שכיבה את הנר, התחילו להגיע 'אורחים' מעולם העליון ור' קלמן שכב במיטתו כשכל איבריו דא לדא נקשן, ובקוצר רוח המתין לאור הבוקר. כיון שהפציע השחר, אמר ר' קלמן ל'צמח' ברוגזה: **"רבי! איך שלאף נישט מער מיט אייך, איר וועלט מיר הרגענען..."** (רבי! אינני ישן איתכם יותר, אתם רוצים להרגני). אמר לו ה'צמח': **"ראית? אני מבטיחך שיותר לא תראה..."**

שמעתי מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, שהגה"ק רבי יעקב מהרימלוב זי"ע בעל 'כוכב מיעקב', הגיע פעם לבקר במעון קדשו של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע וביקש ממנו ה'צמח' - 'ער זאל פארהערן די קינדער' (שיבחן את הילדים) - [כל פעם שה'צמח' אמר 'די קינדער', היתה כוונתו לשני נכדיו הגדולים שגדלו בביתו, רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע והרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע]. למחרת התעניין ה'צמח' אצל הרב מהרימלוב איך היתה הבחינה ושאל אותו: "נו, מה אתם אומרים על הילדים שלי?" השיב ה'כוכב מיעקב' ואמר: **"זיי שיינען"** (הם מאירים). הגיב ה'צמח' ואמר: **"זיי שיינען מיר שוין איבער..."** (הם כבר זורחים יותר ממני).



אוהל קדשם של רבותינו הק' בבית החיים בויז'ניצא

שמעתי מאבי ז"ל, שרבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע התכופף פעם באמצע עריכת שולחנו הטהור אל נכדו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע ולחש לו באוזניו: **"וועלווּל מבדבליא** [שכבר היה בעולם העליון] **נמצא כאן ב'טיש', היה לו פעם הרהור תשובה ב'טיש' אצלנו, לכן נתנו לו רשות לבוא אלינו..."** ויהי לפלא.

סיפר לי החסיד ר' פייבל מאיר ז"ל [היה בעל תפילה אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע], שאביו הרה"ח ר' שבתי מאיר ז"ל היה מסתופף הרבה בצילו הטהור של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, אך בימי הנהגת רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לא הרבה להשתתף בשולחנות הטהורים, כי כבר דלו כוחותיו והזדקן.

פעם אחת חזר ר' פייבל הביתה אחרי השולחן הטהור של רבה"ק ה'אהבת ישראל' ומרב התלהבותו אמר לאביו: **"טאטע! כזה טיש כמו שהיה היום, לא רואים במקומות אחרים..."** אמר לו אביו: **"מיין קינד! אם היית רואה טיש אצל ה"אלטער רבי"** [רבה"ק ה'צמח' זי"ע] **היית יודע מה נקרא טיש..."**

אגב אורחא אספרה כמו, שאביו ר' שבתי מאיר ז"ל היה מתלווה אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בעת שהיה הולך לסדר חופה וקידושין בעיר ויז'ניץ, מתוקף תפקידו ששימש כגבאי במעמדי החופות. פעם אמר לו רבנו בצחות לשונו: **"כנראה שיש לך יראת שמים, שהרי דבריך נשמעים; אתה משקה את החתן ואת הכלה בלי ברכה, והם מצייתים לך ללא עוררין..."**

שמעתי מפי רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע מעשה רב על זקנו רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע: כידוע, היתה מחלוקת גדולה בין שוחטים שהשתייכו לחסידות מסוימת לבין השוחטים מויז'ניץ. אחרי מריבה ממושכת וארוכה, ניצחו במערכה השוחטים מויז'ניץ.

לימים, הופיע שוחט אחד שהשתייך לחסידות זו, בבית מדרשו של ה'צמח' בויז'ניץ ונכנס באמצע עריכת השולחן. **לתמיהת כל החסידים, הושיט לו ה'צמח' כוס יין ואף הוסיף לכבדו**



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ביציאה
מאוהל רבותינו הק' בויז'ניץ

בכל מיני קירובים מיוחדים. בתום השולחן הטהור נכנסו החסידים בקודש פנימה וקבלו על-כך שהרבי כיבד את השוחט, אחרי המחלוקת הגדולה ביניהם. השיב להם רבה"ק ה'צמח': **"אם לבסוף ניצחנו, הרי שעכשיו צריכים כבר לקרב אותו..."**

שמעתי מפי רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע שאמר בשם זקנו רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע: **"להיות רבי, זוהי תאוה ככל שאר התאוות, אולם כדי לבוא לתאוה זו, צריכים מקודם לשבור את כל התאוות..."**

בעת קשרי השידוכין של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע עם בת הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע, שאל הרה"ק מרוז'ין את רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע - האם יש לו גבירים? השיב ה'תורת חיים': "אכן, יש לי שלשה גבירים ואלו הם: ר' יודל עביר רוזנברג, ר' מענדיל קומונשטער ור' יהושע [היה נקרא בפי הבריות 'שיקו'] דרימער".



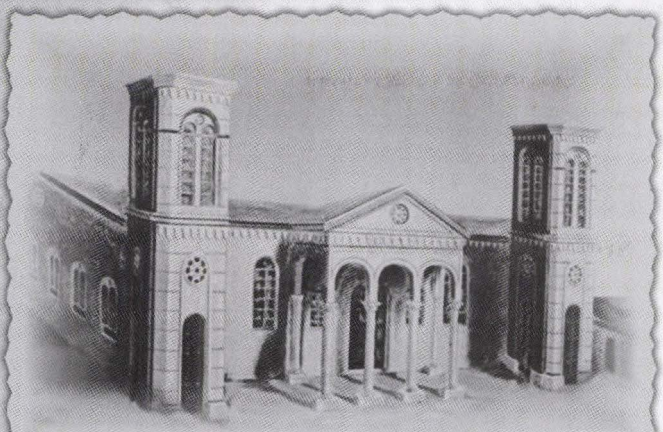
רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע מדליק נר על הציון הק' בויז'ניץ

החסיד הוותיק ר' יהושע דרימער ז"ל היה קרוב משפחתנו, בהיותו אחי זקננו הגה"ק רבי שלמה דרימער זי"ע אב"ד סקאלע ובעל שו"ת 'בית שלמה'. הוא היה גביר עצום והיתה ברשותו אחוזה גדולה סמוך לסקאלע, ממנה התפרנס בעושר ובכבוד, והיה תומך ברבותינו הק' בסכומים עצומים מידי חודש בחודשו.

סיפר לי אבי ז"ל, שר' יהושע דרימער היה נותן מידי תקופה דמי מעמדות בסכומים עצומים לרבה"ק ה'צמח' זי"ע. פעם אחת ערכו מגבית מיוחדת עבור ה'צמח' ור' יהושע נתן במגבית זו סכום נכבד. אח"כ בהגיע העת לתת את דמי המעמדות הקבועים, **קיזז ר' יהושע מסכום המעמדות את הסכום שהעניק כבר בעת המגבית המיוחדת.**

כעבור תקופה קצרה, הגיע ה'צמח' לסקאלע שרוב תושביה היו חסידי ויז'ניץ ובכל פעם שה'צמח' הגיע לסקאלע היה נשאר שם לשתי שבתות, כדי להספיק לקבל את הקהל ולברכם בפרטיות. **בדיוק באותו שבוע שהגיע ה'צמח' לסקאלע, נפל ר' יהושע למשכב והרופאים לא ידעו לומר מה תהא רפואתו.** ר' יהושע התייסר במיוחד על כך שכעת הרבי נמצא בעירו והוא אינו יכול ליהנות מזיוו הטהור, לכן שלח את בניו שילכו להזכירו לפני ה'צמח' לרפואה ולישועה.

בהיכנסם לקודש פנימה, שחו הבנים לפני ה'צמח' את גודל צרת אביהם השוכב על מיטת חוליו. למרבה פליאתם, ענה להם ה'צמח' בלשון זו: **"ער מאכט מיט מיר חשבונות"** (הוא עושה אתי חשבונות). חזרו הבנים אל אביהם ואמרו לו את דברי הרבי. מיד הבין ר' יהושע שהמחלה באה עליו, כיון שקיזז את תרומתו במגבית מדמי המעמדות הקבועים ואמר לבניו: **"לכו תאמרו לרבי שאתן הכל כרגיל".** בשבת קודש כבר היה ר' יהושע יחד עם ה'צמח' בבית המדרש כאחד האדם.



בית המדרש של רבותינו הק' בויז'ניצא

שמעתי מחותני הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל, שבין רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע לבין אחיו הק' זי"ע היו חילוקי דיעות, כי דעתם של אחיו הק' לא היתה נוחה מכך שאחיהם הצעיר שינה את דרך אביהם הק', שהתחיל להנהיג בפרהסיא וגם שינה את נוסח התפילה לגמרי. והיו מכנים אותו 'דער רב' על שם שהיה רב בויז'ניץ עוד בחיי אביהם רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע. [למרות שבתחילה לא אבה רבה"ק ה'צמח' להיות רב שם, כפי המסופר שבעת שנסע לשבות בויז'ניץ בפעם הראשונה, נסע יחד עם זקננו הגה"ק רבי שלמה דרימער זי"ע אב"ד סקאלע ובמוצאי שב"ק כשחזר ה'בית שלמה' לביתו, חזר עמו ה'צמח' ולא רצה להישאר שם].

פעם בעת שישבו האחים הקדושים יחד בסעודת הילולא של אביהם רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע בכ"ה אייר, שאלו איש את רעהו מי יאמר תורה ואחד מהם הכריז בקול ואמר: "דער רב וועט זאגען תורה" [כך הם קראו 'לצמח' בלשונם] כשהוא מוסיף תוך כדי דיבור: **"איך ווייס נישט פון ווי האט ער געגומען משנה זיין פונעם טאט'נס נוסח..."** (איני יודע מהיכן לקח זאת לשנות את הנוסח של אבינו הק').

פתח ה'צמח' וסיפר להם: "כידוע לכם, בילדותי ישנתי עם אבינו הק' במיטתו. באחד הלילות כיסה אותי אבינו הק' בשמיכה עד למעלה מראשי ושמעתי מישהו נכנס לתוך החדר אך לא ראיתיו. האיש שוחח עם אבינו הק' ולא שמעתי מה היה תוכן שיחתם. לפני שהלך האיש, ביקשו אבינו הק' שיברך אותי **והאיש הניח את ידיו על ראשי וברכני בפסוקי ברכת כהנים עם הנוסח שאנו מתפללים כיום..."**

חסידי רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע היו חבוקים ודבוקים ברבם הק' עד לאין שיעור. **ברב דביקותם בו, היו אומרים שה'צמח' הוא המשיח שעתיד לגאול את ישראל מקושי הגלות** וחסידים אחרים היו כועסים עליהם בגין כך...

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע הסביר זאת פעם, באמרו שהסיבה לכך היתה, כי רבה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע היה רבי לתקופה קצרה ואצל רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע היתה ההנהגה בהסתרה גדולה, על כן כשעלה רבה"ק ה'צמח' על כס ההנהגה ואצלו ראו כולם את עבודתו הגדולה באש להבה, כולם השתגעו והתלהטו אחריו. רבה"ק ה'מקור ברוך' התבטא על ה'צמח' באמרו: **"דער 'צמח' האט באנעמען דער וועלט"** (ה'צמח' כבש את כל העולם).

הרה"ק בעל 'דברי חיים' זי"ע מצאנז, הגיע פעם לבקר אצל הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע. כל בניו של הרה"ק מרוז'ין לא השתתפו בביקור, רק חתנו רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע נשאר שם והקשיב לשיח שרפי קודש. בין הדברים אמר הרה"ק מרוז'ין להרה"ק מצאנז: **"הרי אתם מבית דין של מעלה"**. לימים כשסיפר ה'צמח' מעשה זה, הפטיר בקדשו: **"רציתי לשמוע משפט כזה, לכן נשארתי שם..."**



מצבת הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע מצאנז

שמעתי מאבי ז"ל: כידוע, היו החסידים באים בהמוניהם לשהות בימי ראש השנה בצילא דמהימנותא של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, חלקם נסעו בכרכרות וחלקם היו הולכים כמה ימים בדרכים עד שהגיעו לויז'ניץ.

כמה ימים לפני ימי הרחמים של שנת תרמ"ה - שנתו האחרונה של רבה"ק ה'צמח' זי"ע, הלכה קבוצת חסידים ממרמורוש בדרכם לויז'ניץ וכשהיו צמאים מאד מטירדת הדרך, חיפשו מעיין לשתות ממנו ולהשיב את נפשם. **כיון שהגיעו למעיין אחד, קפץ אחד מבני החבורה לתוך המעיין, בירך 'שהכל' ושתה כדי חיותו. ראש החבורה בראותו את מעשהו הפזיז, נזף בו שלא כך מברכים ברכת 'שהכל' בחיפזון, אלא צריך לברך בכובד ראש וביישוב הדעת.**

באותם הימים היה מרן ה'צמח' חלוש ביותר וכשהגיעו החסידים לויז'ניץ, ישב ה'צמח' בביתו סמוך לחלון וכולם עברו מבחוץ ליתן לו ברכת שלום. כיון שהגיעה אותה קבוצה ממרמורוש, הפסיק ה'צמח' ליתן שלום לאורחים ואמר שברצונו לספר להם מעשה שהיה אצל הרה"ק בעל 'אוהב ישראל' זי"ע מאפטא, שהיה בעירו אברך בן טובים תלמיד חכם וירא

שמים מרבים, והרה"ק מאפטא היה דואג לפרנסת ביתו. בכל ערב שבת היה נותן לרבנית סכום כסף שתיתן לאותו אברך למחיית השבוע הקרוב.

באחד השבועות לא נתן הרה"ק מאפטא לרבנית את הסכום הקבוע עבור האברך. שאלה הרבנית את הרה"ק מאפטא מה יהא עם האברך הלז? ולא השיבה דבר. האברך הגיע כמנהגו לקחת את הכסף, אך הרבנית השיבה פניו ריקם, באמרה שבעלה הק' לא הביא לה השבוע כלום. חזר האברך לביתו בפחי נפש וזוגתו יעצה לו שילך בעצמו אל הרבי וישאל אותו מדוע לא העביר השבוע את נתינתו הקבועה. הלך האברך אל הרבי ושאל: "מה יום מיומיים?" ענה לו הרה"ק מאפטא בלשון תמיהה: "וכי אני מחויב להחזיק אותך לאורך ימים ושנים?" התנצל האברך באמרו: "וכי מהיכן אתפרנס? הרי אין לי פרנסה" אמר לו הרבי, שילך אל הירידה, שם כבר ימצא עבודה בתיווך בין סוחרים לקונים. האברך ניסה לומר שמעולם לא עסק בתיווך ואיך ידע להתעסק בזה, אך הרבי דחה אותו באמרו: "כמו שכולם מסתדרים בעסק זה, גם אתה תצליח!"

עזב האברך את בית תלמודו והלך אל הירידה, שם התחיל לתווך בין הבאים הירידה והצליח להרוויח קצת מעות. בשבוע הבא כבר עשה חיל במלאכתו והרוויח יותר, וכך משבוע לשבוע עלתה קרנו וגבהה, עד שיצא שמו כאיש נאמן בעסק הסרסרות. כעבור תקופה הגיע פריץ העיירה עם סחורה רבה ומשובחת מיבול שדהו, וביקש להתעניין על אדם נאמן שיוכל לסמוך עליו ויתווך לו את הקונים הטובים ביותר, כאשר כולם המליצו לו על אותו אברך. ואכן, הפריץ



כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ביציאה מאוהל רבותינו הק' בויז'ניץ

לקח אותו לתווך במסחרו ומעסקה זו הרוויח האברך סכום נכבד, וכך גם התחבב והתקרב אל הפריץ, עד שהפריץ ראה בו כאיש אמונו וסמך עליו בכל ענייניו וקנייניו.

באחד הימים ביקש הפריץ לקנות אבן טובה הנמצאת במרחקים מעבר לים והטיל את משימת הקנייה על איש אמונו האברך הלז. לקח האברך ארגז מלא בהון רב עבור קניית היהלום היקר ויצא לדרכו בספינה. בהיותם בלב ים, עמדה עליהם רוח סערה ותרומם גליו. בלית ברירה עגנו סמוך לאי שומם, שם ירדו כל הנוסעים עד שיצליחו לתקן את האניה. **ירד האברך מהספינה השבורה ועלה על האי, שם מצא מעיין מים, בהיותו צמא מאד בירך 'שהכל' בכוונה ושתה מים להרוות את נפשו.** תיכף שגמר לברך ולשתות, הודיעו מלחי האניה שאפשר כבר לחזור אל הספינה, אך כיון שכל החפצים שהיו בה ירדו מצולות, עליהם לחזור לנמל שממנו יצאו להפליג ולא ימשיכו הלאה למחוז חפצם.

כשחזר האברך אל הספינה, נוכח לראות שהארגז היקר נעלם ונפל למצולות ים, וכך הפליגו בדרך חזור כשהוא שבור ורצוץ מכל התלאה אשר מצאתו בדרך וגם לא ידע איך להשיב את פני הפריץ. בהגיעו לעירו, ראה אנשים מתגודדים בקבוצות ושחים אודות ביתו שנשרף והיה למאכולת אש, ואשתו וילדיו נשארו בערום ובחוסר כל. כמו"כ נודע לו שבזמן נסיעתו מת הפריץ ואיננו.

האברך שניחן בדעה ישרה, הבין שיש דברים בגו ולא לחינם שלחו הרה"ק מאפטא אל היריד ולהתקרב אל הפריץ. הלך האברך אל הרה"ק מאפטא ותמיהתו בפיו: "רבי! כי נשאתני ותשליכני? בשביל מה הייתי צריך לעזוב את בית המדרש ולהיכנס אל עולם המסחר, כדי לחזור לבסוף למצבי הקודם? וכי לא היה טוב בזמן שישבתי בבית המדרש ולמדתי תורה?!" השיבו הרה"ק מאפטא ואמר לו: **"כעת לך לבית המדרש ואני אמשיך לכלכל אותך בכל מה שתצטרך. ובאשר לשאלתך, תבין!**



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע על הציון הק' בויז'ניץ

כשהייתי צעיר לימים וכוחי היה במותני, כשהיו צריכים לתקן משהו בעולם, הייתי הולך בעצמי לעשות את התיקון, אך כעת שזקנתי ותש כוחי, אין ביכולתי ללכת ולנסוע למרחקים לתקן את הדברים הצריכים תיקון והייתי צריך לשלוח שליח לתקן את המקום ההוא על ידי ברכת 'שהכל', ולא מצאתי אדם נאמן שיעשה זאת, רק אותך..."

כך סיפר להם רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, בלי לסיים מה כוונתו בספרו מעשה זה והמשיך לקבל מהם ברכת שלום, אבל הם כבר הבינו היטב את עומק כוונת קדשו, שביקש להוכיח את האברך שבירך 'שהכל' בחטף בהיותם עלי דרך בואכה ויז'ניצא, שהיה עליו לתקן דברים חשובים בברכתו זו במקום נידח זה, והיות שבירך את הברכה בחיפזון בלי כוונה והכנה, הפסיד את השליחות המיוחדת.

רבותינו הקדושים היו שחים פעמים רבות בלשון קדשם: **"דער עמוד גיבט כוח"** (עמוד התפילה נותן כוח להתפלל), כפי הידוע מרבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, שלפעמים כשנכנס לבית המדרש וראה סביבו את חבורת החסידים הנלהבת, פתח ואמר: **"היינט איז דער עמוד מיינס"** (היום העמוד שייך לי) ועבר לפני התיבה בתפילה יוקדת כדרכו בקודש.

זקני [חותן אבי ז"ל - שהיה גם דודי בהיותו אחי זקני הרה"ח ר' משה מיכל ז"ל] הרה"ח ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל, היה חסיד מופלג וירא שמים מרבים. הוא היה בקי נפלא בספרי רבותינו הק' לבית קאסוב-ויז'ניץ **ובפרט היה יודע את כל החשבונות הסבוכים של הגימטריאות המופיעות בספר הק' 'צמח צדיק', עד שהיה ידוע בקרב חסידי ויז'ניץ ואנטניא, שכל מי שמתקשה בהבנת דברי קדשו של ה'צמח', ניגש אל ר' אברהם אלתר ומקבל תשובה קולעת וברורה על אתר.**

נוסח ויז'ניץ

בנוסח ויז'ניץ ישנם הרבה דעות, כך שלא בכל מקום מתפללים באותן תנועות ממש. הסיבה לכך היא, כי רוב רובם של החסידים לא התגוררו בויז'ניץ או בגרוסוורדיין, שלא כיום שרוב החסידים זוכים ליהנות משהות במחיצת רבם הנערץ ימים כלילות ואינם מחסירים תפילה אחת במחיצת קדשו.

אצל מרנן רבותינו הקדושים, ה'צמח צדיק', ה'אמרי ברוך' וגם אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, היו החסידים באים לחצר הקודש בדרך כלל רק לראש השנה ולפעמים הגיעו גם לחג השבועות, וגם נסיעות אלו לא היו קבועות, פעמים שהגיעו לראש השנה ופעמים שהגיעו לחג השבועות. זה ברור שמפעמים ספורות אלו ששמעו את הנוסח מפי הרבי, לא יכלו לקבוע אצלם את הנוסח בדיקנות. **גם אותם החסידים ששפר עליהם גורלם וזכו לדור בעירו של הרבי, לא כולם ניחונו בכשרון הדיקנות לקלוט היטב את כל תנועות הנוסח ומכאן יצאו הגירסאות השונות הקיימות בנוסח ויז'ניץ.**

אבי ז"ל היה מהיחידים שידעו להתפלל בנוסח ויז'ניץ המקורי ללא שום שינוי, כפי שקיבל מאבותיו החסידים המופלגים וכפי ששמע מפי קדשו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בהיותו מסתופף בצילו הטהור ימים רבים. מי ששמע אותי להתפלל לפני התיבה, כפי שנהגתי שנים רבות בבית מדרשו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, שמע שאני מתפלל נוסח ויז'ניץ באופן שונה קצת מהמקובל אצל כולם, אך זהו הנוסח המקורי ביותר שבו התפללו רבותינו הק', כפי ששמעתיו מפי אבי ז"ל והוא שמע מפי אביו החסיד המרומם ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל, שעוד היה מבני היכלו של רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע.

שאלתי פעם את אבי ז"ל על כך שהרי כולם מתפללים 'ויז'ניצער נוסח', אך אין זה כפי שהוא מתפלל, ואמר לי שאת נוסח ויז'ניץ המדויק יודעים רק בודדים, כי גם מתוך גדולי החסידים בויז'ניץ היו ספורים שנתנו דעתם לשמוע אל הרינה ואל התפילה בדיוק כמו הרבי, רק יחידי סגולה קלטו הדק היטב את הנוסח הקדוש והעבירוהו הלאה אל הדורות הבאים.

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע הכניס והוסיף לכתחילה קטעים שונים לתוך נוסח התפילה והזמירות, והיה לו בדבר זה ענינים מיוחדים, כמו להשאיר זכר ושארית לחצרות קודש שלא הותירו שלשלת יוחסין בדור האחרון. מטבע הדברים, מסיבות אלו נוסח התפילה בויז'ניץ השתנה הרבה. באוזני שמעתי פעם את הרה"ק ה'אמרי חיים' אומר לקהל חסידיו: **"אני רואה שאתם מחקים אותי בנוסח התפילה, אל תחקו אותי, כי אני אומר פעם כך ופעם כך"...** עוד שמעתי פעם מהרה"ק ה'אמרי חיים' שאמר בלשון קדשו: **"מובטחני, שכל מי שמתפלל בנוסח ויז'ניץ, יודע ומבין את פירוש המילות".**

בענין זה סיפר לי הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה, שהרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע סיפר לו פעם, שדודו הגאון רבי צבי הערש וייס זצ"ל היה המלמד שלו בימי חורפו והיה מתפלל נוסח זידיטשוב. פעם בעת שלמדו יחדיו אמר לו המלמד: **"הרי ברבות הימים תהיה רבי, אני מבקש ממך שתזכרני לטובה".** ואכן הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה אומר את הקטעים הראשונים בזמר "אזמר בשבחין" בליל שב"ק, בנוסח זידיטשוב, כדי להכיר טובה למלמד שלו שהבטיח לו שיזכרהו לטובה.

רבנו הקדוש רבי ברוך מויז'ניץ זי"ע
בעל 'אמרי ברוך'

סיפר לי החסיד הישיש ר' ברוך שטרנשוס ז"ל: פעם המתינו חסידי רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע בסוכתו לפני התפילה, כדי לחזות בעבודת הקודש עת יכנס לעבודת הנענועים. כעבור זמן מה, נכנס ה'אמרי ברוך' אל הסוכה הגדולה שעמדה בסמיכות לבית המדרש הגדול בויז'ניץ **ומיד הניח לו המשמש על השולחן כוס קפה.** החסידים המופלגים, המה ראו כן תמהו, מדוע הביא לו לשתות כוס קפה קודם התפילה, האם ישתה רבנו לפני הברכה על נטילת לולב?

כראות רבה"ק ה'אמרי ברוך' את פניהם המביעות ארשת תמיהה - פתח ואמר: אספר לכם מעשה שהיה בימי מלכותו של אבי הק' ה'צמח' זי"ע. פעם אחת יצא לפנות ערב לנסיעה מיוחדת עם רבים מקהל אנשי שלומו. בעת שבחוץ גבר הקור והכפור העז, נכנסו לפונדק שעמד בפרשת דרכים על אם הדרך. אבי הק' נכנס מיד לחדר שהכינו בעבורו ובחוץ ביקשו החסידים להתפלל מעריב, אך חככו בדעתם כדת מה יעשו: **האם קודם ישתו משקה חם להחיות את נפשם מטירדא דאורחא או שמא אין זה מן הראוי לשתות קודם התפילה?**

שלחו אותי החסידים להיכנס לחדר קדשו של אבי הק' זי"ע, לשאול מה יעשו החסידים המבקשים להתפלל עכשיו, האם קודם ישתו ואחר-כך יתפללו או קודם יתפללו ואחר-כך ישתו. השיב לי אבי הק' זי"ע: **"אני ידעתי תמיד שאפשר לשתות משקה בשביל שיהיה כוח להתפלל, אך להתפלל כדי שיהיה כוח לשתות, זאת עדיין לא שמעתי..."**


בשם יי"
ברוך ה'
ספר
אמרי ברוך
שבבי נוגה וניצוצי אורות שיצאו מפי קדוש יי
מבובר. האשל הגדול אשר בירמה. מלא רוח
חכמה. דר נחוראי דר ספסגי. בוצינא דנהורא.
אספקלריא המאירה. המנורה. השהורה. עטרת
תפארת ישראל. ראש גולת. אריאל. אור צח
ומצוחצח בחדר הוא בשחקים. מפורסם בקצוי ארץ
ועם רחוקים. היה בוקר חסי חדב הצדיק וסור
עולם קדוש הקדושים. מוהרר ברוך וצלחיה
מקרק וויזניצא יצ"א זי"ע וכו'.
לקמני באסיים המאירים לארץ ולחדים לאורסיי אורא.
להבות הלהם בקדי העתן עזרא. אנא ועזרא. חננא רבי נשואה
מרדכי בהרים וצללהה האדראו.
נכד הה"ק עלליה סמאלנא.
בישנת יחד לבבי ליראת שמך לפ"ק.
בדפוס אב בהונגר קלוטה.
לדעת חכמה ומוסר. להבין אמרי בינה
BUCHDRUCK. DES WILHELM HAGNOSH, BUDAPEST.

שער ספה"ק 'אמרי ברוך' עם חתימת הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע

סיים רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע את סיפורו כשהוא פונה ואומר למשמשו: **"הבא נא בבקשה עוד כוס קפה..."**


זה השער ליו צדיקים יבואו בו

זכר ר"ב

בו נאמר הספר גדול ונכבד אשר הרפותי לכבוד הרב הצדיק המפורסם בק"ק חו"ם נ"י עהי' בקשת"ח רבינו ברוך בן אדמו"ר הקדוש אור עולם מנחם מענדיל מ"ב ס"ק וויזניצא זללה"ה

אשר נאספו אל עמו יום עשרים לחדש בסליו שנה זו

כה תברכו לס"ק

אנו הצעיר יחיאל מיכל בן ר' ישראל משה זיל אבד"ק ניזמוב בעהמ"ח משבנות הרועים נזלה לישראל:

לעמבערג.

בשנת תרנ"ב לס"ק

Secher Rab.

Verlag von J. M. Nick.

Lemberg, Druck von F. Bednarski 1895.

שער ספר 'זכר רב' עם הספדים על רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע

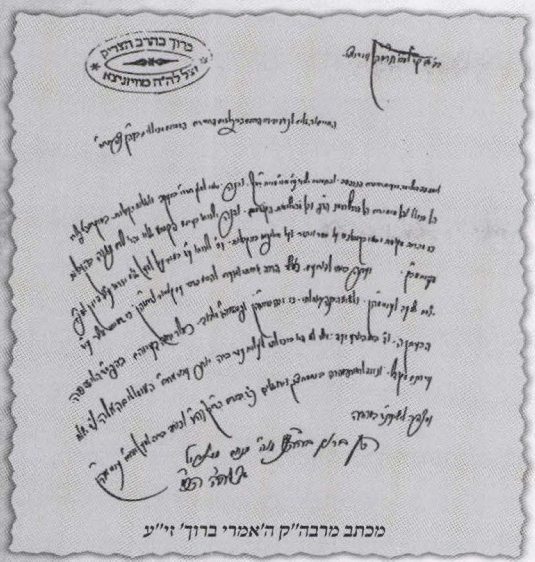
שמעתי מאבי ז"ל: פעם אחת נסע רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע לראדוביץ ברכבת. תחנת הרכבת ב'היידיק' היתה רחוקה מאד מראדוביץ, לכן תמיד היו צריכים לנסוע מתחנת הרכבת לתוך העיר בעגלות או בכרכרות. גם עתה בבוא ה'אמרי ברוך' לראדוביץ, ירד מהרכבת ועלה על כרכרה מיוחדת שהמתינה לכבודו, משם נסע בראש שיירה ארוכה ומכובדת ביותר בדרך בואכה לראדוביץ.

באמצע הנסיעה הגידו לו המשמשים בקודש, שיביט נא החוצה ויראו עיניו את הכבוד הגדול שבני העיר מכבדים אותו בליווי של עשרות עגלות מאחוריו. כשהרים רבנו ה'אמרי ברוך' את עיניו וראה את השיירה הנוסעת מאחוריו - פתח ואמר למקורביו: "הנה אמרו חז"ל "כל הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו". לכאורה יש לתמוה, כי הנה זה האיש העניו, הרי בורח הוא מן הכבוד ואינו חפץ בו, ומדוע א"כ ייענש ומקבל את הכבוד שאינו רוצה אותו? אלא הכוונה היא, **שהעניו באמת והבורח מן הכבוד, סוף הכבוד לרדוף "אחריו" היינו אחרי בניו וצאצאיו, והוא עצמו באמת אינו מתכבד בו..."** כלומר, הכל לכבוד בית אבא.

סיים רבנו את דבריו באמרו: **"ברם לעומת הענוה שהיתה לאבי הק' רבנו ה'צמח' זי"ע, כבוד זה שמכבדים אותי עכשיו תושבי העיר ראדוביץ, אינו כלום לעומתו כלל וכלל..."**

על אותה שבת קודש ששבת רבנו ה'אמרי ברוך' בראדוביץ, שמעתי לימים מפי הרה"ח הישיש ר' ברוך שטרנשוס ז"ל, שזכה להיות משובתי אותה שבת בראדוביץ, שבמוצאי שב"ק רקדו החסידים סביב השוק בראדוביץ, וכיון שהיה קהל עצום ביותר, הצליחו החסידים להקיף

במעגל את כל השוק. [אחרי המלחמה הייתי בראדוביץ אצל דודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל שהתגורר בעיר, שם ראיתי את השוק המרכזי של ראדוביץ, שהיה אז כבר רק כמחצית מגודלו המקורי וגם מחצית זו היתה ענקית, מזה נדע את כמות החסידים הגדולה שהיתה באותה שבת].



מכתב מרבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע

שמעתי מהחסיד הישיש ר' ברוך שטרנשוס ז"ל, על דודו שהיה מחסידי ויז'ניץ המובהקים ובהיותו סוכן לפרנסת ביתו, היה נוסע פעמים רבות ברכבות מהכא להתם. פעם אחת בעת נסיעתו ברכבת, **ראה בקרון חבורת חסידים שיושבים ומדברים לשון הרע ורכילות על חסידי ויז'ניץ** - והיה זה בימי רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע.

סמוך להם ישב אדם אחד 'מודרני' שלא היה נראה כחסיד, אך כשמעו את דבריהם נגד עדת חסידי ויז'ניץ, חרק את שיניו ברגזנות רבה. החסידים שראו את רוגזו עליהם, לא התייחסו אליו כלל, כי היו בטוחים לפי מראהו החיצוני שהוא בודאי גוי ערל וא"כ מה להם ולרוגזו.



אוהל רבותינו הק' בויז'ניץ לפני שיפוצו

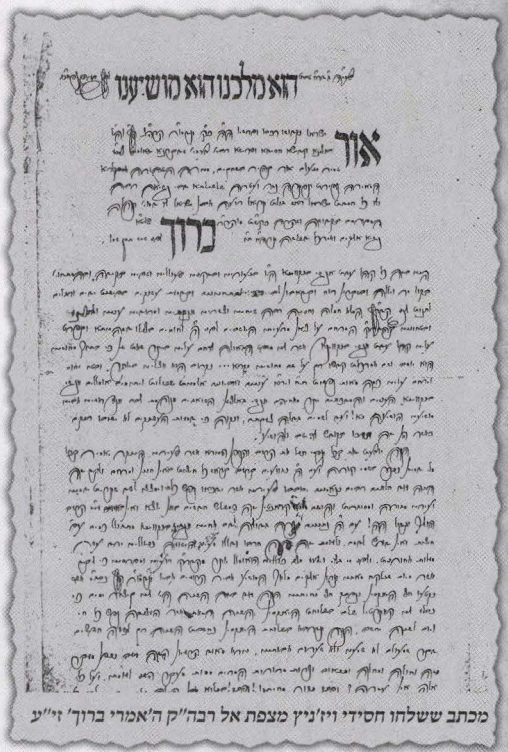
לבסוף פצה האיש את פיו והתחיל לגעור בהם, על שהם יושבים יחד ומדברים רכילות על חסידי ויז'ניץ - וכדי להראות להם כמה גדולה ערכה של חסידות ויז'ניץ בעיניו, פתח וסיפר להם דברים כהווייתן:

אני סוכן לעבודתי ובעקבות פרנסתי זו, אני נזקק לנסוע פעמים

תכופות מהכא להתם. פעם אחת הגעתי למקום אחד ונכנסתי לבית המדרש שהיה שייך לחוג חסידי עיר זו, שם מצאתי קבוצת אברכים יושבים ומדברים נגד חסידות ויז'ניץ. בין הדברים שמעתי גם שהם דיברו בהערכה על חסידות אחרת השייכת לאותו גזע. מכיון שחפצתי לדעת מה נעשה בחסידות ההיא, קמתי ונסעתי משם אל אותה חסידות.

כשהגעתי לשם, מצאתי בבית המדרש קבוצה נוספת של אברכים ובחורים העומדים יחדיו בחבורה אחת ולועגים לחסידי ויז'ניץ. בין הדברים שמעתי גם שהם דיברו מחסידות שלישית השייכת גם היא לאותו גזע משפחתי, חפצתי מאד לראות את אותה חסידות ונסעתי גם לשם. בהגיעי למחוז חפצי, שוב מצאתי בבית המדרש יהודים יושבים ומדברים רכילות על חסידי ויז'ניץ.

החלטתי שכיון שראיתי איך בכל המקומות עומדים ומדברים נגד חסידות ויז'ניץ, בודאי צריכים להיות בויז'ניץ דברים מעניינים, על כן קמתי ונסעתי לויז'ניץ לראות מה נעשה שם. דבר נוסף ראיתי בכל המקומות שהייתי לפני כן, בעת ששאלתי היכן אפשר לראות את הרבי, השיבו לי שאי אפשר לראותו במשך ימות השבוע כלל ורק בשבת קודש בקושי שייך לראותו לזמן מועט.



מכתב ששלחו חסידי ויז'ניץ מצפת אל רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע

המשיך האיש לספר לחסידים שישבו מרותקים למוצא פיו ברכבת: הגעתי לויז'ניץ לפנות בוקר עם נץ החמה, **נכנסתי לבית המדרש ומצאתיו כולו הומה באברכים ובחורים, יראי ד' וחושבי שמו באהבה וביראה. יהודי אחד למד פרקי משניות, השני זימר לעצמו פסוקי תהילים בדביקות עצומה וכולם מכינים את עצמם בדחילו ורחימו לקראת כניסת הרבי לתפילת שחרית יוקדת כדרכו בקודש.**

שאלתי את אחד האברכים, האם אפשר לראות את הרבי [רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע] והשיבני שתיכף יכנס הרבי לתפילת שחרית בצוותא חדא עם קהל החסידים. כעבור כמה דקות, נכנס הרבי

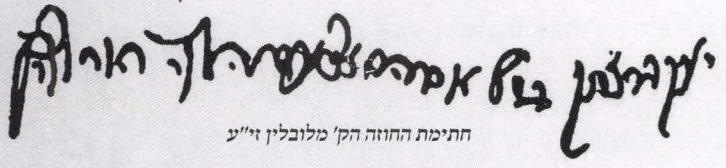
לבית המדרש כשהוא כבר מעוטר בטלית ותפילין, **ובעמדו בפתח בית המדרש כבר התחיל לומר ברכות השחר בקול שאגה אדירה.** לפתע ראיתי אברך אחד נעים הליכות ואור מיוחד נסוך על פניו, שהיה מסתובב בירכתי בית המדרש אנה ואנה וטליתו מונחת על שכמו. שאלתי את אחד המתפללים על זהותו של האברך המיוחד, והשיבני שזהו בנו של הרבי [רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע].

כאן סיים האיש את סיפורו וגער בהם בכל התוקף: **"אני אומר לכם, שאינכם שווים אפילו כדי לצחצח את המגפיים של האברך הלז** [שהיום הוא הרבי מויז'ניץ] **ואיך מלאכם לבכם לדבר סרה במלאך אלוקים קדוש?!..."**



אוהל קברו של היהודי הק' מפשיסחא זי"ע

שמעתי מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, שרבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע היה ממעט בשיחות חולין, אך פעם פתח וסיפר בלשון קדשו: "מי שהביא את המלשינות אל החוזה הק' מלובלין זי"ע נגד היהודי הק' מפשיסחא זי"ע, קראו לו ר' יענקל". הפטיר רבה"ק ה'אמרי ברוך' ואמר בחריפות: **"אני אפילו את שמו לא הייתי מזכיר; יהודי זה, במשך ארבעים שנה היצר הרע שמר עליו מכל הרהור רע, כדי שיוכל אחר-כך להביא את החוזה הק' לקבל את הלשון הרע שלו נגד היהודי הקדוש מפשיסחא".**



חתימת החוזה הק' מלובלין זי"ע

שמעתי מהרה"ח ר' בערל ולצר ז"ל, שזקנו היה משמש בקודש אצל רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע. פעם הלך אתו ה'אמרי ברוך' לטיול בחודש אלול ונוכחו לראות ששכחו את הצעיף בבית. מיד רץ זקנו המשמש להביא את הצעיף ועטף בו היטב את ה'אמרי ברוך'.

נענה ה'אמרי ברוך' זי"ע ואמר למשמש בקודש: **"וכי חושש אתה שאצטנן ולא אוכל להתפלל לפני התיבה במלכויות זכרונות שופרות בימים הקדושים? גלויב מיר, צו נעמען דעם לולב מיטן אתרוג אין די האנט, איז אסאך שווערער ווי צו זאגן כמה וכמה פעמים מלכויות זכרונות שופרות!..."** [האמן לי, שלקחת את הלולב והאתרוג ביד, הרבה יותר קשה מלומר כמה וכמה פעמים מלכויות זכרונות שופרות].



כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א באוהל הק' בויז'ניצא

עובדא הוי בעת מלחמת העולם הראשונה, אבי הרה"ח ר' שלמה ז"ל וזקני החסיד המרומם ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל, היו בויז'ניץ למשך כמה ימים. באותה שנה היה חורף קפוא ביותר והשלגים כיסו את כל הרחובות. כשהגיע יום כ' כסלו, יומא דהילולא רבה, כולם פחדו לצאת מביתם ולבוא אל ציון קדשו של רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, כי באותם ימים כל מי שהסתובב בחוץ היה נתפס ומושלך לבית האסורים בלי חשבון. גם אבי ז"ל לא ההין לצאת מהבית וללכת לציון, **אבל זקני ר' משה מיכל ז"ל לא מצא מנוח לנפשו, שהרי לא יתכן שהוא נמצא בויז'ניץ ולא יגש אל הציון הקדוש ביום ההילולא.**

והנה מד' מצעדי גבר כוננו. מה עשה ר' משה מיכל? מכיון שהיו שלגים רבים אסופים על הכבישים, לקחה העירייה אנשים בעל כורחם כדי שיפנו את הכבישים שיוכלו לנסוע בהם. זקני ז"ל שהיה איש חזק, הלך והמציא את עצמו בחוצות קריה כדי שיתפסוהו ויבקשו ממנו לפנות את הכבישים, **וכך בחסות עבודתו זו, התחמק חרש לקצה העיר, שם התגנב בחשאי לתוך הציון הקדוש ומצא שם עוד תשעה אנשים שהמתינו לעשירי למנין.** כך זכה חסיד ותיק זה להשתטח על ציון המצוינת של רבו הק' ביום ההילולא מתוך סייעתא דשמיא מיוחדת.

הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע
בעל 'נימוקי חיים'

כידוע, הסתלק רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע בליל שבת קודש בעת אמירת "צדיק כתמר יפרח" וכמובן שלא יכלו לקברו באותה שעה. סיפר שאר-בשרנו החסיד ר' לאזיל דרימער ז"ל [יהודי תלמיד חכם מופלג וגביר נכבד, מנכדי זקננו הגה"ק רבי שלמה דרימער זי"ע בעל 'בית שלמה'] שהתגורר בויז'ניץ, כי באותה שבת, בבוקר אחרי הסעודה, הלך ל'הויף' של רבנו ה'אמרי ברוך' זי"ע, כדי להתבונן בהנהגותיהם והליכותיהם של בני הרבי.

הלך ר' לאזיל מן האחד אל השני עד שהגיע אצל הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע ומצא אותו שהוא יושב ליד השולחן, מאכלי השבת מונחים לפניו והוא מזמר בשלוות הנפש הפיוט "אסדר לסעודתא". ר' לאזיל הרהר בלבו ובמחשבתו, שאמירת זמירות בצורה כזו כפי שהרבי מאנטניא אומר כעת, בכזו שלוות הנפש ומנוחת הדעת בשעה טרופה כשמתו מוטל לפניו, **הנהגה כזאת מתאימה למנהיג ישראל שכבר נושא את עול הציבור עליו במשך שנים רבות.**



חדשות שונות.

בוהורודשאני. הרב הצדיק כוי"ה ברוך בן הרב הצדיק סוי"ה בנחם מנדיל זצ"ל בעיר וויניצא בביקובינא נוע"א נסף אל עמיו ביום עשיק ויכב בשנת הארבעים ושבע ליפי חייו. בסותו נשבר משען לכמה מאות נפשות בישראל, כי הכנה וצ"ל הרבה לעשות חסד וצדקה בין נדיבה, ויצמין באופן נפלא בתכונות נפשו, בענותו ובכל מדה נבונה ויקרה שתתארת לה בן האדם, וכל יודעיו וכסיריו כבדוהו והוקירוהו מאד.

ידיעה על הסתלקותו של רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע בכתב עת

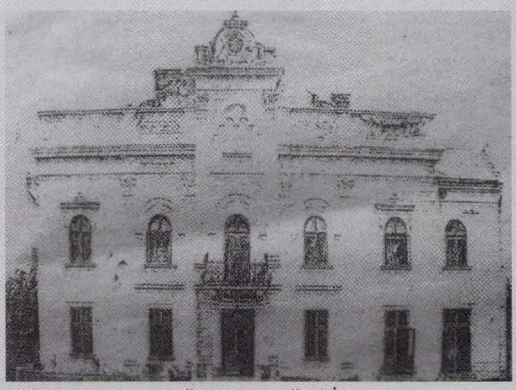
תיכף כשסיים הרה"ק מאנטניא לשורר את הזמירות, הביט עליו בעיניו החודרות ושאל אותו: "לאזיל! לשיר זמירות באופן כזה צריך להיות רבי כבר שנים?! בא ואסביר לך את פשר ההסתלקות מעלמא הדין לעלמא דקשוט. **בשעה שאדם נפטר מן העולם, הוא מחליף את בגדיו המטונפים והמלוכלכים לבגדים חדשים צחים ונקיים. זהו סוד הפטירה מהעולם הזה; אם כן, הרי זה כמו בערב שב"ק כשהולכים להיטהר במקוה, כשמורידים את בגדי החול ומלבישים במקומם בגדי שבת, אם כן, מה פשר הבכי בזמן הזה? תאמין לי לאזיל, אם היתה לי עכשיו אפשרות לשלוח להשי"ת בקבוק יין טוב, לכבוד האורח החשוב שקיבל בשבת זו, האם לא הייתי שולח לו?!..."**


בימי חורפו

מני אז התדבק ר' לאזיל דרימער ז"ל ברבנו הק' מאנטניא והיה דבוק בו בלב ונפש עד יומו האחרון עלי אדמות. היות והיה קרוב משפחה של אבי ז"ל, בכל פעם שאבי ז"ל הגיע לויז'ניץ לשבות בצל קדשו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, היה אוכל אצל ר' לאזיל. אבי ז"ל סיפר לי, שר' לאזיל היה מגיע בכל שבת בבוקר להתפלל בבית מדרשו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' למרות שהיה חסיד אנטניא בלב ונפש, אך במשך כל התפילה היה יושב ולומד בהתמדה ורק אחרי התפילה, כשכל הקהל הלכו לביתם לסעוד סעודת שבת, החל ר' לאזיל להתפלל. כשרבה"ק ה'אהבת ישראל' נכנס ל'מיטאג-טיש', סיים ר' לאזיל את תפילתו ורבנו היה אומר לו: **"גוט שבת ר' לאזיל".**

אחרי הסתלקותו של רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, חיפשו מקורביו וחסידיו של הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, מקום מיוחד עבורו שבו יתגורר ויקבע את דירתו, ושם ינהיג ברמה את קהל עדת צאן מרעיתו. סיפר לי חותני ז"ל, שאחרי שבתחילה חשב הרה"ק מאנטניא לקבוע משכן קדשו בעיר שאץ [הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע התגורר באותם ימים בגורא-הומורא], אבל לבסוף לא איסתייעא מילתא והחליט לעבור לאנטניא.

באחד הימים קרא רבנו לאחד ממקורביו שהיה אחראי לסדר את ענין מגוריו ואמר לו, כי רצונו לקבוע את חצר קדשו דווקא בעיר אנטניא. תחת אחד השיחים הסביר רבנו את הסיבה שהחליט לקבוע את חצר הקודש דווקא באנטניא - כיון שסמוך לאנטניא שכנה העיירה 'חאצעמר', שם היו מרחצאות גפרית לרב ורבים מגדולי הדור היו באים לנפוש בעיירה זו כדי ליהנות מאוירה הצח, ואף זקנו רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע היה נוסע לשם מפעם לפעם.


בית מדרשו של הרה"ק מאנטניא זי"ע בעיר אנטניא

באנטניא התגורר יהודי עשיר

שלבו משכו מאד להתקרב אל ה'צמח' זי"ע, בכל פעם שה'צמח' היה מגיע ל'חאצעמר', היה העשיר מגיע מאנטניא במיוחד כדי לחזות בהליכותיו בקודש ובזיו תפארתו, עד שברבות הימים נקשר אליו בקשר של קיימא. הסדר היה, שבכל פעם שה'צמח' היה צריך לחזור לביתו ממקום הנופש, היה מגיע אחד הנכדים לסייע בעדו לחזור לויז'ניץ.

פעם אחת כשהגיע תורו של הרה"ק מאנטניא זי"ע ללוות את זקנו ה'צמח' חזרה לויז'ניץ, עברו דרך ביתו של אותו עשיר באנטניא ואכלו שם מעט מיני תרגימא. כשיצאו לחצר הבית, התבטא ה'צמח' ואמר כצופה נסתרות: **"בכזו חצר מתאים לבנות סאלאש".** סיים רבנו הק' מאנטניא זי"ע את סיפורו ואמר לחסידיו: **"כעת נזכרתי בזה וכנראה שזו היתה כוונת זקני ה'צמח' זי"ע בדבריו אלו..."**



צורת קדשו

בתחילת הנהגתו באנטניא, התגורר רבנו באחד מבתי העיירה ורבנו חפץ בכל מאודו שיקנו את הבית ואת החצר במקום שהתגורר אותו עשיר, וכן עשו החסידים שקנו ממנו את הבית לכבוד רבם הקדוש, שם התגורר רבנו עד מלחמת העולם הראשונה, שאז מחמת צוק העיתים נמלט מאנטניא לוינה, שם שהה משך ארבע שנים ואחר-כך עבר להתגורר בעיר סטאניסלאב עד יום פטירתו.

בתחילת דרכו בעיר אנטניא, התמודד הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע עם קשיי קליטה רבים ומייסרים. אנטניא היתה רחוקה מאד מויז'ניץ, מה גם שבסביבת אנטניא לא היה כלל 'היימישע חסידים', כי רוב חסידי ויז'ניץ התגוררו בתקופה ההיא בגלילות ויז'ניץ והיה קשה להם לנסוע מרחק כה רב עד אנטניא, אבל ברבות הימים והשנים, עמדו רבים וטובים על רום גדלותו העצומה ודבקו בו בכל עוז.



תצלום משנת תר"ע של חסידים ואנשי מעשה באנטניא

בהיותו גדול בתורה כידוע, התקבצו סביבות עוזו תלמידי חכמים רבים שמצאו בו את שאהבה נפשם, וכן חסידים ואנשי מעשה מכל הגלילות שהפכו לחסידי אנטניא מן המנין. הרה"ק מאנטניא ניחן גם בכוחות עצומים ונדירים, שבהם יכל והצליח לקרב אליו המוני חסידים, וגם היה משגיח ודואג לכל מחסורם הן ברוחניות והן בגשמיות. **כמו-כן היה תובע מהחסידים לבוא אליו מפעם לפעם, כדי לשמור על הקשר האמיץ ביניהם שלא ינתק.**

סיפר לי הגה"צ רבי יעקב יצחק ויסבלום זצ"ל מחיפה - שהתגורר מלפנים בעיר סטאניסלאב והיה בן-בית אצל הרה"ק מאנטניא - שלא היתה לו פרנסה ורצה מאד לשמש ברבנות באחת העיירות הסמוכות. כשהציעו לו משרת רבנות בעיירה קטנה ונידחת, הלך להתייעץ עם הרה"ק מאנטניא וקיבל ממנו ברכה נלהבת לקחת על עצמו את המשרה. ניסה הרב ויסבלום לומר: "רבי, מדובר בעיירה נידחת שכל תושביה בני עניים, מה אעשה שם?" נענה הרה"ק מאנטניא ואמר לו: **"לך אליהם וסוף הכבוד לבוא".** אמר הרב ויסבלום: "רבי, מי מדבר על כבוד, הרי לא תהיה לי מהם פרנסה כלל וכלל". **אבל הרה"ק מאנטניא המשיך לדחוק בו שילך לעיירה זו וד' יהיה בעזרו גם בענין הפרנסה.** סופו של הסיפור לא ידוע לי, אם אכן הרב ויסבלום הצליח שם, אבל מסיפור זה אנו למדים שסביב הרה"ק מאנטניא היו תלמידי חכמים בעלי שיעור קומה, שהיו רבנים מכובדים בעיירות שונות.



הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע

שמעתי מאבי ז"ל, שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע התבטא פעם ברב ענוותנותו: **"אני מקנא בחסידי אנטניא שיש להם רבי כזה..."**

שמעתי מחותני ז"ל שהיה נוכח בשעת מעשה - בעת שרבו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע הגיע לבקר פעם בסיגעט והתארח אצל אחד מחסידי אנטניא שם. לכבוד האורח הרם הכין בעל הבית סעודה עשירה ומכובדת כיד המלך והניח על השולחן מיני מטעמים, אך ללא נטילת ידים. בראש השולחן ישב הרה"ק מאנטניא יחד עם הרה"ק ה'עצי חיים' זי"ע מסיגעט **והתעורר דיון ביניהם בהלכות קדימה בברכות הנהנין כיון שלא נטלו ידים לסעודה. הדיון ביניהם נמשך שעה ארוכה ולא הגיעו לידי הכרעה על מה יברכו קודם, עד שקמו לילך משם.**


ביתו נאוה קודש בסטאניסלאב

לפני שיצא הרה"ק מאנטניא מהבית, הסתובב אל החסידים ואמר להם: **"אל תאכלו כלום, אין כאן 'שיריים' כי לא טעמנו מהמאכלים, אם תאכלו, אתם רק מחסרים את בעל הבית..."**

שמעתי מחותני ז"ל, שהרבנית הצדקנית מרת ציפורה ע"ה - אשת חבר רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, אמרה פעם לבנה הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע: **"חיימ'ל, דו וועסט מיר ארויס שלעפן פון די בלאטע"** (אתה תוציא אותי מהבוץ - כוונתה היתה לעלמא דקשוט)... השיב לה הרה"ק מאנטניא בשנינותו: **"איך שיק דיר נישט, און איך שלעפ דיר נישט..."** (אני לא שולח אותך לשם, לכן גם לא אוציא אותך משם...).

ה'עולם' חושבים שהרה"ק רבי מנחם מענדיל זי"ע היה בנו בכורו של הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, ואילו הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף מאנטניא זי"ע בעל 'נפש ישי' - היה הבן השני, מפני של'נפש ישי' היו ילדים צעירים ולרבי מנחם מענדיל היה בן מבוגר - רבי יצחק שהיה רב בעיר טולמאץ עוד בחיי זקנו הרה"ק מאנטניא. אך למעשה אין זה אמת, כי ה'נפש ישי' היה בכור הבנים ונישא לבת הרה"ק רבי שמואל אבא מהורודענקא זי"ע בעל 'שפתי צדיק', כעבור עשר שנים מעת נישואיהם ולא נולדו להם ילדים, התגרשו ואחרי שחזרו

להינשא בשנית נולדו להם ילדים, לכן היו בני ה'נפש ישי' צעירים מבניו של הבן השני - רבי מנחם מענדיל.

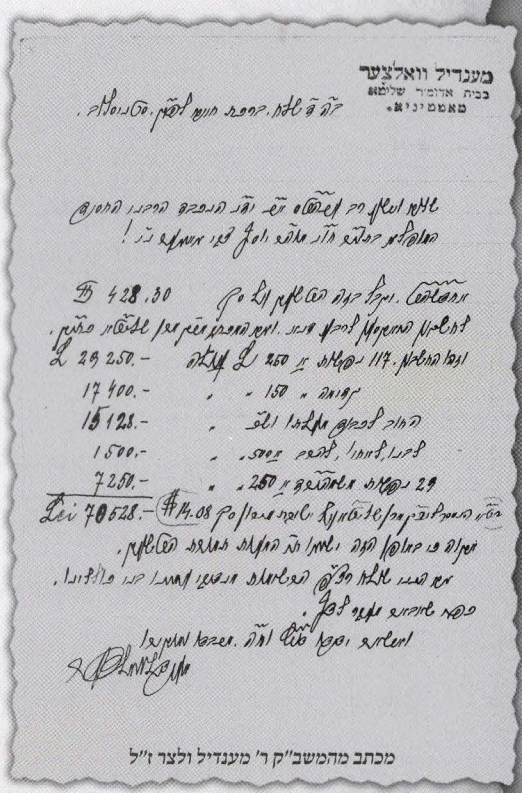
שמעתי מחותני ז"ל: שבת ה'אויפרוף' של הרה"צ רבי יצחק הגר זצ"ל, בן הרה"ק רבי מנחם מענדיל זי"ע - בנו השני של הרה"ק מאנטניא זי"ע - התקיימה במקום מגורי הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע בעיר סטאניסלאב שהיתה עיר גדולה והיו בה הרבה בעלי מנגנים. **היות שידעו שבמוצאי שבת תתקיים שמחת ה'פארשפיל' ויצטרכו לנגן, באו כל בעלי המנגנים מוקדם אל ה'הויף', כדי לתפוס מקום בבית המדרש.**

הרה"ק מאנטניא היה עורך את שולחנו הטהור בעת רעווא דרעווין זמן ארוך מאד וכשסיימו סעודה שלישית ועמדו להתפלל מעריב, נשמעו מבחוץ קולות מריבה. התברר שבעלי המנגנים החלו לריב ביניהם, מי יזכה לשיר קודם והמריבה התלהטה ביתר שאת, עד שהוכרחו להזמין משטרה כדי להשקיט את הסערה. קולות המריבה הגיעו לאוזני הרה"ק מאנטניא שהתעניין אצל המשמשים בקודש לפשר הקולות הבאים מחוץ לבית המדרש.

כשסיפרו לו שבעלי המנגנים מתקוטטים ביניהם מי יהיה בראש, הגיב ואמר: **"חז"ל אמרו** (שבת קל.) **"ליכא כתובה דלא רמו בה תיגרא", דער באשעפער זאל העלפן, מען זאל**



ברכה מטעם צעירי אגו"י לרגל אירוסי
הרה"צ רבי יצחק הגר זצ"ל



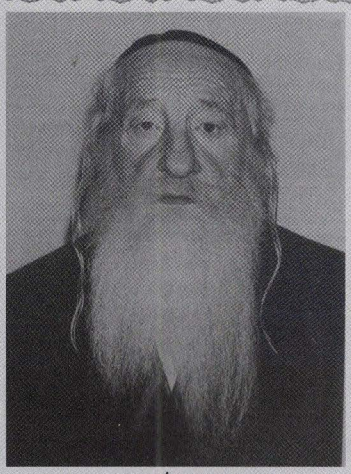
מכתב מהמשב"ק ר' מענדיל ולצר ז"ל

האבן אנגענקומען מיט זיי..." (ד' יעזור שנצא ידי חובתנו מדברי חז"ל אלו, בתיגרתם של בעלי המנגנים).



הרה"ק מאנטניא עם בנו הרה"ק ה'נפש ישי' זי"ע והמשב"ק ר' מנדל ולצר ז"ל

סיפר לי חותני ז"ל, שאת הנוסח המיוחד של חצר הקודש אנטניא, בזמר "ברוך ד' יום יום" הנאמר בצפרא דשבתא, הלביש הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף מאנטניא זי"ע בעל 'נפש ישי'. **אחר-כך התברר שניגון זה הלחינו היהודים אחרי הפוגרום בקישינוב, בו נהרגו יהודים רבים ל"ע וזהו אכן ניגון עצוב מאד בשפת האידיש.** אבי'ו - הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע - היה אומר את נוסח ויז'ניץ הרגיל. וסיפר לי הרה"ח הישיש ר' בן ציון שכטר ז"ל מרמת ויז'ניץ, **שזכה לראות את הרבי הצעיר מאנטניא בעל 'נפש ישי' זי"ע בעת שזימר זמר זה ועיניו היו זולגות דמעות לרב.**



הרה"ק רבי יודא'לי מדז'יקוב זי"ע

פעם הגיע חותני ז"ל לשבות בצילו הטהור של רבו - הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע ובפניא דמעלי שבתא, לפני זמן הדלקת הנרות, הלך ועמד סמוך לביתו לקבל את פני קדשו. לפתע יצא הרה"ק מאנטניא מן הבית ללא הגבאים ואמר לו: "בא ונלך להתפלל". כשהגיעו לבית הכנסת, עדיין לא היה אף אחד ובעומדם בדלת הכניסה לבית הכנסת, דחף אותו הרה"ק מאנטניא ואמר לו: **"הודו לד' כי טוב"** ושלחו אל העמוד. סימן לו חותני ז"ל בידיו שבית הכנסת ריק מאנשים, אך רבנו הרעים עליו בקולו ואמר לו: **"הודו לד' כי טוב"**. בלית ברירה, התחיל חותני ז"ל להתפלל ועד שסיימו לומר 'הודו' כבר התחילו האנשים לבוא לתפילה.

סיפור זה שמעתי בעת שהרה"ק רבי יודא'לי הורוויץ זי"ע מדז'יקוב, נפגש עם חותני ז"ל בליל יו"ט שבועות בהיותנו בבני ברק במחיצת קדשו של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, וביקש ממנו שיספר לו עובדות מדודו הק' מאנטניא, באמרו לו: **"יודל, דערצייל עפעס פונעם אנטניא פעטער"**. באותה שעה סיפר לו חותני ז"ל מעשה זה ורבי יודא'לי התפעל מאד ואמר בלשון קדשו: **"געברענט האט ער שוין פון פריעהרט,**

דעמאלטס האט דאס הערשט געפלאצט...״ (הוא כבר בער מקודם, אלא שבאותה שעה התלהטה אישו הגדולה ופרצה החוצה).

סיפר לי חותני ז״ל, שבאחד הניתוחים שעבר הרה״ק רבי חיים מאנטניא זי״ע, **לא הסכים שירדימו אותו אלא ביקש שבמשך כל זמן הניתוח, יעמוד חסיד אחד עם נר דלוק למראשותיו.** אותו חסיד שעמד עם הנר למראשותיו, בראותו איך הרופאים מבתרים את גופו הטהור של הרה״ק מאנטניא, נבהל מאד ומרב בהלה נעשה חרש ל״ע.



הרה״ח ר׳ הערשל קליפער ז״ל מסערט על רקע חנות הדגים שברשותו

סיפר לי חותני ז״ל, שהרה״ק רבי חיים מאנטניא זי״ע היה פעם בעיר סערט ובדרך לכתו אחרי התפילה לבית האכסניה, עבר ברחוב ליד חנותו של החסיד ר׳ הערשל קליפר ז״ל שמכר דגי הערינג בחבית. נכנס רבנו לתוך החנות והחסיד חרד לקראתו. אמר רבנו למשמשו: **״כשנכנסים לחנות, צריכים לקנות משהו...״** וקנה מר׳ הערשל דג הערינג אחד. לקח הרה״ק מאנטניא את הדג, בדק אותו ונענה באמרו: ״זו סחורה טובה מאד״ ומאז עלתה קרנו של ר׳ הערשל כהנה וכהנה.

סיפר לי חותני ז״ל, שאביו ר׳ דוד אריה (לייבוש) קאפיל ז״ל לא הרשה לו לשתות ביו״ט בבוקר לפני התפילה, כי במקום שעמד בתפילה - ליד הרה״ק מאנטניא, היה צפוף מאד וכשיצא מישהו באמצע התפילה, כבר לא יכל להיכנס חזרה, **ואם יצטרך לצאת באמצע התפילה, שוב לא יוכל לחזור למקומו ויפסיד לראות את תפילת הרבי.**

זו היתה השגתם של החסידים הראשונים.

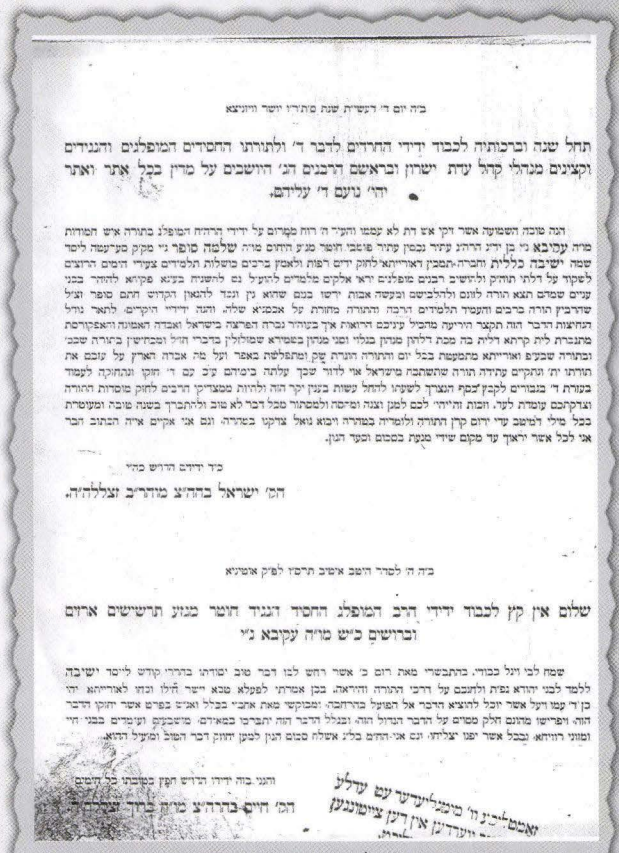


בנאות דשא

שמעתי מחותני ז"ל: בימי מלחמת העולם הראשונה התגורר הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע בוינה בירת אוסטריה, מכורח הנסיבות שהזמן גרמן בעת המלחמה. ביום שהסתיימה המלחמה, נכנס אחד החסידים המקורבים לחדרו ובפיו בשורה משמחת, כי זה עתה הודיעו בכלי התקשורת שהמלחמה תמה. שאל אותו רבנו: "ובכן, מה יהא עתה?" השיב החסיד: **"יהיה טוב מאד לכולם, כי כל אחד יחזור לארצו, איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו, כולם יוכלו לנהל את עסקיהם כתמול שלשום והשלוה תחזור לשכון על פני כל הארץ".**

למשמע דבריו של החסיד השתתק רבנו, פניו התעטפו בארשת רצינות וכובד ראש. ניכר היה עליו שכל כולו שקוע במחשבות עמוקות, פניו האדימו והחווירו, וצורתו השתנתה חליפות [ידוע שכך היתה דרכו בקודש בעת שהתלהב מאד]. החסיד עמד נכחו ביראה ופחד, נבוך ומשתומם אל מול דמות דיוקנו המופלאה של הרבי ולא ידע כדת מה לעשות.

לאחר מספר דקות של דממה ששררה בחדר, פתח רבנו את פיו ואמר: "שמא תאמר - בשביל שיהודי יוכל לחזור לפתוח שוב את בית מזיגתו, לתת ללקוחותיו יי"ש לשתות לשכרה, יפלו אלפי חיילים בחזית, תחרבנה ערים רבות ותהרסנה מדינות רבות?! וכי זאת המטרה שלמענה הביא השי"ת על האנושות מלחמה עולמית?! **על כרחנו עלינו לומר כי סיבה אחרת ישנה שהיא היתה ביסוד כל המאורעות כולם.** הענין הוא - השי"ת החליט מתחילה להביא עונש קשה על בני ישראל, בכדי לכפר על כל עוונותיהם ופשעיהם, לזככם ולטהרם מסיגים וספיחים אשר דבקו בהם. אולם באשר כי השי"ת מקור כל הרחמים והחסדים, ראה והביט שאין בהם כוח די הצורך לשאת את מלוא מנת הסבל, לעמוד בכל נטל הטרגדיה האיומה המתגלגלת



מכתב מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ואחיו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע

ובאה עליהם. **לפיכך מצא לנכון לעשות הפסקה בין מנת סבל אחת לרעותה, הפסקה שהיא בחינת אתנחתא, שהות-מה כדי שיוכלו לצבור כוח ולעמוד בבאות, אך לא סיום וקץ לכל סאת היסורים המזומנת לעם ישראל, יש כאן, ה' ישמור".**

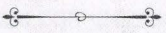
צערם של כל בני ישראל הסובלים ונאנקים נגע עמוק בנפשו הטהורה של רבנו, וכמו צופה באספקלריה ברורה את הבאות, המשיך רבנו ואמר לחסיד: **"לכן דע לך יקירי, שהמלחמה טרם הסתיימה, השלום והשלוה שאנו רואים עתה, אינם אלא הפוגה בלבד.** יום יבוא בעתיד הלא רחוק והמלחמה תגיח שוב והיא תימשך ביתר שאת וביתר עוז, היא עתידה להיות גדולה יותר ואכזרית לאין ערוך מאשר כל מה שידענו עד עתה". ניבא וידע מה ניבא.

חותני ז"ל סיפר לי על תפילת שבת בבוקר אצל הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, שהרבי עצמו היה מתפלל לאט מאד פסוקי דזמרה וה'עולם' התפללו כרגיל ולא המתינו לו. **כשהגיע הציבור ל'נשמת', כולם השתתקו וחיכו שהרבי יגיע ל'נשמת'.** [כ"ק אדמו"ר מאנטניא שליט"א הוסיף לי, שחסידי אנטניא היו מספרים, שכש'העולם' הגיע ל'נשמת' הרבי אחז עוד ב'רננו צדיקים'...].



בית מדרשו של הרה"ק מאנטניא בסטאניסלאב

שמעתי מאבי ז"ל, שהרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע דיבר פעם בהפלגה עם אחיו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אודות אחד מחסידי ויז'ניץ שמצא חן בעיניו עד מאד ואמר לו: **"מה תרצה שאתן לך, בשביל שתתן לי חסיד זה?!"**

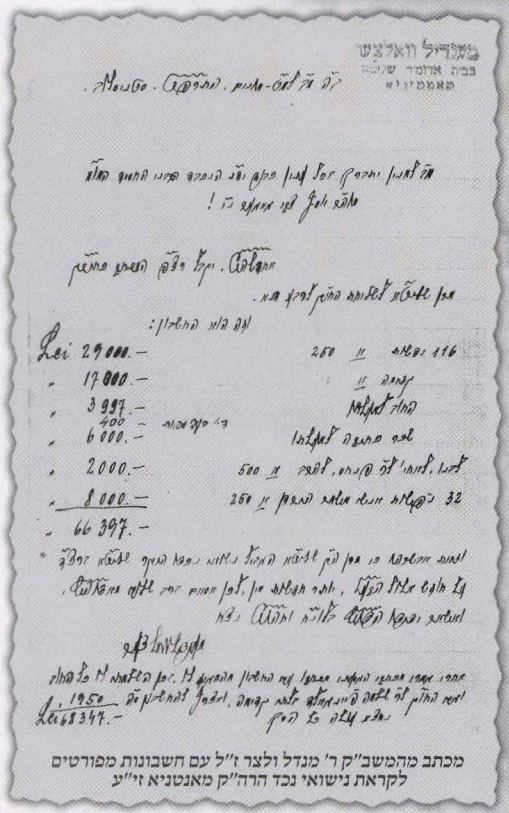


הייתי פעם משובתי שבת עם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בתל-אביב ובשבת בבוקר אכלנו אצל הרה"ח ר' פישל פלדמן ז"ל, שהיה מגדולי חסידי אנטניא וגם חותני ז"ל סעד שם. היה שם ציבור גדול ושרו זמירות שבת כנהוג. **לפתע התחיל ר' פישל לשיר את הזמר "חי השם וברוך צורי"** וחותני ז"ל פנה אליו מיד ואמר לו: "פישל, מה קרה לך, הרי הרבי [רבם המשותף - ה'נימוקי חיים' זי"ע מאנטניא] לא היה שר זאת?!" השיב ר' פישל לחותני ואמר לו בשנינות: **"הרבי לא שר זאת, כי אמר שאינו יודע מי היה אותו 'חיים יצחק' שחיבר זמר זה, אבל אני, שאיני יודע מי היו שאר המחברים, כן שר זאת..."**



חותני ז"ל תיאר לי איך היה נראה ליל יו"ט שבועות בקרב חסידי אנטניא שבאו לשהות בצל הקודש בסטאניסלאב. חבורות החסידים שבאו מהכפרים באליטשאנע וקומונעשט, היו יושבים באכסניות שלהם ומשוחחים בסיפורי צדיקים ובעניני תכלית. אחד החסידים, הרה"ח ר' בנדיט דיקמן ז"ל [חתנו של החסיד הנודע ר' מענדיל קומונשטער ז"ל ואחיו של זקני הרה"ח ר' נחמיה דיקמן ז"ל] שהיה גביר ובעל בעמיו, **הביא אתו חבית יין גדולה והעמידה על השולחן. וכך, ישבו כולם מסביב ושתו כטוב ליבם כל אותו הלילה והתעלו יחדיו במסיבת מרעים זו,** והתוועדות זו היתה 'תיקון ליל שבועות' שלהם.

בין החסידים הללו היו גם ארבעת בניו של השוחט מקומונעשט, הרה"ח ר' אברהם דוד ולצר ז"ל, שהיו מסלתה ומשמנה של חסידי אנטניא. חותני ז"ל סיפר לי פעם, שבילדותו סיפרו לו פלאות על השוחט מקומונעשט ['ער האט געהרט מורא'דיגע זאכן אויף דער קומונשטער



מכתב מהמשב"ק ר' מנדל ולצר ז"ל עם חשבונות מפודטים
לקראת נישואי נכד הרה"ק מאנטניא זי"ע

שוחט'] וכשגדל, והבין מה זה שוחט, רצה ללכת לראות מיהו השוחט מקומונעשט שכל-כך מפליגים בשבחו. **ואכן, יום אחד הלך לראות איך הוא נעמד לשחוט וכבר הספיק לו לראות ולהבין על מה שבחוהו ככה, איך הוא מתכונן בדחילו ורחימו בבדיקת הסכין.**

כאמור, היו לו לר' אברהם דוד ולצר ז"ל, ארבעה בנים חשובים ובמלחמת העולם הראשונה כולם היו בצבא. אביהם השוחט נכנס לקודש פנימה אצל הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע ובכה על כך שפירקו לו את המשפחה, אך הרבי הרגיעו ואמר לו: "איך געדענק זיי גוט, אני זוכר אותם טוב ויש לי סימן מיוחד לשמותם כדי לזוכרם בכל עת, "חשמל" ראשי תיבות - **ח**'יים, **ש**'מואל, **מ**'**ע**נדיל, **ל**'יטמן.

אחד האחים, הרה"ח ר' מענדיל ולצר ז"ל היה משמש בקודש אצל הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע ובנו הרה"ק ה'נפש ישי' זי"ע. ר' מענדיל היה מסור בלב ונפש לרבו הק' מאנטניא שהיה כידוע יודע חולי ומכאוב כל ימיו, ור' מענדיל היה עומד לימין קדשו תמידין כסדרן לתמכו ולסעדו בכל הנצרך במסירות ובנאמנות יתירה. ר' מענדיל היה תושב



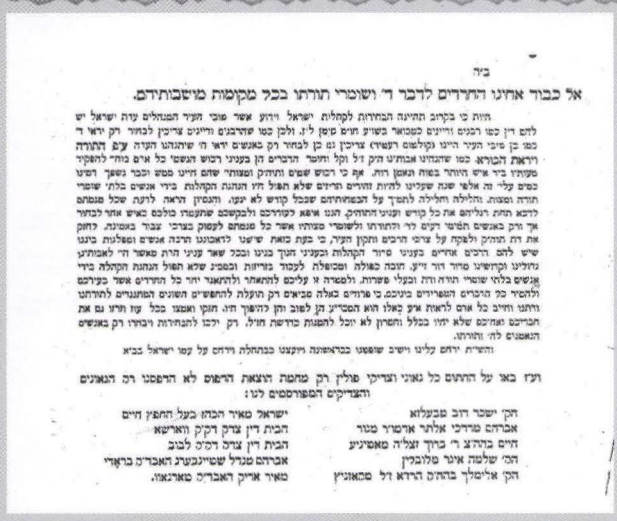
הרה"ח ר' ליטמן ולצר ז"ל, הרה"ח ר' חיים שמחה שמחה ז"ל,
הרה"ח ר' חיים ולצר ז"ל והרה"ח ר' שמואל בנימין ולצר ז"ל

פולין וברשעותם הרבה לא נתנו לו הפולנים דרכון שדרכו יוכל לצאת מהמדינה, לכן בכל פעם שהרה"ק מאנטניא היה נוסע אל קהל חסידיו שהתגוררו בחבל בוקובינה ומרמורוש, היה ר' מענדיל נשאר בחצר הקודש ושני אחיו הרה"ח ר' ליטמן והרה"ח ר' חיים ולצר ז"ל, היו משמשים את הרה"ק מאנטניא בנסיעותיו, וכשחזרו לאנטניא היו נותנים לאחיהם ר' מענדיל את דמי הגבאות שקיבלו בעת המסע.

האח הנוסף הרה"ח ר' שמואל ולצר ז"ל, היה מחותן עם זקני הרה"ח ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל משאץ, כשבנו הרה"ח ר' יעקב ולצר ז"ל נשא לאשה את אחות אמי ע"ה. ר' יעקב היה איש תם וישר, ירא אלוקים ותמים בדרכיו, למרות שהיה מגלח את זקנו. הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שהכיר אותו היטב, התבטא ואמר עליו שאין תוכו כברו, כי בפנים הוא חסיד אמית'...

סיפר לי חותני ז"ל: פעם אחת התייעץ אחד מהחסידים עם הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע אודות עשיית ניתוח מסוים וקיבל תשובה שעליו לעשות את הניתוח וברכה שיצליח בדרכו בכל הענינים. בני משפחתו שהיו חסידי ויז'ניץ הלכו אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע - שהיה בדרך כלל מתנגד לעשיית ניתוחים - ואכן קיבלו תשובה שלא יעשה את הניתוח.

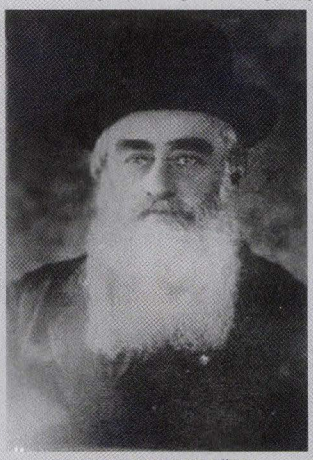
אזרו בני המשפחה עוז ושחו לרבנו ה'אהבת ישראל' שכבר שאל האיש את אחיו הרה"ק מאנטניא והוא שלח אותו לעשות כן את הניתוח. אמר להם רבנו ה'אהבת ישראל' שילך החסיד ויאמר לאחיו הק', **שאם הוא מסכים לעשיית הניתוח, הוא מבקש ממנו גם שיקח על עצמו את כל האחריות הכרוכה בדבר** [בלשון קדשו: "ער האט זיך אונטער גענומען, זאל ער שוויצן"].



כרוז לבחירות עליו חתומים צדיקי הדור ובתוכם הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע

כשהגיע החסיד לאנטניא בשנית ואמר

את דברי רבנו ה'אהבת ישראל', הסכים הרה"ק מאנטניא לקחת על עצמו את כל האחריות לעשיית הניתוח. **וכך הוי, ביום עשיית הניתוח, הסתגר הרה"ק מאנטניא בחדרו ולא אבה לשוחח עם איש, עד שסיפרו לו שהניתוח עבר והסתיים בהצלחה.**



הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן-טשערנוביץ זי"ע

שמעתי מחותני ז"ל: פעם אחת היו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ואחיו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע בטשערנוביץ, במסיבת חנוכת הבית שערך מחותנם הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן-טשערנוביץ זי"ע. חותני ז"ל עמד מאחורי הרה"ק מאנטניא ואחרי שאמרו שם את סדר התהלים והתפילות שאומרים בסעודת חנוכת הבית, הפנה הרה"ק מבאיאן את ראשו לעבר הרה"ק מאנטניא ושאל: **"מחותן, מה עוד נוהגים לעשות בעת חנוכת הבית?!"** השיב הרה"ק מאנטניא בשנינות: **"ניגשים לארון הספרים, מוציאים גמרא ומתיישבים ללמוד..."**

ידוע היה הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע כגאון עצום וכמתמיד נפלא, כאשר בכל עת ובכל זמן פנוי היה יושב שעות ארוכות והוגה בתורה. שמעתי מאבי ז"ל, כי פעם הוצרך לעבור ניתוח קשה ומסובך, ובעת עשיית הניתוח התלווה אליו אחיו הבכור רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. מצבו של הרה"ק מאנטניא היה מסוכן מאד והחרדה לשלומו היתה גדולה ורבה.

טרם היכנסו לחדר הניתוחים - פנה הרה"ק מאנטניא לאחיו הגדול באמרו: **"זוכר אתה כי בעת שלמדנו פעם בחברותא, התווכחנו אז על פירוש בדברי תוספות פלוני ואתה לא רצית אז לקבל את הפירוש שלי, עכשיו מבקש אני ממך שתקבל את הפירוש כפי שאני פירשתי את דברי התוספות..."** [כ"ק אדמו"ר מאנטניא שליט"א הוסיף וסיפר לי, שה'אהבת ישראל' נענה והשיב: "אם במצב לחוץ שכזה, ראשך מונח בקושיית התוספות, ודאי יהיו בעלי התוספות סניגורים עליך"].

סיפר לי חותני ז"ל, כי אחד הניתוחים שעבר הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, התקיים בימי הספירה ובערב חג השבועות שוחרר מבית החולים ללכת לביתו. החסידים שחששו שמא יהין רבם הקדוש ללכת לטבול במקוה לכבוד הרגל והדבר בודאי יזיק מאד לבריאותו הרופפת,



ציון קדשו בסטאניסלאב

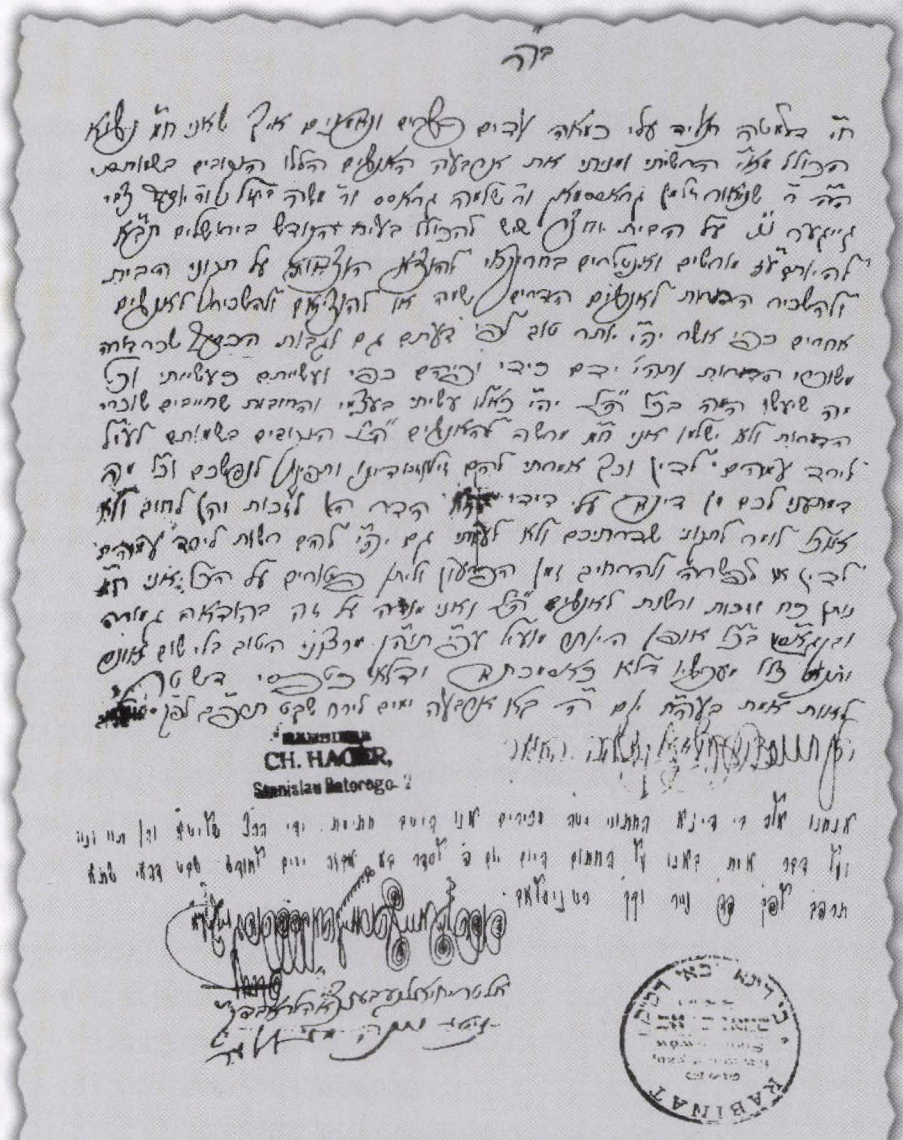
הלכו השכם בבוקר ורוקנו יחדיו את הבור עד שנשאר ריק ומים אין בו. הרה"ק מאנטניא שלא ידע מכל הנעשה, הלך למקוה בבוקר כדרכו בקודש וכבר היה מוכן לטבילה, אלא שבבואו לרדת אל הבור, גילה שהבור ריק ואין בו מים. חזר רבנו התלבש בבגדיו ולא אמר כלום.

אחד החסידים שהיה אחראי על ריקון המקוה, היה סוחר בהמות עתיר נכסים וכשהגיע לביתו אחרי חג השבועות, **נודע לו שפרצה מגיפה גדולה בין הבהמות וכמה מהן כבר מתו בהפסד מרובה.** מיד נסע החסיד חזרה לאנטניא ונכנס לקודש פנימה, שם בכה מאד על גודל אובדן נכסיו, מאחר שלוה כספים רבים לקניית הבהמות ועכשיו כשכל הבהמות ימותו, לא יוכל לעמוד בהחזרת ההלוואות. הפטיר לעברו רבנו: **"איך האב קיינעם נישט געשטעלט אויסשעפן די מקוה..."** (לא הוריתי לאף אחד לרוקן את המקוה...). התנצל הלה שחסיד מסוים [ר' יצחק חסיד ז"ל שהיה דודו-זקנו של חותני ז"ל] הורה לו לעשות זאת ברצותו לשמור על בריאותו של רבנו.

הפטיר רבנו ואמר לו: **"נו, רחמיו על כל מעשיו, מה הוא רחום אף אתה רחום..."** והוסיף לברכו שתשרה השכינה במעשי ידיו. כשיצא החסיד מן החדר, הביט בשעונו כדי לדעת מתי בירך אותו רבנו. **כשהגיע לביתו בישרוהו אנשי ביתו שכבר נעצרה המגיפה בשעה מסוימת, בדיוק באותו זמן שבירך אותו רבנו הק' במעון קדשו באנטניא.**

בימים ההם הרסה רוח ההשכלה, דורות שלמים של יהודים עובדי ד' וחושבי שמו, שמלפנים היו בעלי תורה ואנשי מעשה, וכיון שדבקו במשכילים עזבו אחריהם כל דבר שבקדושה, לדאבון כל לב. בין היהודים שהפכו למשכילים, היו גם חסידים רבים שכלפי חוץ נהגו כרגיל והלכו עם לבושם החסידי, אך בתוכם פנימה לא האמינו בכלום וכפרו בעיקר רח"ל. היתה זו בעיה גדולה, כי לא תמיד עליהם שכבר החמיצו ואין תוכם כברם, שהרי המשיכו לבוא אל חצר הקודש כרגיל ובעצם היו פושעי ישראל בגופם.

משכך, היו צדיקים שהחליטו לחמול על נפשות אומללות אלו ולהמשיך לקרבם הלאה, בתקוה שישובו לדרכם הראשונה וישליכו אחריהם את רוחות הטומאה שדבקו בהם. כך גם נהג רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שהיה מקרב יהודים אלו ולא הראה כלפי חוץ שהוא כועס עליהם על שעזבו דרכי אבות, למרות שרבים ניסו להניאו מכך באמרם שאנשים כאלו מצוה



כתב הרשאה שנתן הרה"ק מאנטניא זי"ע לר' זלמן גרוסמן ז"ל להיות בא בכוחו
מטעם כולל בוקובינה בירושלים, ובסופו חתימת דייני בי דינא בסטאניסלאב

לשונאם ולהרחיקם, כאשר על זה היה משיב ואומר בצחות, שאם מותר לשנוא אותם, הרי כבר נאמר 'קדש עצמך במותר לך'...

לעומת זה, הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע - שידוע היה בחריפותו הגדולה - סבר, שאם האיש עזב את דרך התורה והמצוות בזדון, אין שום סברא להמשיך לקרבו הלאה, והיה מרחק אותם מחצר קדשו כמטחוי קשת. סיפר לי חותני ז"ל על אחד מקבוצה זו שהיה משתייך לחסידי אנטניא ומשום מה החמיץ והפך למשכיל, אבל מכיון שנפשו חשקה ליהנות גם מנועם זיוו של רבו הק', המשיך ללבוש את בגדיו הרגילים, כדי שלא יכירו עליו שהתקלקל. משהגיע אל הרה"ק מאנטניא עם קוויטל, השליך הרה"ק מאנטניא את הקוויטל ולא רצה לקראו, באמרו לו בחריפות: **דו וועסט מאכן אלא עבירות שבתורה, און איך וועל זיין דיין כפרה?!"**

(אתה תעשה את כל העבירות שבתורה, ואני אהיה הכפרה שלך?!).



כ"ק אדמו"ר מאנטניא שליט"א בביקור אצל זקננו שליט"א

פעם אחת שבת הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע בעיר שאץ, שם התגורר יהודי בר אוריין ובר אבהן שהתעסק בדברי קבלה והיו הבריות שחים אודותיו שיש ברשותו ספר קבלה נדיר מאד. שמועה זו הגיע לאוזני רבנו והלך לביתו של האיש וביקש ממנו את הספר. מכיון שרבנו היה אז צעיר מאד, סירב הלה להשאיל את הספר בטענה שהרבי עדיין צעיר לימים ואין הספר מתאים בשבילו, "וואס דארף א יונגערמאן אזא ספר?" אך רבנו הפציר בו מאד באמרו שעם ספר כזה אפשר לפעמים לעשות טובה לאשה עקרה.

לבסוף הסכים האיש להשאיל את הספר לרבנו למשך לילה אחד בלבד. **באותו לילה למד רבנו את כל הספר מרישא ועד גמירא, וזקני החסידים העידו על רבנו שבעת שהיה עובר על ספר פעם אחת, כבר היה הספר מונח בראשו לתמיד ולא היה צריך לעבור עליו פעם נוספת.**

אחד מחסידי הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, היה החסיד ר' זלמן רובין ז"ל שהתגורר בעיירה אובעיר-וויקוב שבחבל בוקובינה. ר' זלמן היה מתעסק רבות בעניני קבלה [בימים ההם היו מכנים את אלו שהתעסקו בדברי קבלה בכינוי 'משכילים']. באחת הפעמים שר' זלמן נסע מבוקובינה לשהות בצל רבו הק' בסטאניסלאב, עברה הרכבת בפולין, שם עלתה אל הקרון קבוצת חסידים שהתיישבה בסמוך לו.

בתוך הקבוצה היה אברך לבוש באצטלא דרבנן והיה נראה כראש החבורה. תוך כדי הנסיעה השמיע האברך דברי תורה לבני החבורה ובתוך דבריו אמר האברך הסבר בשם אביו על מה שאומרים בזמירות שבת "משוך חסדך ליודעך א-ל קנא ונוקם", שלכאורה קשה מדוע אנו מבקשים חסד מהשי"ת בגלל שהוא קנא ונוקם, הלא אדרבה, היא הנותנת, שלא יתן לנו חסדים כיון שהוא נוקם ומקנא?! וביאר האברך את הענין בהסבר ארוך ומפולפל ע"פ קבלה. ר' זלמן שישב כל אותה העת בירכתי הקרון והאזין לדברים, נענה ואמר לאותו אברך שהסבר זה כבר מובא בזוה"ק ובס' 'שפתי צבי' להג"ר הערש חיות זצ"ל שמרחיבים את הדיבור בנושא זה. השיב האברך לר' זלמן, שלא יכול להיות שהענין כבר מובא בספרים כדבריו, כי אם נושא זה כבר היה מוזכר בספרים, הרי שאביו היה אומר את הדבר בשם אומרו.

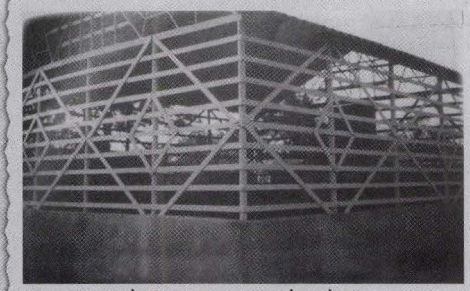


הגאון רבי יצחק שבדרון זצ"ל אב"ד האצעמר

ר' זלמן שלא ידע במי מדובר, שאל את אחד הנוסעים מיהו האברך הלז ונודע לו שזהו הגה"צ רבי יצחק שבדרון זצ"ל רבה של 'האצעמר' [בנו של הגה"ק מהרש"ם מבערז'אן זי"ע], שהיה כידוע חסיד אנטניא נלהב. שאל אותו רבי יצחק להיכן מכוונת דרכו ור' זלמן השיב שהוא בדרכו אל הרה"ק מאנטניא זי"ע בסטאניסלאב. שמח רבי יצחק מאד ואמר לו שגם פניו מועדות לשם וכשיגיעו למחוז חפצם, ישאלו את מוצא פי רבנו אודות הפירוש הנזכר. התבטא ר' זלמן ואמר לרבי יצחק: "וכי אם הרבי מאנטניא אינו יודע מהס' 'שפתי צבי', לא גברא רבה הוא?" השיב לו רבי יצחק: **"אם הענין מוזכר בספרים, ודאי רבנו כבר ראה זאת ואם רבנו כבר ראה זאת, הרי הדברים רשומים במוחו..."**

בהגיעם לסטאניסלאב, נכנס רבי יצחק שבדרון אל רבנו ושאל אותו על מה שאמר בנסיעה

ברכבת בשם אביו על הפיוט "משוך חסדך ליודעך". נענה רבנו על אתר ואמר: **"ענין זה מוזכר כבר בזוה"ק ובס' 'שפתי צבי', אמנם כך אומרים רק 'המשכילים', אולם ע"פ סוד יש לדבר זה כוונה אחרת..."** והתחיל רבנו לבאר את כל הענין ע"פ סוד במשך שעה ארוכה. לימים אמר ר' זלמן שלמרות שהיה בקי גדול בעסקי נסתרות, מכל מקום לא הבין כלום את הענין שהסביר הרה"ק מאנטניא, אך ראה שגם הגר"י שבדרון שאמנם בתחילה אולי הבין קצת ממה שדיבר רבנו, אך בהמשך נדמה לו שהוא ג"כ לא הבין כלום וסתם נענע בראשו כמבקש לומר שהוא אכן מבין... ('ער האט סתם געשאקלט מיט'ן קאפ')...



האוהל שעל ציון קדשו בסטאניסלאב

סיפר לי אבי ז"ל: מעשה באחד מחסידי אנטניא שזמן רב לא בא להסתופף בצילו הטהור של הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע. כשהגיע החסיד לאנטניא אחרי תקופה ארוכה שלא היה בחצר הקודש, שאל אותו הרבי היכן היה זמן כה רב והשיב החסיד, שרצה מאד לבוא אך לא היה לו זמן... שאל אותו הרה"ק מאנטניא ברוגזה: **"ואם אין זמן, לא מניחים תפילין?!..."**



הרה"ק רבי אהרן מבאיאן זי"ע

סיפר לי אבי ז"ל, שפעם אחת היה במעמד הדלקת נרות חנוכה אצל הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע. אף לא אחד שמע משהו מהנוסח שאמר אחרי הדלקת הנרות, רק ראו איך שפתותיו נעות בלחש **והרבי עצמו היה ממש בבחינת 'פושט צורה ולובש צורה' במשך שעה וחצי**. פניו היו אדומות ולבנות בצבעים מתחלפים, כך עמד שעה וחצי ברציפות.

הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע התבטא פעם באחד השיחים: יש לי שלשה חתנים בביתי ועם כל אחד אני מדבר בנוסח אחר... אחד הוא הרה"ק רבי אהרן מבאיאן זי"ע [בן הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן זי"ע] - אני משוחח אתו כדבר חותן

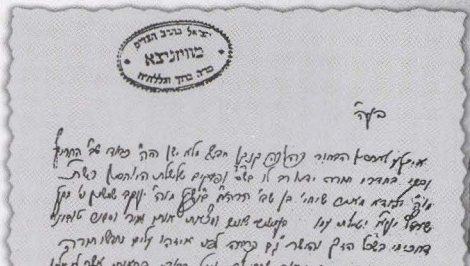


הרה"ק רבי יחיאל מיכל מהורודענקא זי"ע

אל חתנו, כלומר, אני פונה אליו בלשון נוכח: **"די"** (אתה) והוא משיב לי בגוף שלישי: **"איר"** (אתם).

אולם שני חתני האחרים, התנהגותי איתם משונה... אחד הוא הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע - פנייתי אליו והוא אלי באופן זהה, הוא מכבדני כחותנו ופונה אלי בגוף שלישי: **"איר"** וגם אני מכבדו ואומר לו: **"איר"**, באשר הוא יותר מבוגר ממני. אל חתני השלישי שהוא אחי - הרה"ק רבי יחיאל מיכל מהורודענקא זי"ע - פונים אנו שנינו האחד אל השני בלשון נוכח: **"די"...**

לחותני ז"ל היה מלבוש שלבשו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, שהיו כתובות עליו אותיות בשפה הלטינית **וביקש מאנשי ה'חברא קדישא' בירושלים שיקברוהו עם מלבוש יקר זה.** אך בעת ההלוויה, אמר לי ראש ה'חברא קדישא', שבירושלים לא נוהגים להכניס חפצים לתוך הקבר בשום פנים ואופן. אדהכי והכי, שמעו בני המשפחה שיש כאן מלבוש יקר ונדיר מהרה"ק מאנטניא זי"ע, מיד החלו לחטוף ולקרוע מכל הצדדים, **עד שנשארה לי חתיכה קטנה שהיה כתוב עליה באנגלית שתי אותיות - ח. ה. כשמו הקדוש, ח'יים ה'גר.** לדאבון לב, גם חתיכה קטנה זו אבדה לי ברבות הימים וחבל על דאבדין דלא משתכחין.

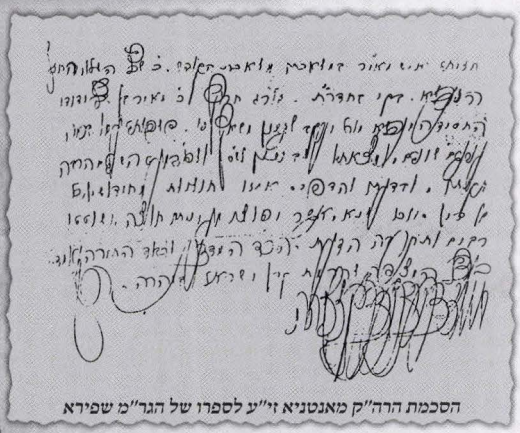


הסכמת רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע על ספרו של הגר"מ שפירא

הגה"צ רבי יעקב שמשון שפירא זצ"ל ובנו הגה"ק רבי מאיר שפירא זי"ע מלובלין, הם נכדי הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע והיו קרובי משפחה של רבותינו הק'. רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע כתב לרבי מאיר שפירא במכתב קודש את התואר: "שאר בשרי".

שמעתי מאבי ז"ל, שרבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע היה מגיע בכל שנה ללינת לילה בעיר שאץ ופעם אחת הלך יחד עם בניו הקדושים, לבקר את שאר בשרו רבי יעקב

שמשון שפירא. בנו - רבי מאיר היה אז ילד בן מספר שנים ורבי יעקב שמשון התלונן לפני ה'אמרי ברוך' **שלמרות שיש לו ראש טוב והוא קולט הכל, עדיין אינו הולך לבדו, אלא צריך סעד לתמכו.**



הסכמת הרה"ק מאנטניא זי"ע לספרו של הגר"מ שפירא

נענה ה'אמרי ברוך' ואמר: **"אזא חכמה קען מיין חיימ'ל אויך טוהן"** [כזו חכמה יכול גם חיים שלי לעשות]. נתן לו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע את ידו והחל להוליך אותו בחדר, וכך החל רבי מאיר שפירא ללכת בכוחות עצמו, מה שלא היה לפני כן. לימים, כששמע הרה"ק מאנטניא שרבי מאיר שפירא מסתופף בצל קדשו של הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע, התבטא ואמר בצחות לשונו: **"אכן לימדתיו ללכת, אבל ללכת כל-כך רחוק?!..."**

סיפר לי חותני ז"ל: התפללתי פעם לפני התיבה ביום י"ט כסלו אצל הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, שבו חל יומא דהילולא רבה של המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע. היות לא ידעתי אם אומרים תחנון ביום זה אם לאו, אזי רגע לפני שסיימתי את חזרת הש"ץ, הסתובבתי כלפי הרה"ק מאנטניא כרוצה לדעת מה לעשות. ואכן תיכף נענה לעברי ואמר: **"קדיש"**. לאחר התפילה נענה הרה"ק מאנטניא ואמר לי בזה הלשון: **"פארשטייסטו, פארן וועלט'ס בער, האב איך אויך דרך ארץ..."** (הינך מבין, כלפי 'הדב העולמי' גם לי יש דרך ארץ...).

סיפר לי חותני ז"ל: הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע היה כידוע חתן בזיווג-שני אצל הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, ומאחורי שידוך זה מסתתר סיפור מרתק שאינו ידוע. בימים ההם היו סוגרים שידוכים מעיירות רחוקות בלי שהחתן והכלה יפגשו ויראו אם הם אכן מתאימים, וכך שידך הרה"ק מאנטניא את בתו עם חתן שהשתייך למשפחת צדיקים מיוחסת. כשהגיע מועד החתונה, נודע שהחתן חולה מאד, ומשכך, החלו דיונים רבים האם לערוך חתונה רגילה או שמא להינשא על מנת להתגרש מיד אחרי החתונה. בתוך הדיונים הללו היה מעורב גם רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע.

כשהגיע החתן עם הוריו וכל בני משפחתו ממקום מגוריהם ברוסיה הרחוקה לאנטניא,



הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע

ראתה הכלה את החתן לראשונה והבחינה שהוא נמוך מאד בגין חוליו ואף לא יכל ללכת על רגליו, ואילו היא היתה נערה מוצלחת מאד. מיד הודיעה הכלה שהיא לא הולכת לחופה ויהי מה, אך אביה הרה"ק מאנטניא הצליח לרצותה ללכת לחופה, לאחר שהבטיח לה שהחתן יתן לה גט מיד אחרי הנישואין. החתן לעומתה, הסכים לתת גט ובלבד שלא תעשה לו בושות נוראיות במעמד כולם ובתנאי שיקבל כפיצוי סכום כסף עצום. אכן, החתונה התקיימה, אך מיד אחרי ימי המשתה התפרדה החבילה. [בזיווג-שני, נישאה כאמור להרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע].

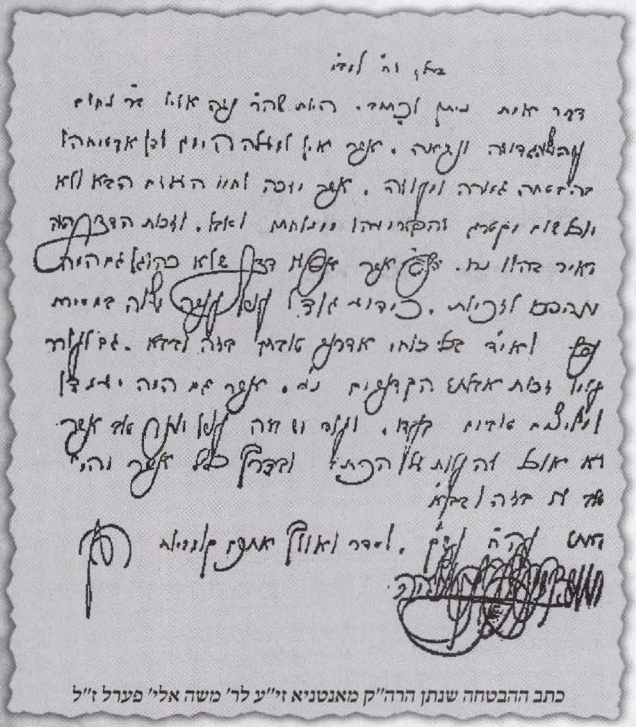
הרה"ק מאנטניא שהזדקק באותה שעה לסלק את החוב שהבטיח לתת לחתן תמורת הגירושין, קרא לשני גבירים מחסידיו וביקש מהם שיחתמו לו ערבות בבנק הגדול בטשערנוביץ, כי הוא רוצה לקחת משם הלוואה גדולה לשלם את החוב לחתן. החלו הגבירים להתדיין ביניהם בחשש, איך ישלם הרבי את ההלוואה הענקית שהרי אם לא יעמוד בתשלומים, יצטרכו הם לשלם את ההלוואה בתור ערבים.

אדהכי והכי, נכנס לבית הרה"ק מאנטניא, החסיד המפורסם ר' משה אלי' פערל ז"ל מרזבליא - שעוד הסתופף אצל רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע - וראה איך הרבי יושב עם שני הגבירים והם מתלחשים ביניהם. מיד שאל על מה מדובר כאן, ואמרו לו שהרבי מתדיין איתם אודות ערבותם על ההלוואה שהוא רוצה לקחת מהבנק בטשערנוביץ. מיד נענה ר' משה אלי' ואמר: **"אני נותן לרבי את כל הכסף במתנה גמורה שלא על מנת להחזיר". ומדיבור למעשה, מיד הוציא מכיסו שיק ורשם עליו את כל הסכום בלי לחשוב יותר מדי.** [יש לציין שסכום זה היה רוב רכושו].

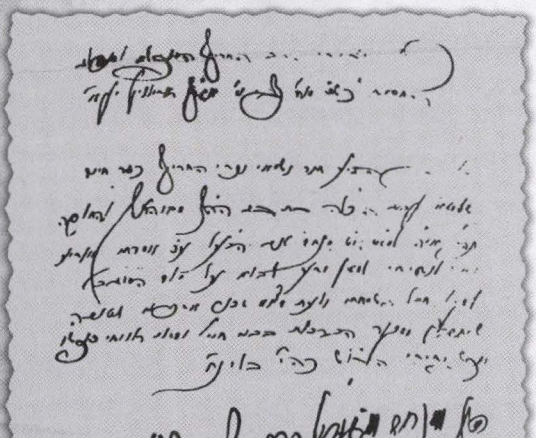
באותה שעה התרגש הרה"ק מאנטניא מאד לנוכח נאמנותו ומסירותו הנדירה של חסיד מרומם זה, ונתן לו את הכתב המפורסם שהוא יהיה עמו לחיי העולם הבא ואף פקד עליו להכניס

כתב זה אתו בעת שיורידוהו אלי קבר לאחר מלאות ימיו ושנותיו. לחיבת הקודש נצטט כאן את תוכן המכתב שנתן לו הרה"ק מאנטניא: "דבר אמת ניתן לכתוב, היות שה"ר משה אלי' ב"ר נחום עשה מצוה גדולה ונוראה, אשר אין למעלה הימנה, **לכן אבטיחהו בהבטחה גמורה ומעולה אשר יזכה לחיי העולם הבא, ולא יוכל שום מקטרג להפריעהו ממנוחתו וטובו**, וזכות הדבר הזה יאיר בהלו נרו, עד אשר אפילו דבר שלא כהוגן גם המה יתהפכו לזכיות, כידוע גודל ענין עושה מצוה במסירת נפש, **ואי"ד** (ואם ירצה ד') **בכל כוחי אדרוש טובתו בזה ובבא.** גם לעורר עליו זכות אבותי הקדושים נ"ע, אשר גם המה יעמדו למליצים טובים בעדו. למעלה יש בזה ענין יותר טוב אשר לא אוכל להעלות על הכתב, ובדרך כלל אשר יהיה טוב לו בזה ובבא. - באתי עה"ח עש"ק "לסדר ואולין אתכם קוממיות". הק' חיים בהרה"צ ברוך זצוקללה"ה..."

כעבור כמה שנים, בעת שנפטר ר' משה אלי' פערל ז"ל - והיה זה עוד בחיים חיותו של הרה"ק מאנטניא - שאלו בני משפחתו את הרה"ק



כתב ההבטחה שנתן הרה"ק מאנטניא זי"ע לר' משה אלי' פערל ז"ל



מכתב מרבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע
לקראת נישואי נכדו הרה"ק מאנטניא זי"ע



הרה"ק מאנטניא עם הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע ממונקאטש

מאנטניא אם יכולים הם להכניס את המכתב ההוא בתוך ידיו של הנפטר וכך יקברוהו. ענה להם הרה"ק מאנטניא, **שמכיון שמכתב זה נועד לשם כך לכתחילה, מותר להכניסו לתוך ידיו של הנפטר ויקברוהו יחד עם המכתב.**

כששוחחתי פעם עם הרה"ח ר' זעליג שטיינמץ ז"ל אודות סיפור נפלא זה, הוסיף ואמר לי: אספר לך איך ר' משה אלי' פערל נהיה גביר מברכת קדשו של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע. בתחילה היה עגלון פשוט, שבכל פעם שנסע לויז'ניץ היה מצרף אליו עוד חסידים כדי לכסות את הוצאות הנסיעה. **לחסידים מהדור הקודם היו השגות גבוהות וידעו שאי אפשר לבוא אל הרבי בידיים ריקות, לכן תמיד הקפידו לקנות לרבי מתנה ולהביאה לפניו בבואם אליו.** בדרך כלל היתה להם 'חזקה' וכל אחד היה מביא מתנות קבועות לרבי, אחד קנה נעליים, השני וועסט'לעך וכן הלאה.

שנה אחת, כשנסע ר' משה אלי' לויז'ניץ אל רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע וצירף אליו עוד חסידים כדרכו, עבר דרך כפר אחד, כאשר בדיוק באותה השעה רדו גויים את הדבש מהכוורות והציעו חלות דבש למכירה. מיד קנה ר' משה אלי' חלה גדולה ומתוך התרגשות גדולה על הזכות שנפלה בחלקו, הניחה על שולחנו הטהור של ה'צמח' בליל ראש השנה.

כשנכנס מרן ה'צמח' לעריכת השולחן הטהור וראה את חלת הדבש הגדולה עומדת על השולחן, שאל מי הוא זה שהביא חלה כזו יפה? נענה ר' משה אלי' פערל ואמר: **"איך האב געבערענגט האניג פאר'ן רבי, כדי ס'זאל זיין א זיס יאהר..."** (אני הבאתי דבש לרבי, כדי שתהיה לנו שנה טובה ומתוקה). נענה ה'צמח' ואמר: **"איין זיס יאהר? אסאך זיסע יאהרן!"** (רק שנה אחת? הרבה שנים מתוקות!). ר' משה אלי' שהיה חסיד בלב ונפש, קפץ על המציאה וניצל את ברכת קדשו של ה'צמח' בהיותו בטוח ומאמין בברכה שתתקיים במלואה. מיד כשחזר לביתו, מכר את העגלה והתחיל לעסוק במסחר עצים, עד שנהיה אחד מהגבירים הגדולים ביותר שהיו בויז'ניץ מיום היווסדה.

נכד אחיו של ר' משה אלי' פערל - הרה"ח ר' אריה פערל ז"ל, התגורר בחיפה והיה מגיע הרבה להתפלל בבית מדרשנו ברמת ויז'ניץ. הוא סיפר לי, **שר' משה אלי' הקפיד לקחת פועלים מחסידי אנטניא בלבד וכל פעם שהיו צריכים לכרות עצים מהיערות הרבים שהיו ברשותו, צירף למעגל העבודה רק 'היימישע חסידים'.** ולא זו בלבד, אלא שאף דאג להם לכל צרכיהם הרוחניים והגשמיים, כאשר בכל יער הקים מטבח כדי שיוכלו לבשל ולאכול שם מאכלים כשרים ומהודרים, וכן הקים מקוה טהרה בכל מקום עבודה שעבדו פועלים חסידי אנטניא. [כ"ק אדמו"ר מאנטניא שליט"א מציין על-פי עדות שראה מאחד שנכח באחד היערות של ר' משה אלי', שהיו שם שלש מאות פועלים כולם חסידי אנטניא].

שמעתי מחותני ז"ל, שמורו ורבו הרה"ק רבי חיים מאנטניא ז"ע, היה מתלהט מאד בזמר 'כל מקדש' בעריכת שולחנו הטהור בליל שבת קודש, והיה אומר את התיבות "מחללו" ג' פעמים כנהוג וכמקובל בנוסח רבותינו הק,' **אך בפעם השניה היה משנה ואומר "מחול לו".** וכך היה גם חותני ז"ל מזמר בכל שבת קודש כמנהג רבו הק'.

סיפר לי חותני ז"ל, שהיה נוכח פעם בעריכת שולחנו הטהור של הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע בעת נעילת החג, כאשר סמוך לו ישב רב נכבד והרה"ק מאנטניא הגיש לו כמה פעמים כוס יין לשתות. אחרי שהרב שתה כבר כמה כוסות יין, פנה ואמר להרה"ק מאנטניא: "רבי, איך קען שוין נישט מער" (אינני יכול יותר לשתות). נענה הרה"ק מאנטניא והרעים עליו בקולו: **"מיט מסירות נפש..."**

שמעתי מחותני ז"ל, שהזדמן לו כמה פעמים לשהות במחיצת הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, עת דיברו לפניו אודות אחד החסידים שאינו חש בטוב והתקרר מפגעי החורף, והיה הרה"ק מאנטניא נענה ואומר: **"ס'איז נישט פון די מקוה..."** (זה לא מהמקוה).

נוסח אנטניא

נוסח התפילה בחצר הקודש אנטניא, שונה קצת מנוסח ויז'ניץ, שהוא מסולסל יותר ועולה כלפי מעלה לעומת נוסח ויז'ניץ היורד כלפי מטה. ישנם האומרים שהסיבה לכך היא כיון שהרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע לא היה מרבה להשתתף בתפילותיו של זקנו הק' ה'צמח' זי"ע, לכן לא נקלט אצלו הנוסח במדויק. אך לפי מה שנראה לי, הסיבה לכך היא, כיון שהרה"ק מאנטניא זי"ע התגורר בבוהוש אחרי נישואיו ובחצרות רוז'ין לא היו הצדיקים מתפללים לפני התיבה, כי היו מתפללים בחדר מיוחד ולפני התיבה היו מתפללים חזנים. גם אצל הרה"ק מאנטניא היה מתפלל חזן קבוע, הרה"ח ר' אשר רייכר ז"ל משאץ והוא שילב קטעי חזנות בתוך נוסח ויז'ניץ.

כך נוצר נוסח אנטניא, כאשר בכמה מקומות אפשר לראות בנוסח אנטניא, שיש בהם קטעי חזנות שנשארו מר' אשר רייכר ז"ל, כמו בקדושת כתר בתפילת מוסף ובתפילת 'מגן אבות' בליל שבת קודש.

הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף מאנטניא זי"ע
בעל 'נפש ישי'



צורת קדשו

סיפר לי מו"ח ז"ל מעשה נפלא ביותר שהיה נוכח בו: בעת שהלכו ללוות את נשמת הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע ככלות ה'שבעה' להסתלקותו, נעמד בנו הרה"ק בעל 'נפש ישי' זי"ע בפרשת דרכים וסיפר כי אחרי פטירת מרן הבעש"ט הק' זי"ע, נסע בנו יחידו הרה"ק רבי צבי זי"ע לחפש רבי ומורה דרך. בהיותו בתוך עגלה סגורה עלי דרך ביערות, קפצו עליו חבורת רוצחים שודדי דרכים, רבי צבי היה עסוק ברעיונותיו הקדושים ולא הבחין בהם, אך כשפתחו את דלת העגלה, נבהל רבי צבי וצעק בקול: **"אוי טאטע".**

הוציאוהו השודדים מהעגלה ורצו לעשות בו שפטים, אך לפתע שמעו קול רעש כרכרות מגיעות ובאות [בימים ההם היו הפריצים רגילים לנסוע בכרכרות מהודרות עם מלווים]. הבינו השודדים שהפריץ מתקרב לעברם, תיכף הניחוהו לנפשו ונמלטו חיש מהר.

כשהתקרבה הכרכרה ראה רבי צבי שבתוכה יושב אביו הבעש"ט הק', אמר לו הבעש"ט הק' בהאי לישנא: **"על ידי שצעקת "אוי טאטע", משכת אותי לכאן;** דע לך, שבעת שנמצאים בעולם העליון, לא רוצים לבוא בכל פעם וגם אי אפשר לבוא בכל פעם, אך עכ"פ צריך קשר עם האבות הק'; **אגלה לך סוד, שכל צדיק כשהוא חי בעולם הזה יש לו שֵם קדוש ואחרי פטירתו אותו שֵם מקבל יחוד; אני אלמד אותך כעת את היחוד של שמי ובכל פעם שתהיה בעת צרה וצוקה ח"ו, די בכך שתזכיר את היחוד של שמי ולא תצטרך למשוך אותי ממקומי".**

סיים הרה"ק ה'נפש ישי' את המעשה ואמר: **"השי"ת יעזור לי שאוכל להשיג את יחוד שמו של אבי הקדוש..."**

הרה"ק בעל 'נפש ישי' זי"ע לא רצה לעלות על כס הרבנות ולמלאות מקום אביו בשום אופן, אך גדולי החסידים הכריחו אותו לקחת את עול ההנהגה, כדי שיהיה המשך לחצר הקודש אנטניא שנותרה כצאן ללא רועה. חותני ז"ל היה מפליא תמיד בשבח זקני החסידים שעמדו לפניו בהכנעה גדולה כמו אצל אביו, למרות שהיה צעיר לימים.


הרה"ק ה'נפש ישי' זי"ע עם חסידים בתחנת רכבת

בעיקר הפליא את דודו הרה"ח ר' וועלוול האס ז"ל - אחי אמו - שהיתה לו אמונה איתנה ברבו הק' ה'נפש ישי' זי"ע והיה דבוק בו בכל לב ונפש. חותני ז"ל היה מציין, שה'נפש ישי' היה מסתתר כל ימיו מעיני הבריות, לבל יכירו את גדלותו ולמרות שהיה צנוע ונסתר ולא הכירוהו כמעט כבעל-מדרגה, ר' וועלוול היה חסידו הנלהב והדבק עמו את שאר החסידים לקבלו עליהם כרבי ומנהיג.

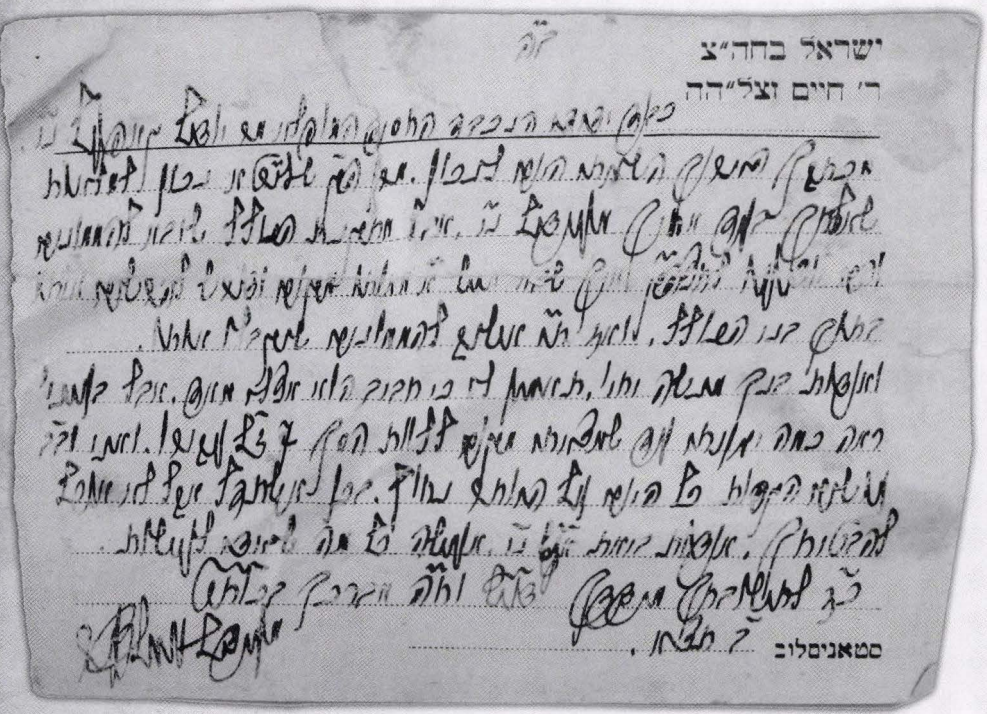

הרה"ק ה'נפש ישי' זי"ע

אגב אספר בזאת על דודנו ר' וועלוול האס ז"ל - שהיה חסיד בכל מעשיו ותלמיד חכם מופלג. הוא התגורר עם משפחתו בכפר באליטשאנע - שם התרכזו כל משפחת קאפיל-האס זה כמה דורות, ופעם כשנקלע לשאץ בהיותו עלי דרך, בא ללינת לילה אצלנו בבית. היו אלו ימי ביו הזמנים ואחי ר' נחמיה ז"ל חזר הביתה מהישיבה בסערט. כשראה ר' וועלוול שאחי ר' נחמיה מתכונן לעלות על יצועו,

קרא לו ותמה בפניו: **"וי קען א יוד גיין שלאפן פאר'ן לערנען א בלאט גמרא?"** (איך יכול יהודי ללכת לישון, לפני שלמד דף גמרא?) ומיד התיישבו שניהם ללמוד יחד בקול נעימה.

כשפרצה מלחמת העולם השניה והחלו לגרש יהודים מהכפרים, עזב ר' וועלוול את באליטשאנע והגיע לשאץ כדי להיות עם משפחתו בימים טרופים אלו. במהלך שעות היום הם שהו בחדר באחד מבתי המדרשות בעיר, ובלילה פיזרו אותם ללון בבתי יהודים. אבי ואמי ע"ה הכניסו לביתם הצפוף בלאו-הכי, את ר' וועלוול עם זוגתו ובתו, וכך שהו אצלנו עד הגירוש לטרנסניסטריה, שם נפטר ר' וועלוול למגינת לב, ה"ד.

סיפר לי הרה"ח ר' שאול ויסבלום הי"ו מרמת ויז'ניץ, ששמע מפי בעל המעשה, עובדא נפלאה בה זכה לראות את רוח קדשו של הרה"ק ה'נפש ישי' זי"ע שפיעמה בו בכל עוז. היה זה בימי המלחמה, טרם נכנסו הרשעים ימ"ש לסטאניסלאב והחלו לערוך סלקציות ומשלוחים לכבשני המוות רח"ל, כאשר באחד הימים תפסו השלטונות כמה יהודים וכלאו אותם בבית האסורים על לא עול בכפם, ותהום כל העיר על פרשה כואבת זו.


ישראל בחה"צ
ר' חיים זצל"הה
סטאניסלוב

גלויה ששלח הרה"ק ה'נפש ישי' זי"ע ע"י המשב"ק ר' מנדל ולצר ז"ל, לזקננו ר' יהודה האס ז"ל

יהודי זה - בעל המעשה - התעסק רבות בשחרור אסירים יהודים בזכות קשריו הטובים עם השלטונות, וגם במקרה זה החל להיכנס לעובי הקורה ולנסות להוציאם מכותלי בית הכלא. למרבה פליאתו, כשהגיעה השמועה על-כך לאוזני הרה"ק ה'נפש ישי' זי"ע, **קרא לו וביקש ממנו לחדול מפעולותיו לשחררם, באמרו כי אם חושב הוא לעשות להם טובה, עדיף שיניח להם להישאר שם, כי אדרבה זוהי טובה גדולה עבורם.**

בשעת מעשה לא הבין האיש מה כוונת הרבי מאנטניא, שהרי לכאורה היתה זו הוראה בלתי הגיונית, רק כעבור תקופה, אחרי שנוכח לראות שכל היהודים שהתגוררו בסטאניסלאב נשלחו לתאי הגזים, **ואילו יהודים בודדים אלו ששהו בבית הסוהר נותרו בחיים, למרות שנשלחו אחר-כך לגלות סיביר אך נותרו בחיים בסייעתא דשמיא.**

זקני החסיד המופלג ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל נסע כמה פעמים אל הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, למרות שהיה חסיד ויז'ניץ נלהב ביותר. אחרי שעלה בנו הרה"ק ה'נפש ישי' זי"ע על כס הנהגת חסידי אנטניא, בא פעם לשבות בשאץ בצל חסידיו הרבים שגרו בעיר, אך בדיוק בסוף אותו שבוע שהה זקני ר' משה מיכל בכפר סמוך לשאץ לצורך פרנסתו. למרות שחפץ מאד לחזור לשאץ לשבת קודש ולחסות בצל כנפי הרה"ק ה'נפש ישי', לא עלה הדבר בידו בשום פנים ואופן, כי בערב שבת החלה סופת שלגים ואי-אפשר היה להיכנס לשאץ.

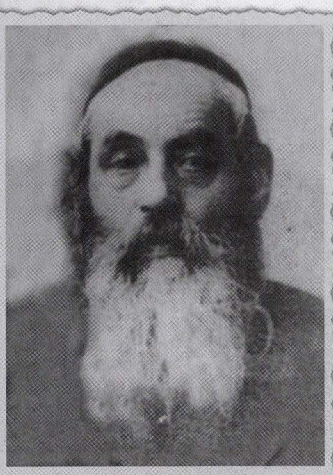


הרה"ק ה'נפש ישי' זי"ע תקופה קצרה לפני המלחמה

בינתיים, דיברו חסידי אנטניא כי ר' משה מיכל העדיף לעזוב את שאץ לפני שבת, כדי שלא יצטרך לבוא אל הרבי מאנטניא... לזקני הפריע מאד דבר השמועה הלא-נכונה ומיד אחרי שבת נכנס לשאץ והתנצל בפניו מעומק הלב שרצה מאד לבוא לשבת אך לא איסתייע מילתא שלא באשמתו, והוסיף לומר שהחסידים אומרים שלא בא בכוונה תחילה. נענה ה'נפש ישי' ואמר לו בצחות: **"איך קען מיין חבורה..."** (אני מכיר את החסידים שלי...).

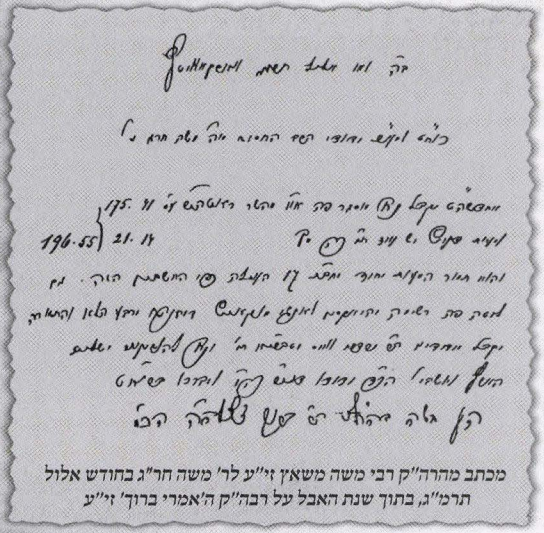
הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע

את דבר הגעתו של הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע לדור בעיר שאץ - כיוונה יד ההשגחה העליונה וגופא דעובדא הכי הוי: אחרי פטירת רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, נשאר בכור הבנים רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בויז'ניץ ושאר הבנים חיפשו מקום ללכת לדור שם. **בתחילה הלך הרה"ק משאץ לגורא-הומורא, אך תקופה קצרה אחר-כך פרצה שם שריפה גדולה שכילתה את כל העיירה ועבר לשאץ.**



צורת קדשו

שנים רבות קודם לכן, הגיע גביר אחד מחבל בוקובינה ושמו ר' חיים ברוידא ז"ל, אל רבה"ק ה'צמח' זי"ע להתייעץ עמו היכן לגור **וה'צמח' הורה לו לקנות דירה בשאץ.** ר' חיים ברוידא שמע לעצת ה'צמח' וקנה בשאץ בית דירות גדולה. **בעת שרבי משה הגיע לשאץ, התיישב באותה אחוזה שר' חיים ברוידא קנה לעצמו בעצת זקנו ה'צמח'.** הרה"ק משאץ התגורר בשתי דירות מתוך האחוזה ואת שאר הדירות השכיר לאחרים. בתוך האחוזה ההיא, בנה גם את בית מדרשו הגדול.



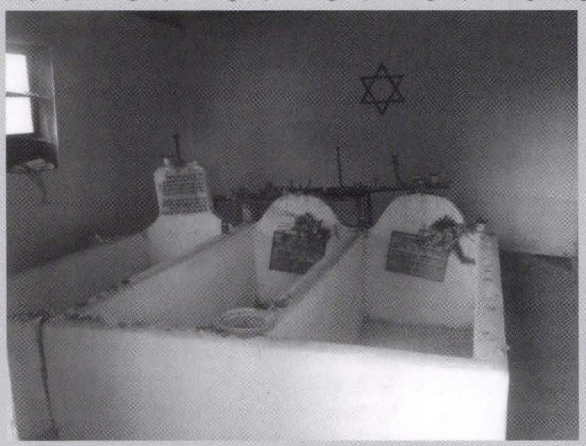
מכתב מהרה"ק רבי משה משאץ זי"ע לר' משה חר"ג בחודש אלול תרכ"ג, בתוך שנת האבל על רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע

זקני החסיד הנודע רבי משה מיכל קוסטינר ז"ל התגורר בשאץ, באחת מיחידות הדיור של הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע, שהיה לו בית גדול והשכיר חלקים ממנו לאחרים. בכל פעם שזקני ז"ל נסע לגרוסוורדיין אל רבו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, היה נכנס קודם אל הרה"ק משאץ להיפרד ממנו ולקבל את ברכת הדרך. פעמים רבות היה הרה"ק משאץ אומר לו בערגה ובענוות חן: **"אני מקנא בכם! אם הייתי יכול, הייתי מצטרף אליכם לנסיעה, אך מה אעשה ואיני יכול להשאיר כך את העסק שלי..."**



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ואחיו הגה"צ ראש הישיבה זצוק"ל על ציונו הק' בשאץ, מימין נראה זקננו שליט"א

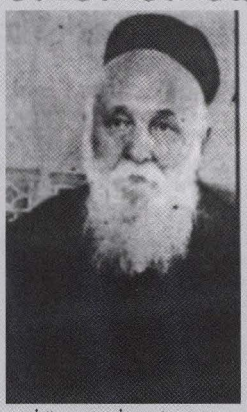
ביתו של הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע היה פתוח כל היום וכל מי שחפץ, יכל להיכנס בכל עת מצוא. אבי ז"ל סיפר לי, **שבכל פעם שנכנסו אליו הביתה, מצאוהו יושב בסלון עם גמרא פתוחה ולומד בהתמדה.** בכל פעם שראה את אבי ז"ל סמוך לביתו, היה קורא לו בחיבה ואומר לו: **"שלמה, בא נשב יחד ונלמד בחברותא".**



אוהל קבורתו של הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע

סיפר לי החסיד ר' פייבל מאיר ז"ל מעשה פלא: היתה תקופה בה הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע נפל למשכב ונהיה משותק בחלק מגופו, על כן נאלץ לשכב במיטה כל הזמן. מכיון שהיה משותק כל-כך עד שגם אם רצה להסתובב בתוך המיטה היה צריך שיסייעו לו בכך, העמידו משמרות של אברכים מתושבי העיר שאץ, שישבו סמוך למיטתו ויסייעו לו בכל מה שיצטרך.

באחד הלילות כשישב ר' פייבל על משמרתו סמוך למיטתו של הרה"ק משאץ, תקפה אותו עייפות גדולה ונרדם לזמן מה. **כשהתעורר, מצא את המיטה ריקה והרה"ק משאץ לא היה בתוכה.** הוא נבהל מאד, כי הרי ידע שהרבי אינו מסוגל לזוז בלי עזרה מאחרים ואיך יתכן שהרבי לא נמצא במיטתו? אך כשיצא לסלון הבית, השתומם עוד יותר למראה עיניו. **הרה"ק משאץ ישב לבוש בבגדיו על כסאו סמוך לשולחן, גמרא גדולה פתוחה לפניו והוא יושב והוגה בתורה...** ויהי לפלא.



החזן ר' זיידל רובנער ז"ל

הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע היה ידוע ומפורסם בדביקותו הגדולה ביום השבת, עד שזקנו רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע היה קוראו - **"דער שבת איד".** סיפר לי הרה"ח ר' פייבוש הרמן ז"ל מסערט [שנולד בשאץ ודר בה בימי חורפו], שהחזן המפורסם ר' זיידל רובנער ז"ל הגיע פעם לשבות בשאץ יחד עם מקהלתו הידועה ולפי התכנית, היה אמור להתפלל את כל התפילות בבית הכנסת המרכזי של העיר. אך בליל שבת נודע להרה"ק משאץ שר' זיידל החזן נמצא בעיר **ותיכף שלח לבקש ממנו שיבוא להתפלל בצפרא דשבתא בבית מדרשו,** ור' זיידל אכן ציית לבקשת הרבי.

הרה"ק משאץ אף הלחין ניגון נפלא מלא דביקות על תיבות התפילה 'ישמחו במלכותך', שיר מיוחד במינו. תמיד ידעו שהניגון מקורו טהור ממנו, אך כשעלו לארץ הקודש אחרי המלחמה, לא היה הניגון מוכר ושגור בפי כל. סיפר לי ידידי הרה"ח ר' קלמן שטעקל הי"ו מארה"ב, שפעם פיזם לעצמו ניגון זה בהיותו סמוך להרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, ומיד ה'אמרי חיים' פנה אליו ושח לו ברב רגש: **"הו, דו קענסט דער ניגון פון מיין הייליגער שאץ'ר פעטער"** (הו, אתה מכיר את הניגון של דודי הקדוש משאץ).



הרה"ח ר' קלמן שטעקל הי"ו משמיע פרקי זכרונות ברמת ויז'ניץ

מלבד היות הרה"ק משאץ מלחין בחסד עליון, היה גם 'בעל תפילה' נפלא ועוד בהיותו אברך צעיר אחרי נישואיו, היה עובר לפני התיבה בבית מדרשו של זקנו הק' ה'צמח' זי"ע.

שמעתי מאבי ז"ל, שהרה"ק רבי משה

משאץ ז"ע היה פועל ישועות בקרב הארץ וידוע על מאות ואלפים שנושעו מברכות קדשו, עת בואם לפניו מכל רחבי בוקובינה להיפקד בדבר ישועה ורחמים, **כי כל מה שיצא מפיו התקיים במלואו ומדבריו לא נפל ארצה.** למרות זאת לא היה מפורסם כל-כך כמו שני אחיו הגדולים, כפי שזקנו רבה"ק ה'צמח צדיק' ז"ע כבר אמר: **"יודעני שמשה'לה נכדי גדול מאד, אך מה אעשה שיש לפניו כאלו שני דובים גדולים?!..."** ('אזעלעכע צוויי גרויסע בערן').



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' ז"ע בתפילה על ציונו הק' בשאץ

בעירנו שאץ התגורר יהודי בשם 'וסרמן', שהיה מלפנים מחסידי הרה"ק רבי חיים מאנטניא ז"ע וברבות הימים שינה את טעמו ושלח את בניו ללמוד באוניברסיטאות. הרה"ק מאנטניא שנודע בחריפותו, העיר לו על-כך ודרש ממנו בכל תוקף לחדול ממעשיו הקלוקלים, והוא, במקום להיטיב את דרכיו כבתחילה, נפגע והפסיק לבוא לאנטניא. כך הלך מדחי אל דחי ופרק כל עול מעל צווארו.

בשאץ היה מקוה טהרה יחיד, בו היו טובלים כל תושבי העיר. באותו רחוב התגורר 'וסרמן' ובנה לעצמו בית ליד המקוה, כשהוא מעסיק את הפועלים הנכרים גם בשבת קודש רח"ל. פרצה זו הפריעה מאד להרה"ק רבי משה משאץ ז"ע, שבכל פעם שהלך למקוה ביום השבת לפני התפילה, נתקל בפועלים המחללים את השבת בפרהסיא בשליחות אדונם היהודי. שלח הרה"ק משאץ לבקש ממנו שיפסיק לבנות את הבית בשבת, אך בתגובה שלח 'וסרמן' תשובה מחציפה, באמרו: **"די רבי זאל נישט קוקן"** (שהרבי לא יסתכל). לא ארכו הימים, עד שאשתו התעוורה בפתע פתאום, וכולם הבינו שזוהי קפידתו של הרה"ק משאץ על עזות פניו.

אגב אציין בזה, שהמקוה בשאץ היה מיוחד ומהודר ביותר, שכל מימיו היו מי מעין, כי העיר שאץ בנויה תחת הר וכך מי הגשמים ירדו הישר לתוך בור הטבילה. המקוה היה ממוקם סמוך

לביתו של הרה"ק רבי יעקב משאץ זי"ע.

בעירנו שאץ התגוררה משפחה גדולה בשם 'ויטברג', שעלו לארץ הקודש תקופה קצרה לפני פרוץ מלחמת העולם השניה וניצלו ממנה בניסי ניסים. על פשר עלייתם ארצה, סיפר לי אחד הבנים הרה"ח ר' יעקב ויטברג, שאביהם היה תמיד עני ואביון, אך בימי מלחמת העולם הראשונה עשה מספר עסקים והרויח הון רב. מכיון שעלתה קרנו ותרום בכבוד, היה מסייע רבות לכל נזקקי העיר ונודע בצדקת פזרונו ובנדיבות לבו.


בימי חודפו

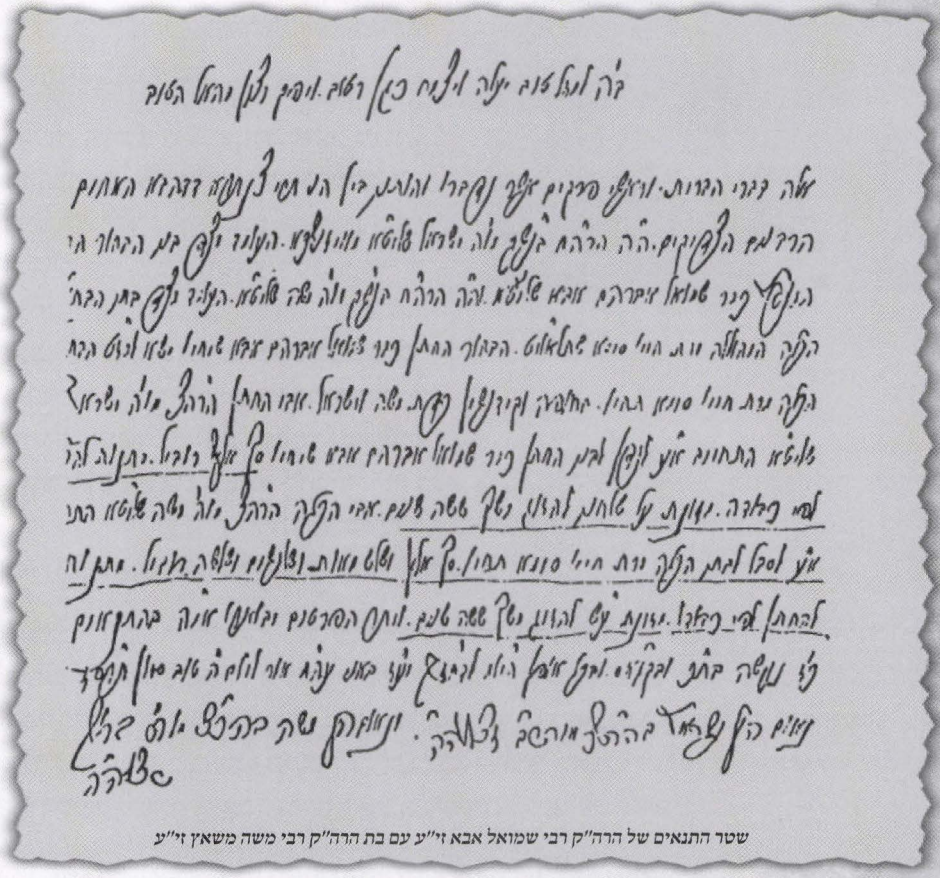
היות והיה בידו ממון רב, חשב לרכוש דירה בשאץ, כדי שיוכל לגור בהרחבה עם בני ביתו וילדיו, אך חותנו שהיה מחסידי הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע, הורה לו שלא יעשה דבר בלי לשאול קודם את מוצא פי הרבי כדת מה לעשות. **כשהלך להתייעץ עם הרה"ק משאץ בדבר רכישת הדירה, הניאו הרה"ק משאץ מהרעיון ואמר לו שלדעתו לא כדאי לרכוש דירה כעת.** הדבר הפריע לו מאד, כי לא הבין מה הסיבה שבגינה מסרב הרה"ק משאץ לאשר לו את קניית הדירה, אך מכיון שהיה חסיד נאמן, הניח את תמיהתו וציית לדברים שקיבל מפי הרבי.

כעבור תקופה מסוימת, חזר עליו הגלגל וירד מנכסיו לגמרי, עד שבלית ברירה החליט לעזוב את שאץ מגוריו ולעלות לארץ ישראל, אולי ימצא שם מקור פרנסה. ואכן, אבי המשפחה החל לעלות ארצה, כשאחריו עלו יתר הבנים במספר פעימות. זכורני את הבן הגדול, ר' יעקב, שבאותה תקופה שירת בצבא הרומני ולא יכל לעלות יחד עם בני משפחתו, אך הספיק לעלות ארצה בעלייה האחרונה שעלתה לפני פרוץ השואה.

רק לימים, **כעבור שנים רבות, הבינו למפרע את ראייתו הרחוקה של הרה"ק משאץ שמנע מהם לקנות דירה בשאץ וכך הוכרחו לעלות לארץ הקודש, שהרי אם היתה להם בית דירה**

רחבה בשאץ, היו נשארים בה עד המלחמה ומי יודע מה היה עולה בגורלם. כאן בארץ הקודש הקימו מפעל ייצור שוקולד ועשו הרבה מעשי חסד עם יהודים יוצאי שאץ שבאו ארצה לאחר סיום המלחמה.

הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע היה מקושר מאד אל כל אחיו, הגדולים והקטנים ממנו. אחרי מלחמת העולם הראשונה, היה נוסע הרבה פעמים לגרוסווארדיין לשבות בצל אחיו הגדול רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. מלבד זאת היה מחותן עמו, שבתו היתה נשואה בזיווג-ראשון להרה"ק רבי שמואל אבא זי"ע, אך לדאבון לב השידוך לא עלה יפה ונתפרדה החבילה.



שטר התנאים של הרה"ק רבי שמואל אבא זי"ע עם בת הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע

הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע


רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בוחן את התלמידים, לצידו הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע

הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע היה איש צדיק תמים **וכבר בחיי אביו הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע אמרו כולם, שאצל הרבי משאץ מסתובב גאון ומתמיד.** כולם דיברו בו גדולות ונפלאות, אך למרבה הצער היה חולה כל ימיו וסבל הרבה מרורים. אחרי פטירת הרה"ק משאץ זי"ע, הכתיר אותו החסיד המרומם רבי יעקב שמשון שפירא זצ"ל - שהיה מנכבדי חסידי שאץ - למלאות את מקום אביו בשאץ. בכל שבת היה רבי יעקב שמשון מגיע ממרחק להתפלל בבית מדרשו והיה יושב בכותל המזרח סמוך לרבי חיים.

רבי חיים משאץ היה 'בעל תפילה' נפלא וידע לדקדק היטב בנוסח ויז'ניץ. היה אלמן שנים רבות, זוגתו השאירה לו ילדה קטנה והיתה לו אחות גרושה שהתגוררה לידו וגידלה את בתו וגם ניהלה את ביתו. אחרי המלחמה התחתנה האחות, עם הרב של הקהילה החרדית בבוקרשט. היה מגיע הרבה אל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, עוד ברח' בילו בחיפה.



מצבת הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע בבית החיים בבני ברק

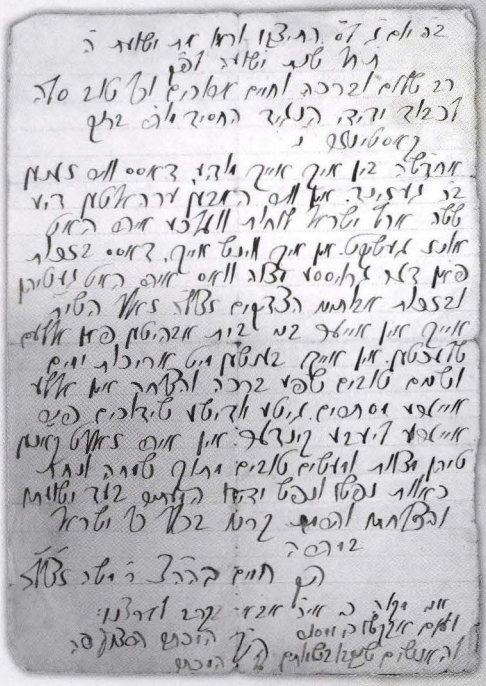
בזמן היותי בשאץ, לפני ואחרי



בדרך לחופת חדב"נ הגה"צ רבי אליהו שטרנבוך שליט"א, מימין נראה הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע

המלחמה, הייתי ילד קטן שלא היתה בי דעת להביט יותר מדי ולכן אינני זוכר פרטים רבים מהרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע. בחצרו של רבי חיים ובבית המדרש המרווח, התרכז חלק גדול מנכבדי וחשובי היהודים שבעיר. בחגים ובימים הנוראים, בעוברו לפני התיבה, היה רבי חיים מלהיב לבבות חסידיו בקולו הערב ובנוסח ויז'ניץ המקורי.

החסיד המופלג ר' אשר רייכר ז"ל שהיה 'בעל קורא' ו'בעל תפילה' מעולה, היה מרעיד את חלונות בית הכנסת בהכרזתו "כתר" בתפילת מוסף בשבתות ובחגים. בברכת כהנים תפסו את כל כותל המזרח משפחות שטרנליב ופליק. בכל שלשת הרגלים, היה הרה"ח ר' הערש וייסברוד ז"ל - נעים זמירות - שר עם מקהלה את הפיוט "י"ה א'לי וגואלי". את השולחנות הטהורים שנערכו בנעילת החג בראשות הרה"ק משאץ, היה מפאר בדברי תורה החסיד המופלא ר' יעקב שמשון שפירא ז"ל. ההקפות בשמחת תורה היו מפורסמות בהיקפן ובשמחתן, רבים מבני העיר שהתפללו בבתי כנסיות אחרים, באו לחזות ולהשתתף בשמחת החסידים. זוכר אני במקצת את שולחנו הטהור שערך בפורים, עם קהל מכובד ושמחה גדולה בבית המדרש.



מכתב מהרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע

בעלי התפקידים שבעיר, אף הם נמנו בין מתפללי בית המדרש: הרה"ח ר' נחמן שכטר ז"ל שהיה שוחט ומוהל, הרה"ח ר' יוסל נוסבוים ז"ל שהיה בעל



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' ז"ע בריקוד עם הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע

תפילה נעים, הרה"ח ר' ר' אברהם דוננפלד ז"ל והרה"ח ר' יהושע גנוט ז"ל שהיה סופר סת"ם. בין בעלי הבתים הנכבדים בשאץ זכורים לי: הרה"ח ר' אליעזר רוקנשטיין ז"ל ובנו הרה"ח ר' ברוך שלום ז"ל, הרה"ח ר' אלימלך זינגר ז"ל עם בניו ר' ברוך ור' משה ז"ל, הרה"ח ר' זרח ארליך ז"ל. הרה"ח ר' יוסל אלתר ז"ל והרה"ח ר' ברוך אלתר ז"ל, שהחזיקו קופת גמ"ח ממנה הלוו בכל יום רביעי הלוואות לסוחרים הזעירים.



כ"ק אדמו"ר משאץ ויז'ניץ שליט"א בביקור אצל זקננו שליט"א

בעת הגירוש לחבל טרנסניסטריה, הוגלה הרה"ק משאץ יחד עם משפחתו - הרבנית מרת רחל ע"ה שהיתה משושלת מעז'יבוז' ובתם מרים ע"ה - לכפר מורפה שבטרנסניסטריה, שם נפטרה הרבנית והובאה למנוחות בבית הקברות בעיירה. תלאות רבות עבר עד שחזר לשאץ



הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע עם רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע

אחרי המלחמה והמשיך לנהל את חסידות שאץ-ויז'ניץ, כששרידי החסידים התקבצו מידי יום לתפילות ולימוד תורה בבית הכנסת שבחצרו. רבי חיים נסע פעם לשבות בעיר גורא-הומורא וביקש מאבי ז"ל שיצטרף אליו לאותה נסיעה לשמשו בקודש.

בשנת תש"י עלה הרה"ק משאץ ארצה יחד עם בני משפחתו, השתקע בחיפה ובבית הכנסת ברח' עומר אל מוכתר. אח"כ הקים בית כנסת ברח' הרצל, שם ריכז סביבו את חסידיו יוצאי שאץ. מאוחר יותר, עזב הרה"ק משאץ את חיפה ועבר לבני ברק, שם נפטר בשיבה טובה בכ"ד טבת תשל"ז. [כיום מתנהל בית מדרשו בחיפה בראשות שאר-בשרו כ"ק אדמו"ר רבי מנחם דוד הגר שליט"א משאץ ויז'ניץ].

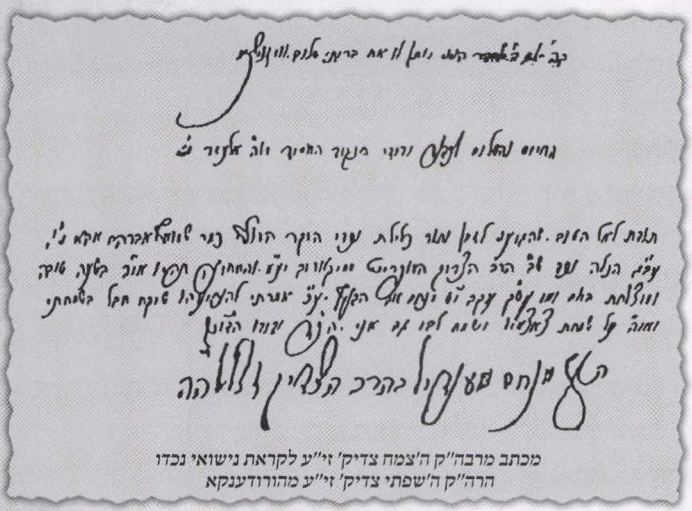


הרה"ח ר' יעקב ולצר ז"ל השוחט מבאנילא

סיפר לי אבי ז"ל, שזקני החסיד המופלג ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל היה בעל-תפילה בבית מדרשו של הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע. היו שם שלשה בעלי-תפילות שהיו מתחלפים מפעם לפעם, זקני ר' משה מיכל ז"ל, הרה"ח ר' ליטמן [ב"ר אברהם דוד] ולצר ז"ל והשוחט ר' יוסל נוסבוים ז"ל.

אגב, אביו של הרה"ח ר' בערל ולצר ז"ל [משב"ק הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע], היה השוחט מבאנילא, הרה"ח ר' יעקב ולצר ז"ל שהיה חסיד ויז'ניץ נלהב ביותר. ויז'ניץ בערה בעצמותיו והיה בעל-תפילה נפלא ומיטיב נגן. עוד בימי בחרותו, כשהיה מגיע לשהות בצל קדשו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, היו מכבדים אותו לזמר 'מזמור לדוד' בסעודה שלישית. לימים נהיה ר' יעקב מחותנו עם חותני ז"ל, כשגיסי הרה"ג ר' מנשה האס זצ"ל נשא את בתו מרת רבקה ע"ה.

הרה"ק רבי שמואל אבא מהורודענקא זי"ע
בעל 'שפתי צדיק'



מכתב מרבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע לקראת נישואי נכדו
הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע מהורודענקא

סיפר לי אבי ז"ל, כי לאחר שהגיע הרה"ק רבי שמואל אבא מהורודענקא זי"ע לעיר [היה אז אברך צעיר לימים אחרי פטירת אביו רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, שהרי היה הבן הרביעי וה'אמרי ברוך' עצמו היה בן מ"ח שנים בפטירתו, אך למרות גילו הצעיר של הרה"ק מהורודענקא, כל העולם רעש מהדר גאון עוזו], התעניין הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע אצל חסידיו שהתגוררו בעיר הורודענקא, איך היה מעמד ה'קבלת פנים' שנערך לכבודו.

החסידים שרצו לקנטר ולהבאיש את ריחו בעיני רבם, הגזימו בתוארים ואמרו שהגיע עם מרכבות הדורות והיה שם קהל גדול והתקוטטו עם המשטרה וכו'. אך מזימתם לא עלתה בידם, כי הרה"ק מטשורטקוב הבין מיד מה כוונתם ואמר להם בצחות לשונו: **"ומה חשבתם? שנכד אחותי יגיע כמו בטלן לעירכם?!..."**

סיפר לי החסיד הישיש ר' ברוך שטרנשוס ז"ל מעשה נורא שאירע לאחד שהעיז להחציף פנים ולפגוע בכבודו של הרה"ק רבי שמואל אבא מהורודענקא זי"ע - וגופא דעובדא הכי



בית הכנסת העתיק בהורודענקא

הוי: כשהגיע הרה"ק רבי שמואל אבא מהורודענקא זי"ע להתגורר בהורודענקא, גבה טורא בינו לבין חסידים אחרים שהתגוררו בעיר ופעמים רבות הציקו לו וירדו לחייו ברדיפות שונות.

פעם החציף פנים אחד מהחסידים וביקש לחמוד לצון ולפגוע בכבודו של צדיק נשגב זה. **הלך וכתב פתקא דרחימא עם שם בדוי, כאילו שזה שם אמו שהיא חולה וכך נכנס אל הרה"ק מהורודענקא עם הקוויטל.** ברגע שלקח הרה"ק מהורודענקא את הקוויטל בידיו, התרגז מאד וכבר הבין האברך שהמצב בכי רע וארכובותיו דא לדא נקשן. בלית ברירה, כי כבר לא יכל לברוח, עמד בצד והמתין לראות מה יהיה הלאה.

לפתע קם הרה"ק מהורודענקא מכסאו, לקח בידו את הקוויטל והתחיל להסתובב הלוך ושוב בתוך החדר אחוז שרעפים. לבסוף עצר על יד האברך ואמר לו בקול חוצב: **"תקשיב טוב, חיפשתי אותה בין החיים ולא מצאתיה, חיפשתי אותה בין המתים ולא מצאתיה; אם היא בשאול תחתית, לך אתה לחפש אותה שם..."** וזרק עליו את הקוויטל.

ב"ה

מכתב תעודה

מכבוד האחים הרבנים הגאונים הקדושים והטהורים. הספרדים. צבאתי דדהבא. צדיקי יסודי עולם. פרנן ורבנן שילשיא.

חבלים נפלו לנו בנעימים הני מילי סגליותא מבבד קדושת אחינו מחבר לבבינו הרב הצדיק. פאר סקדושים. מרה **שמואל אברהם אבא** וצללהיה אשר בכר נדרך בשקדים בשפו ובמעשיו. ובעודו באבו הלך לפטותות והשאיר אחריו מרכה בכתב יד קדשו אדה עלים אשר שדשיו אשגה ונעפיו תבונה וחיבת הקדש מבשרתי להצמאם לאור עולם בסבבש הדפוס כי הגדיל תושלחם לקדה בני ישראל לסצוא בל אחר משיבת נפשו להתהלך בשועצת ודקת לפני ד' וחי' עלי' לתרוזה טוב לדירי' שיהי' לזכרון טוב לנשמת קדשו בתוך בני ישראל. לזבר עולם יהי' צדיק. ושפתותיו הקדושים יהי' רוכבות. ומסיב לאחריני שעל יהו יבאו לזכות נחל להלהיב לבבם לתורה ועבודה בהגו אמרים היוצאים בקדושה. לזאת אחכי' משכו וקחו לכם כארא הספר הזה בבקף מלא להניח ברכה בתוך בתיכם ולהתברך בשנה מיכה ומחוקות. **ושפתי צדיק ירעון רצון** שנזכה לראות בנחמת ציון וירושלים בבא:

באנו עהחתם יום כ' לסדר יצו ד' אתך את הברכה תרניה לפ"ק.

הק' **ישראל** נהדיצ מרה **ברוך** וצל. הק' **חיים** נהדיצ מרה **ברוך** וצל

הסכמת רבה"ק ה'אהבת ישראל' והרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע על הספר הק' 'שפתי צדיק'

ה"ק רבי שמואל אבא מהורודענקא זי"ע הסתלק במיטב שנותיו, בקיצור ימים ושנים כשהוא בן ל"א שנים בלבד, אך בשנותיו המועטות עלי אדמות, הספיק לפעול ישועות מופלאות ביותר

למאות ואלפים. שמעתי מזקני החסידים, שבעת הלוייתו שוחחו ביניהם האחים הקדושים - רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע והרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע על כך שהוא הלך רחוק מדי בהבטחת ישועות, **'ער האט געגומען מיט א מאל צו הויך'.**

הרה"ק מהורודענקא הסתלק בראש חודש אדר ואחרי הסתלקותו עברו כל חסידיו אל הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע. הכרתי עוד את החסיד הישיש ר' אליעזר אלתר ז"ל מכפר האטנא, שהיה מלפנים חסיד נלהב של הרה"ק מהורודענקא ואחרי פטירת הרה"ק מהורודענקא עבר עם כל ילדיו לחצר הקודש אנטניא. [חתנו היה דודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל מראדוביץ].



מצבת קבורתו של ר' אליעזר אלתר ז"ל

בנו הרה"ח ר' יוסל אלתר ז"ל, היה מקושר בלב ונפש לרבו הק' מהורודענקא וגם אחרי הסתלקותו נשאר דבוק בו והיה עושה סעודת הילולא רבתי כל שנה בראש חודש אדר. **למרבה הפלא, נפטר ר' יוסל אלתר ז"ל בגלות טרנסניסטריה ביום ראש חודש אדר, יום הילולת רבו הק' מהורודענקא, והחסידים הישרים והתמימים בחייהם ובמותם לא נפרדו מרבותיהם הקדושים.** לדאבון לב לא הותיר אחריו ר' יוסל זרע של קיימא ויהיו דברים אלו לזכרו הטוב ולעילוי נשמתו.

הרה"ק רבי
יצחק יעקב דוד מסטראז'ניץ זי"ע

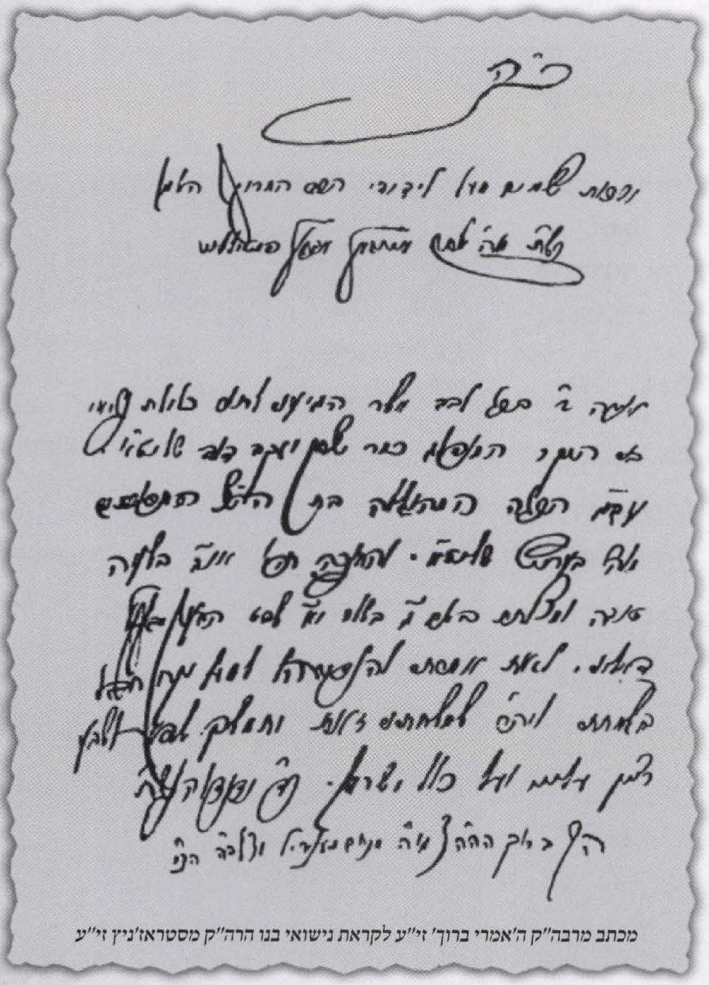

צורת קדשו

הרה"ק רבי יצחק יעקב דוד מסטראז'ניץ זי"ע - בנו החמישי של רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, היה צדיק מופלג וקדוש יאמר לו, אך העדיף תמיד להסתתר מעיני הבריות ולא חפץ שיבואו אליו חסידים. היות ולא הגיעו חסידים עם קוויטלאך, לא היתה הפרנסה מצויה בביתו ודחקות גדולה שררה בקרב בני הבית.

בעיר זאלישטשיק [בה התגורר הרה"ק מסטראז'ניץ בתקופה שאחרי הסתלקות אביו רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע], התגורר דודי הרה"ח ר' משה פוקס ז"ל [חתן זקני הרה"ח ר' יהודה לייב קוסטינר ז"ל, זוגתו היתה אחות שני זקני הרה"ח ר' אברהם אלתר והרה"ח ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל] שהיה חסיד ויז'ניץ נלהב וגביר נכבד. **דחקותו הרבה של הרה"ק מסטראז'ניץ הגיעה לאוזניו והיה תומך בו ברוח נדיבה בסכומים גדולים ביותר.**


הרה"ק רבי פנחס מבורשא זי"ע עם אחיו הרה"ק רבי יעקב דוד מסטראז'ניץ זי"ע

בפרוץ מלחמת העולם הראשונה, נמלט הרה"ק מסטראז'ניץ לוינה - שם השתקע והתגורר עד יומו האחרון, אך גם בוינה לא הגיעו אליו חסידים מכיון שהצניע את דרכו הטהורה, לכן היה דודי ר' משה ממשיך לתמוך בו כרגיל. כשהזדמן פעם ר' משה לוינה לרגל עסקי מסחרו, נכנס אל הרה"ק מסטראז'ניץ ומצא אותו יושב אצל השולחן בלי הכובע והקפטן. פנה ר' משה ואמר: "רבי, תלבישו בבקשה את בגדי הרבנות, אני רוצה לתת לכם קוויטל". בפקחותו העצומה והנודעת, הבין הרה"ק מסטראז'ניץ שאין לו שום צורך בנתינת הקוויטל, אלא שרוצה הוא להעניק את הכסף בדרך כבוד, לכן השיבו בשנינות: **"ר' משה, אתה הרי רוצה לתת לי כסף, א"כ מה אכפת לך איך אני לבוש..."**



מכתב מרבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע לקראת נישואי בנו הרה"ק מסטראז'ניץ זי"ע

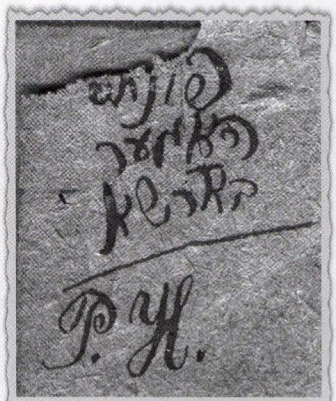
הרה"ק רבי פנחס מבורשא זי"ע

הרה"ק רבי פנחס מבורשא זי"ע היה מנהיג ברמה את אלפי חסידיו שהיו בחלקם הגדול מחבל מרמורוש, והיה ידוע שבחצר קדשו מתהלכים חסידים מופלגים בני עליה שדבקו בו בכל עוז. בחיפה התגורר אחד מזקני חסידי בורשא בשם 'ורצברגר', תמיד כשהיה משוחח עמי על הרה"ק מבורשא, היה מתבטא בהתלהבות ואומר: **'דער הייליגער בורשא'ר רב האט באנעמען גאנץ מרמורוש'** (הרה"ק מבורשא כבש את כל חבל מרמורוש).



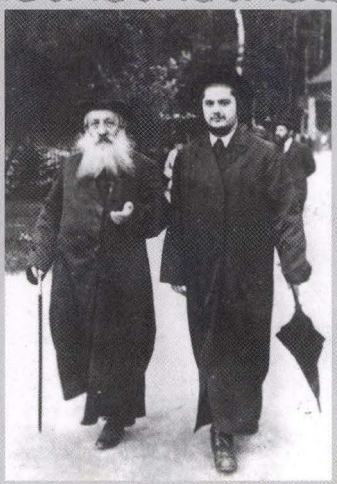
הרה"ק רבי פנחס מבורשא זי"ע

אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע והרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע היו חסידים שנותרו בעיקר מימי רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, **ואילו**



כתי"ק של הרה"ק מבורשא זי"ע

אצל הרה"ק מבורשא הסתופפו חסידים שבאו מחבל מרמורוש, אחרי שעמדו על גדלותו העצומה וצדקותו הנודעת בשערים.



הרה"ק רבי פנחס מבורשא זי"ע עם בנו

סיפר לי הרה"ח ר' חיים שמואל אויערבאך ז"ל - מזקני חסידי קארלין שהתגורר בצפת ובחיפה, שבימי בחרותו, בזמן מלחמת העולם הראשונה נקלע להונגריה וכיון שקרבו ימי חג הפסח ולא היה לו מה לאכול, החליט לנסוע לבורשא אל הרה"ק רבי פנחס מבורשא זי"ע בחשבו שמן הסתם במחיצת הרבי יהיה לו אוכל בשפע... אך כשהגיע לבורשא, אמר לו רבי פנחס: **"גם לנו אין אוכל, אבל אם אתה האורח שלנו, אתה מוזמן להיות אצלנו כל ימי החג".**

ואכן, זכה לשהות בצל קדשו כל אותו חג הפסח. [קצת קשר היה לו לר' חיים שמואל עם בית ויז'ניץ, כי זקנו אבי משפחת אויערבאך היה תלמיד חבר של רבה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע].



ציון קדשו

סוכות זכרונות

רבה"ק
ה'אהבת ישראל'
וצאצאיו הק' זי"ע

אהבת ישראל
הרבנית מרת הינדא

•

שארית מנחם
זכר חיים

•

אמרי חיים
ישועות משה

•

דמשק אליעזר

רבנו הקדוש רבי ישראל מויז'ניץ זי"ע
בעל 'אהבת ישראל'


בימי חורפו

שמעתי מפי רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע: פעם אחת בימי ילדותו, אבי הק' [רבה"ק ה'אהבת ישראל'] זי"ע לא עבר לומר שבתא טבא אחרי התפילה בצפרא דשבתא, לזקנו רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע. אחרי שחיפשוהו זמן רב, מצאוהו יושב בירכתי בית המדרש. שאלוהו המקורבים מדוע לא הלך להגיד שבתא טבא לזקנו הק', השיב הילד ואמר שלא הלך מפני שהתבייש מאד. חזרו ושאלוהו, מדוע, וכי מה כבר עשה שצריך להתבייש כל-כך?

השיב הילד: **"היום בבוקר איחרתי לבוא לבית הכנסת לתפילת שחרית, כשבאתי היה כבר לאחר שאמר זקני הק' את ברכות השחר, לכן התביישתי מאד ללכת להגיד בסוף התפילה שבתא טבא".** כשהגיעו הדברים לאוזני זקנו ה'צמח' זי"ע - הגיב ואמר: **"ילד שמסוגל להתבייש מדברים כאלו, מובטחני שלא יוכל לחטוא כל ימיו..."**

שמעתי מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, שבהיות האחים הק' - רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע והרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע - ילדים קטנים - בגיל הפעוטות, הגיע פעם לויז'ניץ איש אחד עם תמונות מעיירות גדולות ברחבי העולם. רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע קרא למלמד שלהם ואמר לו שיקח את הילדים לראות את התמונות הללו. למחרת היום שאל ה'צמח' את המלמד: "נו, איך התנהגו הילדים אתמול?!" השיב המלמד: **"הוא** [הרה"ק מאנטניא] **התנהג בחסד, אבל**



רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עם אחיו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע

השחור [רבנו ה'אהבת ישראל'] **מיד כשראה את התמונה הראשונה, התחיל לצעוק בקול בוכים "אזכרה אלקים ואהמיה", ברח החוצה ולא רצה להביט בתמונות...**



הרה"ק מבורשא זי"ע בנאות דשא

שמעתי מפי רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע: סיפר לי דודי הרה"ק רבי פנחס מבורשא זי"ע, שהלך פעם לטייל יחד עם אחיו הגדול רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ביער. בהיותם בתוך היער שקעה החמה והחליטו להתפלל מעריב במקום שעצרו. כיון שלא היה במקום כסא או ספסל, התפללו בעמידה.

בעת אמירת קריאת שמע בתפילה, נאנח רבה"ק ה'אהבת ישראל' אנחה גדולה. אחרי התפילה ניגש הרה"ק מבורשא אל רבנו ואמר לו: "יודע אני על מה נאנחת אחי, שהרי על פי קבלה צריכים לישב בעת קריאת שמע". הפטיר לו רבנו ה'אהבת ישראל': **"קבלה ווייס איך נישט, איך ווייס נאר נישט ווי קען א יוד בלייבן שטיין אויף די פוס ביי קריאת שמע?!..."** (קבלה אינני יודע, אך איני יודע גם איך יהודי יכול להישאר לעמוד על שתי רגליו בעת קריאת שמע?!)

באחת הפעמים שהייתי יחד עם אבי ז"ל בקודש פנימה אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, שאל אבי ז"ל את רבנו, אם הוא זוכר מה שהחסידים המופלגים היו אומרים על רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שראשי התיבות בפסוק (תהלים עב, ז) "**י**'פרח **ב**'ימיו **צ**'דיק" הם ראשי התיבות של שמו "**י**'שראל **ב**'ן **צ**'יפורה". אבי ז"ל עמד מול פני קדשו של ה'אמרי חיים' ואני עמדתי מאחורי כסאו. הסתובב ה'אמרי חיים' לאחור ואמר לי: **"כשתגיע הביתה, תעיין ברש"י ותראה מה הוא כותב על פירוש המילות "יפרח בימיו צדיק" - "ישראל"..."**



רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עם הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בחלון הרכבת

סיפר לי הרה"ח ר' שלמה יעקובוביץ ז"ל מזקני חסידי דז'יקוב, שבדז'יקוב היו כמה מצאצאי הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע שהנהיגו עדה, אך עם כל זאת, בכל פעם שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע הגיע לדז'יקוב לבקר בבית חותנו הק', **היו כולם נכנעים אליו ובאים לקבל ממנו שלום, למרות היותו אברך צעיר לימים.**

עוד סיפר לי, שכולם רחשו דרך ארץ וכבוד גדול כלפי רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע וגם בני משפחת חותנו הק' חרדו לקראתו ביראת כבוד. פעם כשהגיע רבנו לדז'יקוב, ישבו כולם במסיבת קבלת הפנים שנערכה לכבודו וכל גיסיו דיברו ביניהם בלימוד ואילו רבנו עצמו לא הגיב ולא השתתף עמהם בפלפול. **באמצע הדיון אמר רבנו ה'אהבת ישראל' לפתע: "נו!" וכבמטה קסם התרוממו כולם והלכו להם מבלי שיצטרך לומר מאומה.** אמרו: "א גוטע נאכט" והלכו...

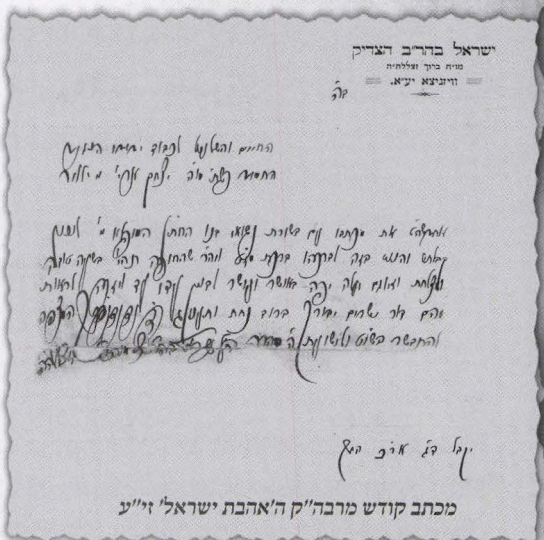
סיפר זקני החסיד המופלג רבי משה מיכל קוסטינר ז"ל - שהיה אחד מתשעת החסידים שנסעו להשתתף בחתונת הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שהתקיימה בראחמיסטריווקא, ונסעו אז כמה יחידי סגולה ברכבת יחד עם רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ובני המשפחה הרוממה.



צורתו הקורנת

בהיותם עלי דרך, עלה מבקר גוי לנקב את הכרטיסים ובראותו קבוצה נכבדה יושבת יחדיו, התעניין לאן פניהם מועדות והשיבו לו כי יש כאן רבי הנוסע לחתונת בנו. שאל הגוי: "מיהו הרבי כאן?" והחסידים חמדו לצון והתחילו להראות לו על כמה יהודים הדורי צורה, אך הגוי לא האמין להם, עד שהראו לו על רבנו ה'אהבת ישראל' ואז אמר הגוי: **"הו! זהו אכן הרבי..."**

סיפר לי החסיד הישיש ר' ברוך שטרנשוס ז"ל, שפעם אחת הגיע רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לסאדיגורה ביום ג' חשון להתפלל על ציונו הקדוש של זקנו הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע, והוא [ר' ברוך] עצמו הגיע שעה קלה לפני בואו של רבנו לציון, שם עמדו כמה יהודים ממדינת רוסיה שאמרו פרקי תהלים ושמע איך אחד אומר לחברו: **"אל תלך עכשיו, עוד מעט יגיע לכאן הרבי מויז'ניץ, כדאי לך לשמוע אותו אומר תהלים, הוא אומר יפה..."**



מכתב קודש מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע

סיפר לי החסיד המופלג ר' ברוך שטרנשוס ז"ל, שאחיו ר' מענדיל היה חייל בצבא בעת מלחמת העולם הראשונה ובאחת השבתות נקלע עם מחנהו סמוך ללעמבערג. בצהרי יום השבת, התגנב החוצה לתוך העיר לעמבערג, נכנס לבית הכנסת והתחיל

לומר פרקי תהלים בהשתפכות הנפש. לפתע ניגש אליו יהודי אחד, נתן לו שלום והחזיר לו שלום, ושאל אותו האם הוא חסיד ויז'ניץ?

ר' מענדיל השיב בחיוב, אך תמה מדוע עלה בדעתו של האיש שחסיד ויז'ניץ הוא. השיב לו האיש, שלפני מספר שנים הגיע ללעמבערג רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע כדי להיות עם אחיו הרה"ק מאנטניא זי"ע כשעבר את אחד מהניתוחים בעיר, **והרבי מויז'ניץ אסף את ילדי העיר ואמר עמם פרקי תהלים לרפואת אחיו, ועכשיו כששמע אותו אומר פרקי תהלים באותו נוסח שאמר הרבי מויז'ניץ באותה שעה, מזה הסיק שהוא נמנה על חסידי ויז'ניץ...**

סיפר לי הרה"ח ר' אייזיק לויפער ז"ל מקארליבבא - שהתגורר בשכונת חליסה בחיפה, סיפור נורא ששמע מאביו החסיד המופלג ר' דוד'יא לויפער ז"ל - שלא החסיר מימיו סעודת ראש חודש אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע וגם היה מקורב מאד אל רבנו, כשפעמים רבות היה הולך לטייל עמו ברחובות גרוסווארדיין.

פעם אחת כשהלך אביו ר' דוד'יא לטייל עם רבה"ק ה'אהבת ישראל' - פתח רבנו וסיפר לו: בהיותי דר בויז'ניץ לפני המלחמה, כבר התחילה רוח ההשכלה לנשב בקרבנו וחללים רבים הפילה גם בקרב היהודים החרדים לדבר ד'. בעיר היה מקובל שכל התושבים היו באים אלי להתברך לפני החתונה, אפילו אלו שלא נמנו על חסידי ויז'ניץ. פעם הגיעה אלי נערה שעמדה להינשא והבנתי שהיא כבר שייכת לאותם שהתחילו להתקלקל ובודאי לא תגלח את שערותיה אחרי הנישואין, לכן התחלתי לדבר על ליבה שתואיל נא בטובה להסיר את שערותיה אחרי החתונה.


צורת קדשו

בתחילה אמרתי לה שאם היא מבטיחה לי שתסיר את השערות, אני מבטיח לה כל טוב וטוב ולא יחסר להם כלום כל הימים, אך היא אמרה שהחתן

שלה בא ממשפחת גבירים ואינה דואגת על הפרנסה. אמרתי לה שאני מבטיח לה בריאות לכל החיים ולא תצטרך לדרוש ברופאים לעולם, אך היא אטמה את אוזניה מלשמוע ואמרה שכיום ישנם תרופות חדשות שיכולות לרפא כל מחלה. לבסוף אמרתי לה שכל מה שתבקש ממני אני מבטיח לה והיא לא התרצתה בשום פנים ואופן, והמשיכה לעמוד בסירובה. כיון שראיתי בכך, לא קיבלתי מהם את הקוויטל ולא ברכתים.

הפטיר רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ואמר לר' דוד'יא: **"אל תשאל אותי מה עלה בגורלם של אותם בני זוג..."**

אבי ז"ל סיפר לי על שני חסידים שהיו אנשים חשובים ביותר, מראשי הקהילה בשאץ, אך משום מה לחמו בכל עוז נגד ויז'ניץ והציקו רבות לרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, ולא נשאר מהם כלום אחרי המלחמה, כאשר לא הותירו אחריהם שום זכר יהודי. הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע התבטא עליהם שהם 'דתן ואבירם'. כשסיפר לי זאת אבי ז"ל, הפטיר ואמר שהוא יכול לומר מניסיונו, **שכל מי שלחם נגד ויז'ניץ, שילם על כך ביוקר רב.**



רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ואחיו הרה"ק רבי פנחס מבורשא זי"ע ביציאה מבית החיים בגרוסווארדיין, מאחור נראה הרה"ק רבי שמואל אבא זי"ע

שמעתי מאבי ז"ל: בכל שנה משנותיו האחרונות של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, בעת שהיה מגיע לויז'ניץ בכ' כסלו להשתטח על ציון קדשו של אביו רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, **היו החסידים מתייראים שמא הגיע רבנו לויז'ניץ כדי להסתלק שם ולהיקבר בחלקת מחוקק במחיצת אבותיו הק'.** כיון שחזר רבנו לביתו בריא ושלם, היו רגועים ושלווים עד לשנה הבאה בכ' כסלו. כך היה מידי שנה בשנה.

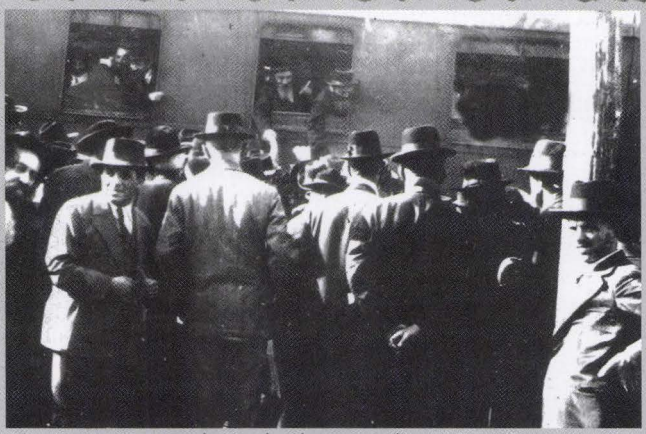


בקארלסבאד עם הגבאים ר' זיידא שכטר, ר' משולם שכטר ור' ניסן יוסט ז"ל

סיפר לי אבי ז"ל: אחרי פטירת רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, נותרו כל בניו הק' בעיר מולדתם ויז'ניץ וכל אחד היה צריך לחפש מקום לילך לשם ולפתוח חצר עבור אנשי שלומו שדבקו בו. היה זה דבר קשה מאד בעבורם, כי כולם היו צעירים לימים ובקושי זכו להנות מאורו הבהיר של אביהם הק' שהנהיג את העדה שמונה שנים בלבד. אחד מחשובי החסידים עמד והכריע **שהבן הבכור - רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע צריך לשבת על מקום אביו ולהנהיג את העדה הק' בויז'ניץ.** אחד מהאחים הק' שלא היתה דעתו נוחה מהכרעה זו, שאל בקול: **"מי אומר שהבן הבכור צריך להישאר בויז'ניץ?!"**

כעבור כמה שנים, כשישבו פעם מספר חסידים בבית המדרש בויז'ניץ ושוחחו ביניהם על המצב אחרי פטירת רבה"ק ה'אמרי ברוך', הזכיר אחד מהחסידים עובדה זו שאחד מהאחים שאל ותמה על כך שהבן הבכור צריך להישאר כאן בויז'ניץ. בדיוק באותו רגע חלף על ידם רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ושמע דיבורים אלו. ניגש רבנו אל החסידים ואמר להם בענוותנותו הרבה: **"האמינו לי, עוד היום הייתי נותן לו את העסק הזה בתשואות חן..."**

עוד שמעתי מאבי ז"ל, שתקופה אחרי הסתלקות רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, העלו המקורבים תכנית שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע יעזוב את ויז'ניץ ויעבור להתגורר בטשערנוביץ, כי ויז'ניץ היתה בסביבה שאין השיירות מצויות בה וגם הרכבות לא היו מגיעות אליה ישירות, כך שלא היתה פרנסה בבית הרבי. הסיבה שההצעה לא יצאה לפועל, מכיון שהרה"ק רבי יחיאל



רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע מקבל 'שלום' מחלון הרכבת, בחלון השמאלי נראה רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע

מיכל מהורודענקא זי"ע התגורר כבר בתקופה ההיא בטשערנוביץ, ורבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע הבין שאין הדבר ראוי לבוא לקבוע משכנו שם.

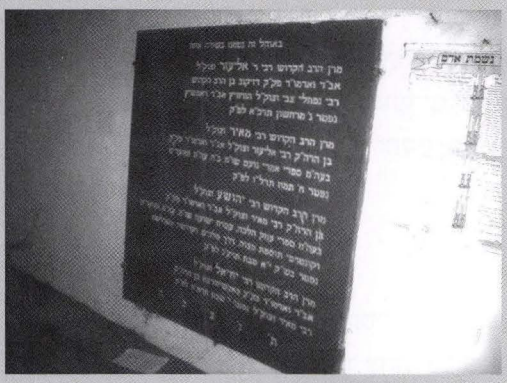
פעם הגיע יהודי אחד אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע והגיש לפניו קוויטל להתברך בכל מילי דמיטב. אמר לו רבנו: **"בשביל מה באת אלי וכי אינך יודע שאינני שוה כלום?..."** כשיצא האיש מהחדר, אמר אחד המקורבים לרבנו בטרוניא: "בשלמא אם הרבי היה אומר זאת לאחד מאנשי שלומנו, ניחא, כי הוא ממילא יודע שאין זה אמת, אבל הלה שאינו שייך לויז'ניץ, הלא יאמין לדברי הרבי וילך ויפרסם את הדברים בקרית חוצות". אמר לו רבה"ק ה'אהבת ישראל': **"ואתה, הרי מאנשי שלומנו, ומה עם 'כל המהרהר'?..."**

שמעתי מאבי ז"ל, שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה רגיל לומר על דברי חז"ל (סנהדרין ק:) "כל המהרהר אחר רבו כאילו מהרהר אחר השכינה", שלכאורה יש לתמוה, למה לא העדיפו לומר לרבי שלא יעשה דברים שיכולים לגרום להרהור אחריו? והשיב בלשון קדשו: **"וכי אם היו אומרים לרבי זאת, כלום הרבי היה מציית לכך?!..."**

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע למד פעם משניות ביום ג' חשון - יומא דהילולא קדישא של זקנו הק' הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע. כשסיים ללמוד אמר למקורביו: **"ודאי תתפלאו, וכי זקני הק' זקוק ללימוד משניות שלי?** אלא מובא בספרים הקדושים שכשלומדים משניות לעילוי נשמת נפטר שכבר בא אל תיקונו, עולה לימוד המשניות לטובתו של הלומד; **אמנם מובטחני שהבנים שלי ילמדו משניות לעילוי נשמתי, אבל מוטב אכין בעצמי צידה לדרך..."**

בעל
יאהבת ישראלי
זי"ע

סיפר לי אבי ז"ל, שפעם נכנסה אשה אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ואמרה לו בבכיות: "רבי, בזמן פלוני אני צריכה להשיא את אחד מבני ועדיין לא עשיתי מאומה להוצאות החתונה ['איך האב נאך גארנישט געטוהן פאר די חתונה']. אמר לה רבנו בענוות חן: **"און איך אויך אויף מיין וועלט נאך גארנישט געטוהן..."** (ואני בשביל עולמי הרוחני, גם כן עדיין לא עשיתי מאומה...).



ציוני צדיקי בית דז'יקוב

שמעתי מאבי ז"ל על תקופת שהותו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בדז'יקוב אצל חותנו הרה"ק בעל 'אמרי נועם' זי"ע, שכפי הידוע שררה בדז'יקוב עניות גדולה ורבנו התבטא פעם: **"פעמים רבות הייתי**

בנאות דשא עם חתנו הרה"ק רבי אלתר מדז'יקוב זי"ע



מברך 'המוציא' על פרוסת חלה בסעודה שלישית, אמנם אם הייתי מבקש היו מתאמצים ומביאים לי לחם משנה, אך לא רציתי לעשות רעש מזה..."

שמעתי מאבי ז"ל, שבקשרי השידוכין של הרה"ק רבי שלום מסקאהל זי"ע עם בת רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע [דודו של רבי שלום] לרבנו: "ויז'ניצער רבי, אתם גרים ליד הגבול הרומני ואומרים עליכם שיש לכם חסידים מודרנים, האם אתם אומרים להם מוסר?!" השיב לו רבנו: **"חסידים אין לי, יש לי רק ידידים; מוסר איני יכול לומר, אני יכול לומר רק 'נשמת'..."**

בחבל בוקובינה התגורר אחד מחסידי ויז'ניץ, ששם משפחתו היה "ויז'ניצר". פעם אמר לו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בדרך צחות מתוך ענוותנותו הידועה: **"מה החילוק ביני לבינך? בסך הכל נקודה קטנה אחת; לך קוראים כולם 'הער ויז'ניצר' ולי קוראים כולם 'דער ויז'ניצר'..."**

שמעתי מאבי ז"ל, ששמע מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע באחד השיחים: מה החילוק בין מלמד לרבי [שהרי שניהם נקראים בתואר אחד 'רבי']? אלא, **מן המלמד מבקשים לצאת ואילו אל הרבי מבקשים להיכנס...**

שמעתי מאבי ז"ל, שבבית רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היו הרבה גבאים ומשמשים, למרות שלא תמיד היה צורך בהם. אחד מהם היה זקן בא בימים והיה לטורח בעיני כולם, אבל רבנו שמר תמיד על כבודו ואמר לאלו שתמהו על כך, שהיות והיה המלמד שלו בילדותו, הוא מחויב בכבודו. [בלשון קדשו: **"ער איז געווען מיין מלמד בייַ די יונגע יאהרן, בין איך איהם שולדיג"**].



בנסיעה על כרכרה



הגאון רבי בנימין פוקס זצ"ל
אב"ד גרוסווארדיין

כשהגיע רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע להתגורר בגרוסווארדיין, עדיין לא היה לו בית מדרש והיה מתפלל בבית הכנסת המרכזי של העיר, שם היה מתנהג בפשטות כמו שאר המתפללים, למרות שהיה רבי להרבה חסידים. רבנו היה זהיר מאד בכבודו של רב העיר הגה"צ רבי בנימין פוקס זצ"ל והיה מבקרו פעמים תכופות **וכן היה הולך לשמוע את דרשתו בערב ראש חודש ניסן.**

כשניסו המקורבים לומר לו שאין זה לפי כבודו ללכת לשמוע דרשה מפי הרב, היה רבנו מתמה ואומר: **"וכי אני בעל הבית כאן?! הרי יש כאן מרא דאתרא שהכל חייבים בכבודו וגם אני בכלל זה!..."**

שמעתי מאמי מורתי מרת מרים ע"ה - שהיתה גם היא מקושרת בלב ונפש לרבותינו הקדושים: לחתונת הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שהתקיימה בעיר ראחמיסטריווקא המרוחקת, היתה כידוע קבוצה מצומצמת של חסידים ואנשי מעשה שיצאו לדרך רחוקה זו, כי רוב חסידי ויז'ניץ לא השתתפו באותה שמחה.

בהיותם ברכבת יחד עם רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, עמדו ושוחחו אודות הנסיעה, נענה ואמר החסיד המופלג ר' מענדיל וסרמן ז"ל - שהיה נקרא בפי ידידיו ומכריו בשם ר' מענדיל קרעניצ'ענער - "ברור לי שאם אנחנו לא היינו נוסעים עם הרבי לחתונה, היו מלאכים מלווים את הרבי בנסיעתו". פתאום עבר לידם רבה"ק ה'אהבת ישראל' ושאל: **"במאי עסיקתן?"**

[שמעתי מאבי ז"ל שכך היה רגיל רבנו להשתאות בלשון לימודים של חז"ל ותמיד היה שואל בלשון זו "במאי עסיקתן"]

החסידים התביישו לספר לרבי על מה דיברו כעת ולא זכור לי אם אמרו לבסוף או לא.

הביט רבנו ה'אהבת ישראל' על אותם תשעה חסידים שהצטרפו אליו בנסיעה ואמר להם: **"חשבתי לעצמי, הרי יש לי 'עולם' גדול ולמרות זאת אני בא כעת לחתונת בני בלי חסידים, וכי אחשב חלילה כאסופי מן השוק, כאחד שנולד ללא שם וזהות?!..."**

[אגב אורחא, בהזכירי את אמי ע"ה אומר דבר נחמד בשמה: כידוע, יש שוני בנעימת תפילת 'א-ל אדון' בתפילת

שחרית של שבת קודש, כאשר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה מסיים כל קטע בנעימה העולה ואילו רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה אומר בנעימה מתונה. אמי ע"ה נתנה טעם לדבר, ששתי דרכים בעבודת השי"ת יש כאן, ה'אמרי חיים' בא בטענות וקול תרועה, לעומתו ה'מקור ברוך' בתחנונים ידבר...].

פעם סיפרו לפני רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע על פלוני שהוא משונאיו הגדולים. הפטיר רבנו ואמר: **"חס ושלום, אינני מאמין לכך, כי זה שאני גר בויז'ניץ בודאי לא מפריע לו; בודאי מפריע לו זה שאני רבי בויז'ניץ, האמינו לי, גם לי זה מאד מפריע..."**

סיפר לי אבי ז"ל: פעם אחרי שעות קבלת הקהל אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, כשהגבאים סידרו את הקוויטלאך ואת כספי הפדיונות, מצאו בערימה שטר מזויף שמישהו נתן לרבנו יחד עם הקוויטל שלו. נענה אחד הגבאים ואמר: "איך אנשים לא מתביישים לרמות את הרבי ולתת לו שטר מזויף?" נענה רבנו בענוותנותו המפורסמת ואמר: **"איך האב זיי מער אפגענארט..."** (אני רימיתי אותם יותר...).

שמעתי מאבי ז"ל: בויז'ניץ התגורר בעל עגלה שהיו לו ילדים באותם גילאים של בני רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע. אחד מבניו שהיה באותו גיל של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, נקרא גם בשם 'ישראל' והיה ידידו של רבנו ה'אהבת ישראל' בילדותו. ברבות הימים והשנים, כשרבנו עלה על כס ההנהגה, נכנס האיש שהמשיך את מלאכת אביו בעגלונות - עם קוויטל לרבנו ואמר: "רבי, אתם זוכרים שלמדנו פעם יחד בתלמוד תורה..." הפטיר לו רבנו בענוותנותו הרבה: **"יא, יא, דו האסט זיך אויס געלערנט דעם טאטנ'ס ארבעט, אבער איך בין געבליבן א קאליקער..."** (כן, כן, אתה את מלאכת אביך למדת, אבל אני לא הצלחתי..).



אוהל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בבית החיים בגרוסווארדיין

שמעתי מאבי ז"ל: אחרי שעבר הרה"ק מאנטניא זי"ע את הניתוח בהצלחה רבה, אמרו חסידי ויז'ניץ, שחסידי אנטניא 'דארפן שטעלן וויין', שהם צריכים להודות להשי"ת על הישועה שלהם. כששמע זאת רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר: **"אדרבה, חסידי ויז'ניץ צריכים להודות על כך שמלכתחילה לא הוצרכנו לישועה כזו..."**

שמעתי מדודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל: בעת שחיתן הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע את בתו עם הרה"צ רבי יצחק הלפרין זצ"ל בן הרה"ק רבי חיים דוב מוואסלוי זי"ע, בי"ד אלול תרפ"ה, הגיעו אחיו הקדושים [בני רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע] לשמוח עמו בחתונה שהתקיימה בעיר מגוריו בשאץ. למען הסדר הישר והטוב הקימו את בימת החופה בחצר השכן שעל יד ביתו של הרה"ק משאץ זי"ע, אך כדי שלא יכנסו לתוך החצר סתם אנשים שאינם מוזמנים לשמחה, נעלו את שער החצר בכמה מנעולים.


הרה"ק רבי חיים דוב מוואסלוי זי"ע

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ששהה שם בשמחה, הלך בצוותא עם זקן החתן - אדמו"ר הזקן הרה"ק רבי שלום מוואסלוי זי"ע [המכונה בפי העם 'דער רעדיקאנענער', על שם העיירה 'רעדיקאנען' מקום מושבו הקודם לפני שבא לגור בוואסלוי]. בבואם להיכנס אל החצר בה היתה החופה, מצאו את השער נעול על מסגר ובריח, ולא יכלו להיכנס פנימה.

אמר רבה"ק ה'אהבת ישראל' להרה"ק מוואסלוי: **"צריכים לפתוח את השער ואז נוכל להיכנס..."** הרה"ק מוואסלוי שהיה כבד שמיעה מחמת זקנותו, לא שמע מה אמר לו רבנו, על כן ביקש מרבנו שיחזור שוב על דבריו. חזר רבה"ק ה'אהבת ישראל' ואמר: **"איר פארשטייט, יעצט איז דער זמן אז מ'דארף עפענען די טויערן"** (הינכם מבינים, עכשיו זה הזמן שצריכים לפתוח לנו את השער).

דודי ר' אהרן ז"ל עמד באותה שעה מאחוריהם ושמע את הדברים כהווייתם.

במהלך ימי השמחה, נותר רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בשאץ, שם נערכה גם שמחת הבר-מצוה של נכדו הרה"ק רבי חיים יהודה מאיר מווישווא זי"ע - בן הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע,



במרחצאות קארלסבאד

בי"ז אלול תרפ"ה. אבי ז"ל הכין את סעודת החתונה של בת הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע, ורבה"ק ה'אהבת ישראל' ביקש ממנו שיכין גם את הסעודה לשמחת הבר-מצוה של נכדו. הוסיף רבנו ואמר לאבי ז"ל בצחות לשונו: **"אני אוהב חשבון, אל תכין מדי הרבה מנות בגלל שאני רבי, ואל תקמץ מדי הרבה בחשבונית בגלל שאני הרבי שלך..."** כשהגיש אבי ז"ל את חשבון ההוצאות בפני רבנו ה'אהבת ישראל', סנט בו רבנו בצחות ושאל אותו: **"מה אתה רוצה קודם, לתת או לקבל?!..."**

סיפר לי הרה"ח ר' זאב שוורץ ז"ל מקוצמן - ששמע מפה קדשו של הרה"ק רבי שרגא פייביש מזאלישטשיק זי"ע: הרה"ק מזאלישטשיק זי"ע היה מכניע את עצמו מאד בפני

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ואחיו הרה"ק רבי שרגא פייבוש מזאלישטשיק זי"ע בנאות דשא





הרה"ק רבי שרגא פייבוש מזאלישטשיק זי"ע עם הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע

אחיו הבכור רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, וכך גם כמים הפנים לפנים, רבה"ק ה'אהבת ישראל' היה מכבדו כערכו הרם. פעמים רבות היה מגיע הרה"ק מזאלישטשיק לבקר אצל רבנו בויז'ניץ שהיתה סמוכה מאד לעיר מגוריו טשערנוביץ. אח"כ, כשעבר רבנו להתגורר בגרוסוורדיין - אחרי מלחמת העולם הראשונה, כבר היה קשה על הרה"ק מזאלישטשיק לנסוע ולבוא אצל אחיו בגרווסוורדיין הרחוקה מטשערנוביץ וכך יצא שלא נפגשו הרבה זמן.

פעם אחת כשנפגשו האחים הקדושים, אמר הרה"ק מזאלישטשיק זי"ע לרבה"ק ה'אהבת ישראל': "הנה בעת שהיינו שכנים טובים, אתה בויז'ניץ ואני בטשערנוביץ, היה מאד טוב שהיינו נפגשים הרבה ואילו עכשיו שאנו מתגוררים במרחק רב אחד מן השני, הרי אין זה כל כך טוב..." והוסיף: **"טוב שכן קרוב מאח רחוק..."** השיבו רבנו באמרו בצחות לשונו: "לא זהו פירוש הפסוק, אלא הכוונה היא כך, **שאף על פי שאהבה של שכן קרוב הוא דבר טוב מאד, אבל שתהיה האהבה גדולה עד כדי בחינה של אהבת אחים, עדיין רחוקה היא מאד..."**

פעם ביקש רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע מגביר אחד שיתן סכום גדול לצדקה והלה השתמט באמרו שעסקיו אינם מצליחים לאחרונה ואינו יכול להתחייב ליתן סכום כזה. אמר רבנו למקורביו: "תראו דבר מעניין, גביר זה מתגורר בארמון מפואר ואוכל לשובע נפשו כל מיני מטעמים, וכל זה הוא עושה רק כדי שיוכל לקבל אשראי במסחר, כי אם יחיה בענ'ות לא יתנו לו אשראי והקפה, שהרי לא יאמינו לו שאכן יחזיר את ההלוואה. **נמצא, שבעבור עסקיו הוא מוכן לרמות את כולם שיחשבו שהוא גביר ועתיר נכסים, ואילו בעבור נתינת צדקה אינו מסכים לרמות את כולם וליתן סכום גדול כדי שיחשבו שהוא אכן גביר גדול שיכול להעניק סכומים כאלה".**

בזה פירש רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע את הפסוק (ירמיה ט,ה) "שבתך בתוך מרמה במרמה מאנו דעת אותי", את העסקים שלו הפרטיים הוא עושה בתוך מרמה שיחשבו שהוא עשיר ויקבל הלוואות, אבל "במרמה מאנו דעת אותי", לגבי מצוות ומעשים טובים אינו רוצה להיות רמאי...

שמעתי מאבי ז"ל, שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע התבטא פעם בלשון פלאית: **"אל האמת אף אחד עוד לא הצליח להגיע, אלא אחד קרוב יותר אל השקר ואילו השני רחוק יותר מן השקר".**

שמעתי מאבי ז"ל, שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר פעם אמרה חריפה על מאמר חז"ל (אבות פ"ג מי"ג) "סיג לחכמה שתיקה". לכאורה צריך להבין, אם השתיקה היא רק סיג וגדר לחכמה, מהי החכמה עצמה? אלא, **השתיקה עצמה על דבר עוולה שעשו לך, עדיין אינה החכמה עצמה; אמנם כשלא יהיה אכפת לך כלל, 'זאל דיר נישט פארדריסן', וכל מה שעשו לך לא יעניין אותך כלל, זוהי החכמה האמיתית.**

שמעתי מאבי ז"ל על האחים הקדושים - רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע והרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, כי בילדותם גדלו יחד בבית זקנם הק' ה'צמח צדיק' זי"ע. מפעם לפעם היו שניהם מתגנבים בלאט באישון לילה לטבול במקוה קרה. בדרך כלל היה ה'צמח' תופס את הרה"ק מאנטניא הולך לטבול ואילו רבנו ה'אהבת ישראל' תמיד הצליח להתחמק מעיני ה'צמח'. הרה"ק מאנטניא היה אומר בפליאה: **"פלא גדול הוא זה, שנינו הולכים יחד, אותי תופסים ואותו לא..."**



רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עם אחיו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע


הגזל עצים פרק תשיעי 210
וישמאר תחר לחזוב . תימה סיני מלא לחזוב הלום בן סרח
בריחה ו ולזן ליל ו : בזאן לפו שובש המסן .
תימה בחמון מה שיך לחזר לה שנם חלה ל"ב הוסיר הבכלחה
כאן שהרוס כלן שבלו פרים .
נשבע עליו שוחו כי אמרינן בין ראי
בעי שלומי ליה ממנא קא כפר לי
הגהה בכתי"ק של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע
עמ"ס בבא קמא

עוד סיפר לי אבי ז"ל, שפעם הלכו האחים הקדושים לטייל יחדיו, כאשר רבה"ק ה'אהבת ישראל' פסע לאטו ואילו הרה"ק מאנטניא זי"ע הלך בצעדים מהירים. שאל הרה"ק מאנטניא את רבנו: "וואס קריכסטו?!" (מדוע איטיים פעמיך?) השיב לו רבנו ה'אהבת ישראל' בחריפות: **"אלא מאי, און וואס קריכסטו ביים דאוונען?!..."** (אם כן, מדוע אתה מאט בעת התפילה?! - כידוע שהיה הרה"ק מאנטניא מתפלל לאט, כמובא לעיל בערכו).

סיפר לי אבי ז"ל, שפעם אחת בשולחן הטהור של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, היו דחיפות גדולות מחמת ריבוי הקהל. אחד החסידים קם והשתיק את הקהל באמרו שהרבי מתרגז כשיש דחיפות ואף רמז לכולם שיראו כיצד הרבי כועס... כשראה זאת רבנו הפטיר ואמר למקורביו כשחיוך נסוך על פני קדשו: **"גם על זה אינני כועס..."**

שמעתי מאבי ז"ל, שבדרך כלל היה סדר מקובל בקרב החסידים שבאו להיות בצילא דמהימנותא: בערב שבת או בערב יו"ט, היו עוברים לפני רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לקבל ברכת שלום ובמוצאי שב"ק היה מעמד ה'גועזעגענען', אז ניגש כל אחד עם קוויטל ונפרד מהרבי.

היו פעם כמה חסידים שאצה להם הדרך ובמוצאי שבת רצו מיד לחזור ולנסוע לביתם, התחכמו והגישו לרבנו את הקוויטל כבר בערב שבת, בעת מעמד 'שלום נעמען'. כשהבחין בכך רבנו ה'אהבת ישראל', נענה ואמר בצחות: **"שוין געזעגענסטו זיך פון מיר?!"** (כבר אתה נפרד ממני?!) והפטיר באמרו בלשון הגמרא: **"גיטו וידו באים כאחת..."**


בנאות דשא עם קבוצת חסידים



רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע
מעשן סיגריה בצאתו מהמקוה בעש"ק

עבודת עבודה היה מכניס רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בהעלאת עשן והיה מעשן הרבה סיגריות מידי יום ביומו. סיפר לי אבי ז"ל, שבמוצאי שבת קודש מיד אחרי שהבדיל רבנו על הכוס, היו הגבאים מגישים לו סיגריה, רבנו הציתה ותוך כדי עישון היה אומר 'ויתן לך'. עוד סיפר לי, שהבחין כמה פעמים שרבנו ה'אהבת ישראל' היה מתבונן על האנשים שעמדו סביבו באותה שעה, לראות אם יש מישהו שאומר יחד אתו 'ויתן לך'.

כשסיפרתי עובדא זו לפני רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, אישר לי הנהגה זו באמרו שגם הוא זוכר זאת, שמיד אחרי 'הבדלה' היו הגבאים מגישים לזקנו הק' את הסיגריה וכך היה אומר 'ויתן לך'.



בהעלאת עשן

עובדא הוי בשמחת נישואין בבית אביו הק' ה'אמרי ברוך' זי"ע, לפני החופה עמד רבה"ק ה'אהבת ישראל' והוציא סיגריות מאמתחתו וחילק לכמה מאחיו הק' שעמדו סביבו. אחרי שכבר הכניס את החפיסה לתוך כיסו, הגיע אחד האחים וביקש לקבל סיגריה מהרבי. נענה אחד האחים שכבר קיבל סיגריה ואמר לו בצחות: "אתה תקבל בחול המועד..." [שאז היה נוהג רבנו להימנע מעישון]. אמר להם רבנו בזה הלשון: **"סהדי במרומים! יש לי שתי תאוות, תאוה אחת לדף גמרא ותאוה שניה לעשן סיגריה; תאוה אחת אינני רוצה לעזוב ותאוה שניה אינני יכול לעזוב..."**



גלויה מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע

הרה"ח ר' דוד אליעזר פטמן ז"ל מגרוסוורדיין [ברבות הימים התגורר בשכונת חליסה בחיפה] היה מוהל ושוחט אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. שמעתי ממנו כמה פעמים, שרבנו ה'אהבת ישראל' לא יכול היה לסבול את בכיו של התינוק ורצה שירימו ממנו את התינוק כמה שיותר מהר. והיה אומר: **"מהרו וקחו את הילד אל היולדת, היא כבר תטפל בו ותשלים את המלאכה, העיקר שהמוהל יסיים כבר".**

שמעתי מאבי ז"ל: שפת דיבורו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היתה בנועם ובחן מיוחד והיה משתמש פעמים רבות בלשון המקרא ודברי חז"ל בתשובותיו. לדוגמה: כשהיו באים לשאול אותו אם לשדך את הבן הצעיר לפני המבוגר, כל פעם היה משיב לפי חוות דעתו הקדושה בענין. כשנטה להסכים לכך, היה אומר בלשון קדשו: **"די הלכה בלייבט נישט אזוי ווי לבן..."** (ההלכה לא נשארת כמו לבן שלא הסכים ליתן את לאה לפני רחל). ופעמים כשהחליט שלא מתאים לעשות כך, היה עונה בשפת התורה: **"לא יעשה כן במקומנו לתת הצעירה לפני הבכירה..."**

שמעתי מאבי ז"ל, שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה קורא בתורה בימות החול בשני וחמישי, ובשבת בתפילת מנחה. **לפעמים כשהתפללו מנחה כבר היה חשוך בבית המדרש והיו אומרים שהרבי קורא בעל פה.** [הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה קורא רק בראש השנה ולא בשבת קודש].



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בקידוש לבנה במוצאי יום הקדוש, במרכז נראה זקננו שליט"א

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה עורך 'לחיים טיש' אחרי קידוש לבנה [כך היה גם אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, אך אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע פסק המנהג]. שח לי אבי ז"ל ששאל פעם את הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע מה טעם הדבר והשיב לו ה'דמשק': **"התשובה פשוטה מאד! קידוש לבנה היא מצוה ועל כל מצוה צריכים לשלם כסף, מה אפשר לעשות?!..."**

שמעתי מאבי ז"ל, שהיו גויים רבים מהכפרים הסמוכים לויז'ניץ שבאו למכור את סחורתם בויז'ניץ והיו נכנסים לבתי יהודי העיר להציע את מרכולתם. אבי ז"ל היה נוכח כמה פעמים בעת שנכנס גוי אחד מאלו הסוחרים לביתו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע - הם ידעו את שפת האידיש שהרי הסתובבו הרבה בין יהודים - **וכשהגוי אמר: "שלום עליכם רבי", לחש רבנו ה'אהבת ישראל' לעצמו הפסוק** (ישעיה נז, כא) **"אין שלום לרשעים אמר השם".**

סיפר לי הרה"ח ר' שלמה יעקובוביץ ז"ל מזקני חסידי דז'יקוב - שמלפנים התגורר בדז'יקוב ולמד יחד עם נכדי רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע [במיוחד למד עם הרה"ק רבי יודא'לי מדז'יקוב זי"ע; היה נכד הרה"ק מטאלטשווא זי"ע ומקורב מאד לצדיקי בית ויז'ניץ], שמסיבת העניות הגדולה אכלו בדז'יקוב רק 'קאשע', כי היה זה המאכל הזול ביותר. פעם בעת שאכל רבנו ה'אהבת ישראל' את ה'קאשע', עבר שם חותנו ה'אמרי נועם' ואמר לו: "ווידער עסטו קאשע?!" (שוב אתה אוכל קאשע?!). השיב לו רבנו: **"אבער ס'איז געשמאלצן"** (אבל זה מטובל בשמן)...



בנאות דשא

סיפר לי אבי ז"ל: פעם הלך רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ברחוב העיר בימות החורף והיתה שלולית גדולה בצד שרבנו הלך שם, לכן ביקש הגבאי מרבנו לעבור לצד השני, באמרו: "רבי, לאמיר אריבער גיין צום אנדערן זייט". תוך כדי דיבורו הגיב רבנו באמרו: **"ניין, צום אנדערן זייט גיי איך נישט..."** (לא, לצד השני איני עובר).

סיפר לי אבי ז"ל, שהבחין כמה פעמים במעמדי שמחות אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שהיה רבנו מחזיק את אצבעותיו בצורת 'פייג', נגד עין הרע.

שמעתי מאבי ז"ל, שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה חותך את צ'פורניו לעומק, **עד שפעמים רבות היה הדם יורד וזב מאצבעותיו.**

שמעתי מאבי ז"ל, שהיה ידוע בקרב החסידים על רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שתיכף אחרי קריאת שמע שעל המיטה, היה נכנס למיטה, כיסה את עצמו בשמיכה **והיה נרדם מיד ללא שהיות.**

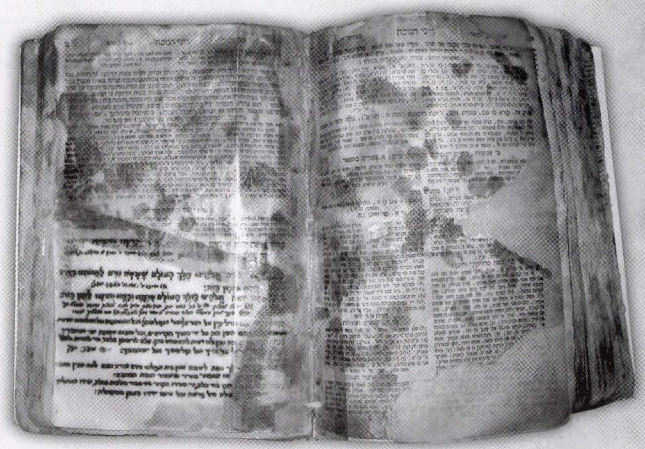
סיפר לי אבי ז"ל: פעמים רבות, בעת שנכנס רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לעריכת שולחנו הטהור, היה ממשמש בידו את המפה ובדק אם היא מונחת על צד ימין או על צד שמאל.

אם אירע שהיתה המפה מונחת על צד שמאל, היה אומר בלשון קדשו: **"דאס איז א מעשה שטן..."**

סיפר לי אבי ז"ל, על הרבנית הצדקנית מרת ציפורה ע"ה - אשת חבר לרבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע ואמו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שהתגוררה בבית בנה בויז'ניץ ובגרוסווארדיין. **רבנו ה'אהבת ישראל' היה מקפיד לתת לה כסף בכל ראש חודש, 'ראש חודש געלט'.** עד כדי כך הקפיד רבנו ליתן לה בקביעות בכל ראש חודש, שפעם כשנכנס אבי ז"ל אל רבנו באחד מימות החול, שח לו רבנו באמרו: **"היום לויתי כסף כדי ליתן לאמי את הנתינה הקבועה..."**

[שמעתי מהרבנית מרת הינדא אדלר ע"ה, שאחרי הסתלקות הרבנית מרת ציפורה ע"ה, מצאו בביתה את כל הכספים שקיבלה מידי חודש בחודשו מרבנו ה'אהבת ישראל', והבינו שרצתה לזכותו במצות כיבוד אם, כי לא היתה צריכה את התמיכה כלל וכלל].

שמעתי מאבי ז"ל: כידוע, רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע הנהיג לומר פיוטים בתפילות מעת בואו לגרוסווארדיין. בתחילת הנהגת המנהג, הגיע אל רבנו אחד מחסידי ויז'ניץ שהתגורר בכפר אחד שחציו היו חסידי ויז'ניץ וחציו השני היו חסידי אנטניא. כשנפרד החסיד מרבנו עובר לחזרתו לביתו בכפר, אמר לו רבנו: **"אתה נוסע כעת לביתך, אל תחשוב שבגלל שאני אומר פיוטים, גם אתה גם צריך לומר ובניגוד לרבים מאנשי הכפר שלא אומרים; לכן, רק אם הקהל יסכים, תאמר פיוטים, אבל אם הקהל לא יסכים, אל תאמר..."**



סידור 'בית יעקב' להיעב"ץ של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע

שמעתי מאבי ז"ל: מרנן רבותינו הק' ה'צמח צדיק' וה'אמרי ברוך' זי"ע, לא קיבלו נשים בקודש פנימה. רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע גם כן לא קיבל נשים בתחילה, עד שפעם אחת בנוסעו לגליציה התאכסן אצל



זקננו שליט"א משמיע סיפורים על רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, בשוה"ט ב' סיון תשע"ה

אחד החסידים והאשה בעלת הבית ביקשה להיכנס בקודש פנימה. כשהלך בעלה לבקש רשות מרבנו, אמר לו רבנו בהאי לישנא: **"דער טאטע און דער זיידע האבן מורא געהאט פאר איהם, איך האב נישט מורא פאר איהם..."** (אבי וזקני התיראו ממנו - מהיצר הרע, אני לא מתיירא ממנו). והדברים נוראים.

כשסיפרתי מעשה זה בפני רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, התפעל מאד וסיפר לי, שבאוזניו שמע בילדותו את רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע מרגיע אשה בוכיה שנכנסה אליו בקודש פנימה, באמרו לה בזו הלשון: **"מיין טייערע טאכטער"** (בתי היקרה).

זקני החסיד הנודע ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל התגורר בכפר פאראווץ, שם היה האחראי הראשי על כל הענינים הרוחניים של הקהילה שחבריה - רובם ככולם - היו יהודים יראים, אך היו ביניהם מתי מעט מודרנים ור' משה מיכל לא הסכים שיעברו לפני התיבה בתפילות. אך כיון שלא רצה לפגוע בהם, התייעץ עם רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע כדת מה לעשות, איך ימנע מהם להתפלל לפני התיבה בדרכי נועם? אמר לו רבנו בצחות לשונו: **"תלמד ממני! פעם אני מתפלל לפני התיבה, כי אני צריך להתפלל ופעם אני מתפלל, כדי למנוע מאחר לעבור לפני התפילה..."** (אמאל דאוועז איך, ווייל איך דארף, און אמאל דאוועז איך ווייל יענער דארף נישט...).

עובדא הוי באחת הפעמים שהיו צריכים להפעיל קשרים במשרד ממשלתי לטובת הכלל והפרט, הוטל התפקיד על החסיד הותיק ר' בערל שרייבר ז"ל מסערט [נכד הגה"ק רבי שמעון סופר מקראקא ז"ע] שהיה עסקן גדול. ר' בערל אמר שאם רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע יצטרף אליו לסדר את הענין, בודאי יעשו הדברים רושם גדול, כשיראו במשרד ההוא שהרבי מויז'ניץ טרח לבוא אליהם בכבודו ובעצמו.

לפני שהלכו לשם, למד רבנו כמה תיבות בשפת הדייטש כדי שיוכל לדבר עם הפקידים בלשונם. כשיצאו מהפגישה שאל רבנו את ר' בערל איך היו נראים בעיניו הדיבורים שאמר להם. השיב ר' בערל בצחות: **"אזוי ווי דער רבי האט גערעדט, אזא יאהר אויף אלע גויים, אבער וואס פאר א חן האט דאס געהאט, אזא יאהר אויף אלע יודן..."** (איך שהרבי דיבר, כזו שנה אני מאחל לכל הגויים, אבל כמה חן שהיה לדיבורים, כזו שנה אני מאחל לכל היהודים...).

שמעתי מאבי ז"ל, שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה מזכיר בתוך דברי תורתו בסעודת רעוא דרעוין של שבתות הקיץ, מאמר אחד מפרקי אבות והיה אומר בלשון קדשו: **"האבן מיר געלערנט היינט אין פרק"** (למדנו היום ב'פרק'). פעם אחת אמר בלשונו: **"האבן מיר געלערנט היינט אין פרק, וועט עס האט געלערנט..."** (למדנו היום ב'פרק', מי שאכן למד...)

עם מקורביו בנאות דשא





רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עם הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע

סיפר לי ראש ישיבתנו הק' הגה"צ בעל 'ברכת משה' זצוק"ל, שכאשר גדלו בני רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, לא היה משתמש אביהם הק' בשמם הפרטי, רק לכל אחד היה כינוי בו קרא. להרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע מווישווא קרא **"מיין ספרים שאפע"**, לרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה קורא **"מיין שכן"** [כי החדר שלו היה הכי קרוב לחדרו] ואת הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע כינה **"דער שווארצער"** [על שם זקנו שהיה שחור ביותר]...

שמעתי מאבי ז"ל שהיה סוחר יהודי בגרוסווארדיין שכנראה לא היה אדם ישר בעסקיו. פעם נזף בו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ואמר לו בחריפות: **"דיר שיקט דער בעל-דבר אליין אין מקוה, כדי מ'זאל דיר גלייבן"...** (אותך שולח היצר-הרע בכבודו ובעצמו אל המקוה, כדי שאנשים יחשבו שאתה אדם הגון ויסמכו עליך במשקולות ובחשבונות).

סיפר לי אבי ז"ל, שאצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היו מסתובבים גם חסידים שלא היו בעלי מדרגה ולפעמים היו עושים קידוש בשבת בבוקר לפני קריאת התורה, בהיותם רעבים מחמת אריכות התפילה. פעם בין גברא לגברא בקריאת התורה, שאל רבנו בצחות את אחד מאלו בלשון הקודש: **"אתה קידשת?"** השיב הלה בגסות: **"קדוש, קדוש, קדוש..."**

אבי מורי ז"ל, היה נוסע מידי שנה לשהות בימי ראש השנה אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. הוא היה אומר, **שהיה בויז'ניץ קיבוץ כה אדיר של חסידים, עד שרק ביום השני דראש השנה היו פוגשים איש את רעהו, ידידים ומכרים שלא ראו אותם עד אז, מגודל הצפיפות הרבה והקהל העצום שהגיע לויז'ניץ לראש השנה.**

אגב אורחא סיפר לי פעם אבי ז"ל באחד השיחים, שהרבנית הצדקנית מרת הינדא ע"ה - אשת חבר של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע - **היתה מחלקת בליל ראש השנה, עגלה מלאה ענבים חדשים, לקהל החסידים, כדי שיוכלו לברך ברכת 'שהחיינו' עליהם.**



רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע מברך ילד מחלון הרכבת

שמעתי מאבי ז"ל, מעשה שהיה בבית מדרשו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ביום ראש השנה, בעת אומרו את הנוסח בתפילת המוספין - **"ופתחון פה למיחלים לך"**, שהרגישו חשובי החסידים בהדגשה מיוחדת שהתלהב רבנו ה'אהבת ישראל' בתיבות אלו. עם גמר תפילת מוסף, בהפסקה שקודם תפילת מנחה, עמדו בפתח בית המדרש, רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ועמו זקני החסיד המופלג רבי משה מיכל קוסטינר ז"ל ועוד כמה מבחירי החסידים, ושוחחו ביניהם אודות הדגשת רבנו בתיבות הללו וניסו יחדיו ללמוד פשט בכוונת הרבי בזה.

עודם מדברים, והנה רבנו ה'אהבת ישראל' מופיע לקראתם בהדר גאונו ובראותו אותם עומדים ומשוחחים בסוד שיח חסידים ונבונים, אמר להם במתק לשונו: "במאי עסיקתן? הרי ביומא קדישא הדין, חסידים ותיקים כמותכם לא יעמדו לבטל את זמנם היקר להבל ולריק, בודאי שיחתכם עוסקת בדברים העומדים ברומו של עולם; אם כן ספרו נא לי את תוכן שיחתכם". [לא זכור לי אם השיבו או לאו].

פתח רבנו ה'אהבת ישראל' את פיו בחכמה ואמר: **"כיוונתי היום בעת שאמרתי התיבות בתפילה "ופתחון פה למיחלים לך", היינו רק אלו שרוצים ומיחלים ויש להם שייכות אלינו - רק להם יהיה פתחון פה, אבל אלו שאינם רוצים ואין להם קשר ושייכות אלינו - אין לנו שום אחריות עליהם..."**

שמעתי מרבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, שזקנו הק' רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה רוקד פעמיים בשנה בשולחן הטהור: **פעם אחת בנעילת החג של יו"ט שבועות ופעם שניה בשמחת תורה.**

סיפר לי אבי ז"ל, שאצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היו עושים 'פורים שפיל' בשולחן



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בקריאת המגילה, מימין נראה זקננו שליט"א

הטהור ביום הפורים. אחד היה עולה על השולחן **ומספר את כל פרשת המגילה בשפה הגויית, כאשר לפעמים רק חלק מהמגילה אמר בשפה אחרת, וכולם היו ששים ושמחים לשמוע אותו.**

עוד סיפר לי אבי ז"ל, שאצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ראו דבר פלא בעת קריאת המגילה בפורים, **שאם נכנס מאן דהו להיכל בית המדרש במהלך קריאת המגילה, היה רבנו מרים את עיניו הק' לעבר הדלת ומסתכל על הנכנס כמתבונן בו לעומק.** דבר זה ראה והבחין כמה פעמים, והיה זה פלא גדול שאף לא אחד הבין מה כוונת קדשו בזה.

סיפר לי אבי ז"ל - שזכה להיות פעמיים מאוכלי שולחנו הטהור של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בליל הסדר - וראה שבעת אכילת מצה, **הכניס רבנו חתיכות מצה כמה שנכנס לתוך פיו בפעם אחת וזה היה שיעור אכילת כזית מצה שלו.** עוד אמר לי שבליל הסדר רבנו ה'אהבת ישראל' הקפיד שכל הנוכחים ישבו ולא יעמדו.



קערת ליל הסדר של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע

שמעתי מאבי ז"ל, שבליל הסדר האחרון לחייו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בשנת צרו"ת, אמר רבנו את ההגדה ובהגיעו לפיסקא

"עבדים היינו", אמר בקול: "ואפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו יודעים את התורה", ודילג מלומר "כולנו זקנים".

העירו לו הנוכחים שהחסיר תיבות אלו, על כן אמר שוב מתחילה ושוב החסיר את התיבות "כולנו זקנים". **כשהעירו לו שוב על שהשמיט לומר "כולנו זקנים", הראה רבנו בתוך ההגדה שלא נכתב שם "כולנו זקנים"** והמשיך לומר הלאה. אחרי פטירתו עברה ההגדה בירושה לבנו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע **ושם רואים שכתוב להדיא "כולנו זקנים".** ויהי לפלא.

אבי מורי ז"ל היה רגיל לנסוע לויז'ניץ ולגרוסווארדיין ליו"ט שבועות והיה מפליג מאד בתיאור עבודת קדשו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע באמירת ה'אקדמות' בלהב אש ובקול חוצב, ואמר **שאם היו מניחים גפרור על פני קדשו בעת האקדמות, היה נדלק מרב חום ולהט...** עוד סיפר לי, שבעת שרבנו ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר את הפיסקא "זכאין כד שמעתון שבח דא שירתא", אזי את התיבה "זכאין" אמר בתנועה שלימה וכתיבה כשלעצמה, **בהטעמה, בחזקה ובדגש כהכרזה: 'זכאין'!!!** ונעצר כאן ושוב המשיך "כד שמעתין" וכו'...

[דודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל מראדוביץ, היה מספר שבחג השבועות עמד מול רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בעת אמירת ה'אקדמות' וראה איך עיניו זולגות דמעות רבות, **אך ציין שהדמעות הגיעו עד חצי לחייו, מקום שמתחילות שערות הזקן לצמוח, כי משם ומטה כבר התאדו הדמעות מגודל התבערה שיקדה בפני קדשו.** ויהי לפלא].

שמעתי מאבי ז"ל: בימים עברו, בתשעה באב היו הילדים זורקים על אנשים קוצים אמיתיים שנדבקו לבגדים ועקצו. פעם ישבו כמה ילדים בגרוסווארדיין בתוך בית המדרש מאחורי הדלת, וזרקו קוצים כאלו על אנשים שנכנסו לבית המדרש. פתאום נכנס רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לבית המדרש, וכיון שלא הבחינו בו, זרקו גם עליו את הקוצים ופגעו בו. נענה רבנו ואמר לשון נורא: **"א מזל האבן מיר פון דער מנהג, אז נישט דאס, וואלטן מיר צו פאלן פון יסורים"** (מזל יש לנו ממנהג זה, אחרת, היינו נופלים כבר מרב יסורים).

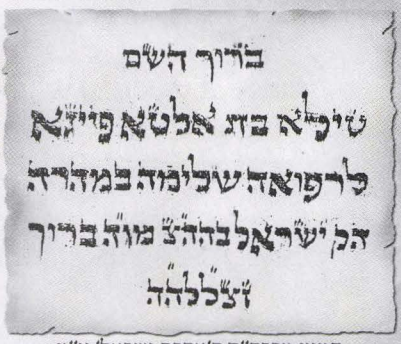
סיפר לי אבי ז"ל, שבסביבת רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היתה יראת הרוממות באופן מופלא, עד שהחסידים היו רועדים מפחד ואימה כל אימת שנקלעו לארבע אמותיו, **אך כל זה היה עד מפתן הדלת, לפני שנכנסו אצלו בקודש פנימה, כי תיכף אחר שעברו את המפתן, נפלה המחיצה והיתה אצלו אהבה רבה.**

Rabbi **BARUCH HAGER**
FROM WIZNITZ
~~10, BIALY STREET HAIFA~~

ברוך הגר
בהרה"צ מוהר"י זצללה"ה
מויזניצא
~~חיפה רחוב בילו 10~~

ב"ה, יום ..... חודש ..... תשי"ך

"תמיד זלגו עיניו הקדושים דמעות והתפלל על כלל ישראל ובפרט על אנ"ש"
מכתב קודש מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל


בָּרוּךְ הַשֵּׁם
שֶׁלֹּא בָּא אֶלְטֶע פֵּיזֶע
לְרַפּוֹאָה שְׁלֵימָה בְּמִהֵרָה
הַכִּי יִשְׂרָאֵל בְּהַהַצָּלוֹת בָּרוּךְ
זַצַּלְלְהָה

קמיע מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה שח בלשון צחות על מה שנוהגים העולם לברך איש את רעהו בלילה ואומרים "א גוטע נאכט", כי כבר אמרו חז"ל (פסחים ב:) "העולם הזה דומה ללילה", וכוונת המברכים היא **שיהיה עולם טוב, א גוטע וועלט...**

סיפר לי הר"ר יהושע לאו ז"ל נכד רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שרבנו לא הרבה לאכול והיו הרבה ימים שכמעט לא בא אוכל לפיו. הגבאים היו שולחים את הנכדים שידברו על לבו שיסכים לאכול דבר מה. פעם אחת שלחו אותו לבקש מרבנו שיאכל ושאל את רבנו: "זיי"דע, פאר וואס עסטו נישט?" (סבא, מדוע אינך אוכל?) השיבו רבנו: **"מיין קינד, וועז די הערסט אזוי פיהל צרות ווי איך הער, וואלסטו אויך נישט געגעסן גארנישט..."** (אם היית שומע כ"כ הרבה צרות כמו שאני שומע, גם אתה לא היית אוכל כלום).

בעיר מגורנו שאץ, היה בית מדרש של חסידי ויז'ניץ עוד מימי רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע. כשבא הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע להתגורר במקום ובנה שם את בית מדרשו, עברו רוב החסידים להתפלל אצלו. ברחוב הסמוך, היו כמה מבני ציבור שהיו שייכים להקדש של בני העיר המודרנים ורצונם היה שעכשיו גם בית מדרש זה, של חסידי ויז'ניץ, יעבור לרשותם.

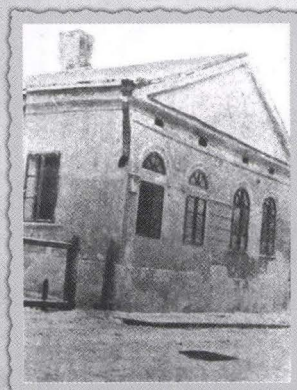
חסידי ויז'ניץ, שלא רצו שבית מדרשם יעבור לרשות המודרנים, היו צריכים ייפוי כוח מיוחד מבעלי בית המדרש שעל שמם היתה רשומה הקרקע אצל הרשויות המקומיות, הלא המה, רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ואחיו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, שהיו היורשים הרשמיים של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע. נמנו וגמרו החסידים לשלוח אליהם כמה שליחים שיבקשו מהם את חתימתם בעבור ייפוי הכוח,



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע עם הר"ר יהושע לאו ז"ל

והחליטו לשלוח את אבי ז"ל אל רבנו, היות והיה מגיע הרבה לגרוסווארדיין לרגל עסקי מסחרו.

בבואו אל הקודש, שטח בפני רבה"ק ה'אהבת ישראל' את השתלשלות הדברים ורבנו הסכים מיד לחתום על טופס ייפוי הכוח. תיכף הביאו לשם עורך דין מומחה שבפניו חתם רבנו על ייפוי הכוח והענין היה נראה סגור. ויהי ממחרת היום, קרא רבנו לאבי ז"ל שיבוא אליו. בהגיעו לפניו ביקש ממנו רבנו שישיב לו בחזרה את טופס ייפוי הכוח שחתם עליו אתמול. אבי ז"ל שנדהם למשמע הבקשה, שאל מיד את רבנו על מה ולמה יצא הקצף. השיב לו רבנו בלשון חז"ל כדרכו בקודש: **"לתיקוני שדרתיך ולא לעוותי, היות וקיבלתי אתמול מכתב מאת איש אחד ובו כתב להודיע לי שהענין אודות בית המדרש בשאץ נגוע במחלוקת, אין רצוני שיהיה לי עסק בענין זה כלל וכלל".**



בית הכנסת דחסידי ויז'ניץ בשאץ

אבי ז"ל ניסה להתעקש באמרו: "הלא הלה כבר איננו חסיד ויז'ניץ מזמן [בתחילה היה חסיד ויז'ניץ ואחרי פטירת רבנו ה'צמח' זי"ע חדל להגיע לויז'ניץ], א"כ מה עניינו עם בית המדרש שלנו בשאץ עד שהוא יכול להביע את דעותיו בנידון?!" אך רבנו נענה בתוקף ואמר לאבי ז"ל: **"אף על פי כן! היות והדבר נגוע בעניני מחלוקת, אין רצוני שתהיה לי שייכות עם זה בשום פנים ואופן"** ולקח ממנו את הטופס בחזרה.

סיפר לי אבי ז"ל: רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה ממונה על קופת רבי מאיר של הנס, אשר כספיה היו מיועדים עבור כוללי ארץ ישראל ומינוי זה ירש עוד מחזקת אבותיו הק'. פעם, התעוררה מחלוקת גדולה בין חסידי ויז'ניץ לחסידות אחרת אודות השליטה על ניהול הקופה, עד שהוכרחו לתבוע איש את רעהו בבית דין. כיון שראה ה'אהבת ישראל' איך יראו פני הדברים, מיד

תועו.—אין ווייזניצא. נאליצינו וואנט שוין נאנץ נאנג א גוטער איד. ר' ישראל האגיר. דיא לעצטע צייט ווינען פאר־נעקומען נרויסע סכסוכים צווישען אייהם און דיא ציוניסטען. און דער רבי האט בעשלאסען ארויסצופאהרען פון ווייז־ניצא קיין סניאטין וואו דער דעפוטאט מוזיג האט פארעשלאנען דעם רבין אויפצובויען פון ווינטווענען א פאלאץ.

דיא ווייזניצער אייניוואהנער האבען זיך דאן נעכאפט, אז דאס אבפאהרען פון ר' רבין וועט ברענגען דעם שטער־טעל שפארען 300 טוויזענד קראן א יאהר. עס איז דעריבער אבנעהאלטען נעווא־רען א זיצונג אין מאניסטראט צו בע־טראכטען. וויא אזוי מען זאל פועלין ביים רבין אז ער זאל ניט ארויספאה־רען פון ווייזניצא.

אוים ר' פארשלאג פון נלח סימא־ניוק איז נעבליבען. אז אלע מיטגליע־דער פון מאניסטראט זאלען באלד נעהן צום רבין און בעטען אייהם אז ער זאל ניט ארויספאהרען פון שטעדטעל. עס האבען זיך באלד אויפנעהויבען אלע מאניסטראט־מיטגליעדער מיט ר' פאר־זיצענדען. פאנעל און דעם נלח סימא־ניוק בראש, און זיי ווינען נעקומען צום רבי'ן.

דער נלח האט נעבעטען דעם רבי'ן אין ר' נאמען פון מאניסטראט אז ער זאל בלייבען אין שטעדטעל און זיינע רייד האבען נעהאט א ווירקונג. דער רבי האט צוגעזאגט אין איינינע טעג שפעטער נעבעז דעם מאניסטראט א תשובה.

ידיעה בעיתונות על רצונו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לעזוב את ויז'ניץ בעקבות סכסוכים שונים



ישראל בהה"צ מוהר"ב צבי זצללה"ה
נשיא הכולל
ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה
לק"ן

ב"ה יום לחודש חרס"ה

לנכון הניע לידי צדקת רמבע"נ זי"ע סך
נדבת ה
ע"י
אשר יעלה וניע אי"ה בטומטם ליסוד הנרצה לתכלית פקו"נ ענוי אה"ק ת"ו, ויה"ר שבזכות זה יתברך העושה והמעשה בכל משאלות לבבם לטובה. באו"נ יהידם דו"ש באה"ר ומעתיר בעדם לבי"ט המצפה לישועת ה' בבי"א.

חותם ה"ק ישראל בהה"צ מוהר"ב צבי זצללה"ה
מווזניץ

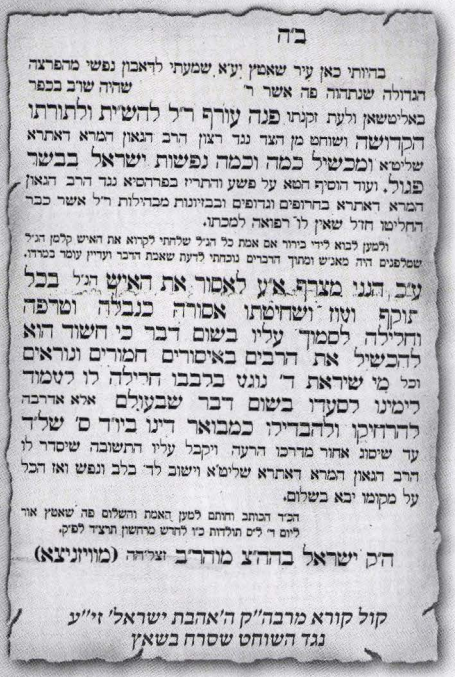
קבלה מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע מטעם קופת רבי מאיר בעל הנס בארה"ק

הזמין אליו אחד שיודע לטעון כראוי בבתי דינים והורה לו לייצג את חסידות ויז'ניץ בדין, **כשהוא מוסיף להזהירו בכל תוקף, שיראה לטעון טענות כאלו שהדיינים יהיו מוכרחים לפסוק לחובת ויז'ניץ ולטובת החסידות השניה.**

האיש ציית לדבריו של ה'אהבת ישראל' ולאחר דיון קצר, יצא הפסק שהקופה שייכת לחסידות השניה ואילו חסידות ויז'ניץ הפסידה. כיון שכך, מיד צרו חסידים רבים על האיש ונזפו בו על שלא טען כראוי וכנכון, באמרם שאילו היה טוען טענות אחרות יותר צודקות, יתכן מאד שהצדק היה יוצא לאור לטובת ויז'ניץ. הלה שלא הצליח לעמוד בלחצים, הוכרח שלא בטובתו לגלות שקיבל הוראה מפורשת מהרבי לעשות כך.

כששאלו החסידים את ה'אהבת ישראל' האם נכונים הדברים שכך הורה לו לטעון לחובתם, השיב ה'אהבת ישראל' ואמר בפשטות: **"עשיתי חשבון פשוט; אם אנחנו נרוויח והם יפסידו, תתגבר המחלוקת עד לב השמים ומי יודע כיצד הסיפור יסתיים, אבל כעת שאנחנו הפסדנו והם הרוויחו, כבר אין על מה לריב והמחלוקת הסתיימה, אין לך רווח גדול מזה..."**

בעירנו שאץ התגורר יהודי תלמיד חכם מופלג וגאון עצום, שמשך תקופה קצרה היה רב בכפר קטן והיה מקורב מאד בחצר הקודש מפאת גדלותו בתורה. הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע לא העריך אותו כבר בימי חורפו ואמר **שהוא לומד על מנת לקנטר**, ככל הנראה שברוח קדשו כבר ראה עליו מה יעלה בסופו. בחוברת 'הפרדס' הביאו ממנו כמה פלפולים ואף בנו היה תלמיד חכם, וכשנסע עם אבי ז"ל לכפרים למכור תבואה, היה מתפלפל עמו בלימוד.



ב"ה

בהיותי כאן עיר שאטץ יע"א שמעתי לדאבון נפשי מהפרגה הגדולה שנתרחשה פה אשר ר' שהוה שורב בכפר באליסשאן ולעת זקנתו פנה עורף ר"ל להשיית ולתורתו הקדושה ושוחט מן הצד נגד רצון הרב הגאון המרא דאתרא שליט"א ומכשיל כמה וכמה נפשות ישראל בבשר פגול. ועוד הוסיף חטא על פשע ודרדריו בפרהסיא נגד הרב הגאון המרא דאתרא בחרופים וגדופים ובבזיונות מבהילות ר"ל אשר כבר החליטו חזל שאין לו רפואה למכתו.

ולמען לבוא לידי כיתור אם אמת כל הנ"ל שלחתי לקרוא את האיש קלמן הנ"ל שלפנים הוה מאנ"ש ומתוך הדברים נוכחתי לידעה שאבת הדבר ועדיין עומד במרדו.

ע"כ הגני מצרף א"ע לאסור את האיש הנ"ל בכל תוקף ושוין ושחיטתו אסורה בנבלה וטרפה וחלילה לסמוך עליו בשום דבר כי חשוד הוא להכשיל את הרבים באיסורים חמורים וגוראים וכל מי שיראת ד' נוגע בלבבו חלילה לו לטמוד ידיעו לסעדו בשום דבר שבעולם אלא אדרבה להדרזקו ולהבדילו כמבואר דינו ביו"ד ס' של"ד עד שישוב אחור מדרכו הרעה ויקבל עליו התשובה שיסדר לו הרב הגאון המרא דאתרא שליט"א וישוב לד' בלב ונפש ואז הכל על מקומו יבא בשלום.

הכ"ד הכותב וחותם למען האמת והשלום פה שאטץ אור ליום ה' ל"ט תולדות כ"ו לחדש מרחשון תרצד לפ"ק.

הק' ישראל בהה"צ מודה"ב זצ"ל (מוויניצא)

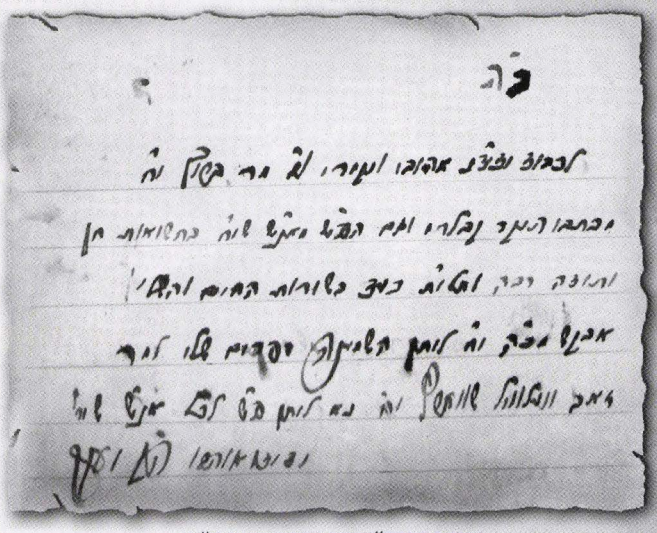
קול קורא מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע
נגד השוחט שסרח בשאץ

ככל הנראה קרה פעם שפגע בכבודו של הגאון רבי משולם ראטה זצ"ל שהיה רבה של שאץ והחסידים התקנאו לכבודו של רבי משולם, עד שהצליחו להוציא מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע מכתב חריף ביותר נגדו, עם ביטויים קשים מאד. זכורני שלאבי ז"ל כאב מאד כל הסיפור הזה ואמר לי שהוא, **בתור חסיד ויז'ניץ סבור שהיתה זו טעות חמורה להביא את רבה"ק ה'אהבת ישראל' להתערב בדברים כאלו ולתת לו לכתוב בסגנון קשה כזה, אפילו אם אכן טעה רב זה ובדין הוא שיטול שכרו,** כי ידע ברב חסידותו שרבנו ה'אהבת ישראל' מתרחק מכל הדברים הללו הנגועים במחלוקת, כפי שראה אבי ז"ל בעצמו בעת הפרשה שהיתה עם בית המדרש בעירנו שאץ, שרבנו ה'אהבת ישראל' משך את ייפוי הכוח ולא רצה להתערב במחלוקת.

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה נוסע פעמים רבות לבקר אצל חסידיו שהתגוררו בעיירות ובכפרים הסמוכים לויז'ניץ ולגרוסווארדיין, כאשר בכל פעם שרבנו היה נוסע לאחד המקומות, היו המוני חסידים ואנשי מעשה ממתינים בתחנות הרכבת שעבר בהן בדרכו, לראות את זיו קדשו ולקבל את ברכתו הנאצלת.

סיפר לי הרה"ח ר' שלמה צבי סלר ז"ל [ברבות הימים הגיע להתגורר בחיפה], שפעם טען אחד המקורבים לרבנו, מדוע הרבי נוסע לבקר את חסידיו המתגוררים בחבל בוקובינה, הלא כולם שם 'דייטשען'?! [היה זה כינוי ליהודים מודרנים]. בחבל בוקובינה התגוררו שני אחים חשובים שהשתייכו למשפחת דארסנער והיו חסידים מופלגים שגידלו זקן ארוך על פי מידתם. כשהגיע פעם רבה"ק ה'אהבת ישראל' לבוקובינה, הראה לאותו מקורב את שני האחים הללו, באמרו: **"אתה רואה, אלו הם ה'דייטשען' שלי..."**

ר' שלמה צבי הוסיף ושח לי, שהכיר את בני המשפחה הזאת שרבנו העריכה מאד.



מכתב מהרה"ק רבי יעקב משאץ זי"ע

סיפר לי אבי ז"ל מעשה מופלא שסיפר לו בעל המעשה מה שבדידיה הוי עובדא: רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע הגיע פעם לבקר את קהל חסידיו בעירנו שאץ והתאכסן בבית אחד מחסידי ויז'ניץ, אשר שם נכנסו החסידים לקודש פנימה לעצה ולברכה. בשאץ התגורר חסיד ויז'ניץ שגבה טורא בינו לבין בעל האכסניה, כך שנוצר מצב שלא יכל להיכנס בקודש פנימה אל רבנו.

באחד הימים נודע לו שרבנו הולך לבקר את הרה"ק רבי יעקב משאץ זי"ע [נכד הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע שהתגורר בשאץ] ועלה בדעתו שזוהי הזדמנות טובה עבורו ליתן קוויטל לרבנו בזמן הביקור בבית הרבי משאץ. הלך החסיד וביקש רשות מרבי יעקב שיסכים שיתן קוויטל לרבנו בביתו, והסכים.

כשהגיע רבה"ק ה'אהבת ישראל' לבקר בבית הרה"ק משאץ, הגיש החסיד את הקוויטל ורבנו תמה בפניו ושאל: **"מיין סחורה ביי יענעם'ס געשעפט?"** (את הסחורה שלי אתה נותן לי בחנות של השני?) השיב החסיד ואמר, שזה בהסכמת הרבי משאץ ואכן רבי יעקב אישר את הדברים. אמר רבנו: **"אם כך, נקרא שנינו את הקוויטל".**

לקח רבנו את הקוויטל ונתן לרבי יעקב ג"כ לקרוא קוויטל אחד, **וכך קראו שניהם שני קוויטלאך של החסיד הלז.** אותו חסיד אמר לאבי ז"ל שהוא מוכן להישבע על כך שהוא כתב רק קוויטל אחד, ויהי לפלא גדול שהוציא מכיסו קוויטל אחד, ואילו ברגע שרבנו ה'אהבת ישראל' אמר "נקרא שנינו את הקוויטל", היו בידיהם שני קוויטלאך.

סיפר לי אבי ז"ל על הרה"ח ר' משה וינדיש ז"ל - שהיה חסיד ויז'ניץ נלהב בלב ונפש, פעם כשהיה אצל הרה"ק רבי יצחק מאיר מקופיטשניץ זי"ע [חותנו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר'



רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עם מחותנו הרה"ק רבי יצחק מאיר מקופיטשניץ זי"ע

זי"ע], הכין קוויטל ורצה להיכנס אליו להתברך מפי קדשו, אך בסופו של דבר לא הצליח להיכנס לקודש פנימה, מפני הקהל הגדול והכניס את הקוויטל בכיסו למשמרת.

כעבור תקופה, רצה ר' משה להיכנס אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע וכיון שכבר היה לו קוויטל מוכן עם כל השמות, הגיש לפני רבנו ה'אהבת ישראל' את הקוויטל הזה. הוא סיפר לאבי ז"ל **שלמרות שרבנו לא אמר לו ולא כלום, הוא הבחין שרבנו התעסק עם הקוויטל הזה יותר מדי והרגיש שהרבי יודע שזה לא קוויטל רגיל.**

סיפר לי הרה"ח ר' שלמה יעקובוביץ ז"ל, שבעת שהגיע לגיל הגיוס לצבא, לא ידע מה לעשות. היו בפניו שתי ברירות: לפצוע את עצמו כדי שיהיה בעל מום ויפטר מהגיוס, או לנסוע לגור בגרמניה כי שם יכלו לקבל דרכון אזרחות ללא מולדת. זקנו שהיה חסיד דז'יקוב נלהב, חשש לשלוח בחור צעיר לימים לגרמניה שכבר אז השתוללה שם רוח ההשכלה במלוא עוזה, לכן הציע לו שיכנס אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לשאול את עצתו.

כשנכנס אל רבנו אמר לו: **"אין דייטשלאנד קען מען אויך בלייבן א איד"** (גם בגרמניה אפשר להישאר יהודי). כיון ששמע זקנו את דברי רבנו ה'אהבת ישראל', היה זה אצלו שטר חתום מהרבי שנכדו יצליח להשתקע שם ולא ילך בדרכי עקלתון. ואכן ר' שלמה השתקע בגרמניה, שם פגש חסידי הוסיאטין והתחבר עמהם. החידוש המונח כאן הוא, שמשפחת יעקובוביץ היו חסידי דז'יקוב דורי דורות, ועם כל זה ברגע שרבה"ק ה'אהבת ישראל' פסק את פסוקו, קיבל את דבריו ללא עוררין ושלחו לגרמניה בלי לחשוב פעמיים.

[לימים עלה הרה"ח ר' שלמה יעקובוביץ ז"ל לארץ הקודש וקבע משכנו בחיפה. בהיותו בקי נפלא בכל ספרי החסידות של תלמידי מרן הבעש"ט הק' זי"ע, היה מלמד שיעור קבוע בספר הק' 'תולדות יעקב יוסף' מידי שבת בשבתו בקלויז דחסידי סאדיגורה בחיפה. הכרתיו היטב, הוא היה תלמיד חכם מופלג ובקי ביו"ד ובפרט ב'פרי מגדים'].

סיפר לי אבי ז"ל, שאצל זקני החסיד המרומם ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל היו כמה פעמים ילדים חולים וגם נפטרו כמה ל"ע. פעם נתן לו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע מטבע עבור ילד חולה וכשהילד הבריא, המטבע נעלמה. ויהי לפלא.



רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בסקאהל,
מאחוריו חתנו הרה"ק רבי שלום מסקאהל זי"ע

שמעתי מהחסיד הישיש ר' ברוך שטרנשוס ז"ל: היתה פעם מגיפה קשה שהשתוללה בגבול גליציה והפילה חללים הרבה, ורבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה מתעניין בכל עת מה קורה בדבר המגיפה. באחד הבקרים בעת שרבנו יצא מביתו להתפלל תפילת שחרית, עצר ליד מפתן הדלת ושאל את מקורביו מה נשמע עם המגיפה. השיבוהו שהמצב בכי-רע והרבה נשים וילדים מתים בכל יום ואין אתנו יודע עד מה. **מיד נכנס רבה"ק ה'אהבת ישראל' לביתו, הוריד את ה'גארטל' וציוה על משמשו הרה"ח ר' קלמן זינגר ז"ל שילביש את הגארטל, ישב על כסא כבודו ויהיה 'רבי' במקומו.** אך ר' קלמן שהיה אדם רגזן מטבעו, התחיל לרטון באמרו: "וכי הרבי לא מצא אדם אחר לעשות ממנו צחוק, רק ממני?!"

כיון שכן, קרא רבנו למשמש השני ר' חיים [היה מכונה בפי החסידים 'ר' חיים דער טויבער' כי היה כבד שמיעה; זכה כבר לשמש בקודש לפני ולפנים אצל ה'צמח' זי"ע וחסידים היו אומרים שה'צמח' אומר לו את כל כוונות התפילה באוזניו] ואמר לו שישב על כסאו ויהיה רבי תחתיו. לבש ר' חיים את ה'גארטל', כאשר המקורבים וכל הנוכחים שם לא מבינים את פשר הדברים.

פתח רבה"ק ה'אהבת ישראל' ואמר בלשון קדשו: "בעת עריכת השולחן, כשאני יושב על כסאי כרבי ואילו ר' חיים עומד ומשמש כגבאי, ויש רעש בין האנשים, ר' חיים מהסה את הקהל ומבקש שיהיה שקט, אך כולם מזלזלים בהוראתו כי אינם מחשיבים אותו; **אבל אם ר' חיים הוא הרבי ואני הוא זה שמבקש שיהיה שקט, בודאי כולם יצייתו לי, לכן אני אומר שיהיה שקט!...**" לא חלפו ימים רבים והמגיפה נעצרה בפתע פתאום.



צורת קדשו

שמעתי מאבי ז"ל: החסיד המופלג ר' מענדיל וסרמן ז"ל - שהיה נקרא בפי ידידיו ומכריו בשם ר' מענדיל קרעניץ'ענער - היה מתפרנס מאחוזת שדותיו הרבים וממכירת שוורים לשחיטה. פעם פקדה מגיפה קשה את השוורים ורבים מהם מתו במגיפה שגרמה להם נזקים גדולים. בצר לו קם ר' מענדיל ונסע לגרוסווארדיין, שם נכנס אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ותינה לפניו את הצרה שפקדה אותו ואת מקנהו. בירכו רבנו בברכה וישועה, והוסיף לומר **שבדרכו חזרה לביתו, יכנס אל העיר ויתן את תפיליו לבדיקה אצל סופר סת"ם.**

בדרכו לביתו נכנס ר' מענדיל אל העיר ונתן את התפילין לבדיקה כציווי של הרבי. **מה מאד התפלא כשראה שהיה כתוב בהם בפסוק "לא יראה לך שאר", שאר ללא אות אל"ף, היינו שהיה כתוב שלא יהיה לו שור ח"ו.** מיד קנה ר' מענדיל תפילין חדשות והמגיפה נעצרה.



בית המדרש דחסידי ויז'ניץ בטשערנוביץ

סיפר לי החסיד המופלג ר' ברוך שטרנשוס ז"ל, שמסחרו היה במכירת פרוות וחלק מהסחורה היה מעביר בערמה ללא תשלומי מכס. פעם הלשין עליו המתחרה שלו בבית המשפט בטשערנוביץ עיר מגוריו ולמזלו הטוב של ר' ברוך, באותו שבוע שהוזמן למשפט, הגיע רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לשהות בצל חסידיו בטשערנוביץ. ר' ברוך רצה להיכנס בקודש פנימה לשוח את צרתו, אך בכל יום עמדו שורות של מאות אנשים בהמתנה להיכנס אל הרבי [בהיות העיר טשערנוביץ מלאה ברבבות חסידים ואנשי מעשה] ור' ברוך הבין שבמצב כזה אינו יכול לדבר עם

הרבי, כי איך יאמר לו שהוא מעלים סחורה מעיני המכס, כשסביבו עומדים מאות אנשים שישמעו את דבריו.

כך עברו הימים, יום המשפט התקרב ועדיין לא הצליח לדבר עם הרבי כדת מה לעשות. בצר לו הלך אל הגבאי ואמר לו שדבר סתר לו לשוחח עם הרבי ואינו יכול לדבר עמו מחמת ריבוי האנשים הבאים להקביל פני קדשו, אך גם הגבאי לא יכל לעזור לו בזה. ביום המשפט פנה אליו הגבאי ויעץ לו לעמוד על מקומו כגבאי וירשה רק לצאת מהחדר ולא יכניס עוד אנשים, וכך כשכולם יצאו, יוכל להיכנס ולדבר עם הרבי בחשאי. אלא, שכשאחרון הנכנסים יצא מהחדר, קם הרבי ויצא להכנות. שאל ר' ברוך את הגבאי: מה עושים כעת? יעץ לו הגבאי שימתין במטבח כשהרבי יכנס לשם ליטול את ידיו, שם יוכל לשוחח עמו.



עם קבוצת חסידים בביקורו במרמורוש

נכנס ר' ברוך אל המטבח ונעל את הדלת מבפנים. כשרבנו רצה להיכנס ליטול את ידיו, דפק על הדלת ור' ברוך פתח לו ותיכף נעל בחזרה. נטל רבנו את ידיו ובירך ברכת 'אשר יצר' ואמר לר' ברוך בלשון קדשו: **"האסט מיר געכאפט?"** (תפסת אותי?). ר' ברוך שהיה לחוץ מאד כי כבר איחר ללכת לבית המשפט, השיב בקול גדול: "יא". שאל אותו רבנו מה הוא רוצה ור' ברוך סיפר לו את כל ההלשנה ואת פחדיו מגזירת השופט. אמר לו רבנו: "קום לאמיר זאגן א קפיטל תהלים" (בוא נאמר פרק תהלים). נכנסו שניהם לחדר, **רבנו פתח ספר תהלים והתחיל להסתובב בחדר הלוך ושוב ואמר כמה קפיטלעך.** ר' ברוך סיפר לי, שבעת שרבנו ה'אהבת ישראל' הסתובב בחדר ואמר תהלים, **'ער האט געזאגט און איך האב געוויינט'** (הוא אמר ואני בכיתי). כשסיים רבנו לומר את הקפיטלעך, לקח את הקוויטל ואמר לו שילך לבית המשפט והשי"ת יהיה בעזרו.

הלך ר' ברוך לבית המשפט, שם אמרו לו שהשופט כבר חיפש אותו ושאל אודותיו, ותקף אותו פחד גדול, כי אלו שכבר היו אצל השופט סיפרו לו שהשופט הינו עריץ ורשע גדול המטיל הרבה עונשים וקנסות ככל העולה על רוחו. כשנכנס לפני השופט, שאל אותו השופט

מה יש לו לומר להגנתו. התחיל ר' ברוך לתרץ את עצמו שגנבו לו כמה מזוודות ששלח ברכבת והוא תובע כעת את בעלי הרכבת על גניבת המזוודות, כך שברגע שיתברר דבר הגניבה, יוכל להוכיח ששילם את המכס. בסופו של דבר, השופט שלח אותו להישפט במקום אחר, שם המשפט עבר ערעור, שקיבלו את טענתו שסחורתו נגנבה ופטרוהו לחיים ולשלום.

שמעתי מפי הרה"ח ר' משולם שנרך ז"ל משאץ, מעשה נפלא על בן-דודו הרה"ח ר' אברהם (באמי) אוסטפלד ז"ל - הגביר הידוע מטשערנוביץ שהיה מקושר לחצר הקודש בעלזא. היה זה ממש בסוף ימיו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע כששהה בטשערנוביץ ודיברו אז אודות בית מלון מפואר וענק ביותר שהחל להיבנות בטשערנוביץ, אלא שלקראת גמר הבניה, הבעלים הכריזו על פשיטת רגל והבנין כמו שהוא, הוצע למכירה במחיר מציאה, כאשר גם הבניה ההמשכית היתה עתידה להיות מציאה אדירה מפני יופי וגודל המלון שהתעתד להיות מהגדולים ביותר.

ר' אברהם אוסטפלד נכנס באותם ימים אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' עם קוויטל כדי לשאול בעצתו הקדושה אודות ענין זה. רבנו עיין בקוויטל ולאחר מכן נענה בפה קדשו ואמר: **"מיר זעהט דאס נישט אויס אויף א געשעפט"** (לי לא נראה הדבר כעסק טוב). כאשר יצא ר' אברהם עם תשובה פסקנית זו שהיכתה אותו בתדהמה, הבחין בבן-דודו הנזכר ר' משולם שנרך ומיד פנה אליו באמרו לו: "הרי אתה חסיד ויז'ניץ ומקורב אל הקודש, עשה עמדי חסד והיכנס אל הרבי ושאל אותו אתה עבורי אודות העסקה המדוברת". ר' משולם נענה ומששטח בפני רבנו את שאלתו, נענה רבנו בלשון קדשו: **"הרי כבר אמרתי לו, אז מיר זעהט דאס נישט אויס אויף א געשעפט"**. ר' אברהם אכן לא קנה את המלון כפי שהורה לו רבנו ולא חלף זמן רב עד שעלה לארץ הקודש וכל רכושו עמו.



ביציאה מהמקווה

סיפר לי ר' משולם, שרק במבט לאחור הבינו היטב עד היכן היתה רחוקה ראייתו של רבנו, שהרי אם ר' אברהם היה קונה את המלון, היה נשאר עני ואביון, כי זמן קצר לאחר מכן כבר התחילו הצרות שתכפו למלחמה האיומה והשלטונות נישלו את כל היהודים מרכושם עד שגורשו למחנות טרנסניסטריה, ואילו לר' אברהם היו נפשו וממונו לשלל.



רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עם משמשיו

סיפר לי אבי ז"ל, ששמע מפי החסיד המופלג רבי יודל עביר רוזנברג זצ"ל, שזכה לישון יחד עם רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בסוכה ופעמים רבות כשירדו גשמים בחג הסוכות, **לא היו הגשמים חודרים לתוך סוכתו של רבנו.** ויהי לפלא.

שמעתי מחותני ז"ל על דודנו הרה"ח ר' מרדכי [מוֹטֶיֶ'ה] האס ז"ל משאץ [אחי זקננו הרה"ח ר' מנשה האס ז"ל - אבי אמו של חותני ז"ל], שהיה חסיד ויז'ניץ נלהב והיה דבוק לרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בלב ונפש. ר' מוטי'ה הוצרך פעם לעמוד בפני משפט קשה ולמרות שבדרך כלל במצבים כאלו היו נותנים שוחד לשופט והכל היה בא על מקומו לשלום, הרי ששופט זה שהיה אמור לדון במשפט, היה ידוע שאינו נוטל שוחד ואדרבה כל הבא לשחדו מיד הוא מטיל עליו עונשים כבדים.

בצר לו, נסע ר' מוטי'ה אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' וסיפר את כל התלאה אשר מצאתו וכן על דבר השופט שאינו לוקח שוחד בשום פנים ואופן. למרבה הפתעתו, השיב רבנו ואמר: **"געב איהם שוחד"** (תן לו שוחד). חזר ר' מוטי'ה שוב ואמר לרבנו, שהרי כולם יודעים ששופט זה אינו נוטל שוחד ואדרבה ידוע עליו שמי שניסה לשחדו הסתבך עוד יותר. אמר לו רבנו בהאי לישנא: **"גיי געב איהם שוחד; ווען יעקב אבינו האט געשיקט דעם דורון צו עשו, האט ער דיר אויך אין זין געהאט"** (לך ותן לו שוחד; יעקב אבינו, כששלח את הדורון לעשו, כִּיוֵּן גם עליך).

בעל
יאהבת ישראלי
זי"ע



מצבת מרת אסתר חיה האס ע"ה
אשת דודנו הרה"ח ר' מוטיה ז"ל

כיון שרבנו פסק לו פסוקו, הלך ר' מוטי'ה ושיחד את השופט. בסיום המשפט, כאשר ר' מוטי'ה יצא זכאי בדין כמובן, שח לו השופט דברים מפליאים: **"אם זה לא היה אתה ואם זה לא היה אני, על עבירה זו בלבד הייתי עושה לך משפט ושם אותך בבית האסורים, אך מכיון שזה אתה וזה אני, אני מוותר לך".** ויהי לפלא.

אגב אורחא אספר על זוגתו של דודנו ר' מוטי'ה האס ז"ל שחלתה פעם והיתה במצב מסוכן, ורבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה באותם ימים בעיר הנופש דורנא למנוחה. נסע ר' מוטי'ה לדורנא והזכיר את שמה לפני הקודש. רבנו החזיק בידו כוס מים ממעינות המרפא ואמר: **"נשתה כעת מים ולאסתר חיה תהיה רפואה..."** וכך הוי, היא נרפאה לגמרי ועוד חיה שנים ארוכות.

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ואחיו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע
שותים מי רפואה במרחצאות

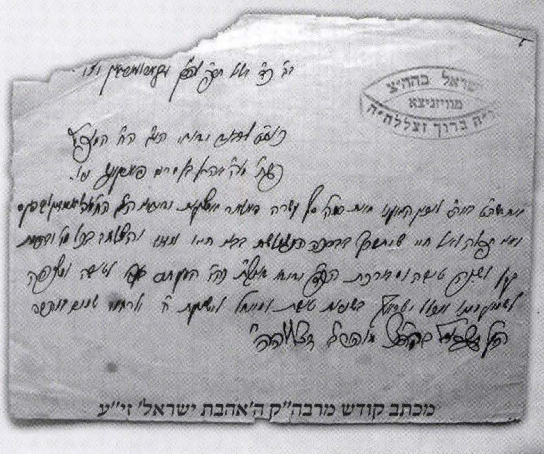


בעת מלחמת העולם הראשונה היה רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע משליך נפשו מנגד למען הצלת אברכים ובחורים מגיוס הצבא ורבים היו באים להיחבא בצילו הטהור. הם היו נקראים בפי החסידים 'ט"ו' מלשון **ט**'מיר **ו**'נעלם. אחד מאותם טמירים ונעלמים, היה דודי - אחי זקנתי - שתיכף כשהגיע רבה"ק ה'אהבת ישראל' לגרוסוורדיין, נמלט מחיילי הצבא וישב בבית המדרש סמוך לבית רבנו ולמד כל היום, שם ידע שבודאי יפרוס עליו רבנו את כנפיו ויצילו, ובמקום זה יוכל ללמוד על מי מנוחות בהרחבת הדעת.

באחת הפעמים, כשהגיעו החיילים לערוך חיפושים אחרי עריקים מהצבא, הזדרזו כולם וברחו מבית המדרש מבעוד מועד ודודי, שהיה שקוע בלימודו לא שם לב אל כל ההמולה המתרחשת סביבו, עד שנודע לו שהחיילים בעקבותיו כבר לא יכל לברוח לשום מקום. בלית ברירה נמלט לתוך חדרו של רבנו ונעמד מאחורי הדלת. כשהגיעו החיילים לבית רבנו, לא העזו להיכנס ללא רשות, רק פתחו את הדלת ודודי עמד ממש מאחוריהם.

בעומדם בפתח, אמרו לרבנו שהגיעה אליהם 'מסירה' שמסתובבים כאן בבית משתמטים מהצבא וברצונם לערוך חיפוש בבית. רבנו לא הגיב להם כלום ואחרי שהמשיכו לשאול פעמיים ושלש, קם רבנו וניגש אל קופת הכסף שעמדה בצידי החדר והתחיל להתעסק עם הקופה שהיו בתוכה כספי צדקה. כשראו החיילים שרבנו לא משתף איתם פעולה, סגרו את הדלת והלכו להם כלעומת שבאו.

שמעתי מאבי ז"ל, שאחיו של החסיד הנודע ר' מרדכי חנא פוקס זצ"ל, היה גם הוא חסיד מופלג ושמו ר' חיים שסחר ביין לפרנסתו. בכל פעם שר' חיים היה נוסע למסחרו, היה אחיו ר' מרדכי חנא נכנס עם קוויטל אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שיתפלל על ר' חיים שיצליח בכל משלח מעשי ידיו.


מכתב קודש מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע

פעם אחת כשנכנס ר' מרדכי חנא כדרכו עם קוויטל עבור אחיו ר' חיים, לקח רבנו את הקוויטל והתחיל לומר את הנוסח שאומרים בסליחות 'זכור ברית': **"חי זקוף גם עתה קומתם ואמץ זרועם ותשכון בינותם ואת אחיך תפקוד לשלום ואת ערובתם"**, אח"כ בירכו ופטרו לשלום. רבי מרדכי חנא לא הבין



בנאות דשא בקארלסבאד

מה הרבי רוצה לומר, אך יצא מן החדר נלהב ונסער לגמרי כי הבין שמשהו כאן לא כשורה. כששאל אותו אחיו מה בירך הרבי, שח לו ר' מרדכי חנא דברים כהוייתם ושניהם לא הבינו מה כוונת הרבי בדבריו אלו. **כשנסע ר' חיים ובדרך נקלע לתאונת דרכים קשה וידו נשברה, או-אז הבין מה ביקש הרבי להמתיק בדבריו - "ואמץ זרועם".**

שמעתי מאבי ז"ל, מעשה באחד מחסידי ויז'ניץ שהגיע אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע וסיפר שקראו לו להתייצב בחזית. הוא דיבר בלשון אידיש ואמר כך: **"מ'האט מיר געדרופן גייען צום פעלד"**, היינו לשדה הקרב. נענה רבנו ואמר לו: **"אין פעלד גייט מען גראבן קארטאפל..."** (לשדה הולכים רק לשתול תפוחי אדמה) והשתחרר בדרך נס ואורח פלא.



רבותינו הק' על הציון הק'

שמעתי מאבי ז"ל, מעשה באחד שנכנס לרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עם בנו הבחור שהיה בעל בשר ולבוש בבגדים מודרנים, ובא לבקש ברכה כדי להיפטר מן הצבא, לא היו לו תירוצים רבים מדוע



תמונה נדירה שהתגלתה לאחרונה מהעיר ויז'ניצא בשנת תרנ"ט, מימין נראה ה'הויף' של רבותינו הק'

לא להתגיי"ס לצבא מאחר והיה 'גברא רבה'. נענה רבנו ואמר לו בצחות: **"זאלסט נושא חן זיין ביי זיי, אזוי ווי דו האסט נושא חן געווען ביי מיר..."** (שתמצא חן בעיניהם כמו שמצאת חן בעיני...).

כידוע, הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף ממעזיבוז זי"ע [נין ונכד בן אחר בן להרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע מאפטא וצאצא קודש לצדיקי בית רוז'ין] טמון בתוך אוהל רבותינו הק' בבית החיים בעיר ויז'ניץ. את הסיפור שמאחורי הטמנתו שם, שמעתי מפי אבי ז"ל:

הרה"ק ממעזיבוז היה מגיע מפעם לפעם לויז'ניץ למנוחת הנפש, כפי הידוע שויז'ניץ היתה עיירת קיט ורבים הגיעו לנפוש בה. באחת הפעמים ששהה בויז'ניץ, נפל למשכב באופן פתאומי וכעבור מספר ימים - כ"ט אב תרע"א - שבק חיים לכל חי. כנראה שנערמו קשיים להעבירו מויז'ניץ למקום אחר ובני המשפחה חפצו מאד להטמינו באוהל רבותינו הק' בויז'ניץ.

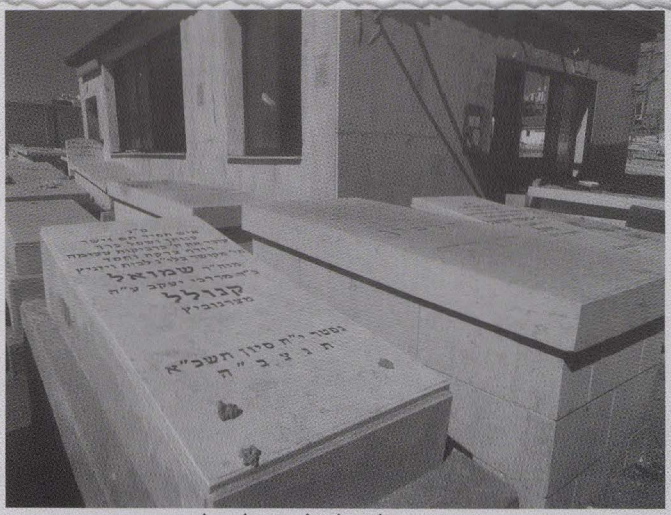
בתוך האוהל הק' היו מקומות מוכנים מראש לכמה מצאצאי רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע ונשאר שם מקום אחד עבור רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, ועל זה רצו בני משפחת הרה"ק ממעזיבוז לקברו. כיון שכן, הלכו לשאול רשות מפי רבנו ה'אהבת ישראל', כי בני רבנו התנגדו לכך. לפליאת כולם הסכים רבנו מיד, בהוסיפו: **"למאי נפקא מינה, ישראל זה או ישראל אחר..."** ואכן נטמן הרה"ק ממעזיבוז בויז'ניץ ורק כעבור עשרות שנים, כשרבנו התגורר בגרוסווארדיין והסתלק שמה, הבינו למפרע כוונתו כי ידע ברוח קדשו שממילא לא יקבר בויז'ניץ.

סיפר לי אבי ז"ל, שבבית רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בויז'ניץ, היה פרוזדור שבצידו האחד היה ארון גדול לכל אורך הפרוזדור, **ומתוך הארון היו בוקעים קולות משונים בלשונות אלו: 'רבי העלף מיר', 'רבי ראטווע מיר',** והיו החסידים מתייראים לגשת אל הארון ולפתחו, כי ידעו שמן הסתם אלו נשמות מעולם העליון שבאו לבקש תיקון מאת רבנו. ויהי לפלא. [אבי ז"ל הדגיש שזה היה רק בויז'ניץ ולא בגרוסווארדיין].



הגה"צ רבי אשר יונה ויינברגר זצ"ל עם כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע, מימין נראה כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א בילדותו

סיפר לי הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה, ששמע מדודו הגה"צ רבי אשר יונה ויינברגר זצ"ל [היה דודו בזיווג-ראשון], כי פעם היה אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בתפילה וכדרכו בקודש התהלך בין שורות המתפללים להלהיב נפשם לעבודת הבורא. באמצע התפילה הרהר רבי אשר יונה לעצמו, האם כאשר נמצאים במחיצת הצדיק יש לכוון על פרנסה בפסוק "פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון", שהרי הצדיק משפיע שפע רב על חסידיו ואולי אפשר לסמוך על הרבי. **באותם רגעים, נעמד רבנו לידו כשהוא אומר בקול את הפסוק "פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון"...** ויהי לפלא.



מצבת הרה"ח ר' שמואל קנול ז"ל סמוך לאוהל רבותינו הק'

שמעתי מאבי ז"ל מעשה נפלא שכולם שוחחו אודותיו ברב התפעלות: כידוע, רבה"ק ה'אהבת ישראל' ז"ע היה אומר תהלים בכל יום בקולו הנעים וברגש רב, כשהוא מסתובב הלוך ושוב בין החסידים. באחד הימים תוך כדי הילוכו בעת אמירת תהלים, עצר רבנו אצל חסיד אחד בשם הרה"ח ר' שמואל קנול ז"ל מטשערנוביץ [אחרי המלחמה עלה ארצה והתגורר בחיפה] **וסיים אצלו קפיטל ד' בפסוק "בשלום יחדיו אשכבה ואישן"** והמשיך ללכת הלאה.

ר' שמואל קנול ז"ל שהיה חסיד נאמן בלב ונפש, חרט את הדברים בלבו והבין שיש דברים בגו. כשנפטר רבנו ונטמן בגרוסווארדיין, לא הבין החסיד איך יתקיימו דברי רבו הק' וכך עברו עליו ימי המלחמה והעלייה לארץ הקודש. מספר שנים אחרי שהעלו את ארונו הטהור של רבנו ה'אהבת ישראל' לבית החיים בבני ברק, נפטר ר' שמואל בשנת תשכ"א **ונטמן בסמיכות ממש לאוהל רבותינו הק' בבית החיים בבני ברק. כך נתקיימו דברי רבנו במלואם - "בשלום יחדיו אשכבה ואישן".**

שמעתי מראש ישיבתנו הק' הגה"צ בעל 'ברכת משה' זצוק"ל, שרבה"ק ה'אהבת ישראל' ז"ע היה אוכל בארוחת ערב, כעך הנקרא 'אייער-קיכל' עם כוסית יי"ש. בפעם האחרונה שרבה"ק ה'מקור ברוך' ז"ע היה בגרוסווארדיין יחד עם כל בני משפחתו - בימי חג הפסח תרצ"ו - בסעודת מלוה מלכה ישבה נכדתו הרבנית מרת מרים שטרנבוך ע"ה על ברכיו וחתכה מהעוגה והכניסה לתוך פיו, באמרה לו: **"זיידי'קו האם"** (זיידי תאכל). רבנו ה'אהבת ישראל' נהנה מאד מדבריה של הילדה הקטנה ובליל שישי האחרון לחייו, כשהגיע רבה"ק ה'מקור


עצמות האדמו"ר מוויזניץ
זצ"ל יועלו ארצה
במברק מגרוסווארדיין (רומניה) שנתקבל בימים אלה בחיפה מודיעים כי עצמותיו של האדמו"ר מויזניץ זצ"ל, "אוהב ישראל" יוצא מקברו באותה עיר ביום כ' שבט ש"ז לשם העלאתם לארץ הקודש.

הודעה ראשונה על עליית הארון לארה"ק


לקהלא קדישא די בארעא דישראל

הגבו מהדיעים בעה"ת כי זכינו להעלות לארה"ק את הסבא קדישא מרן אדמו"ר הקדוש אוהב ישראל מויזניץ

רבנו ישראל זצ"ל זי"ע

הארון הקדוש יגיע בשה"ק ביום א' תרומה ב' אדר עם האניה סרנסלוניה למעל חיפה. אחרי התעכבות האדמורים שליט"א ובהנחת מרן הגאון החזון איש שליט"א החליט להביאו למנוחתו בביה"ח רשוסר שמת מסרטן מאד בחלקה של הסרטן שע"י כ"ק מרן הס"ק זצללה"ה, אהבת ישראל ואור החיים' שע"י נע-נצ.

אנו מקרים שכל אדמורים רבנים ראשי ישיבות וכל בית ישראל יתנו כבוד לתורה ויתאספו בדרית ארון הקודש.

הקהל מתאסף בנמל חיפה ב-9 בבוקר.

משם יביאו את אהה"ק לעיר בני-ברק וינוחו את ארה"ק בשיכון אי' האהה"ח במקום המוקדש לבנין הישיבה. בית ישראל הדמשק אליעזר ומשם לבית החיים.

ויהיר מאת ר' הסב שוכנו של האי סבא קדישא זצללה"ה יגן עליגו ויפקד אחגו בסרה להשועת עולמים.

חסידי ויזניץ בא"י

המודעה על ההלוויה בארה"ק

ברוך' זי"ע להיות באשכבתיה דרבי, התעניין אצלו רבנו על שלום בניו ושאל אותו: **"וואס מאכט זיידי'קו האם?..."**

ב"ג אדר תש"י העלו את ארון הקודש של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ממקום קבורתו בגרוסווארדיין לארץ ישראל. אבי ז"ל עלה לארץ ישראל באותם ימים והיה אמור להיות באותה אניה, יחד עם הגה"צ רבי דוד שפרבר זצ"ל אב"ד בראשוב והרה"ק רבי חיים משאן זי"ע.

הארון היה באניה והקהל נעמד סביב לארון. היה זה בליל שבת והתכוננו להתפלל קבלת שבת. פתאום נלקח הארון והורד מהאניה, כאשר לאחר-מכן התברר שהיתה הלשנה כאילו הבריחו כסף בתוך הארון והשלטונות ביקשו לברר את הענין. בחוץ טיפל בארון הרב שמחה ארנסטר ז"ל. בנמל, הכניסו את הארון למחסן ובמשך כל השבת היתה שמירה הדוקה על הארון, והאניה שעליה היה אבי ז"ל הפליגה לדרכה בלי ארון הקודש.

הרב שפרן, הרב הראשי של רומניה, דאג בקשריו שראש הממשלה שהיתה אשה, תורה לשחרר את הארון לאלתר. כששוחרר הארון, הועלה לאניה אחרת שהפליגה ביום שני והגיעה לחיפה ביום חמישי. היה זה פלא גדול וכל הסיפור לא היה מובן, חסידים נתנו טעם לדבר, שכל זה אירע בכדי שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לא יפליג בשבת, גם לאחר פטירתו מהאי עלמא.



הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע בהלוויה

זכיתי בסייעתא דשמיא מיוחדת להיות בין אותם יחידי סגולה שנסעו במשאית שהובילה את ארון הקודש לבני ברק, וגופא דעובדא הכי הוי: בתוך המשאית היו שני ספסלים צרים, עליהם ישבו הרה"ק רבי יודא'לי מדז'יקוב זי"ע, כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע ועוד כמה מזקני החסידים, ביניהם אבי מורי ז"ל והרה"ח ר' שלמה זלמן שכטר ז"ל. כיון שראיתי את המשאית עוברת לידי בנמל חיפה, תיכף קפצתי עליה והצטופפתי ליד אבי ז"ל.

לעולם לא אשכח איך הרה"ק רבי יודא'לי זי"ע לא הפסיק לבכות לרגע אחד, כאשר כל מהלך הנסיעה שארכה שעתיים ויותר, ישב ובכה מאין הפוגות. בתוך המשאית שררה התעוררות עילאית, שהרי לאו מילתא זוטרתא היא לשבת במרחק נגיעה מארון הקודש של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. זכורני את הרה"ח ר' שלמה זלמן שכטר ז"ל שעמד כל הדרך על רגליו, מצטופף עד כדי כאב מפאת הצפיפות והדחקות, וכשאבי ז"ל הציע לו שישב לידו על הספסל, סירב ר' שלמה זלמן ואמר לאבי ז"ל: **"מעולם לא ישבתי מול הרבי..."**

האחים הקדושים רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע והרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע נסעו במכונית נפרדת. הארון עצמו היה מונח בתון ארון נוסף, כי לפי החוק הבינלאומי ארון קבורה חייב להיות ארון מתכת סגור ומסוגר מכל צדדיו. לגבי הגירסא שיש אומרים שבשעת ההלוויה



העלאת הארון על המשאית בנמל חיפה



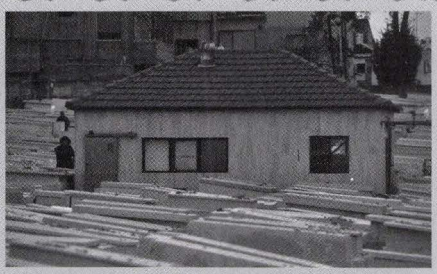
הרה"ח ר' שלמה זלמן שכטר ז"ל

בבני ברק התגלה מקצת מגופו הטהור וראו שהוא שלם, זה לא מסתבר כלל, שהרי הארון היה מונח בתוך ארון ואם גירסא זו אכן נכונה, יתכן שראו את גופו שלם רק בשעת הוצאת הארון ממקום קבורתו בגרוסווארדיין.



הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע עם הרה"ק רבי יודא'לי מדז'יקוב זי"ע בהלוויה

בליל שבת קודש פרשת במדבר ב' סיון תשכ"ג - שבו חל יומא דהילולא רבה של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, סיפר רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע מגודל דביקות החסידים של אביו הק' ברבם הנערץ והנקדש. וכה סיפר: בשנה הראשונה אחרי הסתלקות אבי מורי הק' זי"ע, ישבו חבורת חסידים ואנשי מעשה בעיר סערט. נענה אחד מהם ואמר: **"אם הייתי זוכה לשמוע לכל הפחות עוד פעם אחת מפי הרבי מלכיות זכרונות שופרות, הייתי מוכן לשכב על דף הטהרה".** הפטיר השני לעומתו: **"לי אין השגות גדולות כל כך, לדידי אסתפק בדבר מועט אשר עבורו הייתי מוכן ללכת על דף הטהרה, והוא אם הייתי זוכה עוד פעם להדליק בגפרור את הסיגריה של הרבי..."**



אוהל רבותינו הק' בבית החיים בבני ברק

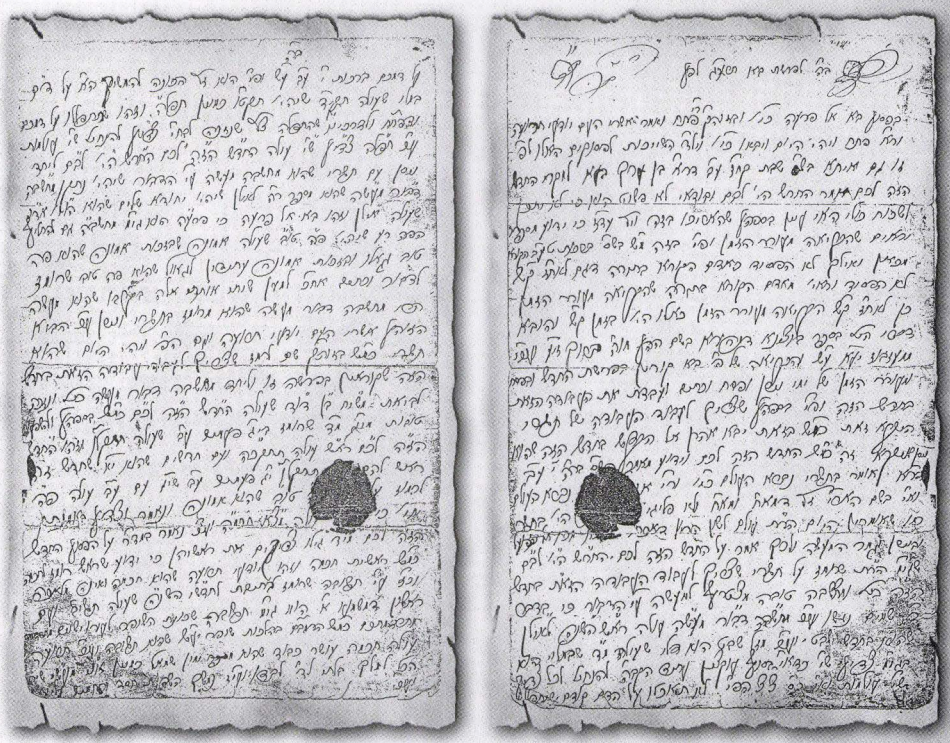
למחרת היום בצפרא דשבתא בעת קריאת התורה בין גברא לגברא, פנה רבה"ק ה'מקור ברוך' לאבי ז"ל שישב בשורה הראשונה מול פני הקודש ואמר לו: **"אחד מבני אותה חבורה, היה החסיד המופלג ר' יחיאל שטוק ז"ל מעיר הליבוקא, אותם חסידים לא אמרו זאת סתם כך, אלא הם היו אכן במדרגה נעלה זו, זיי האבן נישט נאר געזאגט, זיי האבן ממש געהאלטן דערביי..."**

בחיפה התגורר יהודי יקר ושמו הרה"ח ר' משה יעקב ליבוביץ ז"ל, שהיה עוזר לסנדלר בכפר הסמוך לגרוסווארדיין. סנדלר זה היה חסיד ויז'ניץ והיתה לו 'חזקה' להכין מנעלים עבור רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. בכל שנה היה נכנס הסנדלר יחד עם עוזרו ר' משה יעקב לגרוסווארדיין,

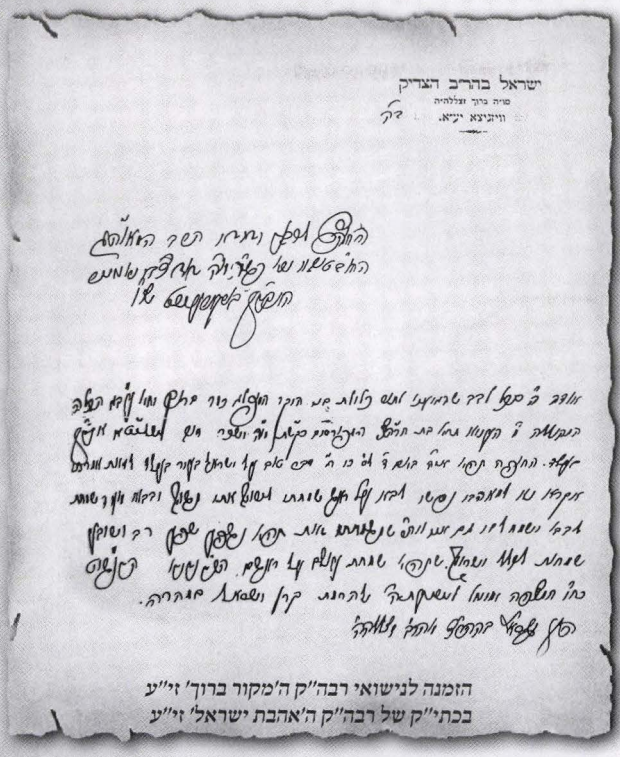
שם באו לביתו של רבנו לקחת את מידות כפות רגליו הטהורות. רבנו ה'אהבת ישראל' היה מניח את רגליו על ברכיו של ר' משה יעקב וכך היו מודדים את המידות. ר' משה יעקב היה מראה לי תמיד את ברכיו בגאווה של קדושה, באמרו: **"דא האט די רבי געלייגט זיינע פוס..."** (כאן הניח הרבי את רגליו הקדושות).

שמעתי מזקני חסידי ויז'ניץ, שלקראת שמחת נישואי רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע שהתקיימה בחצר הקודש בעלזא, התכוננו כמה מאחיו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לנסוע לחתונה, אך כולם חזרו לביתם מסיבות שונות. על הרה"ק רבי פנחס מבורשא זי"ע מספר, שכשהגיע לתחנת הרכבת וראה את הרכבות עמוסות בחסידי בעלזא שנוסעים לחתונה, הגיב ואמר: **"דאס איז נישט פאר אונז"** (זה לא בשבילנו) וחזר לביתו.

אחד מהאחים הק' שהגיע לחתונה בבעלזא, נדחף במשך כל שמחת החתונה ממקום למקום, כי הזיזוהו ממקומו כדי לכבד צדיקים אחרים. בבוקר למחרת החתונה, פנה רבנו ה'אהבת ישראל' אל מחותנו הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע וסיפר לו בצער מה שעשו החסידים



כתי"ק של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לפרשת בא תרע"ג



הזמנה לנישואי רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע
בכתי"ק של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע

לאחיו שהוליכוהו מהכא להתם ומהתם להכא, באמרו: "עד שאחד מאחי הגיע לחתונה, היו צריכים לדחפו ולבזותו כך?!" נענה הרה"ק מבעלזא ואמר: "ולמה לא אמרתם לי זאת אמש בשעת מעשה, אז הייתי מטפל בזה על אתר?!" אמר לו רבנו ה'אהבת ישראל': **"אם הייתי אומר לכם זאת אמש, הייתם מקפידים על זה והייתם מתרגזים על החסידים; למחרת היה כתוב בעיתון המרכזי של וינה** ('בייי די וינ'ער צייטונג') **שהרבי'ס מויז'ניץ ומבעלזא התקוטטו ביניהם במהלך החתונה..."**

שמעתי מאבי ז"ל, שבויז'ניץ לא נהגו לאכול 'קומפוט' בצפרא דשבתא ואם היה מישהו שאכל 'קופמוט' בשבת בבוקר, היה זה סימן שהוא מחמיץ ונהיה מודרני. הטעם לא ידוע לי, אך כך נהגו רבותינו הקדושים.

הרבנית הצדקנית מרת הינדא ע"ה



הנצחת קבורת הרבנית מרת מרים מאניא ע"ה והרבנית מרת הינדא ע"ה באוהל רבותינו הק' בויז'ניצא

שמעתי מאבי ז"ל, שהיה ידוע בקרב החסידים בויז'ניץ שהרבנית הצדקנית מרת ציפורה ע"ה - אשת חבר לרבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע - היה מזגה תקיף, ואילו הרבנית הצדקנית מרת הינדא ע"ה - אשת חבר לרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע - היה מזגה רך ונעים. כאשר נכנסה הרבנית מרת הינדא ע"ה לבית המלכות בעת נישואיה לרבה"ק ה'אהבת ישראל', היו אומרים החסידים ומאחלים בצחות, **שלרבנית הרכה יהיו ילדים כמו הרבנית התקיפה...** [היינו שבני רבה"ק ה'אהבת ישראל' יהיו צדיקים וקדושים כמו בני רבה"ק ה'אמרי ברוך' שנודעו בהפלגת רוממותם].

שמעתי מאבי ז"ל, שהרבנית הצדקנית מרת הינדא ע"ה היתה 'רבי' בפני עצמה. רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה איש מסודר מאד ורצה שהבית יתנהל עם חשבון מדוקדק, בלי לבזבז כסף. אף פעם לא קנו חפצים מיותרים, אלא כשהיו צריכים חפץ כלשהוא, היו קונים אותו בלי בזבוזים מיותרים סביב הקניה. כמו"כ כשבעל-מלאכה ביקש את שכרו, אף פעם לא התווכחו אתו כדי להוריד מהסכום ולבקש הנחה, אלא שילמו לו כמה שביקש.

למעשה, הרבנית ע"ה ניהלה את כל חשבונות הבית לבד, כשהיא עצמה מטפלת בדברים הצריכים תיקון והיתה מזמינה את החייט או את הסנדלר. היא היתה מבשלת במטבח הבית ושלחה אוכל מבושל לכל ילדיה שגרו ב'הויף'.

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה מרבה לשוחח במעלתה ובגדולתה של אמו הרבנית הצדקנית מרת הינדא ע"ה, שהשרישה בהם את הליכות צדיקי בית דזי'קוב. היות ואבי ז"ל היה מהחסידים הראשונים שעוד זכה להסתופף בצל הקודש בהיות רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע מתגורר בויז'ניצא לפני מלחמת העולם הראשונה, היה ה'אמרי חיים' שואל את אבי ז"ל פעמים תכופות: **"שלמה, געדענסט נאך מיין מאמע?"** (אתה זוכר עוד את אמי?) והיה מעלה את זכרה הטהור בדחילו ורחימו.

הרה"ק רבי מנחם מענדיל מווישווא זי"ע בעל 'שארית מנחם'



הרה"ק מווישווא זי"ע בימי חורפו

זכיתי לחזות בפני קדשו של הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע מווישווא, בשנת תרצ"ח, עת בא לשבות בעירנו שאץ ושהה בה שבוע ימים, ואכסנייתו היתה אצל הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע. **היו אלו ימי ספירת העומר ובכל ערב נדחפתי ועמדתי סמוך אליו, כך זכיתי ושמעתי את קולו הנאדר בקודש באמירת הספירה בנעימה יתירה. נוסח נעים ומתוק שעד היום חקוק באוזני, כפי ששמעתי ממנו באותם ימי הוד שהיו אצלנו ימי פגרא מיוחדים.** [עד כדי כך קלטתי היטב את הנוסח של הרה"ק מווישווא, שחבריו של אבי ז"ל היו מבקשים ממני להשמיע בפניהם את נוסח הספירה, באמרם שאני אומר את הנוסח בדיוק כמו שהרבי אומרו...].

לרגל אותה שבת מיוחדת, בה שבת בעירנו הרה"ק מווישווא, באו אלפי חסידים לשאץ לשבות בצילו הטהור, כי ידועות היו השבתות בצל קדשו שהן מעין עולם הבא. לכבוד השבת ההיסטורית הלחינו ניגון חדש - "ממקומך מלכנו תופיע" [המהיר] ובעת עריכת השולחן הטהור, נעמד על השולחן השוחט מדורנא ושר את הניגון בהתלהבות גדולה ועצומה, כאשר כל הקהל מזמרים אתו ביקוד אש,



רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עם בנו הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע

למרות השעה המאוחרת [בערך שתיים לפנות בוקר]. **עד היום עומד לנגד עיני המחזה רב ההוד של עריכת השולחן הטהור שריגש אותי מאד, כי היתה זו הפעם הראשונה שראיתי 'טיש' ארוך כפי הנהוג אצלנו.**

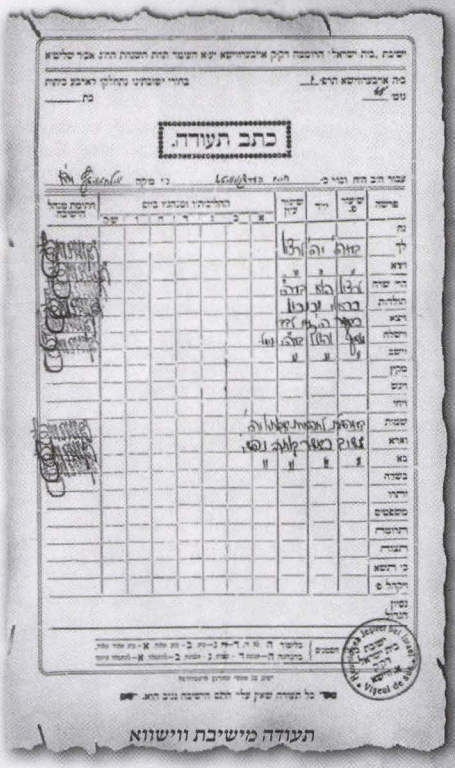
באחד מימי השבוע שאחרי השבת הגדולה, לקחני אבי ז"ל לביתו של רבי חיים משאץ להקביל פני קדשו של הרה"ק מווישווא. היתה זו שעת צהריים וכשבאנו, מצאנו אותו יושב וסועד את ארוחת הצהריים. אבי ז"ל שהיה תלמיד קרוב לרבנו מעת לומדו אצלו בישיבה בויז'ניץ, שוחח אתו תוך כדי אכילה ורבנו הראה לנו הארת-פנים מיוחדת. **אחרי שסיים לאכול, פנה אלי ושאלני: "האסט ליב געלט?"** (אתה אוהב כסף?) **ונתן לי מטבע של עשרה ליי.** שמרתי על המטבע מכל משמר במשך כמה שנים, אך למרבה הצער, אבד לי המטבע היקר והנדיר בצוק העתים, בעת המלחמה, כשברחנו מהכא להתם וחבל על דאבדין דלא משתכחין.



הרה"ק מווישווא זי"ע עם מנהלי הישיבה

הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע היה ידוע ומפורסם במידת זהב מיוחדת, שהיה מנצל את זמנו היקר להתמדה בתורה ועשיית מעשים טובים. היה זה אחד הדברים שעמדו בראש מעייניו ותלמידיו הרבים היו זוכרים תמיד איך בעת לומדם אצלו בישיבה, **לפעמים היה מוותר על הרבה מעשים שנעשו בניגוד לרוחו, אך על ביטול הזמן היה מקפיד עד מאד.** עד כדי כך גדלה מעלת הזמן בעיניו, שמספרים עליו **שהפסיק לעשן באמרו שהכנת הסיגריה לוקחת לו זמן רב וחבל להפסיד את הזמן היקר הזה.**

בתום שנות מלחמת העולם הראשונה, ביקרו באירופה כמה רבנים גדולי תורה, חברי התאחדות הרבנים בארצות הברית. אחד מימי הביקור נועד לבקר אצל הרה"ק ה'שארית


כתב תעודה

תעודה מישיבת ווישווא

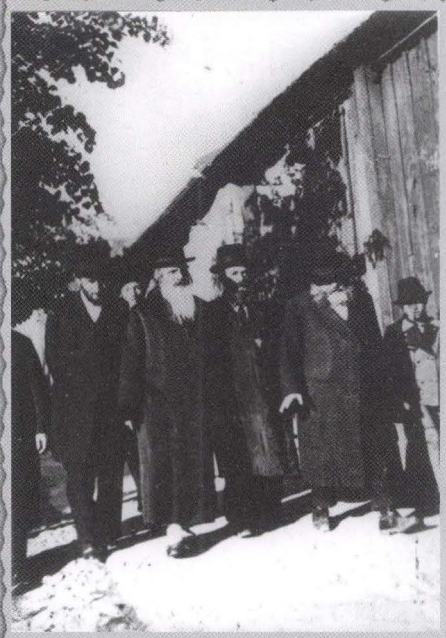
מנחם' זי"ע, **אך כדי שלא יבואו לראות את פני רבנו ריקם, חשבו הרבנים על איזו קושיא חמורה שישאלו אותה בעת בואם לפניו, ביודעם את רב גאונותו וחריפותו של רבנו, שבודאי ישכיל לתרץ את הקושיא כמין חומר.**

ביום הביקור ישב רבנו בחצר בנין הישיבה וסביבו כל תלמידי הישיבה [כדרכם בימי תקופת הקיץ החמים] ועסקו בתורה בקול רעש גדול. כשהרבנים הגיעו לישיבה, קיבלם רבנו בסבר פנים יפות וכיבדם כערכם הרם. בתוך כך, הציגו הרבנים את שאלתם לפניו. כששמע רבנו את קושייתם, נענה ואמר להם **שדבר זה יכולים גם תלמידיו לתרץ בפשטות.** פנה רבנו אל שני בחורים שישבו ועסקו באותה שעה בסוגיא זו והם תירצו אותה בחריפות מדהימה.

טרם צאתם מבנין הישיבה - נענו הרבנים מתוך התפעלות עצומה ואמרו: **"שהרבי מווישווא הוא גאון עצום - זאת ידענו גם ידענו, אולם גאונותם של תלמידיו - לא היתה ידועה לנו עד הלום..."**



תלמידי ישיבת ווישווא בשנת תרצ"ז



הרה"ק מווישווא זי"ע עם אחוזת מרעיו

סיפור נפלא שמעתי מהרה"ח ר' צבי פולק ז"ל, מחשובי תלמידי הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע. בזמן מלחמת העולם השניה, כשבכל מקום בחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, בווישווא עדיין לא נכנסו הרשעים ימ"ש, אבל כבר היו חוקי הגבלה שונים ליהודים, שאסרו עליהם להתאסף יחדיו במסיבה אחת. **אך זה לא מנע ממאות החסידים שהיו קשורים בעבותות אהבה עזים להרה"ק מווישווא, לקיים מנהג אבותיהם בידיהם ולנסוע לימי הרחמים לווישווא לשהות בצילו הטהור של רבם הנערץ.**

הסיפור התרחש בראש השנה שנת ת"ש, עת ביקש רבנו הק' מווישווא לפתוח בתפילת המוספין, התפרצו לתוך היכל בית המדרש שלשה אנשי צבא הונגריים. הבכיר שבהם דפק על השולחן בקול רעש גדול וצעק שהרי החוק אוסר על היהודים להתאסף יחד, לכן על כולם להתפזר תיכף ומיד. רבים מתוך הקהל פתחו במנוסה מתוך בית המדרש לתפוס מחסה מאותם שוטרים רשעים, **אך רבנו שעמד ע"י התיבה והתכונן לתפילת מוסף, אפילו לא הסתובב לראות מה מתרחש מאחורי גבו, אלא המשיך לעמוד במקומו כשפניו מוסבות מול ארון הקודש.**

הקצין המשיך לצעוק פעם או פעמיים בקול מאיים, אך רבנו אינו זע ואינו נע ממקום עומדו. כך נשנה הדבר מספר פעמים, עד שהקצין עבר והלך לו מחוץ לבית המדרש ורבנו פתח בתפילתו הזכה והנרגשת. ויהי לפלא.

רגיל היה הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע לספר מידי שנה, בראש השנה, קודם טבילתו במקוה שלפני תקיעת השופר, את המעשה הנפלא כדלהלן: הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע בעל 'קדושת לוי', רגיל היה לנסוע לעיירות לפני ראש השנה לקבץ את הנדחים בעם ולהחזירם בתשובה שלימה, ואף היה נוסע עמם לאיזו עיר, שם התפלל עמם את תפילות ראש השנה.

פעם אחת הגיע הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע עם בעלי התשובה לקאזניץ ובערב ראש השנה

נכנס אל המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע. אמר לו המגיד: "למחר, אני אתקע תקיעת שופר מוקדם" [כי הרה"ק מבארדיטשוב היה מתפלל בשעה מאוחרת]. אמר לו הרה"ק מבארדיטשוב: "לא, אני אתקע תחילה". למחרת, ביום ראש השנה, כשאמר המגיד מקאזניץ "למנצח לבני קורח מזמור" קודם התקיעות, עדיין התפלל הרה"ק מבארדיטשוב פסוקי דזמרה. כשהגיע המגיד מקאזניץ לתיבות "עלה אלוקים בתרועה", ראה בשמים שישנה מחיצה של ברזל המפסקת והתחיל לפעול לשבור את המסך הזה, ונמשך הדבר כמה שעות. פתאום ראה שנפתחה המחיצה, שאל בשמים: "מה זאת?" ונענה שהרב מבארדיטשוב העמיד כבר את רגלו הימנית בתוך המקוה לפני התקיעות. כששמע זאת המגיד הקדוש, אמר: "אם כן נמתין".

כשסיים רבנו הק' מווישווא זי"ע לספר את המעשה הנפלא הזה, הלכו כל המסתופפים בצילו, כמה מאות אנשים, זקנים עם נערים, לטבול במקוה כהכנה דרבה לקראת תקיעת שופר. כך היה בכל שנה ושנה לפני התקיעות.

שמעתי מהרה"ח הישיש ר' ברוך שטרנשוס ז"ל, שפעם שבת הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע בעיר גורא-הומורא. **בליל שבת קודש ערך רבנו את שולחנו הטהור ברב עם וה'טיש' הסתיים ברן יחד כוכבי בוקר.** בבוקר יום ראשון, פגש ר' ברוך את רבנו בתחנת האוטובוס **כשהוא לבוש עדיין בבגדי שבת** והסיק מכך שמסתמא לא ישן רבנו באותו לילה, לכן נשאר לבוש בבגדיו.

ניגש ר' ברוך אל רבנו ושאל: "הרי אמרו חז"ל (נדרים טו:) "הנודר שלא ישן שלשה לילות מלקין אותו וישן לאלתר", **והנה רבנו הרי לא ישן זה ג' לילות, כיון שמנהגו בקודש היה שלא לשכב לישון בליל שישי כהכנה לשבת קודש**, בליל שב"ק היה ה'טיש' עד עלות השחר ובמוצאי שב"ק קיבל רבנו את הקהל כל הלילה?!" ענה לו רבנו: **"השומר את השבת כהלכתה הוא בחזקת שומר והרי שומר אינו יכול למעול בתפקידו, לישון ולהירדם על משמרתו..."**



הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע בחוסט

הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע היה נודע ומפורסם

בעל
'שארית מנחם'
זי"ע



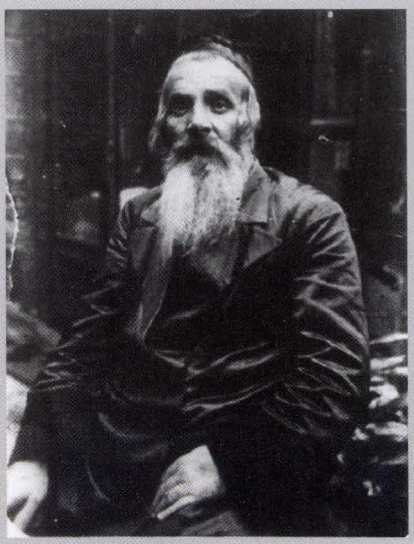
צורת קדשו

בדרשותיו הנפלאות שהיה מוסר בכל מקום אליו הגיע. שמעתי, כי שבעת ששהה בארה"ב בשנת תרצ"ו, השמיע שם קרוב למאה דרשות והיה שם אחד שחשב לעצמו, שמן הסתם הוא חוזר בכל מקום על אותה דרשה, **אך כשהחל לעקוב אחריו והלך אתו לכל מקום שהוזמן לדרוש, נוכח לדעת כי בכל פעם הוא משמיע דרשה חדשה בנויה לתלפיות במשך כמה שעות,** או-אז הבין כי רוח ד' מפעמת בקרבו של קדוש זה.

סיפר לי אבי ז"ל, ששמע פעם את הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע נושא דרשה ובתוך דבריו אמר משפט פלא והפלא: **"היות והקב"ה מקיים את כל התורה כולה, נמצא שמחויב הוא בקיום מצוות קידוש השם..."**

הרה"ק מווישווא זי"ע נושא דברים ברוב עם הדרת מלך

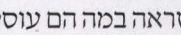




דמותו הקורנת

הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע היה ידוע בחריפותו הרבה ואורייתא קא מרתחא ביה. סיפר לי ידיד בית אבי ז"ל - הרה"ח ר' אביגדור נוסברוך ז"ל משאץ, שבשבת שבע ברכות של הגה"צ רבי אברהם משה באב"ד זצ"ל אב"ד גורא-הומורא - שהתקיימה בראשות רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע וכל בני המשפחה - ראה את הרה"ק מווישווא נטפל לאחד מחסידי ויז'ניץ שדבק קצת בדרכי המזרחי והציונות, ועשה ממנו עפר ואפר בדברי מוסר ותוכחה. [ר' אביגדור הגדיר זאת כך: "ער האט איהם צוריסן אויף שטיקער"].

עוד שמעתי מפי אבי ז"ל על חריפותו הרבה של הרה"ק מווישווא זי"ע, שהיה מעשה באחת השנים כשרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע שהה בויז'ניצא לרגל כ' כסלו, ונותר שם גם אחרי ימי החנוכה כמנהגו בדרך-כלל. באחד הלילות חל 'ניטל' וכמה מבני המשפחה החשובים ישבו בחדר ושיחקו ביניהם 'שחמט'. לפתע נכנס הרה"ק מווישווא לחדר, וכשראה במה הם עוסקים, געה ונזף בהם: **"ככה אתם רוצים להמשיך עליכם את אור הגנוז?!..."** [היה זה מיד אחרי חנוכה] ומיד יצא החוצה וטרק את הדלת.



הייתי קרוב מאד אל הרה"ק רבי חיים יהודה מאיר מווישווא זי"ע, שוחחתי עמו רבות בעניני חסידות וזכרונות מבית ויז'ניץ. הוא סיפר לי דבר נפלא ביותר - שכשהגיע בפעם הראשונה לארץ הקודש, והלך לבקר אצל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע בירושלים, בדיוק באותם ימים התחילו לבנות את בנין הישיבה של חסידי בעלזא בירושלים. בתוך הביקור שח לו הרה"ק מבעלזא דברים אלו: **"וועז אייער טאטע האט געבויט די אינטרנאט אין די ווישווא'ס, האבן מיר געהאט קפידא, היינט גייען מיר בויען א אינטרנאט אין די ישיבה..."** (כשאביכם הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע בנה את הפנימייה בישיבתו בווישווא, היתה לנו קפידא עליו למה הוא עושה כך; היום אנו עומדים לבנות ישיבה עם פנימייה).

הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע היה הראשון והחלוץ שהקים ישיבה בצורה כזו עם פנימייה. בכלל, בכל חבל מרמורוש-בוקובינה לא היו כמעט ישיבות, שלא כמו בהונגריה שהיו ישיבות

רבות עם מאות תלמידים. בחיפה התגורר יהודי חשוב בעל בעמיו, הרה"ח ר' יוסף (יוסל'ה) רוטנשטרייך ז"ל מאפטא. הוא סיפר לי שפעם שאלו אותו איפה למד בבחרותו והשיב: "כל זמן שהיה לי מלמד, למדתי בתלמוד תורה, אחר-כך נכנסתי לבית המדרש ולמדתי לבד..."

[עוד סיפר לי ר' יוסל'ה רוטנשטרייך ז"ל, שאביו ר' הערש, למרות שהיה בעל-בית והתעסק רוב הימים בעבודתו על המחיה ועל הכלכלה, היה תלמיד חכם ולמדן גדול. פעם הגיעה שאלה סבוכה לפני ה'עטרת ישועה', קרא הרבי לאביו ואמר לו: **"הערש'לה, תכתוב את התשובה ואני אחתום עליה..."** אלו היו ה'בעלי-בתים' של פעם].



Conzutul Dr. WIEDER Sighetul Marmației

Anul I, Revista lunară de „DEGEL HATORA" No. 1

מכתב חדשי

דגל התורה

שנה ראשונה — תשרי תרצ"ה

מכתב מוד מרן הגאה"צ וכו' שליט"א

שער חוברת 'דגל התורה' שי"ל ע"י ישיבת 'בית ישראל' בראשות הרה"ק מווישווא זי"ע



בנין הפנימייה בויז'ניצא

הרה"ק רבי חיים יהודה מאיר מווישווא זי"ע
בעל 'זכר חיים'



הרה"ק רבי חיים יהודה מאיר מווישווא זי"ע

כשהגיע הרה"ק רבי חיים יהודה מאיר מווישווא זי"ע בעל 'זכר חיים' להתגורר בתל-אביב, הוקם ועד מיוחד כדי לבסס ולפתח את חסידות ווישווא בארץ הקודש. בתחילה היתה תכנית לפתוח ישיבה ולהכתירו כ'רבי'. דיברו אז שהרה"ח ר' גדליה כהן ז"ל - חסיד ויז'ניץ ותיק ומקורב לרבותינו הקדושים - יהיה הגבאי והמזכיר של הישיבה שתוקם, וכך החלו לקדם ולהריץ תכניות לגבי הועד החדש שהוקם.

באחד הימים, כשנכנס ר' גדליה כהן אל הרה"ק ה'זכר חיים' מווישווא כדי לדבר עמו על ענין ההנהגה, שרוצים להכתירו להיות 'רבי' והוא יהיה הגבאי והמשמש בקודש, אמר לו רבי חיים יהודה מאיר בענוות חן: **"ביי מיר וועסטו נישט האבן אסאך ארבעט, א מענטש וואס האט זיך אליין געוואינט שווערע ארבעט, קען זיך נישט לאזן מער באדינען פון מענטשן"** (אצלי לא תהיה לך עבודה רבה, כי אדם שהרגיל את עצמו לעבוד עבודות קשות, כבר לא יוכל לתת שאחרים



עם כ"ק האדמו"ר מבוהוש ומאנטניא זי"ע

יעבדו בשבילו). לבסוף ממילא לא איסתייעא מילתא ומכל התכניות לא יצא דבר, מפני היותו אדם חלש וחולה כל ימיו. ל"ע לא הותיר אחריו זרע של קיימא. זכותו תגן עלינו.



נואם במסיבת מצוה

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה מכבד מאד את בני משפחת המלוכה - נכדי אביו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. זכורני שפעם שבת אצלו בן אחיו הרה"ק רבי חיים יהודה מאיר מווישווא זי"ע. עמדתי מאחורי כסאו של רבנו ושמעתי איך שמפציר בו לומר תורה בשולחן הטהור, אך הרה"ק מווישווא לא רצה. אמר לו רבנו: **"אם לא תאמר, אצוה לזמר 'הילוכך', למחר תאמר תורה?"** והיה נראה שהוא מסכים לומר מחר.

בסעודה שלישית שוב הפציר בו רבנו לומר תורה ולא רצה. אמר לו רבנו: **"אם לא תאמר, אזמר 'דרור יקרא'..."** או-אז פתח הרה"ק מווישווא את פיו בחכמה ואמר דברי תורה.



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע עם הרה"ק ה'זכר חיים' זי"ע מווישווא

הרה"ק רבי חיים מאיר מויז'ניץ זי"ע
בעל 'אמרי חיים'


צורת קדשו

את הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע ראיתי לראשונה בשנת תרצ"ה או תרצ"ו, בעת שעצר בתחנת הרכבת בכפר 'האטנא'. [ב'האטנא' התגוררו חסידי קאסוב רבים והרה"ק רבי משה מקאסוב זי"ע בעל 'לקט עני', היה מגיע פעמים תכופות ל'האטנא' כדי להתבודד עם בוראו, שם היה מתאכסן אצל חסידו הרה"ח ר' אביש שפרבר ז"ל]. ב'האטנא' היתה תחנת רכבת גדולה ומרכזית, וה'אמרי חיים' עצר בה לתחנת ביניים בדרכו מוילחוביץ לגרוסווארדיין. לפתע הבחנתי שיש בתחנת הרכבת 'רבי' נוסף מלבד הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע - אותו הכרתי מעירנו שאץ. מיד כשראיתיו, הוקסמתי מתואר פני קדשו ואמרתי לכולם: **"איך בין זיינס א חסיד"...**

לימים, סיפר לי אבי ז"ל שנסע אז עם הרה"ח ר' אהרן לייב בסלר ז"ל משאץ - חסיד ויז'ניץ ישיש, שמיד כששמע ר' אהרן לייב שבנו של הרבי הקדוש אמור לעצור ב'האטנא', שכר עגלה ונסע משאץ ל'האטנא' כדי לראות את ה'אמרי חיים'. אבי ז"ל צירף אותי לנסיעה זו, **שם ראיתי, כאמור, את ה'אמרי חיים' בפעם הראשונה בחיי. דמותו הקורנת והיוקדת השפיעה עלי רבות, כי אני זוכר היטב מעמד נורא הוד זה, למרות היותי ילד קטן בן שש שנים בלבד.**

בהיותי בן ט"ו שנים בערך, בחודש תמוז שנת תש"ה, בא הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע לשבות בעירנו שאץ. היה זה מיד לאחר המלחמה וזקנו היה מקוצץ כמעט לגמרי, היה זה מחריד לראותו כך, כולם הביטו עליו בפליאה איך נראית דמות דיוקנו הטהורה בעליבותה. לקראת אותה שבת מיוחדת, השוחט של 'האטנא' שגר בשאץ - הרה"ח ר' יהושע גנוט ז"ל, שהיה גם



בתפילת שחרית ברמת ויז'ניץ

בעל-מנגן, ישב עם קבוצת בחורים ואני בתוכם ולימד אותנו לשיר 'לכה דודי' לכבוד הרבי הקדוש. חזרנו על השיר פעמים רבות במשך השבוע שקדם לבואו של ה'אמרי חיים'.

כשהגיע ה'אמרי חיים' לשאץ, התאכסן בביתו של הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע. את תפילות השבת והשולחנות הטהורים ערך ברב עם בבית הכנסת של העיר. **ס'איז געווען גאר א דערהויבענע שבת. שבת זו עשתה רושם גדול על תושבי שאץ והסביבה, שלא האמינו שאחרי המלחמה הנוראה עוד תיתכן שבת נפלאה כזו.** באו אתו לשב"ק זו, הרה"ח ר' משה שווימער ז"ל והרה"ח ר' פנחס הורוויץ ז"ל.



עם בנו כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע

זוכרני קוריוז מעניין שהיה במוצאי שב"ק, אחרי שכולם נפרדו מה'אמרי חיים', כבר היתה שעת חצות לילה ומישהו תהה בקול: **"נו, צריך להכין 'מלוה מלכה' לרבי! מה מכינים לרבי? בורשט ותפוחי-אדמה, אך מאיפה יביאו בורשט ותפוחי-אדמה בשעה מאוחרת כזו?"** מול ביתו של רבי חיים משאץ, התגורר הרה"ח ר' ראובן טננהויז ז"ל [חותנו של הרה"ח ר' בן ציון שכטר ז"ל מרמת ויז'ניץ חיפה], חסיד ויז'ניץ נלהב. מיד הלכו אליו וה'אמרי חיים' אכל אצלו סעודת מלוה מלכה. [ה'אמרי חיים' נסע באותה תקופה לכמה עיירות בחבל בוקובינה, כדי לחזק את שארית הפליטה ולהחיות את העצמות היבשות].

סיפר לי המשב"ק הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס הי"ו, ששמע מפי קדשו של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, על תקופת ילדותם בויז'ניץ, כי פעם בהיותם ילדים קטנים הלכו לנהר ללא רשות וכשחזרו לביתם גערה בהם אמם הרבנית הצדקנית מרת הינדא ע"ה על שהלכו בגפם ללא רשות וללא ליווי מבוגר. העונש החמור ביותר שיכל להיות, היה בכך שהכניסה אותם לחדר אביהם הק' רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע שאמר להם בתקיפות כשהוא סופק את כפיו בצער: **"וויי געוואלד, וואס הייסט דאס, נישט פאלגן א מאמע?!..."** (איך יתכן דבר כזה, שלא לשמוע בקול אמא?!). הפטיר ה'אמרי חיים' ואמר, **שעד היום עדיין מהדהד משפט זה באוזניו וחקוק הוא היטב בעצמותיו - "וואס הייסט דאס, נישט פאלגן א מאמע?!..."**



הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע מלווה חתן לחופתו, מימין הרה"ח ר' שלמה זלמן שכטר ז"ל

שמעתי מאבי ז"ל: בליל יו"ט שמחת תורה, היה נהוג בויז'ניץ שמכרו את העליות לתורה ובעלית שלישי היו מכבדים את רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. היתה תקופה שהיה מחסור גדול בחצר הקודש ורבנו קרא לבנו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע [שהיה האחראי הרשמי על כל הענינים הכלכליים בויז'ניץ] וביקש ממנו **שבשנה זו לא יתן לו את העליה השלישית, כי רצונו שימכרו את העליה בכדי שיהיה כסף בקופת בית המדרש.** רבנו ה'אהבת ישראל' הוסיף לומר לו בתקיפות מעושה: **"אם לא תשמע בקולי, אכעס עליך"...** אך, כמובן שה'אמרי חיים' לא מכר את העליה השלישית וקרא לאביו לעלות בה...

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה מדבר הרבה בגנות הגאווה, כל פעם שהיה מדבר על הכבוד המדומה, היה מתלהב ביותר. שמעתי מפי קדשו איך שתיאר פעם בצחות לשונו, חסיד שוטה שחשב להיות בעל מדרגה וראה בספרים הקדושים שאם מתענים ומסתגפים ארבעים לילות מקבלים רוח הקודש. התחיל האיש להתענות ולהסתגף למטרה זו ועד מהרה הדבר נודע לליצני העיר שעקבו אחריו עד ליל הארבעים, אז עלו לגג בית המדרש עם 'פומיינצע' [גיגית

מלאה מים שנועדה לנטילת ידים אחרי בית הכסא], שם עשו חור בתקרה **ובהגיע שעת חצות, קראו לו מלמעלה: "משה", "משה". כששמע האיש איך שקוראים את שמו מלמעלה, נחרד לקראת הקול הקורא אליו ואמר בדחילו ורחימו: "הנני", "הנני" אז שפכו עליו הליצנים את כל הגיגית דרך החור שבתקרה ושאלו אותו: "נו, האם יש לך כבר רוח הקודש?!..."**

כך האריך ה'אמרי חיים' בתיאור משעשע זה, איך היה נראה האיש אחרי ששפכו עליו את הגיגית ועד כמה נעצב אל לבו בראותו שנכזבה תוחלתו, אך בדיוק כך נראים בעלי הגאווה שבטוחים בצדקתם ואין אחר בלתם.



הרה"צ רבי נפתלי חיים אדלר זצוק"ל מצית סיגריה להרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה רגיל לומר דברי צחות כיד ד' הטובה עליו. זכורני מעשה בעת ששבת בחיפה לרגל שמחת ה'שלום זכר' לנכדו - כ"ק אדמו"ר מדז'יקוב-ויז'ניץ שליט"א. הרה"ח ר' זלמן שפירא ז"ל ואני, היינו אחראים על העליות ועשיתי 'מי שברך' לכל העולים לתורה. עד עליית שישי עלו רק בני משפחת המלוכה וכמובן שכל אחד מהם אמר: "בעבור שפלוני ציוה לברכו". בעליית שישי עלה ה'אמרי חיים' ואחרי שעלה לתורה ועשיתי עבורו 'מי שברך', אמר לי בצחות לשונו: **"אני רואה שכאן 'ציוה לברכו' הוא מטבע עובר לסוחר, תגיד שאני נותן חמש פעמים 'ציוה לברכו'..."**

היתה תקופה שדודי הרה"ח ר' מענדיל קאפיל ז"ל מקרית-אתא [היה דודי משני הצדדים, בהיותו אחיו של חותני הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל וזוגתו היתה אחות אבי הרה"ח ר' שלמה ז"ל] נפל למשכב והרופאים קבעו שחלה במחלה קשה ל"ע. באחד הימים התקשר אלי חותני ז"ל וביקש שאסע לבני ברק אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, להזכיר לפניו את צרתו הגדולה של אחיו ר' מענדיל.



מעמד סיום מסכתא בביהמ"ד שאץ ויז'ניץ בראשות רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, בקדמת התמונה נראה דודנו הרה"ח ר' מענדיל קאפיל ז"ל

נסעתי לבני ברק עם דודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל, שכתב קוויטל ונתן פדיון בסכום עצום כדרכו [תמיד היה נכנס לקודש פנימה אל רבותינו הקדושים עם פדיון נפש נכבד ביותר]. ה'אמרי חיים' לקח את הקוויטל, עיין בו והניחו על השולחן. ראינו על פניו שהמצב אינו טוב. כיון שראיתי בכך, פניתי ואמרתי בתחנונים: **"רבי! הלא ר' מענדיל הוא חתנו של זקני החסיד הנודע רבי משה מיכל קוסטינר ז"ל, שהיה חייל נאמן בצבא ויז'ניץ, נו, וצדקתו לבני בנים?!..."** רבנו הביט לעברי, לקח שוב את הקוויטל בידיו ובירך שתהיה לו רפואה שלימה. כעבור ימים אחדים יצא דודי ר' מענדיל מחליו ועוד האריך ימים רבים.



בקריאת קוויטל

באותה שעה סיפר לנו ה'אמרי חיים' זי"ע על הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, שבימיו היה אחד חולה מסוכן שכל הרופאים התייאשו ממנו והיה נוסע לכל צדיקי דורו לבקש מהם שיעתירו בעדו לרפואה שלימה, אך ללא הועיל. כשהגיע החולה לקאריץ, הצליח הרה"ק מקאריץ לפעול ישועה עבורו למעלה מדרך הטבע ונרפא באורח פלא. כעבור זמן סיפר הרה"ק מקאריץ איך הצליח לפעול ישועה מופלאה כזאת נגד כל הסיכויים: כשהלך לדפוק על שערי חיים, נענה שכבר אבדה תקוותו של החולה מארץ החיים ושערים אלו סגורים בעדו. או-אז הלך לדפוק על שערי פרנסה וביקש שיתנו שפע פרנסה לחולה זה ונתנו לו. כך הצליח הרה"ק מקאריץ לרפאותו כדי שאכן יזכה לקבל את ההשפעה שהובטחה לו, באמרו: **"אין הימל איז נישט דא קיין ריקצוג"** (בשמים אין נסיגה), **ומכיון שהסכימו להעניק לו שפע פרנסה, כבר לא יכלו להתחרט והיו חייבים לתת לו גם חיים.** סיים ה'אמרי חיים' ואמר לנו בחיוך: **"אתם יודעים שאנחנו 'קאריצ'ע אייניקלעך'..."**



הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בשמחת נישואי נכדו
מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א, מימין נראה זקננו שליט"א

כעבור שבוע היה חותני ז"ל בבני ברק בקודש פנימה וה'אמרי חיים' אמר לו בטרוניא: **"דיין לייבל'ה איז געקומען צו מיר מיט כוח..."** (חתנך לייבל'ה הגיע אלי בכוח). חותני ז"ל התקשר אלי מיד לברר ולשאול מה כבר עשיתי אצל הרבי, עד שהתבטא כך...

אבי ז"ל היה נוסע פעמים רבות לבני ברק, לשחר פני קדשו של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע. פעם אחת כשנסע אבי ז"ל לבני ברק בימות החול, נכנס לקודש פנימה לקבלת שלום והגיש לפניו קוויטל בצירוף פדיון נפש. אמר לו ה'אמרי חיים' בחיבה יתירה: **"שלמה, הרי אני ואתה הם כמו ישששכר וזבולון**, אתה עושה את עבודתך במשך שעות היום ואני צריך בשכר זאת להשפיע עליך כל טוב, שפע רחמים וחסדים; והנה אם לא מצליח אצלך כמו שצריך, אזי אתה מגיע אלי בטענות שאני לא מתנהג כראוי וכיאות, **אלא שאתה מתבייש לצעוק עלי בקולי קולות על התנהגותי, אז אתה כותב לי בקוויטל שאעשה תשובה..."**

לקח ה'אמרי חיים' את ידיו של אבי ז"ל שהיו מחוספסות מחמת העבודה הקשה שעבד, ליטף אותם ואמר בחיבה: **"לך יש ידיים נקיות, לא ידיים מלוכלכות כמו שיש לי..."**

אבי ז"ל היה מקורב מאד אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, בהיותו בן לבית אבותיו החסידים, הישרים והדבוקים לבית ויז'ניץ מדורי דורות ואף הוא עצמו היה מקושר לרבנו בלב ונפש. פעם אחת שהה הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בעיר נתניה למנוחת הנפש ויצא הקול בין החסידים שלא כדאי לבוא לנתניה אל הרבי, כי ממילא לא יניחו הגבאים להיכנס לקודש פנימה, מחמת חולשת הרבי כי רבה היא.

שמועה זו לא השפיעה מאומה על חסיד נלהב כאבי ז"ל, שחפץ מאד לנסוע אל ה'אמרי חיים' ואכן קם ונסע לנתניה. בהגיעו לשם ראה, שהדברים אינם נכונים כלל וכלל, וכל החפץ להיכנס הרשות נתונה בידו. בהיותו מקורב אל הקודש, סיפר אבי ז"ל בפניו מה ששמע מפי החסידים שלא יניחו אותו להיכנס אל הרבי. אמר לו ה'אמרי חיים' בצחות לשונו: **"שלמה, האם אתה מכיר דבר כזה בויז'ניץ - שלא יניחו לחסיד להיכנס אל הרבי?! ומלבד זאת, הרי גם אם באמת לא היו מכניסים אותך אלי, כלום לא היית שובר את הדלת ונכנס?!..."**



הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע עם רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע והגה"צ ראש הישיבה זצוק"ל בשמחת נישואי כ"ק אדמו"ר משאץ ויז'ניץ שליט"א

פעם אחת כשנכנס אבי ז"ל בקודש פנימה אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע - התלונן על כך שהיצר הרע מפריע לו מאד ואינו נותן לו מנוח אפילו לרגע אחד, גם לעת זקנותו. אמר לו ה'אמרי חיים' בצחות: "הסכת ושמע! אני הייתי יושב ולומד בביתי, לפתע ראיתי את היצר הרע יושב סמוך אלי ומנסה להפריע לי. שאלתי אותו מה הוא עושה כאן אצלי בבית והשיבני שהוא חבר וידיד קרוב שלי משכבר הימים. הוספתי לשאול אותו, ממתי אנחנו חברים והרי אינני מכירו כלל. השיב לי היצר הרע בעזות: **"הרי למדנו יחדיו בישיבה, איך אתה מתנכר אלי ואומר עכשיו שאינך מכירני?!..**

הכרתי את החסיד המופלג ר' יהושע שלזינגר ז"ל מקרית ויז'ניץ, שהיה מבני חבורת החסיד המפורסם, גבאי הצדקה רבי דוד לייב שווארץ זצ"ל ומגדולי חסידי הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע.

דבקותו ברבו הק' היתה גדולה מאד, ומעשה שהיה כך היה: בעת שקראו לו להתייצב בלשכת הגיוס, לא שם לבו לכך, עד שהתחילו להגיע לביתו מכתבי אזהרה, או-אז הלך אל ה'אמרי חיים' להתייעץ עמו כדת מה לעשות. אמר לו ה'אמרי חיים': **"פאר קיין תל-אביב און שטעל דיך"** (סע לתל-אביב ותתייצב). נסע ר' יהושע לתל אביב, ירד מהאוטובוס בתחנה המרכזית, **נעמד שם לכמה רגעים ומיד חזר לבני ברק, שהרי כך ציוה אותו הרבי ולא יותר...**

אגב אורחא, אספר מקרה מעניין שאירע לי עם ר' יהושע שלזינגר ז"ל: לפני עשרות שנים, ביום ב' חשון אחרי שחזרתי מציון קדשו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, הלכתי להתפלל תפילת מנחה בבית המדרש 'בית הלל' ועברתי לפני התיבה לרגל היא"צ של אבי ז"ל. באמצע חזרת הש"ץ, שמתי לב שמישהו ניגש לעברי ומביט על פני, אך כיון שהייתי באמצע התפילה, לא הבחנתי מיהו זה. אחרי התפילה ניגש אלי ר' יהושע ונתן לי שלום עליכם באמרו: **"איך האב געהרט 'א קוסטינר שמונה עשרה'** (שמעתי שמונה עשרה של 'קוסטינר') **ובאתי לראות מי המתפלל..."**



בכותל המערבי, משמאל נראה הגה"ח רבי אשר יונה וויינברגר זצ"ל

אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע באו פעם לחג הפסח, קבוצת חסידים מחוץ לארץ **והיות שעז היה חפצו לערוך שוב את ה'סדר נאכט', ישב לסעוד איתם כשערכו את ליל הסדר השני ולא נתן לאחרים להיכנס פנימה.**

אבי ז"ל נסע פעם לבני ברק אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, אחרי שה'אמרי חיים' חזר משהות ארוכה בארה"ב לטובת בניית קרית ויז'ניץ. כמובן, שהכסף שהביא אתו לא היה מספיק ויצאה השמועה כי חסידי ויז'ניץ בארה"ב מסכימים לגייס כספים לטובת המוסדות, בתנאי שהרבי יחזור אליהם שוב ויערוך אצלם את ה'סדר נאכט', אך ה'אמרי חיים' סירב ואמר שלא קונים אותו עם כסף.

כשהגיע אבי ז"ל לביתו של ה'אמרי חיים', נכנס קודם אל הרבנית הצדקנית מרת מרגלית ע"ה ואמר לה: **"איך הער זאגן, אז דער רבי וויל נאך אמאל פארן קיין אמריקה"** (אני שומע, שהרבי רוצה לנסוע שוב לארה"ב). אמרה לו הרבנית בשנינות: **"איצ'ה דוד וויל..."** (המשב"ק ר' יצחק דוד רזמוביץ ז"ל רוצה).

זכורני, שנה אחת, בערב ראש חודש שבט, נסעתי עם עוד כמה חסידים ואנשי מעשה מחיפה לעיה"ק טבריה, שם שהה הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע למנוחה. בקבוצה ההיא היו גם הרה"ח ר' ברוך שטרנשוס ז"ל והרה"ח ר' זאב מכלוביץ ז"ל, הרבנית מרת הינדא אדלר ע"ה [בתו של ה'אמרי חיים' ואשת הרה"צ רבי נפתלי חיים אדלר זצוק"ל] ולהבחל"ח הרה"ח ר' קלמן שטעקל הי"ו.

כשהגענו לטבריה, שמנו פעמינו למלון 'הלר', שם שהה רבנו למנוחה, אך כשהגענו לשם נאמר לנו כי הרבי נסע ל'חמי טבריה'. נסענו ל'חמי טבריה' וחיכינו שרבנו יצא משם. כעבור זמן מה, יצא רבנו וצהל מאד לקראתנו כשהוא נותן 'שלום עליכם' לכל אחד בחביבות רבה. לאחר קבלת 'שלום', עמדנו ושוחחנו עם רבנו כשכולנו עומדים בצורת חצי גורן מולו ואני עמדתי בדיוק מול פניו הקדושות. לפתע, באמצע שיחתנו, תפס רבנו בחליפתי בחזקה ומשך אותי אליו בבהלה, כשהוא אומר לי: **"עומד שם מישהו שרוצה להוריד לי את הפנים..."** התברר שעמד שם תייר שרצה לצלם את רבנו, ורבנו משך אותי אליו כדי שאסתיר אותו מעדשת המצלמה.

כשהגענו למלון 'הלר', התיישבנו לדבר עם רבנו על הנעשה והנשמע בחיפה וביקשנו ממנו שלפני חזרתו לבני ברק, יבוא לעשות את השבת בחיפה, היות ורבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע נמצא בימים אלו בשוויץ למנוחה. אך רבנו סירב באמרו בצחות: **"ומה יגיד העולם? אחיו נסע מחיפה והוא בא לקושש חסידים אצלו בבית; לא, אין לזה מקום!"** בתו הרבנית אדלר ע"ה הוסיפה להפציר



בביקור ברמת ויז'ניץ

באביה הק' שיואיל בטובו לבוא לשבות בחיפה ויבקר אצלה בבית, אך רבנו עמד בסירובו ואמר לה: "ד' יעזור שתעשו שמחה במהרה ואבוא אליכם הביתה". ואכן, לתקופת השנה נולד להם בנם כ"ק אדמו"ר מדז'יקוב-ויז'ניץ שליט"א, וה'אמרי חיים' הגיע לשבות בחיפה לרגל שמחת ה'שלום-זכר'.



כ"ק אדמו"ר מדז'יקוב-ויז'ניץ שליט"א בביקור אצל זקננו שליט"א

סיפר לי אבי ז"ל, שכל בניו הקדושים של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, הן בהיותם בחורים והן בהיותם אברכים, **היו מסתובבים בין קהל אנשי שלומנו לאסוף כספים לצרכי צדקה, בעיקר במועדים ובימים טובים.** לכל אחד מהם היו חסידים קבועים שהיו נותנים לו את התמיכות עבור עניי העיר. **הרבנית הצדקנית מרת מרגלית ע"ה** [אשת חבר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע] **היתה מומחית בגיוס כספים לצרכי צדקה והיתה מתווכחת עם הגבירים ומבקשת מהם עוד ועוד...** גם בשנים מאוחרות יותר, בקרית ויז'ניץ בבני ברק, היתה ידועה הרבנית הצדקנית מויז'ניץ ע"ה בנתינותיה הנכבדות לצרכי צדקה.

סיפר לי הרה"ח ר' בערל ולצר ז"ל, שהיה פעם בחיפה אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע והתעניין אצלו אודות מנהגי אחיו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע. בין הדברים שח ה'מקור ברוך' זי"ע ואמר לו: **"אם יספרו לי שאחי הק' ערך את שולחנו הטהור בתשעה באב, לא אתפלא..."**

זכורני שהרה"ח ר' בנימין מינץ ז"ל עשה פעם תערוכת חסידות, אשר כללה הרבה חפצים עתיקים של צדיקי הדורות, כדי שאנשים יבואו ויתרשמו לנוכח המראות המיוחדים. כשהגיע ר' בנימין אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע וביקש ממנו חפצים מאבותיו הק', סירב ה'אמרי חיים' ולא הסכים לתת לו דבר, בשום פנים ואופן.

כשניסו לשכנע את ה'אמרי חיים' שיתן חפצים לתערוכה, כי זה יועיל לדרך החסידות



עם בנו כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ-מאנסי שליט"א

שיזכרו שהיא עודנה קיימת בדורנו גם אחרי המלחמה, הגיב ה'אמרי חיים' ואמר: **"דער חסידות אין ארץ ישראל בליעהט, וועט ס'וויל זעהן דאס, זאל קומען זעהן..."** (החסידות בארץ ישראל פורחת, מי שרוצה לראותה, שיבוא לראות). והוסיף לומר, שתערוכה עושים על דבר שעבר מן העולם, כדי שיזכרו מה היה פעם, אך החסידות שנמצאת כאן כיום, אין צורך לעשות לה תערוכה.

בחיפה התגורר יהודי שהשתייך למשפחה של חסידי אנטניא נלהבים, אך הוא עצמו היה מודרני. לפני המלחמה התגוררו בוינה ולאחריה עלה לארץ ישראל. [הוא שימש בעל תפילה קבוע באחד מבתי הכנסיות בחיפה כל חודש תשרי]. היה לו בן יחיד, אותו שלח ללמוד בבני ברק בישיבת פוניבז'. שנה אחת לא הוזמן להתפלל בבית הכנסת בו היה מתפלל בקביעות והחליט לנסוע לבני ברק כדי לשהות עם בנו בישיבה בראש השנה.

הוא סיפר לי שבליל יו"ט עלה לשיכון ויז'ניץ כדי לראות את הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, שהרי בכל זאת היה בו ניצוץ פנימי לבית ויז'ניץ. כשניגש אל ה'אמרי חיים' ונתן לו שלום, קיבלו ה'אמרי חיים' בחביבות כדרכו בקודש, אך הביע את תמיהתו בפניו באמרו לו: **"מה לידידי בביתי, הרי אתה בעל תפילה בחיפה?!"** התחכם האיש ואמר בתמימות מעושה: "הרי הגעתי אל הרבי לראש השנה..." נענה ה'אמרי חיים' בחיוך ואמר לו פתגם בשפה האוסטרית שתרגומו ללשון הקודש הוא: **"אנחנו לא כאלו טפשים, כמו שאנחנו נראים..."**

כשהייתי פעם משובתי שבת בצילו הטהור של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, פתח ואמר ב'מיטאג-טיש', שזה פלא גדול מה שאומרים בזמירות ליום השבת - "יגלה לן טעמי דבתריסר נהמי דאינון את בשמיה כפילא וקלישא", שמחבר הפיוט האר"י הקדוש זי"ע שואל ומבקש לדעת את סוד הטעם שיש לבצוע על י"ב חלות כמו במקדש ותוך כדי דיבור הוא



בחתונת הרה"צ רבי מרדכי אדלר זצ"ל

משיב ועונה, שתריסר החלות מרמזות על אות וא"ו הנמצאת בשם הוי"ה, שהיא וא"ו כפולה שביטויה קליל, **אם-כן תמוהה היא שאלתו בעוד שהוא עונה תיכף ומיד את התשובה.**

אבי ז"ל היה פעם בתשעה באב נדחה [החל ביום ראשון] אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בבני ברק. בבוקר, אחרי התפילה, כשחזר הביתה אמר לנו: "הרבי אמר כעת אחרי הקינות, **שכל האברכים ילכו הביתה וכל הנשים הצעירות ילכו לאכול..."** (אלע יונגעלייט זאלן גיין אהיים, און אלע יונגע ווייבער זאלן גיין עסן).

במלחמת ששת הימים נערך גיוס כללי לצבא ובסיום המלחמה, נסעתי לבני ברק ביום ב' סיון להתפלל על הציון הקדוש של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. אבי ז"ל נסע כבר בבוקר ואני נסעתי אחר הצהריים. אחרי התפילה על הציון, הלכתי לביתו של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, שם ראיתי כי אף לא אחד נמצא והדלת פתוחה לרווחה.



בחופת כ"ק אדמו"ר משאץ ויז'ניץ שליט"א,
מימין נראה רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ומשמאל נראה זקננו שליט"א

יום קודם לכן שחררו את עיה"ק ירושלים והדרכים היו עדיין בחזקת סכנה. כל מי שנכנס לבית, קרא לו ה'אמרי חיים' מרחוק בקול גדול: **"הו, שלום עליכם, מזל טוב לכולנו".** כשנכנסתי לקודש פנימה, אמר לי ה'אמרי חיים' בצחות לשונו: **"הו, ידעתי שתגיע לכאן..."** אמרתי לו

בביטול: "מי אני ומה אני". אמר לי בשחוק: **"אל תחשוב שיש לי רוח הקודש, פשוט מאד, אביך ר' שלמה היה כאן קודם וסיפר לי שאתה בדרך לכאן..."**

אבי ז"ל שאל פעם את הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע אודות גיסי הר"ר יוסף דינור ז"ל, כי רצה לפתוח חנות ושלח את אבי ז"ל להתייעץ עם ה'אמרי חיים' על כך. ה'אמרי חיים' שאל את אבי ז"ל: **"ווי איז ער?"** (להיכן הוא משתייך?). השיב אבי ז"ל, שהיה בעבר חסיד סיגעט, אבל אחרי המלחמה איבד את הקשר לסיגעט ושוב אינו משתייך לשם. אמר לו ה'אמרי חיים': **"איך האב נישט ליב געבן אן עצה וועז אנדערע ענטפערן אויך"** (אני לא אוהב לתת עצה כשיש מישהו אחר ששואלים אותו גם את אותה שאלה). רק אחרי שאבי ז"ל הסביר שוב שכבר אין לו שום שייכות עם סיגעט, נענה ה'אמרי חיים' ואמר מה שאמר.



עם הגאון רבי אברהם משה באב"ד זצ"ל

פעם, באחד מיומי דפגרא, הייתי אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע וחיכיתי בתור להיכנס אליו לקודש פנימה. מתוך חדרו של ה'אמרי חיים', היתה דלת נוספת שהובילה אל תוך הבית פנימה. בעת שחיכינו בתור והדלת היתה פתוחה, נכנס פתאום מבעד לדלת השניה שבתוך החדר, הגה"צ רבי אברהם משה באב"ד זצ"ל אב"ד גורא-הומורא, שהיה בן-בית ומקורב ביותר אצל ה'אמרי חיים'.

כשראה אותו ה'אמרי חיים', צהל לקראתו ואמר לו בצחות לשונו הנודעת: "הו, שלום עליכם הומור'ר רב, טוב מאד שבאתם. תראה איך יש כאן 'עולם' כ"כ גדול, **איך קען זיך נישט באפארען** (אני לא יכול להשתלט על כולם), **ווייסטו וואס?** (יודע מה?) **מאך דיר א פליאלע** (תעשה לך סניף נוסף) **ותקבל את הקהל בחדר השני, את הקוויטלאך אני מרשה לך לקחת, אבל את הפדיונות תיתן לי..."**

סיפר לי אבי ז"ל שהיה פעם בשולחנו הטהור של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע במוצאי פורים

ועמד מאחורי כסא כבודו, כדרכו מאז ומקדם. במהלך ההצגה שהתקיימה על השולחן, חיקה הבדחן הנודע - הרה"ח ר' ברוך מרדכי גייגר ז"ל את ה'אמרי חיים' והציג את עצמו כמו הרבי העושה כעת 'טיש'.


בערוב ימיו

באמצע ההצגה, הסתובב ה'אמרי חיים' לאחוריו ופנה אל אבי ז"ל בהקנטה: **"דו זעהסט אז מען מאכט פון מיר חוזק, און עס גייט דיר גארנישט אן..."** (אתה רואה שעושים ממני צחוק ולא אכפת לך כלום)... אבי ז"ל היה איש תמים ואף פעם לא אהב שעושים צחוק מהרבי, לא רק בגלל שזה נוגע בכבודו של הרבי, אלא מטבעו היה שונא דברים אלו, לכן נענה ואמר: "זה מפריע לי מאד, אך מה אני יכול לעשות?!" השיב לו ה'אמרי חיים': **"החילונים, במשך כל השנה מתפוצצים ויוצאים מעורם בהשתוללות פרועה; בנינו היקרים לעומתם, מאופקים כל השנה ועוסקים בתורה, פעם אחת בשנה נרשה להם קצת להשתולל..."**

בימי ה'שבעה' על רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, נסעתי לבני ברק בראש קבוצה מטעם המועצה הדתית של עיריית חיפה, לנחם את אחיו אהובו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע. במהלך שהותנו שם, הגיע כ"ק אדמו"ר מצאנז בעל 'שפע חיים' זי"ע לנחם את ה'אמרי חיים'.


הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע עם כ"ק אדמו"ר מצאנז זי"ע

בתוך דבריו סיפר ה'שפע חיים', שזקנו הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע מצאנז, הלך פעם לבקר אחד מחסידיו ור' יעקב שמו, ששכב על ערש דוי ונטה למות. כשנכנס ה'דברי חיים' לבית החולה, פנה אליו ושאל אותו: "יענקל, יענקל, וואס טוסטו?" השיב ר' יענקל ואמר: "די לאפטוטערס זענענן ביי מיר געווען, און זיי האבן מיר געזאגט טוהן

תשובה (אנשי החברא קדישא היו אצלי ואמרו לי לעשות תשובה); אמרתי להם כך: "אם אמשיך לחיות, בודאי אמשיך לחטוא ואם אמות, ממילא לא אחטא..." כשסיים ה'דברי חיים' את ביקורו אצל החולה ויצא מן הבית, אמר לחסידים שסובבוהו כחומה: **"ליענקל אין מה לחשוש, שאם ימשיך לחיות יחטא".** כנראה שהיה חסיד בעל מדרגה.

כך סיפר ה'שפע חיים' ל'אמרי חיים' בדברי ניחומיו באותה שעה.



האחים הקדושים זי"ע בריקוד

זכורני היטב איך הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה שבור ורצוץ מהסתלקותו של אחיו אהובו רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, הוא התבטא באותם ימים בכאב רב ואמר: **"מיר זענענן געווען עלעוו געשווייסטערס, יעצט בין איך געבליבן אליין"** (היינו אחד עשר אחים, כעת נשארתי לבדי).

זכיתי להיות פעמים רבות משובתי שבת במחיצת קדשו של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, בהיותו בערי הקודש צפת וטבריה, למנוחת נפשו הטהורה. פעם אחת אף הקלטתי אותו באמירת 'הודו לד' כי טוב' בערב שבת. בדרך כלל, במקומות אלו לא ערך את שולחנו הטהור בליל שבת, רק אכל את סעודת השבת יחד עם הקהל.

פעם כשהיה ה'אמרי חיים' בעיה"ק טבריה ת"ו במלון 'הלר', שכרנו חדר באותו מלון ובאנו לשבות בצילו. בליל שב"ק אכל אתנו רבנו את הסעודה ואחריה היה 'באטע' קצר, אליו באו רבים מתושבי העיר וביניהם ראש המועצה הדתית. אחרי ה'באטע', עמדתי בלובי המלון עם אחי הגדול הרה"ח ר' נחמיה ז"ל ושוחחנו. פתאום ירד ה'אמרי חיים' מחדרו בקומה העליונה [כשהוא לבוש רק עם הוועסט בלי הקפטן] ואמר לנו בצחות לשונו ובלשון סגי-נהור: **"מן הסתם אתם רוצים לעשות כאן 'באטע', אני מבקש ממכם שתתחשבו בי, אני אורח כאן ואל תפריעו לי..."** וכך נשאר לזמר איתנו עוד כמה מזמירות השבת. יחד אתנו היו אז המשמשים בקודש, הרה"ח



הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע מנשק את
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בילדותו

ר' יצחק דוד רזמוביץ ז"ל ויבלח"ט הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס הי"ו.

שמעתי פעם אמרה נאה מפי קדשו של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע: **"אברכים נוטים בדרך כלל לזלזל בחותנם ואיני מבין אותם, וואס איז שלעכט נאך א טאטע?!"** (מה רע שיש עוד אבא?!).

רבותינו הקדושים, צדיקי בית ויז'ניץ היו 'בעלי-תפילה' נפלאים ביותר, כאשר כל עין מצפה וכל אוזן כרויה לשמוע קול תפילתם הנעים בעוברם לפני התיבה בשבתות וברגלים, ורבים השיבו מעוון בקולם - קול ד' יחיל מדבר. הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שבת פעם במקום נופש ובדרך כלל בהיותו מחוץ לביתו למנוחה, היה שולח מישהו להתפלל לפני התיבה ב'שוכן עד', אך שם היה מישהו שרצה מאד להתפלל לפני התיבה וכנראה שה'אמרי חיים' ראה עליו שאינו ראוי, לכן אמר לו בצחות: **"דו האסט ליב דאוועגען ביים עמוד? איך האב דאס אויך ליב..."** (אתה אוהב להתפלל לפני העמוד? גם אני אוהב זאת!).



עם נכדו מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה בדרך כלל מתפלל לפני התיבה 'שוכן עד', אך לפעמים גם קבלת שבת. בערוב ימיו, לאחר שתשו כוחותיו לגמרי וכבר לא יכל להתפלל לפני התיבה כאשר היתה באומנה אתו כל הימים, החלו שלשת בניו להתפלל במקומו, לפי סדר גילם: הרה"צ רבי נפתלי חיים אדלר זצוק"ל, רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע והגה"צ ראש הישיבה זצוק"ל.

זכורני שהיו פעמים שעלה לבית המדרש תשוש מאד, עד שהחסיד הישיש ר' ברוך שטרנשוס ז"ל אזר עוז לומר לו: "דער רבי זאל זיך נישט דער וואגן צו גיין צום עמוד..." (שהרבי לא יעיז לעבור לפני התיבה). אז היה רבה"ק ה'מקור ברוך' אומר לו: "גיי, גיי, גיי" ושלח אותו להתפלל.

כ"ק אדמו"ר רבי משה יהושע מויז'ניץ זי"ע
בעל ישועות משה'



בהבדלה

זכיתי והיו לי קשרים הדוקים מאד עם כ"ק אדמו"ר בעל 'ישועות משה' זי"ע, עוד כשהיה גר בתל אביב. זכורני שכבר בימי חורפו באותה תקופה, ידעו כולם שעדיו לגדולה ולתפארת, בגין הליכות קדשו ויראת חטאו שהיו נודעות ומפורסמות לכל באי חצר הקודש. גם אבי ז"ל הפליג מאד בשבחו, ואחרי הסתלקות הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, כשעלה ה'ישועות משה' על כס ההנהגה, אירע פעם שאמי ע"ה לא חשה בטוב, ואבי ז"ל שלח אותי אליו עם קוויטל, למרות שבינו לבין אבי ז"ל היו עשרות שנים.



בשולחן הטהור ט' ניסן, לצידו אחיו כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ-מאנסי שליט"א

עוד בחיי אביו הק' בתל אביב, הייתי מנשק את ידיו בדחילו ורחימו, כל פעם שפגשתי אותו, כי כבר אז יצא שמו כאיש קדוש יחיד ומיוחד. בתקופה שאחרי הסתלקותו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע,



בדברות קודש

נסעתי לבני ברק כדי לשוחח עם הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע על הנעשה ברמת ויז'ניץ, כאשר לאחר-מכן הסתגר אתי כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע לשיחה ארוכה שהיתה מתוך אהבה רבה ועצומה, אודות המשכיות ההנהגה בחצר קדשנו, למען לא תהיה עדת ישראל כצאן אשר אין להם רועה.

כמו-כן, בכל פעם שבאתי לבני ברק אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, היתי עולה לביתו ומשוחח עמו בעניני תכלית כיד ד' הטובה עליו. תמיד היה שופע סיפורי צדיקים ומאמרי חז"ל, בשפתותיו שנטפו מור ובחן מיוחד שהוצק בהן בטעם ודעת.

סיפר לי הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה: באחת הפעמים ששהה הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בארה"ב לצורך הקמת השיכון בבני ברק, היתה זו תקופת ימי החנוכה. בשבת חנוכה הלך בנו כ"ק אדמו"ר בעל 'ישועות משה' זי"ע, להשתתף בעריכת שולחנו הטהור של הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע בתל אביב **והרה"ק מבעלזא כיבדו לברך על הכוס בברכת המזון.**



בשריפץ חמץ ערב פסח תש"ל, מימין נראה כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א בילדותו

לשבת הבאה שהיתה שבת חנוכה שניה, שוב הלך ה'ישועות משה' לעריכת השולחן של



בתפילת שחרית

הרה"ק מבעלזא. כשהגיע זמן ברכת המזון, שאל הרה"ק מבעלזא את הגבאי מי נמצא בשולחן והגבאי שחשב שאין זה מן הראוי לכבד שוב את בנו של הרבי מויז'ניץ, התחיל למנות את שמות המכובדים הנמצאים בשולחן והשמיט את שמו של ה'ישועות משה'. אך הרה"ק מבעלזא המשיך לשאול מי נמצא עוד בשולחן והגבאי שוב השמיט את ה'ישועות משה', כך היה כמה פעמים, עד שהוכרח הגבאי לומר שבנו של הרבי מויז'ניץ נמצא בשולחן **וכמובן שהרה"ק מבעלזא כיבדו שוב לברך על הכוס.**

אח"כ סיפר הגבאי שהרה"ק מבעלזא הסביר לו מדוע הוא מחשיב כל-כך את בנו של הרבי מויז'ניץ, כי שמע פעם את המחותן רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע מסביר, מדוע הוא מחזיק דווקא את בנו ה'אמרי חיים' סמוך אליו יותר משאר בניו, באמרו **"דאס איז צו ליב די קינדער"** (זה בגלל שני בניו החשובים).

הייתי פעם אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע ביו"ט שמחת תורה ובהפסקות שבין הקפה להקפה, היה הרה"ח ר' נחום ברכר ז"ל מזמר עם הילדים ניגוני שמחה. היו באים גם רבים מתושבי העיר עם ילדיהם, כדי להשתתף במעמד הנשגב של ההקפות.

היה שם בין הבאים, יהודי שלא היה מחסידי ויז'ניץ, כנראה שהיה חייל, כי על כובעו היה רקום 'מדינת ישראל' ואחד הקנאים התחיל להתגרות בו ואמר לו לצאת מבית המדרש, ונהיה קצת רעש מהויכוח ביניהם. אדהכי והכי הגיע לשם בנו כ"ק אדמו"ר בעל 'ישועות משה' זי"ע [שהיה עדיין רב ור"מ בקרית ויז'ניץ] ואמר לאותו קנאי בחריפות: **"אצל אבי הק' בבית המדרש, יש מקום לכל יהודי, אתה לא בעל הבית עליו..."**

זוכרני היטב את כ"ק אדמו"ר בעל 'ישועות משה' זי"ע עוד בימי אברכותו, שהיה מתמיד



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע מלווה את כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע אחרי ביקורו ברמת ויז'ניץ

עצום וכל רגע מזמנו היקר השקיע ללימוד התורה ביגיעה. זכורני **איך היה מסתובב הלוך ושוב בפרוזדור הארוך של הישיבה הק' ברח' לילינבלום בת"א וחוזר באותה שעה פרקי משניות בעל-פה למכביר.**

בעת הליכתו ברחובות תל אביב, היה הולך בעינים עצומות לגמרי. ביתו היה בריחוק כמה רחובות מבנין הישיבה והיו מלווים אותו בדרך כלל כמה בחורים שהוליכו אותו אל הישיבה. כידוע אצל אביו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היו מגיעים הרבה יהודים מודרנים שהתגוררו בתל אביב וה'אמרי חיים' היה מקרבם בספר פנים יפות. אך דעתו של כ"ק אדמו"ר בעל 'ישועות משה' זי"ע לא היתה נוחה מכך שבחורי החמד צריכים לראות יהודים אלו, **לכן בעת שה'אמרי חיים' נסע לארה"ב לגייס כספים לבנין הישיבה ולהקמת השיכון בבני ברק, היה ה'ישועות משה' אוסף את הבחורים ומתפלל איתם בקומת הפנימיה, כדי שלא יתפללו עם המודרנים...**



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בביקור אצל כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע

הרה"ק רבי אליעזר מויזניץ זי"ע
בעל 'דמשק אליעזר'



צורת קדשו

ראיתי את הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע פעם אחת בלבד, בעת שהיה בעירנו שאץ ללינת לילה בדרכו לעיר אחרת. היה זה בשנת תרצ"ט בהיותי ילד קטן כבן תשע שנים והלכתי עם אבי ז"ל לקבל את פני קדשו. רבנו התאכסן אצל הרה"ח ר' לייבו האס ז"ל [בן הרה"ח ר' מוֹטֶ'ה האס ז"ל משאץ - שהיה דודו-זקנו של חותני ז"ל]. **זכורה לי היטב צורת קדשו המאירה,** כשנראה יוצא מהבנין ועמד ע"י המכונית. שוב לא זכיתי לראותו, זמן קצר אחר-כך פרצה המלחמה וה'דמשק' נמלט מויז'ניץ וחבל על דאבדין.

[אגב, בכל פעם היה אבי ז"ל מצרף עמו לנסיעותיו לויז'ניץ, את אחי הגדול ר' נחמיה ז"ל, ואילו אני שהייתי צעיר לימים, נשארתי בבית בשאץ. לפני ראש השנה תרצ"ט חפצתי מאד לנסוע לויז'ניץ אל ה'דמשק' לראש השנה, ואבי ז"ל הבטיחני שלשנה הבאה יצרף אותי לנסיעה, אך בסופו של דבר, בשלהי שנת תרצ"ט כבר פרצה המלחמה וכל הדרכים היו בחזקת סכנה ולא איסתייעא מילתא].

את הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע העריצו כל תושבי העיר ויז'ניץ ואפילו הגויים כיבדוהו מאד והיתה להם כלפיו דרך ארץ. בויז'ניץ היו רובם ככולם יהודים מודרנים שהתקלקלו מפגעי ההשכלה וזו היתה אחת הסיבות שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לא רצה לחזור לשם אחרי מלחמת העולם הראשונה, אך ה'דמשק' פיתח את העיר ברוחניות כפליים לתושיה, בגין ישרותו ורוחב לבו, שידע למצוא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.



עם תלמידים בטעמשוואר

סיפר לי אבי ז"ל, שבחיי חיותו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, היה ה'דמשק' מתנהג בפשטות וכל הליכותיו היו מעורבות בין הבריות, אך באותו רגע שהתעטר באיצטלא דרבנן ועלה על כס ההנהגה בויז'ניץ, הפך לאדם אחר ממש, עד שהשתנתה צורתו לגמרי ללא היכר. ראו בחוש שעלייתו לגדולה שינתה אותו בדרגות רוחניות עילאיות שקשה לתארן. לשונו של אבי ז"ל היתה: **"ער איז געווארן א נייע בריה, מ'האט געזעהן אז ס'איז נישט דער וואס איז געווען פריעהרט, ס'איז שוין א רבי..."** (הוא נהיה בריה חדשה, ראו שזה לא אותו אדם שהיה לפני כן, זה כבר רבי).



הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע והרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע ברכבת

סיפר לי אבי ז"ל, ששאל פעם את הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, על הנהגה אחת שראה אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, אם הוא יודע את פשרה. אמר לו ה'דמשק', **שהפחד מפני כבוד אביו הק' היה אצלו כל כך חזק, עד שהיה מתבייש ומתיירא לשאול אותו על הנהגותיו, למה נוהג כך ומדוע עשה אחרת.**

שמעתי מהרה"ח ר' בערל ולצר ז"ל מעשה נפלא אשר בדידיה הוי עובדא: כשבתו של הרה"ק רבי אלתר'ל מבורשא זי"ע [אחייניתו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע] שהתגוררה בתל-



הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע ברחובה של עיר

אביב, היתה בתשעה ירחי לידה, התגלו אצלה סיבוכים רבים, לפיכך טופלה אצל פרופסור מפורסם בתל-אביב שליווה אותה כל העת ואף היה צריך להיות נוכח בעת הלידה.

כשנכנסה לבית החולים לקראת הלידה, קראו בני המשפחה לפרופסור אל בית החולים, אך לא רצה לבוא. בצר להם, הלכו להזכיר את הענין אצל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע. מיד פנה ה'דמשק' למשמשו ר' בערל ואמר לו: "בא נלך יחדיו אל הפרופסור". באותו יום לא חש ה'דמשק' בטוב ואף היה לו חום גבוה. ניסה ר' בערל להניאו מללכת אל הפרופסור באמרו: "הרי לרבי יש חום ואיך יצא החוצה אל הרחוב?!" אך ה'דמשק' לא אבה לשמוע דבר ואמר לר' בערל: **"איך פארשטיי נישט, מיין שוועסטער'ס א קינד איז אין א גרויסע סכנה, און דו רעדסט מיט מיר וועגן פיבער?!"** (איני מבין, נכדת אחי נמצאת כעת בסכנה גדולה ואתה מדבר אתי על חום?!).

כיון שכן, יצאו והלכו לביתו של הפרופסור. כשהקישו על הדלת, פתחה זוגתו סדק צר לראות מי הם העומדים בפתח וסגרה חזרה את הדלת. הם המתינו ליד הדלת מספר דקות ואז יצא אליהם הפרופסור לבוש בחלוק לילה ובירר על מה באו אליו. ה'דמשק' סיפר לו מיד את עיקרי הדברים, שהיולדת נמצאת בסכנה ורק הוא שמכיר היטב את התיק הרפואי שלה, יכול לסייע מאד ולכן הוא מוכרח לבוא כעת אל בית החולים. הצטדק הפרופסור שאינו חש בטוב, אך מכיון שהרבי מבקש ממנו, הוא יבוא מיד אל בית החולים. ואכן הכל עבר בשלום ובנקל.



הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע
עם דודנו הרה"ח ר' משה יוסף האס ז"ל (מימין)
והמשב"ק הרה"ח ר' בערל ולצר ז"ל (משמאל)

כעבור תקופה הזדמן לר' בערל להגיע עם נוות ביתו אל הפרופסור הנזכר לצורך טיפול פרטי. הפרופסור התחיל לחפש בכרטסת שלו האם כבר ביקרו אצלו פעם. אמר לו ר' בערל: "אין צורך לחפש בכרטסת, אנחנו לא רשומים אצלכם, אבל אנחנו כבר מכירים". התעניין הפרופסור מהיכן הוא מכיר אותו. סיפר לו ר' בערל שהיה אצלו פעם עם הרבי מויז'ניץ לצורך יולדת שהיתה במצב מסוכן.

כששמע הפרופסור את הדברים, פתח וסיפר לר' בערל מה עמד מאחורי סירובו לבוא אל בית החולים. באותו יום התעורר עם כאבים חזקים וחולשה גדולה, בעקבות כך הורה לזוגתו לא לפתוח את הדלת לאף אחד כי הוא הולך לשכב במיטה. הוא הוסיף להזהירה, שלא תיתן לאף אחד להיכנס וגם אם יבוא מלאך ויבקש להיכנס פנימה.

כעבור זמן מה, נשמעו נקישות על הדלת וזוגתו ניגשה לראות מי הוא העומד מאחורי הדלת. כשראתה את הרבי עומד בפתח, מיד באה להעיר אותו. הוא גער על כך שהיא מפריעה את מנוחתו, אחרי שכבר ביקש ממנה שתשמור על השקט ולא תכניס אף אחד. אך היא אמרה לו: "אכן ביקשת ממני לא לפתוח את הדלת אפילו למלאכים אם יבואו לכאן, **אבל עכשיו בדלת ניצבת ועומדת דמות שלא מעלמא הדין, נדמה לי כי 'איש האלוקים' בכבודו ובעצמו הגיע עד הנה, 'דער ליבער גאט אליין שטייט ביים טיר'...**"



הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע עם הרה"ק ה'כנסת מרדכי', הרה"ק
ה'אביר יעקב' מסאדיגורה והרה"ק רבי מרדכי מבילגורייא זי"ע

בהקשר לכך, ידוע שלהרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע היתה 'צורה' נפלאה ביותר והדרת פנים מלכותית, מיוחדת במינה היתה נסוכה על פני קדשו, עד שבעת הילוכו ברחובה של עיר, היה כל הרחוב נעצר מלכת והכל עמדו לחזות בפני קדשו האצילות. **כל מי**

שראה את צורתו הקורנת, היה מתעורר לתשובה. שמעתי פעם, כי בבנק שהיה ממוקם סמוך לשוק העיר, עבד פקיד נכרי שבכל יום היה יוצא ממקום עבודתו לכמה דקות ותיכף חזר. התברר שפעם אחת הבחין ב'דמשק' כשהוא עובר בדרך הילוכו בשוק, **מאז יצא לראותו בכל יום בשעה הקבועה שעבר במקום ההוא.**

סיפר לי אבי ז"ל, שזכה להיות פעמים רבות משובתי שבת במחיצת קדשו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, בכל שבוע כשנכנס ה'דמשק' לערוך את שולחנו הטהור, היה מכניס את שתי ידיו בתוך שרווּלי הקפטן **וברגע שהתחיל לומר "שבת שלום ומבורך", התחילו לירד מריסי עיניו שתי שורות של דמעות.** כך נמשך מעין דמעותיו עד אחרי 'קידוש' ומחזה נפלא זה, חזר ונשנה בכל שבוע מחדש.

הרה"ח ר' אהרן אפטרגוט ז"ל - זכה לשמש בקודש את הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בהיותו בבית החולים בדעווה [הוא עצמו לא היה חסיד מבית אבותיו, אך בהיותו אצל ה'דמשק' עמד על טיבו וראה את עבודת קדשו מקרוב, עד שדבק בו בכל עוז] - הוא אמר לי פעם בלשון הזה: **"לייבל'ה! וואס איך האב געזעהן ביי דעם יוד זיצנדיג אין בעהט, זעהט מען נישט ביי א רבי, ביי א טיש מיט טאזענט חסידים..."** (מה שראיתי אצל היהודי הזה בשכבו במיטה בבית החולים, לא רואים אצל רבי שעורך שולחן לאלף חסידים...).

הרה"ח ר' אהרן אפטרגוט ז"ל היה מסור בלב ונפש להרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בעת שהותו בבית החולים בדעווה, שם שהה תקופה ממושכת בבית החולים והציגוהו כחולה מסוכן החייב לשכב במיטת חוליו תחת השגחה צמודה, כדי להעלימו מעיניהם של הרשעים ימ"ש שחיפשו בעיקר רבנים ובעלי צורה. כך זכה ר' אהרן לשמשו



הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע עם גיסיו הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה והרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מקופיטשניץ זי"ע

במסירות ובנאמנות כל ימי שהותו שם, **כשלפעמים היה מכניס את המד-חום לתוך כוס תה רותח, כדי שהרופאים יראו שיש לרבי חום גבוה...** כמו"כ דאג שיכניסו את ה'דמשק' לחדר קטן בו יוכל להיות בגפו, דבר שגרם ל'דמשק' קורת רוח מרובה.

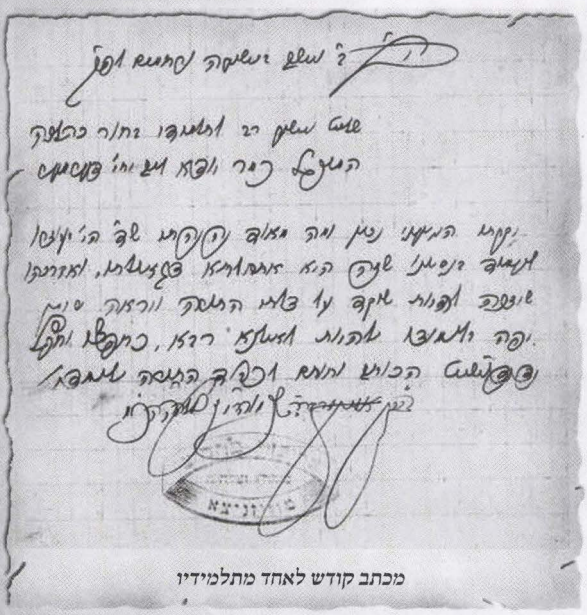
כל ימיו של ר' אהרן, הכירו לו האחים הק' - רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע והרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע - טובה גדולה ועצומה על עזרתו הרבה לאחיהם הק' ה'דמשק אליעזר' זי"ע. אחרי המלחמה עלה ר' אהרן ז"ל לארץ הקודש והתגורר בחיפה ברחוב התשעים ושלש [כיום רחוב הנזירות], כאשר למרות המרחק הגדול, היה בא בקביעות מידי שבת בשבתו להתפלל בבית מדרשו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע. כיון שהיה אדם חלוש בגופו וסבל הרבה על לבו, היה ה'מקור ברוך' פוקד עליו לעשות קידוש לפני קריאת התורה. זכורני היטב מעמד קבוע זה שחזר ונשנה בכל שבת לפני קריאת התורה. ר' אהרן היה יושב בספסל הראשון בשורת השולחנות וכשהגיעו ל'אתה הראת', היה רבה"ק ה'מקור ברוך' מסתובב לעברו ואומר לו: **"אהרן, לך תעשה קידוש".** ר' אהרן הביא אתו מהבית חתיכת עוגה ואני הבאתי לו בקבוק יין וקצת חלב להחיות את נפשו.

סיפר לי הרה"ח ר' בערל ולצר ז"ל: אחרי המלחמה, כידוע, היה הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, חלש מאד. בכל ליל שבת קודש היו מתכנסים בביתו ברח' פיארברג 13 בתל-אביב, כמה מניני חסידים והיו מזמרים זמירות ותשבחות לכבוד יום השבת. באחת השבתות, היה ה'דמשק' חלש ביותר והרגיש מאד לא טוב. ר' בערל שראה איך קשה לו לצאת לערוך את השולחן בחוץ, יעץ לו שלא יצא אל הקהל בחוץ ויעשה קידוש בתוך הבית. אמר לו הרה"ק ה'דמשק אליעזר' בחריפות: **"בערל, אתה מסתובב אצלי כבר כל-כך הרבה זמן ואתה עדיין לא יודע שאין אצלי שום חילוק אם אני עושה קידוש בדלת הזאת או בדלת השניה, ס'איז א עבירה אז דו דרייסט זיך נאך ביי מיר אין שטוב..."**


מצבת הרה"ח ר' בערל ולצר ז"ל

כשפרצה מלחמת העולם השניה, היה הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע ברומניה בעיר טעמשוואר וכשעזב את רומניה, עדיין היתה המלחמה במלוא עוזה. חלק מחבל מרמורוש נכבש על ידי מדינת הונגריה וכך היו משפחות שהתעסקו עם הברחות כספים בין הגבולות מרומניה

להונגריה. רבות ניתן לספר על גודל פעולותיו של ה'דמשק' בהעברת סכומים עצומים בעת המלחמה ואכן ידוע שעשה זאת במסירות נפש ממש, כי לצורך כך לווה כספים רבים מאנשים ובתוכם גם לקח הלוואות מאחיו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, וכשלא היה בידו להחזיר את ההלוואות, נתן לו חלק מהירושה שלו כתשלום עבור חובותיו.



מכתב קודש לאחד מתלמידיו

סיפר לי אבי ז"ל, שהיה בחור אחד שה'דמשק' סמך עליו בהעברת הכספים מהכא להתם ובמשך תקופה ארוכה טיפל בחור זה בהברחות והיה אמין על כולם. יום אחד, נעלמו כספים רבים ומיד נפל החשד על בחור זה שמן הסתם שלח יד בכסף שהגיע בפעילות של מסירות נפש. קראו לו לדין תורה אצל ה'דמשק' והיו ניכרים דברי אמת בטענה שאכן הוא לקח את הכסף וניצל את האמון שנתנו בו כדי לשלוח יד בממון אחרים. כשראה ה'דמשק' שהבחור מנסה להערים ולכפור בטענה במצח נחושה, נענה בריתחא ואמר לו: **"הקשב טוב! אני לא אתן לך לגנוב ואם לא תחזיר את הכסף, אעקור אותך מן השורש; אם לא אצליח לעשות זאת לבדי, אקח את אבותי הק' לעזרה, עד שתחזיר את הפרוטה האחרונה..."**

עוד שמעתי מאבי ז"ל, שסיפרו פעם להרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, על אדם אחד שהיה מקורב אליו מאד וסמך ידיו עליו בעת המלחמה להעביר כספים מהכא להתם לטובת הניצולים, שיתכן והלה שלח ידיו בממון ומעל בכספים. כששמע זאת ה'דמשק' התבטא ואמר בסערת נפש: **"כספים אלו אספתי בדמי ממש! אני לא מאמין לכך, אבל אם השמועה חלילה אמיתית, איני מוחל לו, לא בזה ולא בבא".**

שמעתי מאבי ז"ל בשם הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, שפירש מאמר חז"ל (שבת נה.) "חותמו של הקב"ה אמת", למה באמת דווקא זוהי חתימתו של הקב"ה, הרי לכאורה הרבה



בשיעור לתלמידי הישיבה בתל-אביב,
לצידו כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע

שמות יש לו למקום ב"ה?! אלא, חתימה חייבת להיות חתימה אמיתית ולא מזויפת, אחרת כל החתימה לא שווה כלום. **כמו כן אמת חייבת להיות אמת לאמיתה בלי סרך כלשהוא של שקר, אחרת אין זו אמת אמיתית, לכן דווקא אמת היא חתימתו של הקב"ה.**

שמעתי מאבי ז"ל בשם הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, שהתבטא פעם ואמר: **"הלובש בגדים מודרנים אינו עובר עבירה, עיקר הבעיה היא - המעבר".** היינו השוני שהוא מובדל לרעה מכולם, כי אם כולם ילכו לבושים בבגדים מודרנים, לא יהא זה חיסרון כלל ועיקר, שהרי כך מנהגו של עולם ואינו אמור להיות אחרת מכולם, אבל זה שמתבדל מתוך החבורה ולובש בגדים כאלו, בזמן שכולם נזהרים ללבוש רק בגדים המתאימים לחסידים ואנשי מעשה, שם תחילת קלקלתו.

ידוע היה הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בפקחותו ובשנינותו הרבה, כאשר פעמים רבות היה משתמש בתבונתו המיוחדת, כדי לנווט בין יהודים שונים ולגשר בין אנשים שהשקפותיהם היו שונות זו מזו. באחד ממסעותיו הרבים, בהם נסע לתפוצות ישראל לחזק ולעודד את העם, הגיע פעם לעיירה אחת בה כיהן כרב רשמי אדם מודרני [בלשון הימים ההם נקרא אדם כזה בתואר 'דוקטור רבינר']. כל יהודי העיירה באו לקדם את פני האורח הדגול בבית אכסנייתו **ואף אותו 'רב' היה בין הבאים לקבלת הפנים לכבודו של רבנו ה'דמשק'.**

בעל האכסניה שהיה יהודי ירא שמים החרד לדבר ד' ולתורתו, הפציר בהרה"ק ה'דמשק אליעזר' שלא יתייחס ל'רב' זה, רבנו שהיה חכימא דיהודאי ואוהבם של ישראל הרגיעו ואמר לו שהוא יסדר את הדבר על הצד היותר טוב. כשנכנס ה'רב' לחדרו של רבנו, כיבדו כראוי כדין מרא דאתרא, **אולם כדי שלא לפגוע בכבוד בעל האכסניה, קראו רבנו בתואר "הער דוקטור"**



הגאון רבי משה חיים לאו זצ"ל

במקום "הער רבינר", כך בחכמתו הרבה ריצה את בעל הבית וגם לא פגע בכבודו של איש ישראל.

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע השתמש בפקחותו הרבה לשכנע את הרחוקים מדבר ד' ותורתו, כגון את אלו שהתנגדו שרבנים יראים ושלמים יכהנו בעיירותיהם וסירבו לקבל עליהם מינויים ומשרות של רבנים מעין אלו. בעיירה שאץ הציעו את הגאון רבי משה חיים לאו זצ"ל הי"ד [בזיווג-ראשון היה חתנו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע] לכהן כמרא דאתרא והיו מספר תושבים שהתנגדו למינויו בכל תוקף.

כששמע על-כך הרה"ק ה'דמשק אליעזר', נסע לשאץ כדי לדבר על ליבם של המתנגדים במטרה לשדלם בדברים שיאותו למינויו של גיסו. כשנפגש איתם, טענו בפניו המתנגדים שהם אינם מסכימים למינויו מפני שהמודרנים שגרים בעיירה אינם מוכנים למנות רב שאין בידו תואר 'דוקטור'. לאחר משא ומתן ארוך וממושך, הבין ה'דמשק אליעזר' שהתנגדותם חסרת כל טעם, אין בה שום טענה מוצדקת ובכל זאת הם מתעקשים בהתנגדות סתמית.

כיון שכך, עמד ה'דמשק' והוכיחם בלשון חריפה ואמר: **"אבא מארי** [רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע] **מויז'ניץ, ידוע ומפורסם בכל העולם כאחד שהוא ותרן גדול, אבל מי שרוצה באמת לדעת מי הוא, שיחלוק עליו ויתגרה בבני משפחתו, על דרך הכתוב** (קורח טז ,יא) **"ואהרן מהו", מי שרוצה לדעת באמת מי הוא אהרן, "כי תלינו עליו", שיריב אתו ויחלוק עליו בלי שום סיבה וטענה מוצדקת, כי אז תהא מרה אחריתו..."**



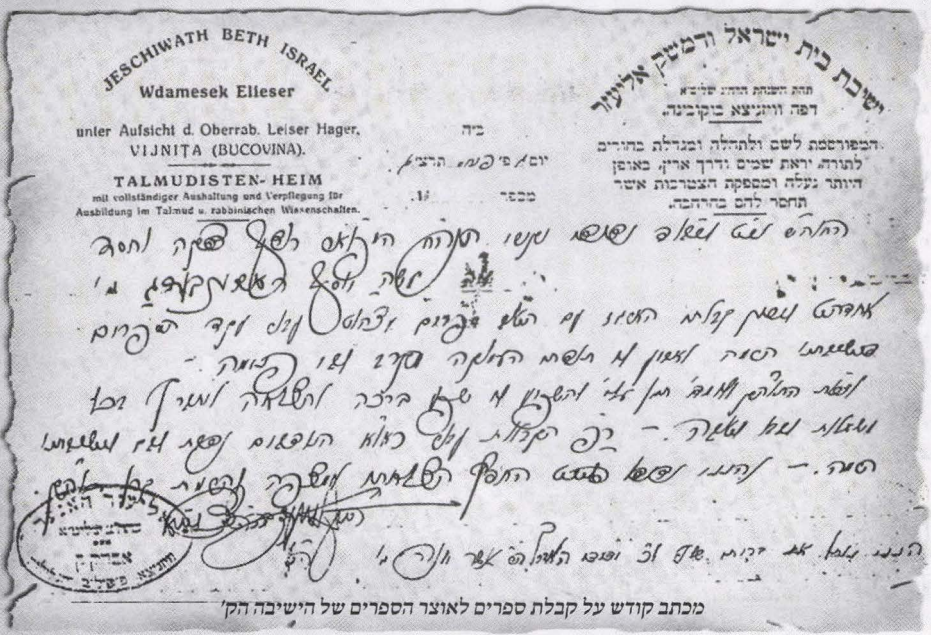
תלמידי ישיבת ויז'ניצא בראשות הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע - אדר תרצ"ה

לאחר זמן רב, סיפר אחד מהמתנגדים שהיו שם בשעת מעשה - לאבי ז"ל: **"דע לך והאמן לי! כי בעת שהאברך הזה** [הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע] **אמר את המילים האלו, התהפכו מעי בקרבי מרב אימה ופחד..."** דברים כדרבנות אלו אכן פעלו את פעולתם לטובה, עד שכל המתנגדים בתחילה הפכו את דעתם והסכימו למינויו של הגאון רבי משה חיים לאו זצ"ל כמרא דאתרא בשאץ, ואכן כיהן ברבנות העיר תקופה ממושכת ואבי ז"ל היה מקורב אליו ביותר.

שמעתי מאבי ז"ל: אחת הדרכים להיפטר מהצבא הרומני, היתה בקבלת תואר רשמי של רבנות באישור הועדה הארצית. לשם כך, היה צריך הרב המקבל את התעודה, בית מדרש משלו. אחד מתלמידי הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, רצה להשתמט מהצבא בדרך זו והלך להירשם אצל הועדה הארצית, אך הרב של הועדה לא הסכים בשום אופן להעניק לו את האישור המיוחל, באמרו שאינו יכול לפטור כל-כך הרבה אנשים מעבודת הצבא ודינא דמלכותא דינא.

כיון שכן, קם ה'דמשק אליעזר' ונסע להיפגש עם רב הועדה הארצית כדי לשכנעו ולדבר על לבו שיתן אישור רבנות לתלמידו זה. אך גם כשהרבה ה'דמשק' לבקש ממנו ולהפציר בו, סירב הרב בתואנות שונות, באמרו שיכול לצאת מדבר זה חילול השם, שיתפסוהו שנותן מדי הרבה אישורים וגם שתלמיד זה, אינו בר הכי ועוד תירוצים שונים ומשונים.

כשראה ה'דמשק' שהרב עומד בסירובו, פתח ואמר לו בנועם שפתיו ובמתק לשונו: כעת


JESCHIWATH BETH ISRAEL
Wdamesek Elieser
unter Aufsicht d. Oberrab. Leiser Hager,
VIJNIȚA (BUCOVINA).
TALMUDISTEN-HEIM
mit vollständiger Aushaltung und Verpflegung für
Ausbildung im Talmud u. rabbinischen Wissenschaften.
ישיבת בית ישראל דמשק אליעזר
מכתב קודש על קבלת ספרים לאוצר הספרים של הישיבה הק'

אני מבין את דברי חז"ל (גיטין נח.) "מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהלך לכרך גדול שברומי, אמרו לו תינוק אחד יש בבית האסורים יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, הלך ועמד על פתח בית האסורים, אמר (ישעיה מב, כד) "מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים", ענה אותו תינוק ואמר "הלא ה' זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו", אמר מובטחני בו שמורה הוראה בישראל", ע"כ.

לכאורה צריך ביאור, וכי אם אנו רואים תינוק קטן היודע להשלים חצי פסוק, כבר אפשר להיות בטוחים שיצמח למורה הוראה בישראל? **אלא, תינוק זה אמר מוסר לבני ישראל שאינם הולכים בדרך הישר והטוב, "הלא ה' זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו", כנראה שהמטיף לאחרים מוסר בעודו קטן, יהיה לבסוף רב..."**


הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע
עם הר"ר יהושע לאו ז"ל בבחרותו

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע זיקק את מידותיו באופן הנעלה ביותר, עד שלא יכול היה לראות דברים רעים באף יצור אנוש באשר הוא. באחד מימי הסליחות שנת תרצ"ט, עם פרוץ מלחמת



בבחינת תלמידי ישיבת ויז'ניץ בת"א, מימינו נראה כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע

העולם השניה, היתה בריחה המונית מפולין לכיוון רוסיה, יהודים וערלים כאחד. בדרכם היו הבורחים עוברים סמוך לויז'ניץ ויהודי העיירה היו יוצאים לקראתם כדי לקדמם בלחם ומים.

סיפר לי הר"ר יהושע לאו ז"ל - שהתגורר באותם ימים אצל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע

[היה בן אחותו וכשנתיים גדל אצל זקנו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ואחרי הסתלקותו אומץ ע"י ה'דמשק'], שיום אחד אחרי תפילת שחרית, אמר לו ה'דמשק': "בוא נלך לראות מה קורה בגבול". כשהגיעו לגבול, ראו יהודי עומד ומחלק משקה חם לגויים הבורחים ואחד מהגויים בחוצפתו כי רבה, העיז פניו נגדו ולעג על יהדותו לאחר שקיבל ממנו את מנתו. התלונן היהודי לפני ה'דמשק' ואמר לו: "יראה נא רבנו איך מתנהגים הגויים כלפינו, אינני רואה כל סיבה מוצדקת להאכיל ולהשקות את הבורחים הגויים".

נענה הרה"ק ה'דמשק אליעזר' ואמר לו: **"אדרבה, דווקא עתה בימים אלו יש לקדם את פניהם בלחם ומים, למרות שלא מגיע להם לפי רשעותם הגדולה, אבל אולי בזכות מעשים אלו, יחדש עלינו הבורא ית"ש שנה טובה ומתוקה, למרות שלא מגיע לנו לפי חטאינו הרבים..."**

שח לי אבי ז"ל: שמעתי מהרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע לפרש הפסוק (תהלים צו, יב) "אז ירננו כל עצי יער". לכאורה לשמחת עצי היער מה זו עושה, וכי זו התכלית של ביאת המשיח? אמנם, ישנם לדאבוננו רבים ממחברי הספרים שאינם יראי שמים והמה עושים את תורתם פלסתר, אך לעתיד לבוא בביאת המשיח כשיהיה בירור השלם "ומלאה הארץ דעה את השם", יהיו ספרים אלו למאכולת אש, **לכן אז ישמחו ויעלצו עצי היער, שלא יצטרכו לקצצם עבור הסקת התנורים, שהרי ישתמשו בהסקה בספרים שחוברו שלא לשם שמים...**

בעל
ידמשק אליעזרי
זי"ע

אחרי שהרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע ניצל מכל שבעת מדורי הגיהנום בשנות הזעם וזכה לעלות לארץ הקודש ולחונן את עפרה הטהור, כל מגמתו ומחשבתו היתה כדי לרומם מחדש את הריסות ממלכת בית ויז'ניץ שעלה עליה הכורת בידי המרצחים ימ"ש. הוא הבין לנכון, כי הדבר הראשון הנחוץ לקיום ממלכת התורה בארץ הקודש, הוא הקמת ישיבה שתפעל ברוח ישראל סבא ותתנהל בדרך הזהב הסלולה לנו מדורי דורות במשנתם הטהורה של רבותינו הקדושים לבית קאסוב-ויז'ניץ.

מקורביו ואנשי ביתו הנאמנים, ניסו בתחילה להניאו מרעיון זה וטעמם ונימוקם עמם: כי אין מספיק חסידי ויז'ניץ בארץ הקודש היכולים לסייע בידו לקיים את רצונו הטוב. אך ה'דמשק אליעזר' לא שעה לדבריהם והקים את הישיבה הקדושה שהיתה לשם ולתפארת ושמה הטוב הלך לפניה כשמן אפרסמון.

פעם אחת כינס ה'דמשק אליעזר' מספר נגידים למסיבה לטובת החזקת תלמידי הישיבה, אך בחדות שכלו קלט והבין שהם אינם מעוניינים לתרום לישיבה, כי אין להם כל קשר לבית ויז'ניץ. עמד ואמר להם: **"זה ברור שלכל אחד מכם יש התחייבות לתת קודם לטובת ישיבות אחרות שאינן קשורות לבית ויז'ניץ דווקא; אבל זאת אומר לכם, כי מי שמוכן לתרום לישיבה אחת, יהיה מוכן לתרום גם לעוד כמה ישיבות..."**



ציון קדשו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בהר הזיתים

אחרי מלחמת העולם השניה, בה נכחדו רבבות מהמוני בית ישראל הי"ד, חפץ אבי ז"ל בכל מאודו לעלות ולחונן את עפרה הטהור של ארץ ישראל. **למרות שכמה פעמים ביקש מהרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע רשות לעלות ארצה ואף הפציר בו על בקשתו זו, לא הסכים עמו**



הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בסמוך לבית המדרש בטעמשוואר

באמרו, שעדיין לא הגיע הזמן המתאים שיעלה לארץ הקודש. כך גם היה לפני המלחמה, בכל פעם שאבי ז"ל רצה לקנות דירה בחוץ לארץ - בעירנו שאץ, לא הרשה לו ה'דמשק' לקנות בשום אופן.

פעם אחת היה אבי ז"ל אצל ה'דמשק אליעזר' יחד עם הרה"ח ר' בערל ולצר ז"ל. שניהם הגישו לפני הקודש קוויטל ור' בערל ולצר אמר ל'דמשק' שהוא נוסע כעת לארץ ישראל. כששמע אבי ז"ל את הדברים, התחיל להפציר ולשאול שוב כי גם הוא רוצה כבר לעלות לארץ הקודש ומדוע מסכים הרבי שרק ר' בערל יסע עכשיו... למרבה הפלא, השיב ה'דמשק אליעזר' לאבי ז"ל תשובה מפתיעה וצופנת סוד: **"שלמה, אתה תעלה אך ורק לאחר שתיפסקנה היריות בארץ ישראל לגמרי..."**

בשעת מעשה אף אחד לא הבין מה רוצה הרבי, שהרי לא היתה כל מלחמה בארץ ישראל ולא היה מובן על אלו יריות מתכוון הרבי. **כעבור כמה שנים, בשנת תש"י כשוך הקרבות, זכה אבי ז"ל להגשים את חזונו - לעלות לארץ ישראל.** אבי ז"ל שדברי קדשו של ה'דמשק' נשכחו ממנו, לא שם לבו איך דברי הרבי התקיימו במלואם ואכן הגיע לארץ הקודש רק עם סיום היריות לגמרי.

לימים, כשנפגש עם ידידו ר' בערל ולצר ז"ל, הזכיר לו ר' בערל את דברי רבם הק' ה'דמשק' זי"ע בעת שהיו לפניו ביחידות, או-אז ראו שניהם כי רוח הקודש הופיעה בבית מדרשו של אותו צדיק וקדוש.

שמעתי מאבי ז"ל, כי הרה"ק רבי יצחק מאיר מקופיטשניץ זי"ע אמר פעם לחתנו - הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע: **"אנחנו אוהבים אותך!"** הגיב ה'דמשק' בפקחותו ובשנינותו הרבה: **"אתם רגילים לומר כן, מכיון שבדרך כלל אוהבים את הבת וממילא אוהבים גם את**

החתן..." עמד הרה"ק מקופיטשניץ וחזר על דבריו באמרו: **"אנחנו אוהבים אותך!...**



רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עם מחותנו הרה"ק רבי יצחק מאיר מקופיטשניץ זי"ע

סיפר לי אבי ז"ל: פעם נכנס יהודי אל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע ושאל אותו בלשון זו: "יסלח לי הרבי על העזתי, אך קשה לי מאד להבין, איך כבודו יכול לסבול את כל הצרות שמביאים בפניו? אחד בא לבקש אודות בריאות, השני על פרנסה, השלישי מבקש ברכה ומפציר להיפקד בזרע של קיימא, איך הרבי מסוגל לטפל בכל הבעיות האלו?" ענה לו ה'דמשק' בחיבה ואמר: **"אני מכניס את כל הצרות שאני שומע לתוך לבי פנימה, ואת לבי אני מוסר להשם יתברך ומבקש ממנו: 'רבונו של עולם, תן אתה לכל אחד את מה שנחוץ לו ומלא נא את כל בקשותיו ומשאלות לבו לטובה'..."**

סיפר לי אבי ז"ל את שאירע בשנה אחת, עת יצאה קבוצה גדולה מחבל בוקובינה לעבר גרוסוורדיין, על מנת להגיע בערב ראש השנה לאמירת סליחות 'זכור ברית' אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. בתוך הקבוצה נסע גם הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, שהגיע ממקום כהונתו בויז'ניץ לנסוע יחד עם הקבוצה לאביו הקדוש בימי הרחמים. מסיבה טכנית התאחרה הרכבת מלנסוע וכך יצא שהיו מוכרחים לעצור עלי דרך בתחנת רכבת, באשמורת הבוקר של ערב ראש השנה.

כיון שחפצו לומר סליחות 'זכור ברית', שיחדו החסידים את אחד השומרים שברציף התחנה, ונתן להם רשות להיכנס לחדר ההמתנה המיועד לאישי ציבור חשובים. **כל חברי הקבוצה סיכמו ביניהם שאף אחד לא יסכים לעבור לפני התיבה באמירת הסליחות, כדי שהרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע יהיה מוכרח להיות שליח ציבור.** וכך היה. כשראה ה'דמשק' שאף אחד

לא ניגש אצל העמוד, עבר הוא לפני התיבה בקולו הערב, בשפה ברורה ובנעימה. תיכף ומיד אחרי אמירת הסליחות, יצאו בזריזות לעבר גרוסווארדיין לשהות בצילא דמהימנותא בימי הרחמים.

מעשה שהיה עם דודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל מראדוביץ, שנסע לשהות בצילו הטהור של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, בשנה האחרונה ששהה בויז'ניץ קודם שנמלט משם עקב המלחמה. בהיותו עלי דרך בואכה ויז'ניצא, אבדו לו כל מטלטליו שנשא עמו ובתוכם גם הטלית שהכין לו לתפילה. **בהגיעו לויז'ניץ בחוסר כל, נתן לו ה'דמשק אליעזר' את טליתו שלו, שיתפלל בה כל זמן שהותו אצלו.**

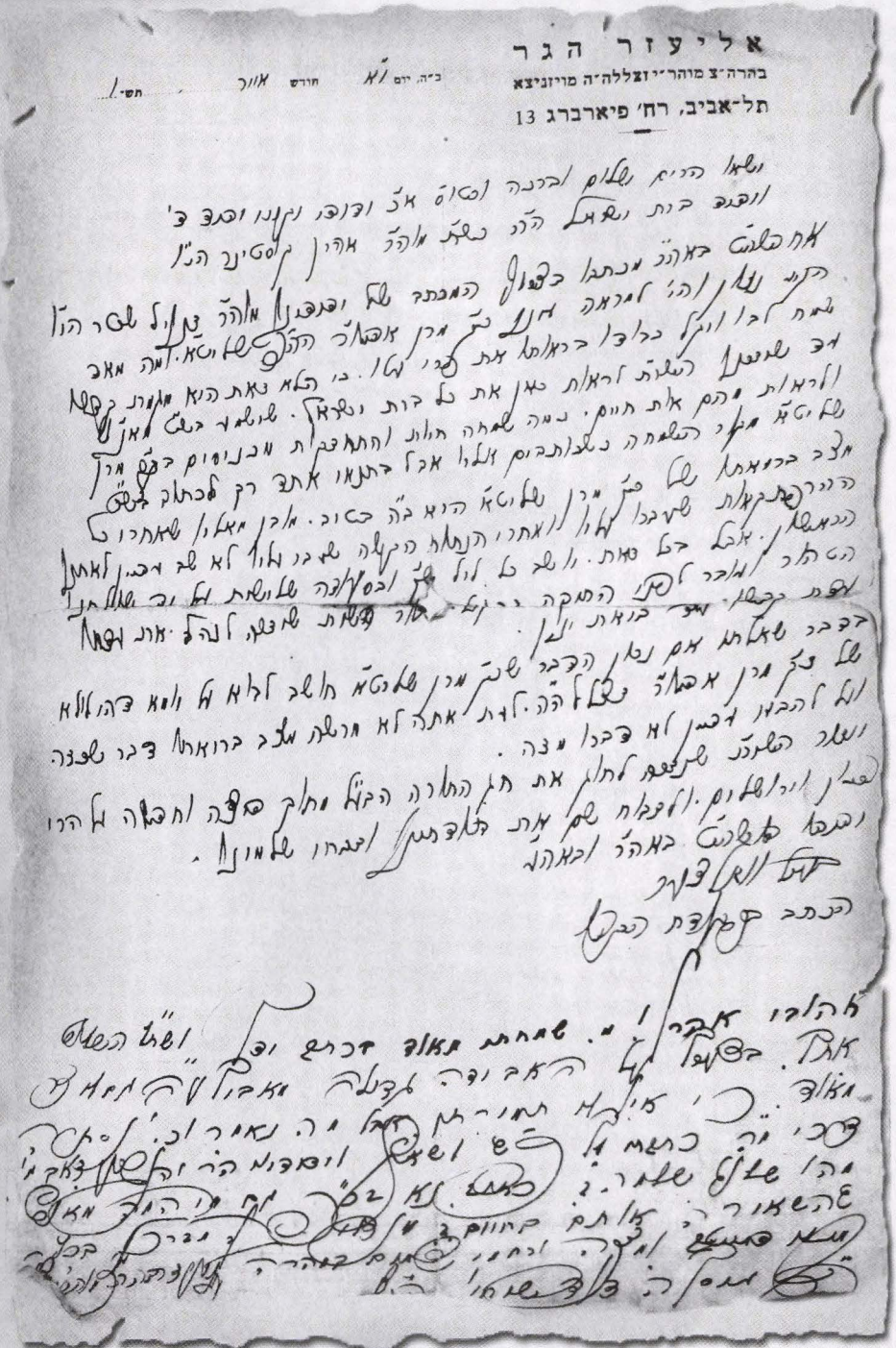
עוד שמעתי מדודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל, על ראש השנה האחרון בויז'ניץ שנת תרצ"ט: בערב ראש השנה עת לבש ה'דמשק' בחרדת קודש עילאית, את הקיטל המיוחד של רבה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע - אותו קיבל בירושה מאביו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע - שמע אותו אומר בלחש: **"אני מבקש מאת השי"ת שיעזור לי, שחלילה לא אשנה כהוא-זה מן הנוסח שהתפלל בו אבי הקדוש".**

אגב אורחא אציין בזאת את דודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל, שהיה דבוק מאד בהרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע וזכה לקבל ממנו מכתב קודש לראדוביץ, תקופה קצרה לפני הסתלקותו. היה זה בי"א אייר תש"ו, עת שכב רבנו ה'דמשק' על ערש דוי, חלוש ומיוסר, אך דבר מחלתו הקשה לא הגיע לאוזני חסידיו ומקושריו שהתגוררו עדיין בחוץ לארץ, ולכן חשבו שאולי יבוא ה'דמשק' מארץ הקודש לגרוסווארדיין, כדי להשתטח על ציון אביו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ביום ההילולא ב' סיון תש"ו.

על זאת שלח דודי ר' אהרן מכתב אל המשב"ק הרה"ח ר' בערל ולצר ז"ל, כדי לברר אצלו אם נכונה השמועה על בואו של ה'דמשק' לגרוסווארדיין, ובמכתב תשובה כותב לו ר' בערל דברים כהווייתן: **"מצב בריאותו של כ"ק מרן שליט"א הוא ב"ה בטוב, מובן מאליו שאחרי כל ההרפתקאות שעברו עליו ואחרי הניתוח הקשה שעבר עליו, לא שב עדיין לאיתנו הראשון, אבל בכל זאת יושב כל ליל ש"ק ובסעודה שלישית על יד שולחנו הטהור ועובר לפני התיבה".** בהמשך כותב לו ר' בערל: **"בדבר שאלתו אם נכון הדבר שכ"ק מרן שליט"א חושב לבוא על יומא דהילולא של כ"ק מרן אדמו"ר זצללה"ה** [ה'אהבת ישראל'], **לעת עתה לא מרשה מצב בריאותו דבר שכזה ועל להבא עדיין לא דיברו מזה".**

בשלהי המכתב הנדיר הוסיף הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע כמה שורות בכתב יד קדשו,

בעל
'דמשק אליעזר'
זי"ע


אליעזר הגר
בהרה"צ מוהר"י זצללה"ה מויזניצא
ב"ה, יום ל"א חורש אייר תש"ו
תל-אביב, רח' פיארברג 13

מכתב מהרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע לדודנו ר' אהרן קוסטינר ז"ל מראדוביץ, בחודש אייר תש"ו

ולימים נודע שמכתב זה הוא מן האחרונים שנשלחו בכתב יד קדשו של ה'דמשק', כאשר הסתלק לגנזי מרומים כארבעה חודשים אחר-כך ביום ב' אלול תש"ו. את דבריו פותח ה'דמשק': "אהובי אהרן! נ"י, שמחתי מאוד בכתב ידך ושת"ל [ושתודה לקל] השלום אתך". כאן מתייחס ה'דמשק' לבשורה הלא-טובה על פטירת זקני החסיד המופלג ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל - שנלב"ע במהלך המלחמה בכפר מורפה בכ"ה סיון תש"ב - שהגיעה ככל הנראה במכתבו של דודי ר' אהרן ז"ל: **"בצערך על האבידה גדולה מאביך ע"ה גם לי צר מאוד, כי אין לי תמורתו.** אבל מה נאמר וכו' נסתרה דרכי מה', כתבתי לך פ"ש לשאץ לידידינו הר' יהושע זאב נ"י, **מה שלום שלמה?** כתוב נא בכ"פ [בכל פעם] גם מי המה מאנ"ש שהשאיר ה' אותם בחיים? מנאי מברכך בכל מילי דמיטב ומצפה לרחמי שמים במהרה".



עם גיסו הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מקופיטשניץ זי"ע

מתוכן המכתב ניתן ללמוד עד כמה היה ה'דמשק' מקושר ודואג לשלום תלמידיו וחסידיו, כאשר הוא דורש בשלום כולם ובמיוחד ביקש לדעת את שלום תלמידו אהובו, אבי הרה"ח ר' שלמה קוסטינר ז"ל, שדר באותה תקופה בשאץ אחרי המלחמה ועדיין לא עלה ארצה.

אודות תפילותיו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע - שהיתה נעימת קולו הטהור דומה להפליא לאותו קול ד' יחולל איילות בו התפלל אביו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע - שמעתי מזקני החסידים, כי בחג השבועות תרצ"ו, שהיה בתום ימי ה'שבעה' להסתלקות רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, היו האחים הקדושים בגרוסווארדיין [חוץ מהרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע מווישווא ששהה בארה"ב] והרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע התפלל תפילת מוסף ביום-טוב לפני התיבה. חסידים ותיקים אמרו אז, **שאם לא היו יודעים שרבה"ק ה'אהבת ישראל' עלה ונסתלק לגנזי מרומים, היו בטוחים שהוא הוא העומד על מקומו ומתפלל תפילת מוסף של יו"ט**, עד כדי כך דמתה תפילתו של ה'דמשק' לתפילתו של אביו הקדוש.

באותה שעה התלהבו החסידים ביותר מתפילתו הנלהבת של ה'דמשק', עד שהחסיד הנודע ר' יחיאל שטיינמעץ ז"ל, שהיה מקושר מאד אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע עוד בחיי אביו הק', חשש שמא ישאר ה'אמרי חיים' ללא חסידים ואמר: **"צריכים לראות שכל האחים יסעו מכאן כמה שיותר מהר..."**

סיפר לי ידיד נפשו של אבי ז"ל - הרה"ח ר' ברוך שלום רוקנשטיין ז"ל משאץ: אביו הרה"ח ר' אליעזר רוקנשטיין ז"ל נסע בראש השנה תרצ"ח לויז'ניץ לשהות בצילא דמהימנותא אצל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע. לפני שנפרד מה'דמשק' במוצאי יו"ט, אמר ר' אליעזר ל'דמשק': **"רבי! הנני רוצה לעשות איתכם עסקה טובה, הבטיחו נא לי שבשנה הבאה ניפגש כאן בויז'ניץ"**. הסכים ה'דמשק' והבטיח לו. הוציא ר' אליעזר בקבוק יי"ש מכיסו באמרו: "רבי! אצל הסוחרים כשעושים עסקה, שותים לחיים..."

לשנה הבאה בראש השנה תרצ"ט, שוב הגיע ר' אליעזר לויז'ניץ. במוצאי יו"ט נכנס אל ה'דמשק' ואמר לו: "רבי! הבה ונעשה עסקה כמו בשנה שעברה". אמר לו ה'דמשק': **"לאו בכל שעתא איתרחיש ניסא"**. מיותר לציין שבראש השנה ת"ש כבר פרצה המלחמה ואלפי רבבות בני ישראל נמלטו ממקומות מושבותיהם ובתוכם הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע שכבר לא היה בויז'ניץ, ועיניו הטהורות חזו הכל מראשית.

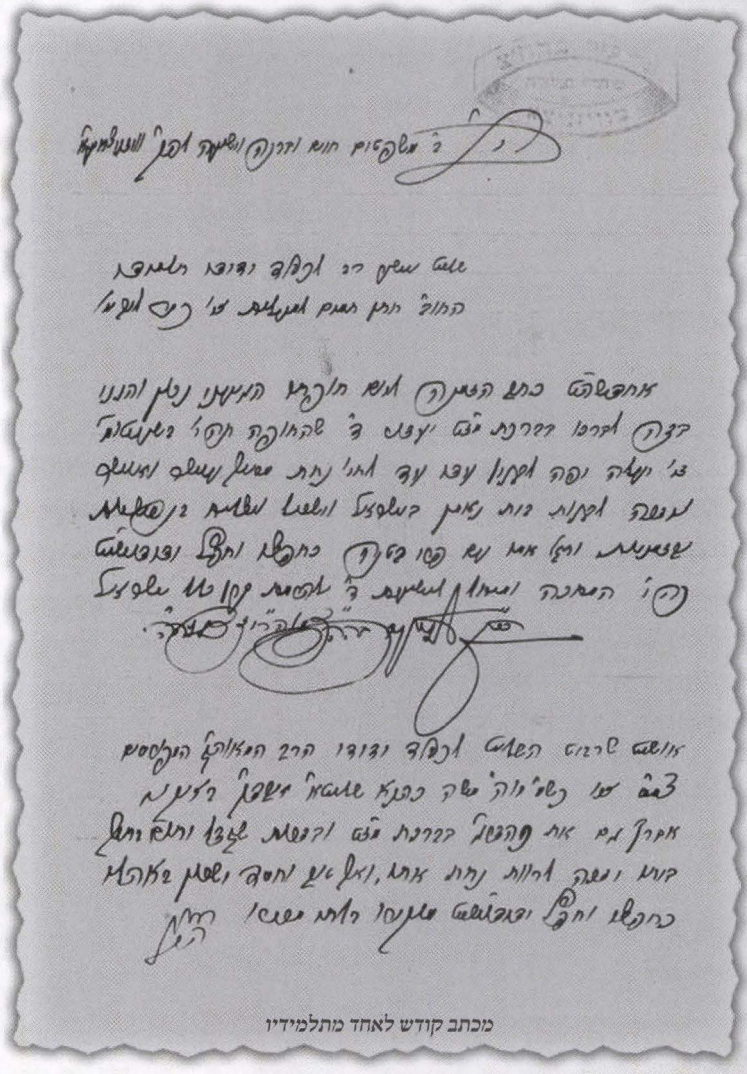


בשיחה עם אחד מאנשי שלומו

שמעתי מאבי ז"ל סיפור נפלא, ממנו נוכל ללמוד אפס קצהו מטוהר מידותיו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע: מעשה בשוחט ותיק מעיר אחת בחבל בוקובינה, שאנשי הקהילה ביקשו לערער את חזקת שחיטתו

בעיר. כנראה שראשי הקהילה לא הסתדרו אתו בעניני כספים, כי מהמשך הסיפור משמע שהסיבה לא היתה בגלל שח"ו לא שחט כהלכה.

מכיון שהיתה להם אי-נעימות לפטרו ככה, באו והתחכמו לומר לו, שעליו להביא כתב המלצה על שחיטתו מרב אחד מתוך שלשה רבנים, אחד משלשת הרבנים היה ה'דמשק' והשוחט בחר בו לבקש ממנו כתב המלצה. נסע השוחט לויז'ניץ אל ה'דמשק', נכנס אליו וסיפר לו דברים כהווייתן. **מיד הוציא ה'דמשק' דף**

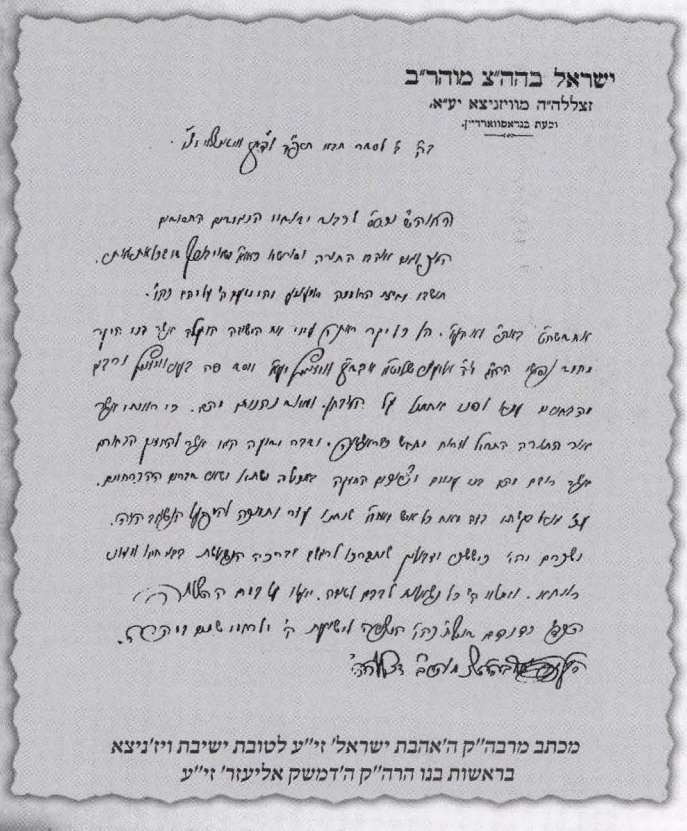


מכתב קודש לאחד מתלמידיו

וקולמוס, ונתן לו כתב המלצה נלהב. לאחר מספר ימים, באו ראשי הקהילה מאותה עיר אל ה'דמשק' בטרוניא מדוע נתן לו המלצה תיכף ומיד, הרי אפילו לא בירר עליו דבר, אולי אכן אינו ראוי עוד לשחוט, היה על רבנו לברר קודם מדוע מבקשים ראשי הקהילה לערער את חזקתו הותיקה.

נענה הרה"ק ה'דמשק אליעזר' ואמר להם בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים: **"איר ווילט שחט'ן אייער שוחט, שחט'ס איהם ביי אייך אין שטוב, שיקט'ס איהם נישט צו מיר, אז איך זאל זיין דער שוחט"...** (אתם רוצים לשחוט את השוחט שלכם? תשחטו אותו אצלכם בבית, אל תשלחו אותו אלי שאני אהיה השוחט שלו).

שמעתי מחותני ז"ל, שבתוך משפחת המלוכה לבית ויז'ניץ, היה רב אחד שדבק קצת בדרכי המזרחי. חשוב לציין שלא החמיץ חלילה, אלא היה ידוע שהוא קשור אליהם. הלה רצה להיות רב בכפר קטן שהיה נתון תחת שררת הרבנות של ויז'ניץ, כאשר לצורך כך היה צריך את אישורו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע שהיה רב העיר ויז'ניץ, אך ה'דמשק' עשה הכל כדי שלא יתנו לו להיות רב בכפר זה. לחותני ז"ל, שהיה קרוב קצת לאותו רב, הפריע הדבר מאד וחיפש הזדמנות לדבר על כך עם ה'דמשק'.

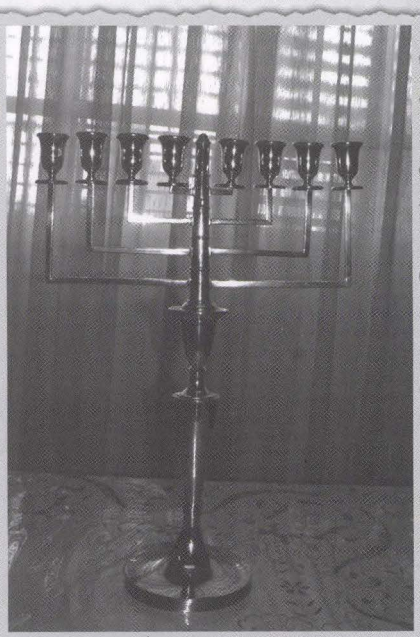

ישראל בהה"צ מוהר"ב
זצללה"ה מוויזניצא יע"א,
ובעת בבראסווארדין.

מכתב מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לטובת ישיבת ויז'ניצא
בראשות בנו הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע

כעבור תקופה, כשהזדמן חותני ז"ל להיות בויז'ניץ בצל הקודש, נכנס ואמר ל'דמשק': "רבי, הרי כולם יודעים שאתם לוחמים נגדו, למרות שכל הפעולות נעשות

בצורה חשאית, מה חסר לכם הרעש הזה שכולם מדברים אודות המלחמה הסמויה הזאת?" נענה ה'דמשק' ואמר לחותני ז"ל בפיקחות יתירה: **"יודל'ה, דער רעש וועט א דורך גיין, העיקר וויניגער א מזרחי'שע רב..."** (הרעש הרי יעבור, העיקר נרוויח שיהיה רב מזרחי'סט אחד פחות...).

יש לציין, שכשהגיע אותו רב לויז'ניץ אל בן-דודו הרה"ק ה'דמשק אליעזר', היה מתקבל בכבוד מלכים כראוי וכיאות לבן משפחת המלוכה, אך לגבי הרבנות, סבר ה'דמשק' שאין זה ראוי שאדם כמותו המקורב למזרחי, יכהן ברבנות ויהיה מורה הוראה לרבים.



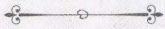
מנורת הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע

קרה פעם שנבצר מהרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע לטבול במקוה טהרה, ושלח את זקני החסיד המופלג ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל - מגדולי חסידיו המובהקים - שילך לטבול תחתיו. [אגב אורחא אספרה בזאת, שבאחד מימי החנוכה תשע"ו, התקיימה שמחת התנאים של נכדי החתן שלמה קוסטינר הי"ו בן בני הרה"ח ר' יוסף הי"ו, בביתו נאוה קודש של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ברמת ויז'ניץ, והיות שהיה זה לפני מעמד הדלקת נרות חנוכה, אמר לי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שאשתה כוס 'לחיים' נוספת גם בשבילו, כי הוא אינו שותה לפני ההדלקה... באותה שעה סיפרתי סיפור זה לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שהפליאו מאד, ונענה ואמר לי: **"יא, ס'איז דא אזא זאך!"** (אכן, יש מושג כזה שחסידים עושים דברים במקום רבותיהם)].

שמעתי מאבי ז"ל, שהרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע פירש את המשנה באבות (פ"ב מ"ה) "ולא עם הארץ חסיד" - **"אַ חסיד קען נישט זיין אַן עם הארץ"**, משום שתדיר הינו מסתובב ויושב בין חסידים ואנשי מעשה, כאן הוא שומע אמרה טובה ושם מאזין הוא לסיפור קדוש, ממילא עם הארץ כבר אינו יכול להיות...

מכתב ששלח דודנו ר' אהרן קוסטינר ז"ל אל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בשנת תש"ט מראדוביץ',
בסופו הוא מבקש שאם יסע לירושלים לציון קדשו של אחיו ה'דמשק', יניח שם פתקא עבורו

סיפר לי אבי ז"ל, שהיה נוכח פעם עת ד'ברו המקורבים עם הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע אודות מחלוקת ו'פוליטיק', נענה ה'דמשק' ואמר: **"כולנו שקר..."** כרוצה לומר שכולם נגועים בכך...



סיפר לי הרה"ח ר' הערשל ויז'ניצר ז"ל - שהתגורר בשאץ אחרי המלחמה ואז למדתי אצלו תקופה ממושכת: מעשה בשני בעלי דינים מויז'ניץ שבאו להתדיין לפני הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע שדן דין אמת לאמיתו, חייב את החייב וזיכה את הזכאי, אך הנתבע הכחיש לגמרי וכפר בכל. לא הועילו הבקשות והתחנונים לפניו שיודה על האמת וישלם את חלקו. כיון שראה ה'דמשק' שהאיש עומד בסירובו, הודיעו שהוא קובע לו שבועה דאורייתא, אך האיש עדיין סירב להודות והתעקש על חפותו, גם כשהדליקו את הנרות והתחילו לאיים עליו כמובא בהלכה את סדר קיום שבועה דאורייתא. אביו הרה"ח ר' מענדיל ויז'ניצר ז"ל שהיה שוחט דמתא והיה נוכח שם בבית הדין, לא יכל לראות איך יהודי עומד להישבע שבועה דאורייתא לשקר, נתן מכה על השולחן ואמר: **"אני לא אתן ליהודי להישבע לשקר! כל מי שנמצא כאן בחדר יקבל על עצמו לשלם חלק מהסכום המדובר ובלבד שהאיש לא ישבע לשקר..."**

אלו היו השגותיהם של החסידים מהדור הקודם.

שושנת זכרונות

רבותינו הק'
לבית סעדרט
וויזניץ זי"ע

מקור ברוך

•

חכמת אליעזר

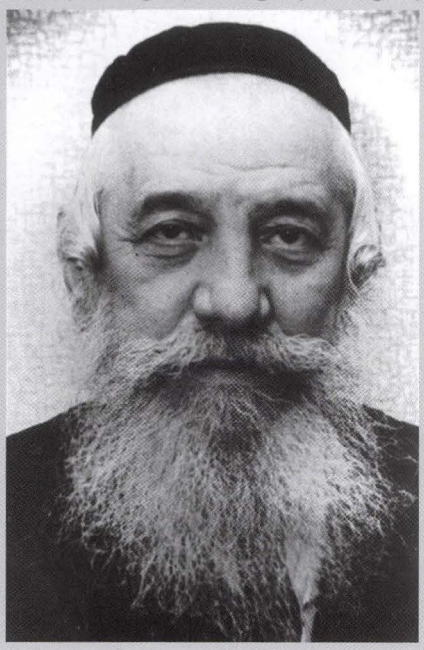
רבנו הקדוש רבי ברוך מסעדת ויזניץ זי"ע בעל 'מקור ברוך'

סיפר לי הגה"צ ראש הישיבה בעל 'ברכת משה' זצוק"ל, כי באותו ליל שישי אור לר"ח סיון תרצ"ו, כשהגיע רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לביתו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, אמר לו אביו הק': **"דו ביסט דאך א גאסט"** (אתה הרי אורח) ונתן לרבנו ה'מקור ברוך' את השטריימל שלו.



'שטריימל' של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע

כידוע, דרך חסידים ואנשי מעשה הדבוקים ברבותיהם הק' בלב ונפש, לבוא תמידין כסדרן להסתופף בצל הקודש, לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו. מאידך גיסא, ישנם חסידים שאינם בעלי מדרגה, שלפעמים יכלו לבוא אל הרבי רק בכדי להיפרד ממנו ולנסוע למקום אחר. כשבאו אנשים כגון אלו אל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, היה אומר להם בצחות: **"האם אתה נוסע לקערעשמעגער?!.."**



צורת קדשו

פעם תחת אחד השיחים הסביר רבה"ק ה'מקור ברוך' את המקור לכך. 'קערעשמעגער' היא עיירה

בגבול הונגריה ואחד מחסידי ויז'ניץ שהתגורר בבוקובינה, היה לו בן שגר בקערעשמעגער. אותו חסיד שלא היה בעל מדרגה ככל הנראה, החליט לנסוע אל בנו לראש השנה ובדרכו לקערעשמעגער נכנס אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לקחת ממנו ברכת פרידה, **וכולם שחקו עליו שהוא נכנס אל הרבי בערב ראש השנה להיפרד בשביל לנסוע למקום אחר, בזמן שמאות חסידים ואנשי מעשה עוזבים את ביתם ואת משפחתם ובאים אל הרבי.**

מאז נשאר משפט צחות זה בקרב משפחת המלוכה, שאם נכנס מאן דהו לקודש פנימה בדרכו למקום אחר, היו שואלים אותו אם הוא בדרכו לקערעשמעגער...

עוד אספר בהקשר לכך, על יהודי מתושבי חיפה שהיה מגיע פעמים תכופות להסתופף בצל קדשו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ברח' בילו, אך לאחר שרבנו נכנס להתגורר ברמת ויז'ניץ, הפסיק לבוא לחצר הקודש וזמן רב לא נראו פניו בצילא דמהימנותא. כשהגיע לרמת ויז'ניץ כעבור תקופה ארוכה, התעניין אצלו רבנו ה'מקור ברוך' מדוע חדל להגיע לקריה נאמנה כאשר היתה באמנה אתו, והאיש השיב: "וואס זאל איך טוהן, דער רבי האט זיך ארויס געצויגן" (מה אעשה, הרי הרבי עזב אותנו והלך למקום אחר). נענה רבנו והשיב לו מיניה וביה: **"דו האסט זיך ארויס געצויגן..."** (אתה הוא זה שעזבת והלך למקום אחר).



היתד הראשון בחיפה - רח' בילו 16

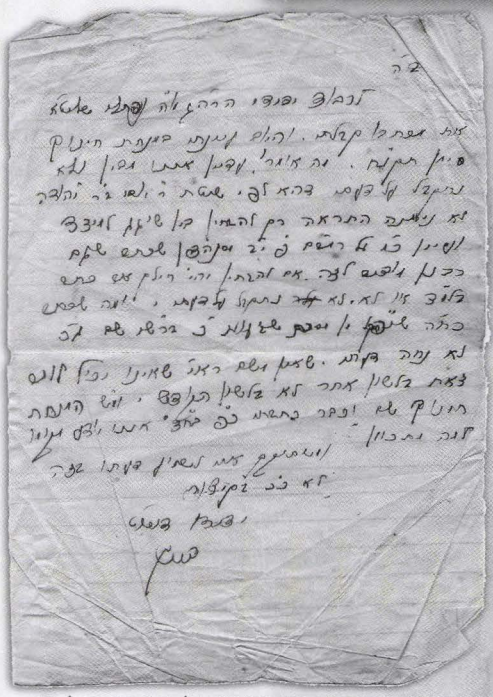
בעל 'מקור ברוך' זי"ע

פעם הגיע לרמת ויז'ניץ, יהודי מודרני שהיה מקורב לויז'ניץ ורבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע שאל אותו: "האם הכרת את אבי הקדוש בעל 'אהבת ישראל'?" השיב הלה בגאווה: "אה, את אביכם הכרתי היטב". אחרי שהלך, אמר לנו רבנו בצחות: **"איך האב איהם נישט געקענט, און ער האט איהם יא געקענט..."** (אני לא הכרתיו והוא כן הכירו...).

סיפר לי הרה"ח ר' יעקב שפרבר ז"ל, על אביו החסיד המופלג ר' אבא שפרבר ז"ל שהיה חסיד קאסוב בלב ונפש. בבעלותו היה בית הארחה סמוך לתחנת רכבת מרכזית ב'האטנע', בתחנה היו עוצרים צדיקים רבים בכדי להחליף רכבת או להמתין לרכבת אחרת שתיקח אותם למחוז חפצם, כאשר בהיותם שמה, היו עולים ובאים אל בית הארחה של ר' אביש ומביאים ברכה אל תוך ביתו. פעם הזדמן לשם רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עם ארבעת בניו הק' ועמם קהל חסידים. ר' אביש הגיש לפניהם סעודה חלבית כיד המלך ולקינוח הביא מאכל מיוחד, באמרו: **"דאס איז פאר דעם רבי מיט די ארבעה בנים..."** קם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ואמר בצחות: **"אני הרי החכם ואני נוטל את חלקי, אתם תתחלקו ביניכם במה שנותר..."**



רבה"ק ה'מקור ברוך' והרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע
עם הרה"ק ה'כנסת מרדכי' זי"ע מסאדיגורה



מכתב מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע אל הגאון רבי נפתלי כהן זצ"ל בדיני התראה

בשכונת חליסה בחיפה התגורר יהודי בשם ר' אייזיק לויפר ז"ל - בדרך כלל, היה מגיע להתפלל אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בשבת בבוקר. פעם אחת כשהגיע לבית המדרש בשבת בבוקר, קרא לאבי ז"ל והראה לו גיליון גדול שכתוב עליו משני צדדיו דברי תורה בחכמת הקבלה. אבי ז"ל סיפר לי שלא הבין דבר מהכתוב שם, **אך התברר שלהגה"צ רבי נפתלי כהן זצ"ל בעל 'סבר נפתלי', היה דין ודברים בעניני קבלה עם רבה"ק ה'מקור ברוך' במהלך השבוע** ולקראת שבת העלה את כל הדברים על הכתב ושלח אותם עם ר' אייזיק לויפר להביאם לרבנו זי"ע.



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בסנדקאות

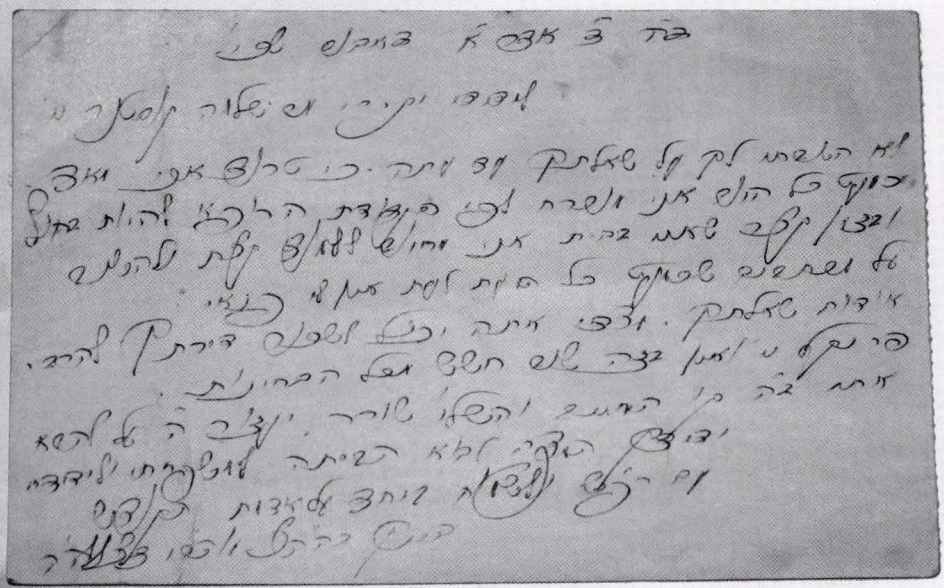
זכורני שכל פעם שכובד רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בסנדקאות, **היה מכסה את פניו הקדושות.** ה'ברית' של בני הרה"ח ר' יוסף הי"ו היתה על ברכי רבה"ק ה'מקור ברוך' - הסנדק והרה"ח ר' דוד אליעזר פטמן ז"ל מגרוסווארדיין - שהיה מוהל ושוחט אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע - היה המוהל. [אצל בני בכורי הרה"ח ר' משה הי"ו, רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לא היה בארץ ישראל, אך ר' דוד אליעזר היה המוהל]. כשנולד בני ר' יוסף, ר' דוד אליעזר סרב למול, באמרו שהוא כבר זקן ותש כוחו למול תינוקות. הפצרתי בו רבות שיסכים, כי היה חשוב לי לקחת מוהל שזכה למול תינוקות רבים על ברכי רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, והסכים.



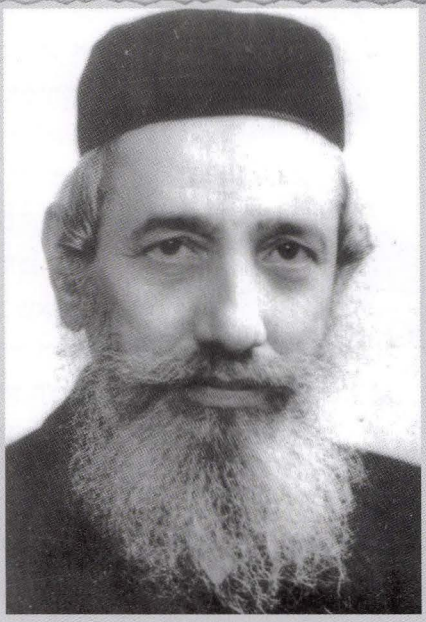
הרה"ח ר' נחמן שכטר ז"ל שו"ב בשאץ

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה מצדד תמיד בחוות דעת קדשו, **שכאשר מתעוררת שאלה לגבי ברית מילה, אין לסמוך על הרופאים אלא אך ורק על דעתם של המוהלים, כי הם מבינים יותר טוב.** בכל פעם שנשאל רבנו על תינוק עם צהבת או שאר ענינים היכולים לדחות ברית, היה מצוה לשאול את המוהל ולא את הרופא. זכורני מעשה שהיה, בתינוק שהיה מוכן לברית וגם הסעודה היתה מוכנה בכל מכל כל, אך לתינוק היתה צהבת. הרופא טען שאין כל חשש והוא מסכים לקחת אחריות על התינוק, **ואילו המוהל אמר שבמצב כזה אין לעשות את הברית, רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ציוה לשמוע בקול המוהל והברית נדחתה.**

מענין לענין אספרה כמו על מוהל מומחה וירא שמים מרבים שהתגורר בעירנו שאץ, הרה"ח ר' נחמן שכטר ז"ל שהיה נקרא בפי כל: 'ר' נחמן שוחט'. היה מוהל מבוקש מאד לפני המלחמה ושמעתי עליו גדולות ונצורות. מכל הכפרים היו מזמינים אותו לבוא ולמול את ילדיהם. ומעשה שהיה שהוזמן למול תינוק באחד הכפרים במהלך חג הפסח וכיון שר' נחמן דקדק ונזהר מאד שלא לאכול ממאכלי אחרים ביו"ט פסח, כמנהג חסידי קמאי, לקח אתו ר' נחמן כרכרה והעלה עליה את כל בני משפחתו יחד עם כלי הפסח, וכך נסע לכפר להיות שם כל ימי הפסח...



"ובזמן קצר שאני בבית אני מחויב ללמוד קצת" - מכתב מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע

אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ראינו, **בכל פעם שהיה מתלהב מאד ומתלהט ביותר, היה תופס את כובעו או את השטריימל בידיו הקדושות.** במיוחד ראו אצלו זאת בעת שהיה מזמר את הניגון "לא-ל אשר שבת" האיטי של דז'יקוב, שהיה חביב אצלו עד מאד והיה מזמרו רק בעיתים מיוחדים, **אז היה יוצא מכליו מרב התלהבות דקדושה.**

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה עורך בכל ליל שב"ק את שולחנו הטהור בביהמ"ד הגדול, אך היו פעמים שהיה מאד חלוש ומיוסר עד שלא היה בכוחותיו לעלות לביהמ"ד, אז היה עורך בביתו נאוה קודש 'באטע'. שם היה יושב עמנו ומספר סיפורי צדיקים וזכרונות מבית אביו הק' ומבית חותנו הק', ועל חסידי קמאי שהיו דבקים ברבותיהם הק' לאין ערוך, אשר הרבה מסיפורים אלו חקוקים בזכרוני לאורך ימים. **זכור אזכור שבעת שרבנו היה מספר סיפור, היו כל הנוכחים חשים ומרגישים כאילו הם נמצאים כעת בשעת מעשה.** 'דער מעשה האט געלעבט'. לפעמים אף לא זימר 'י-ה ריבון' מחמת חולשתו, כי העמידה והשירה בזמר זה, לקחו ממנו הרבה כוחות.



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בסוד שיח עם אחיו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע

שמעתי מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, הסבר למה לא אומרים בויז'ניץ הרבה מזמירות שבת קודש, כמו שנוהגים בשאר

חצרות הקודש, **כי זמירות אלו עוסקים יותר מדי בעניני בשר ודגים. ובלשון קדשו: "מ'איז צו פיהל מטפל דארט מיט ברבורים ושליו ודגים".**

[בהקשר לכך שמעתי לפני שנים רבות רעיון נפלא על מאמר חז"ל (תענית ה:) "אין מסיחין בסעודה שמא יקדים קנה לושט ויבוא לידי סכנה", אסור לדבר מדי הרבה מהאוכל הגשמי, שמא יקדים קנה לושט, הקנה מרמז לרוחניות ואילו הושט מרמז לגשמיות. והנה עיקר האכילה צריכה להיות כדי שיהיה לאדם כוח לעבוד את השי"ת וללמוד תורה, אך אם ידבר ויעסוק יותר מדי באכילה, יהיה ספק אם הוא אוכל בגלל תאוותיו הגשמיות המרומזות בושט או כדי שיהיה מתגבר כארי לעבודת בוראו המרומז בקנה].



ראש הישיבה הגה"צ ה'ברכת משה' זצוק"ל

סיפר לי הגה"צ ראש הישיבה בעל 'ברכת משה' זצוק"ל, ששמע מפי אביו רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע: מעשה שהיה בימי עלומיו של רבנו זי"ע, שהוצרך לנסוע לוינה הבירה כדי לסדר ענין כלשהוא במשרד הביטחון. רבנו נסע לבדו לצורך ענין זה ובהגיעו לשם חיפש מישהו שיוכל לעזור ולסייע לו אודות מבוקשו. בלכתו ברחובות וינה, עבר על ידו אדם אחד והביט בו, המשיך ללכת קצת ושוב הסתובב לאחוריו והביט בפני רבנו. לבסוף ניגש לרבנו ואמר: "שלום עליכם רבי!" שאלו רבנו לשמו וכשהשיב הוסיף ואמר כי הוא יליד ויז'ניץ.

שאל האיש את רבנו, לצורך מה הוא בא לוינה. השיבו רבנו שהגיע לכאן לצורך סידור מסוים אשר לו במשרד הביטחון. התלהב היהודי באמרו: "**הרי אני עובד במשרד הביטחון כאן ובודאי אשמח לעזור לבנו של הרבי מויז'ניץ**". נתן לרבנו כרטיס ביקור שלו ואמר לו מתי לבוא אליו למשרד. ואכן בהגיע רבנו לשם, סידר הלה את מבוקשו של רבנו. בסיום הביקור ביקש מרבנו זי"ע שיעשה עמו טובה גדולה ויבוא לבקרו בביתו. על אף שרבנו זי"ע היסס קצת בתחילה, האם כדאי להיכנס לביתו של אותו יהודי, שפרק עול תורה מעל צווארו ושכח את יוצרו בצוק העיתים, אך אעפ"כ לבסוף נענה רבנו לבקשתו לרב הפצרותיו החוזרות ובא אליו בשעה היעודה לביקור בביתו.

בהיכנס רבנו אליו הביתה, הכניסו היהודי בכבוד מלכים כראוי וכיאות לבן המלך ופתחו



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בראש המסובים בסעודת הברית של כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א

בשיחה קולחת אודות בית ויז'ניץ, עיר מולדתו של המארח ועוד. אח"כ ביקש המארח מרבנו שיואיל בטובו לומר קצת 'נוסח', יען נכספה וגם כלתה נשמתו לשמוע דבר רוחני. **רבנו פתח מיד בנוסח המיוחד של 'נשמת', ותיכף נפתחו סכר מעינות דמעותיו של האיש, עד שנשמע קולו בבכי גדול מחוץ לחדר.**

לשמע בכיותיו הקולניות, נכנסה אשתו לחדר ושאלה אותו: "מה עשה לך היהודי עם הזקן?!..." אך בעלה הרגיעה שלא אירע דבר. כשיצאה מהחדר אמר לרבנו זי"ע: **"לך תסביר מהו נוסח ויז'ניץ לאחד שלא שמעו מעולם ואינו מבין בו כלום..."**

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה דבוק מאד בנוסח ויז'ניץ ופעמים רבות היה משוחח בהשתוקקות רבה על הנוסח הקדוש שנשמע מפי אביו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. פעם בחודש אלול, בעת עריכת ה'באטע' בביתו נאוה קודש, אמרו קטעי נוסח מתפילות ימי הרחמים ורבנו התבטא בפנינו בלשון קדשו: **"אוי! אם יכלו להקליט את אבי הק' בשעת מעשה ולהשמיע כעת שוב..."** ופעם אחרת בעת שנפרד מהקהל הק' בנעילת החג במוצאי שמחת תורה, התבטא באוזנינו: **"האמינו לי! הייתי מתחיל כעת הכל מתחילה..."** כמו-כן זכורני שהיה עושה לפעמים תנועות בידיו הק' כמנגן בכינור, בעת שזימרו לפניו ניגוני בית ויז'ניץ עתיקים.

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע **היה נוהג לעיין בחומש כל פעם טרם פתח את פיו לומר דברי תורה,** כאשר את הפסוק הראשון עליו אמר את דברות קדשו, קרא מתוך החומש ואז המשיך לומר בעל-פה. כך הוא גם מנהג בעלזא ולמד הנהגה זו אצל חותנו הק' מזיווג-ראשון, הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע.

עוד זכור לי שרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה אומר פעמים רבות באמצע ה'תורה' כלשון הזה: **"א זאך וואס איז נישט קיין נפקא מינה להלכה, מעג יעדער יוד זאגן א כוונה"** (דבר שאינו נפקא מינה להלכה, מותר לכל יהודי לומר כוונה בו), בדרך-כלל ידענו אז שהוא אומר כעת חידוש שעלה ברעיונו, כי אחרת היה אומר רעיונות מספרי חסידות שונים.

אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, היה יום-טוב שני של גלויות, יום מיוחד ונעלה ביותר. **פעמים רבות היה מזכיר בערגה רבה, איך היו עורכים את היו"ט השני בשמחה גדולה בצל קדשו של אביו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע.** בחודש אדר שנת תש"י עלה אבי ז"ל לארץ הקודש עם הספינה הראשונה בה היה אמור להיות גם ארונו הטהור של רבה"ק ה'אהבת ישראל'. בחג הפסח שהינו בקרית שמואל ובמוצאי אסרו חג [הוא יו"ט אחרון של פסח בחו"ל], נסענו לחיפה לשמוע ספירת העומר מפי רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע.

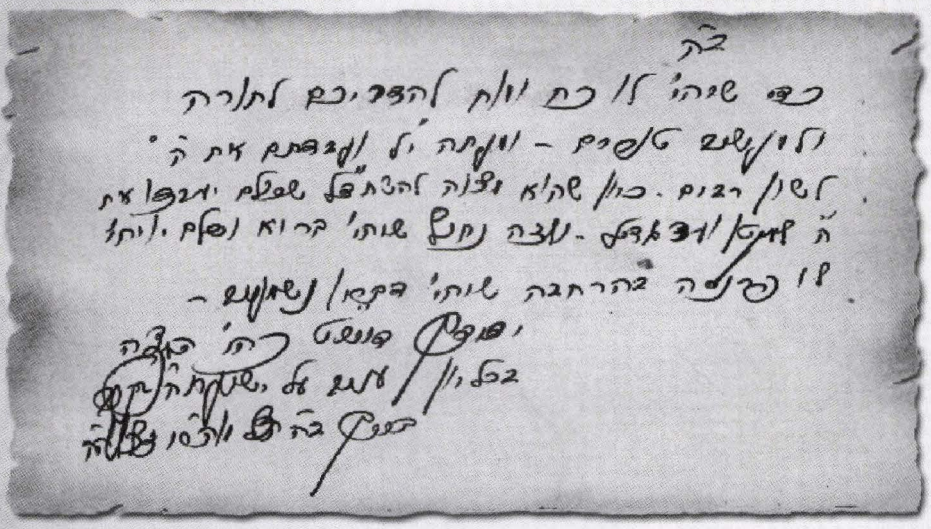
כשראה ה'מקור ברוך' את אבי ז"ל, סנט בו בחיבה: **"אזוי גיך האסטו פאר שמערצ'ט דעם יו"ט שני של גלויות..."** (כל-כך בקלות ויתרת על שמירת יו"ט שני של גלויות?! שהרי היתה זו הפעם הראשונה שאבי ז"ל לא שמר שני ימים יו"ט, כי עלה לארץ ישראל וקבע משכנו בתוכה).



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בדרך לשמחה משפחתית

דכירנא איך רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע **היה מכה על לבו בחזקה, בעת שאמר בבכיה רבה "וכל הרשעה כולה כעשן תכלה"** בתפילות ימי הרחמים, כאשר כל הציבור התעורר לתשובה שלימה, בשמעם את הכהן הגדול עובר לפני התיבה, בבואו לכפר על עדת בני ישראל לפני ולפנים. [אגב

מכתב מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל



המשך המכתב

אורחא אזכיר לטובה את דודי הרה"ח ר' מנחם מענדיל קאפיל ז"ל מקרית-אתא, שהיתה לו 'חזקה' להביא רימונים לשולחן הטהור של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בליל ראש השנה, ורבנו נתן רימון לכל אחד מהמשתתפים. עוד זכור לי שבערוב ימי רבנו הק' זי"ע, היו מתחילים את התפילה מאוחר מהרגיל בראש השנה וביום הכיפורים, מפאת חולשתו הרבה לדאבון לב].

אבי ז"ל היה שנה אחת ביום הכיפורים בעיר סערט אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ולפני שנפרד מרבנו, אמר לו: **"סערט'ער רב, דער שיינסטע בעל-שחרית האט איר געהאט פון אלע ברודערס..."** (היה לכם את הבעל-שחרית הכי יפה יותר מכל אחיכם הק'). הבעל-שחרית אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' בסערט, היה הגה"צ רבי יוסף נפתלי שטרן זצ"ל והיה מתפלל בחיות ובהתלהבות, למרות שהיה מתפלל 'וועלט'ס נוסח'. היה ידיד נפשו של רבנו זי"ע שהחשיבו וכיבדו מאד כערכו הרם.

זכורני דרשה מיוחדת שדרש רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ברבים כדרכו בקודש - בליל יום הכיפורים לפני 'כל נדרי' תשכ"ג. היה אז בין המתפללים אחד שריננו עליו שהוא מלוה בריבית. **רבנו דיבר אז בקול חוצב אודות האיסור החמור לקחת ריבית בהלוואות, שהוא איסור גמור ועוונו קשה מנשוא.** והוסיף באמרו, שעל כל העבירות שהאדם עושה במשך השנה, בעת שהוא אומר וידוי בערב יום הכיפורים ומכה בצער רב על כל חטאיו, השי"ת שומע את וידויו האמיתי ומקבל את תשובתו ברחמים וברצון.

לא כן הוא הדבר אצל מלוה בריבית, **שגם בזמן שדופק ומכה על לבו בחזקה ובוכה מעמקי לבבו הנשבר שהשי"ת יסלח לו על פשעיו, הרי בזמן זה גופא עולה הריבית ומשבחת יותר ויותר.** נמצא שבו בעת שהוא חוזר בתשובה הוא מוסיף חטא על פשע, לכן אין תשובתו מתקבלת לפני המקום ותפילתו מאוסה ביותר ואינה נענית.

זכורני פעם אחת בעת נעילת החג, פנה רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע אל הרה"ח ר' אברהם גנזלר ז"ל שהיה שו"ב והגיש לו כוס יין מלא, באמרו בדרך צחות: **"הרי מחר לא תלך לשחוט, א"כ מותר לך לשתות עכשיו..."**



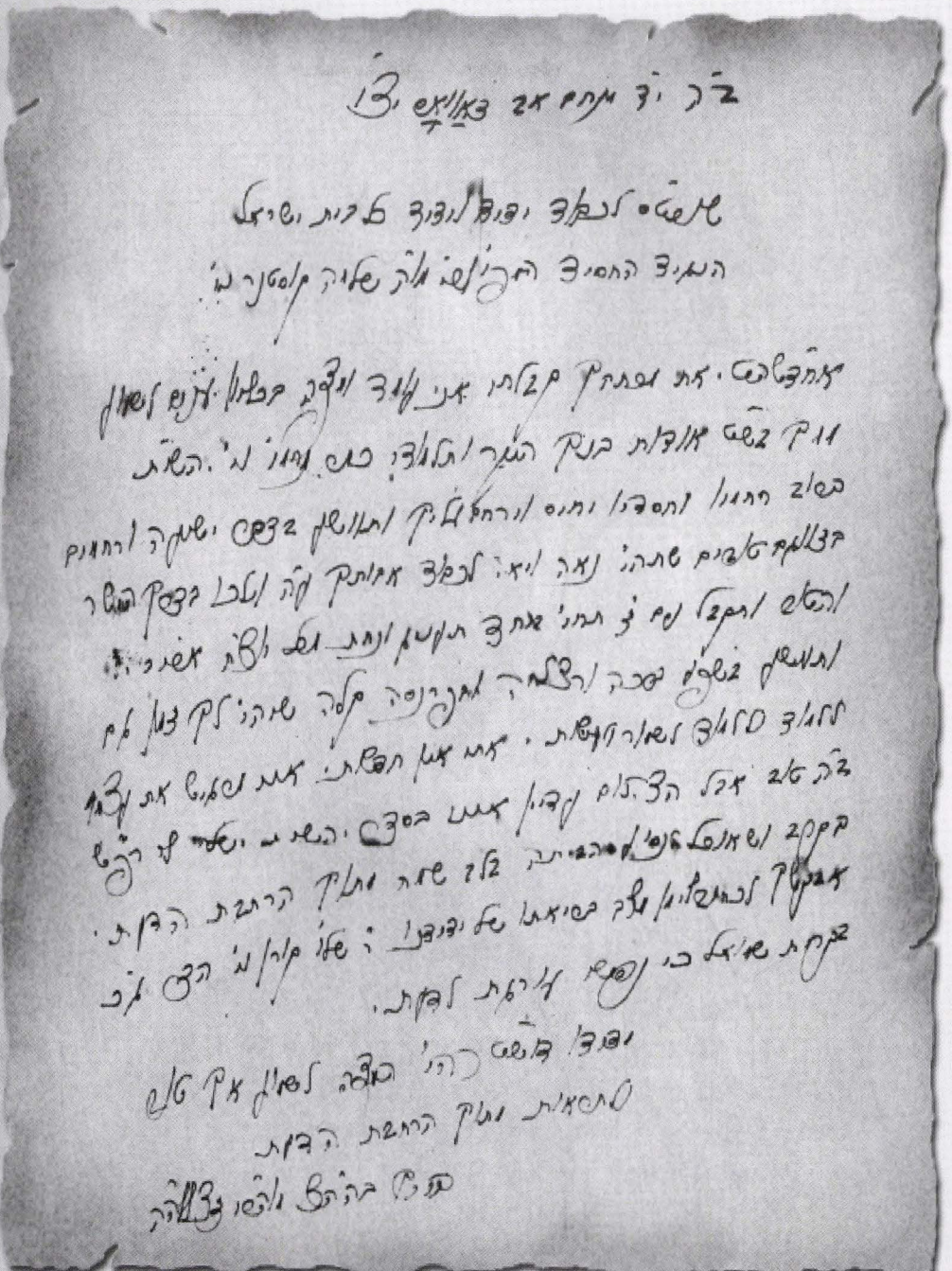
רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע עם הרה"ח ר' אברהם גנזלר ז"ל



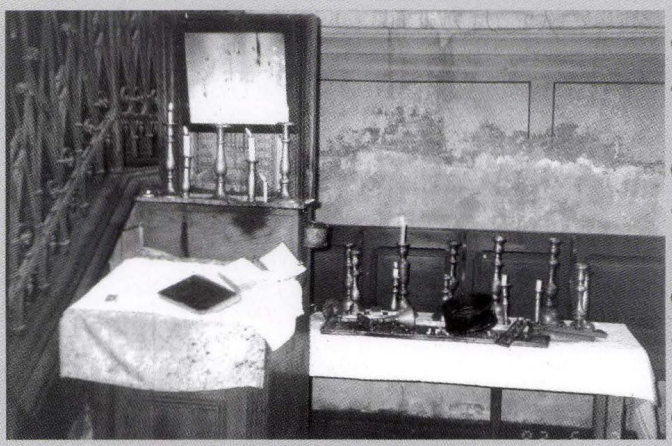
ילדי החמד מלווים את רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע אחרי תפילת שחרית ביום הפורים

זכורני היטב את ימי הפורים במחיצת קדשו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, שהיה קורא את המגילה באש קודש ובהתלהבות גדולה. בשולחן הטהור היתה הצגה מעניינת, אותה ערכו יהודים יראים ושלמים משכונת חליסה שעלו ובאו לרמת ויז'ניץ לערוך את ההצגה, ביניהם היה הרה"ח ר' מרדכי לייב שכטר והרה"ח ר' אביגדור יעקובוביץ. הם היו אנשים מוכשרים ביותר וערכו הצגה מרתקת, שמשכה קהל רב מתושבי העיר והסביבה שבאו לחזות בה בענין רב.

החל משנת תשכ"ג



"אני מרגיש את עצמי ב"ה טוב אבל הצילום עדיין איננו בסדר"
מכתב מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל



בית המדרש הגדול בסערט



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בכניסה לבית המדרש בסערט, מאחור נראה זקנינו שליט"א

- שנתו האחרונה של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע עלי אדמות - ביטלו את ההצגה, **כי באותה שנה עשו הצגה על השואה והציגו בה ענינים שונים בהומור ובצחות, דבר שהפריע מאד לרבנו אחרי שאיבד במלחמה את רוב תושבי עירו וחלק גדול ממשפחתו, ואמר שיותר אינו רוצה לשמוע הצגות כלל וכלל.**

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה נכנע בכל עת כלפי אחיו הקדושים. אחרי שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עבר לדור בגרוסווארדיין, באה משלחת מכובדת מעיירת ויז'ניץ לבקש מה'אהבת ישראל' שישלח אליהם את אחד מבניו שיכהן רב אצלם, אבל אף אחד מהבנים לא אבה ללכת לויז'ניץ. ה'שארית מנחם' טען שהוא עסוק עם הישיבה, ה'אמרי חיים' רצה להישאר סמוך לאביו וה'דמשק אליעזר' התגורר באותה תקופה בוינה יחד עם חותנו הק' מקופיטשניץ ולא רצה לעזוב את וינה.

לבסוף, רק רבה"ק ה'מקור ברוך' הסכים להיענות להפצרות אביו הק' ונסע לויז'ניץ לכהן ברבנות העיר. בבואו לשם, חיכתה לו עבודה רבה לשקם ולבנות מחדש את כל מה שנהרס

בעת המלחמה הקשה, הן בגשמיות ובעיקר ברוחניות אחרי שרבים הלכו בדרכי עקלתון והתחברו למשכילים. רבנו התחיל לבנות את העיר מחדש בצעדים מדודים ונחל הצלחה גדולה. כעבור תקופה, בשנת תרפ"א, חזר בו ה'דמשק' והביע את רצונו ללכת לויז'ניץ, אחרי שראה שנבנתה עיר על תילה. **רבנו ה'מקור ברוך' ויתר לו מיד את הרבנות ופינה מקומו לטובת אחיו ה'דמשק'.**



הרה"ק מווישווא זי"ע עם אחיו רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע

בהקשר לכך אציין בזאת, שרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה תמיד מכניע עצמו בענוות חן כלפי אחיו הגדול ממנו - הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע. גם כאן בארץ ישראל היה תמיד מחשיב מאד את חוות דעת קדשו וכשניסו לומר לו משהו על הכנעה זו, היה אומר: **"קינדערלאך, הוא מבוגר ממני בשמונה שנים!..."**



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע עם אחיו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע

פעם ביקר רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע יחד עם אחיו אהובו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע אצל נגיד אחד שהיה מקורב לבית ויז'ניץ. בהיותם אצלו, הגיש האיש לפניהם עוגה, אך כיון שלא סמכו על הכשרות בביתו, לא רצו לטעום ממנה. לחש ה'אמרי חיים' ל'מקור ברוך': **"אומרים שאתה חכם, הבה ונראה כעת את חכמתך, איך יוצאים מזה בכבוד?!"...** פנה רבה"ק

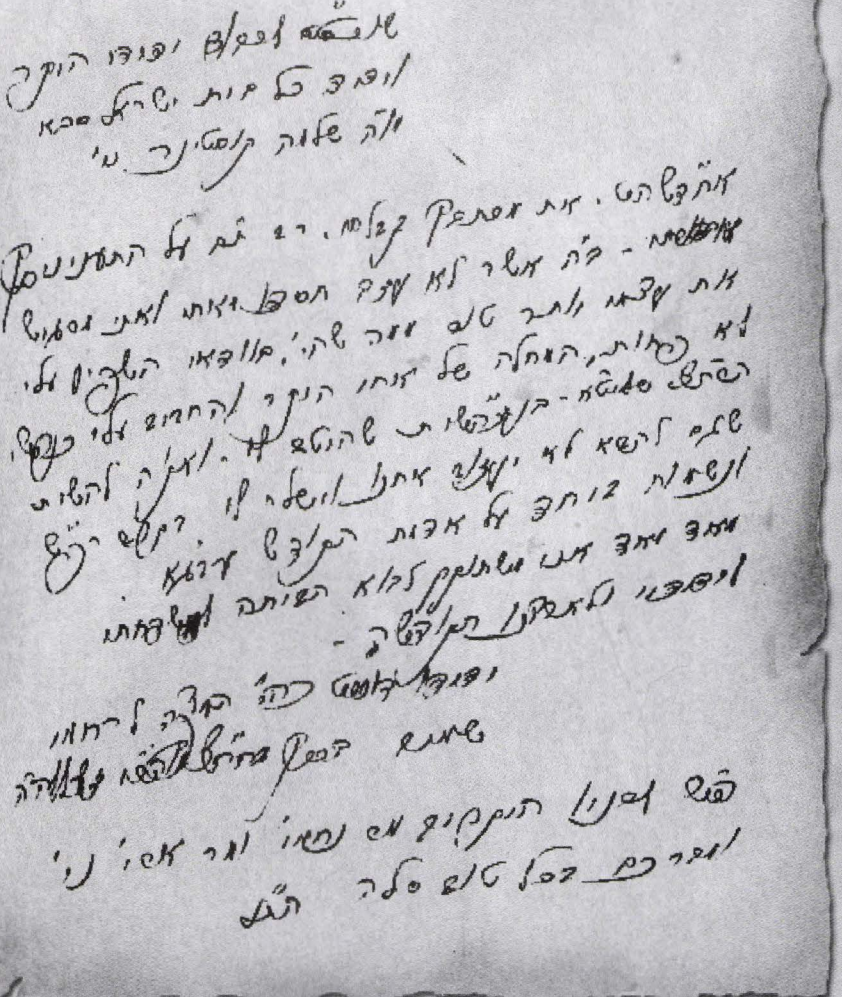
Rabbi BARUCH HAGER
FROM WIZNITZ

ברוך הגר
בחתימ"צ מוהרי"ז מוויזניץ

Ramat Wiznitz — Haifa TEL. 2956 ,טל.

חיפה. רמת ויזניץ

בה"ק ... חודש ... תשכ"...



"בוודאי השפיע עלי לא פחות המחלה של אחי היקר וההביב עלי כנפשי הרה"צ שליט"א"
מכתב מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל

ה'מקור ברוך' אל המארח ואמר לו: **"עוגה כל-כך יפה, חבל לאכול אותה סתם כך ולחסר ממנה, תארוז לנו אותה בבקשה בשקית וניקח אותה אלינו הביתה..."**



האחים הקדושים זי"ע בריקוד

ביום ב' סיון אחרי תפילת שחרית, היו האברכים והבחורים נוסעים מרמת ויז'ניץ לבני ברק להתפלל על הציון, כאשר אחרי התפילה בבית החיים חזרו כולם לחיפה ורבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה פונה לבית אחיו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, שם שהה עד לפנות ערב, אז הלכו יחדיו לערוך את השולחן הטהור לרגל ההילולא.

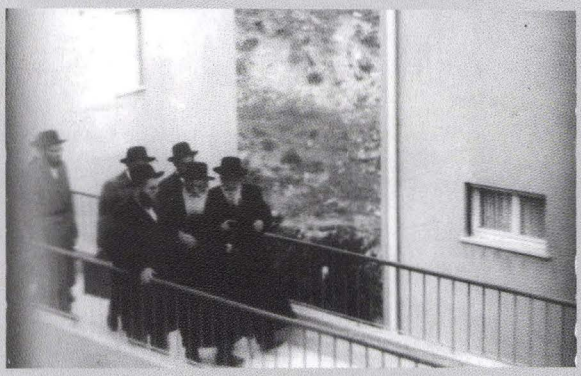
שנה אחת נשארתי בבני ברק אחרי התפילה בבית החיים ועמדתי מאחורי האחים הקדושים בעריכת שולחנם הטהור. זכורני שהיה ויכוח ביניהם מי יאמר 'תורה', כל אחד כיבד את השני לומר. **לבסוף התחיל ה'אמרי חיים' לזמר 'ויהי בנסוע הארון'...**

היתה תקופה ארוכה בחודשי הקיץ, בה רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ואחיו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שהו בשכונת אחוזה בחיפה למנוחת נפשם. במשך ימות השבוע שהו שם האחים הקדושים לבדם ובכל שבת עלתה קבוצת חסידים מרמת ויז'ניץ להיות איתם. במהלך אותה תקופה, התקיימה שמחת נישואיו של הגאון רבי מאיר שטרן שליט"א אב"ד מירון ובאחד הימים נערכה במשכן קדשם של האחים הקדושים, שמחת שבע ברכות לכבוד החתן המרומם.

הייתי נוכח באותה שמחה של מצוה וזכיתי לראות מקרוב עד כמה העריכו רבותינו הק' רב גדול בתורה, כאשר יצאו מגדרם לכבדו ולהוקירו ביותרת הכבוד. למחרת היתה אמורה



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בסעודת עניים עם אחיו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע עם אחיו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע על הגשר ברמת ויז'ניץ

להתקיים ישיבת מועצת גדולי התורה בירושלים, האחים הק' לא נסעו לירושלים ולכן בא הגאון רבי אברהם יצחק קליין זצ"ל אב"ד נירנברג - חבר מועצת גדולי התורה, להתייעץ איתם מה לומר ולדבר במהלך הישיבה הנחוצה. **בעיני ראיתי, כיצד בסיום פגישתם עמו, יצאו האחים הק' יחדיו ללוותו עד הכביש ושוחחו אתו ביראת הכבוד כמו היה גדול וחשוב מהם בחכמה ובמנין, שם המתינו עד שהמונית, בה נסע, תתרחק מהמקום, רק אז חזרו לאכסנייתם.**

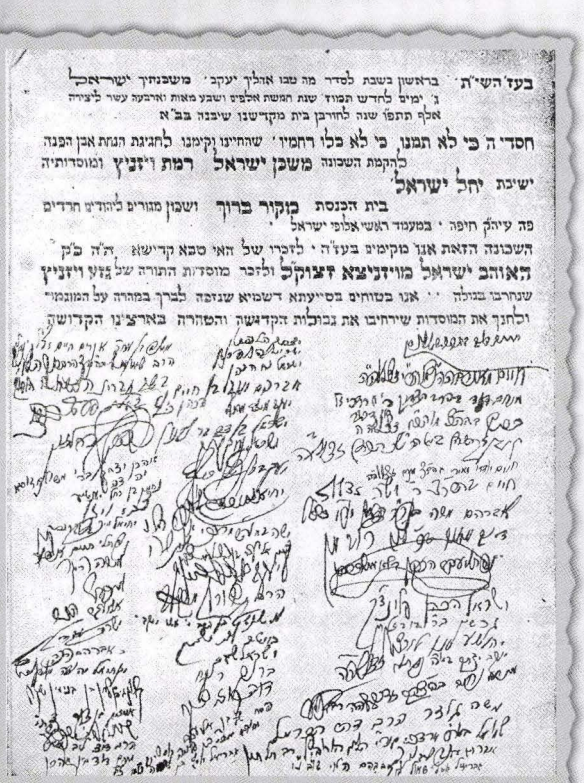
מחזה דומה לכך ראיתי גם בעת שהגה"צ רבי יוסף נפתלי שטרן זצ"ל הגיע לבקר אצל



הגאון רבי יוסף נפתלי שטרן זצ"ל בעדוב ימיו

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע וכשנפרדו לחיים ולשלום, עלה עמו רבנו זי"ע עד לכביש ודיבר אתו בלשון כבוד, בגוף שלישי [כל פעם שרבנו פנה אליו, כינה אותו: 'ר' יוסף'] כשהוא ממתין עד שיסע. חשוב לציין שהגרי"נ שטרן זצ"ל היה תלמיד חכם מופלג ומנכבדי תושבי העיר סערט, אך למרות שלא שימש ברבנות, יצא רבנו ה'מקור ברוך' מגדרו לכבדו כראוי, כערכו הרם.

זכורני את מעמד הנחת אבן הפינה לרמת ויז'ניץ שהתקיים בג' תמוז שנת תשי"ד. ידיד נעורי הרה"ח ר' קלמן שטעקל הי"ו ואני, הלכנו להחתים על מגילת היסוד של רמת ויז'ניץ, את ראשי אלופי ישראל שהשתתפו במעמד. בשולחן המזרח ישב הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, לידו רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ובצידו השני הרה"ק רבי חיים דוב מוואסלוי זי"ע. תחילה ניגשתי אל ה'אמרי חיים' שיחתום בראשונה, אך הוא הזיז את המגילה בזרוע קדשו כלפי הרה"ק מוואסלוי ואכן הוא חתם בשורה הראשונה, אחריו חתמו ה'אמרי חיים' וה'מקור ברוך' זי"ע.



בעז"ה שי"ת בראשון בשבת לסדר מה טבו אהלך יעקב משכנותיך ישראל
נ' ימים לחדש תמוז שנת חמשת אלפים ושבע מאות וחמשים ושבעה עשר ליצירה
אלף תתפ"ו שנה לחורבן בית מקדשינו שיבנה במ"א

חסדי ה כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו שהחיינו וקיימנו לחגיגת הנחת אבן הפנה
להקמת השכונה משכן ישראל רמת ויזניץ ומוסדותיה
ישיבת יחל ישראל
בית הכנסת כוכור ברוך ושכון מגורים ליהודים חרדים
פה עיה"ק חיפה · במעמד ראשי אלופי ישראל

השכונה הזאת אנו מוקימים בעז"ה · לזכרו של האי סבא קדישא ה"ה ב"ק
ה'אוהב ישראל מויזניצא זצוקל"ה ולזכר מוסדות התורה של בנו
שנחרבו בגולה · · אנו בטוחים בסייעתא דשמיא שנזכה לברך במהרה על המונומנ"
ולחנך את המוסדות שיוחיבו את גבולות הקדושה והטהרה בארצ"נו הקדושה

מגילת היסוד לרמת ויז'ניץ - זקננו שליט"א חתום בטור השני
שורה אחת לפני הסוף

כשנעמדו להתפלל תפילת מנחה, קרא לי רבנו



מעמד הנחת אבן הפינה לרמת ויז'ניץ - ג' תמוז תשי"ד

ה'מקור ברוך' ואמר לי לבקש מחותני ז"ל שיתפלל לפני התיבה, באמרו: **"דיין שוועך האט א הויעך קול"** (לחותנך יש קול רם). וכך התפלל חותני ז"ל בלי רמקול וכל הקהל שמע אותו היטב. [תמיד היה חותני ז"ל מתפלל בקול רם ובהתלהבות רבה. פעם נסענו אתו ברכבת אל הציונים הקדושים בבני ברק והתפללנו תפילת מנחה ברכבת, רצינו שהוא יתפלל לפני התיבה, לכן כל אחד השתמט מסיבה אחרת וכשראה שאף אחד לא ניגש, התפלל הוא לפני התיבה...].

זכיתי להיות פעמיים באתרא קדישא מירון עם האחים הקדושים - רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע והרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע. בפעם הראשונה הייתי בליל ל"ג בעומר, רבה"ק ה'מקור ברוך' הלך לנוח בחדרו וה'אמרי חיים' עלה איתנו לציון המצוינת בשעה שתיים בלילה, שם, אמרנו אנחנו פרקי תהלים ואילו ה'אמרי חיים' אמר את האידרא.



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע על הציון הק' באתרא קדישא מירון

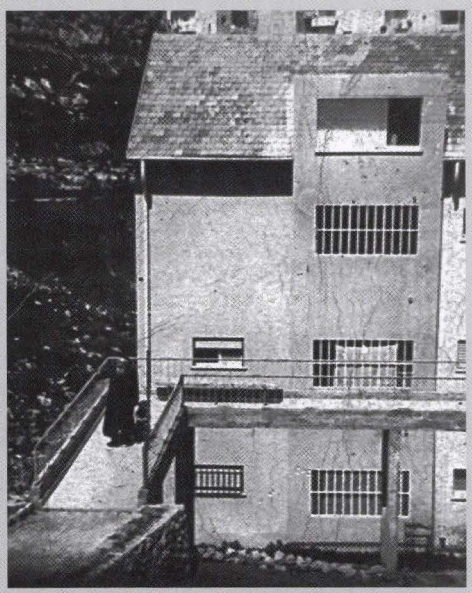
בפעם השניה הייתי במירון עם האחים הקדושים, כשערכו את שמחת ה'חלאקה' לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ולכ"ק אדמו"ר מדז'יקוב-ויז'ניץ שליט"א,



שמחת ה'וארט' של כ"ק אדמו"ר מסלונים שליט"א בעיה"ק צפת

ביום כ"ה אלול תשי"ח. האחים הקדושים שהו אז בעיה"ק צפת למנוחת נפשם, בלילה התקיימה שמחת ה'וארט' של כ"ק אדמו"ר מסלונים שליט"א בצפת ולמחרת בבוקר נסעו יחדיו למירון לשמחת ה'חלאקה'. נסעתי ברכב עם רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע מחיפה לצפת ומשם למירון.

כשהגענו למירון ועלינו כבר לציון, נזכר פתאום רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ששכח לקנות כיפה לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. מיד אמרתי בקול, שמחוץ לציון יש מרכול של תשמישי קדושה ומוכר שם יהודי בשם לוינגר. התחלתי לצאת לכיוון המרכול כדי לקנות כיפה, אך רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע קרא ואמר לי: **"לייבל'ה חכה רגע, את הכיפה הראשונה לנכדי, אני רוצה לשלם". מיד הוציא כסף מכיסו ונתן לי.**



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע מטייל עם להבחל"ח כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א על הגשר בביתו נאוה קודש

כך חגגו האחים הקדושים את שמחת ה'חלאקה' לשני הילדים. הניחו אותם על השולחן והעבירו אותם לפני כל המסובים, שיגזזו את מחלפות ראשם. לאחר מכן פתחו בריקודי עוז לכבוד התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי ולכבוד השמחה.



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע מרעיף אהבה לילד, לפניו נראה הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע

כמה שבועות אחרי הסתלקותו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, נסעתי עם משלחת נכבדה מרמת ויז'ניץ לבני ברק אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, לדבר עמו אודות הכתרתו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע למנהיג העדה. השיחה עמו היתה ארוכה מאד, אך בפתח הדברים אמר לנו בלשון זו: **"ב'שלושים' הגיע אלי קהל גדול עם קוויטלאך, עם כל הכסף שנכנס בימים אלו, בניתי את הציון של אחי הקדוש".**

שמעתי פעם מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע באחת מדרשותיו הנפלאות, לפרש מאמר חז"ל (פסחים קיג.) "שלשה מנוחלי העולם הבא, אלו הן וכו' המבדיל על היין במוצאי שבתות, מאי היא, דמשייר מקידושא לאבדלתא". ואמר בדרך מוסר אודות חובת חינוך הבנים בדרכי טובים, **שמי שמותיר אחריו בעולם הזה בנים קדושים וטהורים לאחר שנבדל מארץ החיים, הוא מנוחלי העולם הבא.** וזהו הכוונה "דמשייר מקידושא לאבדלתא", שמשאיר קדושה בעולם לאחר שנבדל ממנו.

שמעתי כמה פעמים מפי קדשו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, על מאמר חז"ל (ספרי עקב יא, כב) "אם תעזבני יום יומיים אעזבך", ואמר בלשון קדשו: **"דאס אלעס איז געזאגט געווארן און זייערע צייטן, וואס מ'איז געפארן מיט א אייזל, אבער היינטיגע צייטן, אז און איין מינוט גייט מען אויף מרחקים, איז גאר א אנדערן חשבון"** (כל זה היה בזמנים ההם, שהיו הולכים רכובים על חמור באיטיות, אבל בזמנינו כיום, שברגע אחד מגיע למרחקים, ישנו חשבון אחר לגמרי...).

זכורני פעם אחת, ששבת רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בתל אביב, בימים ההם סערה כל

המדינה מהפרשה המחרידה והמסעירה בגורל 'ילדי תימן'. ביום השבת קודם קריאת התורה, עלה רבנו על הדוכן ונשא דרשה חוצבת להבות אש. בפתיחת דבריו אמר בזה הלשון: "הנה 'היימישע יונגעלייט' ביקשו ממני לעורר בדרשתי על כמה ענינים הצריכים תיקון כאן בבית המדרש. אכן אומר לכם ג' דברים לעורר אתכם במה שאינכם עושים ומקיימים כדבעי. א) אין מקפידים אצלכם לומר אמן בליל שב"ק אחרי 'ועל ירושלים'. ב) אין מקפידים אתם בעניני סחיטה בשב"ק, כי בעת שאתם הולכים למקוה בצפרא דשבתא, אתם נכשלים באיסור סחיטה עם המגבת. [הדבר השלישי שאמר אז נשכח ממני לעת עתה].

לפתע שינה רבנו את טון דיבורו ואמר: **"אך כל זה לא חשוב עכשיו כל-כך כמו הפרשיה המזעזעת שלוקחים מאתנו את ילדי תימן והופכים אותם מיהודים חרדים לדבר ד' ולתורתו, להיות רח"ל חילונים גמורים מחללי שבתות ואוכלי נבילות וטריפות, על כך אסור לשתוק ולישב בשלוה".** והתחיל לזעוק מרה על החובה להיזהר בחינוך הילדים בדרך התורה והחסידות, כפי המקובל אצלנו מאבותינו ורבותינו.

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה דורש ומבקש תמיד מכל תלמידיו, שיראו ללמוד הלכה למעשה, למען יגדלו ויצמחו ברבות הימים להיות מורי הוראה בישראל, באמרו: **"מי יפסוק**

רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ואחיו הגה"צ ראש הישיבה זצוק"ל בביקור בעיירה סערט



לנו שאלות בדור הבא, אם לא אתם?!" עובדא הוי, באחד מגדולי תלמידיו המשמש כיום רב בישוב חשוב מאד, שביקש להיבחן הוראה אצל אחד מגדולי הדור ולקבל ממנו סמיכה, אך טרם שהלך לאותו גדול, ביקש להיבחן קודם אצל רבנו.



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע עם תלמידי הישיבה

אחרי שרבנו בחן אותו בפעם הראשונה על כל שו"ע יו"ד, אמר לו שיחזור על תלמודו שוב. גם אחרי הפעם השניה שבחן אותו, אמר לו לחזור על כל החומר. בפעם השלישית, כשרצה רבנו לומר לו לשוב ולחזור על כל החומר עוד פעם, אמר התלמיד: **"רבי, עד כאן! יותר אינני מסוגל כבר לחזור ואיני הולך לקבל סמיכה"...** או-אז אמר לו רבנו: **"עכשיו תוכל ללכת ולהיבחן, אחרי שכבר חזרת שלש פעמים..."**

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה מוכיח הרבה פעמים את התלמידים בדרכי נועם ובסבר פנים יפות. כך היה פעם כששמע את אחד מתלמידיו מתבטא באימרה חריפה מאד נגד מישהו - אמר לו רבנו זי"ע במתק לשונו: **"עס פאסט מיר נישט אז א תלמיד מיינע זאל זיך אזוי צו רעדן..."** (לא מתאים לי שאתה בתור תלמיד שלי תדבר ככה). כמו"כ זכורני פעם שאמר בדרשתו הנלהבת קודם תפילת 'כל נדרי' בליל יום הקדוש: **"אני מבקש מחילה וסליחה מכל אחד ואחד שנמצא כאן אתנו בבית המדרש, שמא פגעתי חלילה באחד מכם..."**

סיפור מאלף שאפשר ללמוד ממנו הרבה מוסר השכל - זכורני מימי חורפי. מעשה בבחור, שמחמת סיבות שונות סילקוהו והרחיקוהו מבין כותלי בית המדרש ואסרו עליו בכל תוקף לבוא לחצר הקודש בשום אופן. בראש השנה בבוקר השכם, כשבאתי לבית המדרש, ראיתיו עומד בפאליש מבויש ומפוחד. התברר, שאביו דיבר עם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע וביקש ממנו שיקרב את בנו חזרה וישכח את מעשיו הרעים. עמדתי בסמוך לו, צופה ומביט מה



בית המדרש ברמת ויז'ניץ בימי ראשית

יתרחש תיכף כשיכנס רבנו לבית המדרש.

כעבור כמה רגעים נכנס רבנו לבית המדרש ובראותו את הנער עומד בצד, **לקחו עמו ותפסו בזרועותיו באותות אהבה, עד שהגיעו סמוך למקום עמדם של הבחורים.** פנה רבנו אל בחורי החמד שסבבוהו כחומה ואמר להם: **"בראש השנה כולנו מבקשים מאת השי"ת שימחול לנו על העבירות שעשינו במשך ימות השנה וישכח את כל חטאינו שפגמנו נגדו. הבה ונשכח גם אנחנו את דרכיו הקלוקלות של עלם חמודות זה ונקרב אותו אלינו לספחו בנחלת ד' ויפתח דף חדש מכאן ואילך".**

מוכרחני לציין שכיום זכה האיש להעמיד דור ישרים מבורך, בנים ונכדים שהולכים בדרכי התורה והחסידות לשם ולתפארת. כל זה מחמת האהבה הגדולה שהרעיף עליו רבנו זי"ע באותה שעה.

ברח' בילו היה הרה"ח ר' שמואל כתבן ז"ל בעל-תוקע אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בראש השנה, ואילו בסערט היה הרה"ח ר' שלמה זלמן שכטר ז"ל בעל-תוקע. לימים, סיפר רבנו באחד השיחים, **שר' שלמה זלמן בא אליו בחלום וביקש להמשיך להיות בעל-תוקע כאשר היתה באמנה אתו כל הימים.** רבנו הבין מכך, שר' שלמה זלמן רוצה שבנו ימשיך לתקוע בראש השנה בצל הקודש, ולכן צירף את בנו הרה"ח ר' שאול לייב שכטר ז"ל [שהיה עדיין בחור]



כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א עם הרה"ח ר' שאול לייב שכטר ז"ל

לתקוע יחד עם ר' שמואל כתבן. הם התחלקו בתקיעות דמיושב ובתקיעות דמעומד, ורבנו היה ה'מקריא' לפניהם.

יודעני מעשה שהיה כשפגש רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ביהודי אחד שהיה מלפנים תלמיד בסערט. תוך כדי שיחתם שאל אותו רבנו **האם הוא מקפיד לקבוע עתים לתורה בכל יום, תמיד.** השיב הלה שקשה לו מאד הדבר, מחמת שהוא טרוד הרבה בצרכי הפרנסה וכל היום הוא רודף אחרי מחייתו בקושי רב. אמר לו רבנו: **"העיקר הוא ללמוד בכל יום משהו, אפילו שתי שורות גמרא, אבל העיקר שיהיה בכל יום בקביעות".**

בעת שדיברו להציע את רבנות העיר סערט לפני רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, היה חסיד אחד שהתנגד לכך בכל תוקף ועשה פעולות שונות על מנת שלא יקבלו את רבנו לרב העיר. אחרי המלחמה, כשכבר התגורר רבה"ק ה'מקור ברוך' בארץ הקודש, הופיע הלה בביתו נאוה קודש בחיפה והתאונן על מצבו הקשה במציאת פרנסה כשהוא שוטח בפניו את סדר צרותיו הרבות. **רבנו, לא רק שקיבל אותו בסבר פנים יפות ובכבוד גדול, אלא אף כתב לו מכתב המלצה מיוחד מטעמו, שהלה מתמחה בעסק טחנות קמח, ושלח אותו מצויד במכתב מכובד שיקבלו אותו לעבודה זו.**



בית המדרש הגדול בסערט

לימים, הגיע האיש בשנית לקריה נאמנה בחיפה ופגש את אבי מורי ז"ל. הוא סיפר בפניו את המעשה הטוב שעשה עמו רבנו, על אף גודל רוע מעלליו בימים ההם, לפני שנתקבל לכהן פאר ברבנות עירת סערט. אבי ז"ל שהיה מקורב מאד אצל רבנו, אזר עוז בנפשו וסיפר בקודש פנימה את מה ששמע מאותו איש, כי רבנו כיבדו מאד למרות שהיה מגדולי מתנגדיו.

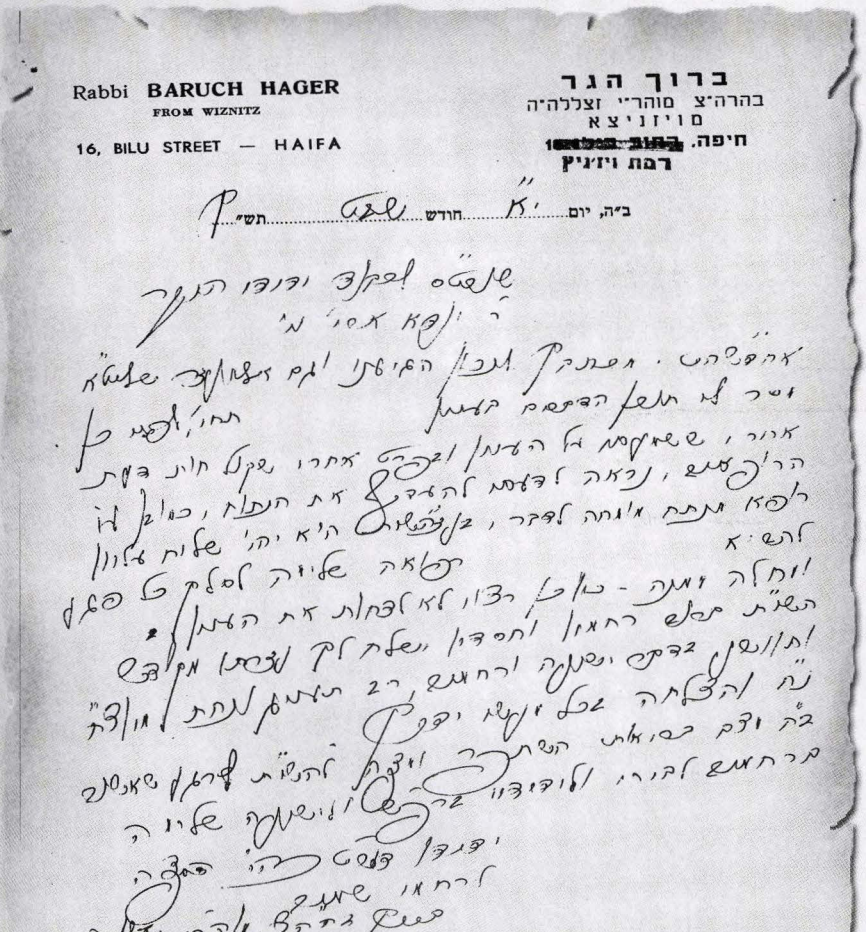


בית רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בסערט

רבנו השיב לאבי ז"ל: **"אם לבסוף אכן התקבלתי**

להיות רב העיר בסערט, כבר צריך לקרב אותו..." והוסיף לספר לאבי ז"ל את המעשה שהיה עם רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע שקרב את השוחט מקאסוב שהגיע לעריכת שולחנו הטהור, למרות תמיהת החסידים שלא הבינו איך הוא מקרבו אחרי המחלוקת הגדולה, אך ה'צמח' לימדם כלל גדול באותה השעה: **"אם לבסוף ניצחנו, הרי שעכשיו צריכים כבר לקרב אותו..."**

[ראה בסיפורי רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע את המעשה במלואו].



מכתב מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקננו שליט"א



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע נושא דברים במעמד תורני בלונדון, לצידו אחיו אהובו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע

סיפר לי הרב אוטמזגין זצ"ל - רבה של שכונת 'כרמל צרפתי' בחיפה [היה יהודי מרוקאי והתגורר בלונדון שם למד בישיבת 'שניידר' עד שהגיע לארץ ישראל כתלמיד חכם מופלג], שמונח בזכרונו מעשה נפלא מעת שהותו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בלונדון הבירה אחרי המלחמה.

ישיבת 'שניידר' היתה רחוקה מאד ממקום משכן קדשו של רבנו, אך למרות המרחק הגדול, בליל שבת קודש הלך עם מספר בחורים מישיבתו להשתתף בעריכת שולחנו הטהור של רבנו. כשהגיע ל'טיש' מצא שם קהל גדול ולא הצליח לראות דבר. ניסה להידחף פנימה, אך לא נתנו לו. בלית ברירה, הרים את קולו וצעק: **"אני מגיע ממרחק כה רב, אני רוצה לראות את הרבי ולא נותנים לי?!"...** נענה רבנו ה'מקור ברוך' ושאל: "מיהו הבחור שצעק? קראו לו הנה!" מיד פילסו לו מקום והביאוהו לפני רבנו, שם אמר לו רבנו ה'מקור ברוך': **"עמוד כאן לידי" וכך ראה את כל ה'טיש' מקרוב.**



הגבעה השוממה עליה נבנתה רמת ויז'ניץ



עם תלמידו הרה"ח ר' שרגא רוזנברג ז"ל

בחיפה הסתובב יהודי גלמוד ובודד ששם משפחתו היה 'היטלר'. דעתו היתה משובשת עליו ל"ע, בהיותו חרש שלא שמע דבר, היו האנשים מכנים אותו וקוראים לו 'משיח', באשר הזכיר הרבה פעמים את המילה 'משיח'. מידי שבת בשבתו היה סועד ואוכל על שולחנו הטהור של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בביתו נאוה קודש ברח' בילו 16. רבנו היה מכבדו כל פעם לזמר זמירות שבת והוא היה משורר לעצמו את הזמירות עם הרבה טעויות, שגרמו כמובן לשחוק רב לכל קהל המסובים. עם כל זאת, כיבדו רבנו ביתר שאת ובכל שבוע הקפיד לבקש ממנו שישמיע בפניו את 'נועם' זמירותיו. כמו"כ הקפיד רבנו מאד שלא יזלזלו בו הבחורים ויפגעו בכבודו חלילה.

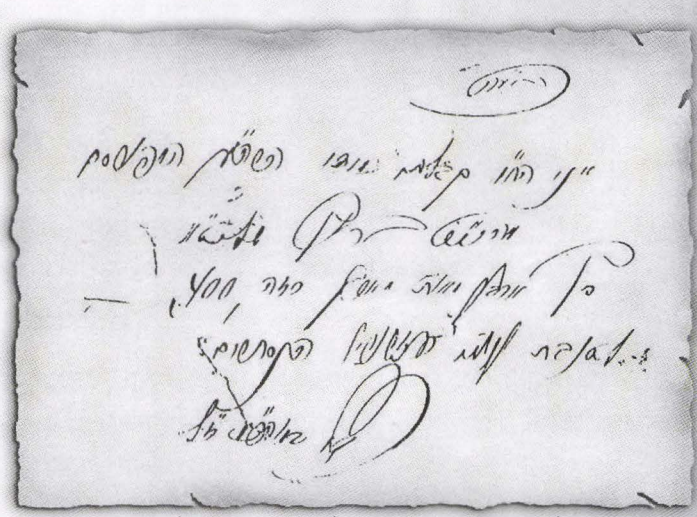
לבסוף, אחרי דרישה וחקירה התברר לנו, **כי יהודי זה היה גר בטשערנוביץ קודם המלחמה והיה מסייע רבות לרבנו שהיה אז בגלות יחד עם כל בני קהילתו.** והנה שנים רבות לאחר מכן, הקפיד רבנו כל-כך לשלם לו את גמולו כראוי וכנכון, לכבדו ולהוקירו מאד מאד.

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה מדבר הרבה על חשיבות טוהר המידות. זכרוני פעם, שבמהלך אחת הדרשות התבטא ואמר בחריפות: **"דער בעל דבר וועט צולאזן אלע מצוות, און איין מידה נישט..."** (היצה"ר יתן לעשות את כל המצוות, אך מידה אחת לא).

שמעתי סיפור נפלא אודות טוהר מידותיו האצילות של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע - מפי בעל המעשה בעצמו: בעת שהתקיימה המגבית הראשונה לטובת מוסדותינו הק' בארץ ישראל, נתן כל אחד כפי יכולתו וקצת יותר מכך. היה שם הנגיד ר' חיים משה ברוך ז"ל שנתן אז סכום נכבד והגון ביותר וכן גבירים נוספים שתרמו כפי יכולתם, ובעל המעשה הלז בשמעו את הסכומים שתרמו הגבירים, נתן גם הוא סכום הגון מעבר ליכולתו האמיתית.

ברם, עם גמר הכינוס, בצאת כל האורחים מהאולם, קרא רבנו ה'מקור ברוך' זי"ע לאותו חסיד ואמר לו: **"אתה הרי עני מרוד לעומת ר' חיים משה ואין ביכולתך לתת לנו כל-כך הרבה".** רבנו החזיר לו תיכף ומיד חלק גדול מהסכום שנתן הלה, למרות שבתקופה ההיא מצב הישיבה היה קשה מנשוא, כי רבנו, רוח אחרת היתה עמו ובאותה שעה חשב אך ורק על אותו יהודי שתרם לטובת הישיבה יותר מכפי יכולתו, ודאג וחשש בשבילו כיצד יוכל להמשיך לחיות ולפרנס את בני משפחתו.

כשהיינו בגלות טרנסניסטריה ושהינו בכפר מורפה, שהה רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בכפר דז'ורין. אחיו - הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע היה שולח אליו מעטפות עם כסף עבור היהודים הגולים וה'מקור ברוך' היה שולח את הכספים לוועדים שהיו בכל כפר. אצלנו בכפר מורפה, היה ועד של שלשה אנשים שהיו ממונים ואחראים על הכספים שהגיעו מרבנו ה'דמשק' דרך רבנו ה'מקור ברוך'. השלשה היו: אבי ז"ל, הרה"ח ר' ברוך שלום רוקנשטיין ז"ל והרה"ח ר' לייבו הס ז"ל.



"אני הח"מ קיבלתי מיד הרה"ג מוהר"ר ברוך שליט"א סך 400 מארק לטובת עניי דזשורין הנסתרים" - אישור קבלת התמיכה בגלות טרנסניסטריה



צופה מחלון הרכבת על קהל החסידים

שני חברי הועד, ר' לייבו ור' ברוך שלום, לא היו צריכים כלל את הכסף שהגיע, כי ר' לייבו לקח אתו הרבה כסף לפני הגירוש ור' ברוך שלום

היה מקבל כספים מחותנו שהתגורר בטעמשוואר, לכן בכל פעם שהגיע הכסף, מיד חילקו גם את מה שמגיע להם. לעומתם, לאבי ז"ל שהיה גם הוא חבר הועד, לא היה מה לאכול, פשוט רעבנו ללחם. לא היתה ברירה אחרת והיה מוכרח להתקיים מכספים אלו.

סיפור נפלא שמור עמדי בזכרוני מאותם שנות האימה - כששהינו בגולה וקיבלנו מפעם לפעם את משלוחי הכספים. היה במורפה אדם אחד, שונא גדול לבית ויז'ניץ והיה מבליט את התנגדותו להם בכל מאודו. **עם כל זאת בכל פעם ששלח רבה"ק ה'מקור ברוך' משלוח כספים למקום שהותנו, היה כולל את אותו אדם ברשימת המקבלים והיה מציין במכתבו בכתב יד קדשו: "נא לא לשכוח מידידנו זה".** רבנו זי"ע חשש, שאולי מפני 'ידידותו' הגדולה לבית ויז'ניץ, יתעלמו ממנו ולכן דאג להזכיר לנו לתת ל'ידיד' זה כמו כולם.



כ"ק אדמו"ר מהר"ש מבאבוב זי"ע עם הגרי"ש כהנמן זצ"ל

סיפר לי הגה"צ ראש הישיבה בעל 'ברכת משה' זצוק"ל - וגם שמעתי זאת אחר-כך מפי רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, שבהיותם בבוקרשט אחרי המלחמה, נשמעו יום אחד דפיקות על דלת ביתם. הלך ראש הישיבה ופתח את הדלת. עמדו שם שני אברכים צעירים וביקשו לדבר עם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע. ניגש ראש הישיבה אל רבה"ק ואמר לו כי שני אברכים עומדים בדלת ומבקשים להיכנס ולשוחח אתו. כשנכנסו פנימה ורבנו ראה אותם, נענה ואמר בפליאה: **"צוויי יונגעלייט? צוויי רבי'ס?!"** (שני אברכים? הלא הם שני רבי'ס?!).



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע עם כ"ק אדמו"ר מספינקא זי"ע

מיד הושיבם וקיבלם ביותרת הכבוד, ועודד

אותם ביתר שאת להקים את חצרות הקודש של אבותיהם הק' שנהרגו על קדושת השם במהלך המלחמה. היו אלו כ"ק אדמו"ר רבי שלמה מבאבוב זי"ע וכ"ק אדמו"ר רבי יעקב יוסף מספינקא זי"ע [לימים, ידידו הקרוב של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע]. לאחר שנים רבות, הייתי עם רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בביקורו אצל כ"ק אדמו"ר מבאבוב זי"ע בארה"ב והוא סיפר **שבאותם ימים, האחים הקדושים מויז'ניץ דרבנו אותו מאד, לשכוח מן העבר המפואר שנכחד ולהביט קדימה בעיניים צופיות, להקים ולפתח את שארית הפליטה.**

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע הקפיד מאד על איסור הדיבור באמצע התפילה והרבה לעורר בנושא זה תמידין כסדרן. זכורני מקרה נדיר, שפעם שוחחו כמה מתפללים בקול רם והפריעו לרבנו באמצע תפילת שמונה עשרה. בסיום התפילה, ראו כולם שרבנו כועס מאד על ההפרעה ואחרי שהסיר את התפילין, פנה אליהם ואמר להם בכאב: **"עד שיש כאן בבית המדרש יהודי אחד שרוצה לכוון כראוי בתפילה, צריכים לבוא ולהפריע לו?!..."**



בהנחת תפילין

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה איטר ולפי טבעו היה צריך להשתמש בידו השמאלית בעיקר, אבל למרות זאת היה מניח תפילין בידו השמאלית וכך גם היה כותב בידו הימנית.

בקריאת התורה בשבת קודש, ישב רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע כשפניו מוסבות אל מול הקהל, ובין גברא לגברא היה מעיין בחומש והבחורים היו ניגשים לומר לפניו דברי תורה על פרשת השבוע. **זכורני שרבנו היה נהנה מאד כשבחורים חזרו לפניו על דברות קדשו שהגיד בעת השולחן הטהור בליל שבת קודש, ופניו קרנו ביותר באותה שעה.**

שנה אחת, לפני שהחלו 'אתה הראת' בליל שמחת תורה, עלה רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע על מדרגות ארון הקודש ופתח בדברים חוצבים על החורבנות הגדולים שנוצרים מחלוקת



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בכניסה לביהמ"ד
עם הרה"צ רבי יהושע הורוביץ זצ"ל

ההקפות ל'מכובדים' ול'חשובים'. רבנו סיפר שאביו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע רצה להנהיג כך בבית מדרשו בגרוסווארדיין, וביקש מאחיו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שיודיע על-כך לקהל. ה'אמרי חיים' נשא דרשה נלהבת בנוכחות אביו הק', במהלכה הבהיר לציבור שאי אפשר להמשיך עוד בסדר הנהוג עד כה שמכבדים בכל הקפה אנשים אחרים, אלא כל אחד יבוא ויטול ספר תורה ללא שום הזמנה.

רבנו ה'מקור ברוך' תיאר בדרשתו איך אחיו ה'אמרי חיים' 'עקץ' את אלו שמחכים בכיליון עיניים שיכבדו אותם בהקפה מכובדת, באמרו שכאשר מתחילים לרקוד בהקפות, מגיעים פתאום אנשים הרואים את עצמם כגבאי בית המדרש, למרות שכל ימות השנה לא רואים אותם כלל... ה'אמרי חיים' המשיך לתאר במתק לשונו לאיזו רמה נמוכה יורדים אנשים אלו, שגבאי אחד מברך וגבאי אחד מקלל... ובזאת הודיע שלכן החליט רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לבטל את הכיבודים בהקפות.

רבנו ה'מקור ברוך' ביקש בדרשתו לבטל את הכיבודים, כאשר מכאן ואילך כל אחד יוכל לקחת לעצמו ספר תורה ולרקוד עמו בכל הקפה שיחפוץ. אבל אם חשב מישהו שהדרשה תפעול את פעולתה לכל הפחות לשנה זו, נוכח מיד לראות שטעה... באותו ליל שמחת תורה, זמן קצר לאחר הדרשה, כבר ראיתי אחד שהיה מלא טענות כרימון, על-כך שלא כיבדוהו כאשר היתה באומנה אתו כל הימים. זכורני איך התקשיתי לראות מחזה זה, שלא עברו דקות ספורות מדרשתו של רבנו וכבר ניסה הלה לעשות מהומות.



שלושת המשוררים בחצר קדשנו, הרה"ח ר' זלמן שפירא, הרה"ח ר' חיים ראובן שכטר והרה"ח ר' אברהם גנזלר ז"ל במעמד הדלקת נרות חנוכה אצל רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע

באותה דרשה דיבר רבנו ה'מקור ברוך' על רצונו העז להנהיג בעלי-תפילות קבועים שיתפללו לפני התיבה בבית המדרש, בשבתות ובימים-טובים, וזאת כדי למנוע עגמת נפש מיותרת היכולה להיווצר בשעה שכל אחד מחליט שהוא מעוניין לגשת לפני התיבה. רבנו התבטא ואמר אז: **"איך הייב אן פון ראובן..."** (אני מתחיל מראובן - הרה"ח ר' חיים ראובן שכטר ז"ל). רבנו מינה באותה שעה ארבעה בעלי-תפילות: הרה"ח ר' חיים ראובן שכטר ז"ל, הרה"ח ר' אברהם גנזלר ז"ל, הרה"ח ר' זלמן שפירא ז"ל ויבלחט"א הרה"ח ר' קלמן שטעקל הי"ו.

בתחילה היו כאלו שנפגעו מאד מהסדר החדש, כי טענו שיש להם יארצייט וכיו"ב, אבל רבנו ה'מקור ברוך' הכריע שרק מי שיש לו יארצייט בו ביום יוכל להתפלל לפני התיבה באופן חריג. הנהיגו אז שבכל ארבעה שבועות יחליפו בעל-תפילה, כאשר הנהגה זו נשמרה משך קרוב ליובל שנים רצופות, עד שבערוב ימיו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, החלו להחליף בעל-תפילה בכל שבוע.

[בהיותנו עסוקים מיו"ט שמחת תורה בצל קדשו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, אציין בזה שבשנים הראשונות היינו מארגנים 'קידוש' לכל הקהל במהלך ההקפות, כאשר כל אחד נידב מאכלים שונים לעריכת ה'קידוש' ביד רחבה. זכורני את ר' שלמה הייזנר ז"ל, ר' משה טננהויז ז"ל ואחי הגדול ר' נחמיה ז"ל, שהיו מביאים ל'קידוש' עוגות ומשקאות, מים עם קרח וסודה. כך נהגנו משך כמה שנים, עד שרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ביקש שלא יעשו 'קידוש' לפני ההקפה

השלישית, כדי לא להפריע לסדר ההקפות בבית המדרש. כעבור מספר שנים, ביטלנו לגמרי את ה'קידוש' המסורתי, כי כבר לא הגיעו הרבה אנשים מחוץ לרמת ויז'ניץ, ואלו הבודדים שהגיעו מהעיר, הלכו לבתי אנשי שלומנו שהתגוררו בשיכון ושמעו 'קידוש' בביתם].

מעשה באחד מחסידי ויז'ניץ בשם 'שלומוביץ', שהתגורר בטשערנוביץ והיה חתן אצל משפחה מחסידי באיאן. אחרי הסתלקותו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, ביקש מחותנו שיבוא אתו לויז'ניץ אל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע. ואכן, חותנו נסע ובא אתו לויז'ניץ לחג השבועות, כשהוא חוזר לטשערנוביץ מלא התפעלות ממה שראו עיניו בצל הקודש בויז'ניץ. חסידי באיאן שקצת רגזו על כך שאחד מאנשי שלומם נסע לויז'ניץ לחג השבועות, הקניטוהו ואמרו לו: "מתי תיסע לסערט?" [היתה זו כאילו פחיתות כבוד לנסוע לסערט אל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, שהיה צעיר בניו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע]. אזר אותו חסיד עוז וענה להם מיניה וביה: **"האמינו לי שאם הרבי היה משאיר לנו בן כמו הרב מסערט, הייתי הולך אליו ברגל..."**

היתה תקופה מסוימת - קיץ תשט"ז - בה רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה מלמד בליל שישי פרשת השבוע חומש ורש"י, ותקופה אחרת - חורף תשי"ז - היה מלמד בספר השל"ה הק'. פעם אחת אירע שכמה אברכים הגיעו מאוחר לשיעור ודלת הכניסה לחדר השיעורים חרקה על צִירֶיהָ כל הזמן הלוך ושוב.

כנראה שהרעשים והאיחורים הפריעו מאד לרבנו, על כן פתח וסיפר, שפעם היה בעיירת הקיט מארינבאד יחד עם הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע מגור. ה'אמרי אמת' אמר לו, שלמחרת בשעה שבע בבוקר בדיוק הוא יוכל להצטרף אליו לנסיעתו לטבול במקוה, כי המקוה שם היה רחוק מאד ממקום שהותם. למחרת היום, הגיע רבנו בשתי דקות אחרי השעה שבע. שאל אותו ה'אמרי אמת' בספק גערה: **"נו, האם עתה היא השעה שקבענו?!"**



הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע במארינבאד

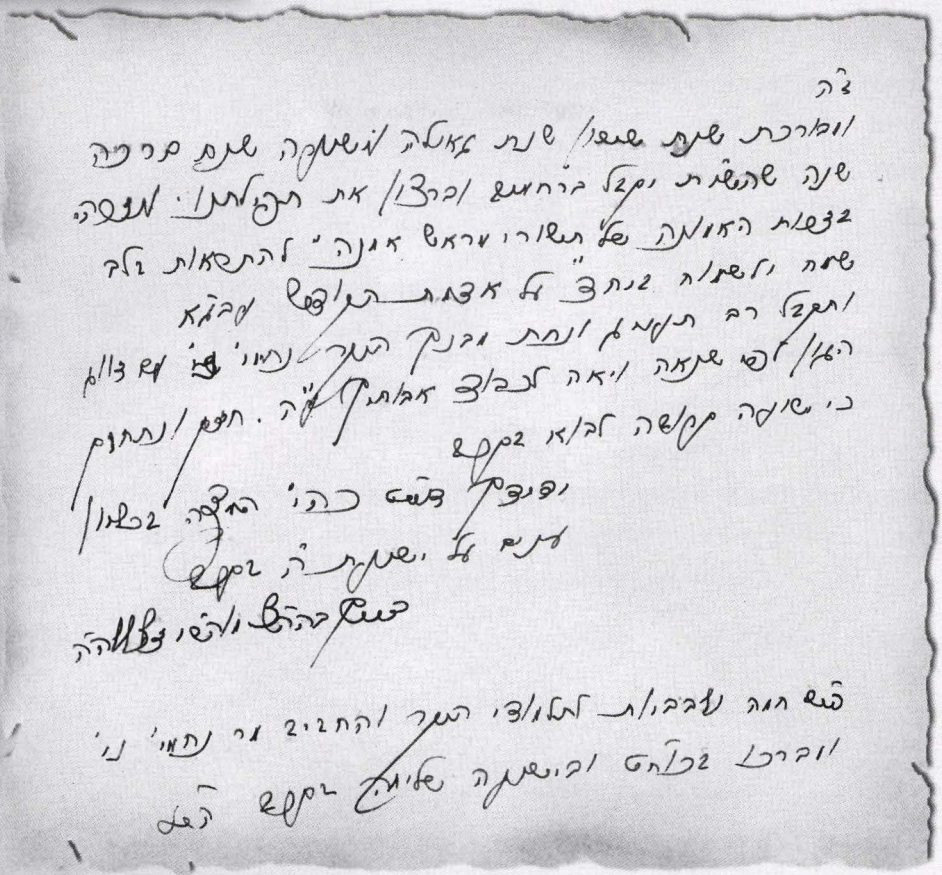
בהזדמנות אחרת המשיך רבנו זי"ע את הסיפור, שאכן נסע אז עם ה'אמרי אמת' למקוה **ובזמן שהוא עדיין לא הספיק להיכנס לבור הטבילה, היה כבר ה'אמרי אמת' בדרכו החוצה מהמקוה...**

ברוך הגר
בהרה"צ סוהרי"י זצללה"ה
מויזניצא
חיפה. רחוב בילו 16
טל. 66326 TEL.

Rabbi
BARUCH HAGER
FROM WIZNITZ
16, BILU STREET — HAIFA

ב"ה, יום ט' חודש אדר תשי"ג

[illegible]



המשך המכתב

אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ראינו מזיגה מיוחדת של רך כקנה וקשה כארז. מצד אחד היה מאיר פנים לכל אדם ואוהב ישראל בכל נפשו ובכל מאודו, אך כשהדברים נגעו בכבוד שמים או בחילול השם ח"ו, היה יוצא בחרב ובחנית בכל עוז, ולא נשא פנים לשום אדם, גם כלפי רבנים חשובים שסטו מן הדרך, לדעתו.

זכורני דרשה נלהבת שנשא פעם בבית הכנסת הגדול בחיפה במערכה חשובה על שמירת קדשי ישראל, שם השמיע דברים קשים כגידים בסערת רוחו הלוהטת. ראינו גם שכשאדם יחיד לא נהג כהלכה, היה מבליג ומכבדו כרגיל, אך כשהפרצה נעשתה ברבים והיה חשש קל של חילול כבוד שמים, היה נלחם כארי להעמיד את הדת על תילה כימים ימימה.

יודעני מעשה שהיה בעת ששהה רבנו בארה"ב בחורף שנת תשט"ז, כאשר באחד הימים התפלל בבית כנסת שהמחיצה של עזרת הנשים לא היתה סגורה ומופרדת כראוי לקדושת



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בריקוד עם כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א

המקום. **מיד נעמד רבנו אצל הבימה והתחיל להתריע ולמחות על הפרצה הנוראה בחילול קדושת מקדש מעט זה.** הגבאים והמתפללים באו והתנצלו לפניו, כי אחד מגדולי הדור בארה"ב התיר להם להשאיר את המחיצה כמו שהיא נראית עכשיו.

לאחר זמן כשנפגש רבנו עם אותו גדול שהתיר את המחיצה ההיא, **לא חשב כלל רבנו להימנע מלמחות בו על דבר ההיתר שנתן להם בבית הכנסת.** אולם המקורבים שחששו שהתוצאה ממחאה זו תגרום מחלוקת גדולה בין גדולי ישראל, מנעו מרבנו בכל היכולת שלא ימחה בו חלילה וחלילה, פן יצא שכרו בהפסדו.

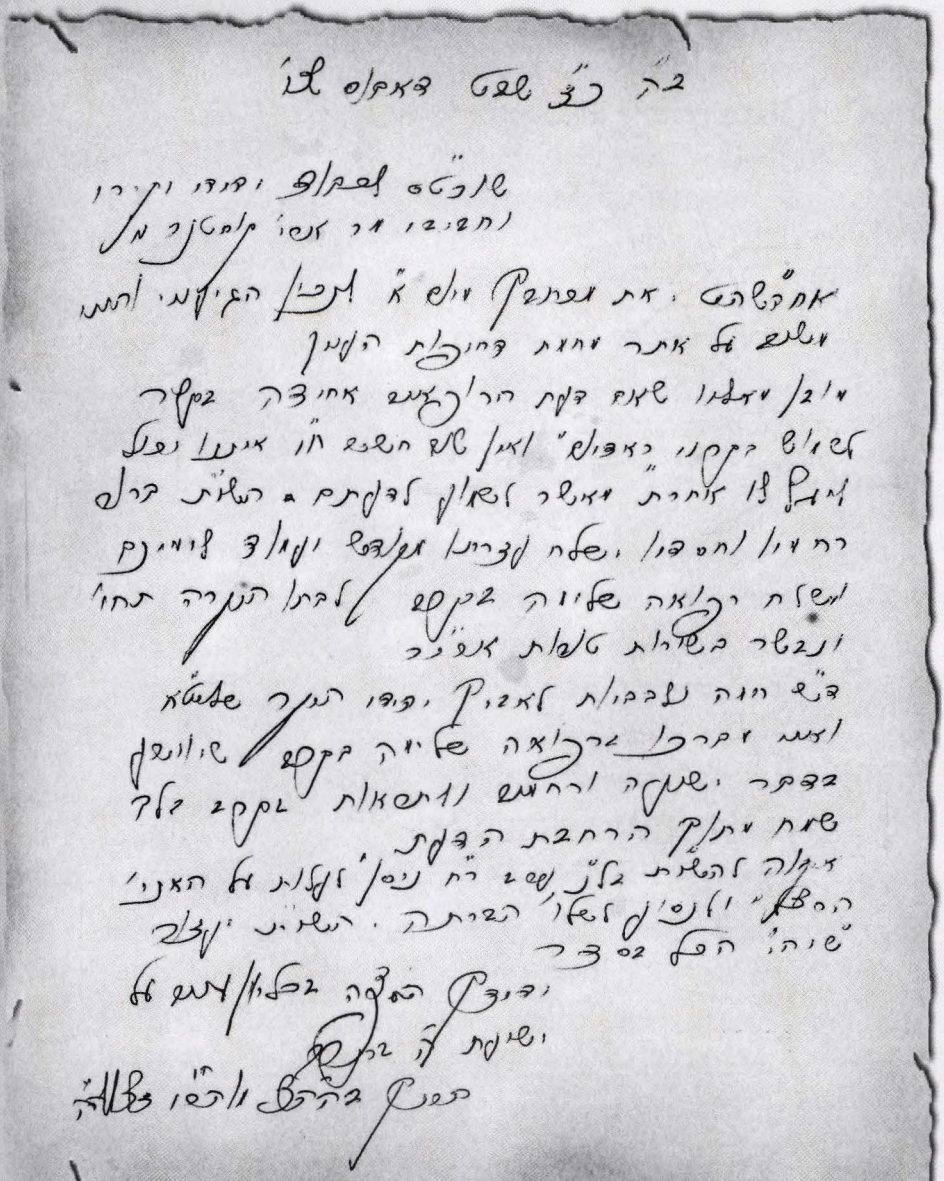
רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה נוסע מפעם לפעם לעיה"ק ירושלים ת"ו, כדי להשתתף בישיבות מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל, אך פעמים רבות היה חוזר לחיפה בתחושה שלא הצליח להטביע חותמו בישיבות הללו. **הנסיעות הארוכות והמתישות, השפיעו רבות על חולשת גופו הטהור ובכל זאת היה נוסע כדי לחזק את היהדות החרדית בדור עני כזה.**

סיפר לי הרה"ח ר' גבריאל יוסף שכטר הי"ו, שנסע פעם עם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לירושלים וכשהיתה הצבעה על נושא מסוים, צידד רבנו בדעתו נגד אותו נושא, אך מכיון שחש אי-נעימות להצביע נגד, קם ויצא החוצה. לאחר זמן מה, אמר לר' גבריאל יוסף ואמר לו: **"גיי קוק אויב ס'איז שוין געווען די הצבעה..."** (לך תראה אם כבר סיימו את ההצבעה ונוכל להיכנס פנימה...).



הרה"ח ר' גבריאל יוסף שכטר הי"ו במחיצת רבותינו הק'

פעם הוצרכתי להיפקד בדבר ישועה ורחמים בענין רפואה אצל אחד מילדי. נכנסתי לקודש פנימה אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע והזכרתי לפניו את הענין. נענה ואמר לי בזה הלשון: **"דער רבונו של עולם האט אויף געמאכט א נייעם קליניק, ער איז א בורא רפואות..."**. (השי"ת פתח מרפאה חדשה, הוא בורא רפואות...).

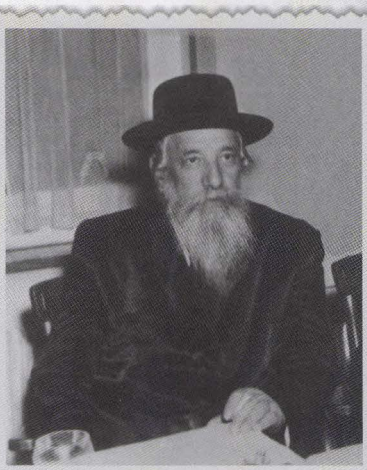


מכתב קודש מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקננו שליט"א בעניני רפואה



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע על סיפון האוניה בדרכו לארץ הקודש

היתה פעם אחרת, שלא חשתי בטוב וכמוני, גם כמה מהילדים. הלכה זוגתי ע"ה לבקש עלינו ברכה לרפואה שלימה אצל רבה"ק ה'מקור ברוך'. אחרי שהגישה את הקוויטל, בירך רבנו אותי ואת הילדים כדרכו בקודש. כנראה שבתחילה לא ידע מי עומדת מולו, אך ברגע שהבין שזוגתי ע"ה היא זו שהגישה את הקוויטל, הוסיף לברכה בברכות לרב באמרו לה: **"אה, דו ביסט דאס?"** (אה, זו את?) והרגיע אותה שלא תדאג וכולם יבריאו בעזרת השם...



צורתו הקורנת

בתחילה, בימי חורפי אחרי נישואי, התגוררתי בעיר חיפה רחוק מרמת ויז'ניץ. לאחר-מכן באתי לגור ברח' נתיב אליעזר, אך משגדלה המשפחה בלע"ה והמקום היה צר מהכיל את כולם, נכנסתי בקודש פנימה לרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לשאול את מוצא פי קדשו כדת מה לעשות, והמריצני מאד לקנות דירה גדולה ומרווחת ברח' מקור ברוך. כשניסיתי לומר שכדי לרכוש דירה כזו צריכים ממון רב ומאין יהיה לי כסף לזה? [באותה תקופה הייתי דחוק ביותר במצב הפרנסה באופן שקשה לתארו] נענה רבנו ואמר לי נחרצות בזו הלשון: **"דא אין ארץ ישראל, אז מ'שפרינגט נישט אריין אין ווייסער האט מען גארנישט!..."**

כמובן ששמעתי לקול צדיק ורכשתי דירה רחבה יותר, כאשר בסייעתא דשמיא השגתי את מלוא הסכום אליו נצרכתי לרכישה. משהגיע היום בו הייתי אמור להיכנס לדירה החדשה, שוב נכנסתי לקודש פנימה לשאול ולקבל הדרכות שונות כיצד אמורים לנהוג בעת מעבר דירה. נענה רבנו ה'מקור ברוך' ואמר לי בהאי לישנא: **"הכנס את כל מטלטליך לתוך קרטונים, ולאחר שתכניס לתוך הדירה את הקרטון הראשון, תיכף תוציא 'משניות' ותלמד כמה משניות, כך תהא כניסתך לדירה החדשה!..."**



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בסעודת מצוה,
משמאל נראה הרה"ח ר' שלמה זלמן שכטר ז"ל

אחרי המלחמה, כשעלה רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לארה"ק, לא אבה לקבל על עצמו את הרבנות בשום אופן. עוד בהיותו באנטוורפן אחרי המלחמה, הפצירו בו להישאר שם להיות רב העיר, אך לא הסכים בכל תוקף, באמרו שאת הרבנות השאיר בסערט ומאז שגלה משם, אינו רוצה עוד להיות רב ולפסוק שאלות בהלכה. כשעבדתי בלשכת הרבנות בחיפה, סיפרתי פעם לרבנו על מקרה מסוים שאירע עם אחד הרבנים שהסתבך מאד ואמר לי בלשון קדשו ברב שמחה: **"געלויבט דער אייבישטער אז איך בין נישט קיין רב..."** (יתברך הבורא על כך שאינני רב). [במאמר המוסגר יש לציין דבר מפליא, מה שכותב רבנו ('אגרות מקור ברוך' אגרת קנ"ה) **"היות מעת שעזבתי את סערעט אני מושך ידי מלפסוק"...**].

סיפר לי יהודי אחד שמוצאו מפולין והיה מקורב מאד לרבנו - שפעם הגיע לשאול את רבנו שאלה הלכתית ואמר לו רבנו: **"אני יכול לומר לך את מי אני שואל שאלות בהלכה..."** היה זה הגה"צ רבי מנחם נחום רבינוביץ זצ"ל - שהיה תלמיד חכם מופלג ושלשלת היוחסין, בן אחר בן מהרה"ק רבי גדליה מליניץ זי"ע בעל 'תשואות חן' - שבהיותו מתגורר בחוץ לארץ שימש באדמו"רות וכשעלה לארה"ק לא רצה להיות עוד רבי והיה מרבני חיפה. פעם שאלתי את בנו, מדוע אביו אינו רוצה להיות רבי והשיב לי, שאביו אמר לו שבחוץ לארץ היו צריכים צדיקים כדי שיהיו מתווכים בין ישראל לאביהם שבשמים, אך כאן בארץ ישראל שישנם כל כך הרבה מקומות קדושים, אין צורך במתווכים וכל אחד יכול להתפלל לבד...

הגרמ"נ רבינוביץ זצ"ל היה ידיד נאמן וחביב לרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע. אחרי מלחמת העולם השניה כשעלה לארה"ק, עסק רבות עם עגונות להמציא להם היתרי נישואין ופעמים רבות היה מתייעץ עם רבנו זי"ע בעניני הלכה בנושאים אלו.

דכירנא פעם אחת, בעת אשר נפרד רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע מקהל אנ"ש, טרם צאתו למסע לחוץ לארץ לטובת החזקת המוסדות ובנייני הישיבה, התבטא כי הוא חש ומרגיש כעת



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע נושא דברים
במעמד הנחת אבן הפינה לת"ת ברמת ויז'ניץ

כמו אותו איש עתי שהיה מוליך ביום הכיפורים את השעיר לעזאזל המדברה - ואמר לנו: **"גם אני הרגשתי היא, שהולך אני כעת לעזאזל המדברה, אולם באמת כמוהו כך גם אני מתנחם בזה, כי אני הולך בשליחותם של בני ישראל קדושים לעשות דבר מצוה רבה..."**

באחת הפעמים ששוחחתי עם רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, על ימי הזוהר וההוד שזכיתי לקנות בצילו הטהור של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, פתח וסיפר לי רבנו ה'חכמת אליעזר', **שתקופה קצרה לפני ההסתלקות, ביקש ממנו אביו הק' שיביא לו תמונות מדמויות דיוקנם של ידידי וחסידי אביו הק' רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע** [בלשון קדשו: 'בערנג מיר בילדער פון ידידים פון הייליגען טאט'ן']. ואכן לאחר שפרסם את הבקשה הנדירה, שלחו כמה מאנשי שלומנו שזכו להסתופף בצל קדשו של רבנו ה'אהבת ישראל', את תמונותיהם האישיות, וכן שלחו תמונות כמה מאנ"ש שאבותיהם היו קשורים לאילנא דחיי, ורבנו ה'מקור ברוך' חיבבן מאד והחזיקן אצלו בבית גנזיו בחשיבות גדולה. ויהי לפלא.

לעולם לא אשכח את תפילות יום הכיפורים תשכ"ד, אז זכיתי להיות מאותם יחידי סגולה שהתפללו במנין מצומצם בביתו נאוה קודש של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, ששכב על מיטת חוליו חסר אונים ותשוש כוח. הייתי עם בני בכורי הרה"ח ר' משה יחיאל מיכל הי"ו שהיה אז ילד קטן. תפילת שחרית התפלל לפני התיבה - רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע,



הרה"צ רבי נפתלי חיים אדלר זצ'וק'ל נואם באירוע לטובת הישיבה הק'

ותפילת מוסף התפלל הרה"ח ר' אברהם גנזלר ז"ל. זכורני שאחרי התפילה ניגש ר' אברהם לרבנו ה'חכמת אליעזר' ואמר לו בהתרגשות: **"האסט גאנץ גוט געדאוונט..."** (התפללת מאד טוב). אמר לו רבנו ה'חכמת אליעזר': **"ד' יעזור שאבי הק' יהיה בריא ואתה תתפלל כרגיל** [ר' אברהם גנזלר ז"ל היה הבעל-שחרית אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע] **ולא אני..."**



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע עם אחיו הרה"צ רבי נפתלי חיים אדלר זצוק"ל

ביו"ט שמחת תורה תשכ"ד, כשבוע לפני הסתלקותו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, שהה הרה"צ רבי נפתלי חיים אדלר זצוק"ל בביתו עקב חולשה שתקפתו באותה שעה. בחורי הישיבה העמידו מנין בביתו ברח' נתיב אליעזר 7, שם התפללו את תפילות יו"ט וערכו הקפות כנהוג. לפני תפילת מוסף, בא אלי אחד הבחורים ואמר לי שראש הישיבה [רבי נפתלי חיים אדלר] קורא לי. מיד קמתי ובאתי לביתו, שם ראיתיו שוכב במיטה חלוש ומיוסר. כיון שנכנסתי לבית, אמר לי רבי נפתלי חיים שהוא רוצה שאגש לפני התיבה לתפילת מוסף. עמדתי לידו וגחנתי לעברו, הוא אמר לי את הנוסח בלחש ואני התפללתי בקול. היתה זו הפעם הראשונה שהתפללתי תפילת יו"ט לפני התיבה.

הניגון הידוע 'צווישן קאסוב און ויז'ניץ', מבוסס במקורו על המילים 'צווישן קאסוב און



הגשר המפורסם שבין קאסוב לקיטוב

קיטוב', כך זכורני מילדותי ששרו אותו בשאץ וכך גם שרו אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, כאשר בדרך כלל היה שר זאת הרה"ח ר' מרדכי וייס ז"ל. הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע הוא זה שהורה להחליף את המילים ל'צווישן קאסוב און ויז'ניץ', אחר-כך החליפו את המילים גם אצלנו ברמת ויז'ניץ והחלו לשיר כך.

יש ניגון נוסף שמקורו מחסידי קאסוב, 'וזכרתי להם ברית ראשונים'. זכורני שהרה"ח ר' נחום ברכר ז"ל, שהיה מחסידי קאסוב, שבת פעם ברמת ויז'ניץ ובשולחן הטהור אמר לו רבה"ק ה'מקור ברוך': **"נחום, זינג עפעס א קאסוב'ר ניגון"** והתחיל את הניגון 'וזכרתי להם'.

רבנו הקדוש רבי אליעזר מסעריט ויזניץ זי"ע
בעל 'חכמת אליעזר'



צורת קדשו



זקננו שליט"א מקבל ברכת קודש מרבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע

מחזה נורא הוד שחקוק בעצמותי עד עצם היום הזה, היה בליל שבת חנוכה תשכ"ד. היתה זו השבת הראשונה שרבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, ערך את שולחנו הטהור ברבים. הגה"צ ראש הישיבה בעל 'ברכת משה' זצוק"ל ביקש מרבנו שיאמר משהו, ורבנו החל לזמר את הפיוט "לא-ל אשר שבת" בנוסח דזי'קוב בבכיות עצומות, כשכל הקהל מזמר בין קטע לקטע. **לעולם לא אשכח מעמד מיוחד זה.** אמרו אז החסידים, שזו היתה ה'תורה' הראשונה ששמענו מפי רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע...

[רבנו ה'חכמת אליעזר' זי"ע היה מזמרו בדרך-כלל בשבת שלפני היארצ"ט של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ושל אמו הרבנית הצדקנית מרת צירל ע"ה שהיתה נצר לבית דזי'קוב, כאשר בכל פעם ששורר ניגון זה, זכינו לראות מקרוב את גודל נעימת עבודתו הקדושה בשיר ורנן להשי"ת, כשדמעות זולגות מעיניו בהודאה 'טוב להודות להשם' ובבקשה 'שמך ד' אלוקינו יתקדש'].

אחרי הסתלקותו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, הסתתר רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע מעיני הבריות ולא רצה לקחת על עצמו את עול ההנהגה. בתחילה, היו רבים וטובים שלא הכירוהו כראוי, על כן חשבו שאולי באמת צודק הוא בטענותיו, שאינו ראוי להתעטר בחלוקא דרבנן. אחד מהם, היה רב חשוב ונכבד בחיפה ומקורב מאד לרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, אך כעבור תקופה מההסתלקות, נכנס אלי יום אחד לחדרי במשרדי הרבנות בחיפה ואמר לי: **"אריה! מה אומר לך, את חטאי אני מזכיר, איך האב דעם מענטש נישט געקענט..."** (את האיש הזה לא הכרתי).

דברים דומים ברוח זו שמעתי גם מפי ישיש אחד שהיה מהחשובים ביותר בחסידות אליה השתייך, כאשר באחד הימים אחרי ההסתלקות, נכנס אלי ואמר לי בלשון הזו: **"לייבלה! אם הרבי שלנו היה משאיר לנו ילדים כמו הילדים של הרבי שלכם** [רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע והגה"צ ראש הישיבה זצוק"ל], **היינו המאושרים עלי אדמות".**

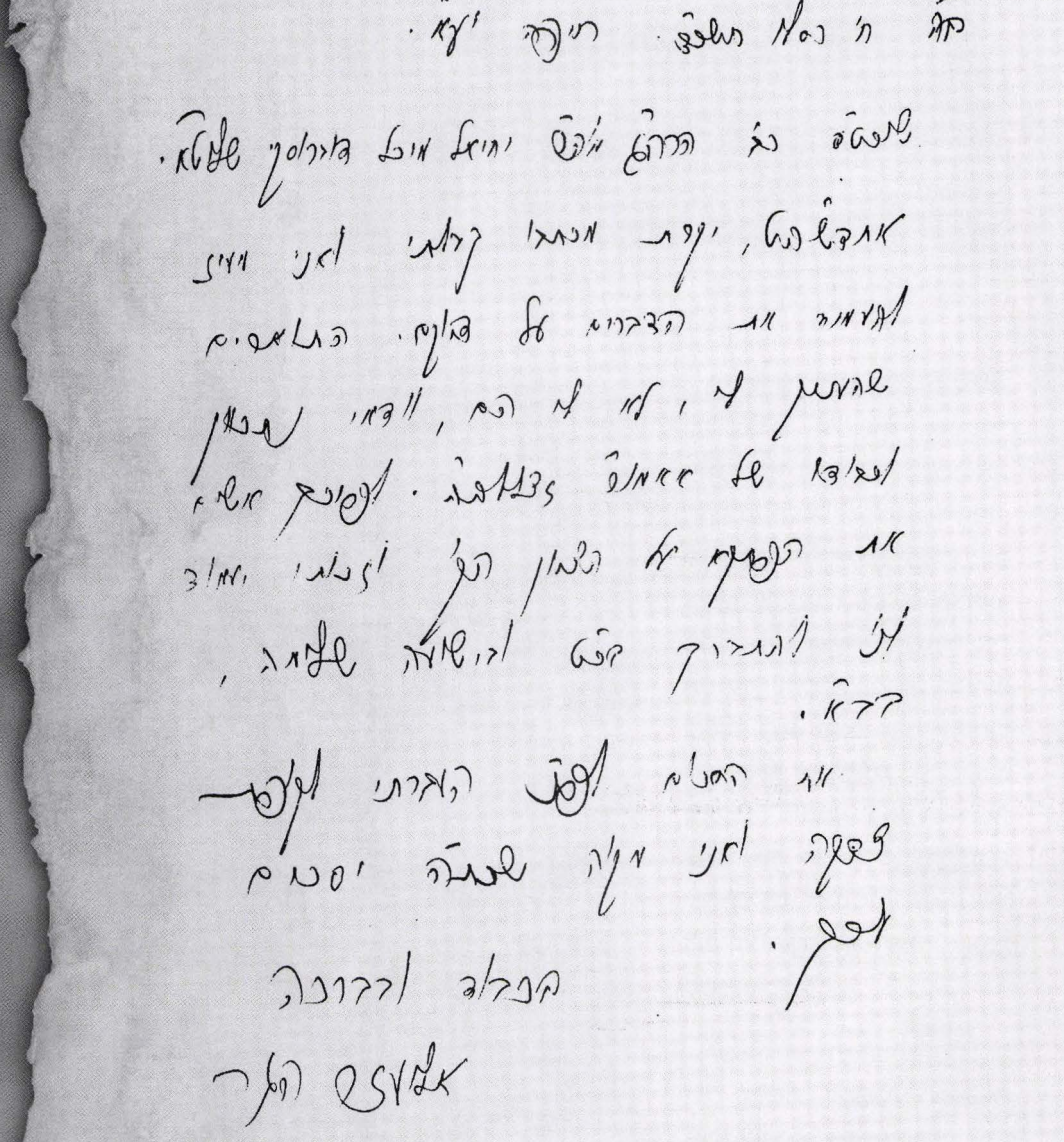
מידת ענוותנותו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע היא מן המפורסמות ואינה צריכה ראיה כלל ועיקר, אך אספר בזאת את הפלא הגדול שהיה אחרי הסתלקותו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, שרבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע לא רצה בשום פנים ואופן לקחת על עצמו את עול ההנהגה, למרות שגדולי החסידים הפצירו בו כהנה וכהנה, שלא תהיה עדת ד' כצאן אשר אין להם רועה. הוא אמר לנו פעמים רבות, שוב ושוב, שהוא לא רואה את עצמו ראוי לעלות על מקום אבותיו הקדושים.

זכורני שנסענו באותם ימים - עוד לפני ה'שלושים' - לבני ברק, אל דודו הגדול הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, כדי שישפיע עליו לקחת את ההנהגה, כי הוא מצידו לא רוצה בשום אופן ו'האמרי חיים' הבטיח לנו שידבר אתו על-כך לפני מעמד ה'שלושים' כשיגיע לרמת ויז'ניץ.

בתוך ימי ה'שלושים' שלח הרה"ג ר' יחיאל מיכל דוברוסקי זצ"ל מחשובי רבני חב"ד בחיפה, קוויטל עם פדיון נפש לרבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, אך בגודל ענוותנותו כתב לו רבנו זי"ע מכתב מיוחד בו הוא מתנצל לפניו על התוארים שהכתיר אותו והוא מדגיש בין הדברים עד כמה אינו רואה את עצמו מנהיג את העדה. [את המכתב המקורי קיבלתי לאחר שנים מאת הרב דוברוסקי זצ"ל, שהביא לי אותו כדי שאראה עד כמה רבנו שפל בעיני עצמו].

וכך כותב לו רבנו במכתב מיום ח' כסלו תשכ"ד - מיד אחרי ה'שלושים' - "קרת מכתבו קיבלתי **ואני מעיז להעמיד את הדברים על דיוקם. התוארים שהעניק לי, לא לי הם, וודאי נתכוון לכבודו של אאמו"ר זצללה"ה, לפיכך אשים את הפתקא על הציון הק'** וזכותו יעמוד

לנו להתברך בכ"ט ובישועה שלימה, בב"א. **את הסכום לפ"נ העברתי לקופת צדקה ואני מקוה שכת"ה יסכים לכך".** [יש לציין שבעת שכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ראה מכתב מיוחד זה לראשונה, במהלך עריכת הספר לדפוס, התרגש מאד וקרא אותו שוב ושוב, ומחה דמעות מעיני קדשו].



המכתב המיוחד ששלח רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע אל הגרי"מ דוברוסקי זצ"ל



בתפילת שחרית בתחילת שנות הנהגת מלכותו עטוף בטלית, נראה מגבו זקננו שליט"א



בריקוד בביהמ"ד בראשית שנות ההנהגה

גם אחר-כך בשנת תשכ"ה, כשרבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע כבר לקח על עצמו את ההנהגה והחל להנהיג ביד רמה, סירב בכל תוקף לשבת על מקום קדשו של אביו רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע וציוה להשאיר את הסטנדר והכסא במקום הקבוע, כאשר הוא עצמו נעמד בסמוך למקום זה. אני עצמי, בתור חסיד ומקורב, ניסיתי פעמים רבות לדבר על לבו שיסכים לשבת על מקום אבותיו כפי שנהגו רוב הצדיקים, אך רבנו לא אבה לשמוע על-כך.

יום אחד עליתי לביתה של אמה של מלכות, הרבנית הצדקנית מרת צירל ע"ה ואמרתי לה: "מה יהיה הסוף? הוא מסרב כל הזמן



בהדלקת נרות חנוכה, במרכז התמונה נראה זקננו שליט"א

ואינו רוצה לשבת על הכסא של הרבי, אולי הרבנית תשפיע עליו בגזירת כיבוד אם שישב על מקום הרבי?!" אך הרבנית ע"ה לא רצתה להתערב בזה ואמרה לי: **"ער האט א פעטער, ער זאל איהם הייסן..."** (יש לו דוד [ה'אמרי חיים'], שהוא יפקוד עליו).

הוספתי לנסות לשכנע אותה, לכן אמרתי לה: "אם ככה, למה ב'טיש' הוא יושב על מקום אביו הק' במקום המרכזי?!" השיבה הרבנית מרת צירל ע"ה בחכמתה הנודעת ואמרה לי: **"ב'טיש' הוא כבר ממילא ישב בעבר ליד המקום הזה, אם הוא זז קצת קדימה והתקדם למרכז, לא קרה כלום..."** זו נקראת 'א דז'יקוב'ע תשובה'.



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ואחיו הגה"צ ראש הישיבה זצוק"ל בבית החיים בקוצמן



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע מלווה את הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע מתחנת הרכבת בחיפה למעמד ה'שלושים' לרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע

בתקופה הראשונה להנהגת מלכותו הנאדרת בקודש של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, היו מספר 'חסידים' שטענו כי רבנו אינו מתייעץ מספיק עם דודו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע [בהיותם בטוחים שהם 'מבינים' ויכולים להביע דעות, כי רבנו היה אז אברך צעיר לימים כבן ארבעים שנה ולעומתו היה דודו הק' זקן האדמו"רים בדור]. כששמע על כך רבנו, הגיב ואמר לי: **"אם הייתי אומר להם כמה דברים קיבלתי ולמדתי מדודי הקדוש, הם היו שותקים..."** [אציין בזאת שלפני נסיעתו לאנגליה בחורף תשכ"ד, נסע רבנו ה'חכמת אליעזר' לשבות שבת אחת בצל קדשו של ה'אמרי חיים' בבני ברק, ואף אני זכיתי להצטרף אליו בנסיעתו זו. למרות שעדיין לא הוכתר לרבי, כיבדוהו ביותרת הכבוד והעמידוהו במקום הראשון על-יד ה'אמרי חיים'].



שמחת נישואי כ"ק אדמו"ר משאץ ויז'ניץ שליט"א

זכורני שבאותה תקופה, התקיימה בבני ברק שמחת נישואין של אחד ממקורבי בית ויז'ניץ, והזמינו את רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע להשתתף בשמחה. אנחנו החסידים, ידענו שבחתונה זו ישתתף גם דודו הגדול הרה"ק



שמחת נישואי כ"ק אדמו"ר משאץ ויז'ניץ שליט"א

ה'אמרי חיים' זי"ע, וחששנו מאד שאם רבנו יגיע לחתונה וישהה בה לצד דודו הק', לא יכבדוהו כערכו הרם, לכן ניסינו להשפיע עליו רבות שלא ישתתף בחתונה זו. אך למרות כל הטענות וההפצרות, סירב רבנו לשמוע לקול טענותינו, באמרו לנו: **"קינדער'לעך! איך בין נישט אזוי גרויס ווי עטץ מיינט'ס..."** (אני לא כל-כך גדול כפי שאתם חושבים...).



הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע עם רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע

רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע הכניע את עצמו מאד בפני דודו הק' ה'אמרי חיים' זי"ע, כאשר בכל פעם שנפגשו יחדיו, היה רבנו משתדל שלא להבליט את עובדת היותו רבי לחסידים. הייתי פעם עם רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בב' סיון בבני ברק, והיה מסוכם מראש עם הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שילכו יחד לציון הק'. הגענו לשיכון ויז'ניץ בשעות לפנה"צ ונאמר לנו שה'אמרי חיים' עדיין באמצע תפילת שחרית. רבנו נכנס עם אחיו הגה"צ ראש הישיבה זצוק"ל לבית ה'אמרי חיים' וגם אני נכנסתי עמהם, והבחורים נשארו לחכות בחוץ.

בינתיים ראינו שהזמן מתארך ואין שום התקדמות, הלכנו לברר מה קורה בבית המדרש וראינו שה'אמרי חיים' התיישב ל'לחיים טיש' אחרי התפילה. כשבאנו ואמרנו לרבנו שה'אמרי חיים' יושב ב'טיש', קם ואמר לאחיו ראש הישיבה: "קום, לאמיר גיין". התחלנו ללכת לכיוון בית המדרש והבחורים גם הלכו אחרינו. לפתע הסתובב רבנו ואמר לבחורים בצחות לשונו: **"בחורים! אל תבואו איתנו, לא באנו להראות כאן נוכחות..."**

זכורני היטב את יום הכיפורים תשט"ז, עת באו באמצע תפילת היום הקדוש, לבשר לרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, שנולד נכד במזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת, אצל בנו רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, ה"ה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. השמחה רבתה מאד באותה שעה ומיד אחרי התפילה, עברו כולם בסך לברך את רבנו בברכת מזל טוב.

באותה שנה שהיתי בימי חג הסוכות אצל חותני ז"ל בפתח תקוה ולא הייתי נוכח בשמחת הברית שהתקיימה במשכן הקודש ברח' בילו. כשחזרתי לחיפה בהושענא רבה, פגשתי את רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ובירכתי אצלו איך נקרא שם הילד ועל שם מי נקרא. נענה רבנו ואמר לי בזו הלשון: **"קראנו את שמו 'יעקב' על שם זקנו הגאון רבי יעקב כהנא זצ"ל אב"ד חאצעמר, וגם כי ביום הברית חל אושפיזא דיעקב".**

רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ביציאה מתפילה במערת המכפלה, לצידיו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בילדותו וזקננו שליט"א



כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בנתינת 'שבת געלט' לפני ריקוד ה'מצוה טאנץ'



ידועה תקנתו הנאדרת בקודש של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע לשמור על תענית דיבור במשך כל שבת קודש פרשת בא. השבת הראשונה בה תיקן רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע תקנה זו, היתה בשב"ק פרשת בא תשל"ז, כאשר בדיוק באותה שבת התקיימה שבת עליה לתורה של חתני הנה"ח ר' מאיר יהודה מרמורשטיין הי"ו. כשנפרדתי מרבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בערב שבת לפני שנסענו לשמחה, שאלתי את רבנו מה יהיה עם התקנה החדשה, הרי בשבת שעורכים שמחה קצת קשה לשמור על תענית דיבור, אך רבנו זי"ע היסה אותי ואמר לי: **"וועסט זיך שוין א עצה געבן..."** (כבר תסתדר).



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע
בתפילה בבית הרה"ח ר' מאיר יהודה מרמורשטיין שליט"א

זכורני מקרה מסוים שרצו לפעול בענין אצל רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, לכן ביקשו העסקנים מהרבנית הצדקנית מרת חיה צירל ע"ה שתבקש מרבנו זי"ע להתערב בנושא, אך היא ענתה ואמרה להם, שאף פעם לא הביעה דעות לרבנו, כדת מה לעשות.

בסעודת שמחת נישואיו של ש"ב הרה"ח ר' מנחם דוד (מענדיל) קוסטינר ז"ל - בן דודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל - שהתקיימה בג' אלול תשי"ח, הגישו לפני רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע צלחת גדולה עם בשר וחילק ממנה שיריים לבחורי הישיבה שעמדו מאחוריו. עמדתי קצת רחוק והושטתי את ידי לקבל שיריים, אך רבנו לא נתן לי וכאילו התעלם ממני. רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע שהבחין וראה שאני מושיט את ידי ללא הצלחה, פנה ואמר לאביו הק': "לייבל'ה רוצה שיריים". נענה רבנו ה'מקור ברוך' ואמר לו: **"אכן לייבל'ה רוצה שיריים, אבל הבחורים צריכים לאכול..."**

העניות היתה נוראה בימים ההם והבחורים באמת היו רעבים מאד, לכן הקדים רבנו ונתן להם חתיכות בשר גדולות, כדי להשקיט את רעבונם. הרה"ח ר' ישראל אריה ויסמן הי"ו סיפר לי, שאחרי הסעודה כשהתחילו הריקודים, **לקח רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע את כל הבחורים, הושיבם ליד השולחנות והגיש לפניהם מנות אוכל כדי שיאכלו וישבעו...**

היתה פעם תקופה שהצטבר אצלי סכום נכבד של אלפי דולרים, וכיון ששמעתי שהמצב הכלכלי בבית רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע דחוק ביותר, נכנסתי לקודש פנימה ואמרתי לרבנו זי"ע: "שמעתי שהמצב אינו בכי טוב, יש לי כרגע כסף שאין לי צורך בו ואני רוצה לתת לרבנו הלוואה בתורת גמילות חסדים". רבנו זי"ע הסכים ואמר, שאם זה בתורת גמ"ח הוא מסכים לקחת. הוסיף ושאל עד



שמחת ה'וואַרט' של הרה"צ רבי מאיר כ"ץ שליט"א, מאחור נראה זקננו שליט"א

מתי ההלוואה, והשבתי שאין לי תאריך מוגדר בו אני צריך את הכסף חזרה.

עברה תקופה ולפני ראש השנה נכנסתי לקודש פנימה. אחרי שקרא רבנו זי"ע את הקוויטל, הגיש לי את כל הסכום שלקח באותה שעה בהלוואה. אמרתי לרבנו: **"נתתי זאת על מנת שלא להחזיר".** רבנו שאל אותי: "התכוונת לכך באמת?" השבתי: "הן".

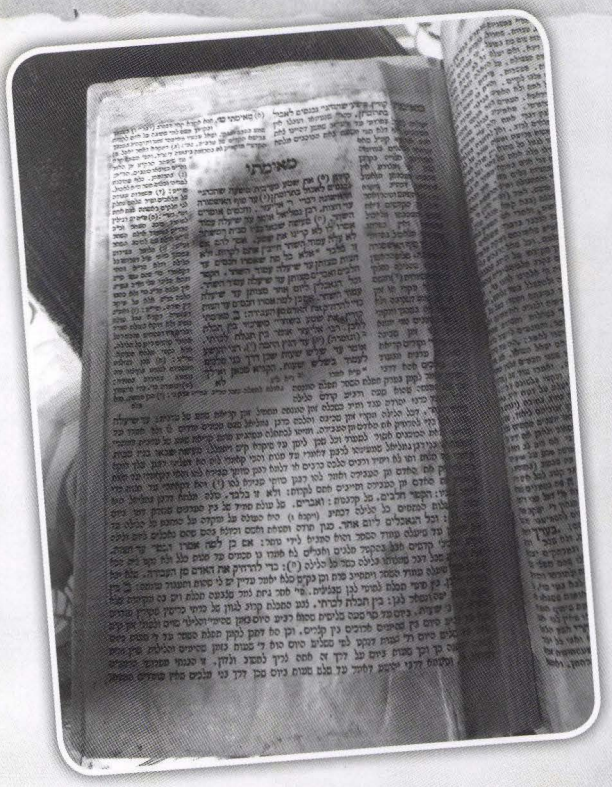


בעבודת הקודש בעת אמירת הלל במעמד אפיית מצות בערב פסח

אתא ובא ערב ראש השנה. בא אלי הביתה המשמש בקודש - הרה"ח ר' הערשל צייגער הי"ו **והגיש לי מתנה מיוחדת ששלח לי רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, ששה סדרי משנה בכרך אחד, שרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע למד בו בעת מלחמת העולם השניה כשנמלט ממקום למקום.** אחרי כמה ימים כשנכנסתי שוב לקודש פנימה, אמרתי לרבנו זי"ע, שעבורי זוהי המתנה הגדולה ביותר שיכולתי לקבל אי-פעם. אמר לי רבנו זי"ע: **"יא, יא, זה אחד מהדברים היחידים שהיו לאבי הק' זי"ע בגלות טרנסניסטריה ובו למד כל הזמן ללא הרף".**

הרבה יש ללמוד מעובדא זו על גודל מידת הכרת הטוב של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, שהוציא מרשותו מתנה יקרה וחשובה כזו, באופן נדיר ביותר, עבור הכרת טובה לאחד שסייע לו במצב הכלכלי בביתו נאווה קודש. תהילה לא-ל שאני מחזיק לעצמי זכות גדולה ביותר, שקיבלתי מתנה טובה זו מבית גנזיו של רבנו זי"ע.

אליעזר הגר
בחח"צ מוהר"ב זצללה"ה
רמת ויזניץ - חיפה



בעל
'חכמת אליעזר'
זי"ע





משניות

עם פירוש הגאון

רבינו עובדיה מברטנורה זצ"ל

ועם נוסח צוף מפירוש הגאון רבינו תוי"ט אשר נקרא בשם

עיקר תוספות יום טוב

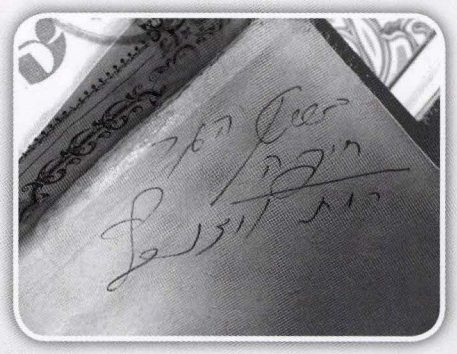
תועלת הפירוש ועל מה אדניה המבני ומי ירה אבן סנטה הלא הכל כתובים בהקדמת הגאון המאסק אשד ע"ז הקוא תזונה מישרים. וכעת הוספנו כמה מעלות טובות. הלזה הגהות מהגאון רשכבה"ה רבינו אלידן זל מוילנא. גם ראשי פרקי השי"ס ע"פ א"ב.

ועתה הוספנו עוד מעלות בקודש

א) פירוש רבינו עובדיה מברטנורה על פ"ב מ"ח ופ"ח מ"ה מכלאים.
ב) ויש בהגה"ב בכל מקום ומקום מפירושו המפסט באותיות מרובעים לסמיכ עיני הקוראי.

הוצאת "חורב"
ניו-יורק / ברלין
בשנת תרפ"ד לפ"ק





סט ששה סדרי משנה שהעניק רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע לזקננו שליט"א



ברחובות העיר סערט, מאחור נראה זקננו שליט"א ומשמאל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מיד אחרי הסתלקותו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, לקחתי את הסידור שעמד על הסטנדר בבית המדרש, כדי לשמור עליו. אחרי שחזר רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע מאנגליה בשנת תשכ"ה, נכנסתי לקודש פנימה למסור לו את הסידור ששייך לו, אך רבנו זי"ע נתן לי אותו במתנה גמורה ולפני שנפרד מהסידור הקדוש, **פתח אותו ודפדף לתפילת 'נשמת כל חי', נישק את הדפים בהתרגשות ונתן לי את הסידור.** כך - באופן זה נפרד מהסידור הקדוש, והיה זה מחזה נפלא ביותר.



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בנאות דשא עם כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א



בחלוקת דמי חנוכה בראשית שנות הנהגתו

נודעת ומפורסמת אהבתו הייחודית והנדירה של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, לילדי צאן קדשים שלא טעמו טעם חטא. זכורני שנה אחת בימי החנוכה, כשישבו הילדים כנהוג לפני רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בעת שירת הזמירות, היו שני אחים ילדים, שאחד נרדם כשהוא יושב ונשען על כתפי אחיו הגדול, ואחיו שמר עליו כל העת שלא יפול ושלא יופרע משנתו.

הבחנתי בזווית העין שרבנו זי"ע הבחין בכך ועקב אחרי הילדים זמן ממושך וידעתי שאחר-כך תהיה על-כך תגובה. ואכן, כשהילדים עברו לקבל דמי חנוכה לפני הקודש, נתן רבנו זי"ע לילד הקטן שנרדם מטבע אחת ואילו לאח הגדול ששמר עליו נתן שתי מטבעות, באמרו לו: **"לך מגיע שתיים, כי אתה ילד טוב..."**



בחתימת הקדשה בספר המבקרים בקוצמן

כשהיינו עם רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע במסע הקודש למקומות הקדושים בחוץ-לארץ בחודש סיון תשנ"א, הגענו לבקר גם בעיר קוצמן, שם התגורר רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע מספר שנים ושימש שם ברבנות. כשנכנס רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע לבקר בבית שבו גדל במחיצת קדשו של אביו הק', התרגש לראות שכיום משמש הבנין כבית ספר לילדים מיוחדים. לאחר הביקור,



זקננו שליט"א משמש כש"ץ בהושענא רבה תשס"ט

כשהתבקש רבנו זי"ע לכתוב הקדשה בספר המבקרים, כתב להם בשפה האנגלית **שהוא נהנה לראות שבבית שבו התגורר בימי ילדותו, מתחנכים כיום ילדים מיוחדים.**

תקופה קצרה לפני פטירת הרה"ח ר' אברהם גנזלר ז"ל, קרא לי רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ואמר לי בזו הלשון: **"לייבל'ה! יש לי בקשה בשבילך ואני מקוה שלא תסרב לי; אני רוצה שתתפלל לפני העמוד בשבת קודש".** מאז זכיתי לשרת בקודש קרוב לעשרים שנה, כאשר ה'בעל-תפילה' התחלף בכל חודש ובשנים האחרונות בכל שבוע.

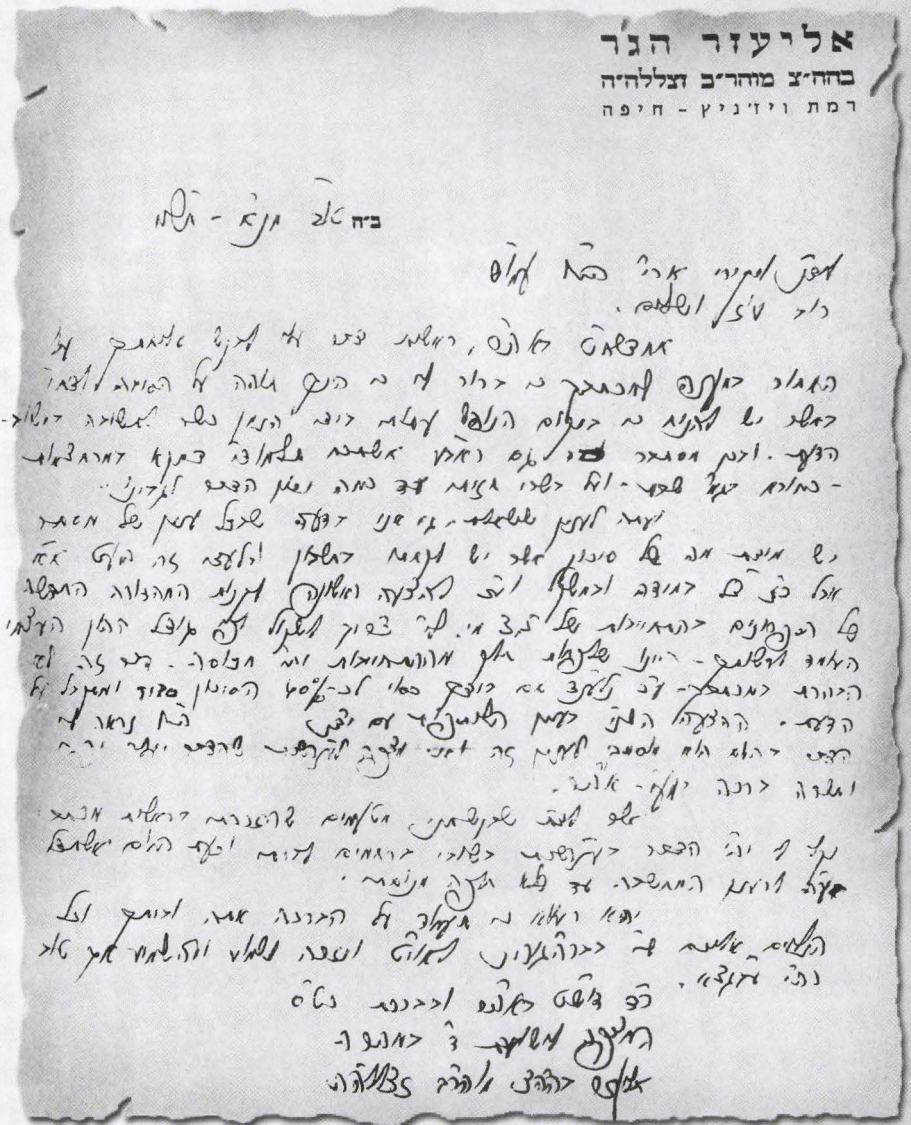
ממקום עומדי בעמוד הש"ץ, ראיתי איך רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע מסיים את הקטעים לפני הקהל, לכן הייתי מסיים גם אני בעוד הקהל עדיין מתפלל בקול. יום אחד, קרא לי רבנו זי"ע לחדרו ואמר לי: "באים ואומרים לי שאתה מתפלל יותר מדי מהר". עניתי ואמרתי: "הסיבה לכך היא, שאני רואה ממקומי שרבנו כבר סיים את הקטע, ואני מסיים כאשר רבנו מסיים". אמר לי רבנו זי"ע: **"אל תסתכל עלי, תתחשב בקהל המתפלל יותר לאט".**

בשנת תשע"ג, כבר תשו כוחותי ונכנסתי כמה פעמים לקודש פנימה לבקש מרבנו זי"ע שיסיר מעלי את העול הכבד, רגלי כאבו מאד והרגשתי שאיני מסוגל לעמוד כ"כ הרבה זמן לפני התיבה, אך רבנו לא הסכים עמי והיה אומר לי תמיד: **"גיי, גיי, וועסט שוין קענען"** (לך לך, כבר תוכל). כך נהגתי עד שכלו כוחותי לגמרי.



זקננו שליט"א בקודש
פנימה - אלול תשע"ג

זכורני שהמקובל הנודע הגה"ח רבי משה יאיר וינשטוק זצ"ל, שבת ברמת ויז'ניץ לרגל שמחה משפחתית. היתה זו שבת מרוממת במיוחד והוא נהנה מאד לראות את הנהגתו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע. במוצאי שב"ק אחרי הבדלה, כשניגש להיפרד, היטיתי אוזני לשמוע מה אומר לרבנו ושמעתיו אומר בהתלהבות: **"איר זאלט באשיינען די וועלט"** (תאירו את העולם).


אליעזר הגר
בחה"צ מוהר"ב יצללה"ה
רמת ויז'ניץ - חיפה

מכתב קודש מרבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע לזקננו שליט"א

בשמחת הבר-מצוה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, הייתי אחראי על כל השמחה ואף הכנתי יחד עם בני משפחתי את כל הסעודה. לאחר השמחה, קרא לי רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע וביקש ממני שאביא לו חשבונית מפורטת עם כל ההוצאות, כדי שידע כמה עליו לשלם לי על עבודתי הרבה. מכיון שהסכום היה גבוה ביותר, לא רציתי שרבנו יצטרך לשלם אותו, לכן הורדתי דברים רבים מהחשבונית ולא חישבתי אותם. אבל כשהגשתי את החשבונית לפני הקודש, קרא רבנו תיכף ומיד, ואמר: **"לא יתכן שזה יצא כל-כך קצת, בטח לא חישבת את הכל, כדי שאצא בזול..."** רבנו לא ויתר לי, הוציא מכיסו עט ורשם את ההוצאות הזכורות לו שלא חישבתי בחשבונית והתעקש לשלם עליהן.





שמחת נישואי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א,
מאחור נראים זקנינו שליט"א ובנו הרה"ח ר' משה הי"ו



במעמד ברכת החמה

היתה תקופה לפני מספר שנים, שסבלתי מכאבי רגלים איומים ולאחר ניתוח שעברתי, המליץ לי הרופא ללכת עם מקל שיסייע לי בהליכתי. התייעצתי על-כך עם רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ואמרתי לו שאני מתבייש ללכת עם מקל, בזמן שהרבי עצמו אינו הולך עם מקל כמנהג רוב הצדיקים. שאל אותי רבנו זי"ע באמרו: "נו, אז מה אתה רוצה, שאלך עם מקל?" הנהנתי בראשי לאות הסכמה. נענה רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ואמר לי בביטול: **"עה, מיחזי כיוהרא..."** [יש לציין שפעמים בודדות הלך רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע עם מקל, בעיקר בעת לכתו לטייל בנאות דשא].


בעבודת הקודש

ידועה התקשרותו האיתנה של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע עם כ"ק אדמו"ר ה'בית ישראל' זי"ע מגור, שהיתה מן המופלאות ביותר. זכורני שלמחרת יום פטירתו של ה'בית ישראל', נכנסתי לקודש פנימה אצל רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע. השיחה היתה כאובה מאד וראיתי את הצער

והיגון שהיו על פני קדשו על סילוקו של אותו צדיק אליו היה מקושר ביותר. בתוך הדברים הפטיר לעברי רבנו זי"ע בזו הלשון: **"שוין, איך האב שוין אויך נישט מיט וועמן זיך צוראטן"** (גם לי אין כבר עם מי להתייעץ).

זכורני שה'בית ישראל' הגיע בפעם הראשונה לרמת וי'זניץ אחרי ה'שלושים' של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, משום מה לא ירד לביתו נאווה קודש של רבנו, ורבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע יחד עם הגה"צ ראש הישיבה זצוק"ל קיבלוהו בבית המדרש.

בשנים הראשונות להנהגת מלכותו, היה רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע מוסר שיעור במדרש לפני ה'טיש'. תהילה לא-ל אף פעם לא איחרתי לבוא אחרי רבנו, תמיד אם רבנו הגיע לבית המדרש, כבר הייתי שם. באחת השבתות, הגעתי מוקדם ל'טיש' וראיתי יהודי זר מסתובב בבית המדרש, נתתי לו 'שלום' ואמר לי, שעדיין לא אכל סעודת שבת. גרתי ברח' מקור ברוך 8, לקחתי אותו הביתה ונתתי לו לאכול סעודת שבת בהרחבה.



שמחת אירוסי הרה"צ רבי ישראל אליעזר הגר שליט"א, מאחור נראה זקננו שליט"א



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בנאות דשא עם כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א



שוה"ט מוצאי פורים

כשהגעתי ל'טיש' ונעמדתי מאחורי רבנו, כבר אחזו באמצע ה'טיש'. כשהבחין רבנו שנכנסתי באיחור שלא כדרכי, שאל אותי: 'איפה היית?' סיפרתי לו שמצאתי יהודי שלא היה לו לאכול ונתתי לו. נענה רבנו ואמר לי בצחות: **"יא, יא, אזוי ווי אין חוץ לארץ בייַ די גוטע צייַטן..."** (כמו בחו"ל ב'זמנים הטובים', שהיו יהודים שלא היה להם איפה לאכול).

בעת היכנסי בבריתו של אברהם אבינו ע"ה, על ברכי הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע [שהיה גם סנדק אצל בני בכורי הרה"ח ר' משה יחיאל מיכל הי"ו בברית שהתקיימה ברמת ויז'ניץ], נקרא שמי בישראל 'יהודה לייב' על שם זקני הרה"ח ר' יהודה לייב קוסטינר ז"ל - אביהם של שני זקניי הרה"ח ר' אברהם אלתר ור' משה יחיאל מיכל קוסטינר ז"ל. משום מה, בעת העלייה לארץ ישראל אחרי המלחמה, נקלט שמי במשרדי המדינה בשם 'אריה קוסטינר' וכך נקראתי משך שנים רבות גם בפי הבריות.



זקננו שליט"א מקבל ברכת קודש מרבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע

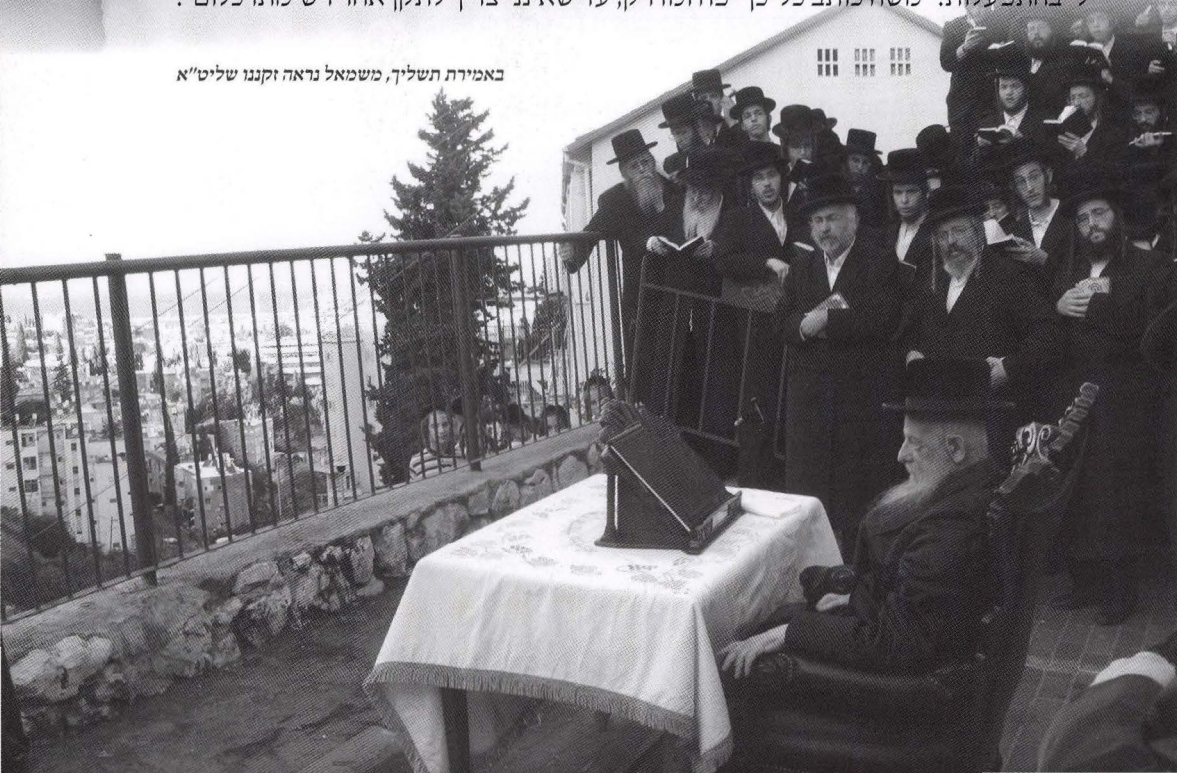
בעל
'חכמת אליעזרי'
זי"ע



בהשתפכות הנפש בשירת ניגון 'תתברך'

פעם אחת, עת נכנסתי לקודש פנימה אצל רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בשנים האחרונות, פנה אלי ושאלני בחיבה: **"לייבלה, זייט ווען ביסטו געווארן א אריה?!"** (ממתי נהיית אריה?!) עניתי וסיפרתי שזה קרה בעת הרישומים בעלייה ארצה. נענה רבנו ואמר לי, שלא יקרא עוד שמי 'אריה', כי אם 'יהודה לייב' כמו השם המקורי שניתן לי בישראל.

זכות נפלה בחלקי, שבני בכורי הרה"ח ר' משה יחיאל מיכל קוסטינר הי"ו, היה כותב את דברי תורתו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, בשנים הראשונות להנהגת מלכותו, ורישומיו נדפסו בספר היקר 'אגרא דבי הילולא'. פעם, בעת שנכנסתי לקודש פנימה, שח רבנו ואמר לי בהתפעלות: "משה כותב כל-כך יפה ומדויק, עד שאינני צריך לתקן אחר רשימתו כלום".



באמירת תשליך, משמאל נראה זקננו שליט"א

בשנת תשע"ג, נכנסתי לקודש פנימה אל רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ושאלתי אודות רכישת קבר בחיים שהיא סגולה לאריכות ימים ושנים טובות כידוע. רבנו זי"ע השיבני בזו הלשון: **"זהו אכן דבר טוב וישר, אבל אין לך לאן למהר, יש עוד זמן..."**

באחת השבתות בהיותי עומד מאחורי כסאו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, ננעצו עיני בלוח הנצחה שתלה על הקיר ממול, בו הונצח שמו של החסיד הישיש ר' ברוך שטרנשוס ז"ל, שהיה דבוק בלב ונפש לרבותינו הק' וכבר בילדותו זכה להסתופף בצילו הטהור של רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע. לפתע שמתי לב, שבדיוק באותו יום - כ"ד שבט - חל יום זכרונו, והתרגשות רבה אחזתני באותה שעה.

כאשר ניגשתי לאחר-מכן לקבל כוס יין מידי רבנו הק' זי"ע, לחשתי באוזניו שהיום חל יום ההילולא של ר' ברוך ז"ל, ורבנו הק' נענה ואמר לי: "איך ווייס, איך ווייס". ויהי לפלא. [באותה שעה עלה במחשבתי מה ששמעתי מאבי ז"ל על החסיד ר' וועלוול מבדבליא שהגיע פעם לאחר פטירתו לשולחנו הטהור של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, וה'צמח' לחש לנכדו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, שחסיד זה נמצא כאן ב'טיש', היות והיה לו פעם הרהור תשובה ב'טיש' אצלו, לכן נתנו לו רשות לבוא אליו...].

כל באי חצר הקודש ראו וידעו שרבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע מרבה להסתיר את עבודת קדשו מעיני רואים, וכל הילוכיו בקודש היו נראים כלפי חוץ כדברים פשוטים, כאשר רק יודעי דבר ויחידי סגולה השכילו להבין את קצות דרכיו. **זכיתי להכיר את רבנו הק' זי"ע קרוב לשבעים שנים רצופות, ותמיד ראיתי עד כמה מחביא את עצמו בהסתרה שבתוך הסתרה.** בעת שנסתלק רבנו הק' זי"ע בביתו נאוה קודש, ואף לא אחד היה נוכח בעת יציאת נשמתו הטהורה בעלותה בסערה השמימה, ראינו שגם ברגעיו האחרונים עלי אדמות, התקיימה משאלת לבו הטהור, להיות תמיד נחבא ונסתר מעין כל, "וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו", ומיתת צדיקים מכפרת.



סיום כתיבת אותיות בס"ת - ז' אדר תשע"ג



על הצדיקים

נועם אלימלך

•

רבי ישראל
מרוזין

•

רבי אברהם יעקב
מסאדיגורה

•

רבי מרדכי
מטשערנאביל

•

מהרש"ם
מבערזאן

•

רבי יצחק
מסקווירא

•

רבי דוד
מסקווירא

•

דברי
יחזקאל

•

רבי ישכר דב
מבעלזא

•

רבי אהרן
מבעלזא

•

רבי פנחס
מאוסטילה

•

רבי מנחם נחום
מבאיאן-
טשערנוביץ

אביר יעקב

•

ערוגת הבושם

•

רבי אליעזר ניסן
מדזיקוב

•

מהר"ש ענגיל

•

רבי מאיר אריק

•

חפץ חיים

•

שפע חיים

•

רבי יצחק מבוהוש

•

רבי משולם ראטה

•

רבי מרדכי אריה
הורוויץ

•

רבי דב בעריש
מדעעש

•

רבי ברוך מרכוס

•

רבי משה ישראל
פלדמן

•

רבי שמואל
הורוויץ

•

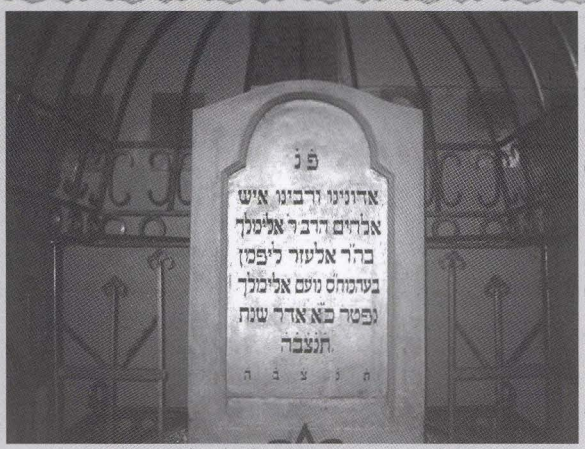
רבי יעקב בן ציון
רוטנר

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע

שמעתי מהגה"צ רבי ישראל אברהם שטיין זצ"ל אב"ד פאלטישאן, שבתחילת התגלותו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, עדיין היה נוסע ממקום למקום וכבר ידעו כולם את שמו, אך לא הכירוהו באופן אישי. פעם אחת נכנס הרבי ר' אלימלך לבית מדרש אחד, שם ישבו שני אברכים שלמדו בחברותא והוא ישב בצד. פתאום, הפסיק אברך אחד את הלימוד והרהר לעצמו. שאל אותו האברך השני למה הפסיק ללמוד. השיב לו הראשון, ששמע מפי חברים שמספרים אותות ומופתים על הצדיק החדש שהתגלה כעת - הרבי ר' אלימלך, והוא חושב שכדאי לנסוע לראות את עבודת קדשו. אמר לו האברך השני: "**ראה זה פלא, בדיוק כעת גם אני הרהרתי על כך שמן הראוי היה שנקום וניסע לליזענסק...**"

בינתיים המשיכו האברכים ללמוד ואחרי כמה דקות שוב הפסיק אחד מהם את הלימוד. שאל אותו השני מדוע עצר את הלימוד והשיב לו: "**אכן ראוי ונכון שניסע אל הצדיק החדש הרבי ר' אלימלך, אבל הרי אנחנו ה'פאר' של בית המדרש שלנו ולא מתאים שבדיוק אנחנו נהיה הראשונים שניסע אליו...**" (עס פאסט נישט אז אונז זאלן זיין די ערשטע וואס פאהרן צו איהם).

כשחזר הרבי ר' אלימלך לביתו, נענה ואמר: "**רבונו של עולם, נעמט צו דעם פאסטוך און בערנג צו די גאולה...**" כששאל אותו בנו הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק זי"ע מיהו אותו 'פאסטך', סיפר לו אביו הק' מעשה זה.



מצבת קבורת הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע

סיפור זה שמעתי מהגה"צ רבי ישראל אברהם שטיין זצ"ל בערך

בשנת תש"ו, כשהיה בראדוביץ אחרי המלחמה, בשליחות קדשו של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע כדי לחזק את שארית הפליטה. הוא היה אז אברך צעיר לימים ודודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל שהתגורר בראדוביץ, ליווה אותו לרכבת ואף אני הצטרפתי אליו באותה שעה.

[אגב אורחא אזכיר בזאת, שאחרי המלחמה הסתובב בשאץ הגה"צ רבי זאב וואלף טירנואר זצ"ל אב"ד לעספיץ בעל 'טל אורות' על הלכות שבת - חותנו של כ"ק אדמו"ר מנדבורנה באניא זצוק"ל מצפת - הוא היה איש מורם מאד וקדוש יאמר לו. היה מקבץ את ילדי העיר ומלמד אותם תורה, וגם אני הייתי משתתף בשיעוריו. אבי ז"ל נקשר אליו מאד והיה מכבדו כערכו הרם. היו לו הרבה הנהגות בעניני קדושה וטהרה ואמרו עליו ששנים רבות לא הכניס בשר לפיו. כשהרבנית ע"ה היתה מדברת עמו בשפה ההונגרית, היה עונה לה תמיד בשפת האידיש].

הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע

אחד מחסידי הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע, היה בטבעו הנולד אדם רגזן מאד והדבר הפריע לו מאד, כי הבריות לא יכלו לסבול אותו בגין טבעו הרע. פעם אחת, בעת שמחה אצל הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע, טרם צאת הרה"ק מרוז'ין מביתו ללכת למקום השמחה, נעמד החסיד בפתח הדלת ולא נתן לו לצאת מן הפתח. שאל אותו הרה"ק מרוז'ין מה הוא מבקש וביקש שהרבי יברכהו שמידת הרגזנות תחלוף ממנו ויפטר ממנה לגמרי. בירך אותו הרה"ק מרוז'ין בפה מלא שתעבור ממנו מידה רעה זו ומני אז, היה סבלן מאד ואדם רגוע במיוחד, **עד שאפילו אם היו מרעישים ומפריעים סמוך לו ממש, לא היה הדבר מפריע לו כלל וכלל.**



בית מדרשו של הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע בסאדיגורה

שמעתי מהרה"צ רבי ישראל מוואסלוי זצ"ל [בן הרה"ק רבי חיים דוב מוואסלוי זי"ע] שהתגורר בחיפה, אודות זקנו - מחותנו של הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע - שהיה גביר אדיר וניהל עסקים גדולים. בימים ההם היה מקובל בחברות העסקים

להנפיק מניות לציבור [כמקובל כיום], והסדר היה שכל רוכש מניה שילם עליה רק 80% מהערך הנקוב, ובהגיע מועד הפירעון קיבל מחזיק המניה את מחירה המלא ואולי אף יותר.

פעם העז זקנו פנים במחותנו הרה"ק מרוז'ין ודיבר אתו על הנהגתו המלכותית בפאר והדר שהעולם מדבר על-כך בתרעומת קשה, ומדבריו היה נשמע כאילו הוא טוען נגד הנהגה זו של הרה"ק מרוז'ין. לאחר זמן מה, שמע זקנו שהרה"ק מרוז'ין התבטא אודותיו ואמר: "**מה הוא חושב לעצמו? אם הוא מחותן שלי, הוא רשאי להתערב ולחוות דעתו בענינים פרטיים שלי?**"

כיון ששמע זקנו דברים אלו, מיד נתן הוראה למנהלי עסקיו שיפרסמו בציבור שהוא רוכש בחזרה את כל סדרת המניות שהנפיק באותו זמן במחיר מלא, למרות שעדיין לא הגיע מועד פירעונם. והסביר להם את צעדו זה: "**הרי מכיון שלמחותני הרה"ק מרוז'ין היתה קפידא עלי, בטוח אני שעסקי יפגעו, א"כ למה לי להיות גם 'יורד מנכסי' וגם בעל חוב, מוטב אשלם את כל חובותיי קודם שאפגע...**" ואכן כך היה, שכל עסקיו נפגעו מקפידת הרה"ק מרוז'ין וכל נכדיו כבר שימשו באדמו"רות.

הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע אמר פעם על מאמר העולם: "**פון נישט זאגן און נישט גיין, האט מען נישט קיין חרטה**" - שהכוונה על חסיד עם רבו. "פון נישט זאגן און נישט גיין", אם אינו הולך לרבו ואינו מבקש ממנו תיקון, "האט מען נישט קיין חרטה", לא יעשה תשובה ולא יתחרט על מעשיו הרעים, כי הצדיק מורה לחסיד את הדרך אשר ילך בה ואת המעשה אשר יעשה.

הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זי"ע

סיפר לי הרב הלפרין זצ"ל שהיה מהמתיישבים הראשונים בעתלית אחרי המלחמה, שזקנו היה 'יושב' אצל אדמו"ר הזקן הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זי"ע - וסיפר לו מעשה רב שהיה נוכח בו:

בין ה'יושבים' בסאדיגורה, היה בחור מופלג בתורה ובחסידות, והבחור הלז היה מחמיר גדול בדקדוקי מצוות, עד שכל ה'יושבים' כינוהו בתואר 'דער פרומער בחור'. פעם אחת חלה הבחור ונעדר מבית המדרש. המנהג אצל הרה"ק מסאדיגורה היה, שהיה מתפלל כמנהג



ציור המיוחס לאדמו"ר הזקן מסאדיגורה זי"ע

צדיקי רוז'ין בחדר מיוחד ואחרי התפילה היה פותח את דלת חדרו, אז היה ניגש אליו כל מי שרצה לשוחח עמו או לבקש ברכה וישועה.

באחד הימים אחרי התפילה כשפתח הרה"ק מסאדיגורה את דלת חדרו, ניגשו כמה מה'יושבים' אל הרבי ואמרו לו: "רבי, דער פרומער בחור איז נישט געזונט". נענה הרבי ואמר: "**פרום? פרום זענען נאר בגדים**". תיקנו ה'יושבים' את לשונם ואמרו: "רבי, דער ערליכער בחור איז נישט געזונט". אמר הרבי: "**ערליך, איז א שוועכע זאך**". ה'יושבים' שלא היו קטלי קניא באגמא, הבינו שהרבי מבקש לומר להם משהו, לכן החכימו ושאלו: "רבי, וואס דען איז א יוד?" השיב להם הרה"ק מסאדיגורה בלשון קדשו: "**א יוד איז גארנישט...**" ויהי לפלא.

הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע

ידוע שהרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, היה מבקש מחסידיו שיביאו לו כספים לצדקה והיה דורש מהם זאת בתוקף רב. פעם נכנסו המקורבים ושאלו אותו: היתכן לעשות כך לחסידים העניים, שבלאו הכי אין להם כדי מחייתם? אמר להם בלשון קדשו: "אמרו חז"ל (ברכות ג:) כיון שעלה עמוד השחר, נכנסו חכמי ישראל אצל דוד המלך, אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין פרנסה, אמר להם לכו והתפרנסו זה מזה, אמרו לו אין הקומץ משביע את הארי ואין הבור מתמלא מחוליתו, אמר להם לכו ופשטו ידיכם בגדוד".

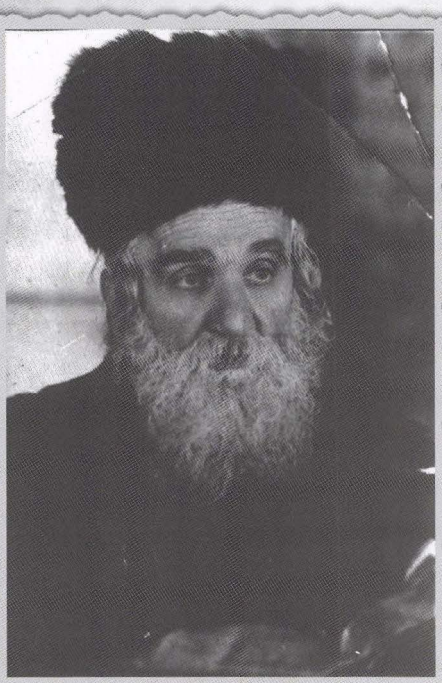


אוהל קבורת הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע

וכך פירש לפניהם הרה"ק מטשערנאביל: "אין הקומץ משביע את הארי" - האיש הקמצן אינו מבין שהוא צריך לתמוך בארי שבחבורה. "ואין הבור מתמלא מחולית" - האיש הבור והריק לא יודע מה חסר לו. **ואם הוא לא מבין שזו טובתו, העצה היחידה היא - "לכו ופשטו ידיכם בגדוד" - צריך לקחת ממנו בכוח...**

הגה"ק רבי שלום מרדכי שבדרון זי"ע מבערז'אן בעל שו"ת מהרש"ם

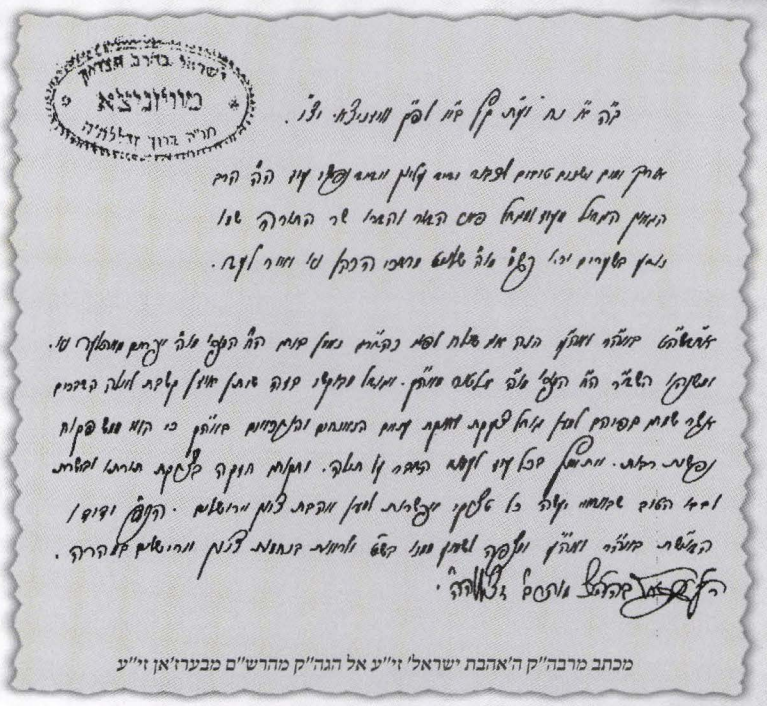
שמעתי מחותני הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל, שכשלמד אצל הגה"ק מהרש"ם מבערז'אן זי"ע, שמע ממנו שהנוסח שאומרים העולם לפני שמתעטפים בטלית - "הריני מתעטף גופי בציצית", אינו נכון והוא טעות, אלא צריך לומר: "**הריני מעטף גופי בציצית**".



הגה"ק מהרש"ם מבערז'אן זי"ע

שמעתי מחותני ז"ל שהיה 'הויז-בחור' אצל הגה"ק מהרש"ם מבערז'אן זי"ע, שבאחד הימים ששהה בביתו, שכב הרב מבערז'אן במיטה מחמת חולשתו ולפתע קרא אליו את חותני ואמר לו: **"יהודה'לי, לך נא אל שער החצר ותראה שדופק שם על הדלת אברך, שזוגתו מקשה לילד ובא להזכירה אצלי".**

החיש חותני ז"ל פעמיו אל החצר ואכן מצא שם אברך המבקש בדחיפות להיכנס אל הרב להזכיר לפניו את זוגתו היושבת על המשבר. ניגש האברך אל הרב מבערז'אן ולחש לו באוזניו את בקשתו. קרא הרב מבערז'אן לחותני ואמר לו להביא לפניו ספר פלוני מארון הספרים. אחרי שעיין קצת בספר, פטר את האברך לשלום ואמר לו שתיכף יבוא



מכתב מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אל הגה"ק מהרש"ם מבערז'אן זי"ע

לבשר לו בשורה טובה. **ואכן, לא ארכו הרגעים עד שחזר האברך לבשר לרב מבערז'אן שילדה זוגתו במזל טוב.**

סיפר לי חותני ז"ל, שפעם אחת בליל שבת קודש, העיר אותו מהרש"ם מבערז'אן ואמר לו: "**חסידים עסן בונדלעך שבת ביי נאכט**" (חסידים אוכלים 'בונדלעך' בליל שבת), וביקש שיביא לו 'בונדלעך' לאכול, כדי לקיים מנהג ישראל תורה.

כשלמד חותני ז"ל אצל הגה"ק מהרש"ם מבערז'אן זי"ע, שלח לו אביו הרה"ח ר' לייבוש ז"ל שלא יבוא הביתה לחג הפסח, אלא ישאר במחיצת רבו הרב מבערז'אן ויראה 'ווי אזוי א ערליכער יוד פראוועט א סדר'. באותה שנה חל ערב פסח בשבת וחותני הלך לאכול בבית הרב מבערז'אן.

כיון שהיה ערב פסח, לא היה כמעט מה לאכול ונותרו כולם רעבים. במוצאי שבת אחרי

תפילת מעריב, רצה הרב מבערז'אן להתחיל את הסדר, אך נכדו ראש הישיבה הרה"ג ר' משה ישראל פלדמן זצ"ל [שהיה חסיד אנטניא בלב ונפש] נעדר מן הבית. אמר הרב מבערז'אן לחותנו: "כנראה הלך משה ישראל לטבול במקוה לפני עריכת הסדר..." ואכן כך היה והמתינו לו.

הרבנית הלכה למטבח והחלה לבשל את מאכלי היו"ט, אך בתנאי הבישול שהיו באותם ימים, על אף שכבר הגיעו ל'שולחן עורך', עדיין לא היו המאכלים מוכנים, וכיון שקרבה והגיעה שעת חצות, הכריזו 'צפון' ואכלו את האפיקומן. חותני סיפר לי שכמעט התעלף מרב רעב וחולשה, אחרי שגם כל השבת כמעט שלא בא לפיו דבר מאכל, **אך העיקר היה שזכה לראות 'א ערליכער יוד פירט א סדר'...**

עוד שח לי חותני ז"ל, שבערב שביעי של פסח אחרי חצות, ישב מהרש"ם בביתו ולמד מסכת שבת. באמצע לימודו, קרא לחותני **וביקש ממנו שיביא לו דפים, כי הוא רוצה לכתוב חידושי תורה שעלו ברעיונו, ואכן העלה את רעיונותיו על גיליון.**

סיפר לי חותני ז"ל, שבעיר בערז'אן התגורר יהודי בעל-בית שהיה סוחר בקמח. יהודי זה היה תלמיד חכם מופלג ועשה תורתו קבע ומלאכתו ארעי, **והגה"ק מהרש"ם מבערז'אן זי"ע כשהתעוררו לו ענינים קשים וסבוכים בלימודו, היה שולח את חותני ז"ל - שהיה ה'הויז בחור' - לקרוא לאותו סוחר, כדי להתייעץ עמו בדבר הלכה.** כך היו נראים הבעלי-בתים של הדור הקודם, יהודים תלמידי חכמים שרבני העיר התייעצו איתם בהלכה וסמכו על דעתם באמת ובתמים.

הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע

סיפר לי הרה"ח ר' אליהו שכטר ז"ל מקרית חיים - שהתגורר לפני המלחמה בעיר טיטיוב שבאוקראינה והיה מן החסידים המיוחסים בסקווירא: זקני היה רב העיר טיטיוב והיה מחשובי חסידי סקווירא. ביום שנכנסתי לעול תורה ומצוות, קודם הנחת התפילין אמר לי זקני הרב מטיטיוב כדברים האלו: "לי הניח תפילין ביום הבר מצוה - הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע; להרה"ק מסקווירא הניח תפילין - הרה"ק הסבא משפאלי זי"ע; להרה"ק הסבא משאפלי זי"ע הניח תפילין - מרן הבעש"ט הק' זי"ע".



בית המדרש סקווירא באוקראינה

הוסיף זקנו ואמר לו בשם הסבא משפאלי: "מה כתוב בתוך התפילין? ארבע פרשיות. מה הן ארבעת הפרשיות? 'קדש', 'והיה כי יביאך', 'שמע', 'והיה אם שמוע'. "קדש לי בכור", כל דבר ראשון וחשוב יש להקדיש לגבוה להשי"ת. "פטר כל", כלל ראשון בעבודת השי"ת. "רחם בבני ישראל", לרחם ולאהוב כל איש ישראל. **"באדם ובבהמה לי הוא", אל תעשה חשבונות אם האיש מתנהג כהוגן כאדם או שמתנהג הוא ל"ע כבהמה, זה לא קשור אליך, רק להשי"ת".**

לסיום אמר לו זקנו בהאי לישנא: "יש לנו בקבלה מפי הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע, שקיבלה איש מפי איש, מפי אליהו הנביא, הלכה למשה מסיני, שאחרי שכורכים את הרצועות על הזרוע, לפני שמניחים את ה'של-ראש', מוסיפים לכרוך כריכה אחת על האצבע האמצעית ואת המותר כורכים על כף היד, ואחר הנחת תפילין של ראש, מתקנים את הכריכות על האצבע".

רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בהנחת תפילין לנכדו הרה"ג רבי ברוך הגר שליט"א



הרה"ק רבי דוד מסקווירא זי"ע



הרה"ק רבי דוד מסקווירא זי"ע

שמעתי מהרה"ח ר' אליהו שכטר ז"ל מקרית חיים: אצל הרה"ק רבי דוד מסקווירא זי"ע היה נהוג במוצאי שמחת תורה, שכל החסידים היו עומדים בשתי שורות ארוכות והרבי עבר בתווך ואמר לכל אחד מה ילמד במשך חודשי החורף. אביו היה מחשובי הלומדים בחצר הקודש סקווירא והיה חתן הרב מטיטיוב, לכן היו החסידים מצפים לשמוע מה יורה לו הרבי ללמוד.

כשעבר הרבי אצלו, אמר לו: "**דו לערנסט? לערן ווייטער...**" (אתה לומד? תלמד הלאה).

הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מאנטניא שליט"א: הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע בעל 'דברי יחזקאל', היה מרבה לדבר סרה נגד הרה"ק רבי יהושע מדז'יקוב זי"ע בעל 'עטרת ישועה', **ובין הדברים היה אומר שהוא קליפה.** מעשה באחד מחסידי שינאווא שנסע ליו"ט לשינאווא אך מסיבות שונות התעכב בדרכו והוכרח להיות ביו"ט בדז'יקוב. בראותו את התפילות הנלהבות והשולחנות הטהורים של ה'עטרת ישועה', יצא מהתפעלות ואמר לעצמו שמיד אחרי יו"ט ימשיך לשינאווא ויספר לרבו מה ראו עיניו בדז'יקוב.

במוצאי החג, החיש החסיד פעמיו לשינאווא, אך החסידים שכבר שמעו שהיה ביו"ט בדז'יקוב, רצו לעשות בו שפטים ולא נתנו לו להיכנס לקודש פנימה. בקושי רב עלה בידו להיכנס אל הרה"ק משינאווא, וסיפר לו בהתלהבות גדולה את כל האותות והמופתים שחזה בקודש בצל הרה"ק מדז'יקוב. למשמע הדברים הגיב הרה"ק משינאווא בפליאה: "**אזוי,**



ציור דמות דיוקנו של הרה"ק משינאווא זי"ע

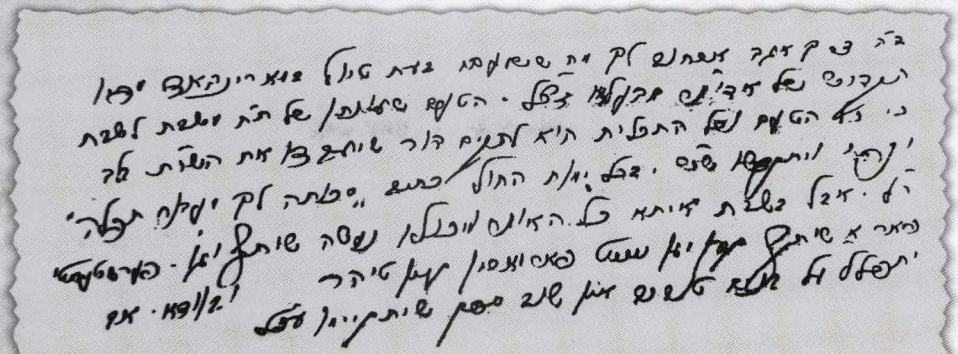
אזוי". משינאווא חזר החסיד לדז'יקוב וסיפר להרה"ק ה'עטרת ישועה' שהיה בשינאווא וסיפר להרה"ק משינאווא את גודל מעלותיו של הרה"ק מדז'יקוב. כששמע ה'עטרת ישועה' את דברי החסיד, הצטער מאד ואמר לו: **"אוי ווי, מה עשית, מה היה אכפת לך שהרה"ק משינאווא ימשיך לחיות עוד קצת?!"**

תמה החסיד ולא הבין את פשר הדברים, אך הרה"ק מדז'יקוב הסביר לו שהרה"ק משינאווא כבר סיים את עבודת קדשו בהאי עלמא, אחרי שכבר תיקן את כל מה שדרשו ממנו בשמים ממעל, אך כיון שהיה סבור שאני קליפה ויש ללחום כלפי קליפה זו, לכן נתנו לו מן השמים שנות חיים נוספות כדי שיוכל לשבור את הקליפה שלי, אמנם כעת שסיפרת לו שאני צדיק גמור ורואים אצלי עבודה גדולה, הרי שיפסיק לפעול נגדי ויסתלק לבית עולמו בהקדם. **ואכן לא ארכו הימים, עד שבאה הבשורה המרה שהרה"ק משינאווא עלה בסערה השמימה בפתע פתאום,** בו' טבת תרנ"ט.

הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע

שמעתי מפי רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע: בבעלזא היה נהוג שבכל הבריתות שהתקיימו בעיר, היה הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע משמש סנדק ומוהל, ואחרי הברית היה הולך לאחל ברכת מזל טוב ליולדת. בכל פעם היה מתלוה אליו אחד מבניו וחתניו, ומנהג זה היה הרה"ק מבעלזא מקיים בכל פעם, גם כשקשתה עליו הדרך.

פעם התקיימה ברית מילה בשבת קודש ומקום מגורי היולדת היה בריחוק מקום, וגם היתה זו שבת חורפית וגשם זלעפות ניתך ארצה בכל עוז, אך למרות הקושי הלך הרה"ק מבעלזא



"מה ששמעתי בעת טיול במארינבאד מפיו הקדוש של אדמו"ר מבעלזא זצ"ל" - כתי"ק של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע

לאחל ברכת מזל טוב ליולדת ובאותה שבת היה תורו של רבנו ה'מקור ברוך' להתלוות אליו בדרכו. באמצע הדרך כשכבר היו רטובים עד לשד עצמותיהם, התחיל רבנו זי"ע לרעוד ולחשוש לבריאותו מחמת נזקי הקור הנורא.

באותו רגע כמימריה, תפס אותו הרה"ק מבעלזא בידו ואמר לו בלשון קדשו: "**דו האסט מוירא אז ס'וועט דיך שאטן? איך זאג דיר צו אז ס'וועט דיך גארנישט געשעהן...**" (אתה מפחד שחלילה תינזק? אני מבטיח לך שלא תינזק) וכך הלכו הלאה לבית היולדת

שמעתי מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, ששנה אחת בליל יום הכיפורים קודם 'כל נדרי', ישב חותנו בזיווג-ראשון הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע בחדרו, יחד עם בניו הקדושים



הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע במארינבאד

והיתה שם התלהבות ומתיחות נוראה ביותר. בחוץ ישבו קהל הקודש ונשמעו קולות וברקים מתוך היכל בית המדרש. רבה"ק ה'מקור ברוך' היה מיודד מאד עם גיסו הרה"ק רבי פינ'יעלע מאוסטילה זי"ע, **והם סימנו אחד לשני איך שכל פעם שנשמע קול מסוים מהיכל בית המדרש, חותנם הק' נרעד ומתנענע** ('ער האט זיך געגעבן א שאקל').

לפתע נענה הרה"ק מבעלזא ואמר: "**בכזה זמן נשגב, כאשר עיצומו של יום מכפר, עוסקים יהודים בדברים בטלים, במקום ללמוד פרק משניות או לומר ספר תהלים?!**" אחר-כך התברר להם, שמישהו אמר 'תפילה זכה' בקול רם וקולו הגיע לאוזני הרה"ק מבעלזא שישב בחדרו הסמוך לבית המדרש. על קול זה אמר שהיה צריך ללמוד משניות או לומר תהלים ולא לומר 'תפילה זכה', כי בתפילה זו מזכירים יותר מדי חטאים ועוונות ולא היתה דעתו נוחה מכך, כי עדיף לעסוק ב'עשה טוב' מאשר ב'סור מרע'.



הזמנה לשמחת נישואי רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בזיוו"ר בבעלזא



הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע

סיפר לי הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה, שסיפר לו השוחט מפולין, שאחרי שנפרד רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע מחותנו בזיווג-ראשון הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, היה יושב ובוכה ימים ולילות ללא הפוגה. אמר לו השוחט דמתא: "רבי, הרי אתה אברך צעיר לימים ותוכל להינשא שוב ולבנות משפחה לשם ולתפארת, ומה לך לישב ולבכות כל-כך?" השיב לו רבנו: "**אתה צודק שאפשר להינשא בשנית, אבל חותן כזה כבר לא יהיה לי עוד, ועל דא קא בכינא...**"

על הצדיקים



חלקת קברי צדיקי בית בעלזא

זכורני שנה אחת, בסעודת היום של ראש השנה, ישב רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ושוחח בערגה על ימיו בחצר הקודש בעלזא וסיפר, שפעם בראש השנה בתקיעות שתקע חותנו מזיווג-ראשון הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע, בקושי נשמעו קולות השופר באוזני הקהל. על אותה שנה התבטא הרה"ק מבעלזא ואמר: "**דאס יאהר איז געווען די תקיעות לעילא ולעילא**" (השנה היו התקיעות לעילא ולעילא).

ליד רבה"ק ה'מקור ברוך', ישב חתנו הגה"צ רבי אליהו שטרנבוך שליט"א ראב"ד אנטוורפן, שלשמע תיאור זה מפי רבנו, תמה ושאל איך יצא הציבור ידי חובתו בתקיעת שופר? על-כך השיבו רבנו בלשון זו: "**שאלה טובה שאלת והיא עומדת בעינה, אלא שלי אין שאלות כלל, כי אני אחזיק באבנטו של חותני הק' ולאותו גיהנום שיוליכו אותו בגין תקיעות אלו, אלך יחד עמו...**"



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע במסיבת בר מצוה לתלמיד הישיבה, נראים הרה"צ רבי נפתלי חיים אדלר זצוק"ל ולהבחל"ח חדב"נ הגאון רבי אליהו שטרנבוך שליט"א

סיפר לי הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה: הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע היה מקושר מאד אל זקנו הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע, וידועים על-כך סיפורים רבים. בעת הסתלקותו של הרה"ק מטשערנאביל, לא היה הרה"ק מבעלזא נוכח שם, אך מיד יצא ונסע לטשערנאביל למסע ההלוויה. כשהגיע סמוך למיטתו, גילה את פני קדשו והביט בהם. לאחר מכן התבטא ואמר: "**רציתי לראות תואר פני קדשו**". שאלוהו המקורבים: "מה ראית?" אמר להם: "**הוא היה נראה כמו בליל שבת אחרי קידוש...**" ('אזוי ווי פרייטיג צו נאכט'ס נאך קידוש'). ויהי לפלא.

שמעתי מהרה"ח ר' חיים מער ז"ל מחיפה, מעשה פלא שהתרחש אצל אביו הרה"ח ר' צבי הערש מער ז"ל - מחסידי בעלזא הנלהבים ביותר - שנסע פעם לבעלזא לראש השנה, אך בהיותם עלי דרך התעכבו וכך איחרו את סליחות 'זכור ברית' מפי הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע. לאחיו הרה"ח ר' אהרן מער ז"ל [שהיה אז בימי בחרותו], כאב מאד שהפסיד את אמירת הסליחות והביע את צערו הגדול בפני אביו ר' צבי הערש.

כשראה ר' צבי הערש צערא דינוקא, אמר לו בלהט חסידי: "**אתה רוצה לשמוע את הסליחות מפי הרבי? גש נא אל העץ הזה, הצמד את אוזניך ותשמע...**" ואכן כך היה, ששמע את הסליחות מפי הרה"ק מבעלזא כאילו היה בחצר הקודש. ויהי לפלא.



הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע במארינבאד

שמעתי מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בשם חותנו מזיווג-ראשון הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע, בטעם הדבר שכשבני ישראל היו יוצאים למלחמה, היו לוקחים איתם את ארון ברית ד', שלכאורה הרי בתוך הארון היו שברי לוחות והם היו יכולים לקטרג חלילה על בני ישראל בתזכורת הלוחות שנשתברו, א"כ מה הועילה לקיחת שברי הלוחות בימי המלחמה, דווקא בזמן שבני ישראל זקוקים לסנגוריה ולא לקטרוג. אלא הסיבה האמיתית היא, **כי מטרת שברי הלוחות היא להראות כלפי מעלה, שהגרוע ביותר בקרב בני ישראל, עדיין טוב יותר מן המעולה שבגויים...**

הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע



הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע ברחובות מארינבאד

סיפר לי הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה, שהרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע נתן פעם את תפיליו לבדיקה אצל סופר סת"ם מומחה שהיה מחמיר גדול, וביקש שיגידו לסופר שכיון שהוא מחמיר גדול, בודאי סבור הוא שמחמת חומרא יש להקפיד שהרצועות יהיו צבועות בשחור משתי צדדיהן, **לכן יאמרו לו שאין בזה שום חומרא והרצועות צריכות להיות שחורות רק בצד אחד...**

שמעתי מפי הרה"ג ר' שלום גלאי זצ"ל [התגורר בשכונת חליסה בחיפה והיה תלמיד חכם מופלג מתלמידי הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בראדין; כל פעם שהגה"צ הרב מחליסה זצ"ל לא שהה בעיר, היה הרב גלאי ממלא מקומו בהגדת השיעורים], שכאשר השתוללה בארץ ישראל מחלת ה'פוליו' - שיתוק ילדים ל"ע, נדבקה בתו במחלה ארורה זו עד שהרופאים אמרו נואש.

בהיותו מקושר בעבותות אהבה אל הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה, נעתר לבקשת הרב מחליסה ונסע עמו לתל-אביב אל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, לבקש את ברכת קדשו לרפואת הילדה הקטנה. בבואם אל הקודש, הציג הרב מחליסה בתבונתו את הרב גלאי, כחתנו של הרה"ח ר' הענדל אונגר ז"ל, מוואריש הסמוכה לוורשה, שהיה מחשובי חסידי בעלזא ומגבאי המעמדות.

עוד הפליג הרב מחליסה והזכיר את מעשיו של ר' הענדל, שהרה"ק מבעלזא התאכסן אצלו לפני שנים רבות בפולין. נענה הרה"ק מבעלזא ואמר: "**הו, אצל הענדל היתה לנו אכסניה**



הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע בחלון הרכבת

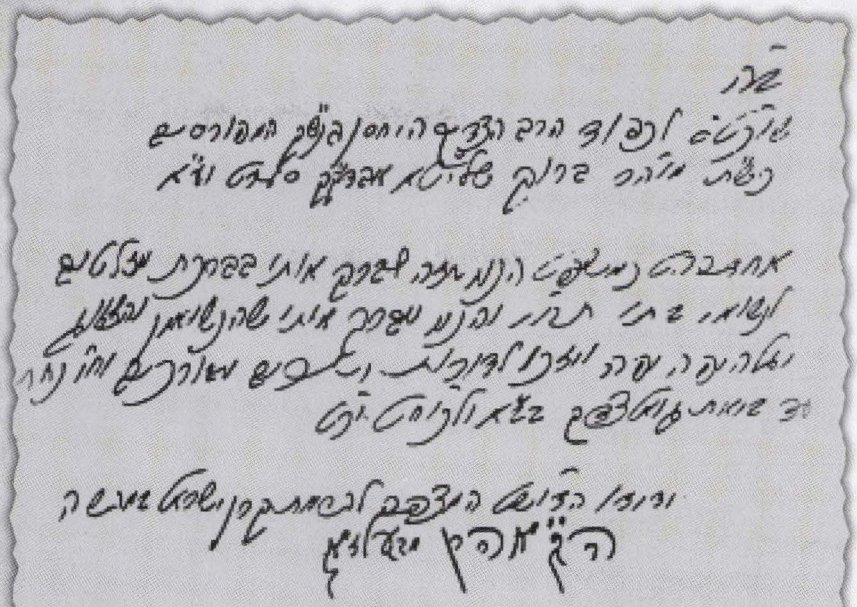
טובה..." מיד תפס הרב מחליסה בידיו של הרב גלאי ויצא אתו החוצה, כשהוא לוחש ואומר לו: "**בא נלך מכאן, כבר פעלנו את הישועה...**" ואכן, הוא זכה לראות ישועה פלאית ברפואת בתו, למרות התחזית הקודרת שקיבל מאת הרופאים המומחים.



הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע במארינבאד

שמעתי משמו של הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, על-כך שאנו רואים את הצדיק שהוא יודע ומבין הכל בעניני עסקים ושאר עניני עולם הזה, שהוא נותן עצות ותשובות הגונות בענינים אלו. ולכאורה הרי הוא מסוגר בחדרו יומם ולילה, ואין לו שום שייכות בעניני עולם הזה ומנין לו תבונה זו? ואמר פה קדוש, **משל למה הדבר דומה, לאדם שנמצא בתוך בית שמוקף ומסובב בקירות זכוכית מכל עבר, הינו נמצא בתוך הבית ורואה כל מה שקורה מבחוץ, כך הם הצדיקים.**

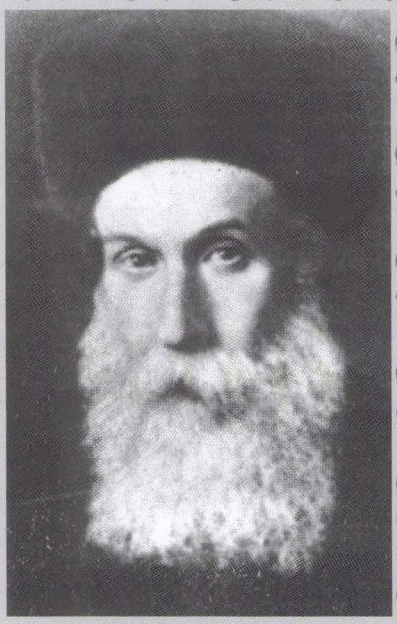
שמעתי מאבי ז"ל, שבשוב רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע משווייץ, לפני ימי הרחמים תשי"ח [כחודש אחרי פטירת הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע], ביקש מהמקורבים את עיתוני היהדות החרדית מתקופה זו. לפליאת הנוכחים אמר: "**רצוני לראות אם העולם אכן העריכו נכונה את גדלותו וקדושתו של רב האי צדיק הרבי מבעלזא**".



מכתב מזל-טוב מהרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע לרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע
לרגל נישואי בתו הרבנית שטרנבוך ע"ה

שמעתי מאבי ז"ל, שלאחר הסתלקות הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע בחודש אב תשי"ז, שוחח עם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע אודות חסידי בעלזא שנותרו כצאן אשר אין להם רועה. בתוך השיחה שאל רבנו את אבי ז"ל מה דעתו ומה הוא חושב שיקרה כעת עם החסידות המיותמת. נענה אבי ז"ל ואמר בתמימותו שלפי דעתו, מן הסתם יעזבו רבים את בעלזא ויעברו לויז'ניץ... נענה רבנו ואמר לו בצחות: "**דו קענסט נישט די בעלז'ער חסידים! א בעלז'ער חסיד וועט נישט גיין אין ערגעץ...**" (אתה לא מכיר את חסידי בעלזא! חסיד בעלזא לא ילך לשום מקום אחר זולתי בעלזא...).

הרה"ק רבי פנחס מאוסטילה זי"ע



הרה"ק רבי פנחס מאוסטילה זי"ע

סיפר לי הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה: ביום החופה של הרה"ק רבי פנחס מאוסטילה זי"ע שהיתה בחצר הקודש בעלזא - בנושאו את בת הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע - הלך רבי פנחס לטבול במקוה לפני החופה. בהיותו בבור הטבילה, הלכו כמה 'בעלז'ער חניוקעס' ולקחו את בגדיו שהיו עם כפתורים והחליפום לשרוכים, כי כפתורים היו נחשבים בעיניהם למודרניים.

כשיצא רבי פנחס וראה שלקחו לו את בגדיו האישיים, הלך ושח את הדברים לאביו הרה"ק רבי מרדכי מראחמיסטריווקא זי"ע. נענה אביו הק' ואמר בחריפות: "**מי שלקח לבני את הצורה, יקחו לו את הצורה...**" ('ווער ס'האט צוגענומען מיין זון די צורה, וועט מען פון איהם צונעמען די צורה').

שמעתי מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע באחת ההתוועדויות שנערכו בסוכת קדשו ברמת ויז'ניץ, שכשעלה לארץ הקודש בשנת תש"ז, הלך לבקר את גיסו מזיווג-ראשון הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע. במהלך הביקור שאל אותו הרה"ק מבעלזא היכן בדעתו להתיישב ולקבוע את מקום מגוריו, ורבנו השיב שלא משנה לו היכן **אך בעיה"ק ירושלים ברור לו שלא יגור.**



הרה"ק רבי פנחס מאוסטילה זי"ע בתחנת רכבת

סיפר על-כך רבנו מעשה שהיה עם גיסו הרה"ק רבי פנחס

מאוסטילה זי"ע, בעת שרצה לנסוע לבקר את אביו הרה"ק רבי מרדכי מראחמיסטריווקא זי"ע שהתגורר בארץ ישראל, בשנת תרע"ד. מספר שבועות קודם לכן, שוחח חותנם הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע בשבח ארץ ישראל, ולעת פרידה ביקש הרה"ק מבעלזא מחתנו רבי פינ'יעלע, שיפרוס בשלום אביו הק' ויאמר לו שהוא מתפלא מאד, **איך יהודי כמוהו יכול להתגורר בירושלים...**

מכאן הסיק רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, שלא היה רצון קדשו של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע לקבוע מקום מגורים בירושלים, למרות שלא הסביר את טעמו למה ומדוע.

הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן-טשערנוביץ זי"ע

סיפר לי אחד מנכבדי חסידי סאדיגורה שהתגורר בחיפה, שהיה פעם אצל הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זי"ע בעל 'אביר יעקב' בתל-אביב, ובתוך שיחתו סיפר לו ה'אביר יעקב' מעשה נפלא שאפשר ללמוד ממנו פרק באמונת צדיקים שמדבריהם לא יפול ארצה.

בעת מלחמת העולם הראשונה, התגורר ה'אביר יעקב' בסאדיגורה שהיתה סמוכה לעיר הגדולה טשערנוביץ, שם התגורר דודו הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן-טשערנוביץ זי"ע. כיון שהתחילו להתרבות הצרות והרדיפות, נסע ה'אביר יעקב' לטשערנוביץ לשאול את דודו כדת מה לעשות. שח לו הרה"ק מבאיאן-טשערנוביץ שבדעתו להימלט לוינה וכבר קנה כרטיסים לרכבת שתיסע ביום פלוני ובשעה פלונית, והוסיף לומר לו **שהוא רוצה שגם הוא יצטרף אליו בנסיעה לוינה והוא יקח אותו אתו ברכבת לוינה.** נפרד ה'אביר יעקב' מדודו ונסע לסאדיגורה לארוז את חפציו, באמרו שאכן יבוא ויצטרף אליהם לנסיעה ברכבת עמהם.



הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן-טשערנוביץ זי"ע

כשחזר ה'אביר יעקב' לטשערנוביץ ביום הנסיעה, שחו לו האנשים שפגש בדרך, שהרכבת כבר השמיעה את קול הצפצוף ויצאה לדרכה לוינה. אך ה'אביר יעקב' לא שמע אליהם, באמרו **שכיון שדודו הק' אמר לו שיבוא ויצטרף אליו לוינה, בודאי**



הרה"ק מבאיאן-טשערנוביץ זי"ע במירון - ל"ג בעומר תרפ"ז

יתקיימו דבריו. המשיך ה'אביר יעקב' ללכת לתחנת הרכבת ושוב פגשו בו אנשים שאמרו לו שהרכבת כבר יצאה לפני זמן רב ואין לו מה ללכת לשם, אך הוא באמונתו התמימה בדברי דודו הק' שאמר לו בפירוש שיקח אותו ברכבת, לא שעה לדבריהם והמשיך לצעוד לעבר תחנת הרכבת.

כיון שהגיע לתחנה, מצא את הרכבת עומדת וממתינה ברציף, ודודו הק' עומד בחלון מצפה ומחכה לבואו. כיון שעלה לקרון הרכבת, אמר לו דודו הק': "**היכן היית? חיכיתי לך כל-כך הרבה זמן...**" ויהי לפלא.

הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זי"ע בעל 'אביר יעקב'



הרה"ק ה'אביר יעקב' זי"ע מסאדיגורה

סיפר לי אחד מנכבדי חסידי סאדיגורה - שהיה רגיל לנסוע אל הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זי"ע בעל 'אביר יעקב' בימות החול לתל-אביב - שפעם אחת נכנס אל הקודש פנימה וה'אביר יעקב' התנצל בפניו **שאינו לובש את העניבה המתאימה, כי מה יעשה אחרי שחיפש את העניבה המתאימה ולא מצאה...** עד כדי כך היה מקפיד על גינוני המלכות של בית רוז'ין.

הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זי"ע בעל 'אביר יעקב', היה מגיע מפעם לפעם ל'קלויז' של חסידי סאדיגורה בחיפה. פעם אחת היה שם ביום י"א אלול וערך שולחן לרגל יום ההילולא של זקנו אדמו"ר הזקן הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה זי"ע. בתוך דבריו

הזכיר דבר תורה מזקנו הק' בעל ההילולא והוסיף לומר **שזה משם זקנו שהוא קרוי על שמו.** כשסיפרתי זאת לזקני חסידי סאדיגורה, **הפליאו זאת** ואמרו שזו התבטאות נדירה מאד, כי ברוז'ין לא נהגו לדבר כך.

הגה"ק רבי משה גרינוואלד זי"ע
בעל 'ערוגת הבושם'



שער ספר 'ערוגת הבושם' על ששה סדרי משנה

חותני ז"ל למד תקופה קצרה לפני הבר-מצוה שלו בחוסט אצל הגה"ק ה'ערוגת הבושם' זי"ע. הוא סיפר לי שהיה ילד כל-כך קטן, **עד שבעת שהיה ה'ערוגת הבושם' עורך שולחן 'לחיים' ביום הילולת אחד הצדיקים והיה מאחל לבחורים 'שיזכו ללמוד תורה בטהרה', לא הבין מה הכוונה 'תורה בטהרה'...**

בהיותו שם בישיבה, שמע מפי הבחורים המבוגרים שה'ערוגת הבושם' צנוע מאד בטבילתו במקוה, לכן החליט יום אחד ללכת לעקוב אחריו בהליכתו להיטהר במקוה. חותני ז"ל הפליא מאד מה שראו עיניו באותה שעה: ה'ערוגת הבושם' לקח עמו בחור שעמד לצידו, **וכשהתחיל להפשיט את בגדיו, עמד הבחור מעליו עם סדין גדול ועל כל איבר שגילה, מיד כיסהו הבחור עם הסדין, כך עשה עד שהיה מכוסה כולו מכף רגל ועד ראש.** כשירד לבור הטבילה, עדיין כיסה אותו הבחור עם הסדין עד שטבל ממש, ותיכף כשהרים את ראשו מן המים, שוב כיסהו.

כך היתה כל טבילתו בצניעות מיוחדת ומופלגת.

הרה"ק רבי אליעזר ניסן מדז'יקוב זי"ע

סיפר לי הרה"ח ר' חיים שמואל אויערבך ז"ל מצפת, שהתגורר באותה חצר שבה התגורר הרה"ק רבי אליעזר ניסן מדז'יקוב זי"ע [חותנו בזיווג-שני של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע]. למעשה, באותה חצר גרה הרבנית מרת צירל ע"ה עם ילדיה ואילו רבי אליעזר ניסן עצמו היה גר בהקדש הצפתי. **רבי אליעזר ניסן היה מתנהג באופן מוזר ביותר, היה מתפלל ב'קלויז' של קארלין בצפת, שם היה יושב ליד דלת הכניסה. היה אסור לתת לו עלייה לתורה בלי אישור שלו, וגם אז היה מורה איזו עליה לתת לו.** לא היה לו שום שיג ושיח עם סתם אנשים, רק בודדים בלבד זכו לשוחח עמו פה ושם.



מצבת קבורת הרה"ק רבי אליעזר ניסן מדז'יקוב זי"ע

בתחילה היה הולך לבוש עם בגדים קרועים ומיושנים, עד שהחסידים היו מציקים לו על-כך, והיה אומר להם, שהוא נוהג בזאת כמנהג אביו הרה"ק רבי נפתלי חיים מדז'יקוב זי"ע, שגם היה לבוש בגדים קרועים. אמו הצדקנית ע"ה היתה באותו זמן בדז'יקוב והיתה אמורה לחזור לצפת - אמר רבי אליעזר ניסן לחסידים, **שישנה אפשרות אחת שהוא ישנה את מנהגו זה, אם אמו תאמר לו להלביש בגדים חדשים, שאז יהיה חייב לקיים את מוצא פיה משום כיבוד אם.**

ואכן, כשהגיעה אמו לצפת, השפיעו עליה החסידים שתאמר לבנה רבי אליעזר ניסן ללבוש בגדים נאים ומתוקנים כראוי וכיאות לצדיק כמותו. **ויהי ממחרת, יצא רבי אליעזר ניסן לבוש בבגדים חדשים כמו נסיך והלך עם מקל זהב, וכל זה מחמת כיבוד אם.**


רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בתפילה על ציון קדשו של הרה"ק רבי אליעזר ניסן מדז'יקוב זי"ע

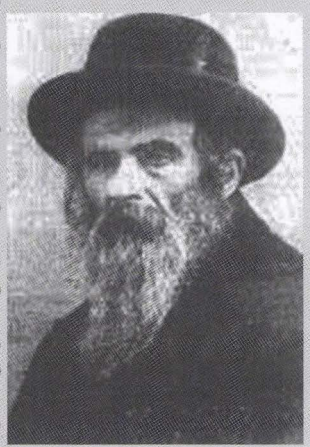
הגה"ק רבי שמואל ענגיל זי"ע
אב"ד ראדומישלא



הגה"ק מהר"ש ענגיל זי"ע אב"ד ראדומישלא

הגה"צ המפורסם רבי אלחנן היילפרין זצ"ל אב"ד ראדומישלא לונדון, היה מגיע לבקר הרבה בעירנו חיפה אצל חתנו כ"ק אדמו"ר מנדבורנא-חיפה שליט"א. פעם נסעתי יחד עמו על הרכבת בדרכו מחיפה לתל אביב ושוחח עמי משך הנסיעה במתיקות ובנעימות. בתוך הדברים סיפר לי, שבהיותו נער צעיר לימים, אמר לו זקנו הגאון הנודע רבי שמואל ענגיל זי"ע אב"ד ראדומישלא ובעל שו"ת 'מהר"ש ענגיל': **"ילדי היקר, אתה הרי תגדל ותהיה מורה הוראה ותפסוק בהלכה; דע לך, שכל נידון שרק יהיה שיבוא לשולחנך וכל שאלה שתהיה בעולם, תמצא להם מענה בספר התשובות שלי..."**

הגה"ק רבי מאיר אריק זי"ע



הגה"ק רבי מאיר אריק זי"ע

סיפר לי הרה"ח ר' שלמה יעקובוביץ ז"ל - שהיה מתלמידיו של הגה"ק רבי מאיר אריק זי"ע: פעם באמצע השיעור שמסר רבי מאיר, פתח וסיפר להם מעשה שהיה בגביר אחד שהגיע אל המגיד מבראד, הגה"ק רבי שלמה קלוגר זי"ע, ושח לו שהציעו לבתו את הבחור 'יצחק שמעלקיס', אך הוסיף לומר שהוא מתלבט אם לסגור את השידוך, כיון שאומרים עליו שהחמיץ קצת.

מיד נעמד המגיד מבראד מכסאו ויצא מהחדר לבית אחר, כשניכר עליו שהוא כועס עד מאד. האנשים שנכחו במקום, ניגשו אל הגביר ואמרו לו: "דע לך שהנהגה כזו של

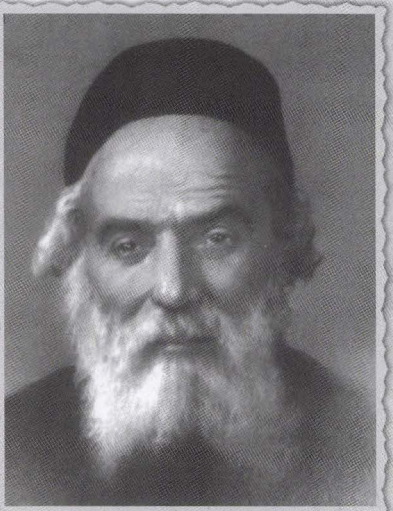
המגיד מבראד, נקראת נזיפה חמורה, תיכנס פנימה מיד ותבקש מחילה". **נכנס הגביר אל החדר בו שהה המגיד מבראד, אך המגיד עמד מסובב כשפניו אל החלון ולא רצה להסתובב אליו.** בלית ברירה יצא האיש כשפניו נפולות ושב לביתו חפוי ראש.

סיים רבי מאיר אריק וסיפר לתלמידיו: "אל תשאלו אותי מה עלה בגורלו של הגביר". התברר שירד נכסיו והפך לעני מרוד. כשסיים רבי מאיר לספר את הסיפור, התבטא ואמר להם: "**ס'קען דאך אנדערש נישט זיין**" (הרי לא יכול להיות אחרת), שהרי אם חז"ל מפליגים כל-כך בחומר העוון של המבזה תלמידי חכמים, חייב להיות שירד מנכסיו ויצא נפסד.

זכורני איך ר' שלמה היה מפליא זאת איך רבי מאיר חזר ואמר כמה פעמים באופן נחרץ: "ס'קען דאך אנדערש נישט זיין", בגודל אמונתו התמימה בקיומם של דברי חז"ל הקדושים במלואם.

הגה"ק רבי ישראל מאיר הכהן מראדין זי"ע בעל 'חפץ חיים'

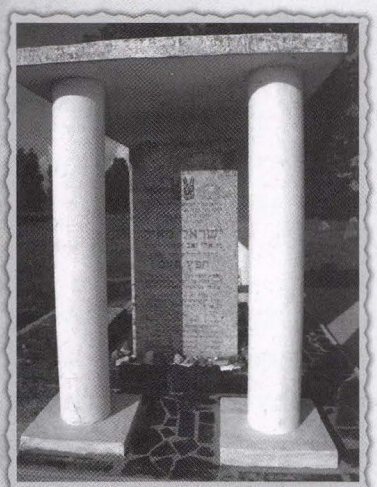
סיפר לי אחד מחשובי הרבנים בחיפה: בבחרותי למדתי בישיבת מיר בחוץ לארץ ובאחד הימים הגיע גאון ישראל הגה"ק בעל 'חפץ חיים' זי"ע לבקר בהיכל הישיבה. התגודדו הבחורים סביב ה'חפץ חיים' ודיברו עמו בלימוד. באמצע שיחתם, נכנס תייר מארה"ב ששמע שה'חפץ חיים' נמצא בעיר וביקש ברכה להיפקד בפרי בטן.



הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע

שאל אותו ה'חפץ חיים' מה מעשיו, וסיפר שיש לו עסקים בארה"ב. שאל אותו ה'חפץ חיים': "אתה שומר שבת?" השיב בשלילה. "אתה שומר על כשרות המאכלים?" השיב בשלילה. "אתה שומר על טהרת המשפחה?" השיב בשלילה. הסב ה'חפץ חיים' את פניו מהאיש ולא ענה לו, פנה אל הבחורים ואמר להם: "**אינני מבין! שבת אינו שומר, כשרות אינו שומר, טהרת המשפחה ג"כ לא, בשביל מה הוא צריך ילדים?!...**"

סיפר לי הרה"ג ר' שלום גלאי זצ"ל מחיפה, שבימי בחרותו למד בישיבתו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בראדין ולאחר מכן הלך ללמוד בישיבה אחרת סמוך למקום מגוריו. כשהגיע זמנו להתייצב בצבא, חשש מאד מכך ונסע לראדין כדי לקבל את ברכת קדשו של ה'חפץ חיים'. שמע ה'חפץ חיים' את בקשתו ובירך אותו בלשון הזו: **"ד' יעזור לך, היכן שתתייצב, תשתחרר"**. הוא ניסה לומר שוב, שהוא צריך להתייצב במקום מגוריו אבל הוא מעוניין להתייצב בראדין, אך ה'חפץ חיים' שוב חזר על ברכתו ואמר לו: **"ד' יעזור לך, היכן שתתייצב, תשתחרר"**.


מצבת קבורת הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בראדין

מכיון שרצה להתייצב בלשכת הגיוס בעיר ראדין, הלך וחיפש אכסניה בראדין בה יוכל לשהות עד זמן הגיוס, כך יוכל להירשם בלשכת הגיוס של ראדין כתושב העיר, כי לולא זאת לא היו נותנים לו להתייצב במקום. לכל אכסניה שהגיע, נאמר לו שהכל תפוס ואי אפשר להתאכסן בה. בצר לו, נכנס לבית מדרש אחד והתיישב ללמוד כשהוא טרוד ולחוץ, ואינו יודע מה ילד יום.

אדהכי והכי ניגש אליו יהודי ונתן לו שלום. האיש התעניין מדוע פניו רעים ומה מעשיו כאן בראדין. סיפר לו ר' שלום שהגיע לראדין כדי לקבל את ברכתו של ה'חפץ חיים' לקראת התייצבותו בצבא. בירר האיש מה בירך אותו ה'חפץ חיים' ור' שלום השיב לו את נוסח הברכה. יעץ לו האיש לנסות לחפש אכסניה בעיירה הסמוכה לראדין שנמצאת תחת חסותה של ראדין וכך יוכל להתייצב בלשכת הגיוס של ראדין כתושב העיר.

שמע ר' שלום בקול האיש, נכנס לעיירה וחיפש אכסניה. עד מהרה מצא אכסניה מתאימה ורשמו אותו בלשכת הגיוס כתושב העיירה. כשהגיע מועד התייצבותו בצבא, היתה הלשנה על כל החיילים הרשומים בראדין, ששיחדו את ועדת הגיוס שיתנו להם כתב שחרור, ולכן פסלו את כל הרשימות. למרבה הפלא, פסלו רק את הרשימות של ראדין בלבד ולא את של העיירה הסמוכה לה והנתונה תחת חסותה.

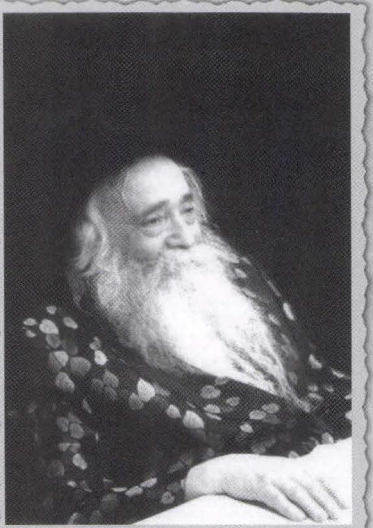
כך יצא שר' שלום התייצב במועד בעיירה ההיא וקיבל שחרור באופן מפתיע. **רק אז הבין למה התכוון רבו ה'חפץ חיים' בברכתו המיוחדת: "ד' יעזור לך, היכן שתתייצב, תשתחרר", כי הוא חשב להתייצב בראדין ולכן חיפש אכסניה בעיר כדי להירשם בה, כאשר בסופו של דבר התברר שאם היה רשום בראדין, היה נפסל יחד עם כל הרשימה ולא היה משתחרר...**

כ"ק אדמו"ר ה'שפע חיים' מצאנז זי"ע

ביום כ"ב חשון תשט"ו התקיימה שמחת הברית של הרה"ג ר' שמואל משה רוטנר שליט"א [בן ידיד נפשי הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה] מרמת ויז'ניץ. כ"ק אדמו"ר מצאנז בעל 'שפע חיים' זי"ע הגיע באותו יום לארץ הקודש, כאשר מיד משדה התעופה נסע תחילה לחיפה, כדי להשתתף בשמחת הברית. זכורני איך שנעמד להתפלל תפילת שחרית בבית המדרש בשכונת חליסה, כשלקח את הטלית והתחיל לומר בקול רם: "**ברכי נפשי, הייליגער באשעפער, ברכי נפשי...**" המעמד נחקק במוחי והשפיע עלי רבות.

באותו יום נולד בני בכורי הרה"ח ר' משה יחיאל מיכל הי"ו, ולפני שעלינו לבית החולים, ביקשתי מידידי בעל הברית הגה"צ הרב מחליסה זצ"ל שיזכיר לפני ה'שפע חיים' את זוגתי ע"ה ללידה קלה [רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע שהה בחו"ל באותם ימים]. אחרי הברית הזכיר אותנו הרב מחליסה לפני הרבי והאציל מברכות קדשו.

במשך תקופה ארוכה התהלכתי עם תחושה פנימית שאני צריך להיכנס אל הרבי מצאנז להודות לו על שבירך אותנו באותה שעה, אך המתנתי להזדמנות שאהיה בנתניה. לאחר מספר שנים, שהיתי בחג הפסח אצל חותני ז"ל בפתח תקווה ובניו שהתגוררו בארה"ב שלחו אליו חבילה עם בחור חסיד צאנז שנסע לרבו ליו"ט. באחד הימים נסעתי יחד עם בני ר' משה הי"ו לנתניה, כדי לקבל את המשלוח עבור חותני ז"ל ובאותה הזדמנות נכנסנו אליו בקודש פנימה. אמרתי לו אז: "אל הנער הזה התפללתי..."


כ"ק אדמו"ר מצאנז ה'שפע חיים' זי"ע

קשר איתן ומיוחד היה לרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע עם כ"ק אדמו"ר מצאנז בעל 'שפע חיים' זי"ע. היה פעם מקרה לא טוב, שאינשי דלא מעלי פגעו בכבודו של ה'שפע חיים' בהיותו בארה"ב **ורבה"ק ה'מקור ברוך' היה היחיד שיצא להגנתו בדרשה חריפה ונלהבת שמסר על מדרגות ארון הקודש באחת השבתות, כשהוא משמיע דברים כדרבנות נגד אותם 'קנאים' החוטאים בנפשותם.** גם ה'שפע חיים' מצידו כיבד וחיבב מאד את רבנו, והחשיב עצמו לאחד מידידיו הקרובים.

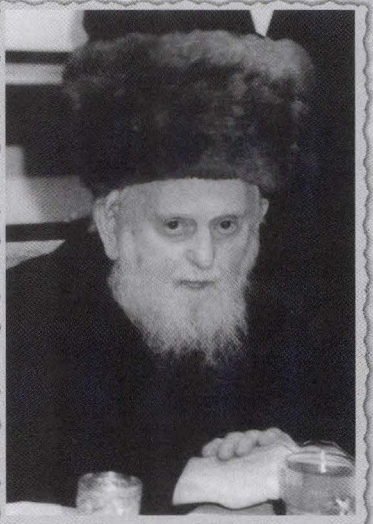


הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע עם כ"ק אדמו"ר מצאנז זי"ע

בשב"ק פ' שלח תשכ"ד, שבת הרה"ק רבי חיים יהודה מאיר מווישווא זי"ע בעיר נתניה, ונסעתי יחד עם קבוצה מבחורי ישיבתינו הק' ברמת ויז'ניץ, לשבות בצילו הטהור. באותה שבת היה גם ה'אויפרוף' של הרה"ח ר' הלל מילר הי"ו [חסיד צאנז שלמד בעבר בישיבתנו הק' - אחיו של הרה"ח ר' דוד מילר ז"ל מחיפה]. כל השבת התפללנו אצל הרה"ק מווישווא וזכינו ליהנות מזיוו והדרו. את סעודת היום אכלנו במלון ואחרי הסעודה הלכנו לקרית צאנז לבית המדרש של כ"ק אדמו"ר ה'שפע חיים' מצאנז זי"ע כדי לחזות בעבודת קדשו. **כשהגענו, היה ה'שפע חיים' באמצע קריאת התורה, הוא עצמו קרא בתורה בהתלהבות גדולה ואחר-כך בירך את החודש בבכיות נוראות שנחקקו במוחי.**

במוצאי שבת אחרי שהבדלנו על הכוס ועוד התעכבנו קצת עם הרה"ק מווישווא, רצינו לחזור לחיפה, אך הגאון רבי מאיר שטרן שליט"א אב"ד מירון ביקש ממני שאלך עמו לצאנז. הגענו לבית המדרש, הכל היה חשוך לגמרי ולא הבנו בתחילה מדוע לא נמצא שם אף אחד. בצד היה היכל חשוך, שם ישב הרבי עם החסידים ואמר את ה'תורה' בסעודה שלישית. לידי ישב בחור שראשו וידו היו בתוך כמין תיבה מונחת על השולחן עם פנס ורשם על הדף כל מילה שהרבי הוציא מפיו. כל זה היה אחרי שאנחנו הספקנו להתפלל ערבית, להבדיל על הכוס ולשוחח עם הרה"ק מווישווא זמן מה. [הרה"ח ר' חיים ויסבלום הי"ו מרמת ויז'ניץ, סיפר לי שהיה פעם בנתניה בשבת חנוכה אצל כ"ק אדמו"ר ה'שפע חיים' מצאנז זי"ע וביום ראשון בבוקר הלך לרכבת מיד אחרי ההדלקה של מוצאי שבת...].

כ"ק אדמו"ר רבי יצחק מבוהוש זי"ע


כ"ק אדמו"ר מבוהוש זי"ע

בשבת אויפריף של כ"ק אדמו"ר מבוהוש שליט"א, התקיימו סעודות השבת באולמי וגשל בבני ברק. באותה שבת שהיתי בבני ברק והלכתי לחזות בנועם עבודת קדשו של זקנו כ"ק אדמו"ר רבי יצחק מבוהוש זי"ע, שם ראיתי את אמירת ה'קידוש' מפיו, **איך היין בעבע ורתח מרב התלהבותו בקודש.**

אגב אורחא, מספרים שפעם אחת שאל מאן-דהו את הגה"ק רבי מאיר אריק זי"ע, האם זה נכון שבעת שרבו הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע עשה קידוש בליל שב"ק, היין שבתוך הגביע רתח ובעבע. השיבו רבי מאיר בשנינות: **"אם היין רתח, איני יודע, אך הרבי הקדוש רתח גם רתח"....**

הגאון רבי משולם ראטה זצ"ל אב"ד שאץ

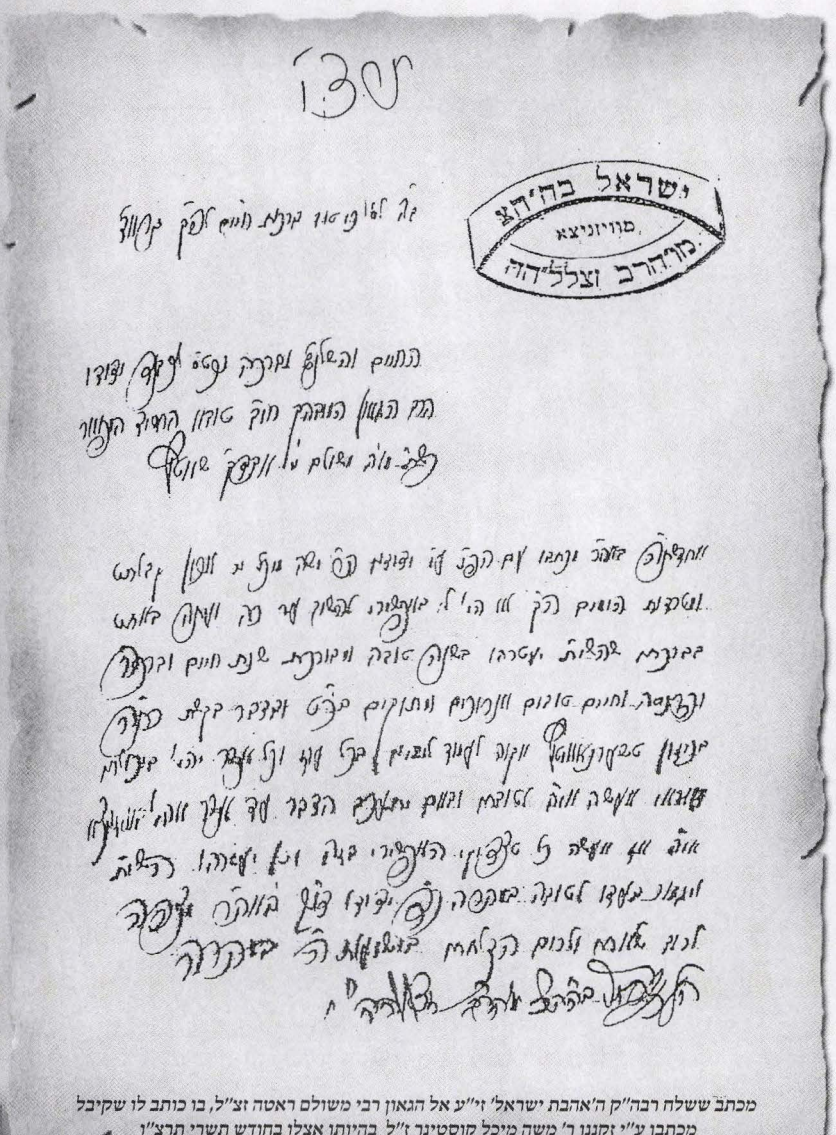

הגאון רבי משולם ראטה זצ"ל

הגאון רבי משולם ראטה זצ"ל היה איש מורם מעם, כיהן ברבנות העיר שאץ וכן ברבנות העיר הגדולה טשערנוביץ, לפני המלחמה. צדיק גדול ותלמיד חכם מופלג היה, אך למרבה הצער היו לו מתנגדים רבים שלא ידעו לעמוד על גדולתו האמיתית. **כל מי שהביט בצורת פניו הבוהקת, יכל לקבל הרהור תשובה.**

היתה לו קרבה עצומה אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע שחיבבו מאד. בשבת שבע ברכות של הגה"צ רבי אברהם משה באב"ד זצ"ל אב"ד גורא-הומורא, היה רבי משולם משובתי שבת בצילו הטהור של רבה"ק

ה'אהבת ישראל' זי"ע [שהיה מחותן מצד הכלה], כאשר משך כל השבת כובד ביותרת הכבוד, באופן יוצא מן הכלל, ובמוצאי שב"ק אמר ה'אהבת ישראל' לזקני החסיד הותיק ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל שהיה מתושבי שאץ: **"אני חושב שכיבדתי את הרב שלכם כערכו..."**

בחודש תשרי תרצ"ו שלח הגאון רבי משולם ראטה זצ"ל קוויטל עם פדיון נפש לרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, עם זקני ר' משה מיכל ז"ל שנסע לגרוסווארדיין לירח האיתנים. במכתב תשובה ששלח לו רבנו ה'אהבת ישראל', הוא מזכיר שקיבל את מכתבו **"ע"י ידידנו הר' משה**

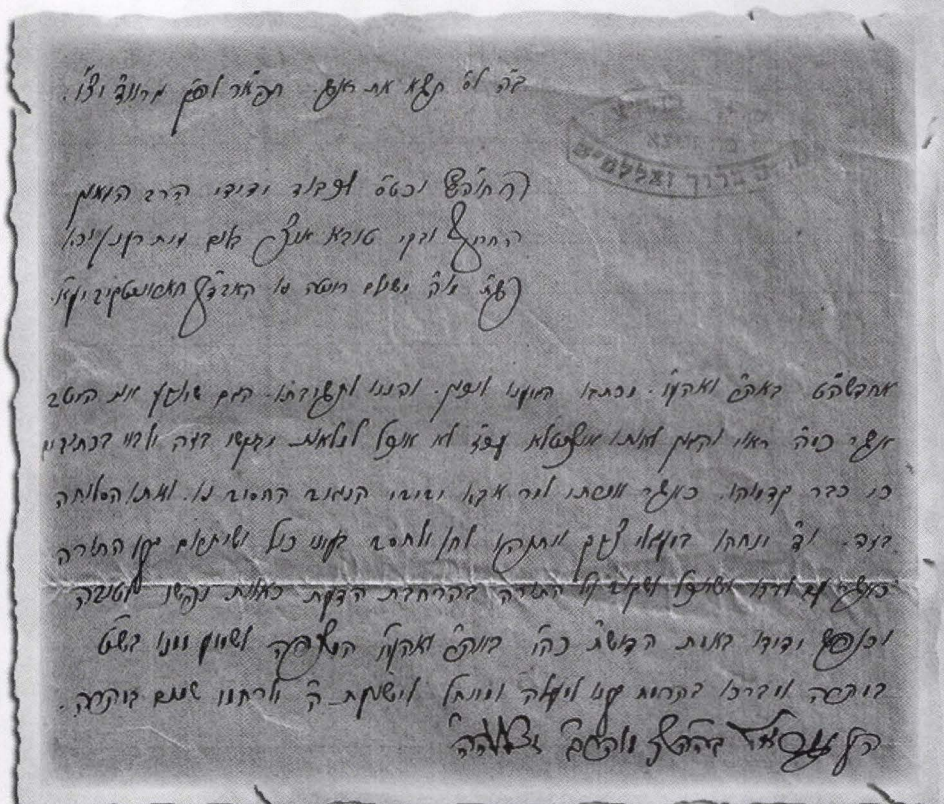


מכתב ששלח רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אל הגאון רבי משולם ראטה זצ"ל, בו כותב לו שקיבל מכתבו ע"י זקננו ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל בהיותו אצלו בחודש תשרי תרצ"ו

מיכל נ"י. בהמשך המכתב כותב לו רבנו אודות הרבנות בעיר טשערנוביץ שהוצעה לרבי משולם באותם ימים.

[אציין בזה, שהגאון רבי משולם ראטה זצ"ל התמודד בבחירות לרבנות העיר טשערנוביץ, עוד לפני שנבחר לרבנות שאץ, אבל במערכה זו הפסיד את רבנות טשערנוביץ לטובת הרב כ"ץ שניצח בהן. לאחר מכן, אחרי שהרב כ"ץ נפטר, התקיימו שוב בחירות לרבנות טשערנוביץ ורבי משולם הציע את מועמדותו. זקני ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל שהיה מקורב אליו מאד, ניסה לשכנע אותו שיסיר את המועמדות בבחירות, באמרו, שהרי כבר פעם אחת הפסיד את הרבנות שם, מלבד העובדה שכעת הוא רב מכובד בשאץ ומה לו להכניס ראשו לטשערנוביץ הגדולה שאינה לפי מידותיו, אך רבי משולם סירב לשמוע על-כך ואמר לר' משה מיכל: **"ניצחון הוא מעין עולם הבא..."** למעשה, בסופו של דבר, עובדת היותו רב בטשערנוביץ הצילה את חייו במלחמה, כי בגלל שטשערנוביץ היא עיר גדולה מאד, לא הספיקו הרשעים ימ"ש לשלוח את כל תושבי העיר לכבשנים, וכך ניצלו חייו וזכה לעלות ארצה].

היו לו גם קשרי ידידות איתנים עם הרה"ק רבי מנחם מענדיל מווישווא זי"ע בעל 'שארית

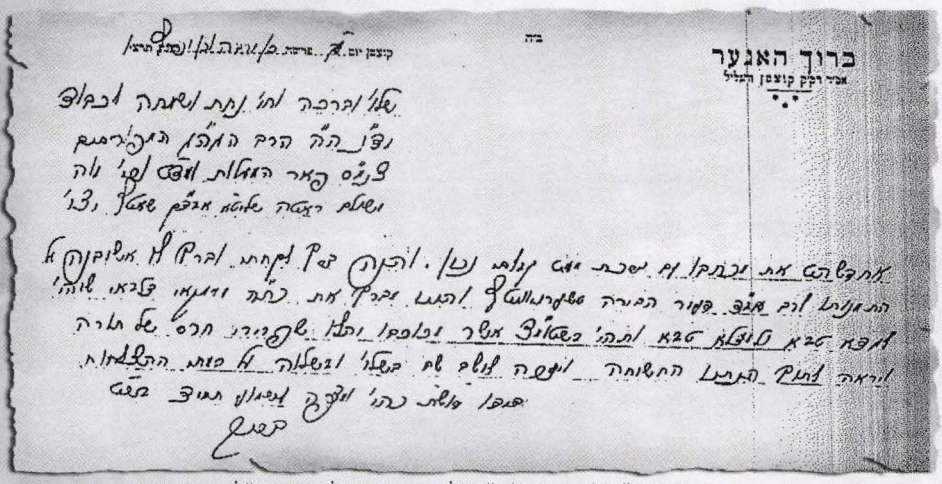


מכתב מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אל הגאון רבי משולם ראטה זצ"ל אודות הפסדו בבחירות הראשונות לרבנות טשערנוביץ

מנחם', ויש ביניהם כמה חילופי מכתבים, מהם ניתן לראות את הערצתו הגדולה של הרה"ק מווישווא כלפי הגר"מ ראטה. סיפר לי הרה"ח ר' זלמן שפירא ז"ל, שגדולי העסקנים בשאץ השתייכו לחסידות מסוימת, שבאותם ימים היתה מתיחות רבה בין חסידי ויז'ניץ לחסידות זו. פעם, כשהגיע ה'שארית מנחם' לבקר בשאץ, הלך לבקר את רב העיר רבי משולם ראטה, והעסקנים שלחו כמה למדנים מופלגים שיתלוו לביקור, כדי שבמהלך השיחה התורנית יצדדו לטובת רבי משולם ראטה ויביאו ראיות וסברות לדבריו, וכך יתבזה הרה"ק מווישווא ויושפל. **אבל למעשה, ברגע שהרה"ק מווישווא החל לשוחח עם רבי משולם בלימוד, התפתחה ביניהם שיחה עמוקה ומפולפלת, זה עוקר הרים וטוחנם וזה מביא ראיות לדבריו מכל התלמוד, עד שכל הלמדנים המופלגים שהתלוו לביקור, סתמו את פיהם באימה ויראה כדי שלא יתגלה קלונם שאינם מבינים דבר וחצי דבר, וישבו בצד בדממה חפויי ראש...**

גם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע העריך מאד את רבי משולם ותמיד היה מכבדו כערכו הרם ביותרת הכבוד, כפי שאנו רואים בחלופת המכתבים ביניהם, באלו תוארים מופלגים מתארהו רבנו כהנה וכהנה. בעת ששכב רבי משולם על ערש דוי, נסעתי עם אבי ז"ל לבקרו כשבוע לפני שהסתלק מן העולם ונפרדנו ממנו. באותה תקופה, שהה רבנו בחוץ לארץ ולא נכח בהלוויתו, אבל מיד כשחזר ארצה, התעניין אצל אבי ז"ל - שהיה מקורב מאד אל רבי משולם - מה היה בהלוויה וכמה משתתפים היו בה.

רבנו ה'מקור ברוך' הזכיר לנו באותה שיחה את מאמר חז"ל (בראשית רבה פצ"א סי"א) "ארבעה דברים הן הן תשמישו של עולם וכולם אם אבדו יש להם חילופין וכו', תלמיד חכם שמת אין


ברוך האגער
אמרי רקק קוצנן התליל

מכתב מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע אל הגאון רבי משולם ראטה זצ"ל

אנו מוצאים תמורתו", באמרו שיש לדקדק שפתחו בלשון חילופין וסיימו בלשון תמורה, אלא שאכן לכל דבר בעולם יש חילופין, ואחרי שמביאים את הדבר החילופי כבר לא מרגישים את החסר והחלל, אבל תלמיד חכם שמת אין אנו מוצאים תמורתו, כי קשה להביא מישהו אחר שימלא את מקומו החסר, שהרי לכל תלמיד חכם יש את הייחודיות שלו ואת גדלותו השמורה אך ורק לו בלבד, וחבל על דאבדין דלא משתכחין. רבנו התבטא אז בלשון קדשו ואמר לנו: **"עס קומט טאקע א צווייטער, אבער ס'איז נישט דער וואס איז געווען"** (אכן מגיע מישהו אחר במקומו, אבל הוא לא כמו זה שהיה ואיננו).

תקופה קצרה לפני פרוץ מלחמת העולם השניה, נסע הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע לשבות בעיר טשערנוביץ ואבי ז"ל נסע אליו יחד עם אחי הגדול הרה"ח ר' נחמיה ז"ל. אותה שבת נחקקה היטב בקרב חסידי ויז'ניץ שהשתתפו בה ואבי ז"ל סיפר לי שהיה אז קהל עצום שבא לראות את עבודת קדשו של ה'דמשק'.

סיפר לי אחי הרה"ח ר' נחמיה ז"ל, שבאחד הימים הלך לאכול במסעדה הכשרה בטשערנוביץ [שהיתה בבעלותו של הרה"ח ר' יצחק דרוקמן ז"ל מחסידי אנטניא] ובדיוק באותם ימים התמנה רבי משולם ראטה לכהן פאר כרבה של טשערנוביץ. ישבו שם במסעדה מספר אנשים שדיברו ביניהם על המינוי החדש של רב העיר, ואחד מהם שככל הנראה התנגד למינוי, החל לדבר בגנותו של רבי משולם תוך כדי שהוא מפרט לפני חבריו עד כמה רבי משולם אוהב לאכול, באמרו להם בזלזול מופגן: "אם הייתם רואים את רבי משולם אוכל, לא הייתם מסכימים למינויו".



מצבת קבורתו בהר הזיתים

אחי ר' נחמיה ז"ל היה אז בחור בן שבע עשרה שנה ואמר לי: **"רציתי לקום ולהכות את האיש המוציא לעז על רבי משולם לחינם; הרי הכרתי את רבי משולם מקרוב ויודע אני שכמעט ואינו אוכל, אך זו טבעה של המחלוקת להפוך את המציאות על פיה".**

הגה"צ רבי מרדכי אריה הורוויץ זצ"ל אב"ד באנילא



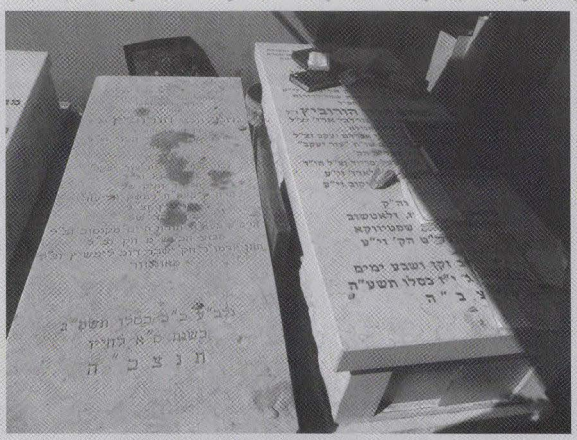
רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע עם הגה"צ אב"ד באנילא זצ"ל

הגה"צ רבי מרדכי אריה הורוויץ זצ"ל אב"ד באנילא - בן הגה"ק רבי אברהם יעקב הורוויץ זי"ע בעל 'צור יעקב' ואב"ד פראביזנא - היה חסיד ויז'ניץ בלב ונפש והיה מקורב מאד לרבותינו הקדושים. זכורני שהייתי פעם עם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בשבת קודש בתל-אביב, היתה זו שבת חורפית במיוחד ובליל שב"ק ירד גשם זלעפות, **אך כל זה לא מנע את הגה"צ הרב מבאנילא זצ"ל שהיה זקן כבן שמונים שנה, לבוא להשתתף בשולחן הטהור מתוך מסירות גוף ונפש.**

סיפר לי בנו הרה"ח ר' פנחס הורוויץ ז"ל, שבעת פטירת אביו הגדול סברו לקברו סמוך לאוהל רבותינו הקדושים, אך לפתע קרא הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע לעוסקים במלאכת הקבורה והורה להם להטמינו בתוך האוהל מפאת חשיבותו. **והיה הדבר לפלא גדול, כי הוא היחיד מכל הקבורים בתוך האוהל שאינו ממשפחת המלוכה הקדושה.** שמעתי לספר דבר פלא והפלא, שבמסע הלווייתו של הגה"צ אב"ד באנילא זצ"ל, התעניין הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היכן הם בני הנפטר הדגול. כשהשיבוהו שהם נוהגים כמנהג ירושלים שצאצאיו



מצבת הגה"צ אב"ד באנילא זצ"ל באוהל רבותינו הק' בבני ברק



קבר הרה"ח ר' נחמיה הורוויץ ז"ל למרגלות האוהל הק'

של הנפטר אינם הולכים אחרי המיטה, נענה ה'אמרי חיים' בתנועת ביטול ואמר: **"איהם מיינט מען נישט", שאצלו לא שייך ענין זה, כי הוא קדוש וטהור.**

אגב אורחא אספר בזאת על בן נוסף שהיה לו להגה"צ אב"ד באנילא זצ"ל - הרה"ח ר' נחמיה הורוויץ ז"ל, מתלמידי הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, שהיה איש חסיד וישר דרך, נשא ונתן באמונה במסחר כלי כסף בחנותו בתל-אביב. לימים התגורר ר' נחמיה בירושלים ונפטר שם בלי להשאיר אחריו זרע של קיימא ל"ע. בני משפחתו התלבטו האם לקברו בבני ברק סמוך ונראה לקבר אביו הגדול, שהרי אין מוציאים נפטר מירושלים. לאחר התייעצות עם רבנים, פסקו להם שמותר להוליכו לקברי אבותיו.

מיד התקשרו בני המשפחה אל הרב שמחה ארנסטר ז"ל שהיה ממונה על חלקת חסידי ויז'ניץ הסמוכה לאוהל רבותינו הק' בבית החיים בבני ברק, כדי לברר אם יש מקום פנוי סמוך לאוהל הקדוש. לפליאתם הרבה, ענה להם ר' שמחה על אתר: "אכן יש מקום פנוי ממש ליד האוהל". והסביר להם את גלגול הדברים שהיו בהשגחה פרטית מאת השי"ת: **"מקום זה נקנה ונשמר עבור חסיד אחד שעבר להתגורר בארה"ב, בעבר כבר הציעו לו מספר פעמים שיסכים למכור את המקום שרכש עבור הון רב ולא הסכים. השבוע, התקשר אלי האיש בעל החלקה והודיע שהיות והוא דחוק בממון, הוא מסכים למכור את החלקה ואפילו להתפשר על הסכום..."**

כמובן שמיד קפצו בני משפחת הורוויץ על המציאה שהזדמנה לפתחם וקנו את החלקה הזו, כך נטמן ר' נחמיה ממש למרגלותיו של אביו הגה"צ הרב מבאנילא זצ"ל, ובא בן אצל אביו. [הרה"ג ר' אברהם יעקב בומבך שליט"א מוסיף, שכשהגיע כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע לנחם את אחיו ושמע סיפור מופלא זה, הפטיר ואמר בלשון קדשו: **"דאס איז א בעל-שם'סקע מעשה..."** כלומר מעשה פלאי הוא זה, המתאים למופתים שהתחוללו בימי הבעש"ט הק' זי"ע].

כ"ק אדמו"ר רבי בעריש פאנעט זצ"ל מדעעש

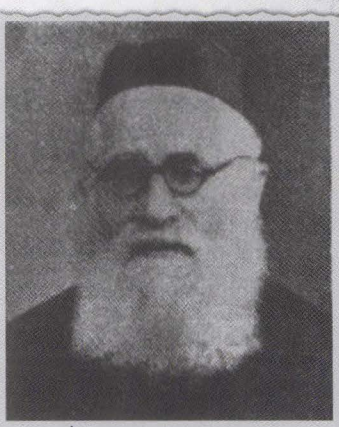
בחיפה התגורר יהודי צדיק, בנם של קדושים, כ"ק אדמו"ר רבי בעריש פאנעט זצ"ל מדעעש - חתנו הגדול של הגה"ק ה'עטרת משה' זי"ע ממאקווא - שהיה רב קרית אליעזר ושיכון פא"י בחיפה [ולימים התגורר בירושלים כאדמו"ר מדעעש ירושלים]. מדי פעם היו שולחים אותו אל המשחטות בסביבה, לפסוק שאלות שהתעוררו על עופות. בדרך כלל, היה לכל משחטה רב קבוע שפסק את השאלות, אך לפעמים כשהיו צריכים ממלא מקום, קראו לרבי בעריש שיבוא למשחטות.

לא אשכח מעשה נפלא שנחקק במוחי, שאז נוכחתי לראות מקרוב את גודל מעלותיו המיוחדות שקשה למצוא כמותן במחוזותינו. היה פעם שקראו לרבי בעריש לבוא בדחיפות למשרדי הרבנות בחיפה, שם ישב עם ראש מחלקת הכשרות - הרב יעקב אריה פלבניק זצ"ל למשך זמן מה. כעבור כמה דקות, נכנס אלי הרב פלבניק ואמר לי בלחישה: "אריה, תיכנס מהר לחדר שלי, אך בזהירות ותראה מה קורה שם". קמתי ונכנסתי אל חדרו של הרב פלבניק, שם ראיתי את רבי בעריש יושב ובוכה בדמעות שליש. מיד שאלתי אותו: "הרב פאנעט, לבכיה מה זו עושה?!"

לאחר ששח לי את עיקרי הדברים, התברר שקראו לו הפעם למשרדי הרבנות, לא בשביל להיות ממלא מקום במשחטה, אלא פיטרו רב אחד ממשחטה פלונית וכעת רוצים לשלוח אותו שהוא יהיה הרב במשחטה במקום אותו רב שפוטר כעת. חשוב לי לציין שהיתה סיבה מוצדקת לפיטוריו של הרב וגם רבי בעריש ידע כל זאת, והדגיש בפני כי לא משנה לו אם הפיטורים נעשו בצדק או לא, אך הוא אמר לי בבכיה רבה: "**מיין טאט'נס א קינד, וועט זיין א גורם צו נעמען פון א יוד פרנסה, דאס קען דאך נישט זיין אזא זאך?**" (בנם של קדושים, יהיה גורם מרכזי לקחת פרנסה מיהודי? הרי לא יכול להיות דבר כזה!).

אחרי פטירתו כשניחמתי את בני משפחתו, שחתי לפניהם את המעשה הנפלא הזה. הם כמובן לא ידעו עליו כלל, אך איפה מוצאים כיום דברים כאלו?!

הגאון רבי ברוך מרכוס זצ"ל
אב"ד חיפה


הגאון רבי ברוך מרכוס זצ"ל

זוכרני היטב את הרב הראשי של חיפה, הגאון רבי ברוך מרכוס זצ"ל. הוא היה תלמיד חכם גדול ופיקח עצום. היה מרגלא בפומיה לומר בלשון חכמה: "**א זאך וואס מ'רעדט נישט ארום, קומט גארנישט ארויס**" (דבר שלא מדברים עליו, לא יוצא ממנו כלום, כי על כל דבר צריך לדבר ולדון).

השגחת הרבנות בחיפה היתה מוציאה תעודות כשרות על הקצבים שאפשר לסמוך עליהם, וכאשר היו קצבים שלא סמכו עליהם, לא היו נותנים להם תעודות הכשר אך גם לא אסרו אותם, כי ממילא כל איש ירא ד' הדיר את רגליו מחנויות כאלו. מעשה בקצב אחד שהיה גבר אלם ומכר נבילות וטריפות בריש גלי, בעזות פנים ומצח ללא מורא. הרב יעקב אריה פלבניק ז"ל לחץ מאד שיוציאו עליו מודעות ברחובות העיר שאסור לרכוש אצלו, כדי להזהיר את תושבי העיר שלא יכשלו אצלו בנבילות וטריפות ח"ו, אך הרב מרכוס התנגד לכך ולא נתן אישור לפרסם איסור על חנותו של אותו קצב בשום פנים ואופן.

יום אחד פקעה סבלנותו של הרב פלבניק ושאל את הרב מרכוס: "מה יהיה כאן הסוף, הרי הוא מוכר דברים אסורים בפרהסיא?!" ענה לו הרב מרכוס משפט שהותיר אותו בתדהמה מול פקחותו העצומה: "**ער איז א רוצח, ער קען הרגענען, חיפה איז נישט ווערט איך וועל פאר זיי געהרגעט ווערן...**" (הוא הרי רוצח ואין לו שום בעיה להרוג אותי, חיפה לא שווה כל-כך שאיהרג בגללה).



לוח הנצחה בבית הכנסת ע"ש הגאון רבי ברוך מרכוס זצ"ל

חשוב לציין ולהדגיש, שירא' ד' וחושבי שמו בלאו-הכי לא קנו אצלו כלום, כי היה ידוע ומפורסם שאסור לקנות אצלו מאומה, לכן לא ראה הרב מרכוס צורך דחוף להסתכן לחינם.

הגאון רבי משה ישראל פלדמן זצ"ל
אב"ד דרגמירשט

רבו של כפר 'דרגמירשט' היה הגאון רבי משה ישראל פלדמן זצ"ל - נכדו של הגה"ק מהרש"ם מבערזאן זי"ע. בחיפה התגורר יהודי מכפר זה, הרה"ח ר' ירמיהו אריה סבו ז"ל [אביו של הרה"ח ר' חיים מאיר סבו הי"ו - משב"ק רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע] וסיפר לי, שלפעמים כאשר עברו ארבעה שבועות שאף אחד מתושבי הכפר לא בא לשאול את הרב פלדמן שאלה בהלכה, היה הרב פלדמן מכנס את כל הקהל בבית המדרש ואומר לפניהם דברי כיבושין, **היתכן שלא באים לשאול אותו שאלות בהלכה, הרי בכל כפר ובכל עיר מתעוררות שאלות רבות בעניני איסור והיתר ושאר ענינים חמורים.**

כמו-כן היה מוסיף ומזהיר אותם, לבל יעיזו לפסוק בעצמם את השאלות המתעוררות בביתם, פן יכשלו בהררים התלויים בשערה, ועל כל שאלה יש ללכת לחכם שבעירו.

הרה"ג רבי שמואל הורוויץ זצ"ל
אב"ד תל-חנן

הרה"ג רבי שמואל הורוויץ זצ"ל אב"ד תל-חנן, היה לפני המלחמה רב בכפר בורדעזאן הנמצא כק"מ וחצי משאן. אבי ז"ל בהיותו תלמיד קרוב של אביו הגה"צ רבי מרדכי אריה הורוויץ זצ"ל אב"ד באנילא, ביקש להכיר טובה לבן רבו זה והיות שהיו לו קשרי מסחר עם יהודים מעיר זו, הצליח לפעול אצלם שיקחוהו לרב בעירם.

עיר זו היתה רחוקה ברוחניות כמטחווי קשת מהשגותיהם של יהודי שאן. עולם אחר לגמרי עם יהודים פשוטים ביותר. לימים סיפר לי רבי שמואל כשפגשתיו בארץ ישראל אחרי המלחמה, **שהיתה לו סייעתא דשמיא מיוחדת להחזיק את העיר ברוחניות, עד שהוא יכול לומר ששמרו בה במאת האחוזים את טהרת המשפחה.** היה זה חידוש גדול אצלו שברוך ד' הצליח לעמוד על דברים יסודיים כאלו, כאשר בעיר שאן הסמוכה התהלכו יהודים עם השגות נעלות בעבודת ד' ובחסידות.



הרה"ח ר' בערל ולצר ז"ל, החתן ר' נחמיה הורוויץ ז"ל והרה"ג רבי שמואל הורוויץ זצ"ל

הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל
אב"ד חליסה



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע עם הגה"צ אב"ד חליסה זצ"ל

הייתי מיודד מאד עם הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה, שהיה גאון מופלג ופה מפיק מרגליות. אביו הרה"ג רבי נחמן רוטנר זצ"ל היה חסיד ויז'ניץ ואמו היתה ממשפחת וייס שהיו חסידי בעלזא, והיא השפיעה על ילדיה ללכת לבעלזא. **רבי נחמן היה יהודי צדיק שהושיע רבים בברכות קדשו, והיה נותן סגולות וקמיעות לאנשים.** פעם אחת היה חולה מסוכן שנסע לכמה מצדיקי דורו להיפקד בדבר ישועה ורחמים, עד שפגש באחד מאנשי כפרו ששאל אותו אם כבר היה אצל רבי נחמן רוטנר והשיב שלא העלה על דעתו שיוכל להושיעו. מיד חזר לכפרו והלך לרבי נחמן, ונתן לו קמיע עד שנרפא כליל.



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע עם הגה"צ הרב מחליסה והגרי"א פלבניק זצ"ל

הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה, היה קשור מאד לרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע והיה מגיע לרמת ויז'ניץ פעמים רבות, והרבה דברים פעלו יחדיו להרחבת גבולות הקדושה בחיפה. היתה תקופה שבמוצאי השבתות הארוכים של חודשי החורף, היה מגיע לָשֶׁבֶת עם בחורי הישיבה לספר לפניהם סיפורי צדיקים נפלאים במתק שפתיו הנודעים.

זכורני את ההספד המר שנשא הגה"צ אב"ד חליסה זצ"ל במלאות ה'שלושים' לפטירת רבה"ק ה'מקור ברוך', בבית המדרש הגדול ברמת ויז'ניץ. **נחלי דמעה ירדו מעיניו ללא הפוגה והיה קשה לו לדבר מרב בכי.**

שח לי הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה, **שנוסח ויז'ניץ הוא נוסח עשיר מאד ועל כל תפילה ישנו נוסח מיוחד.** הוא הדגיש במיוחד את הדוגמא שעל 'מזמור שיר ליום השבת' יש ארבעה נוסחאות שונים. בערב שבת אחר שניים מקרא ואחד תרגום, בליל שבת, ביום שבת בפסוקי דזמרה ובשיר של יום לאחר התפילה.

סיפר לי פעם הרב מחליסה זצ"ל, שאביהם רבי נחמן היה מלמד אותם להתפלל בנוסח ויז'ניץ, למרות שהיו נוסעים לבעלזא אל הרה"ק רבי אהרן זי"ע ואחד מאחיו היה אומר תמיד, **שנוסח ויז'ניץ הוא נוסח מלהיב לבבות ואם הרב** [הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע] **היה מתפלל בנוסח ויז'ניץ, היה טוב מאד...**



הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע עם נכדו כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א בכותל המערבי

לאחר זמן, אחרי נישואי כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א, נסעתי פעם ביום חול אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע ובאמצע קבלת קהל התפללו מנחה בביתו, לשם הכניסו מנין מצומצם ושלח להתפלל לפני התיבה את נכדו כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א שהתפלל בנוסח ויז'ניץ במתיקות נפלאה. כשחזרתי לחיפה ונפגשתי עם הרב מחליסה, אמרתי לו בצחות: "**אתם זוכרים שפעם אמרתם לי שאחד מאחיכם אמר שהיה זה טוב מאד אם הרב מבעלזא היה מתפלל ויז'ניצער נוסח? רציתי להודיעכם שהרב מבעלזא כבר מתפלל ויז'ניצער נוסח...**"

שח לי הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה, על הכתוב (משלי לא, ל) "שקר החן והבל היופי", באמרו **שבדורות הקודמים אכן היה שקר החן והבל היופי, אך כיום בדורות האחרונים, לצערנו השקר הוא חן וההבל הוא יופי...**

פעם בעידנא דבדיחותא שוחחתי עם הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה, על-כך שחסידים אומרים שלכל גבאי של רבי, יש ניצוץ של גיחזי משמשו של אלישע הנביא. וסיפר לי הרב מחליסה, שפעם בא חסיד אחד אל רבו להיפקד בדבר ישועה ורחמים, אך הגבאי משום מה דחהו בלך ושוב. הרים החסיד את קולו עליו ואמר לו: "**אינך מתבייש? אני מתפלל עליך בכל יום באמירת תהלים ומכוון עליך במיוחד, ואתה נוהג בי כך בזלזול?**"

ענה לו הגבאי במבוכה: "אם כך, אם אתה כל-כך חושב עלי באמירת תהלים, מגיע לך יחס שונה". ואכן התחשב בו יותר והכניסו לקודש פנימה תיכף ומיד. לאחר שיצא החסיד מן הקודש, פנה מאן דהוא אל החסיד ושאלו האם אכן הוא כל-כך מכוון על הגבאים בפרקי תהלים. ענה לו החסיד בצחות: "אכן כך ואומר לך היכן בדיוק אני מכוון עליהם; **בתפילת ה'יהי**

הגה"צ אב"ד חליסה זצ"ל בריקוד עם רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע והגה"צ ראש הישיבה זצוק"ל



רצון' לפני תחילת פרקי תהלים, כאשר מבקשים 'להכרית כל החוחים והקוצים הסובבים את השושנה העליונה', שם אני מכוון על הגבאים הסובבים את הרבי ואינם מניחים לו לקבל את הקהל כאוות נפשו הטהורה..."

אחד הנושאים המרתקים והמאתגרים ביותר במסגרת תפקידו של הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה, היה נושא הכשרות וההשגחה. מתוקף תפקידו ברבנות, היה עליו לפקח על כל עניני השחיטה בשכונת חליסה והרחובות הסמוכים לה הגובלים בתחומה. היתה זו עבודה מפרכת ביותר, שכן באזור בו הופקד הרב מחליסה, היו בתי מטבחיים ואטליזים לרב, מה שאופייני לשכונה הממוקמת סמוך לנמל ולאזורי התעשיה. מידי יום ביומו היה נדרש הרב מחליסה לגשת אל חנויות אלו, לבדוק את החלפים יחד עם כל הטעון בדיקה כטריפות וסירכות, על מנת להגיש ליהודי העיר מזון כשר בלי שום פקפוק.



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע עם הגה"צ אב"ד חליסה זצ"ל

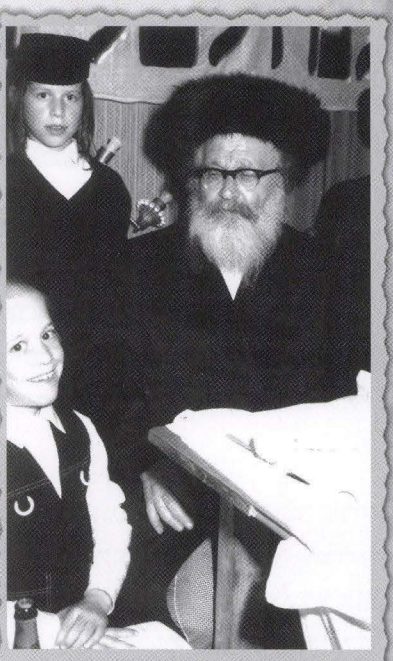
תקצר היריעה מלגולל את כל התלאות שאירעו עמו במסגרת עבודתו זו, **אך זאת אוכל לומר כאחד שראה הרבה מקרוב בעת ששימשתי כמזכיר הרבנות הראשית בחיפה, שעמידתו של הרב מחליסה זצ"ל על משמר חומות הכשרות, היתה לשם דבר.** הוא לא חת מאיש, למרות שלא חסרו אינשי דלא מעלי שביקשו לדחוק את רגליו ולהתנכל לו בגין קפידותיו הרבות והמחמירות.

סיפר לי אחד הקצבים בעיר התחתית על מקרה שהתרחש עמו, כאשר הרב מחליסה הוריד פעם את ההכשר מהאטליז שבבעלותו, מכיון שלא עמד בדרישותיו הקפדניות. **הלה שגברתן היה, חש לביתו של הרב מחליסה כשסכין השחיטה בידיו המאיימות והחל מנופף עליו תוך כדי צווחות ושאגות.** סיפר לי הקצב, שהרב מחליסה לא התרגש יתר על המידה, כי אם קם ממקומו בשלווה גמורה והחל פוסע לעברו בעוז ובנחישות.

משראה הקצב את ארשת הפנים הרגועה של הרב חרף איומיו, התבלבל לרגע ונרתע לאחוריו. הרב מחליסה ניצל את מבוכתו זו ופקד עליו בתוקף כי יעזוב את ביתו תיכף ומיד, ולא - רע ומר יהיה גורלו. סיים הקצב את סיפורו כשהוא מציין בפני את העובדה, **שדווקא נחישותו העוצמתית של הרב מחליסה היא זו שגרמה לו שמני אז יחוש כלפיו כבוד והערצה.**

קשה לתאר את גודל ההערכה שרחשו גדולי רבני חיפה לרב מחליסה זצ"ל, כאשר גם הרבנים הראשיים שהיו גאוני ארץ וישישים באים בימים, היו תמיד מתחשבים בדעתו הרחבה על אף גילו הצעיר. הרב מרכוס זצ"ל - הרב הראשי האשכנזי, הרב אוחנה זצ"ל - הרב הראשי הספרדי, והרב קניאל זצ"ל - הרב הראשי לאחר פטירתו של הרב מרכוס, היו תמיד מתעניינים לדעת מה הרב מחליסה זצ"ל סובר בנידון.

חן מיוחד אפף את הרב מחליסה שידע בנועם הליכותיו ובמתק שפתיו, לתקשר עם כולם בצורה יוצאת מן הכלל. ראש מחלקת הכשרות ברבנות, הרב יעקב אריה פלבניק זצ"ל, היה מקושר מאד עם הרב מחליסה זצ"ל ותמיד היה מתעניין ומבקש לדעת מה דעתו של הרב בנושאים שונים של כשרות. את כל ההשקפה הרוחנית של מערכת הכשרות בחיפה, הוא בנה וביסס על-פי רוחו והכוונתו של הרב מחליסה זצ"ל.


בשמחה משפחתית

דוגמא אחת אציין על-כך, שכל משגיחי הכשרות מטעם הרבנות, היו מחויבים לגדל זקן ולא לקצצו בשום אופן, כפי שהרב מחליסה זצ"ל נימק זאת פעם באמרו, **שכשיש למשגיח זקן, אנו יכולים להיות רגועים וסמוכים שלא יכנס חלילה למקומות שאינם רצויים.** פעם אכן הגיע משגיח כשרות אל הרב פלבניק בטענה שאינו יכול להמשיך לגדל את זקנו, כי בני-ביתו אינם מסכימים לכך ויש כאן שאלה של שלום-בית... אך הרב פלבניק לא קיבל את טענתו ואמר לו: "**דע לך, שלא יתכן דבר כזה שיהיה בעירנו, שהקצב והמשגיח יהיו נראים שווים בלבושם, חייב להיות הבדל משמעותי רוחני ביניכם**".

כך הצליח הרב מחליסה זצ"ל לשפר ולייעל את תדמיתה הרוחנית של הכשרות מטעם הרבנות בחיפה, כשחלק מרכזי בעבודתו זו היה בכך,

שהכניס נציגים חרדים רבים לתוך מערכת הכשרות. צעד זה קיבל את ברכתם ועידודם של רבני העיר וצדיקיה שסמכו ידיהם על פעולות קודש אלו שנועדו למנוע מיהודים להכניס לפיהם מאכלי טריפה רח"ל.

אציין בזאת, שכאשר הגיע לחיפה, הגאון רבי אברהם יצחק קליין זצ"ל אב"ד נירנברג [מגדולי וחשובי רבני הונגריה, שכיהן ברבנות עוד לפני המלחמה והיה חבר מועצת גדולי התורה, נערץ מאד על כל גדולי ישראל והיה קנאי גדול לד' ולתורתו], סבר שאין צורך ליהדות החרדית להכניס נציגים משלנו לתוך מערכת הכשרות של הרבנות, שהרי בלאו-הכי יהודים חרדים אינם סומכים על כשרות הרבנות.

אך לאחר שנפגש עם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ועם הרב מחליסה זצ"ל, שהסבירו לו את דעתם - **שאדרבה כאשר לא תהיה לנו שליטה על הכשרות, מצבה הרוחני של העיר יפול שבעתיים; לעומת זאת כאשר יש לנו חלק ונחלה בתפעול מערכת הכשרות, אנו יכולים לתקן עד כמה שידינו מגעת וחוב גדול וקדוש הוא לפעול ולהפעיל בענין זה ככל הניתן** - הצטרף הרב קליין לפעולותיהם וסמך ידיו עליהם.

הרב מחליסה זצ"ל היה מתייעץ רבות עם הגרא"י קליין זצ"ל בכל עניני מערכת הכשרות, כמו ענין השחיטה, השמיטה, עניני חג הפסח וניקיון המפעלים והרחובות. כך התנהלה כמעט כל מערכת הכשרות ברבנות על פיהם של רבני העיר ובהשקפה רוחנית טהורה, שבדבר זה היתה חיפה כמעט העיר היחידה שזכתה לכך.



עם רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע

לצורך המחשה אספר בזאת, שהיתה פעם אסיפה גדולה של נציגים מכל מערכות כשרות הרבנות בערי המדינה, באולם ההסתדרות בתל-אביב. **היינו חמשה נציגים מהרבנות בחיפה והיחידים מבין הנוכחים שהיו עם זקנים, כאשר רובם המכריע של משתתפי האסיפה היו מגולחים לגמרי.** כאמור, כל פעולות הקודש היו בהשפעתו הרוחנית של הרב מחליסה זצ"ל, שעל-אף העובדה המציאותית שמעולם לא כפה את דעתו על איש, הצליח לפעול ולהפעיל בדברי חכמים הנשמעים בנחת ובחן מיוחד שאין דומה לו.



כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע עם הגה"צ אב"ד חליסה זצ"ל

אל שכונת חליסה בחיפה, היו באים רבנים ואדמו"רים רבים לבקר בתוכה ולחזק את תושביה בשבתות מרוממות או בכמה ימים נפלאים. זוכרני שפעם השתתפו האחים הקדושים מרנן ה'מקור ברוך' וה'אמרי חיים' זי"ע בשמחת ברית מילה של אחד מילדי הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה, שהתקיימה בחיפה בשכונת חליסה.

באותם ימי בראשית, פוקד היה ה'אמרי חיים' לעיתים קרובות את מעונו של אחיו ה'מקור ברוך' בחיפה ואף שוהה בקרבתו ימים אחדים. באותה תקופה התמזל מזלו של הרב מחליסה, ויום קודם הברית, הגיע ה'אמרי חיים' להתארח אצל אחיו ה'מקור ברוך'. למחרת אחר התפילה, ביקש ה'מקור ברוך' מאחיו ה'אמרי חיים' שיתלווה יחד עמו לשמחת הברית של הרב מחליסה. **היתה אז התרגשות רבה בשכונת חליסה שזכתה לארח את שני הצדיקים הקדושים, כאשר ה'מקור ברוך' כיבד את ה'אמרי חיים' בסנדקאות, ולעצמו הותיר את הברכות.**

לאחר הברית התיישבו האחים הקדושים לשתיית 'לחיים' כנהוג, וה'אמרי חיים' השמיע מדברות קדשו לקהל שהתקבץ ונדחק סביבם, זאת למרות שעל-פי מנהג ויז'ניץ אין אומרים דברי תורה בסעודת ברית מילה. בדיוק באותם ימים התקיימו בחירות לגבאות בשכונה, וכמין מתח סמוי האופייני למאורעות שכאלו, העיב במידת מה על



בשמחת הבר-מצוה של הרה"ח ר' יוסף קוסטינר הי"ו, נראים הגה"צ ראש הישיבה זצוק"ל, זקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל, הגרי"א פלבניק והגריב"צ רוטנר זצ"ל

האוירה הלבבית ששררה תדיר בקרב אנשי חליסה. דבריו של ה'אמרי חיים' נסובו אז על עניני האחדות והשלום, ביודעו על הבחירות שאמורות להתקיים בימים הקרובים.

את דברות קדשו העלית על הכתב תיכף לשמיעתם וכך הם נותרו חקוקים אצלי לאורך ימים ושנים. בין הדברים אמר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, כי על אומות העולם נאמר (משלי יד, לד) "וחסד לאומים חטאת", שכן גם אם הם מתנהגים בחסד, עדיין נחשב הוא לחטא אצלם. **אולם איש יהודי הרי מערב הוא את בוראו במעשיו ומכניס בתיבת 'חסד' גם את היו"ד הרומזת על הקב"ה, ובכך הופך הוא ל'חסיד'...** כמו-כן אמר אז על תחילתו של הפסוק (שם) "וצדקה תרומם גוי", שכאשר עושים צדקה והכוונה היא להתרומם ולהתגאות, אזי נחשבים כגוי פשוט...

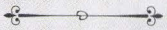
לאחר מכן התייחס ה'אמרי חיים' ברמז עבה לזרעי המחלוקת בשכונה ואמר, שאצל משה רבנו ע"ה אחר שראה את ריב הרועים בסמוך לבאר עם בנותיו של יתרו, נאמר "וינהג את הצאן אחר המדבר ויפן אל הר האלוקים", שכאשר משה רבנו ראה את הרועים - המה המנהיגים והפרנסים - שאינם מתנהגים באחווה זה עם זה, פנה אל המדבר הרומז לענוה ושפלות, בו אין מחלוקות, ואז שרתה עליו רוח אלוקים. ללמדך כי אין השכינה שורה כי אם במקום בו שוכן השלום.



בשמחה משפחתית

טיפות זכרונות

על החסידים



ר' יודל עביר רוזנברג

•

ר' מענדיל קומונשטער

•

ר' מרדכי חנא פוקס

•

רבי שלמה אליעזר ויזל
אב"ד טערנעווע

•

ר' מענדיל וסרמן

•

ר' נחמן אייזנהורן

•

ר' ברוך שטרנשוס

•

חסידי קארלין

•

ר' חיים שמואל
אויערבאך

•

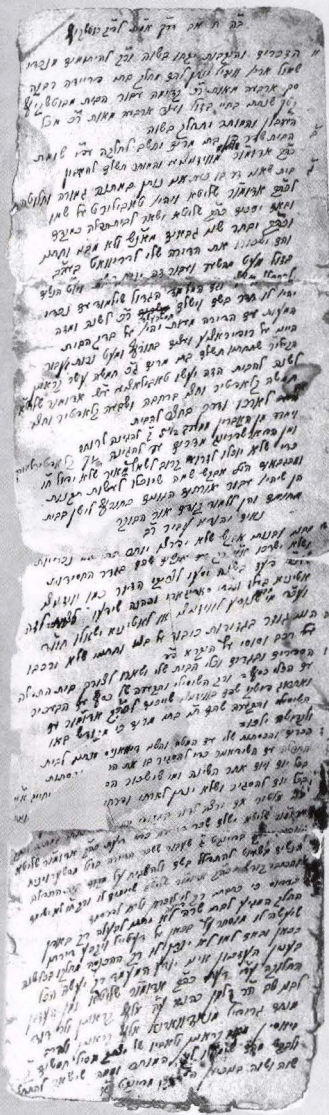
ר' יהודה לייב רוזנווסר

חסידי ויז'ניץ

שמעתי מאבי ז"ל שהחסיד המופלג ר' יודל עביר רוזנברג ז"ל, לא היתה דעתו נוחה בראותו חסידים ואנשי מעשה רודפים אחרי רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע לנסוע עמו למרחצאות בעת שנסע בחודשי הקיץ למנוחת הנפש, באמרו, **שחסידים כאלו עשו את העגל בראותם כי בושש משה לבוא ולא יכלו להחזיק מעמד כמה רגעים ללא הרבי...** למרות שר' יודל עביר היה גביר עצום והיתה לו את האפשרות לנסוע למארינבאד או לקארלסבאד יחד עם רבותינו הק', לא אבה לנסוע לשם, וטעמו ונימוקו זה עמו.

החסיד המופלג ר' יודל עביר רוזנברג ז"ל היה נוהג בהיותו בויז'ניץ, לאכול רק מהצלחת של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע. פעם אחת התארח ה'צמח' אצל אחד מבעלי הבתים בויז'ניץ ואחרי שאכל, רצה ר' יודל עביר לאכול מהצלחת, אך ה'צמח' לא הניח לו, באמרו: **"אם אני לא יאכל, יצא לעז על השוחט ועל הבעל הבית; אבל לך, אסור לאכול..."**

החסיד המפורסם ר' מענדיל קומונשטער ז"ל - שהיה מגדולי החסידים שהסתופפו בצל קדשם של רבותינו הקדושים מרנן ה'תורת חיים' וה'צמח צדיק' זי"ע - היה קרוב משפחה שלנו, כי אביו הרה"ח ר' חיים



פרסום ראשון מצוואת החסיד
ר' יודל עביר רוזנברג ז"ל שנכתבה בכתב ידו



מצבת קבורת ר' חיים שמחה קוסטינר ז"ל, אביו של הרה"ח ר' מענדיל קומונשטער ז"ל

שמחה קוסטינר ז"ל, היה אחד מתוך עשרת אחיו של זקננו הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל - בני זקננו אבי המשפחה הרה"ח ר' יהודה לייב קוסטינר ז"ל. ר' חיים שמחה קוסטינר ז"ל נטמן בבית החיים בעיה"ק טבריה ת"ו ונפטר בה' תשרי תרל"ו.

[ר' מענדיל קומונשטער ז"ל, היה זה ששינה את המשפחה מ'קוסטינר' ל'שמחה', כשמו השני של אביו ר' חיים שמחה ז"ל ואת טעמו לא ידענו. יש לו צאצאים רבים הנקראים בשם המשפחה 'שמחה' ואת אחד מהם הכרתי היטב - הרה"ח ר' חיים שמחה שמחה ז"ל, נכדו של ר' מענדיל בן בנו ר' ישראל. ר' חיים שמחה היה חסיד אנטניא נלהב, ואחרי המלחמה כשעלה לארץ הקודש, דבק בכל עוז בהרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שחיבבו מאד, **והיה קורא לו בחיבה 'לייבעדיג און פריילעך' על שם שמו 'חיים שמחה'...** הוא היה מגיע במסירות נפש לשולחן הטהור של ה'אמרי חיים', בלכתו רגלית ממקום מגוריו ביפו עד לבני ברק לקרית ויז'ניץ. זכה ר' חיים שמחה להיטמן סמוך ונראה לאוהל רבותינו הק' ועל מצבתו כתוב לאמור: **"נכד הר' מנדל ז"ל מקומינשט - בוקובינא, שהיה מפורסם בחסידות ובהכנסת אורחים"**].



מצבת הרה"ח ר' חיים שמחה שמחה ז"ל בביה"ח בבני ברק - על המצבה כתוב "נכד הר' מנדל ז"ל מקומינשט - בוקובינא, שהיה מפורסם בחסידות ובהכנסת אורחים"

ר' מענדיל קומונשטער היה יהודי צדיק ושמו הטוב הלך לפניו בכל מקום כמי שביתו פתוח לרווחה לכל דכפין, ולא היתה שבת שלא אכלו על שולחנו אורחים רבים. אחרי שבת, כשהשאירו האורחים שיירי מאכלים, היה ר' מענדיל אוכל את מה שנשאר, כי לא רצה שמאכלי שבת ילכו לאיבוד.

שמעתי מאבי ז"ל, על ר' מענדיל קומונשטער שהיה סוחר שוורים לפרנסתו. בימים ההם היו קונים הסוחרים שוורים קטנים ופיטמו אותם כדי שיגדלו, אחר-כך היו מוכרים אותם ברווחים גדולים. הסדר



מצבת ר' מענדיל קומונשטער ז"ל בבית החיים בעיר שאץ

בשוק השוורים היה, שכל אחד היה קונה בעצמו שוורים צעירים וגידל אותם על חשבונו, אך בזמן המכירה ביריד השוורים, היו עושים שותפות עם סוחר נוסף, כי ככל שכמות השוורים העומדים למכירה היתה גדולה יותר, כך היו הרווחים גדולים יותר.

לר' מענדיל היתה שותפות עם פריץ גוי מעיר אחרת, והיה נפגש עמו ביריד, לשם הביאו ר' מענדיל והפריץ את שוריהם למכירה ואחרי היריד התחלקו שווה בשווה עם הרווחים הנאים. ההסכם בין השותפים היה, שאת כל ההוצאות במהלך ימי היריד, היו מחלקים בשווה בין השותפים. והנה, הפריץ בהיותו גוי מגושם, נסע כל יום לאכול במלונות מפוארים ובזבז הרבה כסף, **אך ר' מענדיל שהיה חסיד מופלג וירא שמים מרבים, מעולם לא אכל מחוץ לביתו וגם בימי היריד אכל בצמצום ממה שהביא עמו מהבית ובכל רגע פנוי הלך ללמוד בבית המדרש.**

כשהסתיים היריד והגיעו לעשות את החשבונות ביניהם, ראו שההוצאות הפרטיות של הפריץ היו הרבה יותר משל ר' מענדיל שהסתפק במועט. הפריץ שהיה אדם ישר, אמר מיד שאת ההוצאות הפרטיות כל אחד משלם מכיסו הפרטי, למרות שלפי הסיכום ביניהם היו הוצאות אלו אמורות להתחלק לשניים, אך הפריץ שהיה ישר ונאמן, הבין שאין זה הוגן שר' מענדיל ישתתף בהוצאותיו המופרזות.

שמעתי מפי רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לספר על שאר-בשרנו החסיד הנודע ר' מענדיל קומונשטער ז"ל, שהיה מגדולי החסידים המובהקים של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע ועוד הסתופף בצל קדשו של רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע. ר' מענדיל נפטר ביום ראשון ד' תשרי תרמ"ג - אחרי ראש השנה שהיה בימי חמישי ושישי - וכפי הידוע, באותה שבת נפטרה גם הרבנית הצדקנית מרת מרים מאניא ע"ה, אשת חבר רבה"ק ה'צמח' זי"ע ובת הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע.

כשחזרו מהלוייתה של הרבנית ע"ה, נענה ה'צמח' ואמר: **"אוי! ר' מענדיל איז שוין נישט**

דא, און מיך האט מען גארנישט מגלה געווען" (ר' מענדיל כבר איננו ולי לא גילו כלום). המשיך ה'צמח' ואמר: "ר' מענדיל היה משכיל אל דל, הוא היה מתפרנס ממסחרו הגדול במשקאות חריפים, שבאותם הימים היה מסחר נפוץ מאד וכל יהודי הכפרים והעיירות שחכרו פונדקים, היו קונים אצלו את המשקאות. כמובן שהיו כאלו שקנו בהקפה וצברו חובות גדולים, אך ר' מענדיל לא עשה אף פעם חשבונות".

המשיך ה'צמח' וסיפר לחסידים: "פעם אחת הגיע ר' מענדיל אלינו לויז'ניצא, ובהיותו כאן מצא את אחד מלקוחותיו שכבר צבר אצלו חוב גדול בהקפה. נתן לו שלום והחזיר לו שלום. פנה אליו ר' מענדיל ואמר לו: 'בשלמא שאינך קונה אצלי עוד, ניחא, הרי אין לך כסף לשלם את חובותיך ולכן אתה מתבייש להמשיך לקנות אצלי עוד סחורות; אבל אני רואה שאתה הולך וקונה אצל המתחרה שלי ואצלו אתה משלם במזומן כי הוא לא נותן לך בהקפה, א"כ לכל הפחות את הסחורה החדשה שאתה קונה במזומן, תבוא ותקנה אצלי'. התחילו שניהם להתווכח, זה אומר כה וזה אומר כה. החליטו להיכנס אל הרבי לשמוע את חוות דעתו בדבר. שמעתי את טענותיהם ואמרתי לאותו בעל חוב שר' מענדיל צודק בדבריו: 'תן לו שטר חוב על כל החובות שהיו לך אצלו עד עתה, ומכאן ואילך תקנה אצלו במזומן'."



בית המדרש העירוני בויז'ניצא

המשיך ה'צמח' לומר עוד בשבחו של ר' מענדיל קומונשטער ז"ל: "כדרך זו היה עושה עם הרבה מלקוחותיו, עד שהצטברו אצלו הרבה שטרות חוב. את כל שטרי החובות הללו, היה ר' מענדיל משליך לתוך התנור בעת אפיית מצות בערב פסח". סיים ה'צמח' והפטיר: **"אזא כזית מצה וואלט איך אויך געוואלט עסן..."** (כזה 'כזית מצה' גם אני הייתי רוצה לאכול).

כל זאת סיפר רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בתארו איך הספיד רבה"ק ה'צמח' את ר' מענדיל. סיים רבה"ק ה'מקור ברוך' וסיפר את מה שהיה בהמשך המעשה עם ר' מענדיל ובעל חובו:

"אותו יהודי היה עני וחשב בדעתו לחזור לביתו ברגל. ר' מענדיל שהגיע לויז'ניץ עם כרכרה הדורה אמר לו: "למה תלך ברגל? תבוא עמי ואקח אותך בעגלתי למחוז חפצך". עלו שניהם על הכרכרה והחלו לנסוע. כיון שיצאו מויז'ניץ ונסעו כברת דרך, התנער לפתע ר' מענדיל באמרו לעצמו: **"מה קורה אתי? אני נמצא כאן כל-כך קרוב אל הרבי הקדוש ולא אכנס אליו?!"**... מיד סובב ר' מענדיל את העגלה ושב על עקבותיו לויז'ניץ אל ה'צמח'..."

שמעתי מאבי ז"ל שרבה"ק ה'אהבת ישראל' ז"ע היה מפליג ואומר: **"מענדיל קומונשטער האט מטהר געווען די בוקובינה".** והיה רבנו מספר, שמלפנים לא היו תזמורות מסודרות בחתונות, רק היו חבורות צוענים נודדים ממקום למקום וכששמעו שנערכת חתונה במקום פלוני, היו באים לשמח שם והמחותנים נתנו להם כמה פרוטות והיו מנגנים. כמובן, מי ששילם להם על תזמורתם, היתה לו גם את הזכות להחליט מי ישיר ובאיזו צורה.

בחבל בוקובינה כידוע התגוררו הרבה יהודים מודרניים שלא היו יראים ושלמים כראוי, **ומסיבה זו היה ר' מענדיל קומונשטער נוסע לכל החתונות היהודיות שהתקיימו בבוקובינה והיה משלם לצוענים הללו את שכרם על תזמורתם וכך היה מרשה להם לזמר רק כהלכה ללא תערובת, למרות שהמחותנים ובעלי השמחה לא הכירו אותו כלל.** על זה היה רבנו ה'אהבת ישראל' ז"ע משבחו ומהללו, שבמעשיו הטובים טיהר את בוקובינה.



קברו של ר' מענדיל קומונשטער ז"ל מזווית נוספת בביה"ח בשאץ

זכיתי להכיר את חתנו של הרה"ח ר' מענדיל קומונשטער ז"ל - הרה"ח ר' וועלוול האוזר ז"ל שהתגורר בעירנו שאץ והיה חסיד אנטניא נלהב.

[חתן נוסף היה לו לר' מענדיל - הרה"ח ר' בנדיט דיקמן ז"ל, שהיה קרוב משפחתנו בהיותו אחי זקננו הרה"ח ר' נחמיה דיקמן ז"ל מגדולי חסידי אנטניא, אביה של זקנתנו מרת סאסיא ע"ה, אשת זקננו הרה"ח ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל, חותנו ודודו של אבי ז"ל]. אני זוכר ר' וועלוול האוזר ז"ל יושב בערוב ימיו בפתח חנותו בשאץ, חנות למכר קמח והוא תשוש וחסר כוח.

אבי ז"ל סיפר לי ששמע פעם מר' וועלוול האוזר

ז"ל מעשה נפלא על זקנו הרה"ח ר' מענדיל האוזר ז"ל, מחסידי הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע והיה מכניס אורחים נודע. ר' מענדיל האוזר ביקש פעם מרבו הק' מזידיטשוב שרצונו לזכות בגילוי אליהו ורבו נענה לבקשתו. יום אחד נכנס לביתו אורח עני שהיה מלוכלך ביותר עם פצעים וחבורות בכל גופו. מטבע הדברים, כל בני הבית ושאר האורחים התרחקו ממנו ולא רצו לשבת לידו, אך ר' מענדיל קיבל אותו בכבוד וביקר, ונתן לו את כל מה שביקש ברוח נדיבה.



האוהל על קבר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע

למרבה הפלא, כל מה שר' מענדיל הציע לאורח, לאכול, לשתות או לברך, הוא לא הסכים בשום אופן. רק כשר' מענדיל הפציר בו שיאכל מה שהוא נותן לו ובתמורה לכך ישלם לו כסף, הסכים האורח לאכול בתנאי שר' מענדיל יאכל עמו יחד בצלחתו. למרות שהיה זה דבר קשה מנשוא, ר' מענדיל עשה כל מה שהאורח המוזר פקד עליו ולא אמר כלום. במוצאי שבת, ניגש אליו העני ואמר לו: "אמרת שתיתן לי כסף אם אוכל מה שתגיש לפני, אני צריך את הכסף עכשיו ומיד". נתן לו ר' מענדיל את הכסף בלב שלם ולא אמר מאומה. למחרת בבוקר, כשר' מענדיל נכנס לחדרו של העני, לא מצא אותו שם ונעלם בפתע פתאום. לאחר תקופה, כשהגיע אל רבו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע, כיון שנכנס לחדרו, פתח ואמר לו: **"נו, האסטו געהט א גילוי אליהו?!..."** (נו, כבר היה לך גילוי אליהו?!).

ר' וועלוול האוזר ז"ל סיפר פעם לאבי ז"ל על גודל צדקת פזרונו של חותנו החסיד המפורסם ר' מענדיל קומונשטער ז"ל. כשהיה ר' וועלוול אברך צעיר, לא היו לו עיסוקים רבים במסחרי חותנו והיה מסתובב בין הכפרים לאסוף כספי צדקה לעניים. קודם שיצא לדרכו בפעם הראשונה, קרא לו חותנו ר' מענדיל ואמר לו: "אתה נוסע כעת לכפרים לאסוף כספים מאנשים. אם תיכנס לביתו של איש אחד שאתה יודע ומכיר בו שהוא יכול לתת נתינה יפה ומכובדת, ואתה חושב לעצמך שתצא מביתו עם סכום גדול. כשהינך נכנס לביתו ומתחיל לדבר אתו על כספי הצדקה, תנקוב סכום גבוה יותר ממה שחשבת מחוץ לבית שהאיש יתן

לך. אם האיש לא יסכים לתת את הסכום שאתה מבקש ממנו בתחילה, תתחיל להתמקח אתו ותסכים לרדת עד הסכום שחשבת בתחילה שתקבל ממנו, אך פחות מכך אל תיקח בשום פנים ואופן, אלא תקום ותלך בלי לקחת כלום". הוסיף ר' מענדיל ואמר לו: **"אך מאידך גיסא, אתה לא יכול לוותר על כספי העניים שהלה כן מעונין לתת, לכן אם הוא לא רוצה לתת כמה שחשבת להוציא ממנו, אל תיקח ממנו כלום, אך תוסיף כסף זה מכיסך הפרטי".**

לאחר תקופה, אכן הזדמן לר' וועלוול להיקלע למצב כזה, שהיה אצל גביר אחד שחשב שיתן לו סכום גבוה ולבסוף הסכים לתת סכום יותר קטן, ור' וועלוול קם לצאת מן הבית בלי לקחת כלום. אמר לו הגביר: "אברך! אתה גיבור גדול על חשבון העניים, הרי אני רוצה לתת להם סכום כסף אך לא אותו סכום שאתה מבקש ממני, מהיכן לוקח אתה את האומץ ואת הזכות לוותר על כספי העניים שאני מוכן לתת?" השיב ר' וועלוול ואמר לו בשנינות: **"חותני כבר לימד אותי מה לעשות במצב כזה, אך לך לא אגלה את הדבר..."**

החסיד המופלג רבי מרדכי חנא פוקס זצ"ל נפטר עוד בחיים חיותו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בכ"א חשון שנת תרצ"ב. פעם כשהיה רבנו בבית החיים בגרוסווארדיין, הלך לומר פרקי תהלים על קברו של ר' מרדכי חנא, באמרו לאחוזת מקורביו: **"הוא אהב לשמוע אותי לומר תהלים..."**



הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע על קברו של ר' מרדכי חנא פוקס זצ"ל בגרוסווארדיין

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה מרבה לספר לנו על רום מעלתו של החסיד המופלג רבי מרדכי חנא פוקס זצ"ל, עד כמה היה מקושר בלב ונפש לאביו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, כאשר עד היום משמשת דמותו הייחודית לסמל ולדוגמא במסכת ההתקשרות בין חסיד לרבו.

באחד השיחים אודותיו, שח לנו רבנו כשבת שחוק נסוכה על פני קדשו: כידוע רבי מרדכי חנא לא החסיר אף פעם יו"ט בצל קדשו של אבי הק', כך היה גם בחג הפסח שהגיע תמיד מספר ימים קודם יו"ט לחסות בצילא דמהימנותא ונותר עד אחרי ימי החג. פעם אחת, הגיעה זוגתו לגרוסווארדיין אור לארבעה עשר והיות שהיה לה דבר נחוץ לדבר אתו, שלחה לקרוא לו בדחיפות.



החסיד המופלא רבי מרדכי חנא פוקס זצ"ל

שלח רבי מרדכי חנא למסור לה דברים כהווייתן: **"כעת הרבי הולך לשאיבת מים שלנו, אחר-כך יבדוק הרבי את החמץ; לאחר-מכן אלך לישון כדי שאוכל להשכים קום בערב פסח בבוקר; אחרי תפילת שחרית ישרוף הרבי את החמץ; לאחר-מכן ילכו לאפות את המצות; אחר-כך אלך להתכונן לקראת ה'סדר נאכט', מכאן ואילך כל היו"ט אני צמוד לרבי הקדוש, לכן אינני מוצא זמן לשוחח איתה עד יום א' דחוה"מ..."**

עוד סיפר רבה"ק ה'מקור ברוך', שרבי מרדכי חנא היה הולך לעמוד ליד החלון, להקשיב איך רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע קורא את מגילת שיר השירים בחדרו, בליל חג הפסח אחרי עריכת הסדר. פעם, כשראה אותו דודו הגה"ח רבי משה אליעזר פוקס זצ"ל עומד ליד החלון, סנט בו בחיבה ואמר לו: **"אזא בעל-תאוה'ניק ביסטו, ביז יעצט איז נישט געווען געגוג?!..."** (כזה בעל-תאוה הינך, וכי מה שראית עד עכשיו, לא הספיק לך?!...).

שמעתי מפי קדשו של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, תיאור על החסיד המפורסם רבי מרדכי חנא פוקס זצ"ל: בכל ליל שב"ק, אחרי שסיים רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לברך את הקהל בברכת שבתא טבא, היה נכנס לחדרו ומעיין בספרים עד עריכת השולחן. רבי מרדכי חנא שהיה השומר 'שמא יטה', היה מזדרז תיכף עם סיום התפילה לקדש על היין ולסעוד סעודת שבת בחיפזון, כדי להספיק לעמוד ולשמש את רבנו.

שח ה'אמרי חיים': פעם החלטתי 'לטפל' בו ובשבת אחת בעת שעמד על משמרתו בחדר אבי הק', נכנסתי אחריו והתחלתי לגעור בו: **'היתכן שכך מתנהג 'א חסידישער יונגערמאן'? אני לא מבין איך אפשר להתנהג כך, לחטוף את הקידוש והסעודה, אני הרי אחראי עליך מאחר ואתה מתגורר בעירי, הנהגה כזו לא מקובלת עלי...'** למשמע הדברים, חייך אבי הק', שמח ונהנה עד מאד. עם סיום עריכת השולחן הטהור, ניגש אלי רבי מרדכי חנא ואמר לי בהתלהבות:

"ווילחוביצע'ר רב, אני כל-כך מכיר לכם טובה על מה שעשיתם, הרי בגללי שמח הרבי ונהנה כל כך..."



הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בשוה"ט ב' סיון

שמעתי מאבי ז"ל על הגה"צ המפורסם רבי שלמה אליעזר ויזל זצ"ל אב"ד טערנעווע - שהיה מגדולי חסידיו המובהקים של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שבמקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו ולמרות שהיה גדול שבענקים ומופלג בתורה ובהוראה, היה נעמד בכל פעם ליד הדלת וארון הספרים בכניסה לבית המדרש של רבה"ק ה'אהבת ישראל', כי לא אבה לשבת בכותל המזרח בין המכובדים. כשהגיע אחד מבני רבנו לבית המדרש, היה לוקח אותו אתו לכותל המזרח, **אבל אחרי כמה רגעים, כבר היה הרב מטערנעווע שוב בכניסה ליד דלת בית המדרש...**



הגה"צ אב"ד טערנעווע זצ"ל

פעם אירע שהגבאי שהיה ממונה על כתיבת הקוויטלאך לא היה בבית הגבאים והגה"צ רבי שלמה אליעזר ויזל זצ"ל אב"ד טערנעווע היה נוכח שם. אדהכי והכי, הגיע אחד החסידים וביקש ממנו שיכתוב לו קוויטל. כשנכנס החסיד בקודש פנימה, שאל אותו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע: **"ווער האט געשריבן דאס קוויטל?"** (מי כתב לך את הקוויטל?) והוסיף באמרו: **"ס'איז שוין א געליינט קוויטל"** (זה כבר קוויטל נושע).

הגה"צ רבי שלמה אליעזר ויזל זצ"ל אב"ד טערנעווע, היה איש קדוש מאד ונוראות מסופר עליו בסוד ישרים ועדה. סיפר לי אחיינו הרה"ח ר' ישעי' ויזל ז"ל



קבריהם של רבי מרדכי חנא פוקס זצ"ל והגה"צ הרב מטערנעווע זצ"ל

מחיפה, שבימיו האחרונים הגיע הרב מטערנעווע להתגורר אצלם בעיר סאטמאר, שם כבר היה גטו והחלו הגזירות, אך הרב מטערנעווע אמר להם: **"מיך וועלן זיי נישט פירן"** (אותי הם לא יקחו) ואכן נפטר בגטו ביו"ט שביעי של פסח תש"ד. אח"כ העלו את עצמותיו לבית החיים בבני ברק ונטמן ליד החסיד המופלא רבי מרדכי חנא פוקס זצ"ל, שאת עצמותיהם העלו יחדיו בז' כסלו תש"ל.

שמעתי מאבי ז"ל לספר על גודל דביקות החסיד המופלא רבי מענדיל וסרמן ז"ל [שהיה נקרא בפי ידידיו ומכריו בשם 'ר' מענדיל קרעניצ'ענער'; הוא היה מאותם תשעה חסידים שנסעו במסירות נפש להשתתף בשמחת נישואי הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שהתקיימה בראחמיסטריווקא] ברבותינו הק' ואמר לי פעם: **"אתה רוצה לדעת מי היה ר' מענדיל קרעניצ'ענער? דע לך שאם היו אומרים לו להישחט עבור הרבי, היה נשחט תיכף ומיד ללא היסוס..."**

על גודל דביקותו של חסיד זה וזוגתו ברבותינו הק', ניתן ללמוד מהעובדא הבאה: ר' מענדיל היה חסיד נלהב לבית ויז'ניץ עוד בתקופת מרן ה'צמח' זי"ע והיה מקפיד ליתן דמי מעמדות להחזקת בית הרבי בסכום נכבד קבוע. פעם אחת היו צריכים לכסף בבית רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע באופן דחוף וערכו מגבית זריזה בין החסידים הנאמנים, כאשר ר' מענדיל התחייב לתת סכום נכבד במגבית זו.

כעבור תקופה החלו גבאי הצדקה של הרבי לאסוף את דמי ההתחייבויות במגבית, וכשהגיעו אל ר' מענדיל, היה זה בדיוק בזמן שלא היה לו כסף מזומן ברשותו, כי הימים היו ימי החורף שבהם אין קוצרים את התבואה. ר' מענדיל אמר לגבאים שהוא אינו מתחמק מלתת את

התחייבותו, אלא שאין לו כעת ממון לתת. זוגתו שהיתה באותה שעה במטבח, שמעה את השיחה של בעלה עם הגבאי ותיכף נכנסה לחדר.

אמר לה ר' מענדיל: "הלא גם את יודעת שכעת אין לנו כסף מזומן לתת". אך היא שהיתה דבוקה וחבוקה באמונת צדיקים, אמרה לו: **"אין דבר כזה לא לתת לרבי, אם התחייבנו לתת את הכסף במגבית, ניתן אותו בכל מצב שהוא; תיכנס לרפת ותמכור את אחת הפרות, ובכסף שתקבל, תשלם את התחייבותך למגבית של הרבי..."**

שמעתי מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע: ראיתי פעם את החסיד המופלג רבי נחמן איינהורן ז"ל מוילחוביץ - שהיה נקרא בפי הבריות 'נחמן דער ציצית-מאכער' - כשהיה בשב"ק אצל אבי הק' רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, כשהוא מסתובב אנה ואנה ולא מצא מנוח לנפשו. ניגשתי אליו ושאלתיו: "ר' נחמן! ממה אתה כל-כך מודאג?" והשיב לי: **"כשאני נזכר שעוד מעט אהיה בביתי בוילחוביץ ללא הרבי, ביי קומט מיר נישט דעם שבת..."**



מסמך שנחשף לאחרונה בגניזה שבעליית גג ביהמ"ד בוילחוביץ

החסיד הנודע ר' ברוך שטרנשוס ז"ל היה מכונה בפי החסידים ברמת ויז'ניץ ובחיפה - ר' בָּאצִ'יֶה. היה חסיד נלהב של רבותינו הקדושים וחמשה דורות זכו עיניו לראות: ילדותו היתה בימי רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע ועוד זכר שאמרו תהלים לרפואתו השלימה בערוב ימיו; רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע הניח לו תפילין כשנכנס לעול תורה ומצוות; בחבורתו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה מחשובי החסידים; אחרי המלחמה כשעלה לארץ הקודש והתיישב בעירנו חיפה בסמיכות אלינו, דבק בכל עוז ברבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע והיה מגיע הרבה לרח' בילו ולרמת ויז'ניץ. זוכרני ששנה אחת בחג השבועות, שלח אתי רבה"ק ה'מקור ברוך' מאכלי גבינה שאביאם לר' ברוך.

למרות שהיה חסיד ישיש בא בימים, מעולם לא פגה התלהבותו וגם בשנות הנהגתו של



החסיד הישיש ר' ברוך שטרנשוס ז"ל

רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, היה נדחף יחד עם כל האברכים והבחורים מאחורי כסא כבודו בראש השנה, כדי לשמוע אל הרינה ואל התפילה כשהוא עומד ובוכה בהתרגשות רבה. התקשרותו האיתנה אל רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע אף היא מן המופלאות היתה, והיה מגיע פעמים רבות, בעיקר בימות החול, לדרוש בשלום רבנו הק' זי"ע.

אבי ז"ל אמר לי פעם, **שאצל החסידים המופלגים היה ידוע ומקובל שלרבי אחר לא מגלים את השם של האמא...** היינו שלא נתנו קוויטלאך לרבי'ס אחרים, רק לרבם המובהק בלבד.



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בהדלקת נרות חנוכה, נראים מימין לשמאל - הרה"ח ר' זלמן קופלמן (מדליק את הנר), דודנו הרה"ח ר' אהרן קוסטינר והרה"ח ר' ברוך שטרנשוס ז"ל (יושב)

חסידי קארלין

סיפר לי הרה"ח ר' חיים שמואל אויערבאך ז"ל - מזקני חסידי קארלין שהתגורר בצפת ובחיפה, מעשה בחסיד קארלין שעמד להיכשל בעבירה חמורה, ורגע לפני מעשה העבירה נגלה אליו רבו [אחד מצדיקי קארלין] בהקיץ ועשה לו סימן התראה בידיו שלא יכשל חלילה.

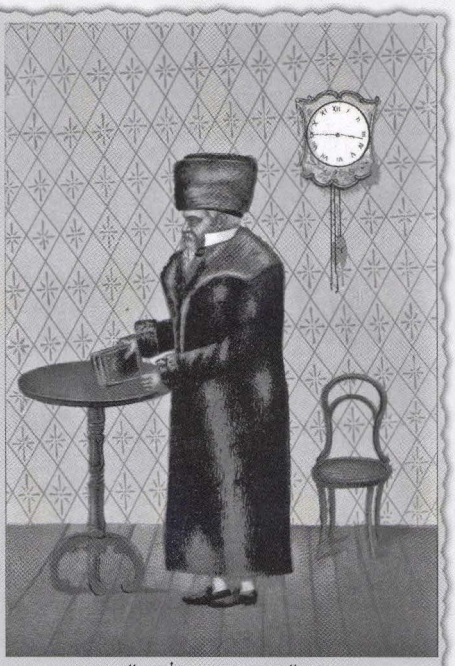
תקופה ארוכה אחר-כך התבייש החסיד לנסוע אל רבו, אך כעבור זמן ממושך הופיע החסיד בחצר הקודש. כשהגיע, נתן לו הרבי ברכת שלום וסנט בו בחיבה: **"שלום עליכם! א שיינע חסיד ביסטו, פון רבש"ע האסט נישט קיין מורא, און פון רבי'ן האסטו מורא..."** (חסיד יפה אתה, מהשי"ת אינך מפחד, אך מהרבי אתה פוחד...).

סיפר לי הרה"ח ר' חיים שמואל אויערבאך ז"ל, שהיה נוכח בשעת מעשה כשהרה"ק רבי יוחנן מקארלין-סטולין זי"ע הגיע פעם לחיפה וקיבל קהל בבית מדרשו ברח' יוסף. בתוך הנכנסים היה בחור ששהה בקודש פנימה זמן ממושך. כשנפרד הבחור ועמד כבר על סף הדלת לצאת, קרא לו הרבי בחזרה ואמר לו [כנראה שהבין ממנו שלא קיבל את העצה שיעץ לו]: **"ווען וועט איר וויסן אז אונז האבן אייך גוט געראטן, ווען איר וועט אונז נישט פאלגן..."** (מתי תדעו שהייתי צודק והנחיתי אתכם בדרך אמת, כשלא תשמעו לי...). [ר' חיים שמואל הוסיף ואמר לי, שזוהי דרכם בקודש של צדיקי בית קארלין לכנות את עצמם בלשון רבים - 'אונז'].



הרה"ק רבי יוחנן מקארלין-סטולין זי"ע

סיפר לי הרה"ח ר' חיים שמואל אויערבאך ז"ל, מעשה פלא שהתרחש עם שני חסידי קארלין שהתגוררו בעיה"ק צפת. שניהם היו מקושרים בלב ונפש לרבם הק' ה'בית אהרן' זי"ע והיו נוסעים אליו לחוץ לארץ מפעם לפעם. פעם



הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע

אחת בעת נסיעתם לקארלין, עצרו בדרכם לשבות בצילו הטהור של הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע. משראה הרה"ק מטאלנא שהם חסידים מופלגים בני עליה, רצה מאד להשפיע עליהם שישארו אצלו ויעזבו את קארלין, על-כן הפציר בהם רבות ואף אמר להם שאם ישארו בצל קורתו, הוא מבטיח להם כל מה שיבקשו.

אחד מהם הסכים להישאר בטאלנא אם יקבל הבטחה שיזכה להישמר מכל מקרה לא טהור ואכן הרה"ק מטאלנא הבטיחו נאמנה שיזכה לדרגה נשגבה זו. משכך, נותר החסיד הראשון בטאלנא ואילו החסיד השני נסע לדרכו לקארלין בגפו. כשהגיע לקארלין, כבר שמעו ב'הויף' שהם יצאו שניים מצפת ולקארלין הגיע רק אחד, לכן בירדו כולם אצלו היכן נמצא חברו. נכנס החסיד לקודש פנימה אל ה'בית אהרן' ושח לו דברים כהוייתן. נענה ה'בית אהרן' ואמר: **"ער איז געווען אונזער און ער וועט בלייבן אונזער"** (הוא היה שלנו והוא ישאר שלנו).



אוהל ציונו של הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע

לאחר זמן מה, חזרו שני החסידים לביתם בצפת, כאשר אחד הלך להתפלל בבית המדרש דחסידי טאלנא והשני הלך להתפלל בבית המדרש דחסידי קארלין כימים ימימה. כעבור תקופה, הגיע החסיד הראשון להתפלל בבית המדרש דחסידי קארלין ולתמיהת חברו מה יום מיומיים שעזב את בית המדרש דחסידי טאלנא, השיב בקצרה: **"אויס הבטחה, אויס הסכם..."** (בטלה ההבטחה, בטל ההסכם). התברר שבאותם ימים עלה הרה"ק מטאלנא לגנזי מרומים ומשכך בטלה ההבטחה שנתן לאותו חסיד. כך התקיימו דברי קדשו של הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע שהוא ישאר אצלו.

הרה"ח ר' חיים שמואל אויערבאך ז"ל - מזקני חסידי קארלין, היה איש תם וישר, ירא אלוקים ומאמין בצדיקים בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, כשהוא משמש לדוגמא ולמופת עבור רבים, איך אמור להיראות איש חסיד אמיתי. בשנת תשכ"ד, ביקר בארץ ישראל כ"ק אדמו"ר מקארלין-סטולין שליט"א, לרגל יומא דהילולא של זקנו הרה"ק רבי יוחנן זי"ע שהסתלק בכ"א כסלו ונטמן בבית החיים העתיק בעיה"ק טבריה, סמוך לגדולי תלמידי מרן הבעש"ט הק' זי"ע.



כ"ק האדמו"ר מקארלין-סטולין שליט"א בימי בחרותו

היה זה ביקורו הראשון של כ"ק אדמו"ר מקארלין-סטולין שליט"א בארץ ישראל לאחר שהוכתר כממלא מקום אבותיו הקדושים, כשהוא צעיר לימים ומקום מושבו באותם ימים היה בארה"ב. כל חסידי קארלין בארץ הקודש התאספו בטבריה על הציון הקדוש בראשות רבם הנערץ וגם ר' חיים שמואל שהיה ישיש בא בימים, נסע לטבריה למרות חולשתו.

לאחר מספר ימים פגשתיו ברחוב וראיתי עליו שהוא נסער מאד ופניו אינם כתמול שלשום. כשביררתי אצלו מדוע נפלו פניו, השיבני שהיה בקודש פנימה אצל הרבי החדש והזכיר בקוויטל את עצמו ואת זוגתו לרפואה שלימה. **והנה,**

הרבי בירך ואיחל לזוגתו רפואה שלימה ואילו ממנו התעלם הרבי לגמרי וכלל לא התייחס לבקשתו האישית, לכן לבו כבד עליו ואינו מנבא לו טוב רח"ל. ואכן, בחודש סיון תשכ"ד, לאחר מספר חודשים בלבד, שבק חיים לכל חי והסתלק לבית עולמו, ויהי לפלא. צא ולמד עד כמה גדלה אמונתם הנלהבת של חסידי קמאי ברבם ואלופם.

הרה"ח ר' יהודה לייב רוזנווסר ז"ל

בעירנו חיפה התגורר איש חסיד בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, שהיה קשור בלב ונפש לצדיקי בית גור, הרה"ח ר' יהודה לייב רוזנווסר ז"ל, שכשהגיעה הבשורה על פטירתו מהאי עלמא, אל כ"ק אדמו"ר ה'בית ישראל' זי"ע מגור, התבטא ואמר בלשון נדירה: "אבד חסיד מן הארץ". עקב דחקותו הרבה, התגורר בדירת מחסן בתוך המקוה העירוני ברח' ארלוזורוב, שם גידל את ילדיו במסירות נפש ממש.

יום אחד עמדתי בתחנת האוטובוסים ברח' ארלוזורוב והמתנתי לבוא האוטובוס. באותה שעה יצא ר' יהודה לייב מביתו וכשהבחין בי, ניגש אלי וברכני לשלום כשהוא שואל אותי: "וואס שטייסטו?" (למה אתה עומד?). השבתי שאני ממתין לבוא האוטובוס. שאל ר' יהודה לייב: "פאר וואס שטייסטו ליידיג?" (מדוע הינך עומד ריק?). הגבתי בשאלה: "ומה אעשה?" השיבני ואמר: "זאג תהלים" (תאמר פרקי תהלים). אמרתי לו שאיני זוכר בעל-פה. תמה ר' יהודה לייב ושאל: **"את פרקי התהלים המובאים בתפילה אינך זוכר? העיקר אל תעמוד ריק..."**



הרה"ח ר' יהודה לייב רוזנווסר ז"ל (במרכז) בשמחה משפחתית

סוכיות זכרונות

העיר שאץ
ותקופת מלחמת
העולם השניה

העיר שאץ

בחסדי שמים ובהשגחה פרטית, זכתה משפחתנו - משפחת קוסטינר - על מרבית צאצאיה, לקבוע משכנה בעיר שאץ שבחבל בוקובינה - שבימים ההם בין שתי מלחמות העולם, היתה מלאה בחכמים וסופרים, בחסידים ואנשי מעשה, ובצדיקים מפורסמים שהאירו פני תבל בצדקותם העילאית, ובראשם הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע - בנו השלישי של רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, שזקני החסיד המרומם ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל ואבי הרה"ח ר' שלמה ז"ל, זכו להימנות על מעגל מקורביו הנאמנים ביותר, וגדולות ונצורות קנו בצילו הטהור.

זכתה העיר שאץ שמאז ומקדם היתה חביבה על רבותינו הק' לבית ויז'ניץ, שראו בה מעין 'פינת יקרת' מיוחדת, והיו מרבים לפקוד את תושביה פעמים תכופות ולערוך בה את שבתותיהם המרוממות. היות ונולדתי בשנת תר"צ, סמוך ונראה לימי מלחמת העולם השניה, כבר לא זכיתי לחזות בפניהם הקדושות של הני צדיקי קמאי שביקרו בהיכלה של עירנו שאץ, אבל רבות שמעתי מפי אבי ז"ל על ביקורי ההוד של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בשאץ, שהיו משיבי נפש לחסידי ויז'ניץ בפרט ולכל תושבי העיר וגלילותיה בכלל. כך גם ביקרו בה רבים מגדולי וצדיקי הדור, וכן ידוע על רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע שהיה מגיע בכל שנה ללינת לילה בשאץ.



העיר שאץ כיום



הרה"ק מריבניץ זי"ע בהדלקת נרות חנוכה

בין הצדיקים שהתהלכו ברחובותיה של שאץ, היה הרה"ק רבי חיים זאנוויל מריבניץ זי"ע, שהתגורר בימי בחרותו בעירנו שאץ והיה נחשב בקרב תושבי העיר כבחור חסידי המדקדק מאד על קלה כבחמורה. בשאץ היה קלויז של חסידי סאדיגורה - 'דער סאדיגערער קלויז', שם היו יושבים זקני חסידי סאדיגורה, יהודים נעלים ורמים, וביניהם החסיד המופלג ר' לייבוש הלר ז"ל, שהיה יהודי חשוב ונכבד, גביר גדול ואיש חסד נודע. הרה"ק מריבניץ היה מתרועע רבות עם ר' לייבוש וקנה אצלו מדע וחכמה במידה גדושה.

סיפר לי הרה"צ רבי זלמן לייב מוסקוביץ זצ"ל [כיהן כמזכיר המועצה הדתית בחיפה], שכשהגיע חג הפסח וכל הבחורים נסעו לבית הוריהם, חפץ הרה"ק מריבניץ להישאר בשאץ, אך לא רצה לאכול בשום מקום מלבד בביתו של אביו הרה"ק רבי יעקב משאץ זי"ע. הוא בא אל ביתם וביקש מאביו רבי יעקב שירשה לו לאכול בביתם כל ימי חג הפסח, ורבי יעקב הסכים. אך כשזקנתו, זקנת אמו, הרבנית מרים חיה ע"ה [בת הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע] שמעה שבחור זר יבוא לאכול בביתם במהלך ימי החג, התנגדה לכך ואמרה לנכדה רבי יעקב: "אתה הרי יודע שאצלנו בפרמישלאן לא מכניסים אנשים זרים הביתה". אמר לה רבי יעקב: "מה אעשה, אין לי עצה אחרת עבור בחור חשוב זה".

לבסוף, הלך רבי יעקב וערך את שולחנו בליל הסדר בבית המדרש, כדי שהרה"ק מריבניץ יוכל לאכול על שולחנו, כי בביתו לא יכל מחמת קפידת זקנתו.

בעירנו שאץ היו מספר בתי כנסיות שכולם נחרבו בעת מלחמת העולם השניה, מלבד בית הכנסת 'גמילות חסדים' שנותר שלם ועומד על תילו עד היום הזה, ולמרות שהוא בנוי בכלילת יופי ונמצא במרכז העיר שאץ, יד הרשעים הארורים ימ"ש לא הצליחה לנגוע בו.

בפי ההמון היה נקרא 'ג"ח שול', רוב המתפללים בו היה בעלי-בתים פשוטים, עגלונים



בית הכנסת גמילות חסדים בשאץ

וחנוונים, אך הקפידו שם מאד לא לדבר בשעת התפילה וקריאת התורה, ואם ראו מישהו מדבר באמצע התפילה, היו נוזפים בו ואומרים לו: "לך תתפלל אצל הרבי", בבית מדרשו של הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע, כי שם התפללו כל סוגי האנשים של העיר.



שלט ביכ"נ ג"ח בשאץ

אחרי המלחמה, כשחזרנו לשאץ וראינו את הפלא הגדול שדווקא בית כנסת מהודר זה העומד במרכז העיר נותר לפליטה גדולה, **אמרו שזה בגלל שהקפידו לא לדבר בו בשעת התפילה וקריאת התורה, וזכות זו עמדה לבית גדול זה להישאר לעמוד על תילו.**



לוח הנצחה בבית הכנסת ג"ח בשאץ



הרחוב היהודי בשאץ

עגלות, אך זה היה בשנים קדומות יותר, כי בילדותי זוכרני שחלק מבני המשפחה כבר היו מתפרנסים מתפקידים אחרים, כמו רופא שיניים ועוד. לבני משפחת פאהרר היה כינוי פנימי בין תושבי שאץ, 'משפחת זוהר', כי ראש המשפחה שהיה עגלון, היה יושב על העגלה ולומד זוהר. היה זה כינוי מקומי בתוך חברי הקהילה, כשהיו רואים אחד מבני משפחת פאהרר, היו אומרים 'ער איז א זוהר', והצעירים המודרניים ממשפחה זו היו מתביישים בכינוי זה.

בילדותי, כמעט כבר לא היו עגלונים ממשפחה זו, אך שמעתי מאבי ז"ל שבשנים הראשונות היו בעלי עגלות רבים ממשפחה זו, אף שהיו חסידים יראים ושלמים אך לפרנסתם עסקו במשלוח יד זה. אחד מהם היה יהודי חסידי שהלך לבוש עם כובע גדול כמנהג החסידים היראים. חבריו העגלונים שלא היו כ"כ חסידים והלכו עם כובע קטן, היו שוחקים עליו שהוא הולך בכובע גדול כזה, אך הוא היה אומר להם בתוכחת מוסר: **"אתם, הראש שלכם כבד מרב חובותיכם ואתם צריכים לגייס כספים רבים לכסות את החובות שלכם, ולכן ראשכם מסוגל לשאת רק כובע קטן, אך לי יש ב"ה ראש קל, כי אין לי חובות ולכן אני יכול לשאת על ראשי כובע גדול..."**

זוכרני היטב את החסיד המרומם ר' אשר רייכר ז"ל, שהיה חסיד אנטניא נלהב ואף זכה להיות 'בעל שחרית' אצל הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע בסטאניסלאב. ר' אשר היה מנכבדי העיר שאץ, עשיר גדול ובעל חסד, והיה 'בעל תפילה' ו'בעל קורא' בבית מדרשו של הרה"ק משאץ. חותני ז"ל סיפר לי שכשר' אשר רייכר התפלל תפילת שחרית בחצר הקודש אנטניא, רעדו הקירות מעוצמת קולו מרטיט הלבבות.

בכל מסיבה שהתקיימה בשאץ, היה ר' אשר רייכר מופיע ומנעים בקולו האדיר, כאשר בכל פעם שכיבדוהו לשיר ולזמר, היה נענה מיד. אבי ז"ל שאל אותו פעם, מדוע אינו מסרב כשמבקשים ממנו לשיר, ור' אשר השיב לו **שאם הקב"ה נתן לו מתנה בקול נעים, הרי שמחויב**



תלמידים בבית הספר בשאץ משנת תרצ"ו, מימין עומד הרה"ח ר' נחמיה קוסטינר ז"ל

הוא להנאות יהודים בקולו.

ר' אשר היה תלמיד חכם גדול ובעל צורה, וסיפר לי הרה"ח ר' זלמן שפירא ז"ל, שראה פעם את ר' אשר יוצא מהמקוה בליל א' דסליחות בשאץ והיתה לו צורה נוראה (א מוירא'דיגע צורה). אחרי פטירתו, היה ה'בעל קורא', הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע.

בין אותם נקיי הדעת שהתגוררו בשאץ, היה החסיד המרומם רבי יעקב שמשון שפירא זצ"ל - אביו של הגה"ק רבי מאיר שפירא זי"ע ראש ישיבת חכמי לובלין. רבי יעקב שמשון היה מחסידי הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע ונטמן בבית החיים בשאץ באוהל הצדיקים שם. כידוע בנו הגר"מ שפירא נפטר על פניו בדמי ימיו ל"ע בשנת תרצ"ד, ועל סדר השתלשלות ידיעתו על פטירת בנו, שמעתי מפי מו"ח הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל, עת ישב 'שבעה' ל"ע על פטירת בנו הגדול הרה"ח ר' לייבוש האס ז"ל - שהיה תלמיד מובהק של ישיבת חכמי לובלין ונפטר ביום הילולת רבו ז' בחשון:

הגר"מ שפירא נפטר באופן פתאומי בלובלין ושלחו מברק מהיר לשאץ כדי להודיע לאביו על פטירתו. כשהגיע המברק לשאץ, היו צריכים ללכת להביאו לביתו של רבי יעקב שמשון, אבל אף אחד לא העז להביא את המברק להורים השכולים ולהודיעם בשורת איוב כזו, לכן שלחו את המברק עם אחד המשרתים הגויים.

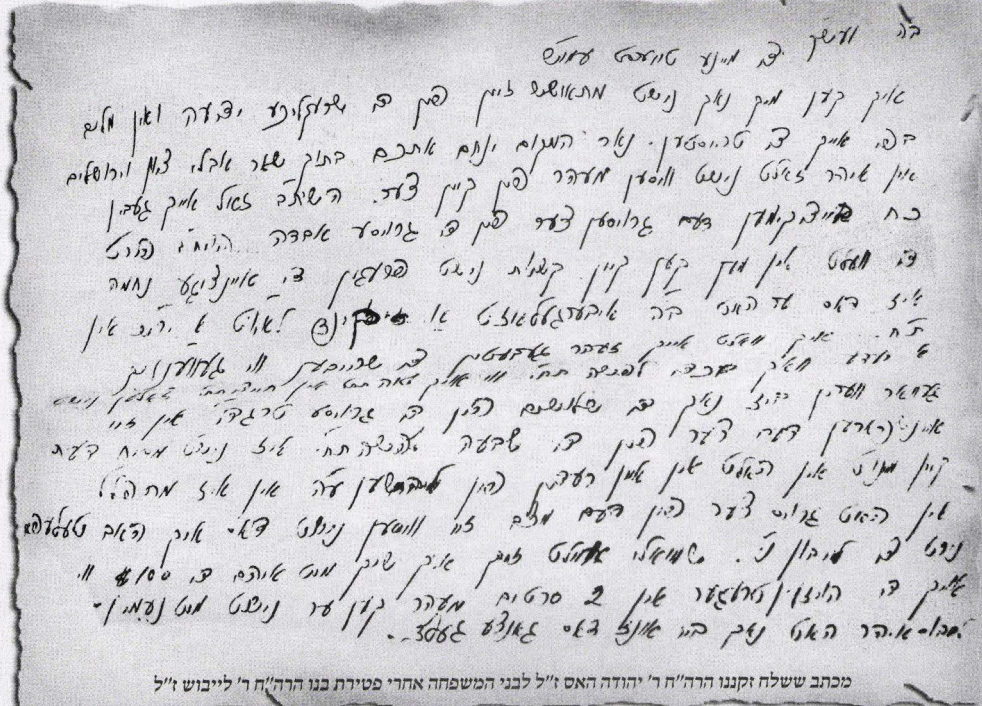


הגה"ק רבי מאיר שפירא זי"ע עם הגה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע ממונקאטש במארינבאד

בינתיים נודע הדבר בכל

העיירה וכיון שרבי יעקב שמשון היה מנכבדי העיר, התאספו כולם סמוך לביתו כדי להיות עמו בשעה קשה זו, אך לפליאת כולם לא נשמעו מהבית קולות בכי ושבר כפי שהיה צריך להישמע רח"ל. פליאתם גדלה ביותר כשנכנסו לתוך הבית וראו אותו יושב רגוע ושליו. כיון שראה אותם עומדים משתאים, פתח ואמר להם בנעימה: **"אתם בודאי מתפלאים איך קיבלתי את דבר פטירת בני בקלות כזו; אומר לכם, אם היו אומרים לי לפני לידתו, שנותנים לי כעת פקדון לזמן קצוב, כלום לא הייתי לוקח?!..."**

כך אמר גם חותני ז"ל בעוז ובגבורה על פטירת בנו ר' לייבוש ז"ל, וקיבל עליו את הדין באהבה בלי שאלות ודרישות.



מכתב ששלח זקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל לבני המשפחה אחרי פטירת בנו הרה"ח ר' לייבוש ז"ל

ימי הרס עולם
תקופת מלחמת העולם השניה וגלות טרנסניסטריה



חנות יהודית אחרי פרעות בבוקרסט

תקופה ממושכת לפני פרוץ מלחמת העולם השניה, החלו לנשב ברומניה רוחות אנטישמיות, כאשר הממשלה הוחלפה לממשלה אנטישמית בראשות שונאי ישראל מובהקים. היה זה בערך בשנת תרצ"ח או תרצ"ט, אני עוד זוכר את הממשלה הרעה הזאת, עד כמה הציקו לכל יהודי רומניה עם גזירות רעות וקשות להצר את צעדיהם.

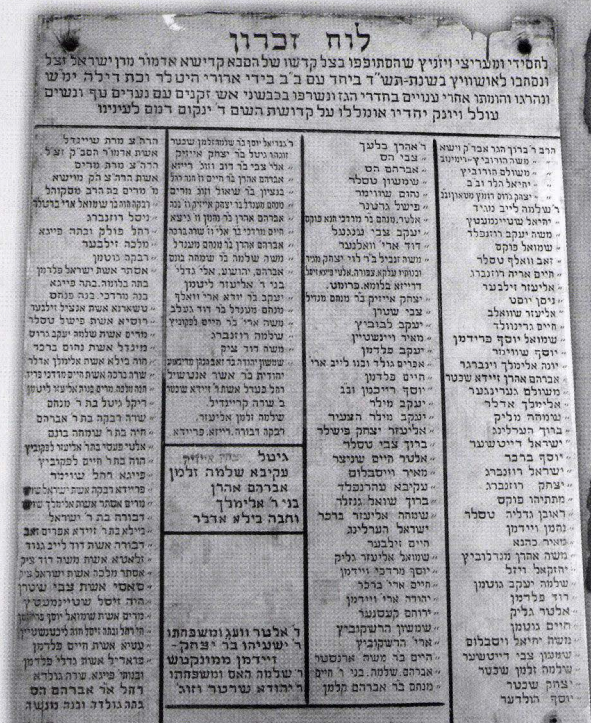


לוח הנצחה לקדושי העיר ויז'ניץ שנהרגו על קידוש השם בימי המלחמה

הם תכננו פעם לעשות פוגרום ביהודים בליל שבת, וכשהדבר נודע בקרב היהודים, שרר פחד גדול מפני הבאות וגזרו תענית על הציבור להמתיק את הדינים. סיפר לי הרה"ח ר' זלמן שפירא ז"ל, שכששמע הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע על דבר תכנון הפוגרום, נכנס לחצר בית מדרשו בויז'ניץ ונענה כצופה ברוח הקודש: **"איך האף צום אויבערשטן אז דא אין הייליגן מקום, וועלן זיי נישט האבן קיין שליטה"** (אני מקוה להשי"ת שכאן במקום קדוש זה, לא תהיה להם שליטה).

אבי ז"ל היה מתעסק לפרנסתו עם סוחרים גויים שהיו נכנסים לשאץ מהכפרים בסביבה בכל יום חמישי, אז התקיים יום השוק המרכזי בשאץ. עיקר השוק היה מבוסס על הסוחרים היהודים, כאשר הגויים היו באים למכור ולקנות את סחורותיהם לסוחרים היהודים בשאץ. אם היה חל יו"ט ביום חמישי בשבוע הבא, היתה אמי ע"ה מודיעה לגויים שבשבוע הבא אין להם מה לבוא לשאץ, כי היהודים לא יהיו בשוק. הם ידעו היטב שאם היהודים לא יהיו בשוק, אין להם מה לחפש שם.

באותו יום חמישי שלפני הפוגרום שתוכנן להתקיים בליל שבת, היה השוק ריק מסוחרים והגיעו לשאץ כמה גויים שונאי ישראל כדי לבדוק את העיר איך ניתן לבצע בה את הפוגרום בהצלחה למחרת בלילה. לידשאץ היו גויים שהתגוררו בכפרים סמוכים והיו משתייכים לכת נוצרים שהם שומרי שבת ואוהבי ישראל, הם היו סוחרים רבות עם היהודים וחלק מהם אף סחרו עם אבי ז"ל. אחד מהם הגיע אל אבי ז"ל ביום חמישי בשוק, חיכה שאף אחד לא יהיה בחנותו של אבי ז"ל ואז אמר לו בלחישה: **"אין לכם מה לפחד מהפוגרום, הניסיון הוכיח שכל מי שהתחיל עם בני ישראל, קיבל את סופו של המן..."** ['וועד ס'האט אנגעהויבן מיט עם ישראל, האט המן'ס סוף'].


לוח זכרון

להסידי ומערכי ויזניץ שהסתופפו בצל קדושו של הסבא קדישא אדמו"ר מרן ישראל זצ"ל ונסתבו לאושוויץ בשנת תש"ד ביחד עם ב"ב בידי אהודיי היט"ש ולא זכו לראיה. ימ"ש

ונהרגו ונשחטו אחרי ענויים בהדרי הגז ונשרפו בכבשני אש זקנים עם נערים עוף ונשים עולל ויונק יחדיו אומללי עלי קדושת השם ד' יקום דמם לעיניהם

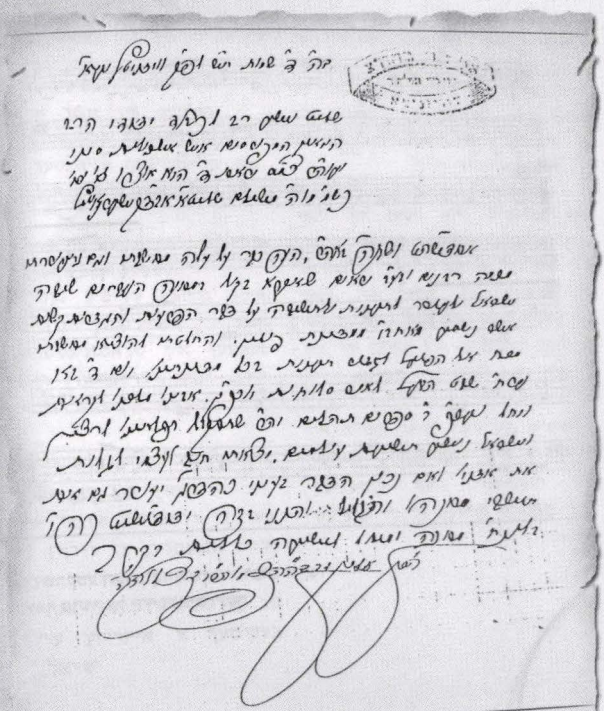
היה זה נס גדול מאד, כי כולם דיברו בחשש על הפוגרום שאמור להתקיים ומובן מאליו שאם היה מתקיים חלילה וחס, מי יודע כמה נפשות בישראל היו נהרגות רח"ל. והנה, ברגע אחד התהפך הגלגל לטובה והם נחלו מפלה מוחצת.

לוח זכרון באוהל רבותינו הק' בבני ברק, לחסידי ויז'ניץ שנהרגו בימי המלחמה הי"ד

גזירת פתיחת החנויות בשבתות

ממשלה זו היתה מוציאה חדשים לבקרים גזירות רעות על נתיניה היהודים והיתה ידועה בכל המדינה בשנאתה התהומית לכל דבר שבקדושה וביהדות. לפני שקמה ממשלה רעה זו, היה חוק שנחקק בממשלה הקודמת, שכל החנויות חייבות להישאר פתוחות גם בשבת קודש. כמובן שהיהודים הצליחו להתחמק בחכמה ובערמה מחוק רע זה והיו סוגרים את חנויותיהם בשבת, אך כיון שעלתה לשלטון ממשלה רעה ואנטישמית זו, הניחו הרשעים את ידיהם על חוק זה והקפידו עליו ביתר שאת. **גדולי וצדיקי הדור ניסו לפעול רבות לביטול חוק נפשע זה, כאשר על דבר זה נחלה רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע כשנסע לבוקרסט בימות החורף במסירות נפש כדי לבטל את רוע הגזירה, שאז חלה בריאותיו ועד יומו האחרון סבל מקשיי נשימה ויסורים רבים ביותר.**

באותם ימים כינס הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע את כל תושבי ויז'ניץ ונשא בפניהם דרשה נלהבת אודות החוק הרע הזה שחייב כאמור את כל היהודים לפתוח את חנויותיהם ביום השבת, כי הגיעה לאוזניו שמועה שמשום כך היו יהודים רבים שהעדיפו לשלוח את נשותיהם לעמוד בחנות ואילו הם עצמם הלכו לבית המדרש כרגיל, כי החוק היה נאכף בכל חומרת הדין ומי שנתפס כשחנותו סגורה בשבת, היה מושלך לבית הסוהר ללא משפט.



מכתב מהרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע אל הגאון רבי משולם ראטה זצ"ל אב"ד טשערנוביץ אודות הגזירה של פתיחת חנויות בשבת

וכה אמר: **"יהודים יקרים! אל תהיו חכמים גדולים, שמעתי שאתם שולחים את הנשים שלכם לחנות ואתם הולכים להתפלל בבית המדרש; בשום אופן אסור לעשות כך, תלכו אתם בעצמכם לעמוד בחנות ואל תשלחו את האשה**

במקומכם". הוא הוסיף ואמר: "דו וועסט פליען אין הימל ביי 'נשמת', און דיין ווייב וועט מחלל שבת זיין?!..." (אתה תעוף בשמים ב'נשמת' ואילו אשתך תחלל את השבת?!).

כיון שהתקרב יום הכיפורים, לא ידעו היהודים כדת מה לעשות. עם חילולי השבתות עוד התמודדו בצער ובכאב על חילול הקודש, אבל את יום הכיפורים, שבת שבתון, איך אפשר לחלל ככה בריש גלי?! אבי ז"ל היה מתמחה מאז ומתמיד בשיחוד קצינים ושלטונות, ומשכך, נצנץ רעיון נפלא במוחו. בתקופה ההיא היתה טשערנוביץ בשליטת הרוסים והיו בה פליטים רבים בעלי משרות ממשלתיות. היה שם יהודי מודרני בשם גרינברג, שאביו היה אדם חשוב אך הוא עצמו החמיץ והיה נראה כאחד הגויים ללא צורה יהודית.

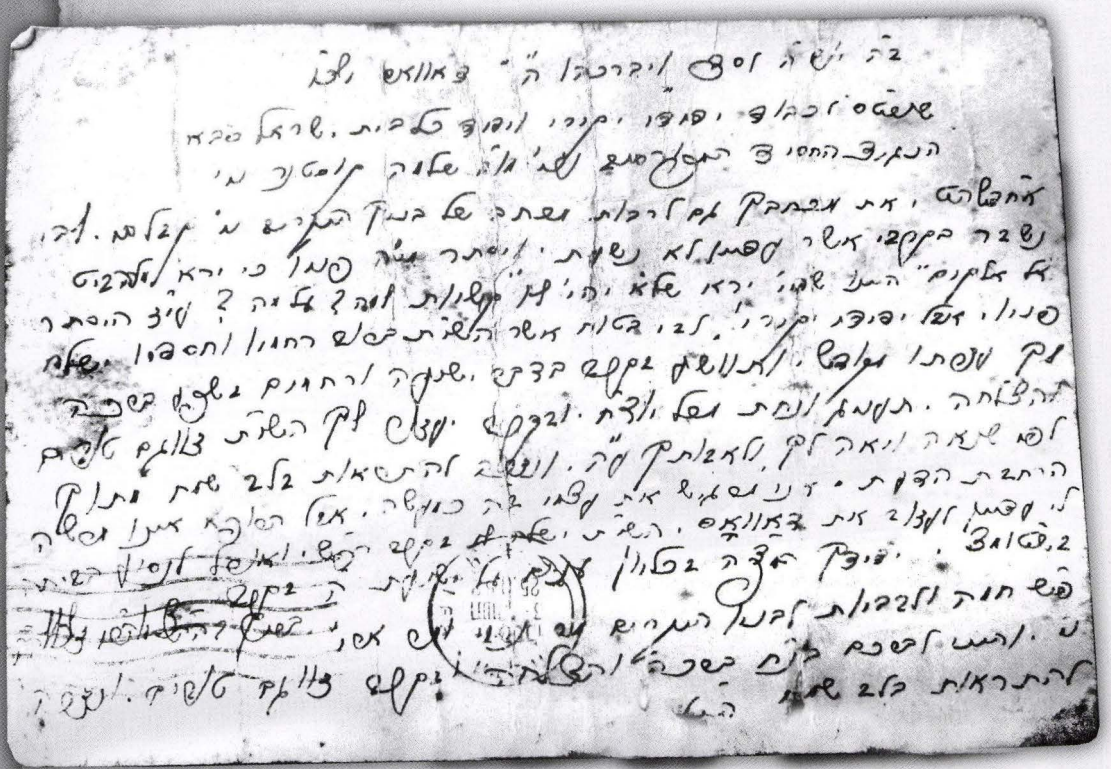
אבי ז"ל הלך אצלו ואמר לו: "אדון גרינברג, דע לך שאתה יכול לעשות טובה לאחיך היהודים, לך בבקשה אל קצין המחוז בטשערנוביץ ותבקש ממנו שביום הקדוש יוכלו היהודים לסגור את החנויות, כי קדוש היום לאדוננו". שאל האיש את אבי ז"ל: "מה אעשה שם?" אמר לו אבי ז"ל: **"לך וד' יצליח דרכך"**. הלך אדון גרינברג אל קצין המחוז וכשהגיע אליו, מצא את כל הפרוזדור מלא בפליטים שהיו בעבר בעלי משרות שבאו לבקש מהקצין עזרה במציאת מקומות עבודה חדשים. לפתע יצא הקצין אחוז באיש גוי בידו והכריז בקול: "אדם זה צריך עזרה גדולה, מי מכם מוכן לעזור לו?!" מיד קפץ אדון גרינברג והביע את הסכמתו לעזור לגוי זה.



בית הכנסת המרכזי בטשערנוביץ

הכניס אותו הקצין לחדרו ושאל אותו למה בא לכאן ומה בקשתו ותעש. אמר לו אדון גרינברג, שבא לבקש ממנו בקשה גדולה ונחוצה עבור אחיו היהודים, שיורה לסגור את החנויות ביום הכיפורים. הסכים הקצין לטפל בבקשה, אך תחילה אמר לאדון גרינברג: "אעשה כל שביכולתי למלאות בקשתך, אך כרגע אדם זה צריך הרבה כסף ותראה לטפל בו כראוי". הבטיח אדון גרינברג לקצין המחוז שהוא לוקח אדם זה על חסותו ואכן לקח אותו אל אבי ז"ל שנתן לו סכום כסף גדול שהעמיד אותו על רגליו. אבי ז"ל סיפר לי שגוי זה היה אנטישמי מובהק, עד שאפילו תודה רבה לא אמר לו, למרות שהעניק לו סכום נכבד ביותר.

סופו של דבר היה, שקצין המחוז אכן עמד בדיבורו וטיכס עצה איך להמתיק את רוע הגזירה, עד שהחליט שכל היהודים יוכלו לסגור את החנויות ביום הכיפורים, רק שמכל מקצוע תהיה חנות אחת פתוחה ויעשו הגרלה בין בעלי המקצוע ומי שיעלה שמו בגורל יפתח את חנותו ביום הכיפורים. **כך ניצלו כל יהודי מחוז טשערנוביץ וגלילותיה מאותה גזירה קשה ויכלו לקיים את יום הכיפורים כהלכתו.** אבי ז"ל סיפר שגזירה זו היתה אך ורק מתוך אנטישמיות לשמה, כי בלאו-הכי אף אחד לא הסתובב ברחובות העיר ביום הכיפורים, אלא שהם ניסו להצדיק את הגזירה, כדי שכל מי שרוצה לקנות יוכל למצוא חנויות פתוחות.



גלויה ששלח רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל בשנת תשי"א

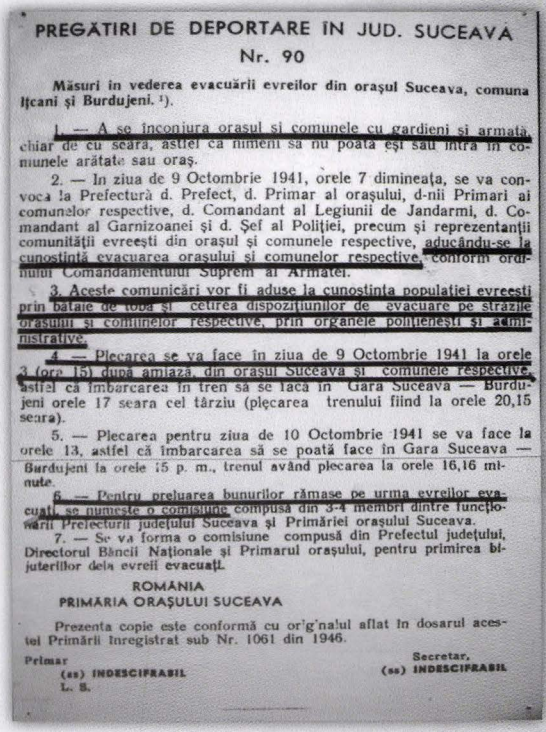
הגירוש לטרנסניסטריה - תשרי תש"א

עד חודש תשרי תש"א היו חיינו מתנהלים כרגיל, פחות או יותר, למרות שהגיעו שמועות שונות על הרציחות הנוראיות המתרחשות בפולין וגלילותיה. באחד הימים אף קיבל אבי ז"ל מכתב מאת רבה של פיעטרקוב הגאון רבי משה חיים לאו זצ"ל שהיה ידיד נפשו, בו סיפר לו שהקימו גטאות בהרבה עיירות בסביבה והגזירות ניתכות על ראשי בני ישראל. בהמשך אף שלחו כספים משאץ למקומות שידעו שהיהודים סובלים בהם, אך לא ידענו על היקף ההריגות.

למרבה הפלא, לא היו סימנים לבוא הגירוש לטרנסניסטריה ולכן לא הרחנו ולא ידענו מכלום עד לרגע הגירוש, והכל התנהל כרגיל עד הרגע האחרון. כאשר זה הגיע, כל אחד לקח עמו במהירות כל מה שיכול היה לקחת. אני בתור ילד לא הבנתי שמדובר בגירוש, רק כשראיתי שאורזים ולא לוקחים הכל, הבנתי שמגרשים אותנו.

עירנו שאץ היתה קרובה לחזית והצבא הרומני שיכן קצינים בבתים של יהודים. בביתו של הרה"ק רבי יעקב משאץ זי"ע שיכנו קצין מסוים ויום אחד נכנס הקצין ושאל אותו: "האם יש לך קרובים בפאלטישאן? אם יש לך, סע לבקר אותם שם לכמה ימים". בני הבית לא הבינו על מה הוא מדבר, בפרט שכבר היה אז צו שאסור לצאת מהגבולות סתם. אך הקצין ידע שפאלטישאן תישאר מחוץ לחזית ורצה להעניק לרבי עצה טובה. אבל הרבי לא נסע לשם, כי אף אחד לא חלם שפתאום יגרשו אותם מביתם בחוסר כל.

הגירוש בשאץ התחיל כך: מאז ומתמיד, כשרצו להודיע משהו חשוב בעיר, היה הולך גוי עם תופים ברחבי העיר ובכל פרשת דרכים היה נעמד עם פתק ובו ההודעות החשובות. **הפעם היה כתוב בפתק שבידי הגוי, כי בימי חמישי, שישי ושבת - בהתאם לאזורי העיר**



PREGĂTIRI DE DEPORTARE ÎN JUD. SUCEAVA

Nr. 90

Măsuri în vederea evacuării evreilor din oraşul Suceava, comuna Iţcani şi Burdujeni. [1]).

1. — A se înconjura oraşul şi comunele cu gardieni şi armată, chiar de cu seară, astfel că nimeni să nu poată eşi sau intra în comunele arătate sau oraş.

2. — În ziua de 9 Octombrie 1941, orele 7 dimineaţa, se va convoca la Prefectură d. Prefect, d. Primar al oraşului, d-nii Primari ai comunelor respective, d. Comandant al Legiunii de Jandarmi, d. Comandant al Garnizoanei şi d. Şef al Poliţiei, precum şi reprezentanţii comunităţii evreeşti din oraşul şi comunele respective, aducându-se la cunoştinţă evacuarea oraşului şi comunelor respective, conform ordinului Comandamentului Suprem al Armatei.

3. Aceste comunicări vor fi aduse la cunoştinţa populaţiei evreeşti prin bătaie de tobă şi cetirea dispoziţiunilor de evacuare pe străzile oraşului şi comunelor respective, prin organele poliţieneşti şi administrative.

4. — Plecarea se va face în ziua de 9 Octombrie 1941 la orele 3 (ora 15) după amiază, din oraşul Suceava şi comunele respective, astfel că îmbarcarea în tren să se facă în Gara Suceava — Burdujeni orele 17 seara cel târziu (plecarea trenului fiind la orele 20,15 seara).

5. — Plecarea pentru ziua de 10 Octombrie 1941 se va face la orele 13, astfel că îmbarcarea să se poată face în Gara Suceava — Burdujeni la orele 15 p. m., trenul având plecarea la orele 16,16 minute.

6. — Pentru preluarea bunurilor rămase pe urma evreilor evacuaţi, se numeşte o comisiune compusă din 3-4 membri dintre funcţionarii Prefecturii judeţului Suceava şi Primăriei oraşului Suceava.

7. — Se va forma o comisiune compusă din Prefectul judeţului, Directorul Băncii Naţionale şi Primarul oraşului, pentru primirea bijuteriilor dela evreii evacuaţi.

ROMÂNIA

PRIMĂRIA ORAŞULUI SUCEAVA

Prezenta copie este conformă cu or'g'nalul aflat în dosarul acestei Primării înregistrat sub Nr. 1061 din 1946.

Primar
(ss) INDESCIFRABIL
L. S.

Secretar,
(ss) INDESCIFRABIL

פקודת הגירוש של יהודי שאץ והסביבה

השונים - חייבים כל היהודים להתארגן ולעזוב את העיר. זקני החסיד המופלג ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל התגורר אצל דודתי גב' הזנפרץ ע"ה, שם היה הגירוש כבר ביום חמישי, ואילו באזור שלנו היה הגירוש רק ביום שישי. זקני ז"ל אמר שאין מקדימים לפורענות ובא לישון אצלנו בליל שישי, כדי שייחשב שהוא מהאזור שלנו וכך יוכל ללכת איתנו ולא עם הקבוצה הראשונה.

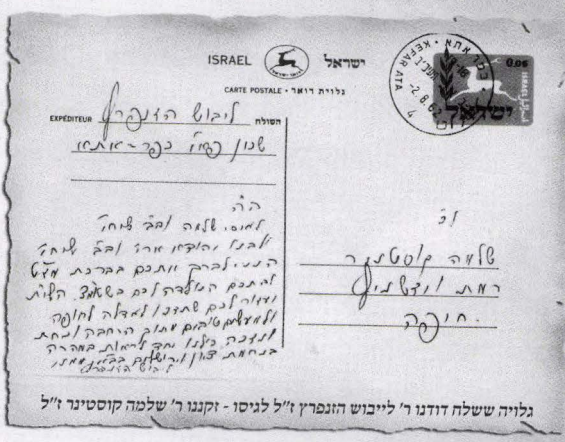
ביום שישי לקחנו עגלה ונסענו לתחנת הרכבת כפי ההוראות [כל אחד היה צריך לשכור עגלה בעצמו]. חיכינו שם זמן רב ובינתיים החל להחשיך. הייתי ילד בן י"ב שנים ורצתי ממקום למקום, פתאום קראו לי: 'לייבל'ה, זיידע עושה קידוש'. **ר' משה מיכל לא איבד את עשתונותיו בעת הגירוש וזכר לקחת אתו יין לקידוש. היה זה מחזה בלתי נתפס, לראות את זקני ז"ל מקדש על היין בהתלהבות גדולה ובקול אדיר עם הנוסח. עד היום, בכל ליל שבת כשאני עושה קידוש, עומדת לנגד עיני דמותו העילאית של זקני ז"ל, מקדש על היין באותה שעה טרופה.**

לא רק יין לקידוש זכר ר' משה מיכל לקחת, הוא לקח אתו גם את הספר הק' 'חובות הלבבות' וחמשה חומשי תורה. חומשים אלו היו אצלי למשמרת, אך כשהגענו לארץ התקלקלו הספרים בגלל קשיי הקליטה וחבל על דאבדין. [כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע התבטא פעם בשיחת קודש לבחורים, כשדיבר על לימוד בספר הק' 'חובות הלבבות' ואמר על זקני ר' משה מיכל ז"ל שהיה **'א חובות הלבבות מענטש'**].



מפת גלות יהודי רומניה לטרנסניסטריה

עם רדת הלילה שיכנו אותנו במקום כלשהו לשינה, נדמה לי שהיה זה דיר עזוב. היה זה בשבת מברכין של חודש חשון תש"א. עם שחר יצאנו ממקום הלינה והתחלנו לצעוד. בין ההולכים זכורים לי אנשי שאץ: החסיד המרומם ר' לייבוש הלר ז"ל - דמות מכובדת מחסידי סאדיגורה, עם בנו ישראל הי"ד ומשפחתו; ר' חיים בוימן ז"ל, ר' ברוך שכטר ז"ל, זקני ר' משה מיכל ז"ל, אבי ז"ל עם כל משפחתנו, דודי הרה"ח ר' לייבוש הזנפרץ ז"ל עם שני ילדיו הקטנים בני ארבע וחמש. עוללים אלה כמובן לא יכלו ללכת הרבה ואביהם היה צועד ק"מ אחד עם



גלויה ששלח דודנו ר' לייבוש הזנפרץ ז"ל לגיסו - זקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל

מטלטלים על הגב וילד בחיקו, מניח את הילד, חוזר ק"מ ושב עם הילד השני.

לזקני ר' משה מיכל ז"ל היו שתי בנות. אחת היתה נשואה לדודי הרה"ח ר' מענדיל קאפיל ז"ל [אחיו של חותני הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל, הם עלו לארץ ישראל עוד לפני המלחמה] והשניה היתה נשואה להרה"ח ר' לייבוש הזנפרץ ז"ל [בנו של הרה"ג ר' יצחק מאיר הזנפרץ זצ"ל בעל 'אור יקר' על פירוש 'אור החיים']. לבתו השניה לא היו ילדים שנים רבות וזקני ר' משה מיכל ביקש בשבילה ברכה מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע להיפקד בפרי בטן. לאחר שנים של המתנה, נולדו להם שני בנים הנזכרים לעיל **והם נפטרו בילדותם לדאבון לב בגלות טרנסניסטריה, ונקברו ליד קברו של זקנם ר' משה מיכל ז"ל בכפר מורפה, הי"ד.**

אך הנה מחמת עוצם השגתו של רבינו הקדוש בעל אור החיים אשר מרן החיד"א בספרי שם הגדולים כתב בערכו וזיל מהרחיץ עפר עיר וקדיש וכו' ואני הצעיר זכיתי והייתי בישיבתו הרמתה ועיני ראו גדולת תורתו עוקר הרי הרים וקדושתו הפלא ופלא, ולפי דורנו הי' לב הרב מבעית בתלמוד והי' כמעיין המתנבר וכו' וחכמתו ניכרת מספריו אך זה אחד מעשרה מחכמתו ורוחב לבו וחורפתו הפלא ופלא, והופף עליו כל היום סדר קדושה והבדלה מעניני עוה"ז, וכי עזוז נוראותיו עכלה"ק. ואי"כ לא יפלא כי לפי גודל המשיג של רבינו הקדוש בעל אור החיים לא מצא לנחוץ כלל לבאר דבריו היטב ולציין בדיוק כל מאמרי חז"ל אשר עליהם בנה יסודתו בקודש, ורבה לאין מספר המקומות אשר ילאה המעיין לעמוד על כוונת רבינו, יעל כן אמינה כי הספר הזה יהי' לתועלת רב למשתוקקים לאור באור החיים, ויביא אורה זו תורה לבית ישראל, תודתי נתונה כזה לבי"א ר' יצחק ששערן נ"י ר"מ בישיבת אור החיים, מאש, במונטריאל קנדה על השתדלותו להוצאת הספר לאור, יזכה לרוות רוב נחת מקדרשה מכל יח"ח לנדיב בדרך התורה והחסידות מתוך נחת והרחבת הדעת כשאיפת נפשו ונפש דודו הדבוק באהבתו.

טרם צאתי אפרוש כפי לשמים יהי רצון מלפני השוכן במרומים שזכות המצוה של כבוד אב שע"י יהיו שפתותיו דובבות בקבר וזכות א"א המחבר זיל יגן עלי ועל זוגי הצנועה והחסודה מנב"ת מרת שרה תחי' בת הרה"ח מוהר"ר משה מיכל קוסטנר ע"ה וישלח עזרו מקודש להמציא לנו מזון ומרפא לכל מיחושינו בתוך שאר חולי ישראל ונזכה יחד עם כל אחינו בני ישראל לקבל פני משיח צדקינו במהרה בימינו אכי"ר.

אליהו יהודה ליבוש

בן המחבר

קטע מהקדמת דודנו ר' לייבוש הזנפרץ ז"ל לס' 'אור יקר' מאביו ז"ל
בסיומו מזכיר את חותנו - זקננו ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל

היו לו לדודי ר' לייבוש הרבה כתבים מאביו, אך בעת שגירשו אותנו במלחמה, נשארו הכתבים בעיר ונאבדו בצוק העתים, וחבל על דאבדין. חלקם נשארו בידו והובאו לדפוס בספר 'אור יקר' על ה'אור החיים' הק'.

קבורה על אם הדרך

לפנות ערב הגענו ללוצ'ינץ, שם פיזרו אותנו בין הבתים. חלק אצל תושבי המקום וחלק בחורבות. מזלנו שפר שמצאנו איזו חורבה סגורה עם גג. מצאנו שם יהודי גוסס, שבמהלך הלילה נפטר ל"ע. **לפנות בוקר קמנו להתפלל לפני יציאתנו לדרך, ואז, לנגד עיני הנדהמות, ר' לייבוש הלר ז"ל שהיה אדם זקן וחלש, התעטף בטלית, הוציא את התפילין מנרתיקן - ולפתע התמוטט ארצה ונפטר.** היתה לנו כעת משימה חשובה ביותר, להביא לקבר ישראל שני יהודים ובמצב ההוא היה זה כמעט בלתי אפשרי.



בית החיים בכפר לוצ'ינץ

בינתיים באו הז'נדרמים הרומנים להוציא אותנו למגרש, כדי להמשיך בדרך. אמי החשובה ע"ה, שהיתה בעלת מרץ ואומץ, יצאה למגרש, שם עמד הקצין הרומני שפיקח על המשלוח, לבקש ממנו רשות לקבור את המתים. הקצין פנה לאמי ושאל: "מה רצונך, יהודיה?". אמי השיבה: "נפטר בן משפחה, אדם מכובד, אנו מבקשים רשות להישאר במקום לקברו". הקצין היסס קצת ואמי פנתה אליו שוב: "הרי גם אתה בן-אדם, אנא התחשב בנו". "טוב", הוא החליט. "במי מדובר?" בירר. אמי אמרה לו: "כל אלה הנמצאים בחורבה, בני משפחה". "בסדר", הוא ענה. אך אמי אמרה: "אבל יבואו לגרש אותנו?" הוא האזין לטענתה ושלח ז'נדרמים לשמור שלא יגרשונו.

התחילה התרוצצות לחפש את אנשי החברה קדישא המקומית. סוף-סוף מצאו אותם והם באו ולקחו את ר' לייבוש לקבורה. מראש התנו עם החברה קדישא שיקברו גם את האלמוני

והם לקחו את ר' לייבוש והבטיחו לחזור לקחת את האלמוני. בינתיים התחיל לרדת גשם, שעה רודפת שעה ואנשי החברה קדישא אינם חוזרים. מישהו התנדב ללכת לקרוא להם, אבל הם היו עסוקים מאד. לפנות ערב הופיע אחד מהחברה קדישא עם אלונקה ושאל מי מוכן לעזור לו. אחי נחמיה ז"ל, שהיה בחור חסון וצעיר בן שמונה עשרה, התנדב. בינתיים החשיך והגשם לא הפסיק לרדת. מבלי להתחשב בכך, הרים אחי יחד עם האיש את האלונקה והם הביאו את האלמוני לקבורה. לאחר מכן צירפו אותנו לקבוצה נוספת, עמם המשכנו בדרכנו.

מלאכת הרפדות שהתבררה כהשגחה פרטית

היה עמנו יהודי מז'דובה, הרה"ח ר' משה לאופר ז"ל שמו. איש בעל מרץ ומדבר אוקראינית. כשהגענו לכפר בשם סגוריי, כפר עני מאד, שיחד ר' משה את ראש הכפר וזה נתן הוראה לכפריים שיכניסו את הגולים לבתיהם. חלק שוכנו במבנה של בית ספר עזוב וחלק שוכנו בין הכפריים. לא זכור לי כמה זמן היינו שם, עד שנודע לדודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל על מקומנו והוא שלח גוי עם עגלה וסוסים להוציאנו. כך הגענו למורפה, היכן שראש הקהילה ר' נחום בקל ז"ל הסכים לקבל אותנו.

במורפה גרנו בחורבה, שחצי קיר בה היה פרוץ. אמי ע"ה בעזרת אשה נוספת הצליחו לסתום את הפרצה. לבנים לא היו להן ורק בעזרת קש ובוץ הצליחו להפוך את החורבה למעין מקום למגורים. הגיע חג הפסח הראשון. בתפוחי אדמה היה מחסור בגלל הכפור החזק וגם כסף לא היה. הורי ז"ל הצליחו למכור איזה חפץ, קנו קמח, הכשירו את התנור של השכנה ואפו מצות. על יין לא היה מה לחשוב וגם על כל שאר הדברים. מה שהיה בשפע היתה חזרת, שמצאנו בשדה עזוב והבאנו הביתה. אבל כמובן, קראנו את ההגדה ושרנו את כל הזמירות.



כפר מורפה

מאוחר בערב, כשפתחנו את הדלת ל'שפוך חמתך', מצאנו המון מקומיים עומדים ליד הדלת ומקשיבים לפלא, איך יהודים בלי אמצעים מסוגלים לערוך סדר.

במורפה, היתה לנו הצלה של ממש בזכות מקצועו של אחי הגדול הרה"ח ר' נחמיה ז"ל, שלמד את מלאכת הרפדות. אבי ז"ל נולד בכפר פאראווץ ותמיד נמשך אחר חיי הכפר, אך כשגר בעיר שאץ הבין שבעיר חייבים לדעת מקצוע כדי להתפרנס, לכן שלח את אחי נחמיה שילמד רפדות אצל אחד ממתפללי בית מדרשנו בשאץ, שהיה רפד במקצועו, הרה"ח ר' וועלוול בליי ז"ל היה שמו, מחסידי הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע.

למפרע התברר לכולנו כי הכל היה בהשגחה פרטית. יום אחד הגיעו מטעם הז'נדרמיה לשאול אצל היהודים האם יש מישהו שיודע את מלאכת הרפדות. אינני זוכר אם ר' וועלוול בליי עדיין היה אז בחיים, אך נחמיה אחי הלך איתם. הקצין במקום אמר לו שהוא צריך מזרונים לשינה עבור החיילים. הם קנו שקים ושחת, ונחמיה עשה להם מזרונים יפים, כאשר אנחנו עומדים ומביטים במלאכתו. היה שם מטבח לחיילים ותמיד באו להביא לנחמיה אוכל משם, אך הוא כמובן לא אכל כי היה זה נבלות וטריפות. בכלל, הקצין הממונה היה קומוניסטי והיה מתנהג מאד יפה כלפי היהודים, ודאג שבכל המחוז שלו יתנהגו ברחמים כלפי היהודים.

יום אחד בא הקצין לביקורת, בראותו שנחמיה עובד יפה התפעל ממנו מאד ואמר שייתנו לו לאכול. אמרו לו החיילים שהוא לא רוצה לאכול. אמר הקצין: "אה, הוא רוצה לאכול רק כשר". **ליד המטבח היתה מחלבה והוא ציוה שבכל יום יביאו לו לחם וחתיכת חמאה. זה סייע לנו רבות ברעב ששרר שם, פשוט לא היה מה לאכול.** היה זה ניסיון גדול. איני יודע אם במצב האיום הזה היתה זו עבירה גדולה אם היו אוכלים משהו מהמטבח, לא בשר דווקא... אך החינוך היה טבוע בנו ביסוד ולא רצינו לנגוע בשום דבר. היה זה נס מן השמים שאחי ידע רפדות וכך התאפשר לנו לקבל דברי חלב.



מצבת זקננו החסיד המופלא
ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל בכפר מורפה

בהיותנו במורפה, חלה זקני ר' משה מיכל ז"ל והיתה לו דלקת ריאות חריפה. לקחו אותו לבית חולים מקומי, אך הפרימיטיביות ששלטה שם - עד שאפילו כדור להרגעה לא היה להשיג שם



הרה"ח ר' מענדיל קוסטינר ז"ל על קבר זקנינו ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל

- הכריעה את מצבו הבריאותי הרופף והוא נפטר בכ"ה סיון תש"ב, בהיותו בן ע"ב שנים, ונטמן שם בבית החיים במורפה. הייתי כבן י"ב שנים בפטירתו ולא זכיתי לעמוד על גדלותו האמיתית, חבל על דאבדין דלא משתכחין.

בחודש אב תש"ג, זכיתי להיכנס תחת עול התורה והמצוות. היתה זו שמחה מהולה בעצב רב, כי היינו אז בגלות טרנסניסטריה בעיצומה של מלחמת העולם השניה. הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע הניח לי תפילין, וכמובן שלא היתה סעודת מצוה כנהוג וכמקובל, לדאבוננו מחמת הצר המציק. היו אלו תפיליו של זקני ר' משה מיכל ז"ל ששמרתי עליהן מכל משמר, אך נאבדו לי בצוק העתים.

סודו המופלא של הקציץ הרוסי

בסביבת עירנו שאץ, היו מספר כפרים בהם התגוררו איכרים רוסיים, שחיו בינם לבין עצמם והתחתנו רק עם עצמם. מקורם היה בשבטים רוסיים שגורשו מרוסיה כעשרה דורות קודם לכן על ידי אחד השליטים ולאחר נדודים התיישבו בכפרים לידינו. הם ידעו לדבר רק רוסית, למרות שהתגוררו כבר שנים רבות ברומניה. עיקר מסחרם היה בפירות, אותם גידלו ומכרו. הם עסקו עם יהודים, וכיון שהיו מיעוט, היה להם וליהודים מכנה משותף מהבחינה הזאת, למרות שהיה ידוע שהם שונאי ישראל.

ליד ביתנו בשאץ, היתה חנות פירות של איכרה אחת מאותם כפרים, ואמי ע"ה היתה מיודדת עמה. לעתים כשהיה עוף טריפה, היו מוכרים לה אותו. מעניין שהיא הכירה את ההלכות והיתה שואלת אם זו שאלה הלכתית או בעיה בריאותית של העוף... אם זו היתה בעיה הלכתית היא קנתה, אך אם היה מדובר בבעיה בריאותית היא לא הסכימה לקנות.

בסיום המלחמה, כשחזרנו מטרנסניסטריה לעירנו שאץ, שוחחה אמי עם אותה גויה וזו סיפרה לה סיפור מעניין: כשהחזית היתה קרובה לשאץ ואכסנו קצינים בבתי תושבים, הכניסו



בית החיים בשאץ

לביתה קצין רוסי. היא דאגה לו כל יום לכוס קפה ואף הוא מצידו התייחס יפה לבני הבית. יום אחד שאל אותה: "האם גרו כאן פעם יהודים?" אמרה לו: "ודאי, גרו כאן יהודים טובים ואף היו לי ידידים יהודים". אמר לה הקצין: "אני רואה שיש כאן הרבה בתי כנסיות בעיר, ודאי צריך להיות כאן גם בית קברות". אמרה לו: "ודאי, יש כאן בית החיים ויש שם גם קבר של צדיק". היא ידעה שיש שם את האוהל של הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע בכניסה לבית החיים. אמר לה: "אני מאד רוצה ללכת לבית החיים, אך כעת מסוכן לקצין רוסי ללכת לבית קברות יהודי, עוד מעט עלי לעזוב את המקום ועלי לראות איך אוכל ללכת לבית החיים". אמרה לו: "תלבש את בגדי בעלי ואני אקח אותך". היא הציעה לו שילך אתה כבר למחרת, אך הוא דחה זאת בינתיים.



פתח אוהל קבורתו של הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע

בוקר אחד היא דפקה על דלת חדרו כדי להכניס לו כוס קפה כהרגלה, אך הוא לא פתח. **לאחר פעם ופעמיים, פתחה היא ומצאה אותו מעוטף בטלית ומעוטר בתפילין. התברר שהיה זה קצין יהודי שהתחפש לגוי רוסי.** הוא התחיל להתעניין אצלה על חיי היהודים לפני שעזבו את העיר ואמר לה: "אנחנו כבר צריכים לעזוב, אך אני צריך ללכת קודם לבית החיים". הוא לבש את



ציון קדשו של הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע

בגדי בעלה והיא לקחה אותו לבית החיים, שם התפלל זמן רב. אחרי כמה ימים נסע ונפרד ממנה. כל זה היה בתקופה שהיינו בטרנסניסטריה.

כעבור תקופה, אחרי שחזרנו לשאץ בתום המלחמה, היא נכנסה לאמי ע"ה ואמרה לה: **"את זוכרת שסיפרתי לך פעם על הקצין היהודי? קיבלתי ממנו היום מברק ממקום מגוריו ברוסיה, בו הוא מודה לי על האירוח ואף כתב לי שהוא תולה את העובדה שנשאר בחיים במלחמה האיומה הזאת, בכך שהתפלל אז בקברו של הצדיק משאץ..."** ויהי לפלא.

החיים בשאץ אחרי המלחמה

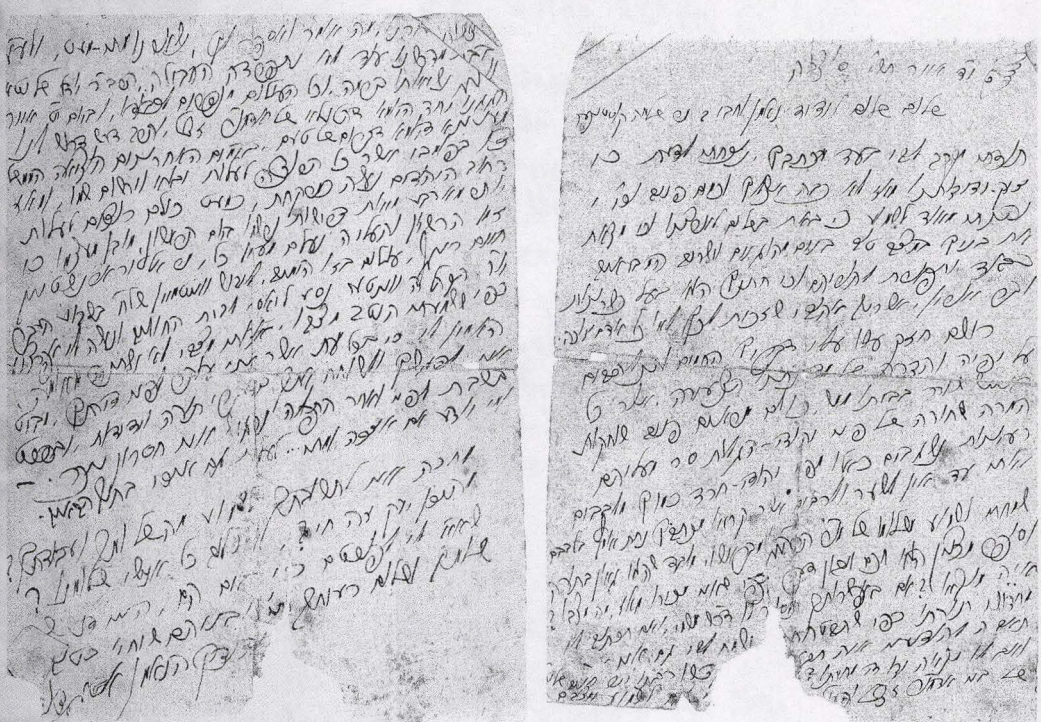
אחרי המלחמה, כאשר בחסד ד' עלינו, הותיר אותנו בארצות החיים, חזרנו אחד מעיר ושניים ממשפחה לעירנו שאץ, בה שהינו תקופה ממושכת עד שקיבלנו את האישורים הנדרשים לעלות לארץ הקודש. גם אחרי שאנו זכינו לעלות ארצה, עוד נותרו בשאץ קומץ יהודים שאישוריהם התעכבו זמן ממושך, ובגודל געגועיהם לארץ ישראל ולידידיהם תושבי שאץ, היו שולחים אלינו מכתבים רבים, בהם הביעו את השתוקקותם העזה לזכות לעלות ולחונן את עפרה הטהור של ארצנו הקדושה.

אחד מהם היה הרה"ח ר' אביגדור נוסברוך ז"ל, מחסידי ויז'ניץ הנלהבים, שנותר בשאץ שנים רבות עד סביבות שנת תש"ל [בתחילה עוד נותרו בשאץ מספר משפחות, אך בתקופה שר' אביגדור עלה ארצה, כבר לא היה לו עם מי לדבר, כי שאץ התרוקנה לגמרי מיהודים חרדים לדבר ד']. למעשה, מחמת סיבות שונות, ר' אביגדור רצה לעלות לארץ ישראל עוד בחיי רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, אבל כאשר ביקש מה'אהבת ישראל' את ברכת קדשו לכך, נענה ואמר: **"איך ווייס נישט וואס א האלטער האט דא צו טוהן, און וואס א יונגער האט דארט צו טוהן"** (איני יודע מה יש

ליהודי מבוגר לעשות כאן בחו"ל, ומה יש ליהודי צעיר לעשות שם בארץ ישראל)... משפט זה אמר רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בעקבות רוחות הציונות שהחלו לנשב באותה תקופה ברומניה ובארץ ישראל, וחשש שר' אביגדור יסחף חלילה אחר הציונות שהחריבה חלקים רבים מקרב היהדות החרדית.

כך נותר ר' אביגדור שנים רבות בעירנו שאץ, כאשר במספר מכתבים ששלח אל אבי ז"ל - שהיה ידיד נפשו - הוא מביע את כיסופיו וגעגועיו העזים לעלות ארצה ולהיפגש עמו פנים בפנים. במכתב ששלח לאבי ז"ל, בתאריך י"ד אייר תש"י, הוא מבקש לדעת איך עלה אבי ז"ל לארה"ק. וכך כותב: "נוכחתי לראות כי ידידותינו מאז לא כבה אצלך וכמים פנים וכו', נהניתי מאד לשמוע כי באת בשלום לארצנו וכי מצאת את בניך במצב טוב, בנים מהוגנים וישרים המביאים כבוד ותפארת להוריהם, וכי חתנך [ר' יוסף דינור ז"ל] הוא בעל כשרונות ובר אוריין, אשריך אהובי שזכית לכך, לאו כל אדם זוכה".

בהמשך הוא מתאר את המצב העגום בשאץ שנותרה שוממה בלי יהודים: "מה אומר ואספר לך, נשארנו מעט - מעט, ולע"ע בבית מדרשנו עוד לא נתפרדה החבילה וכו', **וביום ט' אייר חגגנו יחד היומא דהילולא של אדמו"ר** [הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע] **זצ"ל,** והרב דרש דרוש לנו צו בפומבי, אשר כל הרוצה לעלות יבוא וירשום שמו, ומאז רחוב היהודים נעשה כמרקחה,

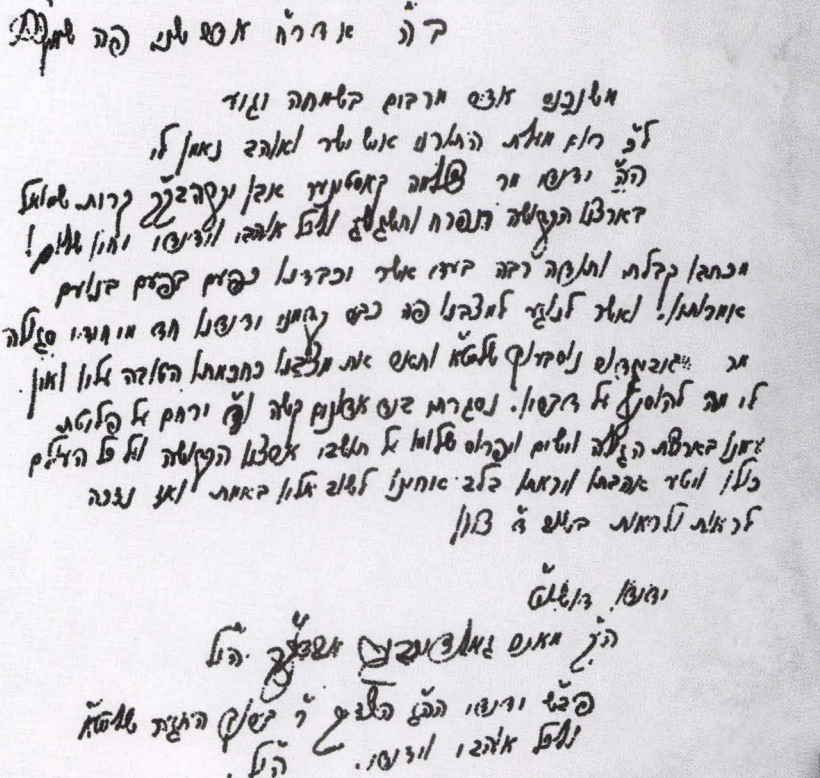


מכתב מהרה"ח ר' אביגדור נוסברוך ז"ל אל זקננו הרה"ח ר' שלמה קוסטינר ז"ל

כמעט כולם רוצים לעלות, יותר מארבע מאות דרישות נרשמו ביום הראשון. מובן מעצמו כי זמן הרישיון והעליה נעלם מעין כל".

רב הקהילה בשאץ, באותם ימים, היה הגאון רבי מאיר גאלדבערגער זצ"ל. [יש לציין שבתקופה ההיא אחרי המלחמה, היה מצבו של הגר"מ גאלדבערגער ירוד ביותר, וכמעט לא היתה לו השפעה רוחנית על תושבי העיר. אבי ז"ל היה מהיחידים שכיבדוהו והעריכוהו כערכו הרם, ולכן היתה ביניהם מסכת ידידות קרובה מאד]. גם הוא שלח מכתב אל אבי ז"ל בו כתב לו על מצבם הקשה שאינם מצליחים לצאת משאץ ולעלות לארץ ישראל.

וכך כותב הגר"מ גאלדבערגער במר לבו: **"אשר לנוגע למצבנו פה, כבר קדמני ידידנו חד מיחידי סגולה מר אביגדור נוסברוך שליט"א, ותאר את מצבנו בחכמתו הגדולה עליו, ואין לי מה להוסיף על דבריו. נסגרתי ביד אדונים קשה וד' ירחם על פליטת עמנו בארצות הגולה,** וישים ויפרוס שלומו על תושבי ארצנו הקדושה ועל כל העולם כולו, ויטע אהבתו ויראתו בלב אחינו לשוב אליו באמת, ואז נזכה לראות ולראות בשוב ד' ציון". בסיום מכתבו הוא מוסיף: "פר"ש ידידי הה"ג הצדיק ר' ברוך האגער שליט"א, ולכל אוהבי וידידי".



מכתב מהגאון רבי מאיר גאלדבערגער זצ"ל אב"ד שאץ אל זקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל

בצל כנפיך יחסיון

תולדותיהם ופרקי חייהם
של ראשי אבות
משפחות קוסטינר-קאפיל-האס

בסוד התקשרותם
לרבותינו הק' צדיקי
בית קאסוב-ויז'ניץ-אנטניא

- פתח דבר -

בפרקים הבאים, אנו מביאים בזאת את פרקי חייהם של אבות משפחתנו המעטירה, בצירוף סיפורי הוד מיוחדים על התקשרותם ודביקותם האיתנה ברבותיהם הקדושים צדיקי בית קאסוב-ויז'ניץ-אנטניא. בודאי יהיו הדברים המובאים כאן, לתועלת מרובה לכל בני הדורות שעמדו וצמחו אחריהם, אשר עליהם הכתוב אומר "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך", למען ידעו דורותינו כי ראשי בית אבותיהם היו מן המשפחות המיוחסות ביותר בהיכל קדשם של רבותינו הק' זי"ע ואף זכו לקבל מהם אותות חיבה ואהבה במידה גדושה.

סיפר זקננו שליט"א: רבנו הקדוש בעל 'חכמת אליעזר' זי"ע שאלני פעם בעת היכנסי לקודש פנימה, מאיזה דור אנו נמצאים בחצר הקודש ויז'ניץ, והשבתי שכפי הידוע לנו, אבות משפחת קוסטינר הסתופפו בצל קדשו של רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע. אח"כ נזכרתי שאנו גם נכדי החסיד המופלא והנגיד הנכבד רבי יעקב פולק זצ"ל [אבי הגה"ק רבי שלמה דרימער זי"ע אב"ד סקאלע ובעל שו"ת 'בית שלמה'], שהיה עוד מן המסתופפים בצילו הטהור של רבה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע מקאסוב, נמצא שאנחנו כבר שמונה דורות בבית קאסוב-ויז'ניץ, מראשית תחילת שושלתא דדהבא קדישא עד ביאת גוא"צ, והקשורי"ם ליעק"ב עם מלכנו בראשינו בב"א.

טוקיוט זכרונות

משפחת קוסטינר לדורותיה

ודביקותם הנלהבת בצדיקי בית קאסוב-ויז'ניץ-סערט ויז'ניץ

ר' אהרן קוסטינר

•

ר' יהודה לייב קוסטינר

•

ר' אברהם אלתר קוסטינר

•

רבי יעקב פולק

•

בית שלמה

•

רבי משה ברומער

•

ר' משה יחיאל מיכל קוסטינר

•

ר' שלמה קוסטינר

•

ר' נחמיה קוסטינר

•

ר' אהרן קוסטינר

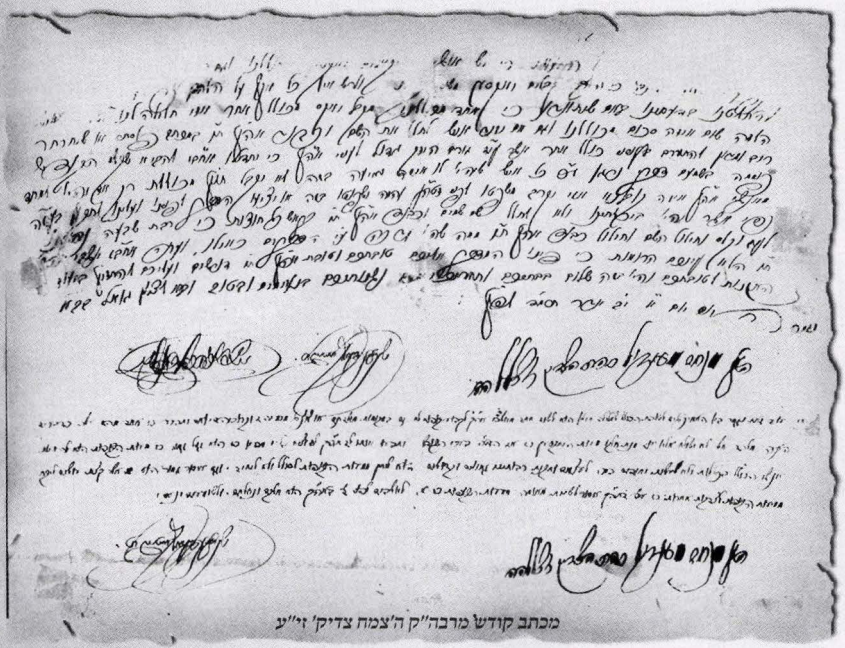
•

ר' מענדיל קוסטינר

הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל

כפי הידוע לנו, ראשי אבות משפחתו היו משפחה ענפה מאד רבת היחס ואביו היה רב במדינת רומניה. בקרב אבות המשפחה משערים שמקור השם 'קוסטינר' הוא מהכפר 'קוסטינה' שבסביבת העיר שאץ, מקום מגוריהם של הורי זקננו ר' אהרן וכך רשמו בתעודת הזהות שלו - 'אהרן מקוסטינה', כך שבשפה האידישאית היה נקרא 'אהרן קוסטינר'. שם אביו היה ר' יהודה לייב ז"ל.

בעת המלחמות והקרבות העזים שהטילו אימה על כל התושבים באזור מגוריו, ברח והגיע לחבל בוקובינה, שם איווה למושב לו בכפר קטן ושמו פאראווץ, לכן היה מכונה בפי הבריות בשם **"ר' אהרן פאראווצער"**. בהיותו שם סמוך ונראה לעיר הגדולה לאלוקים קאסוב, היה מרבה לנסוע לקאסוב ולויז'ניצא הנמצאת גם היא באותו מחוז, פעמים רבות במשך מעגל השנה, כך זכה להסתופף רבות בצילם הטהור של רבותינו הק' ה'תורת חיים' וה'צמח צדיק' זי"ע.



מכתב קודש מרבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע

פעם, עת נכנס ר' אהרן לקודש פנימה אל רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע עם קוויטל, כשמצב הפרנסה בביתו היה דחוק מאד באותה שעה, ביקש ר' אהרן מה'צמח' שיברך אותו לזכות בעשירות. אמר לו ה'צמח': **"כסף יש רק למי שאוהב כסף"**. אמר ר' אהרן: **"רבי! גם אני אוהב כסף ומדוע אינני זוכה לו?!"** תפס ה'צמח' בפיאותיו והזדעק: **"איך אפשר לאהוב כסף? הרי כסף הוא ממש עבודה זרה!..."**

הרה"ח ר' יהודה לייב קוסטינר ז"ל

זקננו הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל השאיר אחריו בן יחיד - ושמו הרה"ח ר' יהודה לייב קוסטינר ז"ל, שזכה להיות מהחסידים המקורבים ביותר לרבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע. **על אף שהיה מוכרח להיות עובד אדמה לפרנסתו, בכל זאת מעולם לא יצא לעבוד טרם למד דף גמרא בביתו.** היתה לו מסירות נפש גדולה למען חינוך ילדיו לתורה ולמעשים טובים, כאשר לצורך חינוכם המעולה, שכר מלמדים והביאם ממרחקים למען ילמדו עם בניו תורה וחסידות.

גם זוגתו מרת בלומא מלכה ע"ה, היתה חסידה נלהבת של רבה"ק ה'צמח' זי"ע והכניסה בלב בניה הצעירים את הדביקות והחמימות לצדיק הדור. לאחר פטירת בעלה ר' יהודה לייב ז"ל בדמי ימיו, נישאה בשנית לאחד שלא היה חסיד ויז'ניץ ואף התנגד לנסוע לויז'ניץ להיות אצל ה'צמח' בשבתות ומועדים. מרת בלומא מלכה ע"ה שהיתה דבוקה בלב ונפש לחצר הקודש, לא יכלה לשאת את העובדה שבעלה אינו חפץ לנסוע אל הרבי הקדוש, ובלית ברירה נפרדה ממנו.



בית כנסת קאסוב בעיה"ק צפת שנרכש ע"י רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע

היא עצמה זכרה שבעת היותה ילדה קטנה, היתה עם אביה הרה"ח ר' אליעזר שארף ז"ל בקודש פנימה אצל רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע בקאסוב,

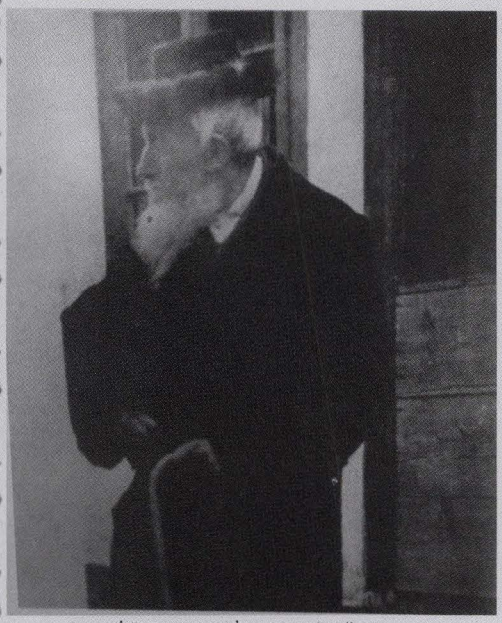
ושיחקה עם הכפתורים התפורים לו בקאפטן. ה'תורת חיים' בירך אותה בעת הזאת, שתזכה לאריכות ימים ושנים טובות.

לדאבון לב נפטר זקננו ר' יהודה לייב ז"ל בשיא פריחתו והותיר אחריו שני בנים קטנים, זקנינו - הרה"ח ר' אברהם אלתר ז"ל והרה"ח ר' משה יחיאל מיכל ז"ל. תקופה קצרה אחרי פטירתו, הופיע ר' יהודה לייב ז"ל בחלום הלילה לבנו ר' משה מיכל ז"ל. שאל אותו ר' משה מיכל: **"טאטע! מה אתה עושה שם למעלה?!"** השיב לו: **"אני לומד ברוך השם כל יום דף גמרא".** הוסיף ר' משה מיכל לשאול: **"ואל הרבי ה'צמח' אתה מגיע?!"** השיב ר' יהודה לייב: **"מתי שאני רוצה, אני נכנס להיכלו ורואה אותו..."** ויהי לפלא.

הרה"ח ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל

ראה פניו בחלום

זקננו הרה"ח ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל, היה אחי זקננו הרה"ח ר' משה יחיאל מיכל ז"ל, כאשר מצד זה היה דודנו-זקננו, אמנם אחרי שאבי הרה"ח ר' שלמה ז"ל נהיה חתנו, הפך ר' אברהם אלתר להיות זקננו. הוא היה מגדולי החסידים בחצר קדשו של רבה"ק ה'אמרי ברוך' ז"ע - שמעתי מאבי ז"ל, **שבאחד הלילות אחרי פטירת רבו הק' ה'אמרי ברוך' זי"ע, ראה בחלומו את רבו הק' כשהוא הולך והתחיל לרוץ אחריו.** תוך כדי ריצתו הצליח ר' אברהם אלתר לתפוס את ה'אמרי ברוך' ברגליו, אך מחמת ריצתו המהירה נפלה הכיפה מעל ראשו ולא ידע מה לעשות, האם לעזוב את הרבי ולהרים את הכיפה או להמשיך להחזיק את הרבי כדי שלא ילך ממנו. כך התעורר מחלומו, ויהי לפלא.



הרה"ח ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל


הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע

אחרי הסתלקות רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, דבק ר' אברהם אלתר בכל עוז, בבנו השני הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע והיה מחסידיו הנלהבים ביותר. בתחילה, בחיי רבנו ה'אמרי ברוך' היה ר' אברהם אלתר יד-ימינו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, כפי הידוע שכבר אז היו החסידים דבוקים בבני ה'אמרי ברוך', כי ה'אמרי ברוך' עצמו היה סגור ומסוגר, והיה קשה לשוחח אתו.

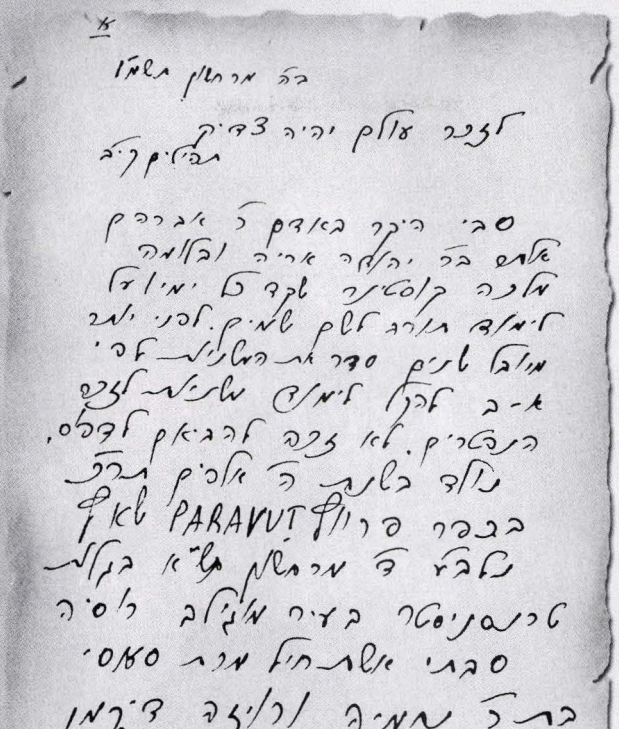
הסיבה שבגינה עזב ר' אברהם אלתר את ה'אהבת ישראל' ועבר לאנטניא, נעוצה בעובדה שר' אברהם אלתר היה חתן הרה"ח ר' נחמיה דיקמן ז"ל מגדולי חסידי אנטניא בקאלמייא. אחיו של ר' נחמיה, היה החסיד המופלג והגביר הנודע ר' בנדיט דיקמן ז"ל מקומונשט, חתנו של החסיד המפורסם ר' מענדיל קומונשטער ז"ל. ר' בנדיט דיקמן היה חסיד אנטניא נלהב בלב ונפש, והיות שהעסיק בעסקי מסחרו את אחיו ר' נחמיה וחתנו ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל, היו באים פעמים רבות לכפר קומונשט, כפר שהיה רובו ככולו חסידי אנטניא. **משם היתה הדרך קצרה לבוא ולהסתופף בצילו הטהור של הרה"ק מאנטניא, שמפעם אחת ששהו בצל קדשו, היה מספיק כדי להישאר שם לעולמים...**

הברכה הפלאית

בשנת תרמ"ח נשא ר' אברהם אלתר את זוגתו הצדקנית מרת סאסיה ע"ה, בת הרה"ח ר' נחמיה דיקמן ז"ל - שבאה מהעיר קאלמייא - וגרו בכפר פאראווץ שבאזור העיר שאץ. זקנתנו מרת סאסיה היתה מפרנסת את הבית ועמדה כל שעות היום בחנות שהחזיקו לפרנסתם, ואילו ר' אברהם אלתר היה יושב בבית המדרש ועוסק בתורה יומם ולילה. הוא היה בקי נפלא בספרי רבותינו הק' לבית קאסוב-ויז'ניץ, ובמיוחד ידע לחשב את כל החשבונות הסבוכים של הגימטריאות המופיעות בספר הק' 'צמח צדיק', **עד שהיה ידוע בקרב חסידי ויז'ניץ ואנטניא, שכל מי שמתקשה בהבנת דברי קדשו של ה'צמח', היה ניגש אל ר' אברהם אלתר ומקבל תשובה קולעת וברורה על אתר.**

היתה לו לר' אברהם אלתר משפחה גדולה ברוכת ילדים והפרנסה לא היתה מצויה בביתו ביד רחבה. מצבו היה דחוק מאד ובגין כך לא התאפשר לו לממן מלמד מיוחד שילמד עם ילדיו, לכן היה לומד איתם בעצמו והשקיע בהם כוחות מרובים כדי לגדלם ולחנכם על מבועי התורה והחסידות. זוגתו הצדקת מרת סאסיה ע"ה היתה אומרת לו תמיד, שאם הוא כל-כך

מאמין ברבו הקדוש רבי חיים מאנטניא זי"ע, אולי יבקש ממנו פעם אחת ולתמיד שישפיע עליו שפע ברכה והצלחה בכל מעשי ידיו, וכך תהיה הפרנסה מצויה בביתו. ואכן, כל פעם שר' אברהם אלתר היה מגיע לשחר את פני הקודש באנטניא, היה מפציר ברבו הק' שיזכה להתברך בפרנסה טובה ברווח ולא בצמצום.



רשימות זכרונותיו של ש"ב ר' מרדכי גרוס ז"ל על זקננו ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל

בדרך כלל היה הרה"ק מאנטניא פוטרו תמיד בברכה סתמית להצלחה בכל מעשי ידיו, אבל פעם אחת נענה הרה"ק מאנטניא ואמר לו כצופה נסתרות ברוח קדשו: **"אכן צריכים פרנסה, אבל העיקר צריכים לדאוג שלא תחסר שום נפש מבני המשפחה..."** בשעת מעשה לא הבינו מה כוונתו והיו נראים דבריו סתומים וחתומים, אך אחרי המלחמה הראשונה כשראו שכל בני המשפחה נותרו בחיים ושרדו את התופת בניסי ניסים - כאשר מבין ילדיו היו לו שני בנים, ר' יהודה לייב ור' ברוך ז"ל, שלחמו בחזית הקרב במלחמת העולם הראשונה וניצלו בנס - או-אז הבינו למפרע את כוונת קדשו של הרה"ק מאנטניא.

למרות שר' אברהם אלתר עצמו היה נוסע לאנטניא, היה בנו הרה"ח ר' יהודה לייב קוסטינר ז"ל נוסע לויז'ניץ אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע יחד עם דודו - זקננו הרה"ח ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל והיה חסיד ויז'ניץ נלהב. במלחמת העולם הראשונה היה חייל בשדה הקרב כאמור, והיה שולח מכתבים רבים לרבו ה'אהבת ישראל' בעת המלחמה שיתפלל עליו ויעתיר בעדו לטובה. פעמים רבות במהלך המלחמה היה ר' יהודה לייב בסכנת נפשות ממשית, אך

בכל מצב שכזה, היה מפטיר ואומר: **"מובטחני בתפילתו של אותו זקן"**. כך, בזכות הזאת שלא הסיח דעתו לרגע אחד מרבו הק' ה'אהבת ישראל' זי"ע, זכה וניצל באורח פלא.

עם סיום המלחמה בשנת תרע"ח, שבו הבנים ר' יהודה לייב ור' ברוך הביתה לפאראוויץ, אך בטרם הגלידו פצעי המלחמה, התפרעו הגויים ושדדו את רכוש היהודים. משפחת קוסטינר, יחד עם שאר המשפחות היהודיות שהתגוררו באזור הפרעות, נאלצה לעזוב את הכפר ועברה לעיר שאץ, שם עול הפרנסה נפל על הבנים שסייעו מאד בניהול הבית. ר' אברהם אלתר ישב ולמד רוב היום בבית המדרש והיה נחשב לאחד מנכבדי העיר שאץ. הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע אף לקח אותו להיות 'משגיח' במאפיית המצות בשאץ, כי ידע שהוא ירא ושלם ואפשר לסמוך עליו שידקדק בכשרות המצות.



העיר שאץ בשנים קדומות

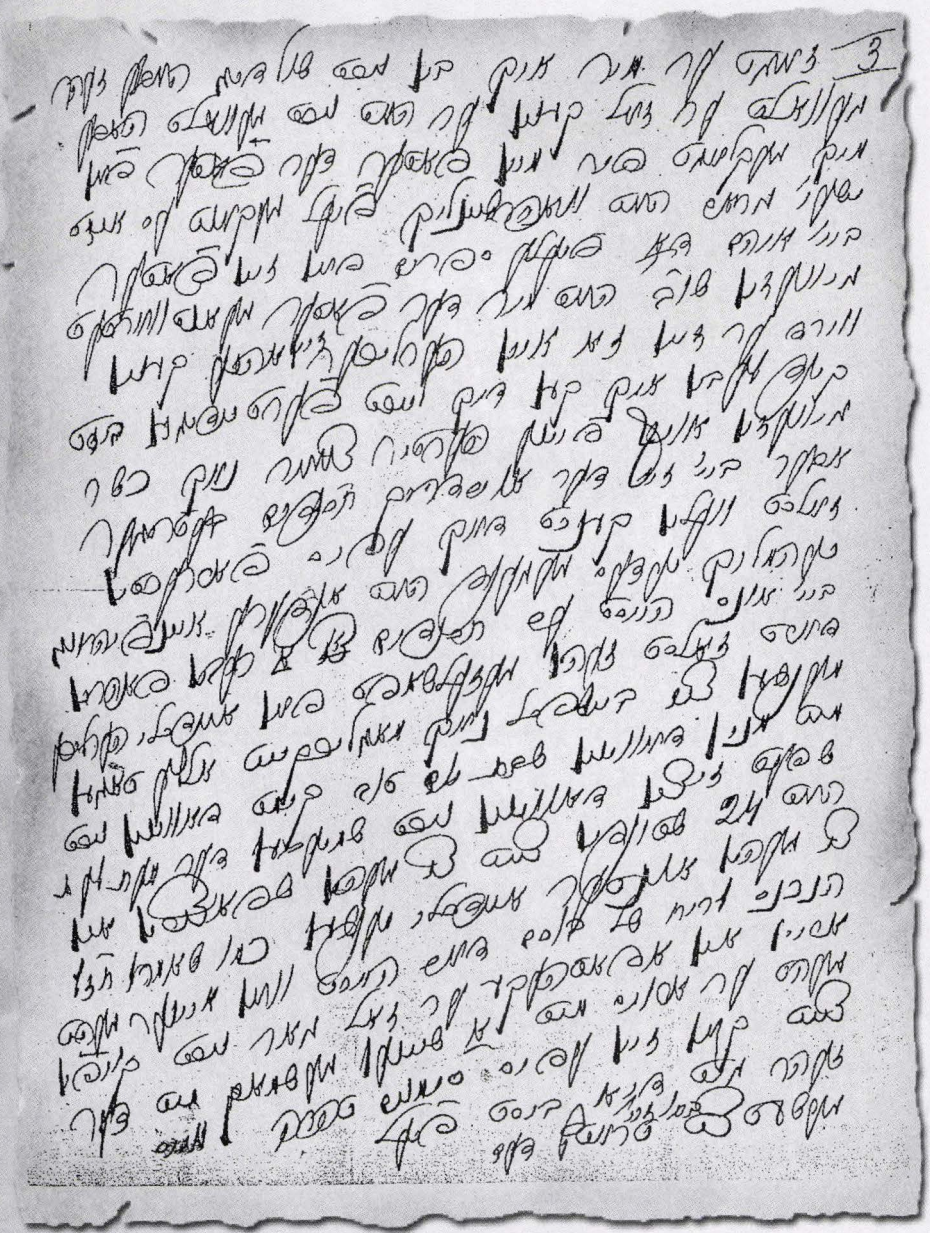
תיקון חצות בכל לילה

החיים בשאץ היו גן-עדן עבור המשפחה שהתאחדה עם שאר בני משפחת קוסטינר שאף הם עברו להתגורר בשאץ. בשבתות אחר הצהריים היו כולם מתאספים בדירתם הקטנה של ר' אברהם אלתר ומרת סאסיה. ר' אברהם אלתר בחן את הנכדים בפרשת השבוע והסבתא סאסיה כיבדה את כל החבורה בקוגל ובמיני מאפה.

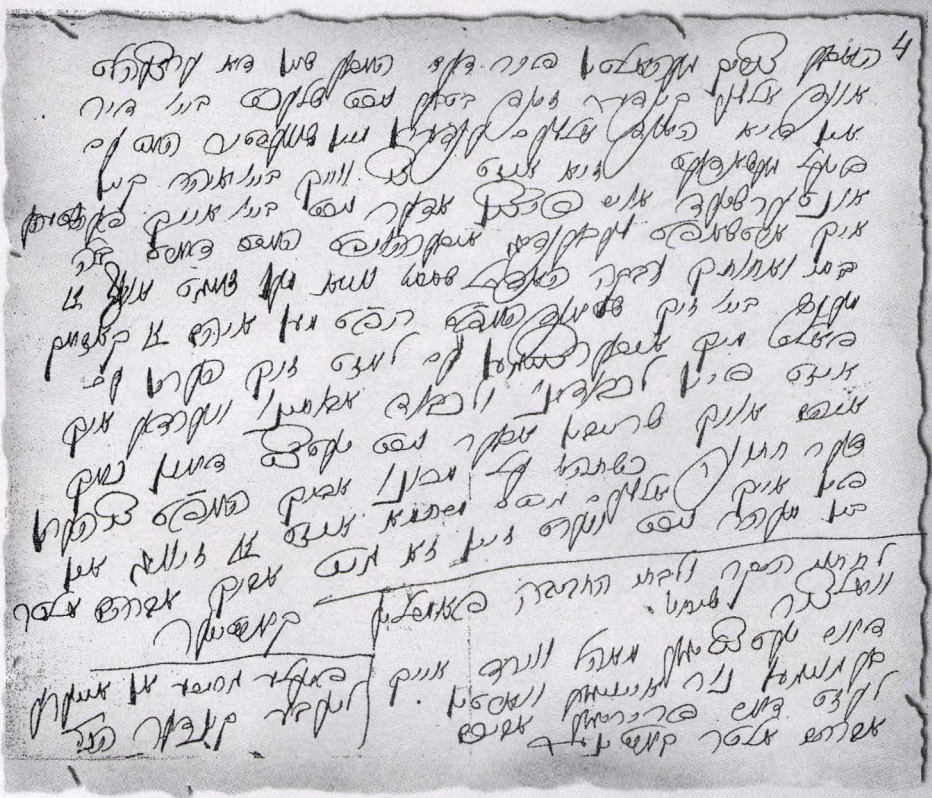
סיפר אחד הנכדים: "היתה פעם תקופה שזקנתנו מרת סאסיה ע"ה נסעה לזמן מה מחוץ לשאץ, ואני באתי בכל לילה לישון עם ר' אברהם אלתר, שלא ישאר בגפו. לילה אחד התעוררתי באמצע הלילה וראיתי את זקני ר' אברהם אלתר יושב על הרצפה עם ספר ביד ואומר תפילות בבכי. למחרת שאלתי מה פשר הדבר ונאמר לי, **שסבא עסק ב'תיקון חצות' כל לילה, כלומר לא הלך לישון עד חצות ורק אחרי אמירת פרקי חצות שהם תחינות על חורבן בית המקדש ותפילה לד' להשיב את שבותנו לציון, היה סבא הולך לישון**".

בהיותו תלמיד חכם מופלג, היה ר' אברהם אלתר בקי נפלא בחדרי תורה וששה סדרי משנה

היו שגורים על לשונו. תחת רשותנו נמצא מכתב מיוחד ששלח ר' אברהם אלתר לצאצאיו ולבני משפחתו, בו הכין בעל-פה על-פי זכרונו הבהיר והחד, פרקי משניות המתחילים באותיות שונות, כדי להקל על אלו החפצים ללמוד פרקי משניות לעילוי נשמת הוריהם עם



מכתב ששלח הרה"ח ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל לצאצאיו



המשך מכתב ששלח הרה"ח ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל לצאצאיו

האותיות של שמותיהם. חשוב לציין שמדובר במלאכת מחשבת מפוארת, לצטט על-פי הזכרון עשרות פרקי משניות עם האותיות בהם הם מתחילים, ומכאן נוכל ללמוד על בקיאותו הרבה בתורת ד'.

לחיבת הדברים החשובים, נצטט את לשונו המוזהבת של זקננו ר' אברהם אלתר ז"ל במכתבו זה: "ידידי הנחמדים ורעי החשובים. כשתבוא יום מיתת הוריכם וקרוביכם, אלו שאתם רוצים להעלות נשמתם עוד למעלה מעלה, ומנהג בכל תפוצות ישראל ללמוד משניות, היינו בכל אות משם הנפטר לחפש אחר פרק שמתחיל באות ההוא, וזה סגולה לנשמתם, כי משנ"ה אותיות נשמ"ה, בואו אלי ואתנה לכם זאת שסידרתי אחר אלף בית, כל הפרקים מכל ש"ס בבלי, באיזה מסכת ובאיזה סדר נמצא ותמצאו הכל על נכון, ובמעט זמן ובנקל בלי חיפוש רב. ונחלק לשניים: א. שמות המסכתות כסדרם; ב. מפתחות פרקי משנה על פי אלפא-ביתא באיזה סדר ובאיזה מסכת. מאביכם ומוקירכם, אברהם אלתר בן יהודה ארי' ובלומה מלכה, פה שאץ".

כתב ידו של זקננו ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל בו הוא מסביר את הסדר שהכין לפרקי המשניות

דף אחד מתוך רשימה ארוכה של חלוקת פרקי המשניות לפי סדר האותיות, להקל על החפצים ללמוד לעילוי נשמת הוריהם

וילכו שניהם יחדיו

החיים במשפחת קוסטינר התנהלו על מי מנוחות עד לחג הסוכות תש"א, שאז ר' אברהם אלתר ומרת סאסיה יחד עם המשפחות של ילדיהם גורשו לטרנסניסטריה. ר' אברהם אלתר שהיה גם כך זקן מופלג וחסר כוח בן פ"ח שנים, הוכנס לבית אבות מקומי בכפר מוגילוב, שם נפטר בשבת קודש ד' חשון תש"א, מחוסר אמצעי רפואה נאותים עבור מצבו הבריאותי. למחרת ביום ראשון ה' חשון, תחת גשם שוטף, הובל ר' אברהם אלתר לבית הקברות המקומי במוגילוב. היתה לו הלוויה קטנה וקצרה, בה השתתפו זוגתו מרת סאסיה, בניו ר' ברוך ור' נחמיה ועוד מתי מעט שבאו לחלוק כבוד אחרון, לאותו איש חסיד שהיה סמל ודוגמה לאיש ישר ותם דרך, שנפטר על אדמת נכר לדאבון כל לב.



שער בית החיים במוגילוב

בבוקרו של יום השנה הראשון לפטירת זקננו ר' אברהם אלתר, ד' חשון תש"ב, התעוררה זקנתנו מרת סאסיה משנתה וסיפרה **שבחלום הלילה נגלה אליה בעלה ר' אברהם אלתר וקרא לה לבוא אליו כשהוא מראה לה מפתחות.** היה זה סימן לא טוב בעליל, כי כולם הבינו שככל הנראה הגיע זמנה להיפרד מן העולם. ואכן, כעבור שמונה ימים, ביום י"א חשון תש"ב מסרה את נשמתה לבורא עולם והובאה למנוחות בבית הקברות בכפר מורפה.

עם השחרור על ידי הצבא האדום, חזרו המשפחות בשלמותן על ילדיהם לעירנו שאין, כאשר מכל המשפחה המורחבת איש לא נפגע מלבד זקננו וזקנתנו ע"ה שנשארו קבורים באדמת נכר. **בקרב בני המשפחה תלו זאת במנהגה הקפדני של זקנתנו סאסיה ע"ה, שהיתה אומרת בכל יום פרקי תהלים עבור כל הצאצאים ולכן כולם ניצלו.**

כאמור, אחיו היה זקננו החסיד הנודע ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל, עליו יסופר בפרקים הבאים, אך תחילה נביא את תולדותיהם של משפחת בית חמיו של ר' משה מיכל - הגה"ח רבי משה ברומער זצ"ל, שהיו דבוקים ברבותינו הק' בלב ונפש.

החסיד המפורסם רבי יעקב פולק זצ"ל

זקננו החסיד המופלג ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל, היה חתן הגאון החסיד רבי משה ברומער זצ"ל, שהיה משמש בקודש לפני ולפנים אצל רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע בויז'ניצא. הוא היה חתן הגה"ק רבי שלמה דרימער זי"ע בעל 'בית שלמה' ואב"ד סקאלע, מגדולי פוסקי הדור ומחסידיו המובהקים של רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע, בנו של החסיד המופלג והנגיד המרומם רבי יעקב פולק זצ"ל, שהיה מבני היכלא קדישא של רבה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע.

ידוע ומפורסם המעשה שאירע בעת שפרצה המחלוקת בין השוחטים דחסידי קאסוב לבין השוחטים דחסידי ראדוויל, כאשר משום מה היה נראה לחסידי קאסוב, כי הרה"ק בעל 'אוהב ישראל' זי"ע מאפטא מצדד לטובת הרה"ק רבי יצחק מראדוויל זי"ע, משום היותו מחותנו. פעם, כשהגיע הרה"ק מאפטא זי"ע לביקור בעיר נדבורנא, הרהיב עוז בנפשו רבי יעקב ואמר להרה"ק מאפטא: **"רבי! באם תעשו הכל כפי רצון חסידי ראדוויל, בזה אתם נותנים יד לפושעים..."** [בגודל דביקותו ברבו הקדוש ה'אהבת שלום' זי"ע נפלטו מפיו מילים חריפות אלו]. הביט עליו הרה"ק מאפטא בפנים תקיפות ואמר לו: "אברך! הידעת אל מי תדבר? הישמר לך פן אכלך ואעשך לגל של עצמות..."

נרתע רבי יעקב לרגע מדבריו התקיפים של הרה"ק מאפטא ובחכמתו כי רבה היא, השיב על אתר: **"רבי! את הלשון הזו אנו מזכירים לפני הקב"ה מידי שנה בשנה בתפילת נעילה, כשאנו אומרים להשי"ת "אתה נותן יד לפושעים" ואפילו הכי אין פוצה פה ומצפצף; ואילו אתם הרבי, כשמעכם זאת פעם אחת, מיד תרגזו על כך?!..."** התקררה דעתו של הרה"ק



ציון קדשו של הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע מאפטא

מאפטא, בהפטירו: "השכלת לצנן את הקפדתי מבלי להיפגע".

כתוספת לעובדא זו מספרים - כי למרות שנחה דעתו הקדושה של הרה"ק מאפטא זי"ע לאחר תשובתו המחכימה של רבי יעקב פולק, בכל זאת חשש רבי יעקב שלא יכווה בגחלתו של הרה"ק מאפטא, על כן נסע אל רבה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע לקאסוב וסיפר לפניו את כל אשר אירע שם, כשהוא מביע את חששו מפני הקפדת הצדיק מאפטא. רבה"ק ה'אהבת שלום' הרגיעו שלא תאונה לו כל רעה, בהוסיפו **כי לתקופת השנה יוולד לו בן אשר יאיר עיני ישראל בתורתו.** ואכן לתקופת השנה נולד לו בנו שברבות הימים התפרסם בתפוצות הגולה, הגה"ק רבי שלמה דרימער זי"ע אב"ד סקאלע ובעל 'בית שלמה'. יצוין כי ספר נוסף חיבר ה'בית שלמה' על מסכת יבמות וקראו בשם 'ישרש יעקב', על שם אביו החסיד רבי יעקב פולק זצ"ל.

עוד מספרים אודות זקננו החסיד רבי יעקב פולק זצ"ל שקידש את עדת חסידי קאסוב בעיני הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע. וגופא דעובדא הכי הוי: להרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע היתה קצת תרעומת על רבה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע עקב בעיית השוחטים, כי בתקופה ההיא היה ה'באר מים חיים' רב בטשערנוביץ הנמצאת באותו גליל בסמיכות לקאסוב והיה הדבר למורת רוחו הטהורה, כי גם השוחטים שתחת רשותו היו מוכרחים לקבל את מרותו של רבנו ה'אהבת שלום'.


אוהלי רבותינו הק' זי"ע בקאסוב

אירע פעם, שרבי יעקב פולק שבת בצל הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע, אך לא גילה לשום אדם שהוא מחסידי קאסוב. בשבת קודש בעת עריכת השולחן, כטוב לבו ביין, התחיל רבי יעקב לרקוד על השולחן ולזמר לכבוד שבת קודש. המסובים שאלו ודרשו מי זה האיש שירהיב עוז בנפשו לרקוד על שולחן הרבי וגם להרה"ק ה'באר מים חיים' עצמו היה הדבר לפלא. הוסיפו החסידים לחקור מאין הגיע האיש הזה, כי לאמיתו של דבר מצא חן בעיניהם צדקותו וחסידותו הרבה. עד שבעצמו גילה ר' יעקב ואמר:

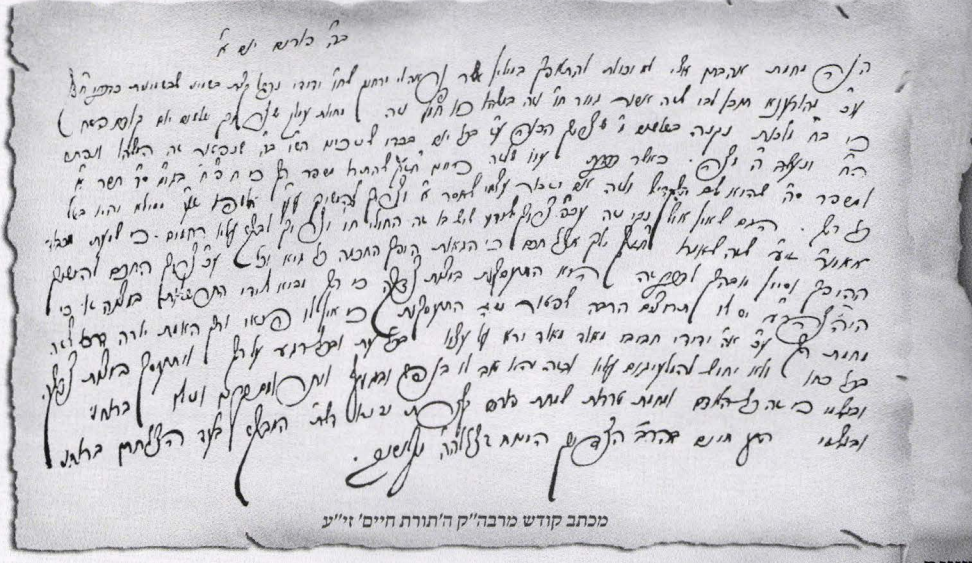
"הביטו וראו את חסידי קאסוב שגם אני אחד מהם - נכנס יין יצא סוד". לאחר השבת, חקרו ה'באר מים חיים' לדעת אמיתות הדברים בענין השוחטים וכל ענין המחלוקת, ויהי כראותו כי צדק ידברון עדת חסידי קאסוב, נחה דעתו והסיר הקפדתו מרבה"ק ה'אהבת שלום' ותשקע האש.

הגה"ק רבי שלמה דרימער זי"ע
אב"ד סקאלע ובעל 'בית שלמה'

מתאבק בעפר רגליהם של רבותינו הק'

הגה"ק רבי שלמה דרימער זי"ע אב"ד סקאלע ובעל 'בית שלמה', היה ידוע ומפורסם בגודל דביקותו ברבו הקדוש ה'תורת חיים' זי"ע, שהיה מרבה בנסיעותיו אליו מידי מועד וחג. כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע סיפר פעמים רבות על הנהגה מפליאה שהיה ה'בית שלמה' נוהג בעת היותו בצל הקודש בקאסוב, **שלא אבה בשום פנים ואופן להשיב לשואליו הרבים דבר ד' זו הלכה בהיותו שמה, באמרו שהוא מתירא שמא יפסוק שלא כדין, מחמת שכאן בקאסוב אימת רבו עליו וקשה לו לצמצם את מוחו להשיב כדת וכדין...**

סיפר דודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל מראדוביץ: בתחילת דרכו בימי חורפו, היה זקננו ה'בית שלמה' סוחר עשיר גדול ועתיר נכסים, כאשר בנוסף לכך, היה גאון מובהק הבקי בכל מכמני התורה. רבו הק' ה'תורת חיים' זי"ע ביקש ממנו כמה פעמים שיקבל על עצמו להיות



מכתב קודש מרבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע

מורה הוראה לרבים, אך ה'בית שלמה' סירב לקבל הצעה זו, באמרו שזוהי אחריות גדולה ואי אפשר לו לסבול זאת. לבסוף אחרי שה'תורת חיים' המשיך להפציר בו בכל עוז, הסכים והחל לפסוק שאלות בהלכה למעשה.

באחד הימים חלה ה'בית שלמה' ונפל למשכב. בחלומו ראה כיצד מביאים אותו לפני בית דין של מעלה במתיבתא דרקיעא, ובראותו זאת חשב בלבו שככל כנראה לא פסק כדת וכדין באיזו שאלה שבאה לפניו, לכן מביאים אותו בפני בית הדין כדי לדון אותו על זה. תוך כדי הרהוריו, ראה לפתע את רבו הק' ה'תורת חיים' פותח את הדלת, מיד רץ אליו במהירות ונפל לרגליו כשהוא בוכה לפניו באמרו: "רבי! מה רציתם שביקשתם ממני להיות מורה הוראה? עתה ראו לאן הגעתי בעוונותי הרבים". **מיד תפסו ה'תורת חיים' בצוואר מעילו, הוציאו החוצה והכניס לתוך ידיו שני צימוקים קטנים. כשהתעורר ה'בית שלמה' מחלומו זה, מצא בתוך ידיו את שני הצימוקים שקיבל מה'תורת חיים'.** אחד מהם אכל בעצמו והבריא ממחלתו לגמרי, ואת השני נתן וחילק לילדיו שיאכלו גם הם ממנו. (מפי בנו הרה"ח ר' מנחם דוד קוסטינר ז"ל).

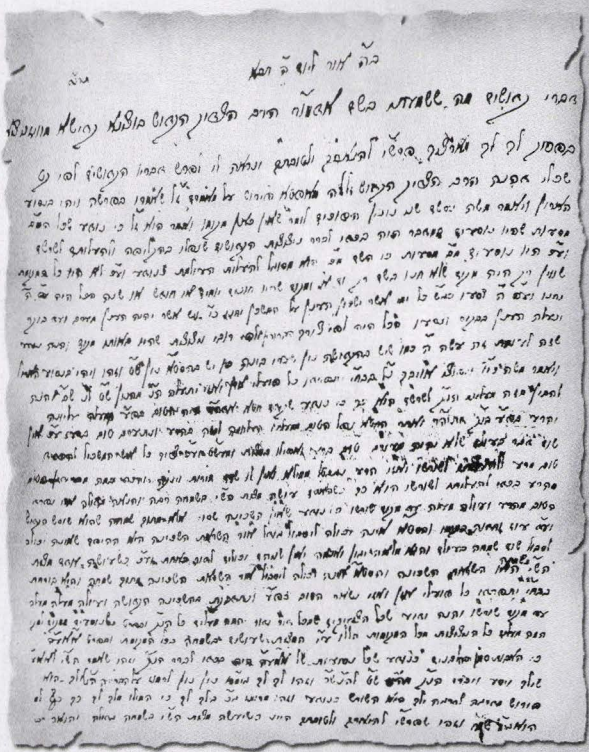

ספר
שאלות ותשובות
בית שלמה
חלק א
לעמבערג
Beit Schlome
Druck des U. W. salat et J. M. Nik.
Lemberg 1878

שער המהדורה הראשונה של שו"ת 'בית שלמה' - לעמבערג תרל"ז

רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע היה סומך עליו בכל הוראותיו בהלכה, ופעמים רבות היה מטיל עליו בירורי הלכה שונים שהגיעו לפתחו. פעם אחת, כששבת ה'תורת חיים' בעיר זאלישטשיק, רצו להרחיב את עזרת הנשים על חשבון חלק מבית המדרש שהיה

מיועד לגברים, ונשאלה שאלה האם מותר לעשות זאת, שהרי על ידי כך יורד חלק זה מקדושה חמורה לקדושה קלה. גם זקננו הגה"ק ה'בית שלמה' זי"ע בא להסתופף באותה שבת בצילא דמהימנותא ורבנו ה'תורת חיים' פנה אליו ואמר לו, **שאל יבוא לעריכת שולחנו הטהור בליל שבת קודש, אלא ישב כל הלילה לעיין בשאלה זו...** ואכן עלה בידו למצוא היתר לכך - תשובתו זו מופיעה בשו"ת 'בית שלמה' (או"ח סי' כ"ח) - ורבנו ה'תורת חיים' התבטא על כך שכיוון להלכה.

מעשה נפלא מובא בס' 'נזר החיים' (עמ' עא) שבליל יום הכיפורים בקאסוב, היו נשארים רבים מן המתפללים לישן בבית המדרש של רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע על הספסלים, כאשר לפעמים היה ה'תורת חיים' נכנס לבית המדרש להביט בפני הנוכחים ולעיתים היה מצוה להעיר מאן דהוא מהשינה. פעם בהתהלכו בבית המדרש יחד עם משמשו בקודש, מצא את זקננו ה'בית שלמה' בשבתו ישן על כסאו. המשמש שליווה את ה'תורת חיים' רצה להעיר את ה'בית שלמה' כדי להציע לו מקום שינה נכבד, אבל ה'תורת חיים' הזהיר את המשמש לבל יגע בו, באמרו: **"חלילה וחס - וכי אינך יודע שהוא לומד תורה לשמה?!"** [כך גם התבטא עליו הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע, שהוא לומד תורה לשמה ולכן התחשבו בחצר הקודש בעלזא בפסקיו הברורים].



כתי"ק של זקננו הגה"ק ה'בית שלמה' זי"ע
מה ששמע מפי רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע בשנת תרכ"ח

שמעתי פעם מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לספר אודות זקננו ה'בית שלמה', כי בעקבות היותו מקושר מאד בעבותות עזים לרבו המובהק מרן ה'תורת חיים' זי"ע, היה לו קשה לנסוע לבנו רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע לויז'ניץ. פעם אחת בא אליו ה'תורת חיים' בחלום הלילה ושאל אותו: **"מדוע אינך נוסע לויז'ניץ אל בני הרבי החדש?!"** מיד קם ה'בית שלמה' ונסע לויז'ניץ לשהות במחיצת קדשו של ה'צמח'.

כאשר הגיע ה'בית שלמה' לויז'ניץ, אמרה לו הרבנית

הצדקנית מרת ציפורה ע"ה - אשת חבר רבה"ק ה'תורת חיים': "מדוע היית צריך להטריח את ה'חבר' שלי לבוא אליך בחלום, וכי בלי זה לא היית יכול לבוא לכאן?!" כשנכנס אחר-כך בקודש פנימה אל ה'צמח', אמר לו ה'צמח' בצחות: **"נשים דברניות הן..."** מני אז היה מרבה לנסוע פעמים תכופות לחצר הקודש בויז'ניץ והיה מהחסידים הגדולים בקרב החבריא של רבה"ק ה'צמח' זי"ע.

נעֹרץ בסוד קדושים רבה

לא רק רבו הקדוש ה'תורת חיים' זי"ע דיבר עליו פלאות, אלא גם גדולי דורו העריכוהו והעריצוהו כאחד משרפי מעלה, וידוע שהרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע התגורר במשך שנה תמימה בסקאלע, שם הכיר מקרוב את ה'בית שלמה'. לימים התבטא עליו נפלאות, **שזו היתה הפעם הראשונה שהוא ראה מורה הוראה בצלם אלוקים**. כמו-כן כיבדו הרה"ק מרוז'ין לסדר קידושין אצלו בזיווג-שני וכשהרה"ק מרוז'ין נועד עמו לפני-כן למסור לו דברים טמירים ונעלמים, התעלף ה'בית שלמה'. כמו"כ מספרים שפעם אחת נכנס אליו ה'בית שלמה' עם קוויטל, אך הרה"ק מרוז'ין אמר לו, **שהוא עצמו צריך לתת לו קוויטל**, כי הרי אמרו חז"ל (שבת י.) כל דיין שדן דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית... ופעם אחרת התבטא עליו **שבשמי מרום פוסקים הלכה כמותו.** (מפי החסיד הישיש ר' חיים לייב שטיין ז"ל ששמע מפי קדשו של הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע).

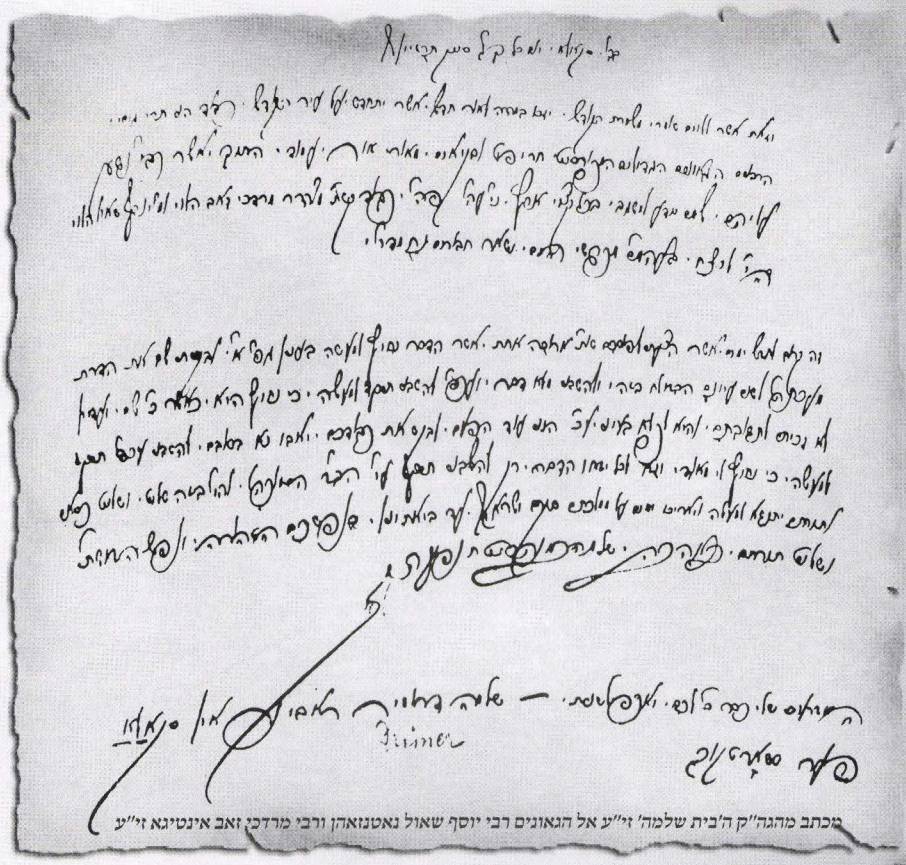


כתב יד קדשו של ה'בית שלמה' באחת התשובות

הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע היה רגיל לומר בשבחו, שהתורה אמרה "צדק צדק תרדוף", ודרשו חז"ל אחרי בית דין יפה, המכוון הוא, אחרי ר' שלמה לסקאלע... תשובותיו ופסקיו התקבלו לדורות, ושלשת כרכי 'בית שלמה' שבהם כאלף תשובות בכל חלקי השו"ע, התקבלו

בכל תפוצות ישראל בהערצה רבה. פוסק הדור הגה"ק רבי מאיר אריק זי"ע, שהיה מעריץ ביותר את הגה"ק ה'חתם סופר' זי"ע לאין שיעור, התבטא פעם בשיעורו ואמר: **"תשובות ה'בית שלמה' 'חזקים' כמו תשובות ה'חתם סופר' ולפעמים אף יותר 'חזקים'!..."** והגאון מטשעבין זי"ע היה מכנה את ה'בית שלמה': **"ה'חתם סופר' של גליציה".**

הגדיל לכתוב הגה"ק רבי שלמה זלמן עהרנרייך זי"ע אב"ד שמלויא, בספרו שו"ת 'לחם שלמה' (סי' פ"ט) **"מי יבוא אחר המלך לחלוק עליו כי נתקבלו פסקיו בכל העולם".** גם כ"ק אדמו"ר מצאנז זי"ע בעל 'שפע חיים', כותב בספרו שו"ת 'דברי יציב' (או"ח סי' כ"ז) דברים מופלגים בשבחו של ה'בית שלמה': **"וקם דינא דה'בית שלמה' שהיה פוסק מובהק, וראוי לסמוך עליו אפילו בחמורות, וכאשר קיבלתי מפי צדיקים שלפנינו".** ובשמו של הרה"ק רבי שלום משאץ זי"ע נאמר, שאחרי גמר הלימוד השייך להוראה בשו"ע יו"ד ח"א, ההשלמה הטובה ביותר והמועילה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, להתלמד איך להורות ולדמות מילתא למילתא, היא ללמוד את התשובות בשו"ת 'בית שלמה' הנוגעות ליו"ד.



מכתב מהגה"ק ה'בית שלמה' זי"ע אל הגאונים רבי יוסף שאול נאטנזאהן ורבי מרדכי זאב אינטיגא זי"ע

הגה"צ רבי שרגא פייבל שנייבאלג זצ"ל כותב בספרו שו"ת 'שרגא המאיר' (ח"ב סי' ע"ו) שה'בית שלמה' היה נחשב בדורו כפוסק הדור - "אכתוב מה ששמעתי מפ"ק מו"ר הגאון מטשעבין בעה"מ ספרי 'דובב מישרים' זצל"ה, ששמע מפ"ק הגאון [רבי מאיר אריק] בעל 'אמרי יושר' זצ"ל, שאמר שבדור ה'נודע ביהודה' היה ה'נודע ביהודה' פוסק הדור, ואחר כך היה הגאון בעל ה'חתם סופר' פוסק הדור, **ואחר כך היה בעל 'בית שלמה' פוסק הדור,** וכעת אמר בעל 'אמרי יושר', שה'ערך ש"י' הוא פוסק הדור, כך שמעתי מפ"ק..."

מעשה מופלא סיפר הגאון מטשעבין זי"ע, שהיה פעם דין תורה קשה שהובא לפני אביו הגה"ק רבי יעקב מהרימלוב זי"ע בעל 'כוכב מיעקב', ומן הצד השני היה מעורב בדין ה'בית שלמה'. הדיון התארך זמן רב עד שלבסוף יצא ה'כוכב מיעקב' כשידו על העליונה. לאחר זמן, הגיע ה'בית שלמה' לפגוש את ה'כוכב מיעקב' ואמר לו: "הרימלוב'ר רב! אני חייב לומר לכם, שבעת שהציעו לפני את הדין-תורה הזה, ראיתי שזה אכן דין תורה קשה והיססתי רבות האם להיכנס לזה, אך הסכמתי להיכנס לזה כי ידעתי שאתם איש אמת; כעת תאמרו לי בבקשה מי צודק, אני או אתם?" נענה ה'כוכב מיעקב' ואמר: **"ברור שאתם צודקים..."**

על גודל יראתו של זקננו ה'בית שלמה' לפסוק כהלכה, סיפר הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמאן שליט"א, שפעם אחת, ביומא דשוקא פסק ה'בית שלמה' באיזו שאלה להתיר ובסוף התיישב שלא היה צריך להתיר את הנידון. מיד שכר פרש שימהר ויגיד לבני אותה העיר שלא יסמכו על דבריו הראשונים, ובדרך חזרה התעכב קצת השליח להודיע שאכן קיים את השליחות ולא סמכו בני העיר את דבריו, **ונפלו לו שתי שיניים מגודל הפחד שיסמכו על דבריו להקל במקום שיש להחמיר.** ('מפי ספרים וסופרים' הגש"פ עמ' לב).

הגה"ח רבי משה ברומער זצ"ל
משמש בקודש וגבאי כולל ויז'ניצא

זקננו הגה"ח רבי משה ברומער זצ"ל - חותנו של זקננו החסיד הנודע ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל, נולד בחודש אדר שנת תר"ה ונקרא משה על שם זקנו הגאון אבי אביו רבי משה ברומער זצ"ל בעל 'זכרון משה'. בהיותו מופלא סמוך לאיש, בן י"ב שנה, בערך בשנת תרי"ז-תרי"ח, התקשר בקשרי שידוכין עם מרת חנה ע"ה בתו של הגה"ק רבי שלמה דרימער זי"ע אב"ד סקאלע ובעל 'בית שלמה', מגדולי חסידי רבותינו הק' ה'תורת חיים' וה'צמח צדיק' זי"ע.

בחודש אדר תרי"ח, נכנס העלם ר' משה לעול המצוות, כאשר אביו הגאון רבי יחיאל מאיר ברומער זצ"ל ערך עבורו דרשה ארוכה לבר מצוה, בו בנה וסתר בדברי ה'שאגת אריה' בענין

הנחת תפילין בפלפול גדול. כדי לשמח את המחותן בשמחת המיועד להיות חתנו, שלח את הפלפול למחותנו ה'בית שלמה', שהשיב ופלפל בדברי מחותנו וכה נמשך המשא ומתן הלאה בין המחותנים הגאונים. התשובות מצידו של ה'בית שלמה' נדפסו בספרו שו"ת 'בית שלמה' או"ח סימנים ט"ו וט"ז.

אחר נישואיו דר רבי משה ברומער אצל חותנו הגדול בעיר סקאלע - **בגין כך היה נקרא בפי**

אדונינו מורינו ורבינו ראש גילת אריאל עיר וקריש מן שמיא מחמד עוזינו איש קדוש מאד נעלה עמודא דנהורא בוצינא קדישא חסידא ופרישא המפורסים בכל קצוי תבל מרן **מנחם מענדיל מווישנצא** שליט"א.

כאשר ידפים האברך הרבני המופלג הותיק חושר נעים מגזע קדושים מוה' **נח צבי לערנאוויטש** את ספר **מנדל דוד** מזקנו הרב הגדול קדוש יאמר לו כו' וכו' מוה' **דוד שלמה** נבג"מ משולטשין וגם ספר **כבוד התורה** על המסורה מאביו נ"י אזי בכ"ג וקבל אדמו"ר שליט"א ספר אחד במחיר אשר יושת עליו מוכ"ז הרבני הנ"ל כ"ד הכותב בשם אדמו"ר שליט"א היום יום ג' ו' דעשי"ת פה ווישנצא

משה ברימור

הסכמת

תעודת אדונינו מורינו ורבינו ראש גולת אריאל בוצינא דנהורא קדישא אספסלריא המאירה איש אלקים מופת הדור והדרו אור ישראל וקדושו המפורסם בכל קצוי ארץ ע"ה פ"ה בקש"ת מוה' **מנחם מענדיל** שליט"א **מווינציא**.

גם אדמו"ר שליט"א מפה יקח ס' ח' נעמ סילח ממכנם הדפוס כפי המחיר לחבר יוסם עליו מוכ"ז . וממנו ירחו וכן תעמנו כל לים ולים מלחנ"י לעמוד ליתן מוכ"ז נזה לנדלנ מחסנמנו העוב נזה - וזכות המחבר ז"ל יבון עליהם סלח מחוכה עליהם סום רע ח"ו . וסלוס יהי נמעונם ונכל חבר יפנו יללימו כ"ל הכותב נסם אדמו"ר הקדוש שליט"א היום יוס יו"ג מלחסוון סכם יבח הנרכה ויסועה לפ"ק ויזכילה .

משה מסמם נקודם

הסכמות מרבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע עליהן חתום זקננו רבי משה ברומער זצ"ל כמשמש בקודש



תעודת הרב הצדיק גולימה
קדישא מסידא
ופרישא כ"י ע"ה פ"ה תפארת ישראל
מוה' **מנחם מענדיל** נ"י.

כן נא מוכ"ז הרבני החסיד מוה'
משה נ"י נין הרב המחב"ג החסיד
המפורסם בלמלת חיחסין מוה'
ישראל דוב זלל"ל לפני חדומו"ר
סס עינו על המחברת הלז ואמפ
בעינו . ובל"ב כסילה מציה"ד לחי
יקח ספר ה' בחיר לחבר ימים
עליו מוכ"ז ח"ר משה נ"י :
ולרלי' בלחי עה"ח חיום יום ג'
ער"ח ללול חרכ"ח פה ק"ק וויזניצא
דבני הכותב בפקידת חדומו"ר
בליט"ח משה ברומיר הלוי .

הסכמת אדומ"ר הרב הצדיק הקדוש ראש
גולת אריאל מופת הדור בו"ק אספקלריא
המאירה מחמד עינינו עפירת תפארת ישראל
כקש"ת מוהר"ר **מנחם מענדיל**(זצלה"ה)
בהרב הצדיק מקאסיב זצ"ל . אבד"ק וויזניצא
והגליל :

הנה כחתר נא מוכ"ז הגוכמי הרבני החסיד
המופלג נ' לפני כ"ק מרן אדומ"ר
בליט"ח וביד כתבי קודש מהרב הגאון המפורסם
מוה' ר' פסח זלל"ל מגד"ק נעמרוב . ולנוח להפלותו
בדפוס . והרחה כמה הסכמות מגדולי זמניט . כן
ניווה עלי כ"ק אדומ"ר בליט"ח לרשום בשמו הקדוש
והעחור חתר נם הוח יקח ספר מחד כסילת מבהמ"ד
ומחן לו מפ"ק בהוג וממנו ילחו וכן יפעו כל חפ
חתר בתורת ד' מפלו להחזיק ידי מוכ"ז הלל"ל להגדיל
תורה ולהחדירה והשומע יעפ ותבח עליו ברכת
טוב . ובחתה"ח כ"ב שבט תרמ"ד לפ"ק וויזניצא :
הנני הכותב העומד לשרת בקדש
משה ברומער

הסכמות מרבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע עליהן חתום זקננו רבי משה ברומער זצ"ל כמשמש בקודש

רבים 'רבי משה סקאל'ער' - אך בהמשך עזב את העיר סקאלע מגורי חותנו ובשנת תרכ"ח [בתשובה שקיבל מחותנו ה'בית שלמה' (סי' ק"ו) אודות נדר צדקה שנדרה הרבנית הצדקנית מרת ציפורה ע"ה בשנת תרכ"ה, בעקבות נפילת רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע ממרפסת ביתו בהיותו בעיירת מרפא] אנו כבר מוצאים אותו בתואר הנכסף - **משמש בקודש אצל רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע בעיר ויז'ניצא.**

אין בידינו ידיעות על סיבת השתקעותו בעיר ויז'ניצא ומינויו כמשמש בקודש, אך זאת נוכל לדעת ולהתפלא, שרבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע בחר בו להיות יד ימינו, כבר בהיותו אברך צעיר לימים בן כ"ג שנים בלבד. רבי משה חתום רבות על מכתבי הסכמה ותמיכה להדפסת ספרים בשם רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, כאשר באחד מהם [על ספר מר' פסח מנעמרוב] חותם עצמו בלשון זו: **"הנני הכותב העומד לשרת בקודש".**

חלק מתפקידו כמשמש בקודש בבית ה'צמח', שימש רבי משה ברומער כגבאי כולל ויז'ניצא אשר עמד תחת נשיאותו של ה'צמח'. מלאכת ניהול כספי הכולל לא מן הקלות היתה, כי אם מלאכה כבדה ואחראית אשר יום ולילה לא ישבות. המלאכה כללה לדאוג על קיבוץ שקלי הקודש מכל העיירות הקרובות והרחוקות בכמה מחוזות, להתעסק בשליחתם לארץ הקודש באופן בטוח, לחשב את החשבונות באופן מדוקדק ואחראי, למען לא יבוא

חלילה הפסד לקופת הכולל, ועל כולם העול הגדול שיהא די כסף למשלוח התמיכה בכל רביעית השנה. על כל אלה ניצח רבי משה ברמה משך שנים רבות.

ניהול הכולל הצריך אותו לעמוד בקשר מכתבים רצוף עם מקבצי שקלי הקודש ועם הממונים בערי הקודש בארץ ישראל. ואכן קיימות מאות התכתבויות בין המשרד של 'כולל רבי מאיר בעל הנס' שהתנהל בבית רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע ע"י הגבאי הנאמן רבי משה ברומער, לבין המשרד הראשי של 'כולל ויז'ניצא בצפת ת"ו', בדבר הבעיות השונות שהתעוררו במשך הזמן, מהם למדים אנו על הפעילות העניפה שנעשתה במסגרת הכולל.

כנהוג בשנים ההם לחקוק בראשי מציבות חריטות שונות, כרמז על שמו או על מעשיו הטובים או משלוח ידו של הנפטר וכיו"ב, מוצאים אנו על מצבתו של רבי משה שנחקקה בראשו, תמונת ספר אשר עליו נכתב "פנקס של א"י", עמו הביעו את גודל פעולותיו בתחום זה. בנוסח מצבתו של רבי משה ברומער, מוקדשות ארבע שורות על מלאכתו קדושה זו וזה נוסחה: **"נאמן במלאכת הקודש כל הימים; ינהל לשכת משלוח כסף לציון תפארתינו; חוט המשולש קדוש יעידון מצאהו תמים** [הכוונה לכאורה לשלשת רבותינו הקדושים, ה'צמח צדיק', ה'אמרי ברוך' וה'אהבת ישראל' זי"ע, שהעידו על היותו שלם ותמים במלאכת הקודש]**; ידע לכלכל התמיכה מארץ אבותינו".**

יש לציין כי בתחילה לא החזיקו את רבי משה ברומער זצ"ל לחסיד גדול. המשרד שבו היה יושב כל היום, היה בסמוך לחדר קדשו של ה'צמח' אשר שם קיבל את הקהל הקדוש לעצה ולברכה. סיפר לי אבי ז"ל, שבאחד הימים פתח ה'צמח' את דלת חדרו ופנה לרבי משה ברומער באמרו: **"היה כאן יהודי אחד שהזדקק לישועה גדולה מאד ואכן זכה הלה להיושע ולהיפקד בדבר ישועה ורחמים. והנה סיפור זה, אם אספר אותו לאחד מהחסידים הוא יגיד כבר שזה מופת מהרבי, אבל אתה הרי יודע שזה כלום..."**

דביקותו ברבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע

ביום המר והנמהר, כ"ט בתשרי תרמ"ה, עלתה נשמתו הטהורה של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע לגנזי מרומים, בדמי ימיו בעודו אך בן נ"ה שנים. זקננו - המשב"ק - רבי משה ברומער כתב מכתב אל ממונה הכולל בארה"ק בעיה"ק צפת ר' משה חר"ג, בתוך שבעת ימי האבל על הסתלקות רבה"ק ה'צמח', בו הוא מתאר את השבר הגדול בהסתלקותו של ה'צמח' ועל המשכת ההנהגה על ידי בנו רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, ממנו ניתן ללמוד מקצת מן המקצת על התקשרותו הגדולה ברבותינו הקדושים.

המכתב נכתב בתאריך ג' חשון תרמ"ה - כשבוע ימים לאחר ההסתלקות [כמה מילים נקטעו ממנו בצוק העתים]: "לבי יחיל בקרבי ואימות מות נפלה עלינו, אוי לנו כי חטאנו ובעוה"ר בליל

שב"ק נלקח מאתנו, עטרת ראשינו, צפירת תפארתינו, מאיר עינינו, חמדת לבבינו, רוח אפינו, אבינו רועינו, הזן ומפרנס אותנו. מה אומר ומה אדבר, ה' הצדיק, ולהאריך... נפשינו ומורך רוחינו, ה' ינחם עצבונינו ושבר לבבינו כאש תוקד בקרבינו, מי לא יחת ויפחד כי נגזר גז"ד קשה, מן השמים ירחמו עלינו.

"זאת ידע ידידי, **כי כל התנהגותו מסר בפיו קדשו בע"פ ובכתב לבנו יחידו עט"ר הרה"ק מו"ה ברוך שליט"א ב"ה וב"ש, והמשיח אותו לכהן תחתיו בכל ענינים. מנחם משיב כי הוא ימלא מקומו במעשה אבות יורשי בנים, ודיבר בקדשו כי יש לסמוך עליו בכל דבר שבקדושה.** ואודות אה"ק כתב וחתם בידו בהקדמה באהבה ובקשה מאנ"ש לתמוך ולסעד הדבר מצוה זו בכל מה דאפשר, וכן קיימו וקיבלו עליהם לשמור לעשות ולקיים דברי קדשו ביתר שאת.

"לע"ע מרוב הצרות ש[עברו עלינו]... מר"ח מנחם עד עתה לא יכולתי לדבר דבר בעניני אה"ק, כי כל העולם שרויים היה בצער מלראות פניו. **ובלי ספק נעשה ונכתב בהשכל ודעת,**

לבי יחיל בקרבי ואימת מות נפלה עלינו אוי לנו כי חטאנו ובעוהר בליל שב"ק נלקח מאתנו עטרת ראשינו צפירת תפארתינו מאיר עינינו חמדת לבבינו רוח אפינו אבינו רועינו הזן ומפרנס אותנו כולה מה אומר ואדבר ה' הצדיק. ולהאריך ... נפשינו ומורך רוחינו ה' ינחם עצבונינו ושבר לבבינו כאש תוקד בקרבינו מי לא יחת ויפחד כי נגזר גז"ד קשה מן השמים ירחמו עלינו .
זאת ידע ידידי כי כל התנהגותו מסר בפיו קדשו בע"פ ובכתב לבנו יחידו עט"ר הרה"ק מו"ה ברוך שליט"א ב"ה וב"ש והמשיח אותו לכהן תחתיו בכל ענינים. מנחם משיב כי היא ימלא מקומו במעשה אבות יורשי בנים, ודיבר בקדשו כי יש לסמוך עליו בכל דבר שבקדושה. ואודות אה"ק כתב וחתם בידו

הק' באהבה ובקשה מאנ "ש לתמוך ולסעד הדבר מצוה זו בכל מה דאפשר וכן קימו וקבלו עליהם לשמור לעשות ולקים דברי קדשו ביתר שאת. לע"ע מרוב הצרות ש... מר"ח מנחם ע"ע לא יכולתי לדבר דבר בעניני אה"ק כי כל העולם שרוים הי' בצער מיל ראות פניו.
ובל"ס נעשה נעשה ונכתב בהשכל ודעת. והציעו טוב התנהגות של מרן אדמו"ר הק' זצקלל"ה . וגם בנו ראוי לאותו איצטלא לשאר מטיבין כראוי .. וזאת נחמתינו כי בנו יחידו הרהק ימלא מקום אביו בקדושה וטהרה והוא רחום יכפר עלינו ועל נפשינו ואותו הכתירו בכתר הנשיאות לכן יחושו וימהרו הגובים לאסוף והמשגיחים יזרזו לשלוח לידו הק' כל ...

מכתב ששלח רבי משה ברומיער זצ"ל אחר הסתלקות רבה"ק ה'צמח צדק' זי"ע

והציעו טוב התנהגות של מרן אדמו"ר הק' זצקלל"ה, וגם בנו ראוי לאותו איצטלא לשאר מטיבין כראוי... וזאת נחמתינו כי בנו יחידו הרה"ק ימלא מקום אביו בקדושה וטהרה, והוא רחום יכפר עלינו ועל נפשינו, ואותו הכתירו בכתר הנשיאות לכן יחושו וימהרו הגובים לאסוף, והמשגיחים יזרזו לשלוח לידו הק' כל .."

יצוין כי גם בשנות נשיאותו של רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, מוצאים אנו את פעולותיו של רבי משה ברומער בעניני הכולל. בשנת תרמ"ו פרסם "מודעה רבה" ובו מוסר על סדר חדש בשילוח כסף שקלי הקודש אשר נתקבצו ע"י הגובים בכל מקומות מושבותיהם, באופן בטוח ונאמן יותר.

'בעל מקריא' אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע

בחודש כסלו שנת תרנ"ג הסתלק רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, ובנו בכורו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע מילא את מקומו בעיר ויז'ניצא, כאשר רבי משה ברומער המשיך במשרתו

החיים והשלום לכבוד ידידי הרב הגדול החריף ובקי סיני ועוקר הרים המפורסם איש חמודות החכם המושלם מוה' שמואל העליר.

הנה באתי בכתבי הלזה אודות אשר הרעיש בכתבנו לאדמו"ר שליטא, על הר' משה חר"ג על אשר נתן כתב שליחות לה"ר אברהם בער הכהן וכי הוא מקבל מעות מגוים ואפקורסים על שקאלים. והנה אם כי הר' משה חר"ג התנצל לפני אדמו"ר בכתבו שחלילה הוא לאנשי שלומינו לא נתנו כתב שליחות כ"א על שפיטאהל ושלח לאדמו"ר העתקה מכתב שליחות שנתנו בידו, אך עכ"ז עריין לא הי' לבבינו במוחים אם האמת כן הוא, מחמת כי שמענו כי גם סקידי ואמרכלי אמשטרדם יצאו ביד רומה לריב נגד השליח הנ"ז, והנה כעת בא לכאן השליח הנ"ל והוא הי' למראה עיני אדמו"ר נוף המכתבים שמסרו הר' משה חר"ג ואנשי שלומינו להשליח הנ"ל וחלילה לא נזכר בשם כ"א על ענין השפיטאהל, ועתה אפילו אם השליח שינה את מעמו באיזה מקומות מה עליהם לעשות, ואף גם זאת הנה הי' למראה עינינו מכתבים מהקיסר יה"ר ומהשרים הגדולים המיניסטעריום ולא נזכר בשם כ"א כית החולים, וגם יש בידו מכתב מהשר ביסמארק שמילא בקשתו לסגת אחור מענין הכית הכנסת שהי' כדעתו לייסר אצל מקום החולים, והנה יש בידו עוד הרבה מכתבים מהשרים הגדולים בכל מדינה ומדינה, ועינינו ראו נוף המכתבים ולא נזכר בשום מכתב כ"א ענין כית החולים, ובחנם הרעיש כ"ת בקול גדול על הר' משה חר"ג ועל אנשי שלומינו, כי ח"ו אין שום אשמה בהם כנון דא אצריך[3] להודיעהו כי עיניני ראו כל הנ"ל ולא זר כ"ד ידידו הכותב באמת משה ברומער.

שפב

מכתב מרבי משה ברומער זצ"ל אל הגאון רבי שמואל העלר זצ"ל אב"ד צפת אודות כספי הכוללים

בניהול כספי הכולל. ברב צדקתו וחשיבותו, מינהו רבה"ק ה'אהבת ישראל' לתפקיד נעלה וזכה להיות ה'מקריא' בתקיעת שופר בראש השנה. רבי משה שהיה ל"ע חולה אסטמה, סבל מאד מקשיי נשימה והיה מתפלל כל ימות השנה ב'פאליש', כי היה זקוק לשאוף אויר נקי לתוך ריאותיו. אך בימי ראש השנה, כיון שהיה המקריא אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל', היה עומד על-יד מקום תפילתו של רבנו, כדי להקריא לפניו את סדר התקיעות. והיה רבי משה אומר, **שעתה הוא מבין את מאמר העולם 'אינו דומה שמיעה לראיה', כאשר כל ימות השנה הוא רק שומע את תפילת רבנו, אך בראש השנה הוא זוכה לראות את רבנו עין בעין ואכן אינו דומה שמיעה לראיה.**

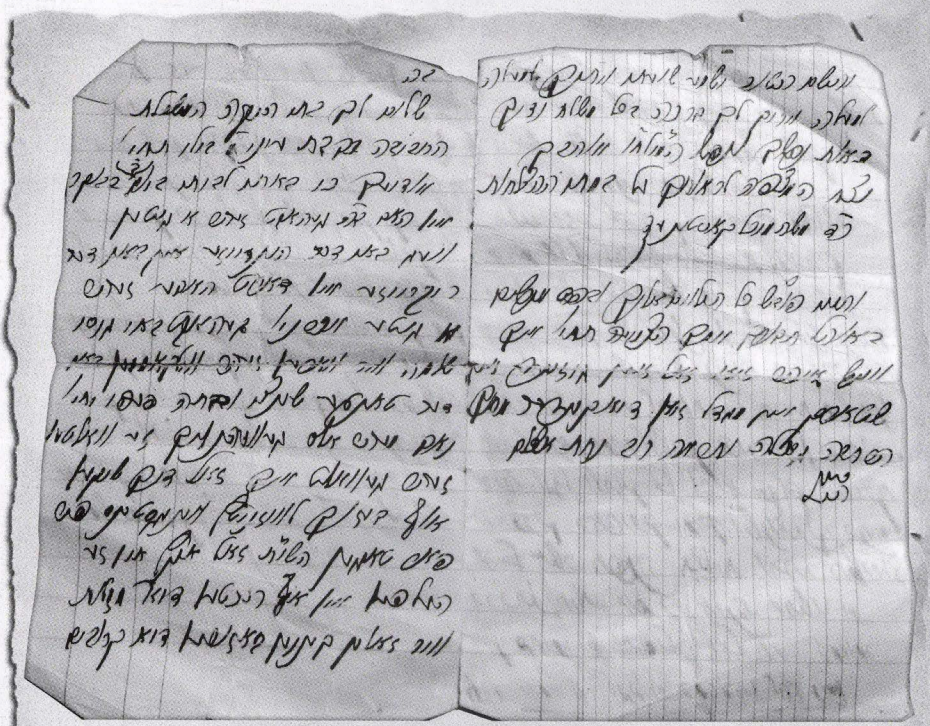
כאמור היה רבי משה חולה במחלת האסטמה וסבל רבות מקשיי נשימה. במכתב שנשלח אליו ע"י סופר הכולל בעיה"ק צפת - ר' זיידא קלינגער ז"ל מתאריך ג' תמוז תרנ"ח, כותב בתוך הדברים אל רבי משה: "והנה מאד נצטערתי מחולשת בריאותו. באמונה, מאז שהודענו הנני שרוי בצער ועד הנפש הגיעני, ישלח ה' דברו עד מהרה לחזקהו ולאמצהו, ויהיה בריא ושלם בגופו בכל איבריו לאורך ימים ושנות עולמים, אם הרופאים הסכימו שיסע למארינבאד, לדעתי לא יעצרהו שום דבר ועוד חובה לקיים מצות כיבוד אב, בטח יודיעני וירפאהו ה' בכל משאלות לבו לטובה עד עולם כאוות נפשו לברכה".



מצבת קברו של רבי משה ברומער זצ"ל סמוך ונראה לאוהל רבותינו הק' בויז'ניצא

בימים ההם לא היתה תרופה למחלה זו ולדאבון לב נסתלק רבי משה ברומער לבית עולמו, בדמי ימיו בהיותו אך בן נ"ה שנה, ביום ב' תמוז תר"ס. היה זה עוד בחיי אביו הגדול הגאון רבי יחיאל מאיר מיכל ברומער זצ"ל אב"ד בוטשאטש, שהאריך ימים עוד כשבע שנים אחריו ונסתלק בשנת תרס"ז. הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע אמר כמה פעמים לאבי ז"ל, **כי הוא זוכר היטב את פטירתו של רבי משה סקאל'ער, כי בתקופה ההיא החל להניח תפילין.** [למעשה, הרה"ק ה'אמרי חיים' נכנס לעול המצוות כחצי שנה אחר פטירת רבי משה, בט"ו כסלו תרס"א, אך אולי כוונתו הטהורה היתה, שהיה עסוק באותה תקופה בהזמנת התפילין או בשינון הלכות תפילין, ומשכך, נחקק במוחו פטירתו של רבי משה בעת תקופת כניסתו למצוות].

רבי משה ברומער נטמן בבית החיים החדש בעיירה טשארניהוזע הסמוכה לויז'ניצא, בפתח אוהלם של רבותינו הקדושים ה'צמח צדיק' וה'אמרי ברוך' זי"ע. החסידים הישרים והתמימים שהיו דבוקים וחבוקים ברבותיהם, בחייהם ובמותם לא נפרדו. על מצבתו כתוב לאמור: **"היו לו מידות תרומיות, היה אהוב לכל רואיו, אמת ושלום היה כל מאודו ולא ידע חנף מעודו".**



מכתב נדיר ששלח ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל לבתו מרת בילה קאפיל ע"ה

החסיד המפורסם
ר' משה יחיאל מיכל קוסטינר ז"ל

לא ימיש מתוך האוהל

זקננו החסיד המופלג והמרומם, ר' משה יחיאל מיכל קוסטינר ז"ל, נולד בשנת תר"ל וזכה להסתופף בימי ילדותו בצל קדשו של רבה"ק ה'צמח צדיק' ז"ע **ואף זכה שיניח לו תפילין ביום היכנסו לעול תורה ומצוות בשנת תרמ"ג.** בעת חתונתו, עקב היותו חתן יתום [כאמור בפרקים הקודמים שאביו הרה"ח ר' יהודה לייב ז"ל נלב"ע בדמי ימיו], כיבדה אמו מרת בלומא מלכה ע"ה את רבה"ק ה'אהבת ישראל' ז"ע [שהיה עדיין אברך צעיר לימים] להיות השושבינים מצד החתן תחת החופה, וצד הכלה כיבד את הרה"ק רבי חיים מאנטניא ז"ע להיות השושבינים מצד הכלה, **ורבה"ק ה'אמרי ברוך' ז"ע כובד בסידור הקידושין בחופתו.**

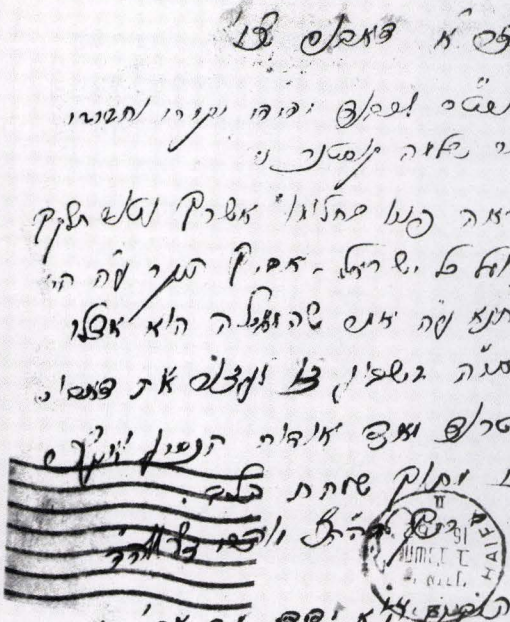


הרה"ח ר' משה יחיאל מיכל קוסטינר ז"ל

ר' משה מיכל היה דבוק בלב ונפש ברבה"ק ה'אמרי ברוך' ז"ע, והיה מקושר בו בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, כאשר ימים רבים היה שוהה בהיכל קדשו בויז'ניצא וקונה בצילו קנייני נצח. אחרי הסתלקותו בשנת תרנ"ג, דבק בכל עוז בבנו הגדול רבה"ק ה'אהבת ישראל' ז"ע. למעשה, עוד בחיי רבה"ק ה'אמרי ברוך' ז"ע, כבר הלכו החסידים המופלגים לקנות תורה וחכמה אצל בניו הקדושים, כי מרבה"ק ה'אמרי ברוך' עצמו, קשה היה לשאוב דברי חיזוק בעבודת השי"ת, מחמת היותו סגור ומסוגר בינו לבין קונו.

זקני הרה"ח ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל [אחיו הגדול של ר' משה מיכל], היה דבוק מאד בימים ההם ברבה"ק ה'אהבת ישראל', אולם אחרי פטירת רבה"ק ה'אמרי ברוך', דבק ר' אברהם אלתר בהרה"ק מאנטניא זי"ע. כשבאו וסיפרו לרבה"ק ה'אהבת ישראל' שר' אברהם אלתר נוסע לאנטניא, הגיב וקבע: **"מכיון שאברהם אלתר נוסע לאנטניא, לכן אחיו משה מיכל יבוא אלינו..."**

דמותו של זקני ר' משה מיכל ז"ל זכורה לי משנות ילדותי, אך מכיון שהייתי ילד קטן, לא התעמקתי כל-כך בדמותו העילאית, למרות שכבר אז ידעתי שהוא יהודי חשוב מאד ונחשב לאחד מגדולי החסידים בויז'ניץ. **מעולם לא עשה ר' משה מיכל שום דבר, קטן כגדול, טרם התייעץ עם רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע.** ממקום מגורי אבותיו בפאראווץ, היה מרבה לנסוע תמידין כסדרן לחסות בצילו הטהור בויז'ניץ ובגרוסווארדיין. הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע אמר פעם לאבי ז"ל: **"איני זוכר פורים בויז'ניץ בלי אביך ר' משה מיכל".** וכך גם כותב רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע במכתב קודש ששלח לאבי ז"ל לפני פורים: **"אביך היקר ע"ה היה תמיד בפורים בויז'ניץ".** החידוש בדבר היה, כי לפורים לא באו חסידים רבים, מאחר שבדרך-כלל העדיפו לבוא לימי חג הפסח. גם בחג הסוכות, שאז לא באו הרבה חסידים, היה בדרך כלל בצל הקודש בויז'ניץ ובגרוסווארדיין.



"אביך היקר ע"ה היה תמיד פורים בויז'ניץ"
גלויה ששלח רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל

למעשה, היה תמיד בחודש תשרי בצילא דמהימנותא, מאחר והיה אלמן שנים רבות ל"ע, יכל לנסוע אל הרבי בכל עת שרצה. אך גם כשזוגתו מרת אסתר לאה ע"ה היתה עוד בין החיים, היה נוסע פעמים רבות לחסות בצל הקודש. [זוגתו נפטרה בדמי ימיה והותירה בבית שני בנים [ר' אהרן ור' יהושע] ושתי בנות [גב' הזנפרץ וגב' קאפיל] שלא נישאו, כי באותה תקופה רק אבי ז"ל היה נשוי כבר. אמי ע"ה שהיתה אחייניתו וקרובה אליו מאד, סיפרה לי שהילדים ניסו לשכנע רבות את ר' משה מיכל שינשא בשנית ולא יחיה כך לבד, אך הוא סירב באמרו: "זיווג ראשון הוא מן השמים, אך זיווג שני הוא לפי המעשים, ווער ווייסט וועלעכע מעשים האב איך" (מי יודע איזה מעשים יש לי?). בהזדמנות אחרת אמר: "בשביל שהיא תכין צלחת מרק ותכבס לי חולצה, אצטרך להיות משועבד עבורה? מילא, כשמתחתנים בגיל צעיר הרי יש מטרה להביא צאצאים ולגדלם כראוי, אך בגיל שהילדים כבר התבגרו, מה טעם יש בנישואין?!].

מגדולי וחשובי החסידים

בחצר הקודש ויז'ניץ, היה נקרא ר' משה מיכל מגדולי וחשובי החסידים. תעיד על כך העובדה שמקומו הקבוע היה תמיד מאחורי כסא כבודו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. בויז'ניץ מלפנים לא נהגו לחלק 'שיריים', אלא בעת שרבנו ה'אהבת ישראל' סיים לאכול, היה מזיז את הצלחת מלפניו ומי שהיה קרוב, לקח לעצמו. **זקני ז"ל שהיה מקורב מאד אל הקודש, זכה שרבנו ה'אהבת ישראל' נתן לו לפעמים חתיכה מן השיריים שלו ולפעמים אף נתן לו את כל הצלחת.**



אבי ז"ל סיפר לי, שבעת שרבה"ק ה'אהבת ישראל' היה נותן לר' משה מיכל את הצלחת, לא היה נותן לאף אחד לאכול ממנה, אלא היה אוכל את הכל עד תום. הסיבה לכך היתה, כי היו לו לר' משה מיכל גיסים שגרו בויז'ניץ אך משכנם היה רחוק מאד מחצר הקודש, לכן לא היה שווה לו ללכת עד ביתם המרוחק לסעוד סעודת שבת, כי עד שיתחיל לאכול, יצטרך כבר לסיים ולהזדרז לחזור לעריכת השולחן הטהור, שהרי הדרך אורכת זמן רב. משום כך, אחרי התפילה היה ממתין בבית המדרש עד עריכת השולחן הטהור, **שם היה אוכל סעודת שבת משיירי מאכלו של הרבי.**

בתחילת דרכו ובימי חורפו, היה זקני ר' משה

מצבת מרת אסתר לאה ע"ה
אשת ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל

מיכל ז"ל היה גביר אדיר, כי קנה שדות רבים במכרזים של המדינה, אך לאחר החוק השפל שהעבירו שלטונות הרשע ברומניה, שכל השדות שנקנו במכרזים עוברים בחזרה למדינה, התהפך עליו הגלגל באחת והפך להיות עני מרוד, עד שכשרצה לחזור לביתו אחרי ששהה בויז'ניץ, היה צריך ללוות כסף להוצאות הנסיעה. גם כשנסע לחתונת הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שהתקיימה בראחמיסטריווקא הרחוקה, סביר להניח שר' משה מיכל לווה כסף לנסיעה, כי אחת הסיבות שלא בא קהל גדול לחתונה, היתה מחמת הוצאות הנסיעה הארוכה שהיו גדולות מאד, אך הוא כמובן לא ויתר ונסע לחתונה בכל מחיר.

בהיותו פעם בטשערנוביץ לרגל עסקי מסחרו, הרהר ר' משה מיכל בלבו, שהרי ויז'ניץ נמצאת לא הרחק מכאן, אם כן הרי צריך להיכנס אל הרבי... בדיוק בעת שנכנס לקודש פנימה, היתה שם משלחת מכובדת מחסידי בעלזא מטעם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, בדבר השידוך של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע. רבה"ק ה'אהבת ישראל' התבטא אז בפני מקורביו בצחות: **"אמנם לא הודענו לאף אחד שאנחנו עומדים לסגור שידוך כעת, אולם ידידים טובים כמו ר' משה מיכל, מרגישים בכל זאת..."**

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בנאות דשא



כי מלאכיו יצווה לך

בימי מלחמת העולם הראשונה, כשרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע התגורר עדיין בויז'ניץ, רצו לגייס את אבי הרה"ח ר' שלמה ז"ל לצבא וכמובן שהפחד מפני הבאות היה גדול מאד. כמו בכל דבר שביקשו לעשות, קמו ונסעו לויז'ניץ לשאול את חוות דעתו של רבנו. הם הגיעו לויז'ניץ לשבת קודש ובדיוק באותה שבת נכנסו הרוסים לויז'ניץ וכבשו אותה, כך שלא יכלו לצאת מויז'ניץ במשך כמה שבועות. במהלך אותם שבועות ששהו בויז'ניץ, נכנס אבי ז"ל כמה פעמים לקודש פנימה לשאול מתי יוכלו לחזור לביתם, אך רבנו סירב לתת לו אישור, באמרו שדרך חזרתם היא ממש בתוך חזית המלחמה. בינתיים עברו זקני ואבי ז"ל לגור אצל אחד החסידים בויז'ניץ שנתן להם מחסה בביתו.

במשך כל זמן שהותם בויז'ניץ באותה תקופה, היה רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע חוזר ואומר שאינו מתיירא מהגויים הרשעים, אך באחד הימים הגיעה ידיעה שהרוסים הרגו אדם אחד [לא ידעו לומר אם היה גוי או יהודי] ורבנו היה לחוץ מאד, עד שיצא מביתו והלך לבית גביר אחד כדי להתיישב בדעתו קצת. כמה ימים לאחר מכן, שוב נכנס אבי ז"ל לשאול אם יכול לחזור כבר לביתו. מול רבנו היה מונח שעון על השולחן ורבנו שאל את אבי מה השעה. כשהשיב אבי ז"ל את השעה המדויקת, נענה רבנו ואמר בדאגה: **"השעון הולך מהר מדי"**. אבי ז"ל הבין מיד שרבנו מתכוון לומר שהעסק לא בשליטתו, לכן שאל: "הרי הרבי כל הזמן לא היה לחוץ ומה קרה עכשיו שאנו רואים את הרבי דואג ופוחד?" השיב רבנו ואמר להם: "חשבתי שיש לי עסק עם המלכות, כעת רואה אני שיש לי עסק עם בעלי בחירה, שכל אחד יורה ברובהו לפי רצונו בלי שום חשבון, על זה אין לי שליטה ועצה".

יום אחד קרא להם רבנו ואמר להם: "אני חושב שאתם כבר יכולים לנסוע הביתה". **עשה להם רבנו תכנית מיוחדת כיצד ילכו בדרכים המוחזקות בסכנה, כאשר רבנו מצייר להם על נייר בפרטי פרטים, את הדרך אשר ילכו בה באופן מפורט ביותר, להיכנס בחזרה לתוך רוסיה.** זקני ר' משה מיכל שהיה חסיד נאמן, מעולם לא שאל כלום על מה שהרבי אמר לו, אך אבי ז"ל שהיה צעיר לימים ותוסס ברוחו, תמה בפני רבנו שהרי הדרך הפוכה במדויק ואמר: "רבי, אנו רוצים לצאת מרוסיה ואילו הרבי עושה לנו תכנית להיכנס לתוכה?!" אך רבנו אמר להם: "תלכו כפי שסימנתי לכם". פלא גדול היה שהדרך הזאת היתה ארוכה ביותר ואף היתה בכיוון ההפוך בניגוד להיכן שהיו צריכים ללכת כדי להגיע לביתם.

קודם פרידתם מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, ליוה אותם רבנו עד מחוץ לביתו ואמר להם האי פסוקא קדישא: "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך". בהיותם עלי דרך, אירעו להם ניסים גדולים מאד וכמה פעמים עמדו בפתחי שערי מוות, אך תמיד ניצלו באופנים שונים ונפלאים ביותר. הם התחילו לצאת לכיוון רוסיה דרך פולין, בדרך הם הצטרפו לשיירות של גויים שנסעו

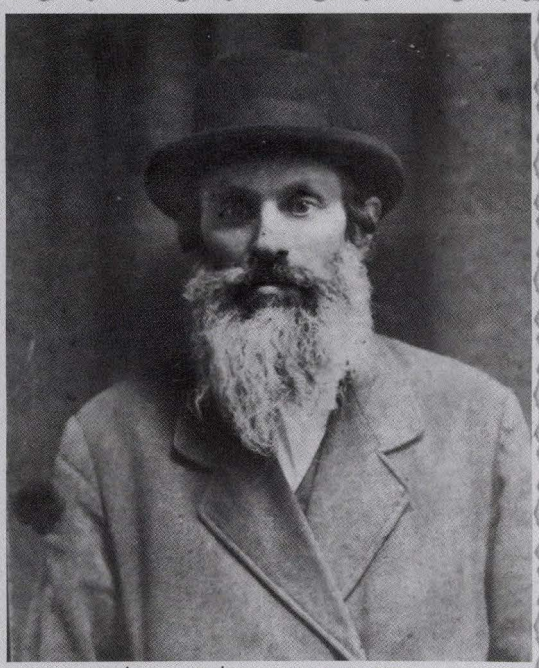
מכתב קודש מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לזקננו הרה"ח ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל

מפולין לשאץ, כי בפולין אין מלח עצמי והם היו באים לשאץ, שם היתה מחצבת מלח גדולה ומפורסמת, כך נסעו זקני ואבי ז"ל יחד עם הגויים ובניסים ונפלאות הגיעו לביתם בשלום.

מיד אחרי המלחמה, כשהגיע ר' משה מיכל ז"ל לגרוסווארדיין לשבות בצל קדשו של רבה"ק ה'אהבת ישראל', התעניין רבנו איך עברה אז הנסיעה. **התבטא ר' משה מיכל ואמר, שהוא בטוח שהיו איתם מלאכי רחמים ששמרו עליהם. סימן לו רבנו עם אצבעו על פיו, לרמז לו שישתוק ולא יוסיף לדבר על הניסים שקרו אז.**

פרשת השוחט בפאראווץ

פעם אחת ויחידה נאלץ ר' משה מיכל לסרב לבקשתו של רבה"ק ה'אהבת ישראל', אך החליט לעשות זאת בתום לבו, כי ידע שרק כך יצליח לשמור על טהרת הדת והמשך קיום הדורות בכפר פאראווץ. היה זה כשחיפשו פעם בכפר פאראווץ שוחט ור' משה מיכל שהיה אחראי על כל הענינים הרוחניים של הכפר, קיבל הצעה לקחת אברך שהיה חתן אצל אחד מחסידי ויז'ניץ המפורסמים, הרה"ח ר' אלימלך זינגר ז"ל [בנו של הרה"ח ר' קלמן זינגר ז"ל, משמשו הנאמן של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע], שהיה משמש בקודש אצל הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע והיה ידיד נפשו של ר' משה מיכל.



זקננו הרה"ח ר' משה יחיאל קוסטינר ז"ל

ר' משה מיכל ידע אודות אותו אברך שהוא אכן ירא שמים מובהק, אך לא היה תלמיד חכם ויודע ספר, והיות שהוא חפץ בשוחט תלמיד חכם שידע גם ללמד את התלמידים תורה ויראה, לכן לא הסכים לקבלו כשוחט הכפר והעדיף להמתין קצת עד שימצא שוחט תלמיד חכם. ר' אלימלך זינגר שהתגורר בשאץ והיה ממקורבי הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע, ביקש מהרה"ק משאץ שיבקש מאחיו רבה"ק

ה'אהבת ישראל' זי"ע, שישפיע על ר' משה מיכל להסכים לקחת את חתנו האברך לשוחט. הרה"ק משאץ אמר אז לרבה"ק ה'אהבת ישראל': **"העולם אומר שאני חשוב אצלך ואתה חשוב אצל משה מיכל קוסטינר, לכן אני מבקש ממך שתשפיע על משה מיכל לקחת את האברך הלז לשוחט בפאראוויץ".**



ציון קדשו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע

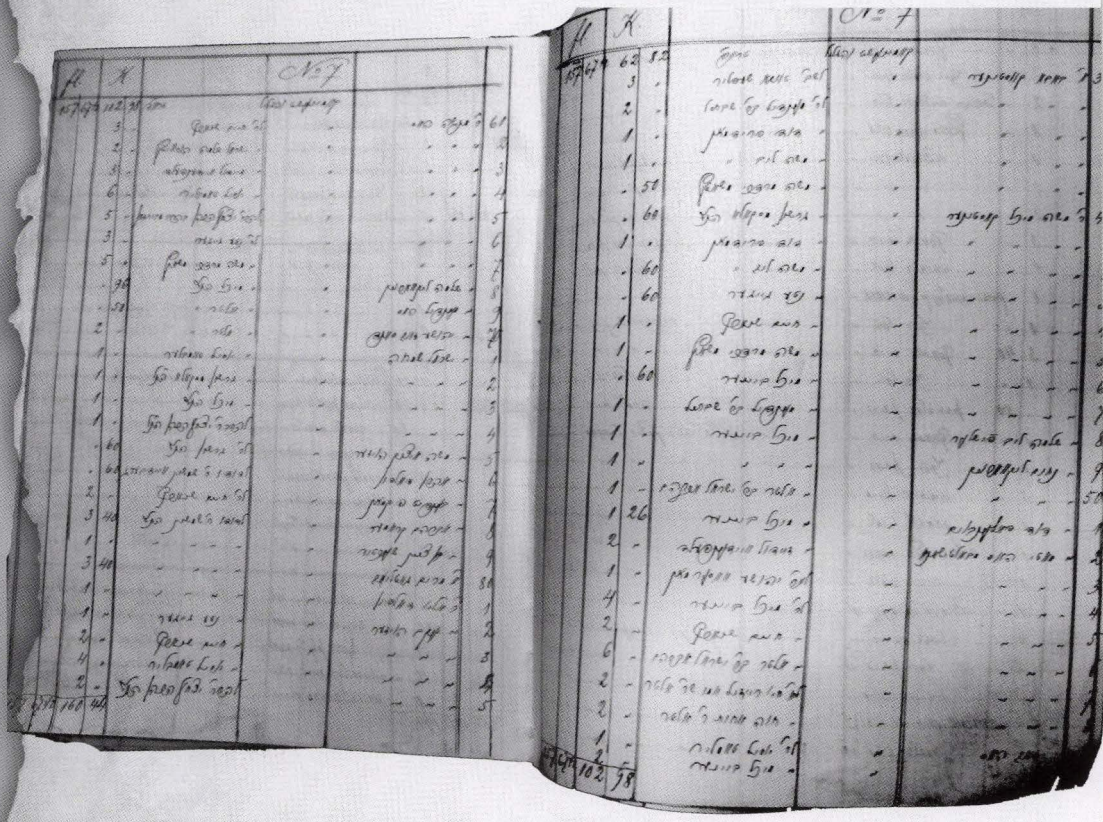
באותה תקופה הזדמן לרבה"ק ה'אהבת ישראל' להיות בקרבת מקום ור' משה מיכל נסע להיות עם רבנו שם. בהגיעו לשם, סיפרו לו בני רבנו ה'אהבת ישראל', כי הרבי חיפש אחריו. ר' משה מיכל הבין מיד שמן הסתם רבנו חפץ לבקש ממנו לקחת את האברך לשוחט, לכן קם ונסע מיד לביתו, כי לא רצה שרבנו יבקש ממנו זאת ויהיה מוכרח לקיים בקשתו.

בפעם הבאה כשהגיע לחצר הקודש, ביקש ממנו רבנו לקחת את האברך הנ"ל לשוחט, כשהוא חוזר שוב על אמרתו של אחיו הרה"ק משאץ: **"העולם אומר שרבי משה אחי חשוב אצלי ואני חשוב אצלך, לכן אני מבקש ממך שתיקח את האברך הזה לשוחט אצלך בכפר".** מסגנון לשונו של רבנו, שתלה את הבקשה בבקשתו של אחיו הרה"ק משאץ, אחרי שגם הוא התבקש להיכנס לתוך הענין ע"י ר' אלימלך זינגר חותנו של האברך, הבין ר' משה מיכל שרבנו עצמו אינו מעונין לפקוד עליו לקבל את דעתו באופן נחרץ, לכן נענה ואמר: **"אינני יודע מדוע מגיע לי עונש גדול כזה, בגלל שאני חפץ ומבקש לקחת שוחט תלמיד חכם דווקא שיוכל ללמוד עם הבנים שלי בכפר..."** כאמור, היתה זו הפעם היחידה שר' משה מיכל התחמק מלקבל את דברי רבו הק', כאשר הרגיש חובה בנפשו לקחת אך ורק שוחט תלמיד חכם, ויהי מה.

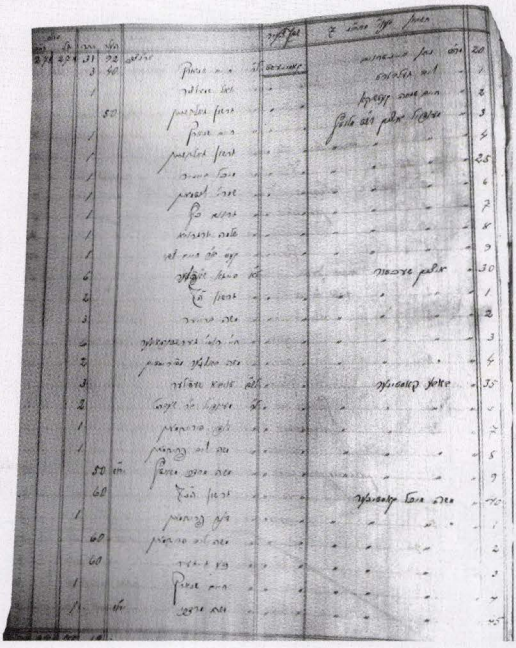
לבסוף לקח ר' משה מיכל שוחט אחר שהיה תלמיד חכם מופלג, כך שבזמנו הפנוי מן השחיטה, היה יושב ללמוד עם בניו - אבי ז"ל, דודי הרה"ח ר' אהרן ז"ל ודודי הרה"ח ר' יהושע ז"ל. הוא למד איתם שו"ע יורה דעה תוך כדי שהוא ממחיש להם את ההלכות, ובכל פעם שהיה שוחט כבש לכבוד שבת, היה לוקח אותם אל המשחטה כדי להראותם איך שוחטים וכיצד בודקים את הבהמה כדת וכדין.

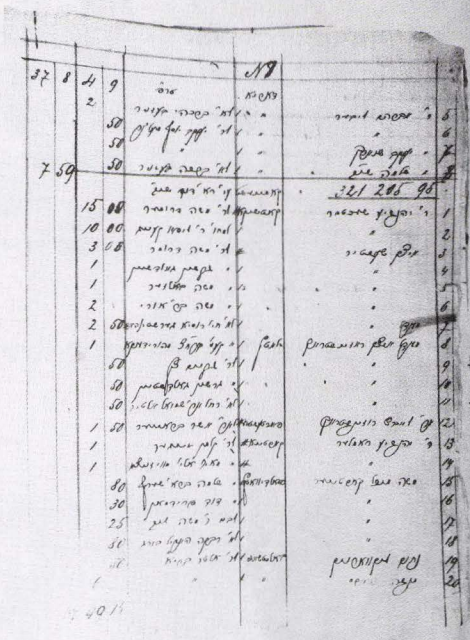
כאמור, זקני ר' משה מיכל היה ראש ועד הכפר בפאראווץ, וראש הכפר היה גוי וכך גם כל האחראים על הכפר. בישיבות השונות שהיו מתכנסים בהם ראשי הכפר, היה ר' משה מיכל היהודי היחיד ביניהם. פעמים רבות היו עושים אסיפות בשבת והוא היה חייב לבוא ולשבת איתם לטובת יהודי הכפר. ר' משה מיכל לא היה מעשן, אך היה אומר, שבשבתו שם בין הגויים שרובם ככולם היו מעשנים, לפעמים הגויים כל-כך הרגיזו אותו במהלך האסיפות, עד שחשב שטוב שאינו רגיל לעשן, שעל ידי כך מנע מעצמו את הניסיון לעשן בשבת מרוב רוגזו... בפאראווץ היה גוי שיכור, שבכל פעם שהיה עובר ליד ביתו של ר' משה מיכל, היה זורק אבן ושובר חלון. יום אחד יצא אליו ר' משה מיכל שהיה גבה קומה והיכהו נמרצות, מאז נהיה שקט.

זקני ז"ל היה נותן סכומים גדולים לצדקה, וסיפר לי דודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל

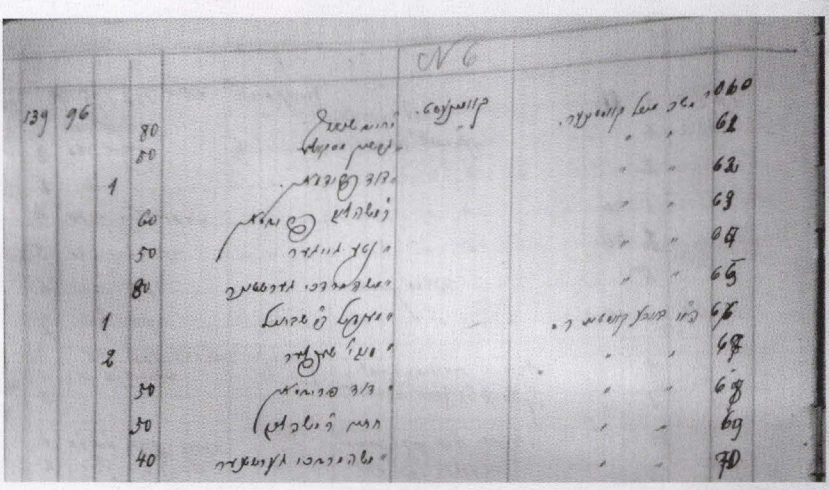


זקננו ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל מופיע ברשימת תומכי כולל בוקובינה לטובת עניי ארץ ישראל בראשות הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע





זקננו ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל מופיע ברשימת תומכי כולל בוקובינה לטובת עניי ארץ ישראל בראשות הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע



מראדוביץ, שכשזקני ז"ל התגורר בשאץ, לא היתה לו פרנסה ברווח כמו בשנים הראשונות, רק ניהל חנות קטנה שממנה התפרנס בדוחק רב. לפני חג הפסח כשבאו פרנסי העיר לגבות ממנו מעות חיטים עבור עניי העיר, נתן להם זקני ז"ל מטבע גדול. לאחר שהלכו הגובים, שאל אותו בנו ר' אהרן: "אבא, אתה הרי יושב כאן בלי פרנסה, איך אתה נותן להם מטבע גדול כזה?!" השיב לו זקני ז"ל ואמר נחרצות: **"ככה נותנים מעות חיטים..."**

כמו-כן נתגלה לאחרונה אור חדש ונפלא - פנקס רשימות מפורטות של כל חסידי ויז'ניץ ואנטניא שהרימו נדבת לבם הטוב לטובת כולל בוקובינה שכלכל ופרנס את תושבי ארץ ישראל, בראשות הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע. בפנקס מופיעות רשומות מדויקות של כל התומכים, כאשר הרשימות מחולקות לפי הכפרים והגלילות. זקננו ר' משה מיכל ז"ל מופיע בפנקס כמה פעמים, פעם נרשם שמו יחד עם תושבי כפר קומונשט ופעם נרשם שמו כתושב כפר פאראווץ.

ישועות נפלאות

בהיותו מקורב מאד אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, זכה ר' משה מיכל להתברך מברכות קדשו פעמים רבות ולהיפקד בדבר ישועה ורחמים. על כמה מאותם אותות ומופתים שהצליח לפעול אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל', שמעתי מאבי ז"ל ואלו הם: לזקני ר' משה מיכל ז"ל היה פעם ענין קשה ונכנס אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עם קוויטל ופדיון נפש. לאחר שעיין רבנו בקוויטל, אמר לו ר' משה מיכל: "הרבי זוכר מן הסתם שבעבר היה לי פעם ענין קשה והרבי פעל בעדי לטובה..." נענה רבנו ואמר לו: **"יא, יא, דער בעל מחבר לעבט נאך"...** (אכן, הבעל-מחבר עדיין חי). וכך הוי שנושע בדבר ישועה ורחמים באורח פלא. [כשאבי ז"ל היה צריך פעם לישועה דחופה עבור אמי ע"ה, שלח מכתב נרגש אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, שם הזכיר לו את המעשה הנפלא הזה].

פעם אחת, כששהה ר' משה מיכל בצל הקודש בויז'ניץ, אבד לו המעיל, והוא, בגודל מידת חסידותו לא הלך לחפש אחריו, אלא ניגש אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע וביקש את ברכת קדשו למצוא את המעיל, ואכן מצאו תיכף ומיד.

היתה תקופה שבכפר פאראווץ השתוללה מכת עכברים, כאשר אלפי עכברים התפשטו ברחבי הכפר, נכנסו לאסמי התבואה והרסו כל חלקה טובה. היתה זו צרה גדולה ובני הכפר לא ידעו כיצד להתפטר ממנה. ר' משה מיכל שנסע בשביל כל הדברים הנחוצים אל רבה"ק ה'אהבת ישראל', נכנס גם הפעם לויז'ניץ לקבל את ברכת הקודש עבור דבר זה. אמר לו רבנו: **"משה מיכל, הבא נא גמרא בבא מציעא ונלמד יחדיו את מאמר חז"ל** (מ. בתוד"ה וכי) **הני עכברי רשיעי נינהו..."** מיותר לציין שבחזרתו לכפר, כבר נעלמה המגיפה כלעומת שבאה. ויהי למופת.

סיפור נוסף המעיד על קרבתו הגדולה של זקננו ר' משה מיכל ז"ל אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, התרחש בתקופה האחרונה לחייו בשנת תרצ"ו, כאשר רבנו ה'אהבת ישראל' פנה לר' משה מיכל באחד הימים ואמר לו: **"איך האב מחליט געווען אויף צו געבן דאס געשעפט"** (החלטתי לחסל את העסק שלי). ר' משה מיכל הזדעזע מאד לשמע המילים, בקושי הצליח להוציא כמה תיבות מפיו והחל לגמגם ולומר: "מה אומר הרבי?" החזיר רבנו וענה לו: "אני משאיר אותך עם בָּנַי". היה זה חלק נוסף בסדרת הרמזים העבים, שרבנו ה'אהבת ישראל' פיזר בתקופה האחרונה לחייו, על כך שמועד הסתלקותו קרב ובא.

בצילם של בני ישראל סבא קדישא

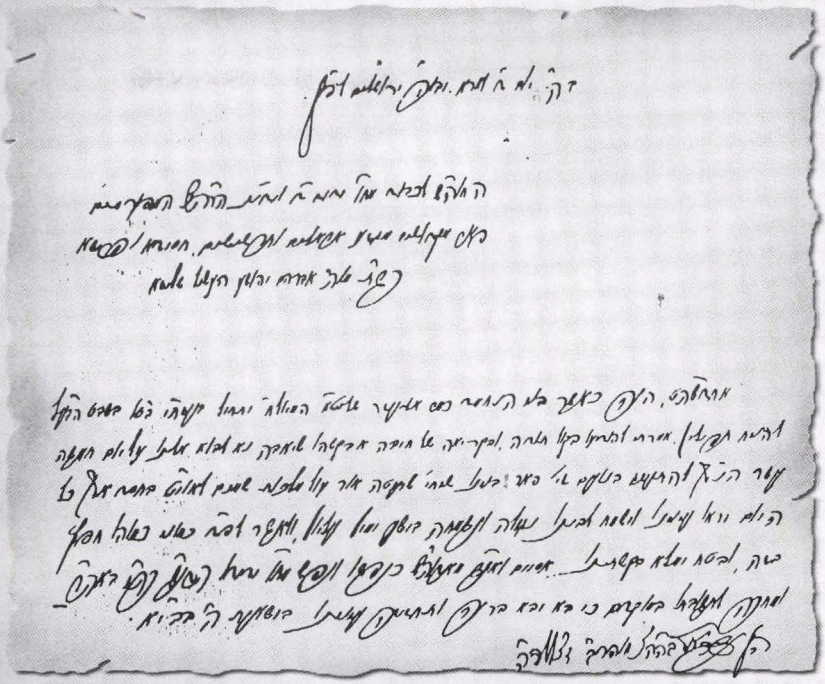
עוד בחיי רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, היה ר' משה מיכל מתבטל כעפרא דארעא כלפי בניו הקדושים ועמד עליהם לשרתם בקודש בכל דבר הנצרך להם. כך היה בעת שהרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה אמור להתגייס לצבא האוסטרי ונסע להתייצב בראדוביץ הסמוכה לפאראוויץ. כששמע על כך ר' משה מיכל, מיד קם ונסע להיות אתו בשבת קודש בראדוביץ, באמרו: **"איך יתכן שבנו של הרבי ישהה לבדו בשבת קודש בראדוביץ ללא מכיר וגואל?!..."**

אחרי הסתלקות רבה"ק ה'אהבת ישראל', נכנע ר' משה מיכל בפני כל ארבעת בניו הקדושים, אך בעיקר קיבל את מרותו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, אליו היה נוסע תמידין כסדרן ודבק בו בכל לב ונפש. לחודש תשרי הראשון אחרי ההסתלקות, שנת תרצ"ז, נסע ר' משה מיכל יחד עם אבי ז"ל לויז'ניץ לשהות בצל קדשו של ה'דמשק'. [נסיעה זו היתה בגדר סוד, כי החסידים לא רצו לפרסם ברבים להיכן הם נוסעים ואצל מי ישהו בימי הרחמים; דודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל מראדוביץ, נסע לראש השנה תרצ"ז לגרוסוורדיין אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, אך יותר לא נסע אליו והתחיל לנסוע אל ה'דמשק' בויז'ניץ].



רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עם בנו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע

גם אצל ה'דמשק' היה נחשב ר' משה מיכל לאחד מפארי החסידים וכשה'דמשק' הגיע לראדוביץ למשך שבוע שלם, לרגל חנוכת הבית אצל דודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל, היו אומרים



מכתב מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לרגל שמחת הבר מצוה לבנו הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע

פרחי החסידים בינם לבין עצמם: **"אם אנו רוצים לדעת מה עושה הרבי, צריכים אנו ללכת לראות מה עושה כעת ר' משה מיכל קוסטינר, כי ברב דביקותו ברבי, כל הילוכיו מחושבים לפי הילוכיו של הרבי הקדוש..."**

סיפר לי יהודי אחד משאץ, שבבחרותו היתה תקופה שבחורים היו נוסעים מעיירות שונות לויז'ניץ אל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע וחלקם נשארו ללמוד אצלו בישיבה למשך 'זמן' אחד או שניים. יום אחד כאשר התהלך היהודי הנ"ל ברחובות עירנו שאץ, פגש בו זקני ר' משה מיכל ז"ל ושאל אותו למה לא נסע יחד עם חבריו לויז'ניץ. השיב הבחור שלא היה לו מספיק כסף לנסיעה. אמר לו זקני: **"אסור לבחור להסתובב ככה ברחוב באפס מעש, אני יושב כל יום בבית המדרש בפינה פלונית, בא ותלמד אתי כל יום במשך שעה".**

כך למד הבחור תקופה ארוכה עם זקני ז"ל שלא הכיר אותו כלל, אלא שבער לו למצוא סידור לבחור זה שלא יסתובב לחינם ברחובות. יום אחד פנה אליו זקני ז"ל ואמר לו שהיות ועליו לנסוע מהעיר לכמה ימים, הוא מציע לו ללמוד עם אחיו - זקני הרה"ח ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל. עד כדי כך היה חשוב לו חינוך הדור הצעיר, גם כשלא היו אלו דווקא מצאצאיו.

חבוקה ודבוקה בך

בעת שכבר החלו רוחות האנטישמיות לנשב בחוצות קריה, היתה ליהודים סכנה גדולה לנסוע ברכבות, משום שכבר אירעו הרבה מקרים שהגויים ימ"ש השליכו יהודים שהיו מעוטרים בזקן ופיאות, מחלון הרכבת. אך כל זאת לא מנע מחסיד מובהק כר' משה מיכל, לנסוע לשבת מברכין להסתופף בצילו הטהור של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע. זו היתה סכנת נפשות ממש, אך למרות הכל לא ויתר על כך ונסע. חשוב להדגיש שלא היה זה ראש השנה או יום-טוב, אלא היתה זו נסיעה לשבת מברכין בצל הרבי, כאשר גם על שבת כזו מסר נפשו פשוטו כמשמעו.



הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע עם תלמידים בשנת תרצ"ג

באותם ימים כבר היה חוק שאסר על היהודים להתכנס יחדיו באסיפה, ומי שהפר את החוק היה נאסר בבית הסוהר. והנה, באמצע עריכת השולחן הטהור של ה'דמשק' בליל שב"ק, באו עשרות שוטרים שאסרו את כל המתכנסים באזיקים והוליכו אותם לבית האסורים. **השוטרים אסרו כל שני יהודים באזיקון אחד, כך יצא שה'דמשק' ור' משה מיכל היו אסורים באזיקון אחד.** בדרך הליכתם לבית הסוהר, הפטיר ה'דמשק' לר' משה מיכל באמרו: **"כאלו טפשים השוטרים הללו, הם אינם יודעים שאנחנו כבר קשורים יחדיו זה שנים רבות..."** [סיפור זה שמעתי גם מפיו של הרב יהושע לאו ז"ל, שאף הוא היה נוכח באותה שבת מיוחדת].

בהיותם בבית הסוהר, אחרי שאכלו את הסעודה שהגישו לפניהם, כיבד ה'דמשק' את ר' משה מיכל לזמן בברכת המזון. והנה ר' משה מיכל הכריז בקול רם: **"ברשות אדוננו מורנו ורבנו בעל הבית הזה"**. אמר לו ה'דמשק' בדרך צחות: **"מה אתה שם אותי כבעל הבית על בית הסוהר?!..."** השיב ר' משה מיכל ואמר: **"לכל מקום שהרבי הולך, שם הוא בעל הבית..."**



הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע עם אחד ממקורביו

סיפור פלא מספר הגה"צ רבי מנחם מענדיל שנייבאלג שליט"א אב"ד מנצ'סטר, מה ששמע בעצמו מפי זקננו ר' משה מיכל ז"ל. היה זה במוצאי יום הכיפורים באחת השנים, כשחזר ה'דמשק' לביתו כשידו האחת אוחזת בהגה"צ רבי דוד צבי שנייבאלג זצ"ל דומ"ץ ויז'ניץ וידו השניה אוחזת בר' משה מיכל. על אם הדרך, התבטא ה'דמשק' בפניהם ואמר לר' משה מיכל: **"אלימלך זינגר הטריד אותי היום שלש פעמים ואין ביכולתי לעשות לו טובה".**

ר' אלימלך זינגר התגורר בשאץ מקום מגורי ר' משה מיכל, וכשחזר ר' משה מיכל לביתו בשאץ שאל אודות ר' אלימלך זינגר מה שלומו **ונודע לו שביום הכיפורים התעלף שלש פעמים כי היה חולה מאד. ואכן לאחר כמה שבועות נפטר לבית עולמו.** כשחזר ר' משה מיכל לויז'ניץ לימי החנוכה, פגש את הגה"צ רבי מנחם מענדיל שנייבאלג שליט"א וסיפר לו דברים כהווייתן למען יראה איך הרבי הקדוש ה'דמשק אליעזר' צופה ומביט על כל חסידיו גם מריחוק מקום. כשהלך הגרמ"מ שנייבאלג לספר את המעשה לאביו הגה"צ רבי דוד צבי שנייבאלג זצ"ל, שח לו בפליאה: "הרי גם אני שמעתי את הדברים יוצאים מפי הרבי כשאמר זאת לר' משה מיכל, אך לא הבנתי מה היתה כוונתו".



הגה"צ רבי דוד צבי שנייבאלג זצ"ל דומ"ץ ויז'ניצא

נסיעה לשבת חנוכה במסירות נפש

גם עם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע שמר ר' משה

מיכל על קשרים קרובים ואדוקים, וגם אליו היה נוסע מפעם לפעם לשחר פני קדשו. רבה"ק ה'מקור ברוך' סיפר לי פעם, כי בהיותו בדז'ורין יחד עם ר' משה מיכל, עמדו ודיברו משך שעה ארוכה אודות תפארת בית ויז'ניץ בצילא דמהימנותא אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, ור' משה מיכל התבטא אז בפניו באמרו בענוות חן: **"תאמינו לי רבי! כי אחרי פטירת רבה"ק ה'אהבת ישראל', הייתי בטוח שלא אוכל להחזיק מעמד ולשרוד ללא הרבי, אולם למעשה אני אדם כ"כ מגושם, עד שאני אפילו לא מרגיש זאת..."**

רגיל היה רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע לספר, כי בהיותם בגלות בדז'ורין יחד עם אביו רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בשנת תש"ב, בערב שבת חנוכה נשמעו דפיקות על הדלת. בפתח עמד החסיד המופלג ר' משה מיכל קוסטינר, שהלך רגלית בדרך רחוקה ממקום שהותו בגולה וחירף את נפשו במסירות נפש עילאית לבוא להיות משובתי שבת אצל רבה"ק ה'מקור ברוך'. **באותה תקופה ניתנה הוראה לחיילים השומרים, שכל יהודי המתהלך בחוצות קריה, יש לירות בו ללא שום התראה. אך ר' משה מיכל רוח אחרת היתה עמו**



במציאת קברו של זקננו הרה"ח ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל בכפר מודפה



וידע כי בשבת חנוכה יש להיות במחיצת הצדיק, אף אם הדבר כרוך בסכנת נפשות...
רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע היה מרבה לספר עובדא זו, בעת רצונו לתאר ולהדגים דמותו של חסיד אמיתי.

זכה ר' משה מיכל לתשלום של גמול בעד מסירות נפשו שהלך רגלית בדרך מסוכנת ביותר אל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע: בעת שנסעו רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ואחיו אהובו הרה"צ ראש הישיבה זצוק"ל במסע הקודש להשתטח על קברי אבות ברומניה בחודש סיון תשנ"א, הקדישו את יום רביעי כ"ג סיון לנסיעה מיוחדת לקברי משפחה ולביקור בטרנסניסטריה. בבוקר השכם נסעו במיוחד לכפר מורפה, שם טמון זקני ר' משה מיכל. בית החיים במורפה נמצא בשדה פתוח ברחובה של עיר, וכמעט לא נמצאו שם מצבות שלמות.



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ואחיו הגה"צ ראש הישיבה זצוק"ל למרגלות הקבר שנמצא, מימין נראה זקננו שליט"א

בהוראת קדשו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, שביקש מכולם שיחפשו את קברו של ר' משה מיכל, התפזר כל הקהל הקדוש בשטח בית החיים במורפה לחפש את חלקת הקבר. לבסוף, אחרי חיפושים מרובים



באמירת תהלים על הקבר

ומאמצים, מצא הרה"ח ר' עקיבא דב ליבוביץ ז"ל את אחוזת הקבר. רבנו זי"ע פנה לחלקת הקבר בראשות כל קהל אנשי שלומנו שהיו שם ואמרו על הקבר פרקי תהלים שאומרים ביום ההילולא, ט"ז, ע"ג וכו', כמו-כן הוסיפו לומר את שמו ואותיות נשמה מקפיטל קי"ט. אני ולהבחל"ח ש"ב הרה"ח ר' מנחם דוד קוסטינר ז"ל אמרנו קדיש ואח"כ הורה לנו רבנו זי"ע להוסיף ולומר 'א-ל מלא רחמים'.

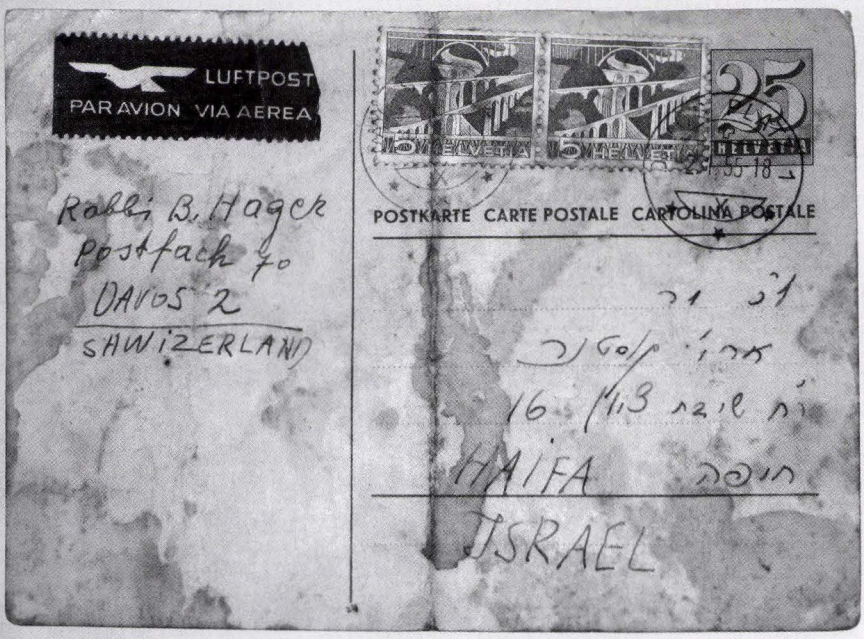
בעת צאתנו מבית החיים במורפה, התבטא הגה"צ ראש הישיבה זצוק"ל בפני רבנו זי"ע ואמר: "פלא גדול הוא זה שמצאו את קברו של ר' משה מיכל, אחרי שיותר מחמישים שנה לא באו להתפלל ולומר פרקי תהלים על קברו, בפרט שבעוד יומיים, ביום שישי כ"ה סיון חל יום ההילולא שלו, והנה עכשיו זכה שעשרות רבות מקהל אנשי שלומנו ואיתם עמם כמה מנכדיו שיחי', עלו לראשונה על קברו והעתירו בעד עליית נשמתו ובגן עדן תהא מנוחתו". סיים ראש הישיבה זצוק"ל את דבריו והפטיר: **"כנראה שר' משה מיכל הרוויח זאת משום אותה שבת חנוכה..."**

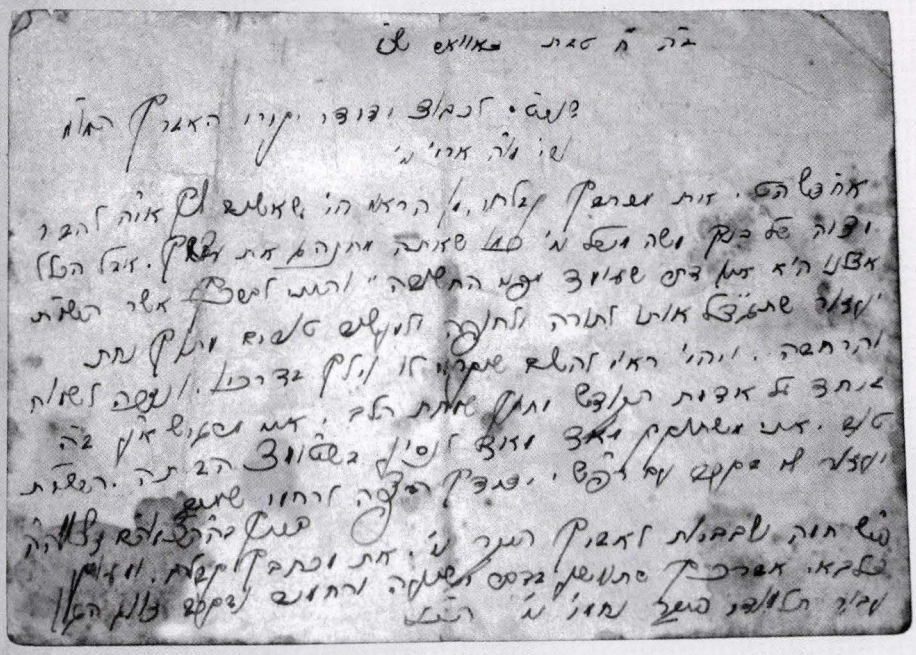
היו אלו שעות ארוכות שרבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע הטריח את עצמו ביותר ונסע במיוחד לכפר מורפה - שלא היה מתוכנן בלוח הזמנים שהוחלט בתחילת מסע הקודש - כדי להכיר טובה לאותו חסיד ותיק, שחירף את נפשו כדי להיות משובתי שבת חנוכה בצילא דמהימנותא.

מעשה פלא שמעתי מאבי ז"ל, שפעם אחת נכנס רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לבית המדרש בשבת אחרי הצהריים קודם סעודה שלישית, פנה לאבי ז"ל וסיפר לו שעכשיו בשבת אחה"צ נמנם קצת על מיטתו, כשבחלומו הופיע לפניו אביו ר' משה מיכל ששאל אותו האם אפשר להיכנס עכשיו אצל אביו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, והשיב לו שילך לשאול את הגבאי ר' משולם שכטר ז"ל. **אח"כ ביקש רבה"ק ה'מקור ברוך' מאבי ז"ל שיתן לו תמונה מאביו ר' משה מיכל.** אבי ז"ל אכן הביא לרבנו תמונה מאביו ר' משה מיכל ורבנו שמר עליה בבית גנזיו.

עוד אציין בזה, שאחרי הולדת בני בכורי הרה"ח ר' משה יחיאל מיכל הי"ו בחודש חשון תשט"ו, שלח לי רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע מכתב מיוחד בו בירך אותי לרגל השמחה, והוסיף לכתוב בין הדברים בלשון זו: **"ויהיה ראוי להשם שנקרא לו וילך בדרכיו".** מכאן נלמד עד כמה הערין רבנו ה'מקור ברוך' את זקני ר' משה מיכל ז"ל, שהיה ונותר עד היום לסמל ודוגמה כיצד נראה איש חסיד הדבוק ברבותינו הק' בלב ונפש, וכל הגיגיו ומחשבותיו סובבות אך ורק בעניני חצר הקודש.

בפרק הבא יסופרו תולדות חייו של אבי מורי הרה"ח ר' שלמה קוסטינר ז"ל, ובפרקים הבאים נביא גם את פרקי חייהם של דודי - אחי אבי - הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל מראדוביץ ובנו הרה"ח ר' מנחם דוד (מענדיל) קוסטינר ז"ל מרמת ויז'ניץ.





"ויהיה ראוי להשם שנקרא לו וילך בדרכיו"
מכתב מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקננו שליט"א

הרה"ח ר' שלמה קוסטינר ז"ל

אבי ז"ל נולד בערב חג הפסח תרנ"ו ושמו נקרא בישראל על שם זקנו הגדול הגה"ק רבי שלמה דרימער זי"ע אב"ד סקאלע ובעל 'בית שלמה'. זקני החסיד המופלג ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל, השריש בקרב בניו את הדביקות לצדיקים עוד בהיותם בגיל צעיר ביותר, וכבר מעת שמלאו לאבי ז"ל שמונה שנים, היה לוקח אותו עמו בנסיעותיו לויז'ניץ. אבי ז"ל היה בן גילו של הרה"ק רבי שמואל אבא זי"ע - צעיר בניו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, והיה אומר לי פעמים רבות **שהוא זוכר את כל חמשת האחים הקדושים לבושים ב'קאלפיק' בימי בחרותם,** כך גם היה מאד מקורב אליהם בהיותו בן גילם וידידם הקרוב.

בהיות אבי ז"ל בן י"א שנים בלבד, בשנת תרס"ז, כבר הכניס אותו אביו ר' משה מיכל, ללמוד בישיבת 'בית ישראל' של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בעיר ויז'ניצא, שפעלה בעוז ובגאון לפני מלחמת העולם הראשונה. בתחילה היה רבנו ה'אהבת ישראל' ראש הישיבה, עד שהרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע נישא ונהיה ראש הישיבה, הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע היה המשגיח והרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה מנהלה הרוחני והגשמי של הישיבה. אבי ז"ל



הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בימי חורפו



זקננו הרה"ח ר' שלמה קוסטינר ז"ל



תצלום משנת תר"ע של תלמידי ישיבת ויז'ניצא סמוך ל'חויף' של רבותינו הק'

סיפר לי, שכלפי ה'דמשק' היתה יראת הכבוד בצורה מעוררת השתאות, **ולמרות שה'דמשק' היה באותם ימים בחור צעיר לימים והיו שם בחורים שהיו יותר מבוגרים ממנו, בכל פעם שה'דמשק' פתח את דלת היכל הישיבה, נהיה שקט ודממה כבמטה קסם.**

הישיבה היתה כלל-חסידית ולא רק חסידי ויז'ניץ למדו בה, למדו שם בעיקר בחורים מבוגרים מכל הסביבה ואבי ז"ל היה מהתלמידים הצעירים ביותר בישיבה. לישיבה היה שם טוב מאד שהלך לפניה בכל מקום, והגיעו ללמוד בהיכלה גם ממקומות מרוחקים, כפי שלאחרונה התברר שזקנו של כ"ק אדמו"ר מבאיאן שליט"א למד בישיבת ויז'ניץ והגיע אליה מרוסיה הרחוקה.



בעזהי"ת

ספר

תמכין דאורייתא

בו יבואר נדל מעלות לימד תורה ולומדי' ולהחזקת התורה
מאמרים נחמדים מלוקטים מפז ומפנינים יקרה משם בבלי חוזק
רמזים נפלאים יאירו אור חיים לשבוע נפש ונשמת הקדוש,
דרשות נעימות וחביבות ומתיקות מנוזלת צופים ומעמם מדבש,
כתבי קודש המליהב לבבות לתורה ולעבודה תצאן קדש,
זרזה לכל תופשי התורה והעבודה פעולת רוח הקודש
חיים הם למוצאיהם ולכל בשרו מרפא:
הן המה שבעתים מזוקקים בתוכחות מוסרים
ללקט אורת מרכרי הזל בתלמוד ומזהר ומרדשים.
ומעלות התורה ולומדיה וכי היא עץ חיים
ישרים דרכיה וכל נתיבותיה שלום.

מאתי המחבר המלקט והמאסף

מרדכי חיים הלוי הערצבערג

שהיתי ר"מ הישיבה בבריזאן וכעת ר"מ הישיבה בויזניצא
.בית ישראל' ת"י השגחת אדמו"ר שליט"א.

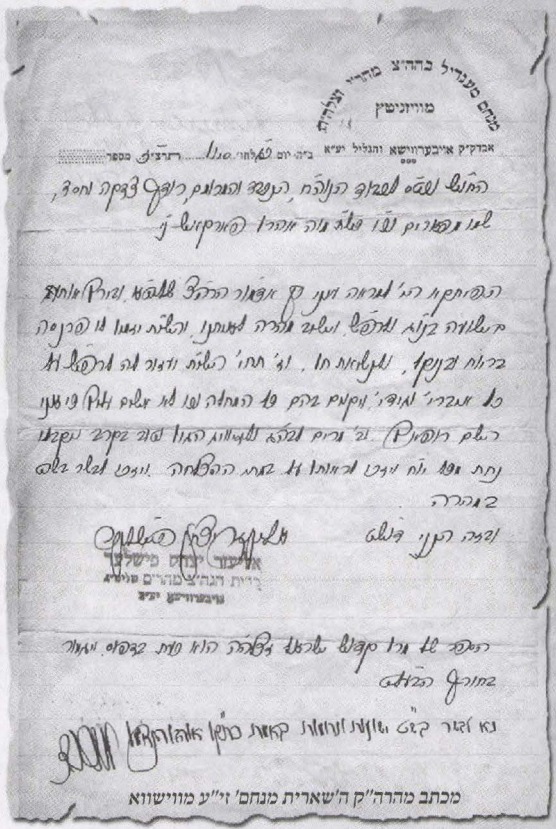
חלק ראשון.

שנת תר"ב

בדפוס מסעלקא נאגלער עס ישראל מאהלער אין ויזניטץ.

Buchdruckerei Sch. Nagler r. Fischbach, Wiźnitz.

שער ספר 'תמכין דאורייתא' שי"ל ע"י
אחד מרמ"י ישיבת 'בית ישראל' בויז'ניצא



מכתב מהרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע מווישווא

בימות החול התפללו הבחורים בדרך כלל במניינו של רבה"ק ה'אהבת ישראל', אך בשבתות לא התפללו עם רבנו, כי רבנו היה מתפלל בשעה מאוחרת ודבר זה שיבש את סדרי הישיבה שהיו לומדים בשבת אחרי הצהריים, ובמניינו של הרבי סיימו את התפילה מאוחר, כך שלא יכלו ללמוד אח"כ בסדר זה. גם לעריכת השולחן הטהור של רבנו, לא באו כל הבחורים שלמדו בישיבה, כי רבנו הורה לתת לבחורים להתנהג כאוות נפשם, מי רוצה לבוא ל'טיש' שיבוא, ומי שאינו מוצא בו טעם וחפץ, שלא יבוא.

אבי ז"ל סיפר לי **שאצל ראש הישיבה הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע, הדבר החמור ביותר היה ביטול הזמן**. הוא הקפיד על כך ביתר שאת וגם העניש על הבטלנות בקנסות כבדים, כשהוא לוקח את הקנסות מדמי הכיס שהבחורים קיבלו מהוריהם. אם בחור לא ידע את החומר הנלמד בעת המבחן, עוד יכל ראש הישיבה להבליג ולמחול לו, אבל על ביטול הזמן היה כועס ביותר וכולם יראו ממנו. קפידתו זו היתה נודעת בקרב בחורי הישיבה, ולכן כל הבחורים היו מתמידים בתורה ביתר שאת.

בכל שבוע היה ה'שארית מנחם' בוחן את כל הבחורים על מה שלמדו במהלך השבוע.

הרה"ק ה'שארית מנחם' זי"ע מווישווא עם בני משפחתו



בסיום המבחן היו תולים רשימה מפורטת בבית המדרש של רבנו ה'אהבת ישראל', שם היו רשומים שמותיהם של הבחורים שהצליחו במבחן ואלו שלא הצליחו במבחן. **כל הבחורים היו לחוצים מכך ולמדו בהתמדה גדולה כדי שלא יכשלו במבחן, שאז שמם יתנשא בלוח המודעות וכולם ידעו שלא הצליחו במבחן, בפרט אם ידעו שאביהם אמור להופיע באותה שבת בבית המדרש.**

אבי ז"ל סיפר לי שלראש הישיבה, הרה"ק ה'שארית מנחם' ז"ע, היה חדר מיוחד סמוך להיכל הישיבה, שם היה יושב ולומד כשהוא מעוטר בטלית ותפילין כל שעות היום. אם ראה צורך לומר דברי מוסר ותוכחה לבחור מסוים, היה קורא לו מיד אחרי תפילת שחרית, מכניסו לחדרו ועושה ממנו 'עפרא דארעא' בדברים כדרבנות. לאחר-מכן, כדי לפייס את הבחור אחרי הדברים הקשים ששמע, היה ה'שארית מנחם' נותן לו את כוס הקפה שהביאו לו לפת שחרית. מחווה זו היתה רבת ערך, כי עקב העניות הרבה ששררה אז בישיבה, היה כוס קפה יקר המציאות, ובכך ביקש ראש הישיבה להראות לבחור שאין לו בלבו עליו כלום, ורק רצה להשיבו לדרך הישר והטוב.



תלמידי ישיבת ויז'ניצא על רקע בית המדרש הגדול בעיר

עוד סיפר לי אבי ז"ל, שליד הישיבה היתה חנות למכר ממתקים בבעלות יהודי מתושבי העיר, שבאותם ימים החל להחמיץ ולהתקלקל. **ההנהלה הרוחנית של הישיבה, שחששה מאד פן הלה יצליח להשפיע מדעותיו המעוותות על בחורי הישיבה, אסרה בכל תוקף על הבחורים להתקרב לחנותו של האיש.** כיוצא בזה היו עוד הרבה גדרים וסייגים שהנהלת הישיבה הורתה לבחורים לנהוג בהם, כדי שהישיבה תתנהל ברמה הגבוהה והאיכותית ביותר, כראוי וכנכון.

הישיבה בויז'ניצא פעלה עד שפרצה מלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ד, אז עזב רבה"ק


רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עם בניו הק' בסעודת ראש חודש בחוסט

ה'אהבת ישראל' זי"ע את ויז'ניץ ועבר לגרוסוורדיין. לאחר שנים, כשחזר הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע לויז'ניץ והחל להפריח בה חיי תורה וחסידות, פתח שוב את הישיבה שפעלה עד פרוץ מלחמת העולם השניה.

לאחר תקופה קצרה, שמע זקני ר' משה מיכל ז"ל, שידידו הקרוב אליו, הגה"צ רבי מרדכי אריה הורוויץ זצ"ל אב"ד באנילא, לומד עם אחד מאחייניו בביתו, והחליט לשלוח את אבי ז"ל לבאנילא כדי שגם הוא יזכה ללמוד אצלו. כך זכה אבי ז"ל להיות מהתלמידים הראשונים של הרב מבאנילא, שהיה גדול בתורה וחסיד נלהב של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. אחר-כך, ברבות הימים והשנים - בחורף תרצ"ה - פתח הרב מבאנילא ישיבה גדולה שלמדו בה הרבה תלמידים.

אבי ז"ל היה מספר, שהרב מבאנילא היה עניו גדול והתבטל כליל כלפי רבה"ק ה'אהבת ישראל', כפי שאפשר לראות איך הוא כותב בסוד חכמים ונבונים אחרי ההסתלקות - בקונטרס הספדו 'זכרון ישראל' - בערגה גדולה לצדיק שאבד. פעם אמר לבחורים בצחות: **"בחורים! אתם יודעים למה רבי'שע קינדער אינם חסידים? כי הם יודעים בענוותנותם שהם עצמם כלום, לכן חושבים הם שמן הסתם גם שאר הצדיקים אינם כלום כמותם, אך אין זה בגלל שהם לא אוחזים מהצדיק..."**


רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע והרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע עם הגה"צ אב"ד באנילא זצ"ל

חביבות יתירה בצל הקודש

אבי מורי הרה"ח ר' שלמה ז"ל היה גם הוא כאבותיו דבוק בכל נימי נפשו לרבותינו הקדושים מויז'ניץ. כבר בימי בחרותו הרבה לנסוע לויז'ניץ להיות משובתי שבת אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שגילה כלפיו גינוני קירבה מיוחדים. אבי ז"ל סיפר לי, שבבחרותו היה נכנס לפעמים למטבח ביתו של רבנו, שם היתה הרבנית הצדקנית מרת הינדא ע"ה, עומדת ומבשלת לבני המשפחה. בדרך כלל היתה אומרת לו: **"בחור'ל, יש לך דרישת שלום מסבתך** [מרת חנה ע"ה אשת זקננו הגה"ח רבי משה ברומער זצ"ל שהתגוררו בויז'ניץ סמוך ל'הויף'], **זה עתה היא היתה כאן לבקרני..."**

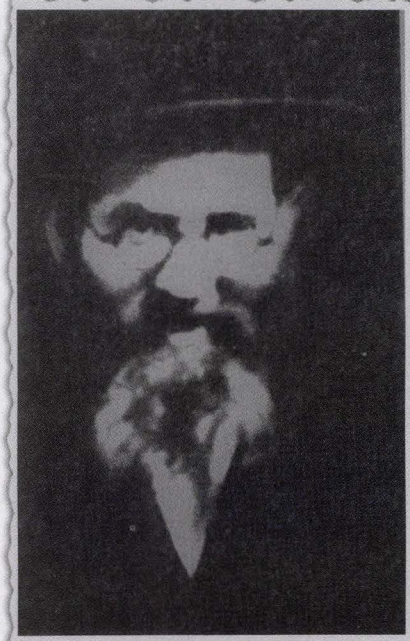
בשבת עליה לתורה של אבי ז"ל, לא יכל אביו ר' משה מיכל ז"ל לנסוע מביתו בפאראוויץ מסיבות שונות, אך אבי ז"ל שחפץ מאד להיות באותה שבת בצל הקודש, ארז את מטלטליו ונסע בגפו לויז'ניץ לחסות בצילא דמהימנותא. הרבנית הצדקנית מרת הינדא ע"ה קנתה במיוחד סוכריות ומיני מתיקה, **והיא בעצמה זרקה עליו מעזרת הנשים בעת שעלה לתורה בצפרא דשבתא.**

באותו שבוע של שמחת נישואיו, נשאר אבי ז"ל כמה ימים בצל הקודש בויז'ניץ, כאשר בכל יום בעת שנכנס לחדרו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, היה רבנו מורה להביא בשבילו כיסא מיוחד וישב בסמוך לו. רבנו אמר לו באותם ימים בדרך צחות: "נהוג שהרבי נותן בילקע'ס לכל האורחים שבאו לחסות בצל קורתו, אבל לבחורים שבאו לא נתנו בילקע'ס, כי חששו שמא אחרי חתונתם יעזבו את חצר הקודש וחבל על ה'בילקע' שיתנו להם עכשיו, **אבל לך אפשר ליתן 'בילקע' גם בהיותך בחור, כי ממילא לא תלך לשום מקום..."**

[אגב אורחא אציין בזה מה ששמעתי מפי זקני חסידים, על גודל שפלותו הנודעת של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שפעם אחת בעת שנכנס לעריכת שולחנו הטהור וראה את ה-י"ב חלות מוכנים על השולחן, נענה ואמר בשברון לב: **"הנני יושב כאן כמו האופה היושב אצל שולחנו מלא בחלות..."**].

בהיותו מגיע פעמים רבות לויז'ניץ ולגרוסווארדיין, היה אבי ז"ל מתרועע רבות עם בני רבה"ק ה'אהבת ישראל', ובמיוחד היה איש סודו של הרה"ק רבי שמואל אבא זי"ע שהיה מיוסר וכאוב מאד וכל ימיו ידע רק מכאובים ל"ע. בהיות אבי ז"ל בן גילו, בכל פעם שהגיע אבי ז"ל לחצר הקודש, היה רבי שמואל אבא שופך בפניו את גודל צערו ועוצמת יסוריו הרבים.

אבי ז"ל היה מספר תמיד בבדיחותא, שבבית המרחץ העירוני בויז'ניץ היה אגף מיוחד עם מקוה טהרה עבור רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ובניו הקדושים, שלא טבלו יחד עם כל תושבי העיר. באגף זה, היו הנכנסים בו טובלים בחינם, לכן בחורים רבים שלא היה להם כסף כדי טבילה, היו 'נדבקים' אל בני רבנו ה'אהבת ישראל' שהיו אז בימי בחרותם, כדי לשמשם



הרה"ק רבי שמואל אבא זי"ע

ולקחת להם את המגבת אל בית הטבילה, כך יכלו להיכנס פנימה ולטבול יחד איתם באגף המיוחד שנכנסו בו חינם אין כסף... אבי ז"ל עצמו עשה כך פעמים מספר בהיותו ידידם הקרוב...

אבי ז"ל סיפר לי פעם, שבחצר ביתו של רבנו ה'אהבת ישראל', עמדה כרכרה מפוארת עוד מימי רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע [היתה זו כרכרה שהרבנית הצדקנית מרים מאניא ע"ה - שהיתה בתו של הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע - רצתה שגם בעלה ה'צמח' יסע בכרכרה מיוחדת כמו בבית אביה שנהגו בגינוני מלכות], ואבי ז"ל התפעל מאד מהכרכרה הזאת, כי בהיותו בכפר פאראווץ לא ראה דברים כאלו מעולם. באחת הפעמים ששיחק על הכרכרה יחד עם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ואחיו הרה"ק רבי שמואל אבא זי"ע, אמרו לו שניהם בבדיחותא: **"שלמה! מה אתה כל-כך מתפעל מהכרכרה הזאת, הרי אבינו משלם עליה חובות כבדים עד היום?!..."**



ציון קדשו של הרה"ק רבי שמואל אבא זי"ע באוהל רבוה"ק בבני ברק

אחרי מלחמת העולם הראשונה הצליח אבי ז"ל בעסקיו והיה שולח אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע סכומים נכבדים ביותר. בדרך כלל היה שולח בדואר אלף ליי [סכום עתק בימים ההם] והגבאים הלכו לבית הדואר לקחת את הכסף ששלח. כשהגיע פעם אבי ז"ל לגרוסווארדיין, התרעמו בפניו הגבאים

על שהוא שולח ממון רק לבית הרבי ואילו להם אינו שולח, והמליצו לפניו בצחות את הפסוק (שיר השירים ח, יב) **"האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פריו", שאת האלף ליי ישלח אל הרבי, ואל הנוטרים את פריו היינו הגבאים ישלח מאתים...** ומכאן ואילך היה אבי ז"ל מצרף כסף גם לגבאים.

דביקותו ברבו הק' ה'דמשק אליעזר' זי"ע

אחרי פטירת רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, נסע אבי ז"ל פעמים רבות לויז'ניץ אל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, בו היה דבוק בכל נימי לבו ונפשו. אחרי חג השבועות תרצ"ו, בשבת הראשונה שהרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע החל להנהיג את עדת קדשו בויז'ניץ, רצה אבי ז"ל בכל מאודו לנסוע אליו, אך הדבר לא עלה בידו. לכן, מיד אחרי השבת נסע לויז'ניץ והתנצל לפני ה'דמשק', שרצה מאד לבוא כבר על שבת קודש אך לא איסתייעא מילתא. הרגיעו ה'דמשק' ואמר לו בצחות לשונו: **"נו, מה בכך, הרי אתה יודע שאצל חותני הק'** [הרה"ק רבי

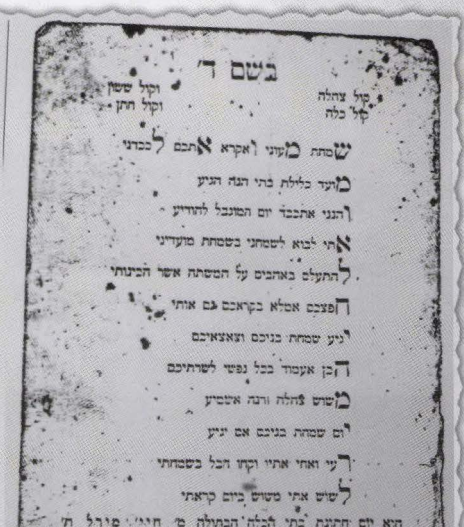


הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע באחד מהכינוסים בארץ הקודש

יצחק מאיר מקופיטשניץ זי"ע] **היו הרבה 'וואכן-דיגע חסידים', שבאו אליו רק בימי החול..."** כמו-כן אמר ה'דמשק' לאבי ז"ל בענוות חן: **"מה אתה חושב שלמה, אם מניחים חתיכת 'סאמעט' על הקפטן, כבר נהיים רבי גדול?!..."**

מימות ילדותי זכורני, שאבי ז"ל היה הרכז והאחראי על חסידי ויז'ניץ מכל הכפרים הסמוכים לשאץ שרצו לנסוע לויז'ניץ אל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' לראש השנה. הנסיעה ברכבת היתה יקרה במיוחד, אבל אם הגיעה קבוצה ורכשה עשרות כרטיסים במרוכז, יכלו לקבל הנחה משמעותית. לכן, בשבועות שקדמו לראש השנה, היה אבי ז"ל מהלך ומסתובב בכפרים, לברר אצל החסידים מי מעוניין לנסוע לויז'ניץ, וכך רכש כרטיסים במרוכז וקיבלו הנחה.

זכורני משנות ילדותי שבחודשים שקדמו למלחמה, נסע פעם הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע לשבות בטשערנוביץ וכל קהל החסידים שהתגוררו בכפרים ובעיירות שבסביבה, באו ונסעו לטשערנוביץ להיות משובתי שבת בצילא דמהימנותא. לפי התכנית, היה ה'דמשק' אמור להמשיך משם לאזור אחר, אך לבסוף נשאר ה'דמשק' באזור וגם בשבת הבאה שהה בעיר אחרת שבמחוז טשערנוביץ, **אבל לחסידים העניים כבר לא היה כסף לנסיעות ולא ידעו איך יבואו לשבת עם ה'דמשק', אליו היו כה קשורים ואדוקים.**


בשם ד'
קול צהלה וקול ששון
קול כלה וקול חתן
שמתי משמרתי ואקרא אתכם לכבדני
מועד כלולת בחרי הנח הניע
והנני אתכבד יום המכבל לתודיע
אתי לבוא לשמחתי בשמחת מועדיני
להתעלם באהבים על המשתה אשר הכינותי
הפצכם אמלא בקראכם גם אותי
ינין שמחת בניכם ובאצאיכם
הבן אעמוד בכל נפשי לשרתיכם
משוש מחלה ורנה אשמיע
ים שמחת בניכם אם ינין
רני ואחי אתי וקחו הכל בשמחתי
לשיש אתי משוש ביום קראתי
תא יום תחנת בתי הבחלה הבתולה מ' חיי' סיבל ת'
עכבי הבחור ההשוב התמן כ' ש' שמואל נ"י בן תנדיר המפואר
מוה' חיים אלבערוועקער מעדר ואלטפשטיק, וההפסה תהי' אירה
24. Dezember בשעהרם יום נ' פ' ויחי יד יום לחדש טבת
בבפר דאנילא הסמוך לסטשאוה (סטאציאן מילעשאוץ)
מיקרם ומכבדם בעלכם
יחיאל מענדעלס.
Telegramm-Adresse: Teteshaus, Milleschoutz.

הזמנה מהרה"ח ר' יהודה טננהויז ז"ל משאץ לנישואי בתו

לאבי ז"ל היה ידיד נאמן ושמו הרה"ח ר' ישראל טננהויז ז"ל שהיה גביר נכבד ול"ע לא היו לו ילדים [בנו של הרה"ח ר' יהודה טננהויז ז"ל מחסידי ויז'ניץ המובהקים שהיה שם דבר בחצר הקודש, הוא התגורר בעירנו שאץ ולמרות שהיה סוחר לפרנסתו, היה תלמיד חכם מופלג ורבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה מבקש ממנו שישוחח בלימוד עם בניו הקדושים]. אבי ז"ל ניגש אליו ואמר לו: **"ר' ישראל, בצבא יש כלל ידוע! כשיש תמרון צבאי לא מחכים לצו קריאה, כשיש תמרון כולם מתייצבים תיכף ומיד..."** כך הצליח אבי ז"ל לפעול אצלו שיקח על עצמו את הוצאות הנסיעה של כל החסידים, ואכן כולם נסעו לשבות בצילו הטהור של ה'דמשק'.

בהיות אבי ז"ל מקורב מאד אל הרה"ק



הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע עם מקורבים ברחובות ויז'ניצא

ה'דמשק אליעזר' זי"ע, הצליח לפעול אצלו ישועות רבות. היה פעם שהעלילו על אבי ז"ל באיזה ענין שהיה יכול להיכנס לסכנה, וברח לויז'ניץ לחסות בצל כנפיו של רבו הק' ה'דמשק'. הימים היו ימי חג הפסח וישב שם כמה שבועות. לילה אחד אחרי ספירת העומר, פנה ה'דמשק' לאבי ז"ל ואמר לו: **"אתה יודע איזה ספירה ספרנו היום? 'חסד שבגבורה', חושבני שכבר מותר לך לחזור לביתך".** כשמוע אבי ז"ל את הדברים יוצאים במפורש מפי רבו הק', תיכף ומיד ארז את מטלטליו ונסע לדרכו בחזרה הביתה ללא שום מורא ופחד.

אבי ז"ל היה אוהב שלום ורודף שלום, מעולם לא התערב במחלוקת ולא זו בלבד,



הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע במשחק השחמט בליל ניטל

אלא בכל פעם שהיה נדמה לו שמתפתחת מחלוקת בסמוך לו, היה בורח ממנה כמו מפני האש. בבית מדרשו של הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע, היו כמה מראשי הקהל שהיו מתנגדים לחצר הקודש ויז'ניץ, וכל מי שחזר לשאץ מגרוסווארדיין לאחר שהות אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, לא היה נקרא לעלות לתורה, למרות שבא מדרך רחוקה.

פעם, כששמע על-כך הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, ניסה להציע לחסידי ויז'ניץ המתגוררים בשאץ, להפסיק להתפלל בבית מדרש זה ולעבור להתפלל בבית המדרש של חסידי ויז'ניץ [עליו התעוררה מחלוקת עם המודרנים שחשקו בו ורצו לספחו לנחלתם]. אך אבי ז"ל שהכיר את הנפשות הפועלות וידע שאם חלק נכבד מהמתפללים יעזוב את בית המדרש, תתפתח מחלוקת עזה שאי אפשר לדעת כיצד תסתיים, הצליח להשפיע על ה'דמשק' שיחזור בו מרעיון זה ובלבד שהחסידים יקבלו על עצמם להפסיק להתייחס להצקות אלו, שחזרו ונשנו כל פעם מחדש.

ממקורביו של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע

אחרי שעלה אבי ז"ל לארץ הקודש בשנת תש"י, המשיך לדבוק בכל עוז ברבותינו הק' מרנן ה'אמרי חיים' וה'מקור ברוך' זי"ע שהעריכוהו מאד ברב גדלו. בראש השנה היה אבי ז"ל נשאר בביתו בחיפה להיות בצילו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, אך ליום הכיפורים היה נוסע באופן קבוע יחד עם אחיו הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל, לבני ברק אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, שהיה קורא להם בחיבה: **"אחים שאינם מקפידים".**

[המשב"ק הרה"ח ר' מנחם אליעזר מוזס הי"ו מספר, שזכורים לו היטב, האחים החשובים לבית קוסטינר ז"ל שעמדו בשולחן הטהור מאחורי כסאו של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע יחד עם הרה"ח ר' ישעי' האס ז"ל, **וברגע שפתח ה'אמרי חיים' והחל לומר בהשתפכות הנפש 'שלום, עליכם מלאכי השלום',**



הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בחתונת כ"ק אדמו"ר משאץ ויז'ניץ שליט"א, משמאל נראה הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל



הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בלימוד אחרי התפילה

היו יורדים נחלי דמעות מעיני שלשתם כאחד, והיה המחזה נהדר ביותר. כמו-כן היה בעת שה'אמרי חיים' זימר 'כל מקדש' בהתלהבות גדולה, ועשה תנועה מיוחדת בידיו הק' בתחילת קטע 'דורשי השם', או-אז היו שלשתם מתנענעים ומתמוגגים בבכיה רבה מרב התרגשות, כאשר לפעמים היה ה'אמרי חיים' מסובב פניו לאחוריו, לחזות בהני תלתי חסידי קמאי שאין דומה להם.

כיו"ב מספר הרה"ג ר' אברהם יעקב בומבך שליט"א, שזכור לו מימי בחרותו עת נכנס פעם ה'אמרי חיים' לביהמ"ד לפני תפילת מוסף ביום הקדוש, כשכל כולו אומר יראה עילאה ואימת הדין, אך בראותו את ר' אהרן קוסטינר ז"ל עומד בצדי הדרך, נעצר ולחש לו באוזניו כשבת שחוק נסוכה על פני קדשו: **"דיר בין איך מכבד מיט דער שטילע שמונה עשרה..."** (אותך אני מכבד בתפילת הלחש...)].

מלבד יום הכיפורים, היה אבי ז"ל נוסע פעמים רבות מאד לבני ברק אל ה'אמרי חיים' ולא עשה דבר קטן כגדול, בלי להתייעץ אתו ולשמוע חוות דעתו הקדושה. ה'אמרי חיים' מצידו אף קירבו ביותר והיה משוחח עמו בערגה גדולה על תפארת בית ויז'ניץ שהיתה ואיננה. היתה תקופה ארוכה שאמי ע"ה חלתה ואבי ז"ל היה מגיע למקום עבודתי במשרדי הרבנות בחיפה, כדי לטלפן להרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע ולהזכירה לרפואה שלימה [בימים ההם עוד לא היה מכשיר טלפון בכל בית]. אבי ז"ל שהיה יהודי מהדור הקודם ולא כ"כ הבין בטכנולוגיה, הרים פעם את השפופרת כדי לדבר עם ה'אמרי חיים', ומכיון שלא ידע איך משתמשים בטלפון, שאל מי



הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בביקורו בסערט אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, בפיו ניתן לראות את הסיגריה

מדבר שם וה'אמרי חיים' השיב לו בצחות: **"רעדט חיים מאיר הגר, קענסט איהם?!..."**

ביום ב' חשון תשל"ב - שנתו האחרונה של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע - אחרי התפילה על הציון הק' של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, הלך רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע לבקר אצל דודו הק' ה'אמרי חיים'. גם אני זכיתי להיות נוכח שם יחד עם אבי ז"ל ויבלחט"א בני בכורי הרה"ח ר' משה יחיאל מיכל הי"ו. ה'אמרי חיים' ישב במקום קדשו במרכז השולחן, כאשר ממול ישבו: אמה של מלכות - הרבנית הצדקנית מרת צירל ע"ה, רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע ואחיו הגה"צ ראש הישיבה בעל 'ברכת משה' זצוק"ל. כמו-כן הושיבו ליד השולחן את אבי ז"ל, שהיה נחשב לאחד מזקני החסידים ומהנכבדים בחסידות ויז'ניץ.

השיחה נסובה אודות נסיעה לקברי צדיקים, ותוך כדי שיחה קרא ה'אמרי חיים' למשמשו בקודש הרה"ח ר' זלמן לייב וייס הי"ו ודרש לקבל סיגריה. המשמש סירב באמרו שהרופא לא מרשה לו לתת, מאחר ורבנו כבר עישן היום שלש סיגריות, אך ה'אמרי חיים' המשיך ודרש בתוקף לקבל סיגריה, כשהוא דוחק בר' זלמן לייב: נו, נו, נו. נענה אבי ז"ל ואמר: **"אצל הרבי** [רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע] **עישון סיגריה היתה כמו עבודת התפילה"**. הגיב על כך רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בשנינות: **"ואכן גם עבודת התפילה אינה כל היום..."**

למרות הכל, המשיך ה'אמרי חיים' להתעקש ועמד על דעתו, עד שר' זלמן לייב לא יכל להתנגד עוד והגיש לו סיגריה. לקח ה'אמרי חיים' את הסיגריה והעלה בה עשן. לאחר-מכן פנה אל רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע וסנט בו בלשון חיבה: **"דיך האב איך פיינט..."** (אותך, אני שונא...). הגיבה על כך הרבנית הצדקנית מרת צירל ע"ה ואמרה ל'אמרי חיים': **"ואכן, יש סיבה מוצדקת לכך..."**

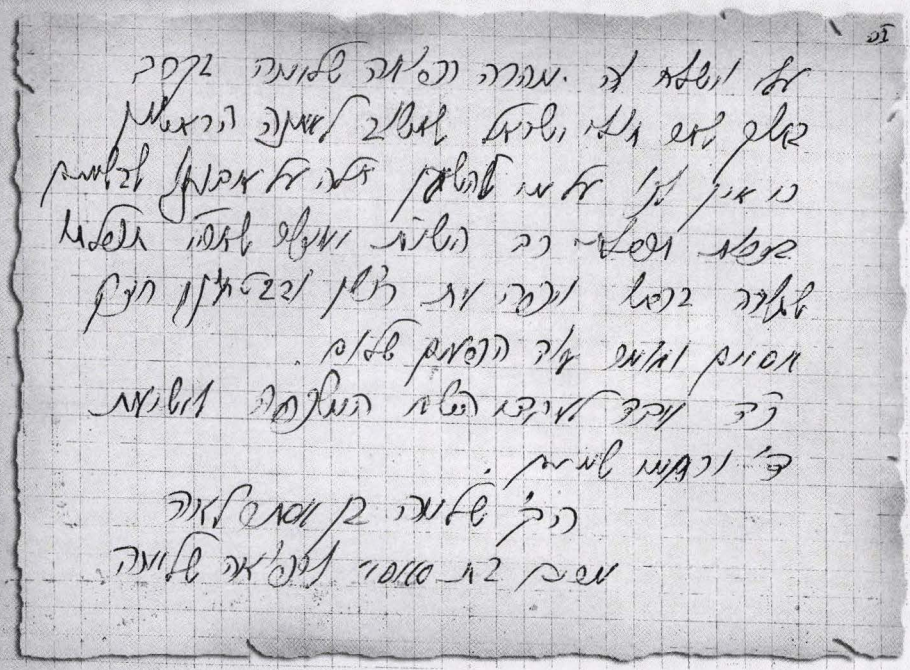
פעם, כשחלתה אמי ע"ה והרופאים ניסו לרפאותה בדרכים שונות ללא הצלחה, שלח אבי ז"ל מכתב נרגש ביותר אל הרה"ק ה'אמרי חיים', בו הוא מפציר מאד שיעתיר בעד זוגתו לטובה ותיפקד בדבר ישועה ורחמים. את המכתב הוא פותח בתוארים מופלגים - "אל כ"ק אדמו"ר דעת כללית כל ישראל, צדיק הדור, ידיד ד' ואוהב ישראל, חוטר מגזע האי סבא קדישא קדוש ישראל, גדול מרבן שמו, חיים ומאיר עיני ישראל שליט"א".

בהמשך המכתב הוא מפרט את מחלתה של אמי ע"ה ואת דברי הרופאים, עד שהוא פונה בלשון תחנונים לפני הרה"ק ה'אמרי חיים' וכך הוא כותב: "כמאמר חז"ל ילך אצל חכם, מאן חכמי רבנן, **אצלנו בדוק ומנוסה וראה ראינו אצל כ"ק סבא קדישא נשמתו בגנזי מרומים וגם אצל כ"ק שיחיה ויהיה בריא עד ביאת הגואל, כי יעקב אבינו לא מת ח"ו, ויז'ניץ עוד חי וכמאמר האי סבא קדישא קדוש ישראל אבינו, נשמתו בגנזי מרומים, הבעל מחבר עוד חי,** על כן אשפוך תחינתי ובקשתי שיעורר רחמי שמים עלי וישלח לה מהרה רפואה שלמה בקרוב בתוך שאר חולי ישראל שתשוב לאיתנה הראשון, כי אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים, בזכות תפילת רב". [כשזכיתי שמרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א בא לבקרני בחודש טבת תשע"ה, הגשתי לפניו את המכתב וקרא בו בשקיקה, כשהוא מפליא מאד את לשונו המצוחצח וסגנונו המיוחד של אבי ז"ל במכתבו זה].



מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א בביקור אצל זקננו שליט"א

אחרי הסתלקותו של ה'אמרי חיים' בחודש ניסן תשל"ב, לא מצא אבי ז"ל מנוח ומרגוע לנפשו הסוערת שנותרה כצאן ללא רועה, והתבטא בפני כמה



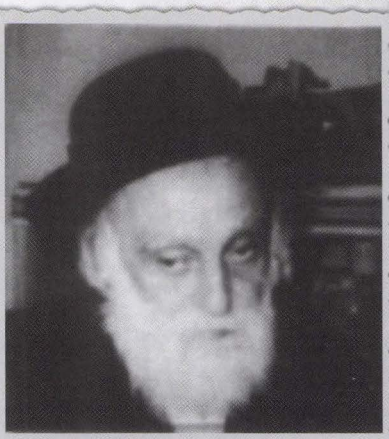
מידידיו **שאין לו יותר מה לחפש בעולם הזה בלי הרבי.** בערוב ימיו סמוך לפטירתו, כשהיה אבי ז"ל חלוש ומיוסר מאד, נכנסתי אליו יום אחד בבוקר ומצאתיו שרוי במצב רוח מרומם. כאשר שאלתיו, לשמחה מה זו עושה? סיפר לי, **שבלילה נגלה אליו בחלומו הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע ואינו זוכר אם אמר לו משהו בחלום, אך מכל מקום היה ניכר מכך שהרבי עדיין זוכר אותו.** דבר זה גרם לו לנחת רוח מרובה, ביודעו שה'אמרי חיים' עדיין חושב עליו גם בהיותו בעלמא דקשוט.



מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א בביקור אצל זקננו שליט"א

איש תם יושב אוהלים

אחרי שעלה אבי ז"ל לארץ הקודש בשנת תש"י, גרנו בקרית ביאליק. אבי ז"ל היה איש חסיד במעשיו ותמים בדרכיו, כל סדר יומו התהלך סביב התורה והעבודה, כאשר למרות שהיה עובד קשה למחייתו ולפרנסת אנשי ביתו, הן בשאץ והן בחיפה, תמיד כשהיה חוזר הביתה לאחר יום עבודה ארוך ומפרך, היה הולך מיד לבית המדרש למנחה ומעריב, ולקביעת עתים לתורה. הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה סיפר לי, שכל פעם שאבי ז"ל נפגש אתו, היה אומר לו: **"נו, ווי האלט איר אין דף היומי?"** (היכן אוחזים אתם בדף היומי?).



זקננו הרה"ח ר' שלמה קוסטינר ז"ל בערוב ימיו

על אף שהיה אבי ז"ל שוקד על דלתי תורה בכל רגע פנוי, החזיק עצמו בענוה יתירה, התהלך בצידי דרכים והשתדל שלא להתבלט יותר מדי. בשנים הראשונות להנהגת מלכותו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, היו היושבים בשולחן אומרים דבר-תורה על פרשת השבוע. בכל שבוע, כשרבנו היה מבקש מאבי ז"ל - שישב הראשון בשולחן - לומר דבר-תורה, היה משיב ואומר בענוות חן: **"אז מ'לערנט נישט, קעמען נישט..."** (אם לא לומדים, לא יודעים).

התמדתו של אבי ז"ל לא נסתרה מעיני רבותיו הק' שעודדוהו על-כך ביתר שאת ושבחוהו בכל עת מצוא. היתה תקופה שאבי ז"ל לא חש בטוב ולימודו היה קשה עליו ביותר. באותם ימים התהלך מר לב ונפש, ולא מצא רוגע לנפשו הדואבת. יום אחד שמע שהרה"ח ר' יום טוב לדרר ז"ל נוסע לבני ברק אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, מיד פנה אליו אבי ז"ל וביקש ממנו שיזכירו לטובה לפני הרבי וימסור לו שבגלל מכאוביו אינו יכול ללמוד כהרגלו. כשחזר ר' יום טוב לחיפה, נחפזתי לברר אצלו מה היתה תגובת ה'אמרי חיים', כי ידעתי שתהיה מן הסתם תגובה מעניינת... ואכן ר' יום טוב מסר לי את דברי ה'אמרי חיים' כלשונו הטהורה:



זקננו הרה"ח ר' שלמה קוסטינר ז"ל בהדלקת נר חנוכה

"זאג איהם, אז ער נישט געלערנט און אנדערע יא געלערנט, איז נאך אינו דומה" (תגיד לו, שהוא בלי הלימוד ואחרים עם הלימוד, עדיין אינם דומים לו).

אבי ז"ל היה מגדולי מעתיקי השמועה מדשן ביתם של רבותינו הקדושים, אשר בצילם חמד וישב כל ימיו. פיו שפע תמיד סיפורים רבים מגדלותם ורוממותם של צדיקי בית ויז'ניץ, ובנוסף לכך היתה לו מעלה גדולה שהיה מספר את הסיפורים בדייקנות נפלאה ללא סילופים. זכורני מימות ילדותי שתמיד אהבתי לשמוע סיפורים ולספרם הלאה. לפעמים כאשר שאלתי את אבי ז"ל סיפורי היסטוריה על רבותינו הקדושים, או כשהייתי מספר לפניו סיפור חסידי ששמעתי, היה אומר לי: "כזה סיפור לא היה", או שאמר לי: **"הרבי לא משתמש בלשון הזאת"**, כי הוא כבר ידע שיש חילוק בין סגנון לשונו של אדם פשוט לבין סגנון לשונו של צדיק.

חביבותו אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע

מעשה מופלא היה בעת שחזרנו מגלות טרנסניסטריה והגענו לעיירה דורוהוי - היה זה בערב שבת קודש, נכנסנו לתוך העיר, שם ראינו רחובות גדולים ריקים מתושבים. היינו אמורים לשבות בעיר, מחמת הזמן הקצר שעמד לרשותנו קודם כניסת השבת. באחד הרחובות הגדולים שעברנו בהם, ראינו כמו בכל הרחובות האחרים, בניינים גבוהים ושלמים ריקים מאנשים. אמי מרת מרים ע"ה הציעה לאבי ז"ל שניכנס לאחד הבניינים הריקים ברחוב, שם נשבות במשך השבת הבאה. אולם אבי ז"ל לא הסכים לדבריה וציוה להמשיך בנסיעה בהמשך מורד הרחוב.

באחד הבניינים עצר אבי ז"ל את העגלה, ולמרות שמבחוץ לא היה נראה שיש מישהו בתוך הבנין, ביקש מאחותי שתלך לראות האם יש מישהו בתוך הבנין. כשחזרה, אמרה שנמצא שם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, ששהה שם יחד עם בני משפחתו בדורוהוי בדרכו מטרנסניסטריה. **לשמחתנו הרבה לא היתה קץ, כי ב"ה פגשנו פנים מוכרות ובפרט את רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, שבצילו ערכנו את השבת בהתרוממות הרוח.**



זקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל עם גיסו ר' יעקב ולצר ז"ל

היה לו לאבי ז"ל קול נעים מיוחד בתפילתו והיה



זקננו שליט"א מלווה את אביו-זקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל
בשמחת הבר-מצוה של הרה"ח ר' יוסף קוסטינר הי"ו

מתפלל במתיקות נפלאה. **רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע אהב מאד לשמוע אותו ושלח אותו הרבה להתפלל לפני התיבה.** גם הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע חיבב מאד את נועם תפילתו של אבי ז"ל וכשהיה בא אליו לבני ברק בימות החול, היה מכבדו בתפילת מנחה או מעריב. **הוא היה מהיחידים שידעו להתפלל בנוסח ויז'ניץ המקורי ללא שום שינוי, כפי שקיבל מאבותיו החסידים המופלגים וכפי ששמע מפי קדשו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, בהיותו מסתופף בצילו הטהור ימים רבים.**

אבי ז"ל התגורר תקופה ממושכת בקרית ביאליק ולפעמים בשעות הערב, אחרי העבודה המתישה, היה מגיע לחיפה אל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, תחילה ברח' בילו ואחר-כך ברמת ויז'ניץ. בדרך כלל, מיד כשנכנס לבית המדרש היה רבנו שולח אותו לעבור לפני התיבה והיה אומר לו: "גיך, גיך" (תתפלל מהר). והיה מוסיף לומר לו דבר חידוש ופלא, כי מה שאמרו חז"ל (ברכות ו:) "לעולם יהא אדם זהיר בתפילת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפילת המנחה", היינו **בסוף תפילת המנחה דווקא, שאז הוי שעת רחמים ועת רצון, לכן יש למהר ולהזדרז בתפילת מנחה כדי להגיע כבר לאותה עת רצון.**

פעם אחת כשהגיע אבי ז"ל לביתו נאוה קודש של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, אמרו לו שרבנו אינו חש בטוב והוא שוכב במיטתו. עלה אבי ז"ל לקומה העליונה ופתח את דלת חדרו של רבנו כדי לדרוש בשלומו. בראותו את רבנו שוכב על מיטתו חלוש ומיוסר, נרתע לאחוריו וביקש לסגור את הדלת. אך רבנו, שהרגיש בפתיחת הדלת, קראו שייכנס לתוך החדר. בהיכנסו אמר לו רבנו: **"אתה בודאי זוכר את הגמרא שכל המבקר את החולה נוטל אחד משישים מחוליו, והגמרא אומרת שם שזהו דווקא כשהמבקר הוא בן גילו של החולה. והנה איך שפתחת את הדלת כבר הנני מרגיש בהקלה משמעותית וייסוריי שככו מעט..."**

דבר פלא והפלא היה אחרי סעודת ההילולא שערך רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לכבוד הילולת אביו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ביום ב' סיון תשכ"ג. היתה זו הפעם האחרונה שרבנו זי"ע ערך סעודה עלי אדמות לכבוד הילולת אביו הק'. בסיום עריכת השולחן הטהור פנה רבנו זי"ע לאבי ז"ל [כנהוג במעמד זה לחלק בין הנוכחים את סדר לימוד הש"ס וכל אחד מקבל מסכת לסיימה עד השנה



זקנינו ר' יהודה האס ז"ל ור' שלמה קוסטינר ז"ל בשמחה משפחתית

הבאה] ואמר לו: **"ר' שלמה! אתה תלמד מסכת נדה, כי בשנה הבאה אתה תסיים את הש"ס..."** ויהי הדבר לפלא. דברי רבנו התקיימו במלואם, כאשר למגינת לבנו נסתלק לבית עולמו ביום ב' חשון, וביום ב' סיון תשכ"ד סיים אכן אבי ז"ל את הש"ס, כאשר הגה"צ ראש הישיבה בעל 'ברכת משה' זצוק"ל סיים את המשניות בסעודת ההילולא שנערכה בבית המדרש ברמת ויז'ניץ.

דבר מפליא ביותר יש להוסיף לגבי התקשרותו של אבי ז"ל לרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע - היה זה כאשר חלה אבי ז"ל את חוליו אשר ממנו לא קם והיה חולה ומרותק למיטתו כמה חודשים, אולם עדיין לא היה במצב של סכנת נפשות. **למרבה הפלא, בפתע פתאום ביום ראשון פרשת לך לך ב' חשון תשל"ו, התדרדר מצבו באחת ונפטר מן העולם בשם טוב ובשיבה טובה, בדיוק באותו יום ובאותה שעה שבה נסתלק רבנו ה'מקור ברוך' זי"ע לגנזי מרומים, י"ב שנים קודם לכן, ויהי לפלא.** זוהי בחינת החסידים הישרים והתמימים אשר בחייהם ובמותם לא נפרדו מרבותיהם הק'.

בכתבי הקודש נאמר

ישנם מכתבים רבים שרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע שלח לאבי ז"ל ממקום שהותו בעיר דאבוס שבשווייץ, כאשר מתוך המכתבים אפשר ללמוד עד כמה היה חביב ונערץ אצל רבנו, וברוב המכתבים מתארהו בתואר **"ידיד כל בית ישראל סבא"**. כמו-כן כמעט בכל המכתבים כותב לו רבנו דברי תורה שעלו ברעיונו באותה תקופה, ובסיום המכתבים הוא דורש בשלומי ובשלום אחי הרה"ח ר' נחמיה ז"ל.

היה פעם שאבי ז"ל ראה בחלומו את רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, אליו היה קשור בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, ובגודל התרגשותו על דבר החלום המופלא, מיהר לשגר מכתב לרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, בו כתב לו את דבר חלומו על אביו הק'. במכתב התשובה שקיבל

ברוך הגר
בהרה"צ מוהר"ר זצללה"ה
מויזניצא
חיפה, רמת וידניץ
טלפון 66326

Rabbi BARUCH HAGER
RAMAT WIZNITZ
Haifa, Israel
Tel. 66326

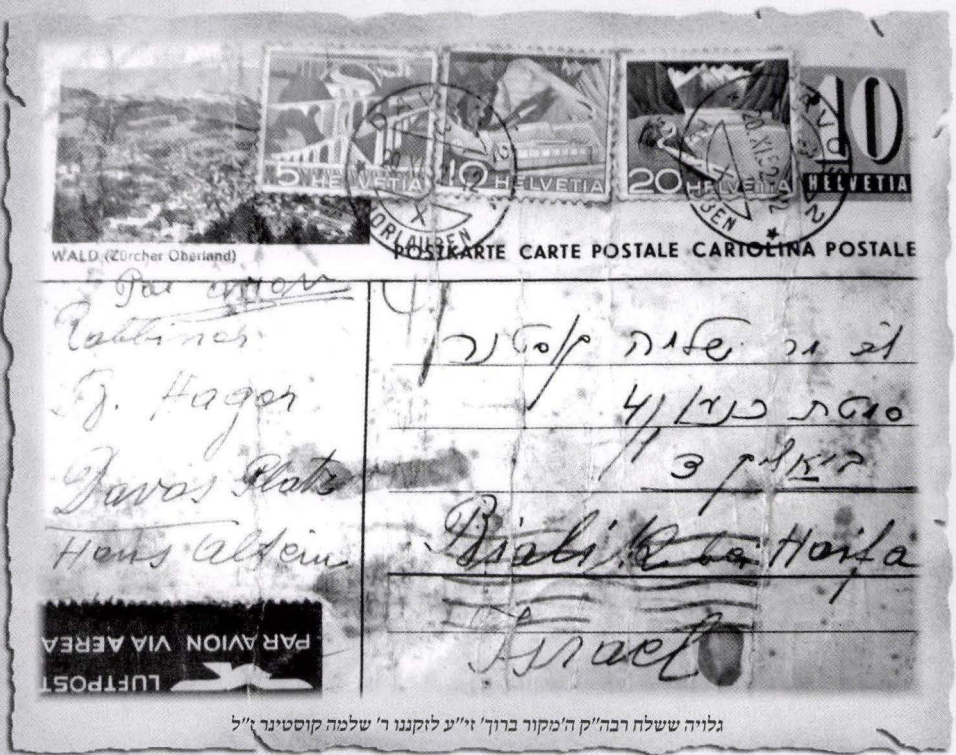
ב"ה, יום ... בחודש ... תשכ"א

מכתב מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל

מרבנו ה'מקור ברוך' בה' אדר א' תשכ"ב, כותב לו רבנו: "את מכתבך קיבלתי, **"אשרי מי שראה פניו בחלומו", אשריך וטוב חלקך שזכית לזה,** זכותו יגן עליך ועלינו ועל כל ישראל".

באחד המכתבים כותב לו רבנו בהאי לישנא: **"השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו יתן לנו לב נכון ובטוח מתוך הרחבת הדעת, כדי שנוכל לישב ביחד ולדבר בכל פעם מן האי סבא קדישא, ותפילתו ותורתו ושתיקתו, ולצייר נגד עינינו העיניים הקדושים מלא דמעות, זי"ע ועל כל ישראל".** מכאן אנו למדים שרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה רגיל לעלות זכרונות רבים עם אבי ז"ל, מאותה תקופת הוד וזוהר כאשר זכו לחסות בצל קדשו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע.

עוד אנו מוצאים לשונות נפלאים במכתבי הקודש שקיבל אבי ז"ל מרבנו ה'מקור ברוך' זי"ע: "לידידי יקירי מר שלמה קוסטנר נ"י, לא השבתי לך על שאלתך עד עתה, כי טרוד אני מאד. **כמעט כל היום אני מוכרח לפי פקודת הרופא להיות בחוץ ובזמן קצר שאני בבית אני מחויב ללמוד קצת** ולהשיב על מכתבים שכמעט כל המעת לעת אין לי פנאי"; במכתב שנשלח לפני



גלויה ששלח רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל

ברוך הגר
בהרה"צ מוהר"י זצללה"ה
מויזניצא
חיפה, רמת ויז'ניץ
טלפון 66326

ב"ה, יום ... בחודש ... תשכ"ב

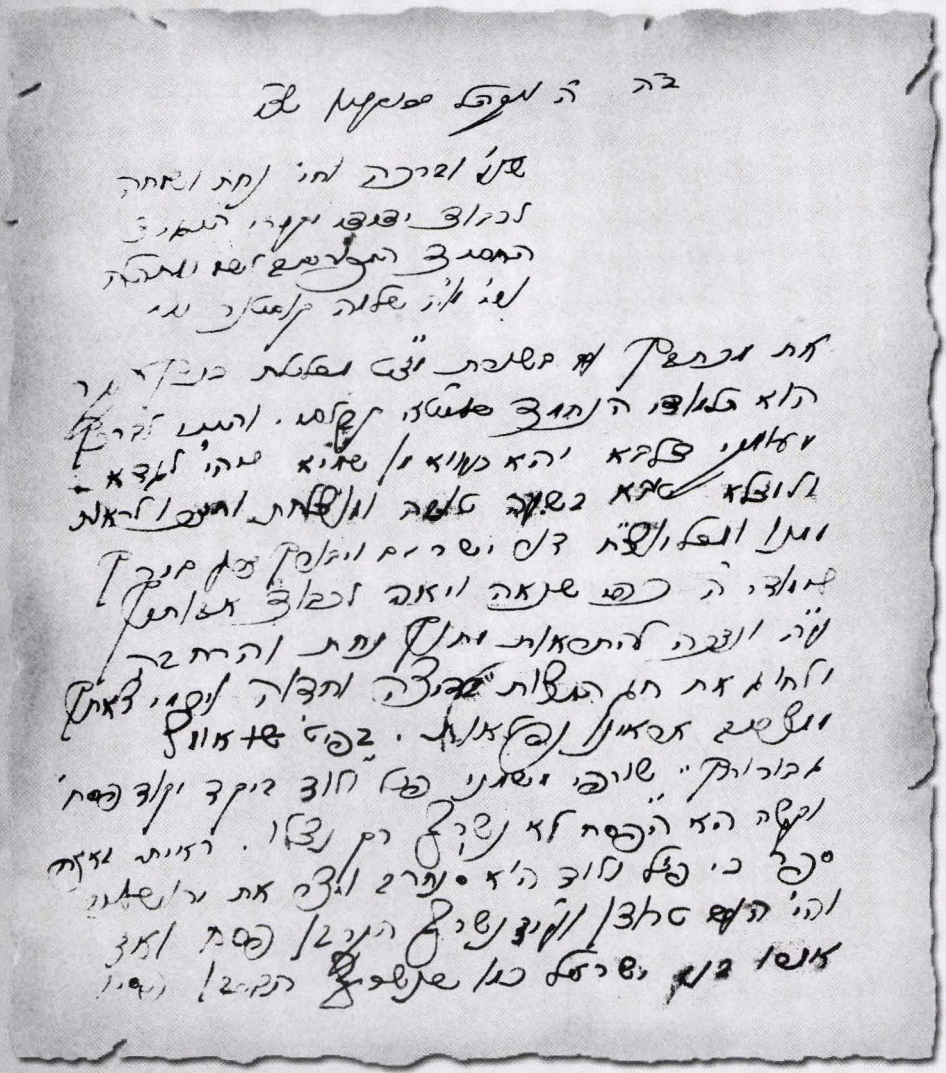
[illegible]

[illegible]

[illegible]

פורים תשכ"ב, כותב לו רבנו: **"ר' מרדכי חנא ע"ה אמר שהמגילה הוא אצלו כמו "לדוד מזמור" בר"ה".** בתאריך יו"ד שבט תשכ"ב: "ב"ה אני מרגיש את עצמי טוב, ואקוה להשי"ת לבוא הביתה עם רפואה שלימה וחדש ימינו כקדם - **מה נשמע אצלנו מאד אני מתגעגע הביתה למשפחתי ולידידי היקרים שליט"א".**

במספר מכתבים אנו מוצאים דברי תורה ארוכים שרבנו ה'מקור ברוך' זי"ע כתב לידידו אהובו ר' שלמה קוסטינר ז"ל, אשר כמה מהם לא נדפסו בספריו הק', וכאן עלי ספר זה



"ונזכה להתראות מתוך נחת והרחבה ולחוג את חג המצות בדיצה וחדוה"
מכתב ששלח רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל

"נוכל לישב ביחד ולדבר בכל פעם מן האי סבא קדישא"
לשון רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע במכתבו לזקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל

זוכים לראות אור לראשונה. במכתב שנשלח בי"א טבת תשי"ב, מהעיר דאבוס שבשוויץ, כותב רבנו: "שוכט"ס לכבוד ידידי יקירי הנגיד החסיד המפו' וכו' מו"ה שלמה קוסטנר נ"י. אחדשה"ט, את מכתבך קבלתי. ב"ה ששמעתי מקריאתך הטוב. מאד עגמה נפשי לשמוע ממך גם שיש לך פרנסה בהרחבה גדולה, וזווגם טובים בעד בניו היקרים נ"י. השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו יחוס וירחם עליך ותוושע בקרב בדבר ישועה ורחמים בכל מילי דמיטב.

"איתא בחיד"א, "נר חנוכה אסור להשתמש לאורה", היינו להיות כעבדים שלא על מנת לקבל פרס, **אמנם מניחים נר נוסף שמותר להשתמש לאורה, להראות מה שאדם מוסיף היינו השמחה והשתוקקת להמצוה מותר לעשות ע"מ לקבל שכר,** א"כ כאן שהקב"ה אינו מקפח שכר כל ברי' (עיין רוקח ה' חנוכה) דהמשכן נגמר בכ"ה כסליו, וצוה ה' להמתין עד א' ניסן שנטל עשר עטרות, וכדי שלא יקופח שכרו של יום כ"ה כסליו שילם הקב"ה בימי חשמונאים, ק"ו שלא יקופח שכר אדם שעשה המצוה בשמחה ובהשתוקקת, **לפ"ז אקוה אשר השי"ת יעזור לך בזכות "נר הנוסף" ותבשר בקרב בשורות טובות,** ונזכה להתראות בלב שמח מתוך שמחת הלב.

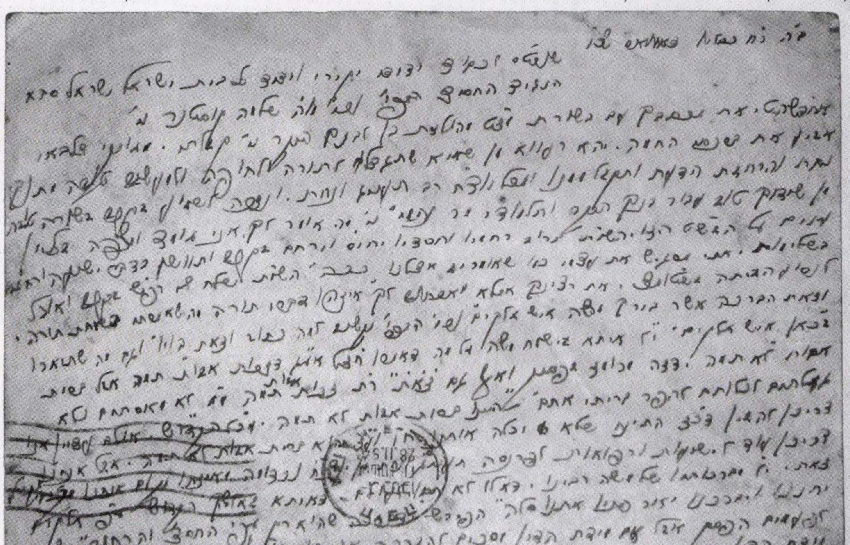
"אתי אין חדשות עדיין, אני עומד ומצפה לישועת השי"ת ע"י שליחו, שהפרופעסיר ירשה לי לנסוע הביתה בשטומ"צ. מה נשמע אצל אחיך אהרן נ"י? זה זמן כביר שלא שמעתי ממנו כלום. ידידו דוש"ט כה"י המצפה בכליון ענים על רחמי שמים, ברוך בהה"צ מוהר"י זצללה"ה. פ"ש חמה לבניו היקרים נ"י ומברכם בכל טוב".

במכתב נוסף שנשלח בתאריך "יום ה' לסדר "ויברכהו ה'" (תולדות תשי"ב), כותב לו רבנו זי"ע על-כך שישועתו מתעכבת לבוא: "שוכט"ס לכבוד ידידי יקירי וידיד כל בית ישראל סבא, הנגיד החסיד המפורסים וכו' מו"ה שלמה קוסטנר נ"י. אחדשה"ט, את מכתבך גם לרבות מכתב של בניך היקרים נ"י קבלתי. **לבי נשבר בקרבי אשר עדיין לא נשעת, "ויסתר משה פניו כי ירא מלהביט אל אלקים", היינו שהי' ירא שלא יהי' לו קושיות למה? על מה? עי"ז הסתיר פניו. אבל ידידי יקירי! לבי בטוח אשר השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו ישלח לך עזרתו מקודש,** ותוושע בקרב בדבר ישועה ורחמים בשפע ברכה והצלחה, תענוג ונחת מכל יוצ"ח, ובקרב יעזור לך השי"ת זווגם טובים לפי שנאה ויאה לך ולאבותך ע"ה, ונזכה להתראות בלב שמח מתוך הרחבת הדעת. אני מרגיש את עצמי ב"ה כמעשה, אבל הרופא אינו מרשה לי עדיין לעזוב את דאַוואָס, השי"ת ישלח לו בקרב רפ"ש, ואוכל לנסוע הביתה בשטומ"צ.

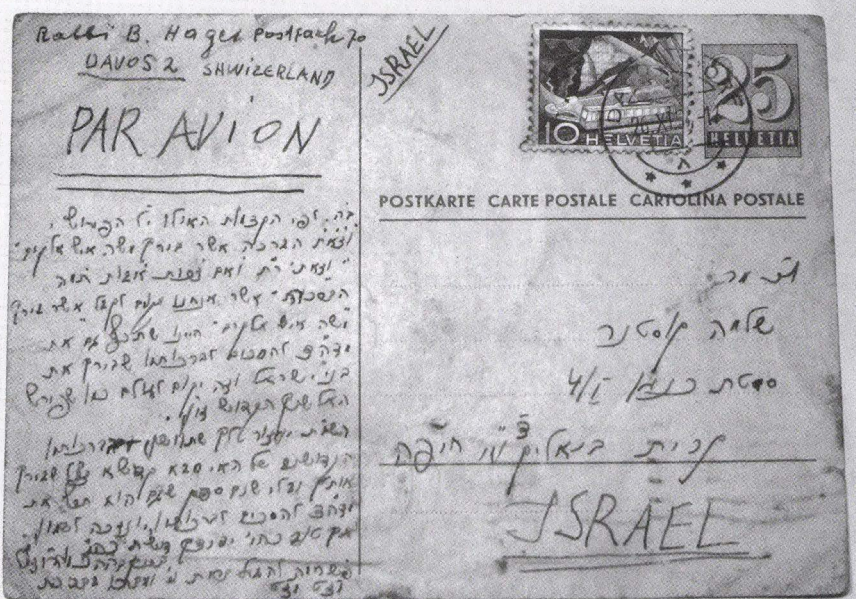
"ידידך המצפה בכליון עניים על ישועת ה' בקרב. ברוך בהה"צ מוהר"י זצללה"ה. פ"ש חמה ולבביות לבניו היקרים מר נחמי' ומר ארי' נ"י. והנני לברכם בנ"ח ברכה והצלחה ובקרב זווגם טובים. ונזכה להתראות בלב שמח הנ"ל".

במכתב שנשלח בתאריך ר"ח כסלו תשט"ו - שבועיים אחרי הולדת בני בכורי הרה"ח ר'

משה יחיאל מיכל הי"ו - כותב רבנו לאבי ז"ל ברכות לרוב לרגל השמחה, ומוסיף לכתוב לו דברי תורה באריכות: "שוכט"ס לכבוד ידידי יקירי וידיד כל בית ישראל סבא, הנגיד החסיד המפו' מו"ה שלמה קוסטנר נ"י. אחדשה"ט, את מכתבך עם בשורת מז"ט מהולדת בן לבנם היקר נ"י קבלתי. מעומקי דלבאי אביע את ברכתי החמה, יהא רעווא מן שמיא שתגדלו



"אני מרגיש את עצמי כמו שאומרים אצלנו 'ככה'"
גלויה מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לזקננו ר' שלמה קוסטינר ז"ל



המשך הגלויה: "השי"ת יעזור לך שתושע בברכותיו הקדושים של האי סבא קדישא זצ"ל שבירך אותך ובלי שום ספק שגם הוא תכף את מדה"ד להסכים לברכותיו"

לתורה ולחופה ולמעשים טובה מתוך נחת והרחבת הדעת ותקבל ממנו ומכל יוצ"ח רב תענוג ונחת. ונזכה לשמוע בקרב בשורה טובה מן שידוך טוב עבור בנך היקר ותלמודי מר נחמי' נ"י. **מה אומר לך, אני עומד ומצפה בכליון עינים על הבש"ט הזו.** השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו יחוס וירחם בקרב ותוושע בדבר ישועה ורחמים בשלימות. **אני מרגיש את עצמי כמו שאומרים אצלנו "ככה",** השי"ת ישלח לי רפ"ש בקרב ואוכל לנסוע הביתה בשטומ"צ.

"את רצונך אמלא ואכתוב לך איזהו דברי תורה מה שאמרתי בשמחת תורה. "וזאת הברכה אשר בירך משה איש אלקים" וכו', המפו' מקשים למה כתוב וזאת "בויו", וגם מה שתיארו בכאן "איש אלקים", י"ל איתא בישמח משה על מה דאמרו חז"ל אע"ג דזכות אבות תמה אבל ברית אבות לא תמה, דזה מרומז בפסוק "ואף גם ז'א'ת'" ר"ת זכות אבות תמה, מ"מ "לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם" היינו ברית אבות לא תמה, עכ"ל הקדוש.

"אולם עדיין אנו צריכין להבין, דכ"ז התינח שלא יכלה אותנו ח"ו וע"ז הוא ברית אבות לא תמה, **אבל אנחנו צריכין עוד לישועות ורפואות לפרנסה תענוג ונחת מן יוצ"ח וכדומה, מאיזהו מקום אנחנו מקבלים זאת, י"ל מברכותיו של משה רבינו, דאלו לא תמו לעולם,** דאיתא באלשיך הקדוש ע"פ "אלקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה", הפירש דלברכה שהוא רק עפ"י החסד והרחמים יש לפעמים הפסק, אבל אם מידת הדין מסכים להברכה אז הוא עולמית, וזה פירש "אלקים" זה מידת הדין, יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה, היינו אז הברכה עולמית, עכ"ל האלשיך הקדוש.

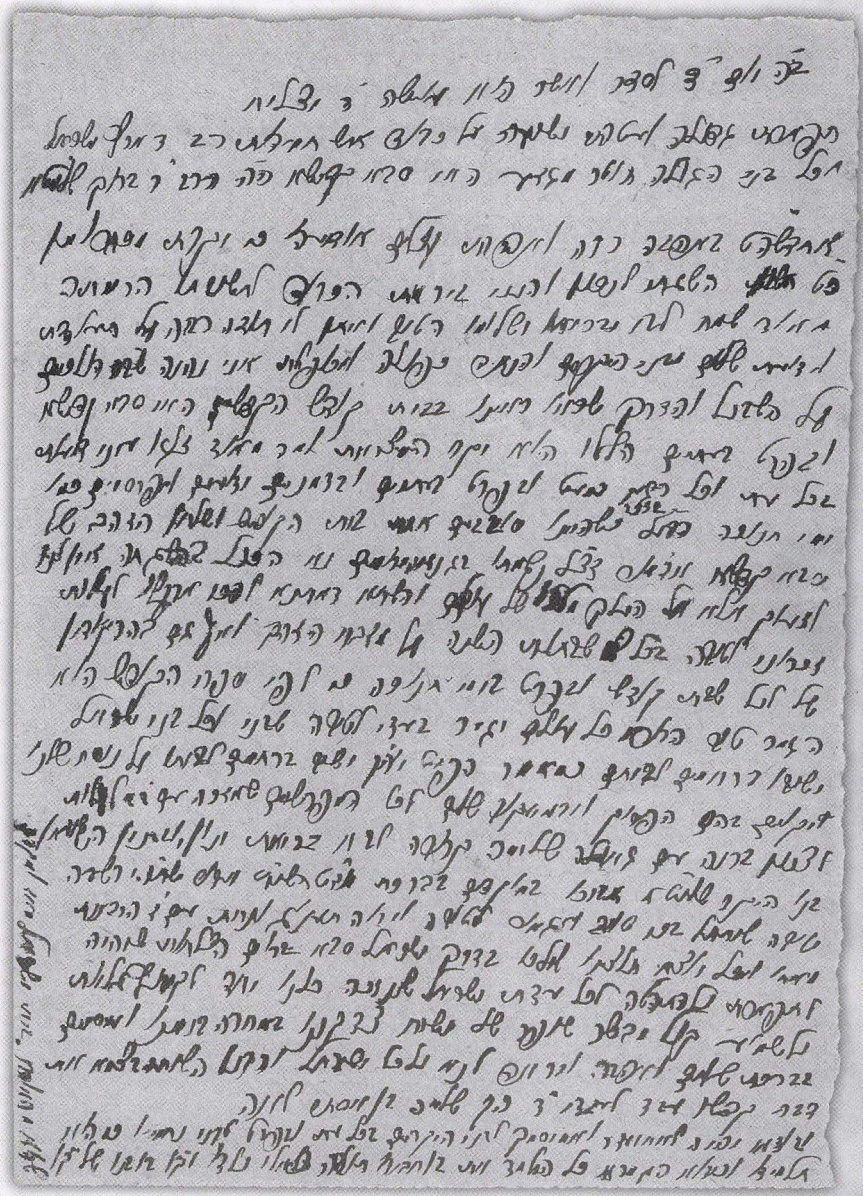
"לפי הקדמות האילו י"ל הפירוש, "ו'ז'א'ת' הברכה אשר בירך משה איש אלקים", "וזאת" ר"ת ו'אם ז'כות א'בות ת'מה, הברכה ע"ד אשר אנחנו מקוים לקבל אשר בירך "משה איש אלקים", היינו שתכף גם את מדה"ד להסכים לברכותיו שבירך את בני ישראל, וזה יקום לעולם כמו שפירש האלשיך הקדוש זי"ע.

"השי"ת יעזור לך שתוושע בברכותיו הקדושים של האי סבא קדישא זצ"ל שבירך אותך ובלי שום ספק שגם הוא תכף את מדה"ד להסכים לברכותיו, ונזכה לשמוע אך טוב כה"י. ידידך דוש"ת כה"י, ברוך בהה"צ מוהר"י זצ"ל. פ"ש חמה להבעל ברית נ"י ומברכו בברכת מז"ט מז"ט".

לפנינו מכתב מיוחד ומרגש ששלח אבי ז"ל אל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בימי שהותו בשוויץ, בו הוא מזכיר את עצמו להיפקד בדבר ישועה ורחמים, וכן מציין בתוך הדברים מזיכרונותיו הנפלאים בצילו הטהור של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. לחיבת הקודש נצטט את המכתב כלשונו המיוחדת של אבי ז"ל, כי יש בו קנייני נצח בחסידות טהורה:

"יום ד' לסדר ואשר הוא עושה ד' יצליח. תפארת גדולה ועטרת ישועה על כבוד איש חמודות, רב דארץ ישראל וכל בני הגולה, חוטר מגזע האי סבא קדישא, ה"ה הרב הר' ברוך שליט"א.

"אחדשה"ט באהבה רבה ואהבת עולם, אודיעהו כי יקרת מכתבו מן כ"ט חשון השגתי



לנכון, והנני ביראת הכבוד לתשובתו הרמתה, מאד שמח לבי מבריאתו ושלומו הטוב, ואתן לו תודה רבה על תעודתו מידיעת שלום בני היקרים, **והנאה כפולה ומכופלת אני נהנה שב"ה הולכים על השביל והדרך שראו ראינו בבית קודש הקדשים האי סבא קדישא, ובפרט בעתים הללו הוא יקר המציאות, ומה מאד זלגו עיני דמעות בכל עת ובכל רגע כמעט, ובפרט בעתים ובזמנים ידועים ומפורסמים כמו ימי חנוכה הבע"ל, בזכרי כשהיינו סובבים אחרי בית הקודש ושולחן הזהב של סבא קדישא אדמו"ר זצ"ל נשמתו בגנזי מרומים.**

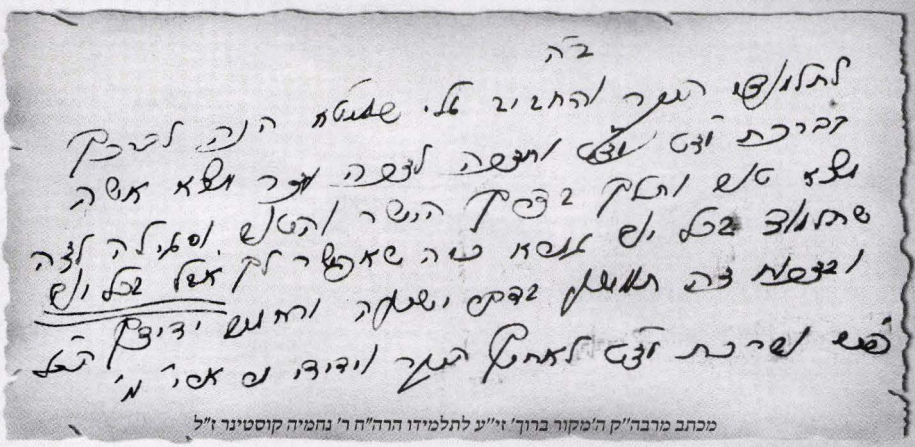
"הכל בהשגחה, אין לנו לזעוק אלא אל המלך מלכו של עולם. והשתא דאתינן להכי, **אבקשו להעלות זכרוני לטובה בכל שבתות השנה על מזבח הזהב, ואף גם בהריקודין של ליל שבת קודש, ובפרט בימי חנוכה,** כי לפי ספרי הקודש הוא הגמר טוב. הבורא כל עולם יגמור בעדי לטובה, שבני וכל בני ישראל ישובו ברחמים לביתם, כמאמר הפיוט ביוה"ק "ישוב ברחמים לביתו" על נוסח שלנו. ויקוים בהם הפסוק "ויבא יעקב שלם" לכל המפרשים, שאזכה עם ב"ב לעלות לציון ברינה עם גאולה שלימה קרובה לבא בביאת ינון.

"ובענין הנישואין בנו היקר שליט"א תתברכו במוקדם בברכת מז"ט, השי"ת יעזור שתהיה בשעה טובה שיתחיל בכי טוב ויגמור לטובה, וירוה תענוג ונחת עם זו' הרבנית מאתו ומכל יוצאי חלצינו, שילכו בדרך ישראל סבא ברום הצלחות שיהיה לתפארת ולתהלה לכל עדת ישראל, שנזכה כולנו יחד לקבוץ גלויות ולשמוע קול מבשר שופר של משיח צדקינו במהרה בימינו.

"ואסיים בברכת שלום באהבה ויראה לנא ולכל ישראל ורבנן. השותה בצמא את דברי קדשו, עבד לעבדי ד', הק' שלמה בן אסתר לאה. ובודאי יהיה לאחיעזר ואחיסמך לבניי היקרים בכל עת, ובפרט לבני נחמיה כי הוא תלמידו, וכידוע הגמרא כל המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו, וק"ו בן בנו של ק"ו שהוא... בית ישראל מאז ומקדם".

הרה"ח ר' נחמיה קוסטינר ז"ל

אחי הגדול הרה"ח ר' נחמיה ז"ל למד בישיבת 'בית ישראל ותמכין דאורייתא' בסערט, שהיתה תחת נשיאותו הרמה של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע. כל ימיו אשר חיה, החזיק ר' נחמיה לעצמו זכות גדולה זו שנפלה בחלקו להיות תלמיד נאמן וחביב לרבנו ה'מקור ברוך', וכן רבנו ה'מקור ברוך' היה מזכיר אותו בחביבות רבה בכל המכתבים ששלח לאבי ז"ל, כשהוא שואל ודורש בשלום תלמידו החביב נחמיה.



מכתב מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לתלמידו הרה"ח ר' נחמיה קוסטינר ז"ל

במקום מגורנו בשאץ, לא היו הילדים הולכים עם פיאות ארוכות וגם נחמיה ז"ל לא האריך את פיאותיו. פעם נסע רבנו ה'מקור ברוך' לויז'ניץ אל אחיו הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע ולקח עמו כמה בחורים מהישיבה וביניהם גם את נחמיה ז"ל. בויז'ניץ למד אצל ה'דמשק' בחור 'חניוק' ממשפחה חסידית מובהקת שהיתה מדקדקת מאד בכל הליכותיה והלך עם פיאות ארוכות, וכשה'דמשק' הבחין באחי נחמיה, שאל מיד את רבה"ק ה'מקור ברוך' מי הוא הבחור הלז. שאל אותו ה'מקור ברוך': "למה אתה מתעניין בו?" אמר ה'דמשק': **"הוא מאד מוצא חן בעיני"** וביקש מה'מקור ברוך' שיחליף עמו את הבחור ה'חניוק' עם נחמיה שיבוא ללמוד כאן בויז'ניץ...

אחי הגדול הרה"ח ר' נחמיה ז"ל זכה לחסות בצל כנפיהם של רבותינו הק' יותר ממני, היות שהיה מבוגר ממני בכמה שנים ואבי ז"ל היה נוטלו עמו בנסיעותיו לגרוסווארדיין אל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בערוב ימיו, ולויז'ניץ אל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע לפני המלחמה. גם כאן בארץ הקודש זכה לראות את ה'דמשק' אחרי המלחמה, כי עלה ארצה לפני כולנו.



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בביקור חיזוק באחד המושבים

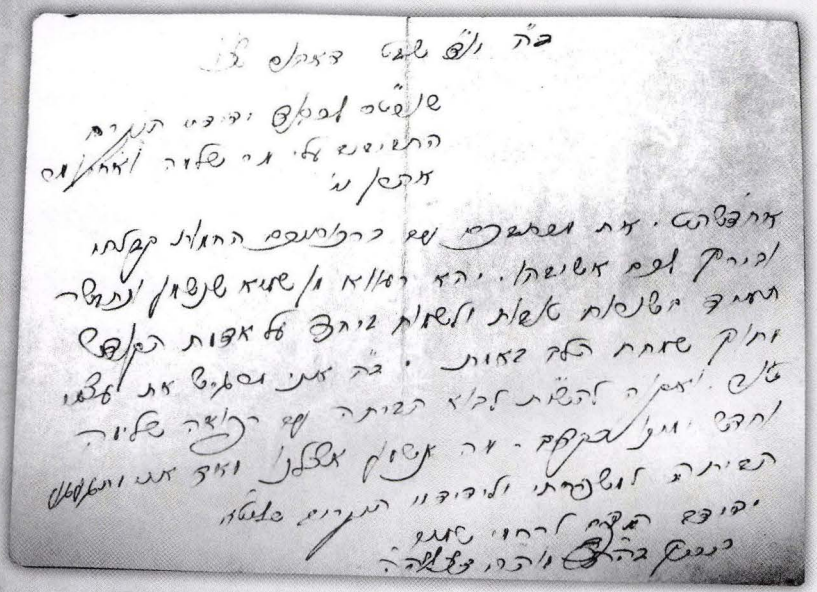
הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל



זקננו שליט"א, ר' יוסף דינור ז"ל, הרה"ח ר' מענדיל קוסטינר ז"ל
והרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל

דודי - אחי אבי ז"ל - הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל מראדוביץ, היה בנו של זקננו החסיד המרומם ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל. אף הוא כאבותיו החסידים המופלגים, היה חסיד ויז'ניץ נלהב ביותר והיה דבוק בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו ברבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, כאשר אחרי הסתלקותו דבק בכל עוז בבניו הקדושים ובעיקר בהרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע.

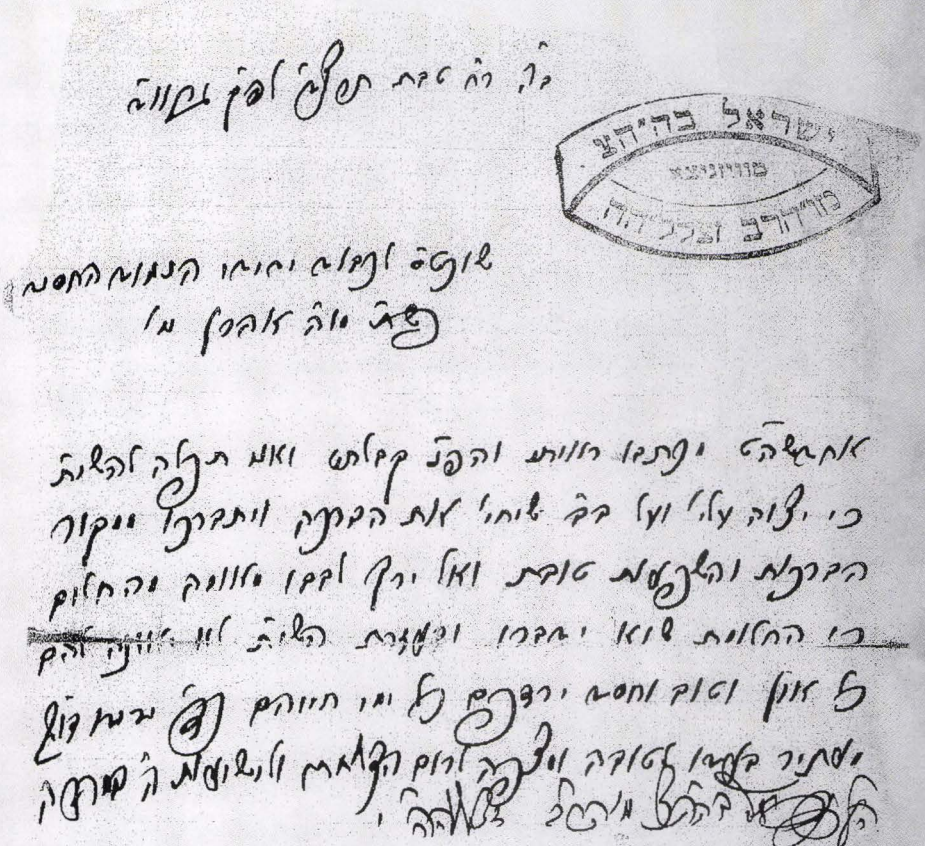
ר' אהרן קוסטינר ז"ל היה חתנו של הרה"ח ר' אליעזר אלתר ז"ל שבתחילה היה חסיד הורודענקא ואחר-כך נהיה חסיד אנטניא בלב ונפש. ר' אהרן סיפר לי, שרבה"ק ה'אהבת



"מאד אני מתגעגע הביתה למשפחתי ולידידיי היקרים שליט"א"
מכתב מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לאחים ר' שלמה ור' אהרן קוסטינר ז"ל

ישראל' זי"ע היה אומר לו מפעם לפעם בצחות, אודות חותנו ר' אליעזר אלתר ז"ל: **"לאז גריסן מיין שונא..."** (תשלח פריסת שלום לשונא שלי...) היות והיה חסיד אנטניא נלהב, נחשב באופן טבעי לשונא של ויז'ניץ...

בהיותו בעל-יכולת ועתיר נכסים, היה ר' אהרן נותן סכומים נכבדים ביותר להחזקת ביתם של רבותינו הקדושים. **זכורני כשהייתי מתלווה אליו לפעמים בעת שנכנס בקודש פנימה אל הרה"ק ה'אמרי חיים' או אל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע, תמיד היה מניח על השולחן פדיון נפש בסכום אגדי.** כמו-כן היה עושה חסד לאלפים וניהל קופת גמילות חסדים יחד עם גיסיו לבית משפחת אלתר, בסכומים של $25,000, כשהוא נותן את ההלוואות ללא ערבים.

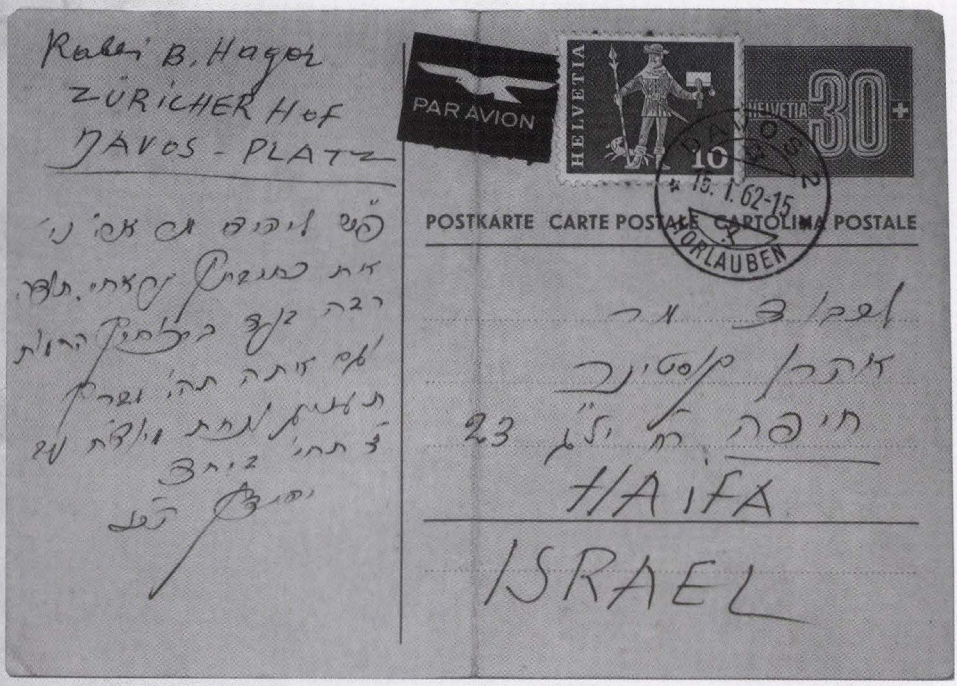


מכתב קודש ששלח רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אל הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל בעניני חלומות שוא ידברו

חסיד בכל מעשיו

ר' אהרן היה חסיד אמיתי ששימש דוגמה עבור רבים שביקשו לראות איך חסיד נאמן מתבטל כעפרא דארעא לפני רבותיו הקדושים. ממקום מגוריו בראדוביץ, שהיתה עיר מלאה חכמים וסופרים מחסידי ויז'ניץ מימים ימימה, היה נוסע פעמים תכופות לגרוסווארדיין לחסות בצל הקודש והיה ממלא אסמיו ברוח נדיבה מאותם ימים מרוממים שזכה לשהות בצילא דמהימנותא. כל ימיו היה מספר בערגה את אשר ראו עיניו ולא זר, על ההתלהבות הגדולה ועל האש היוקדת שבערה בכל עוז בסביבת רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. בין הדברים סיפר, שפעם הגיע בערב פסח לגרוסווארדיין ולמעמד שריפת חמץ לא הכניסו את החסידים, אך הוא שהגיע מחוץ לעיר, זכה להיכנס כאורחו של רבנו. הוא סיפר שרבנו ה'אהבת ישראל' שרף את החמץ בביתו בתוך התנור, **והבכיות שבכה בשריפת חמץ, היו עוד יותר ממה שבכה בעת 'כל נדרי'.**

[הרה"ח ר' יחיאל רוטר הי"ו מרמת ויז'ניץ, מספר ששמע ממנו מעשה נפלא, שפעם נסע זקננו ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל לגרוסווארדיין לראש השנה והיה אמור כבר להגיע לסליחות 'זכור ברית', אך בהיותו עלי דרך, התהפכה המשאית בה נסע ר' משה מיכל ולכן התעכב מלבוא לסליחות. הנס הגדול היה, שהמשאית התהפכה סמוך מאד לגשר



גלויה ששלח רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לדודנו ר' אהרן קוסטינר ז"ל, משמאל דברי ברכה ששלח לזקננו שליט"א



הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בבוקרסט

שעליו היו אמורים לעבור בדרכם והגשר היה רעוע ביותר, כך שנמנע אסון גדול יותר, שהרי יכלו ליפול מהגשר ולהסתכן בנפילה מגובה. לפני הסליחות, הגיע גוי לבית המדרש והודיע לר' אהרן [שכבר היה בצל הקודש לפני-כן] שאירעה לאביו תקלה והמשאית התהפכה. בהיותו לחוץ מאד, חיכה ר' אהרן ליד דלת חדרו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע כדי לספר לרבי את אשר קרה לאביו, אך כשיצא רבנו ה'אהבת ישראל' מחדרו ור' אהרן ניגש אליו, נענה רבנו ואמר לו: "איך וייס שוין אלעס"... (אני כבר יודע הכל)].

כך גם כאמור, היה ר' אהרן ז"ל דבוק בלב ונפש בהרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע ונסע אליו פעמים רבות. בשנה האחרונה לפני המלחמה, בהיותו עלי דרך בואכה ויז'ניצא, אבדו לר' אהרן כל מטלטליו שנשא עמו ובתוכם גם הטלית שהכין לו לתפילה. **בהגיעו לויז'ניץ בחוסר כל, נתן לו ה'דמשק אליעזר' את טליתו שלו, שיתפלל בה כל זמן שהותו אצלו.** כמו"כ סיפר שפעם בהיותו אצלו בערב ראש השנה בעת שהלביש את ה'קיטל' הקדוש של רבה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע, שמע את ה'דמשק' מבקש ומתפלל שחלילה לא ישנה מהנוסח הקדוש של אביו הק' ה'אהבת ישראל' זי"ע.



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בהדלקת נרות חנוכה, נראה (במרכז) הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל

תקופה קצרה לפני המלחמה, קנה דודי ר' אהרן קוסטינר ז"ל בית חדש בראדוביץ והזמין את רבו הק' ה'דמשק אליעזר' זי"ע למעמד חנוכת הבית. ואכן ה'דמשק' הגיע לראדוביץ ושהה בעיר משך שבוע שלם, כאשר ראדוביץ וכל סביבותיה היו מלאות באלפי חסידי ויז'ניץ שבאו לחסות בצל כנפיו של ה'דמשק אליעזר' באותם ימים. כמובן שגם זקני ר' משה מיכל

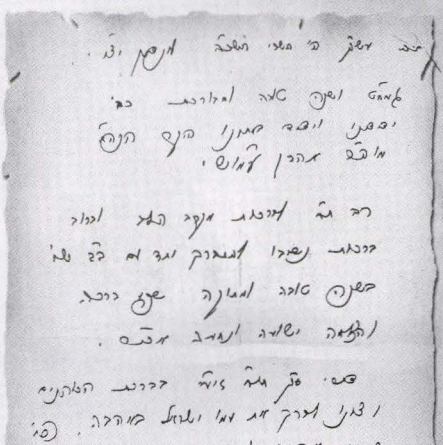
[illegible]

[illegible]

[illegible]

היה בראדוביץ באותו שבוע נאדר בקודש, וכל מהלך יומו היה מחושב ומדוקדק לפי סדר יומו של רבו הק' ה'דמשק'.

על אותו שבוע מרומם שעבר על יהודי ראדוביץ וחסידי ויז'ניץ, סיפר לי הרה"ח ר' זושא פריד ז"ל - מחשובי חסידי ויז'ניץ שהתגורר בראדוביץ ואחרי המלחמה עלה ארצה והשתקע בחיפה - שהיה לו בית חרושת גדול לייצור מטאטאים, ולקראת אותה שבת גדולה שבאו אלפי חסידים לראדוביץ, פנה אל דודי ר' אהרן ואמר לו: **"אהרן, דו וועסט נעמען דעם רבי'ן, איך וועל נעמען דעם עולם"** (אתה תיקח את הרבי אליך הביתה, אני אקח אלי את הקהל). ר' זושא רוקן את בית החרושת מכל תכולתו, שם הכניס מאות אורחים ונתן להם אכילה, שתיה ולינה כיד המלך.



מכתב ששלח רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע לר' אהרן קוסטינר ז"ל - עשי"ת תשכ"ה בלונדון

לאחר המלחמה עלה ר' אהרן ז"ל לארץ הקודש והתגורר בחיפה, שם דבק בכל עוז ברבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע וגם היה נוסע פעמים תכופות לבני ברק להרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע. אחרי הסתלקות רבה"ק ה'מקור ברוך', המשיך לחסות בצל כנפיו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע והיה יושב בשולחן הטהור באימה וביראה, בטל ומבוטל כליל, על אף שהיה ביניהם הפרש גילאים של עשרות שנים.



דודנו הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל עם זקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל, בשמחת נישואי הרה"ח ר' דוד חיים זילברשלג הי"ו

בנו הרה"ח ר' מענדיל קוסטינר ז"ל סיפר, ששאל

אותו פעם היתכן שהוא ככה מתבטל כלפי רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, אחרי שזכה להסתופף בצילו של זקנו הגדול רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ובצילם של ארבעת האחים הקדושים זי"ע. ר' אהרן ז"ל ענה לו על אתר בהתלהבות: **"וואס רעדסטו, ס'איז דאך איין נשמה נאר דער גופים זענען מחולקים..."** (מה אתה מדבר, הרי זו נשמה אחת ורק הגופים מחולקים...).

ר' אהרן ז"ל היה חסיד בכל מעשיו וכל ימיו הקפיד על טבילה במקוה בכל מחיר. כשנערכו

שיפוצים במקוה ברמת ויז'ניץ, היו צריכים לעלות על סולם כדי להיכנס לבור הטבילה, והוא, על אף היותו כבן שמונים שנה, לא ויתר על הטבילה מידי יום ביומו למרות ההתאמצות הגדולה הכרוכה בכך. כמו-כן היה מקפיד מאד להתפלל במנין והיה נוזף בבחורים כשראה אותם מתפללים בחטף בלי מנין. כשראה אברכים משאירים את תיק הטלית והתפילין שלהם בבית המדרש, היה עומד ותמה: **"איני מבין, לשולחנות וכסאות יש להם מקום בבית, ורק לטלית ולתפילין אין להם מקום?!..."**

היה משכים קום ומעורר את השחר כבר בשעה שתים לפנות בוקר. בליל שישי, כשהבחורים היו יושבים באסיפת מרעים עד השעה שתים ושלש לפנות בוקר, היו רואים אותו מגיע לבית המדרש כדי להתכונן לתפילה. הוא היה מתיישב בקרן זוית ואומר את תפילתו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע בבכיות עצומות. ר' אהרן ז"ל נפטר לבית עולמו ביום א' דראש השנה תשמ"א ונקבר במהלך היו"ט בבית החיים בחיפה.

הרה"ח ר' מנחם דוד (מענדיל) קוסטינר ז"ל

איש חסיד היה

שאר-בשרנו הרה"ח ר' מנחם דוד (מענדיל) קוסטינר ז"ל - בן דודי הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל, היה מפארי עדת הקודש סערט ויז'ניץ, יחיד ומיוחד במידותיו הנאצלות ואישיותו הנדירה, ודמותו המאירה עודנה עומדת מול עיניהם של כל אוהביו ומכריו. ר' מענדיל ז"ל זכה להיות גיסו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע - בהיותם לוקחי בנותיו של חותנם הרבני הנכבד הרה"ח ר' שלום עוזר ברוין ז"ל - כאשר למרות היותו קרוב לרבנו הק' זי"ע, התבטל אליו כליל והיה סמל ודוגמה לחסיד אמיתי בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו.



הרה"ח ר' מענדיל קוסטינר ז"ל

דמות מיוחדת היה ר' מענדיל קוסטינר ז"ל ובאישיותו הנעימה היווה חלק בסיסי ויסודי בנופה של קהילתנו הק' ברמת ויז'ניץ, כאשר חסרונו ניכר עד עתה ומורגש בפי כל. וכך העיד



הרה"ח ר' מענדיל קוסטינר ז"ל בהגבהת הכוס להבדלה

עליו גיסו הגדול - רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע - אשר נפשו היתה קשורה בנפשו עשרות שנים: **"זה שבעים שנה שזכיתי להכיר את ר' מענדיל ז"ל, ואני יכול לקבוע בוודאות, שאין במציאות בעולם עוד אחד הדומה לו, במידות שבין אדם לחברו ובמידת הזהירות והישרות בכל פרוטה,** בין בממון שלו וק"ו בכספי ציבור הרבים שבהם עסק כל חייו, משום שאצלו היה 'דין פרוטה כדין מאה', פשוטו כמשמעו". והיטיב להגדיר זאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שהתבטא תיכף אחרי פטירתו [בהיותו בימים ההם אב"ד רמת ויז'ניץ]: **"זו איננה יותר אותה 'רמת ויז'ניץ' שהיתה עד לפטירתו של ר' מענדיל".**

אכן היה ר' מענדיל ז"ל סמל ליושר ולזהירות יתירה בעניני בין אדם לחברו, ובפרט בקבלת כל אדם בשמחה ובמאור פנים, אבל ביותר משקפת דמותו את מידות החסידות והאמונה. כאבותיו וזקניו החסידים הראשונים, היה ר' מענדיל דבוק ומסור בכל נימי נפשו לרבותיו הק' זי"ע, עד כי ניתן היה לחוש בו כי אינו מסיח דעת אף לרגע מרבותיו הק', אליהם היתה משאת נפשו והערצתו עד כלות. בהנהגתו זו עורר השתאות והפך לסמל של חסיד נאמן אשר אין לו בעולמו לפני רבו כלום.



שמחת נישואי הרה"צ רבי מאיר כ"ץ שליט"א,
מאחור נראים הרה"ח ר' מענדיל קוסטינר ז"ל ולהבחל"ח זקננו שליט"א

זכה ר' מענדיל והיה לראשון התלמידים של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בארץ הקודש, בעלותו ארצה לאחר שנות המלחמה הארורה. מאז דבק בו בכל מאודו, עד שידו לא משה מתוך ידו עד יומו האחרון ובפרט ברגעיו האחרונים. כל ימיו היה מעלה



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע

זכרונות הוד קדומים מתוך התרגשות עצומה, וכל עת שהיה משוחח אודות רבנו ה'מקור ברוך' זי"ע, היה קולו נשנק בבכי ועיניו הצטעפו דמעות של רגש קודש, עד שהצליח להכניס את השומעים להווי של אותם ירחי קדם.

פעם סיפר מעשה יקר, שבליל תשעה באב, עת עלה רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לבית המדרש לאמירת מגילת איכה ואחז ספר הקינות בידיו הק', הפטיר רבנו לעברו באמרו: **"האמן לי, שיש לי עכשיו חשק גדול ללכת לבית המדרש לאמירת סליחות, ולא לדאבוני, לאמירת קינות..."** כמו-כן סיפר פעם כשדמעות נוטפות מריסי עיניו, ששנה אחת לפני ההדלקה בליל ל"ג בעומר, עת הגיש לרבנו ה'מקור ברוך' זי"ע את האבוקה להעלות בה את האור במדורה, שאל אותו רבנו: "נו, וואס זאגט מען יעצט?" (נו, מה אומרים עכשיו?) שתק ר' מענדיל והחריש, מצפה לשמוע את תגובת רבנו. נענה רבנו ואמר לו ברשפי אש קודש: **"מ'זאגט לכבוד התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי"** ומיד ניגש להדליק את המדורה בהתלהבות יוקדת. (מפי נכדו המשב"ק הרה"ח ר' משה לייב רוטנר הי"ו).

כמצוין בראשית הדברים לזכרו, קשה למצוא את המילים הנכונות שיצליחו לתאר ולבטא את גודל התקשרותו והתבטלותו של ר' מענדיל ז"ל כלפי רבנו הק' ה'חכמת אליעזר' זי"ע, על אף היותו גיסו ויד ימינו, נאמנו ושכנו, כפי שתיאר זאת רבנו הק' זי"ע עצמו בעת ניחום האבלים: **"איך האב נישט געהאט אזא געטרייער שוואגער און אזא געטרייער חסיד - ער איז געווען געבונדן מיט מיר"**. (לא היה עוד כזה גיס מסור וכזה חסיד נאמן, הוא היה קשור אתי).

בלהט קודש שמר ר' מענדיל על חזקתו ליטול את ידי רבנו הק' זי"ע אחרי חלוקת הדגים



הרה"ח ר' מענדיל קוסטינר ז"ל מאחורי רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בהבדלה

בסעודה שלישית, ולמרות שבשנותיו האחרונות היה הדבר קשה עליו, לא ויתר ודחף עצמו כבחור צעיר לשמש בקודש. כמו-כן בקביעות של עשרות בשנים עמד לשיר ולזמר בפני קהל הקודש, 'דרור יקרא' בסעודה שלישית, 'המבדיל' במוצאי שב"ק, 'נהלל נודה ונהלל' בעת ההקפות בשמחת תורה והניגון המרטיט של הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע - "רבש"ע לאמיר מאכן א בייט" בנעילת חג שמחת תורה.

מנהמת לבו היתה עולה זעקתו המרטיטה בשירת 'אשרינו מה טוב חלקנו' - בקטע: "יאריך ימיו ושנותיו של אדוננו מורנו ורבנו בזכות אדוננו בר יוחאי", בבכי עצור ובקול נשנק מדמעות. ובשמחת תורה עת אמר את תפילת ה'רשות לחתן תורה', בתיבות: "לקרבו, לרחמו לשמרו מכל צוקה וצרה... ובשכר זה תזכה מא-ל נורא לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה", לב כולם נמס למשמע דברים קדושים ונרגשים אלו יוצאים מפיו בבכיה רבה.



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בשמחת בר מצוה לאחד התלמידים, מאחור נראה הרה"ח ר' מענדיל קוסטינר ז"ל

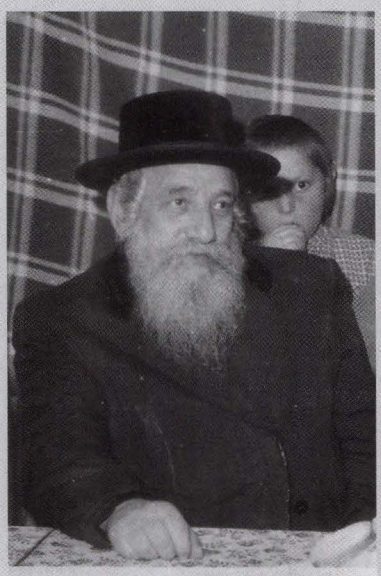
כמים פנים לפנים, כפי שהתבטל כעפרא דארעא לרבנו הק' ה'חכמת אליעזר' זי"ע, כך אהבו וקירבו רבנו הק' זי"ע במאד, ובעת חוליו התבטא ואמר: **"כמו שאיני שוכח מעצמי כך**

אינני מסיח דעת ממנו". ובחודשי הקיץ תשס"ט, כאשר שהה רבנו הק' זי"ע בנאות דשא בעיה"ק צפת, היה מברר כמעט בכל יום מה שלום בריאותו. בשני לילות ראש השנה תש"ע הגיע רבנו הק' לבקרו במסירות נפש, ואף יום אחד קודם פטירתו הגיע רבנו הק' להיפרד ממנו. כמו-כן זכה לזכייה עצומה שרבנו הק' שהה ליד מיטתו ביציאת נשמתו ובכה תמרורים בקול וברעדה, באורח נדיר ביותר.

שליח ציבור בצל הקודש

בהיותו מחונן במתנת שמים בקול ערב לעורר את הרגשות, זכה ר' מענדיל ז"ל לשמש שנים רבות כבעל-תפילה בימי הרחמים ובשבתות אצל רבנו הק' ה'חכמת אליעזר' זי"ע. ר' מענדיל עצמו סיפר פעם, כי באחת השנים הראשונות לימיה של רמת ויז'ניץ בחיפה, כשחזר לביתו באחד מימי חודש אלול, פגש בו רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע שישב לשוח בחצר ביתו, וסיפר לו כי היום הגיעה אליו משלחת של תושבי אחד היישובים שליד חיפה, ואמרו לו שהם מחפשים אחר בעל תפילה הגון לתפילות ראש השנה. כיון שכן, הציע לו רבנו שילך להתפלל אצלם בראש השנה ויקבל שכר נאה.

ר' מענדיל סירב להצעה והשיב בלהט חסידי: **"הרי זקני החסידים הראשונים מסרו נפשם וגופם לנסוע לרבותינו הקדושים לראש השנה, ואיך אוכל אני לנסוע מכאן ולא להסתופף בצילו של רבנו ביום גדול ונורא זה?!..."** וכך בעד כל הון שבעולם לא הסכים ר' מענדיל לעזוב את רבנו. מעשה זה היה שגור על פיו של ר' מענדיל ונהג לחזור עליו רבות באוזני צאצאיו ובני משפחתו, כדי להנחיל להם את המסר היוקד לדורות



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע

כבר בשנת תשכ"ב שיגר רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לבנו רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, אגרת בכתב יד קדשו, בה הוא כותב כי ראוי למנות את ר' מענדיל לבעל תפילה קבוע בבית מדרשו בשבתות וחגים. כתב יד קדשו של רבנו ה'מקור ברוך' במכתבו זה, אינו ברור דיו, אך זו לשון קדשו: **"ציהט זיך קלמן טאקע ארויס, איז מענדיל קוסטינר זאל איבער נעמען דאס בעל תפילה שאפט"** (היות וקלמן שטעקל עובר דירה מכאן, לכן מענדיל קוסטינר ימלא מקומו בתפקיד ה'בעל תפילה').



הרה"ח ר' מענדיל קוסטינר ז"ל עם להבחל"ח זקננו שליט"א

אכן זכה ר' מענדיל ונתמנה ע"י רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע לבעל תפילה בשבתות ויו"ט - בשנת תשנ"ה - וכעבור מספר שנים, לאחר פטירת ראש הישיבה הגה"צ בעל 'ברכת משה' זצוק"ל, התמנה במקומו לבעל תפילה בימי הרחמים, תפקיד בו התמיד עד שנתו האחרונה עלי אדמות. מעניין לציין כי במשך שנים רבות לא ידע ר' מענדיל כלל על קיומו של מכתב זה, ורק בשלהי חורף תשס"ט, ימים בודדים לפני שנתגלתה בו מחלתו האחרונה, נקרא ר' מענדיל במפתיע לקודש פנימה לחדרו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע, שם הראהו רבנו לראשונה מכתב חשוב זה ששלח לו אביו הק' זי"ע לפני עשרות שנים... ויהי לפלא.



הרה"ח ר' משה יוסל האס ז"ל, הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע
הרה"ח ר' מענדיל קוסטינר ז"ל

תפילותיו הזכות והטהורות כבן המתחטא לפני אביו רוממו את הקהל כולו לפסגות נעלות. איש לא נותר שווה

נפש שעה שר' מענדיל נתן קולו במילים "שאגי יערב ולא כמשחיל", או במנחה ביום הקדוש כשזעק בבכי כבוש "אבינו מלכינו זכור רחמיך וכבוש כעסך וגו' ושנאת חינם מעלינו ומעל כל בני בריתך", בהטעמה מיוחדת שעשתה רושם כביר בלב כל השומעים. היטיב להגדיר זאת אחד המתפללים: **"אין אף אחד בבית המדרש שלא התעורר בקרבו הרהור תשובה כשר' מענדיל ז"ל התפלל לפני התיבה בימים קדושים אלו".** חזקה רבת שנים היתה לו לר' מענדיל לשורר את הפיוט "אנעים זמירות" ו"אדון עולם" בליל יום הקדוש, כמו גם את אמירת הסליחות בתפילת 'נעילה' בהתעוררות עצומה.

בשנה האחרונה לחייו גברה עליו מחלתו וכוחותיו כבר לא עמדו לו לגשת לפני התיבה בראש השנה. לדאבון לב התפלל ר' מענדיל במנין מצומצם בביתו וניגש מתוך מאמץ בל יתואר לתפילת מנחה, לרגל היא"צ של אביו הרה"ח ר' אהרן קוסטינר ז"ל. לילה לפני פטירתו, ביקר אצלו כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א ועודדו בדברי חיזוק. ביום ו' תשרי תש"ע, בעיצומם של עשרת ימי תשובה, השיב ר' מענדיל את נשמתו הזכה ליוצרה, כאשר עם פטירתו מהאי עלמא, נאבד ונחסר יהלום יקר ביותר בכתרה הנוצץ של משפחת קוסטינר המעטירה.

הרה"ח ר' מענדיל קוסטינר ז"ל בשמחת הבר-מצוה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א



שושלת זכרונות

משפחת קאפיל-האס לדורותיה

ודביקותה הנלהבת בצדיקי בית ויז'ניץ-אנטניא

ר' משה קאפיל

•

ר' מנשה האס

•

ר' מרדכי האס

•

ר' זאב וואלף אפטער

•

ר' לייבוש קאפיל

•

ר' יהודה קאפיל-האס

•

ר' לייבוש האס

•

ר' משה יוסף האס

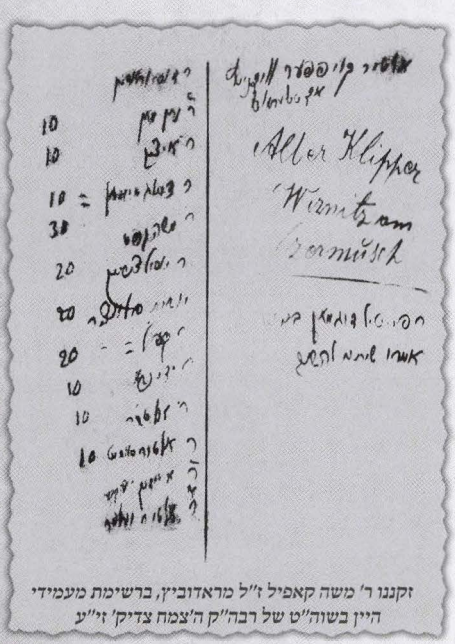
•

ר' מנשה האס

משפחת קאפיל-האס לדורותיה
ודביקותה הנלהבת בצדיקי בית ויז'ניץ-אנטניא

שמה המקורי והאמיתי של משפחת חותני הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל, היה משפחת 'קאפיל' וכך היה נקרא ראש המשפחה החסיד המרומם ר' משה קאפיל ז"ל, שהיה מגדולי החסידים שהסתופפו בצל קדשו של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע. ר' משה קאפיל התגורר בראדוביץ - בה היה ריכוז גדול של חסידי ויז'ניץ בני עליה - שם הקים את ביתו וגידל את ילדיו שהיו חסידי ויז'ניץ-אנטניא נלהבים ביותר. ר' משה קאפיל היה גביר ובעל בעמיו, ומגדולי התומכים בחצר הקודש ויז'ניץ. לאחרונה נתגלה פנקס של אחד מן המשמשים בקודש אצל רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, שם מוזכר זקננו ר' משה קאפיל ז"ל ברשימת מעמידי היין בשולחנו הטהור של ה'צמח'.

בערוב ימיו עלה לארץ הקודש לחיות בה את שארית חייו, ובהיותו עתיר נכסים, רכש לעצמו בית דירה מרווחת בעיה"ק טבריה, שם התגורר כמה שנים יחד עם זוגתו מרת יוטא ע"ה, עד שבחודש תשרי תרס"ג פרצה מגיפה גדולה בטבריה שהפילה חללים רבים רח"ל, ביניהם היתה זוגתו שנפטרה בה' חשון תרס"ג, ולמחרת היום בו' חשון נפטר



זקננו ר' משה קאפיל ז"ל מראדוביץ, ברשימת מעמידי היין בשוה"ט של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע



מצבת זקננו ר' משה קאפיל ז"ל בבית החיים בעיה"ק טבריה



דודנו הרה"ח ר' מענדיל קאפיל ז"ל במעמד חידוש המצבה בביה"ח בטבריה

בעלה ר' משה קאפיל ז"ל, ומנוחתם כבוד בבית החיים בעיה"ק טבריה ת"ו. לאחר שנים רבות, בשנת תשל"ו, חידש דודי הרה"ח ר' מנחם מענדיל קאפיל ז"ל מקרית אתא, את המצבה על קברו של ר' משה קאפיל. [על המצבה המחודשת נכתב שנפטר בשנת תרס"ו, אך לפי הנתונים המדויקים והמפורטים שנכתבו בפנקס החברא-קדישא של טבריה, עולה כי הוא וזוגתו נפטרו בחשון תרס"ג, כאשר בחייהם ובמותם לא נפרדו, וילכו שניהם יחדיו].



זקננו הרה"ח ר' מנשה האס ז"ל

בין אותם חסידים נכבדים מחבורתו הנלהבת של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, היה גם החסיד הנודע ר' מנשה האס ז"ל - בן החסיד המפורסם ר' יהושע וואלף האס ז"ל מבני היכלא קדישא של רבנו ה'צמח' - שהיה חתנו של ר' משה קאפיל ז"ל והתגורר בתחילה בראדוביץ סמוך לחותנו, אך לאחר תקופה עבר להתגורר בכפר 'באליטשאנע'.

'באליטשאנע' - כפר קטן הממוקם על הרי הקרפטים המתפתלים לכל אורכו ורוחבו של חבל בוקובינה, ונמצא תחת שליטת מחוז העיר שאץ. כפר זה היה מאז ומקדם כפר שקט, שבו מצאו חסידים מופלגים מקום צנוע לעבודת השי"ת

ולגדל צאצאיהם על טהרת הקודש הרחק משאונה של עיר וישיבת כרכים קשה. לא בכדי כינו רבים כפר זה בשם "ארץ ישראל הקטנה" ('דער קליינע ארץ ישראל'), כי בכפר 'באליטשאנע', למרות היותם במיעוט, בלטו היהודים לעומת הגויים שהיו הרוב.



פרעסע רינג

הה"ג ר' דוד כאפליוואטסקי (קאפרעשטי) ענפערט דעם מארקולעשטער רב שליט"א מיט 100 לעי

ר' יצחק ראזנער (טשערנאוויץ) ענפערט דעם כוצמאנער רב שליט"א מיט 300 לעי אוז רופט ארוים:

ר' דוד שויער, ר' צבי העלרייך, ר' מרדכי סאמיל, (טשערנאוויץ), ה' לייבאוויש (נורא ש. נראסטאו, ר' יוסף נרייף ר' אחרן פיכאו) ור' מרדכי האלפערז (קלוזש), אלסטאן, ר' נבריאל סאפאל, ר' משה ר' אנטשיל דויבער (נעטאלאקאוויץ),

ה' לייב האס באלאטשאנא ענפערט ר' יודא האס מיט 25 לעי און רופט ארוים:

ר' מתתי' פוחרער, ח' מנשה האס, לייב בר' מרדכי האס, ח"ב חיים האס, דוד צבי האס, דוד זאב האס (באלאמשאן), ה' לייביש האס, ח"כ חיים נ' מליעב (ראראוויץ), ה' משה פאטער, ה' חיים וואנגער, ח' מעכיל פונר (נ. חומאר), ה' לייב וויכזוערנער, לוי יצחק פריעד, (טימסולונג), ר' יעקב בר' מנחם האס

ה' שלמה יעקב נראס, ח' אהרן פאלאק (מאסיעוו), ה' יוכף מרדכי שמויבער (באראשא), ה' יעקב יעקב שפערבער, ח' אברהם אלסער נעניד (האסנא), ה"ב יעקב ראנר, ה"ב שמיאל האס (ארבאוס), ה"ב דוד אהרן נערמנער (כאדינורא), ר' ישעי' שאורס, ר' עקיבא פאהז, ח' יעקב מאש־ מאוויטש, ח'לי"ב רייכזוערנער אוץ ישראל

משפחת האס מכפר באליטשאנע מופיעה ברשימת התורמים למפעל 'קרן התורה' בעיתון 'דאס יודישע ווארט'

באותם ימים היו כל חמישים המשפחות שהתגוררו בכפר, חסידי ויז'ניץ שדבקו ברבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע בכל עוז, ביניהם כאמור היה הרה"ח ר' מנשה האס ז"ל - מסלתה ומשמנה של חסידות ויז'ניץ בימים ההם. כשהגיעה בתו לפרק האשה נקנית, בחר לו ר' מנשה חתן עבור בתו, את אחיינו הרה"ח ר' דוד אריה (לייבוש) קאפיל ז"ל - בן גיסו הרה"ח ר' שמואל קאפיל ז"ל [בנו של חותנו הרה"ח ר' משה קאפיל ז"ל]. ר' לייבוש עבר לגור בכפר 'באליטשאנע' סמוך

לחותנו ר' מנשה האס, שם נולדו לו ארבעת ילדיו: הבכור, חותני הרה"ח ר' יהודה קאפיל-האס ז"ל שהתגורר אף הוא שנים רבות בכפר עד שעבר לשאץ; הרה"ח ר' מנחם מענדיל קאפיל ז"ל שלימים נהיה חתנו של זקני החסיד המרומם ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל; הרה"ח ר' משה קאפיל; ואחותם מרת הינדא ע"ה.

למעשה, היה חותני ז"ל נקרא בשם משפחת 'קאפיל', כך אנו למדים מרשומות שונות שלפני המלחמה וכך גם נראה ממכתב שקיבל מאת הרה"ק ה'נפש ישי' זי"ע, הרבי הצעיר מאנטניא, שבו הוא כותב לו את שמו המלא 'יודל קאפיל'. [על המכתב לא צוין תאריך, אך סביר להניח שהיה זה קרוב מאד לפרוץ המלחמה]. רק בבואו לארץ הקודש שינה את שם המשפחה לגמרי, והיות שבמסמכים וברשומות הופיע שם המשפחה 'האס', השתרש שמו כך ובניו אחריו ג"כ נקראו כך.

החסיד המופלג ר' מנשה האס ז"ל

מסירות נפש בנסיעה לויז'ניץ



קברו של זקננו ר' מנשה האס ז"ל בביה"ח בשאץ

החסיד המופלג והמרומם ר' מנשה האס ז"ל שגדל והתחנך בבית ויז'ניצאי מובהק, למד וקיבל אורחות חיים מאביו החסיד המופלג ר' יהושע וואלף, שהשריש בתוככי נימי לבו ונפשו את הקשר האמיץ אל ה'צמח', כפי שהיתה נודעת אותה חבורת חסידים עילאית שרבים מגדולי וצדיקי הדור התקנאו בה, עד שהיה הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע מתרפק בערגה על הזכרונות והתיאורים של אותה חבורתא קדישתא שגדל עליהם כל הימים, ומתאונן על כך שלא זכה להכירם כראוי.

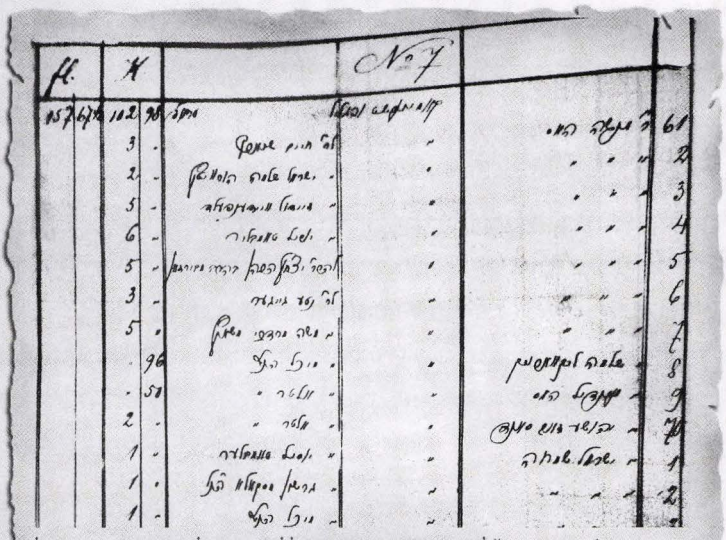
שנה אחת, עם פרוש ימי הרחמים והסליחות, היה סגר סביב העיר ויז'ניץ בעקבות מגיפה שפרצה באזור, והשלטונות הוציאו פקודה חד משמעית

בכל התוקף, שבמעבר הגבולות מסביב לויז'ניץ אין יוצא ואין בא בשום פנים ואופן. **אך לא חסידים מובהקים כמו האחים ר' מנשה ור' מרדכי** [מוֹטֶ"ה] **האס ז"ל שיוותרו על נסיעה אל הקודש מחמת הגזירה הזאת.** טיכסו ר' מנשה ור' מוֹטֶ"ה עצה בנפשם כיצד יגיעו לראש השנה לויז'ניץ, עד שהשי"ת שלח להם עזרו מקודש לסייעם בכל הנצרך.

באישון לילה נכנסו שניהם לתוך עגלה מלאה שחת ותבואה, התחבאו בתוך מעבה התבואה בלאט ובחשאי, וכך הגיעו לויז'ניץ במסירות נפש עילאית וזכו לשהות במחיצת קדשו של ה'צמח' בראש השנה. כשהגיעו אל ה'צמח' בערב ראש השנה ורצו לספר לפניו מה עבר עליהם ואיך הצליחו להגיע למרות הסגר המוטל סביבות העיר ויז'ניץ, פנה ה'צמח' אל משמשו בקודש ואמר לו: "תספר להם בבקשה מה אמרתי לך מקודם". פתח הגבאי ושח להם, שבדיוק היום בבוקר - ערב ראש השנה - שוחח עם הרבי על כך שמן הסתם בעקבות העוצר מטעם השלטונות, לא יבואו חסידים רבים לויז'ניץ, אך הרבי אמר לו: **"וואר ס'וועט וועלן, וועט קומען..."** (מי שירצה, יבוא...). ויהי לפלא.

אמונת צדיקים ללא פשרות

זקננו ר' מנשה האס ז"ל זכה להסתופף גם בצילו הטהור של רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע, ואחרי פטירתו דבק בכל עוז ותעצומות בבנו הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, בו היה אדוק ומקושר בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו. לר' מנשה היו כמה בנים - הגדול היה הרה"ח ר' וועלוול האס והשני נקרא הרה"ח ר' יענקל האס ז"ל. כשנקרא ר' יענקל להתגייס לצבא, שלח ר' מנשה את בנו הגדול ר' וועלוול שיסע יחד עם אחיו ר' יענקל לוינה להזכירו לטובה לפני הרה"ק מאנטניא זי"ע.



זקננו ר' מנשה האס ז"ל מופיע ברשימת תומכי כולל בוקובינה לטובת עניי ארץ ישראל בראשות הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע

בעת שיצאו שניהם לנסוע לוינה, ליוה אותם ר' מנשה עד צאתם החוצה ואמר בהתלהבות: **"זיצט א יוד און וויען, ער וועט נישט צולאזן אז מיינע קינדער זאלן עסן טריפות און מחלל זיין שבתות..."** (יושב

יהודי בוינה [כוונתו היתה להרה"ק מאנטניא זי"ע] והוא לא ירשה שבני יאכלו טריפות ויחללו שבתות חס ושלום).

אגב - הרה"ג ר' מנשה האס זצ"ל ממאנסי, היה מספר תמיד, שכשהגיע הרה"צ רבי מנחם מונדרר זצ"ל עם ילדיו לפני הרה"ק רבי יודא'לי מדז'יקוב זי"ע לבקש ממנו ברכה שיפטרו מחובת הצבא בארץ ישראל, אמר לו: **"אם תהיה לך אמונה כמו החסיד הותיק ר' מנשה האס ז"ל, שהאמין שרבו הק' מאנטניא יציל את בניו מהצבא, תוכל גם אתה לפעול עבורם ישועה..."**

מנהג מיוחד היה לו לזקננו ר' מנשה האס ז"ל, שבכל פעם שהניבה שדהו פירות משובחים, היה חוגר את עצמו ב'גארטל' בדחילו ורחימו, כך היה יורד לתוך שדהו לקחת את פירות הביכורים שגדלו לתפארת ולשולחם אל הרה"ק מאנטניא זי"ע. ר' מנשה היה מכניס את הפירות לתוך ארגז מיוחד ומהודר, עטף כל פרי בנפרד בשקית מיוחדת ובנייר משובח, והלך בעצמו לבית הדואר לשלוח את הארגז לאנטניא. כשהגיע הארגז ליעדו והתקבל בבית הרה"ק מאנטניא, **היה הרה"ק מאנטניא מכניס את הארגז לחדר מיוחד שהמפתח היה שמור בידיו, ורק הוא היה אוכל מן הפירות הללו ששלח לו זקננו ר' מנשה האס ז"ל.**

זקננו ר' מנשה האס ז"ל נפטר לבית עולמו ביום ג' סיון תרע"ו. [מנוסח המצבה ניתן ללמוד שנפטר בגיל צעיר ובפתע פתאום ללא הכנה מוקדמת, כי בשורה האחרונה על מצבתו נכתב: "הה פתאום שבק לן חיין"].

אגב אורחא אספר בזאת, כי חותני הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל היה אהוב וחביב מאד על דודו-זקנו הרה"ח ר' מרדכי [מוֹטֶ"ה] האס ז"ל, כי היה הנכד הראשון של אחיו - זקננו הרה"ח ר' מנשה האס ז"ל - בן לבתו מרת ציפורה ע"ה. בערוב ימיו של ר' מוֹטֶ"ה, בעת ששכב על ערש דוי בביתו בכפר באליטשאנע, היה חותני ז"ל בא לבקרו פעמים תכופות לדעת את שלום בריאותו. פעם אחת, כשהגיע לבקרו בליל שבת אחרי התפילה, אמר ר' מוֹטֶ"ה לחותני ז"ל: "יודל, אתה רואה את המצב הקשה שלי, לך לביתך ואל תשתהה בעריכת הסעודה, אלא תקדש ותאכל בזריזות ותבוא הנה מהר".

הזדרז חותני ז"ל לאכול סעודת שבת ומיד שם פעמיו לבית דודו ר' מוֹטֶ"ה. כשהגיע לשם, כבר היו סביב מיטתו בני המשפחה והיו אלו שעותיו האחרונות עלי אדמות. ר' מוֹטֶ"ה החל לומר להם דברי פרידה ואף ביקש מהם כמה דברים. **דבר ראשון ביקש מהם שתיכף יודיעו לרבי** [רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע] **על פטירתו, למרות שלא כדאי לצער את הרבי, אך הוא רוצה שהרבי ידע מה קרה אתו.** אח"כ אמר שעל כל ילדיו אינו חושש שלא ילכו חלילה בדרך הישר, אך על אחד מבניו שהתחיל להחמיץ קצת, אמר בחריפות: "אל תיקח לך אשה שתסתובב אצלי בחצר עם שערות גלויות ותדקור אותי בקברי".

את דבריו סיים ואמר בלשון זה: **"פאר'ן רבי'ן מיט די קינדער, זאל מיט אייך ווארפן העכער די דעכער"** [מפני הרבי ובניו הק', תרעדו כעלה נידף על גפי מרומי קרת]. ביטוי לשון של פחד ודביקות



מצבת הרה"ח ר' יהושע זאב (וואוע) האס ז"ל בן דודנו ר' מוטיה ז"ל, סמוך לאוהל רבוה"ק בבני ברק

לרבי ובניו הק' בעבורם ובעבור כבודם. אלו היו מילותיו האחרונות של חסיד נפלא זה שהיה מקושר בעבותות לרבותינו הק'. ר' מרדכי האס ז"ל נפטר לבית עולמו ביום ח' מנחם-אב תרפ"ו.

בנו הגדול הרה"ח ר' יהושע זאב (וואוע) האס ז"ל, היה חסיד ויז'ניץ נלהב וזכה להיטמן סמוך לאוהל רבותינו הק' בבני ברק. כמסופר לעיל בערכו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, זוגתו של ר' מוטיה - מרת אסתר חיה האס ע"ה, קיבלה את ברכת קדשו לרפואה שלימה והאריכה ימים רבים על האדמה. היא נפטרה בחודש אלול תשט"ו ונטמנה אף היא סמוך לאוהל רבותינו הק'. בנה ר' יהושע זאב נפטר על פניה בחודש אייר תשי"א, ומחמת גילה המבוגר לא הודיעו לה על פטירת בנה. באותן שנים ספורות עד שנפטרה גם היא, היתה חוקרת ודורשת רבות אודות בנה ר' יהושע זאב שאינו מגיע לבקרה כמו שאר האחים: ר' חיים, ר' לייבו ור' ישעי', והיתה אומרת שכנראה הוא כועס עליה על שום מה ולכן אינו בא לדרוש בשלומה...

* * *

בפרק הבא יובאו פרקי תולדותיהם של זקנינו ר' דוד אריה (לייבוש) קאפיל ז"ל ור' יהודה קאפיל-האס ז"ל. להשלמת היריעה נביא כאן את תולדות חייו של החסיד המופלג ר' זאב וואלף אפטער ז"ל מבורשא, חתנו הנוסף של זקננו ר' משה קאפיל ז"ל, שאוצר זכרונותיו מדשן ביתם של רבותינו הק' זי"ע - שבהיכלם הקדוש זכה להסתופף רבות בשנים - מהווה כיום באר מים חיים לכל צעירי הצאן בדורות הבאים.

החסיד המופלג ר' זאב וואלף אפטער ז"ל

בצל קדשו של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע

דודנו-זקננו החסיד המפורסם ר' זאב וואלף אפטער ז"ל - חתן זקננו ראש משפחת קאפיל-האס הרה"ח ר' משה קאפיל ז"ל - ראוי לתואר 'זקן חסידי ויז'ניץ', באשר זכה במשך למעלה ממאה שנותיו להסתופף בצל רבותינו הקדושים לדורותיהם - ה'צמח צדיק', ה'אמרי ברוך', ה'אהבת ישראל' וה'אמרי חיים' זי"ע. חסיד שהיה מן היחידים מבין זקני החסידים ששרדו בסייעתא דשמיא מופלאה את המלחמה הנוראה, ובאחרית ימיו התגורר בין בחורי ישיבת 'בית ישראל ודמשק אליעזר' בשיכון ויז'ניץ בבני ברק, בהאצילו עליהם הוד קדומים, טעם זקנים של עבודת השם מתוך חסידות תמימה.

ר' זאב וואלף אפטער ז"ל נולד בשנת תרי"ז לערך, לאביו הרה"ח ר' מרדכי שלמה אפטער ז"ל, מחשובי חסידי ויז'ניץ. היה זה בראשית ימי ממלכתו של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע. **בהגיעו לגיל המצוות, זכה ר' וואלף ורבנו ה'צמח' קשר לו את התפילין לראשונה, וכך המשיך להיות מקושר לרבנו עד להסתלקותו לשמי רום בשנת תרמ"ה.**

בהגיעו לפרקו, הקים ר' וואלף את ביתו עם זוגתו מרת ריווא ע"ה, בתו של זקננו החסיד ר' משה קאפיל ז"ל מראדוביץ, שהיה מגדולי חסידי רבנו ה'צמח צדיק' זי"ע. ר' וואלף התגורר שנים רבות בעיר בורשא שבחבל מרמורוש, משם היה נוסע עם חבורות החסידים להסתופף בצל רבותינו הק' בויז'ניצא. לפרנסתו היה ר' וואלף אפטער ז"ל מלמד לבני הנעורים, וכאשר יצא שמו לתהילה כתלמיד חכם וירא ד', לקחוהו חשובי החסידים שילמד תורה לבניהם. **כך שהה במשך תקופה בכפר באליטשאנע, לשם נקרא ע"י זקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל, ולימד תורה את בניו החשובים.**



הרה"ח ר' וואלף אפטער ז"ל חתן זקננו ר' משה קאפיל ז"ל מראדוביץ

זכה ר' וואלף להסתופף פעמיים בראש השנה בצל רבנו ה'צמח צדיק' זי"ע, כפי שסיפר תמיד, שבראשונה היה זה סמוך לנישואיו: "אבי הציע לי לאמור, אם תיבחן על מסכת בש"ס, אקח אותך עימדי בנסיעתי אל הרבי. מובן שיגעתי ומצאתי, ונסעתי אל הרבי. בעת התפילה תקפו אותי כאבים עזים, בעצת אבי נדחפתי וניגשתי אל ה'צמח' בשעה שנכנס לבית המדרש ל'תקיעות'. בדרך הליכתו למקום התפילה, הזכרתי את עצמי ורבנו איחל לי רפואה שלימה. וראה זה פלא - כאשר רק הגיע הרבי אל מקומו, לא היה כבר זכר לייסורי, וכהרף עין חלפו כלעומת שבאו..." (מפי הרה"ח ר' לייב בער שמעונוביץ ה"ו).



בית רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע בויז'ניצא

בפעם השניה נסע אל רבנו ה'צמח' לראש השנה שנת תרמ"ה - האחרון בו היה ה'צמח' בארץ החיים, וזכה להסתופף בצל הקודש. קהל של אלפי חסידים היה בויז'ניצא בראש השנה ההוא. ה'צמח' היה חלש מאד, וכל פעם שנכנס לתפילה סבבוהו חסידים רבים שנדחקו לראות את תואר פני קדשו. כך שלא עלה בידי ר' וואלף לראות את רבנו, מפני הדחיפות שנוצרו סביב הרבי. בליל ראש השנה לא עברו החסידים להתברך בברכת 'לשנה טובה' כפי שהיה נהוג בכל השנים, עקב חולשת רבנו ה'צמח', אלא הגבאי הכריז כי הרבי מאחל ברכת קדשו לכל החסידים.

במוצאי החג היה רבנו ה'צמח' חלוש ביותר, ואלפי החסידים ביקשו לגשת עם קוויטלאך. על כן הוחלט שכל הקהל יגיש יחד את הפתקאות, ורבנו בירך את כולם בבת אחת. מפני הציבור הרב שגדש את המקום, בקושי עלה בידו לראות את קצה השטריימל של רבנו ה'צמח'. אח"כ סידרו שכולם יוכלו לעבור לפני הקודש בזה אחר זה, מיטתו של רבנו ה'צמח' הובאה ע"י חלון הבית, והקהל החל לעבור במהירות. לדאבונו של ר' וואלף, לפני שהגיע אל החלון - סגרוהו, ושוב לא זכה לראות את רבנו ה'צמח צדיק' לנצח. (מפי הרה"ח ר' אפרים זלמן לרנר ה"ו).

פרשת רכישת הקבר בגרוסווארדיין

לאחר הסתלקות רבנו ה'צמח צדיק' ז"ע, המשיך ר' וואלף להסתופף בצל רבה"ק ה'אמרי ברוך' ז"ע ובהמשך בצל קדשו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' ז"ע. **בהגיעו לגרוסווארדיין לאחר הסתלקות רבנו ה'אהבת ישראל', קנה ר' וואלף לעצמו אחוזת קרקע לקבורה בבית החיים העירוני, סמוך ונראה לאוהל הק' אשר בו נטמן ה'אהבת ישראל'.** בחסד ד' ניצל ר' וואלף מן המלחמה הנוראה, בה שיכל את בניו הרה"ג ר' משה ממאסיעף, הרה"ח ר' יעקב משיעף, ובתו הי"ד. הוא נשאר להתגורר ברומניה, כאשר מתחילה שב לעיר בורשא, בתקווה שפליטי היישוב ישובו לביתם לקומם את ההריסות.

בבורשא התאכסן בתקופה זו - שנת תש"ה-תש"ו - אצל ש"ב השו"ב הגה"ח רבי לוי יצחק שטיינמץ זצ"ל. לימים סיפר רבי לוי יצחק, איך שנחרד יום אחד לראות את ר' וואלף יושב בבית מלובש תכריכים לבנים. לתמיהת רבי לוי יצחק, הסביר ר' וואלף, **כי כך מנהגו מדי ערב ראש חודש, להתלבש בתכריכים כדי להזכיר לעצמו את יום המיתה בזמן המסוגל לתשובה...**

(מפי הגאון רבי מרדכי שלמה שטיינמץ שליט"א).

בראותו שאין תכלית בישיבת ארעי, עבר ר' וואלף להתגורר בגרוסווארדיין, שם החלו לארגן מחדש חיי יהדות ברוח המסורה. בשנת תש"י, כאשר ביקש הרה"ח ר' שמחה ארנסטר ז"ל להעלות את ארון רבה"ק ה'אהבת ישראל' ז"ע לארץ הקודש, בשליחות הרה"ק ה'אמרי חיים' ז"ע, הביע ר' וואלף התנגדות נחרצת, בטענה שמכר את כל הונו ורכושו ומסר את הכסף לחברא-קדישא בגרוסווארדיין למען יוכל להיטמן ע"י ה'אהבת ישראל', ועתה לא היה מי שישיב לו סכום זה.

לאחר הפצרות, ניאות והסכים בתנאי כפול ומשולש: א) שישיבו לו את כל ההוצאות הגדולות מרכישת הקרקע. ב) שיקבל קרקע סמוך לאוהל רבה"ק ה'אהבת ישראל' ז"ע בארה"ק. ג) שיזכה לברכה מפורשת מפי הרה"ק ה'אמרי חיים' ז"ע לצאת במהרה מעמק הבכא - רומניה הקומוניסטית ולעלות לארץ הקודש. **אחרי שהושלמו והובטחו שלושת התנאים, הסיר ר' וואלף את התנגדותו ובדרך פלאית נפתחו לפניו גבולות הארץ ועלה לארה"ק.** (מרשימות ר' שמחה ארנסטר ז"ל).

עם בואו לארץ ישראל, נכנס ר' וואלף להתגורר בבית אבות בשכונת 'מאה שערים' בירושלים, אולם לאחר שהרה"ק ה'אמרי חיים' ז"ע נכנס להתגורר בשיכון ויז'ניץ, פנה אל ר' וואלף וביקשו לעבור להתגורר בקרית ויז'ניץ בבני ברק. ה'אמרי חיים' הציע לו לקבל חדר בפנימיית הישיבה הק', בהסבירו שחשוב מאד לבני הדור הצעיר לראות לפניהם דוגמה של איש חסיד בר אוריין וירא שמים - "א פארצייטישע חסידישע איד". ר' וואלף נענה לבקשה והגיע להתגורר בשיכון ויז'ניץ בפנימיית הישיבה הק', ולן יחד עם שכנו לחדר החסיד הישיש ר' יעקב בארער ז"ל.

אורחות חסידיך

בר אוריין היה ר' וואלף ז"ל, עובד ד' באמת ובתמים וניחן בטעם זקנים. הוא אף היה מיוחד בגינוני קדושה. מדי לילה היה מעורר את השחר, נכנס לבית המדרש באשמורה הראשונה והתכונן בסילודין לתפילת השחר. כשנכנס פעם לבית המדרש בליל שישי בשעה 3:00 לפנות בוקר, הבחין בקבוצת בחורים שהתוועדו יחדיו כשהם טועמים משקה ומאחלים 'לחיים'. הוכיח אותם ר' וואלף ואמר: **"בימי נעורי בבורשא, היו החסידים עוסקים בתורה בליל שישי כל הלילה, ורק לאחר מכן היו מביאים מעט כיבוד ומשקה ומאחלים 'לחיים', ואילו אתם מתחילים את ההתוועדות תיכף בטעימת משקה?!..."**

בהיותו בישיבה התיידד עם הבחורים והאציל עליהם מהודו, כשהוא מהווה כעין חוליה מקשרת בין הדור הישן לדור החדש. משתוקק היה שתלמידי הישיבה יקדישו מזמנם ללמוד עמו בצוותא חדא. עם זאת ישב שעות רבות ולמד לעצמו מסכת זבחים - אותה חזר ושינן שוב ושוב באהבת תורה. הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע העריכו ביותר והשתדל לכבדו ולהוקירו, ואף היה חוזר משמו עובדות וסיפורים אודות רבותינו הק' זי"ע. פעם שח ה'אמרי חיים', שר' וואלף אמר לו בשם אביו רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע: "מגיע לו ליהודי שישתה כוסית יי"ש



הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בריקוד מצוה טאנץ



מצבת הרה"ח ר' וואלף אפטער ז"ל סמוך לאוהל רבותינו הק' בבני ברק

לאחר התפילה, שכן כאשר הוא מתבונן לאחר תפילתו כיצד היתה תפילתו, אומר הוא לעצמו 'ולוואי שאעשה לכל הפחות ברכה בכוונה', ואם כך הוא חושב, מגיעה לו אכן כוסית יי"ש..."

גם כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע היה מספר עובדות רבות בשמו, כאשר בפרט היה חוזר על ה'תורה' הידועה שאמר רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, והיא לו נדפסה בספרו הק' בפרשת משפטים, על הכתוב "שבועת ד' תהיה בין שניהם". **ר' וואלף סיפר שהיה נוכח שם, וכאשר זעק ה'צמח': "שבועת ה'!" - מה יהיה עם השבועה שנשבענו "תהי צדיק ואל תהי רשע"?! - הזדעזעו כותלי בית המדרש מעוצמת השאגה...**

סיפר הגה"ח רבי אליעזר דוד פרידמן שליט"א: פעם הסבנו יחדיו לסעודת מלוה מלכה בבית הרה"ח ר' מרדכי ברוך גייגר ז"ל בשיכון ויז'ניץ, ותוך כדי כך שיחק אחד הנוכחים בקליפת תפוז שהיתה על השולחן. פנה אליו ר' וואלף - שהיה בין המסובים - והוכיחו: **"שנינו במשנה** (אבות פ"ב מי"ב) **וכל מעשיך יהיו לשם שמים, אמור נא לי, איזה 'לשם שמים' יש במה שאתה מתעסק כעת בקליפה? איזו יראת שמים יש לך מאחיזת קליפת התפוז בידיך?!..."** והיו השומעים מקבלים מכך מושג-מה, עד כמה היו החסידים הראשונים מחשבים כל תנועה וכל מעשה בטרם ייעשו.

גדול מעתיקי השמועה בחצר הקודש ויז'ניץ

ר' וואלף אפטער ז"ל היה מגדולי מעתיקי השמועה, בסיפורי הוד מהיכלי הצדיקים רבותינו הק' לבית קאסוב ויז'ניץ זי"ע. חן מיוחד הוצק בשפתותיו, ובני הדור הצעיר היו מטים אוזנם בקשב רב להתענג מסיפורי צדיקים שקלחו מפיו בכלי ראשון. יצוין שכ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע החזיק ברשותו מחברת עם קרוב לעשרים סיפורים נדירים ששמעם מפיו של ר' וואלף ז"ל, והיו סיפורים אלו חביבים וחשובים אצלו ביותר. (מפי כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א).

סיפר כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע בשם ר' וואלף: אברך אחד הגיע פעם באישון



כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בתפילה על ציון קדשו של רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע

ליל אל רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע, והתחנן על אשתו המקשה לילד. אמר לו ה'תורת חיים': "הבה נלך למקוה". הלכו שניהם למקוה. ה'תורת חיים' נכנס למקוה ונשתהה שם זמן מה. בצאתו בירך את האברך בברכת מזל טוב. החליט האברך להיכנס גם הוא אל המקוה, אך מיד בהיכנסו, קפץ החוצה, כי המים היו קרים ככפור ולא היה מסוגל לשהות שם. בצאתו, שאל את ה'תורת חיים': איך הצליח הרבי להיכנס למקוה בקור כה מקפיא? נענה ה'תורת חיים' ואמר בלשון קדשו - כשהוא חושף טפח מכוחו הגדול והנשגב: **"א שיין פנים וואלטן מיר געהאט, אז אונז זאג מער א פאר ווערטער פארן באשעפער, און די מקוה זאל נישט וואַרעם ווערן!"** (פנים יפות' היו לנו, אילו היינו אומרים כמה מלים לפני השי"ת, והמקוה לא היה מתחמם...).

סיפר ר' וואלף אפטער ז"ל: פעם במוצאי שבת, הגיע הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע לבקר את מחותנו רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע, ומצאו כשהוא מעשן סיגריה. בהיכנס הרה"ק מרוז'ין, הניח רבנו ה'תורת חיים' את הסיגריה מידו. על השולחן מונחת היתה קופסת הבשמים, והרה"ק מרוז'ין לקחה והריח בה ללא הרף, עד כי לא היה יכול להשביע נפשו מהריח הנעים והערב. אח"כ אחז הרה"ק מרוז'ין את יד ימינו של רבנו ה'תורת חיים' והניחה על לבו, בהפטירו: **"היד הזו בוקעת את הרקיע השביעי!"**

סיפר ר' וואלף בשם אחד החסידים שהיה באותו מעמד: חבורת חסידים מעירו בורשא, נסעה לחג השבועות אל רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע. כשנכנסו להיפרד לאחר החג, ישב ה'תורת חיים' בסעודת שחרית ועל שולחנו היו מסובים כמנין חסידים חשובים, ביניהם ר' אלעזר השד"ר מארץ ישראל. לאחר-מכן קם ה'תורת חיים' ללוות את האורחים מבורשא כברת דרך, ואתו הלכו כל המסובים בשולחן. צעד ה'תורת חיים' בראש, והחסידים אחריו. כשראה ר' אלעזר השד"ר שרבנו ה'תורת חיים' בדיחא דעתיה, שאל: "רבי, איך יהיה כשיבוא משיח צדקנו?" נענה ה'תורת חיים': **"גם אז יהיה כך - אנו נלך בראש, וכל הנלווים אלינו ילכו אחרינו!"**

סיפר ר' וואלף ז"ל: הרועים שרעו את עדרי צאנם על ההרים שסביב העיר קאסוב, ידעו לכוון את שעת היאסף המרעה ביום שישי אחרי הצהריים, על-פי תפילתו של רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע שנשמעה למרחקים, וכשאמר את ה'שבעה קולות' (מזמור לדוד הבו לד'), הם ידעו כי מתקרבת השעה להתכונן לשוב לביתם, באמרם זה לזה: **"הראבין חיים כבר אומר "קול, קול".**

סיפר ר' וואלף בשם השו"ב הגה"ח רבי מאיר מבורשא זצ"ל: פעם נסעה חבורת חסידים מבורשא לקאסוב, ביניהם היו השו"ב רבי מאיר, וכן חסיד עני בשם ר' עביר. לאחר הגיעם, נכנסו אל הקודש פנימה עם קוויטלאך, וכל אחד שטח לפני רבנו ה'תורת חיים' את בקשותיו. ר' עביר שפך בפני רבנו את מר לבו והתאונן על דלותו, וביקש ברכתו לישועה. שאלו רבנו: "האם מפרישה אשתך חלה?" הלה התפלא, וכי איזו אשה יהודיה איננה יודעת שיש להפריש חלה כדת וכדין?! המשיך רבנו ושח לו: **"אם אשתך תקפיד להפריש חלה, לא תהיה עני!"**



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע במעמד כתיבת אותיות לס"ת שנתרם ע"י ש"ב הרה"ח ר' משה יצחק גליקמן הי"ו, נראים זקנינו שליט"א והרה"ח ר' מענדיל קוסטינר ז"ל

בשובם לבורשא, נלווה השו"ב רבי מאיר אל ר' עביר בלכתו לביתו, כי נכסף לבו לשמוע את פשר דברי רבנו החתומים לכאורה. השו"ב החל לשאול את האשה שאלות משאלות שונות, כדי לנסות לנגוע בנקודה הנכונה. לשאלתו מה

מאכלם בימות החול, השיב האשה: "מאלאיי" (לחם אפוי מקמח תירס). שאל השו"ב: "וכשאין לכם מאלאיי? הרי עלול לקרות לעיתים שאין לכם מאלאיי". ענתה האשה והשיבה: "אז אנו אוכלים לחם הנאפה משיבולת שועל". כעת שאל רבי מאיר: "האם את מפרישה חלה גם מזה?" השתוממה האשה לשאלה, כי לא ידעה שגם משיבולת שועל צריך להפריש חלה. כעת הבין כבר השו"ב, עד היכן צפו עיני רבנו הק' ה'תורת חיים' זי"ע.

באחד השיחים סיפר כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע בשם ר' וואלף ז"ל: רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע התבטא פעם בהאי לישנא: **"ארבעים אנחנו, שכשאנו אומרים 'הללי נפשי את השם', מתהפכים המעיים בקרבנו..."**

סיפר ר' וואלף: באחת הפעמים שהייתי אצל רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, שמעתי את החסידים מדברים ביניהם שרבנו החליט לכתוב ספר תורה. והנה שמעתי את בנו רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע פונה אל הסופר ואומר לו: **"כנראה שאבי הרבי גמר בדעתו שהוא 'מלך', על פי הכתוב "והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת", ובכן, תראה לקחת את כסף משכורתך כפי שלוקחים אצל 'מלך'..."**

סיפר ר' וואלף ז"ל: פעם בליל שבת שירה, בהיותנו אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, הפסיק ה'אהבת ישראל' באמצע אמירת ה'תורה', ולאחר-מכן אמר: **"וער ס'קען מהפך זיין חומר לצורה - דער קען זאגן שירה!"** (מי שמסוגל להפך חומר לצורה - הוא יכול לומר את השירה!). מיד הבנתי מכך - המשיך ר' וואלף - שמחר בעת אמירת השירה 'וועט זיין וואס צו הערן' (יהיה מה לשמוע), ובהתאם לכך הכנתי עצמי לתפילה. בהגיע עת התפילה נעמדתי סמוך ונראה לרבנו ה'אהבת ישראל', ומה אומר לכם? - **מעת שהרבי החל להתפלל פסוקי דזמרה, הרגשנו בחוש שאנו עולים ומתעלים ממדרגה למדרגה, וכשהחל רבנו הק' לומר "ויושע ד' ביום ההוא" כבר לא יכולנו לסבול את גודל אור הקדושה, עד שהגענו לכלות הנפש ונחבאתי בינות לקהל כי לא יכולתי להביט בצורתו הקדושה.**

סיפר ר' וואלף ז"ל: הייתי זקוק פעם לכתב המלצה לצורך שחרור מהצבא. בערב שבת לאחר חצות הגעתי אל הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, והפצרתי במשמש בקודש שיניח לי להיכנס אל הרבי, היות שאני זקוק בדחיפות לכתב הנ"ל שהיה עלי למוסרו ביום ראשון בשעת בוקר מוקדמת, ולכן מיד עם צאת השבת אצה לי הדרך למחוז חפצי. המשמש הכניסני אל הקודש פנימה, ואמרתי כי נפשי בשאלתי לקבל את כתב ההמלצה. נענה לי הרה"ק מאנטניא שעתה כבר לאחר חצות, ומנהגו שלא לכתוב בערב שב"ק אחר חצות, ולכן גם עתה לא ישנה ממנהגו. ופטרני לשלום.

פעם אחרת ביקשתי מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע על ענין דומה, והיה זה גם כן בערב שבת



הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בברכת 'לחיים'

לאחר חצות. אמרתי לרבנו ה'אהבת ישראל': על אף שהנני יודע שהרבי אינו כותב לאחר חצות, משום נחיצות הענין אבקש שהרבי יכתוב היום. ציוה ה'אהבת ישראל' להביא עט ונייר, והפטיר: **"א טובה טוהן פאר א יוד קוקט מען נישט אויף חצות"** (כשמדובר בטובה ליהודי, אין מביטים על שעת חצות).

עוד סיפר ר' וואלף ז"ל: אצלנו בבורשא היתה חבורת אברכים, שקיבלו על עצמם ללבוש 'בעקיטשע' לתפילת שחרית, כדי שהחיצוניות תשפיע על הפנימיות, ויחושו התרוממות נפש בשופכם את צקון לחשם לפני הבורא יתברך שמו.

בצל קדשו של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע

באותה התקשרות שהיתה לו לר' וואלף אל רבותיו הראשונים, המשיך בהתקשרותו אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, שהיה צעיר ממנו ב-ל"ג שנים. כשהיה ה'אמרי חיים' נכנס לשולחן הטהור בליל שב"ק בשעה מוקדמת, והציבור עדיין לא הספיק להגיע, היו נראים בשולחן הטהור רק שתי דמויות הוד של חסידים ישישים: ר' וואלף אפטער ור' יעקב בארער, שסעדו עם הבחורים על שולחן הישיבה. כשהיה ה'אמרי חיים' מאחל 'לחיים' לקהל בשולחנו הטהור, היו פותח תחילה בשלושת הזקנים שישבו ראשונים בשולחן - והיה אומר: "לחיים ר' וואלף", "לחיים ר' יעקב" [בארער], "לחיים ר' משולם" [ריזל], רק אחר-כך היה מאחל 'לחיים' לכל הציבור.

סיפר כ"ק אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א: זכורני מימי בחרותי שהיתה לו לר' וואלף קביעות לשמוע ברכות השחר מפי הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע. לעת זקנותו כשכבר כבדו אוזניו לשמוע ממרחק, היה מתקרב למקומו של ה'אמרי חיים' כדי שיוכל לשמוע בבירור. פעם אחת לא הספיק ר' וואלף להגיע בזמן עד למקומו של הרבי, ולא שמע את הברכות מפי קדשו. אחרי הברכות ניגש ר' וואלף אל ה'אמרי חיים' ואמר לו ברוגזה: **"דער רבי האט היינט נישט געזאגט די ברכות"**... אמר לו ה'אמרי חיים' בלשון הקודש - כדרכו לדבר כך כשהתפילין



כ"ק אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א עם כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע

על ראשו: "אמרתי". חזר ר' וואלף שוב ואמר שהרבי לא אמר היום ברכות. אמר ה'אמרי חיים': "כולם שמעו". אך הוא היה כ"כ ברוגזה שהפסיד את הברכות, עד שמאותו יום ועד לפטירתו בשיבה טובה, הקפיד ה'אמרי חיים' לגשת אל מקומו של ר' וואלף ולומר על-ידו את ברכות השחר... ר' וואלף אף אמר פעם להרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע: **"הרבי אמנם מתפלל בקול רם, אבל לזקנו ה'צמח' היה קול חזק יותר..."** [כ"ק אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א מוסיף ומספר, שזכור לו מימי בחרותו עת למד בישיבה הק' בבני ברק, שבחורי החמד וצעירי הצאן היו תמיד דולים זכרונות הוד קדומים מאוצרו הנובע של ר' וואלף, שזכה להסתופף בצילם הטהור של ארבעה מרבותינו הק' זי"ע].

תמים במעשיו היה ר' וואלף, כשהוא עובד את השי"ת עבודה תמה, בתמימות וללא התחכמויות. סיפר הגה"ח רבי ישראל זילברשלג זצ"ל - משב"ק כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע, שבעיניו ראה שכאשר היה לר' וואלף כאב או מיחוש כלשהו, היה ניגש אל ה'אמרי חיים', נוטל את ידו של הרבי ומניחה במקום הכאב, ואומר: "רבי, כאן כואב לי" וכדומה, והולך לו באמונת צדיקים פשוטה ומוחלטת, שאם הרבי יודע על כאבו, בודאי כבר יראה לסלק את הכאב תיכף ומיד.

מסופר, כי בשנת תשט"ו הגיע כ"ק אדמו"ר ה'שפע חיים' מצאנז זי"ע לבקר אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע. כיבדו ה'אמרי חיים' לשבת על כסאו והקהל עבר לברכת שלום. כשניגש ר' וואלף, שאל את האדמו"ר מצאנז מהיכן הוא מגיע. השיב ה'שפע חיים' שהוא מגיע מארה"ב. שאל ר' וואלף: "האם מכיר הרבי את נכדי משה?" שאל ה'שפע חיים' ולא הבין: "איזה ר' משה? מי הוא? אינני מכירו". תמה ר' וואלף בתמימותו: "אצלנו בבורשא הכיר הרבי את כל תושבי עירו, את כל אחד בשמו, והרי אתם מאמריקה, א"כ איך אינכם מכירים את נכדי המתגורר גם הוא באמריקה?!" לאחר מכן הרגיע ה'אמרי חיים' את האדמו"ר מצאנז באמרו: **"הוא חושב שאמריקה גדולה כמו בורשא"...**

לר' וואלף נותר נכד אחד ששרד לפליטה מהמלחמה, הרה"ח ר' משה אפטער הי"ו, המתגורר בארה"ב. כשפרצה בארה"ב המלחמה עם מדינת קוריאה, גויס ר' משה לצבא, ור' וואלף מיהר להיכנס אל ה'אמרי חיים' ולהזכיר לטובה את נכדו היחיד. לאחר מכן שיגר ר' וואלף מכתב לנכדו: "הייתי אצל הרבי, היה זה ביום חמישי, והרבי אמר לי: 'אמרנו היום ב'היום יום' את הפסוק 'הסירותי מסבל שכמו' - ראשי תיבות מש"ה"...' ואמנם מיד לאחר מכן שוחרר ר' משה מהצבא באורח פלא.

כשפעם קיבל ר' וואלף מכתב מנכדו ר' משה שהוא זקוק לישועה, פנה אל אחד מתלמידי הישיבה - ר' ברוך שטרן ז"ל - וביקשו שיתלווה אליו למחרת בבוקר השכם, כי ברצונו ללכת ולהעתיר בתפילה ע"י ציון רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בבית החיים. כשהגיעו בבוקר קרוב לבית החיים, פגשו את הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע מטייל בסביבה, כדרכו מדי בוקר. ר' וואלף לא הכיר את החזו"א, אולם ר' ברוך שידע מי הוא, יעץ לר' וואלף לבקש את ברכת החזו"א בענין שהוא זקוק לו. כשניגשו אל החזו"א, האזין לדברי ר' וואלף בכובד ראש, ולאחר מכן איחל ברכות רבות לישועה שלימה. כשביקש ר' וואלף לתת דמי פדיון-נפש, לא אבה החזו"א לקחת. כשהמשיכו בדרכם לציון הק', הביע ר' וואלף את תמיהתו לפני ר' ברוך: **"איזה רבי הוא זה, שאיננו רוצה לקבל 'פדיון'?!..."**

ר' וואלף הלך והזקין, וכיון דאיפלי'ג איפלי'ג... בצחות היה אומר: "הנה מלאך המוות מחפש אותי מזמן בעיירה בורשא, והוא אינו יודע שהנני נמצא כאן בארץ הקודש..." ופעם שח בצחות לאחר הבחורים: "זכיתי להכיר בחיי צדיקים רבים, אולם אני מודה להשי"ת על שלא הכרתי את הרה"ק מבארדיטשוב..." לתמיהת הבחור, הסביר ר' וואלף בחיוך: "אילו הייתי מכיר את ה'קדושת לוי', כבר לא הייתי חי עתה..." בשנת תשכ"ב נחלש ר' וואלף, וביום ו' פרשת חוקת ד' בתמוז גווע ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים, וזכה להיטמן סמוך ונראה לאוהל רבותינו הק' זי"ע, בחלקת הקרקע אותה איווה למושב לו.

הרה"ח ר' דוד אריה (לייבוש) קאפיל ז"ל

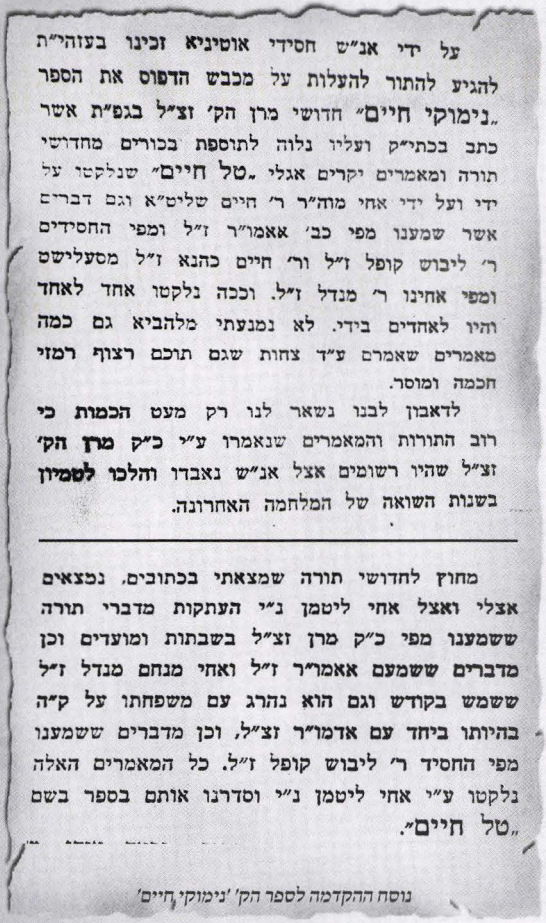
ממעתיקי השמועה בחצר הקודש

זקננו הרה"ח ר' דוד אריה (לייבוש) קאפיל ז"ל, היה בנו של הרה"ח ר' שמואל קאפיל ז"ל וחתנו של דודו הרה"ח ר' מנשה האס ז"ל - כך היה נכד כפול של זקננו הרה"ח ר' משה קאפיל ז"ל מראדוביץ. גם הוא כאביו, כחותנו וכזקניו ז"ל, היה דבוק בכל נימי נפשו ולבבו ברבותינו הקדושים, ובפרט היה אדוק ומקושר בעבותות בהרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, עד שרבות

מסופר על גודל קשריו האמיצים עם רבו הקדוש.

בדרך כלל, בליל שבת קודש אחרי עריכת השולחן הטהור, היה ר' לייבוש קאפיל ז"ל מלוה את הרה"ק מאנטניא לביתו נאוה קודש. בהיותם עלי דרך, היה הרה"ק מאנטניא שואל אותו האם הבין את ה'תורה' שאמר ב'טיש', ור' לייבוש היה משיב שלא הבין לגמרי את דברי הרבי [התחכם בזה כי רצה לשמוע שוב את ה'תורה' מפי הקודש], **או-אז היה הרה"ק מאנטניא חוזר ומשמיע בפניו את ה'תורה' מרישא ועד גמירא.** כך חזר ונשנה הדבר תמידין כסדרן בכל פעם שבא לחסות בחצר הקודש.

לאחר-מכן, ברבות הימים והשנים, כשביקשו להדפיס את חידושיו של הרה"ק מאנטניא, נעזרו רבות בזיכרונותיו של ר' לייבוש קאפיל ז"ל, שכאמור זכר הרבה דברי תורה ששמעם מפי רבו הק' בזמנים אלו.



על ידי אנ"ש חסידי **אוטיניא** זכינו בעזהי"ת להגיע להתור להעלות על **מכבש הדפוס** את הספר **„נימוקי חיים"** חדושי מרן הק' **זצ"ל בגפ"ת** אשר כתב בכתי"ק ועליו נלוה לתוספת בכורים מחדושי תורה ומאמרים יקרים אגלי **„טל חיים"** שנלקטו על ידי ועל ידי אחי מוה"ר ר' חיים שליט"א וגם דברים אשר שמענו מפי כב' **אאמו"ר** ז"ל ומפי החסידים ר' ליבוש קופל ז"ל ור' חיים כהנא ז"ל מסעלישט ומפי אחינו ר' מנדל ז"ל. וככה נלקטו **אחד לאחד** והיו לאחדים בידי. לא נמנעתי מלהביא **גם כמה** מאמרים שאמרם ע"ד צחות שגם תוכם **רצוף רמזי** חכמה ומוסר.

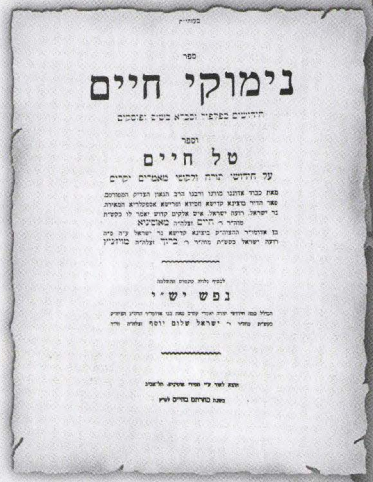
לדאבון לבנו נשאר לנו רק מעט **הכמות כי** רוב התורות והמאמרים שנאמרו ע"י **כ"ק מרן הק' זצ"ל שהיו** רשומים אצל אנ"ש נאבדו **והלכו לטמיון** בשנות **השואה** של המלחמה האחרונה.

מחוץ לחדושי תורה שמצאתי בכתובים, נמצאים אצלי **ואצל** אחי ליטמן נ"י העתקות מדברי תורה **ששמענו** מפי כ"ק מרן זצ"ל בשבתות ומועדים וכן **מדברים ששמעם** אאמו"ר ז"ל ואחי מנחם מנדל ז"ל **ששמש** בקודש וגם הוא נהרג עם משפחתו על ק"ה **בהיותו ביחד עם** אדמו"ר זצ"ל, וכן מדברים ששמענו מפי החסיד ר' **ליבוש קופל** ז"ל. כל המאמרים האלה נלקטו ע"י אחי ליטמן נ"י וסדרנו אותם בספר בשם „**טל חיים**".

נוסח ההקדמה לספר הק' 'נימוקי חיים'

בהקדמה שכתב הרה"ח ר' חיים ולצר ז"ל לספר הק' 'נימוקי חיים', הוא מזכיר את כל אלו שסייעו לו במציאת דברי תורה מהרה"ק מאנטניא, **"וכן מדברים ששמענו מפי החסיד ר' לייבוש קופל ז"ל".**

כידוע, היה הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע מגדולי התורה בימיו וכתב חידושי תורה בכל מקצועות התורה. היו לו חיבורים רבים מוכנים לדפוס: 'זכר חיים' על הש"ס, 'מצא חיים' על שו"ע, 'תו חיים' על תורת הקבלה וחכמת האמת, 'אות חיים' הערות על ספריהם של הראשונים והאחרונים. היה לו חדר בביתו בעיר אנטניא, שהארונות בארבע קירותיו היו מלאים כתבי יד מחידושיו הרבים. כל אלו אבדו לדאבון לב בעת מלחמת העולם הראשונה כשנמלט מביתו עד שהגיע לעיר סטאניסלאב. לאחר המלחמה הראשונה, שוב התחיל


ספר
נימוקי חיים
תרומים בפרד"ס ובכ"א בשם ישמעם
וספר
טל חיים
על חחדושי תורה ולקוטי מאמרים יקרים
נמצא בכתב אחותנו ורבנו הרב הגאון הצדיק המפורסם
מאור הדור מצעיר קדיצא חסיד ומרימא אפטמלרא הנאחוז
בר ישראל רפאל שיש אלקים קדוש יאמר לו בספרית
מוהר"ר חיים זעלמה באמבלא
בן אדמו"ר הקדוש מקוצק קדוש בר ישראל זי"ע מיה
רפאל ישראל בספרית מוהר"ר ביניש זעלמה בחיבורן
לכבוד שלח משמח ומהלמה
נפש ישי
הכולל כמה חידושי תורה שיש בהם בו אדמו"ר הזקן הצדיק
מוהר"ר ישראל שלום זצוק"ל שלמה מוהר
חלק לאור ע"י אחיו משלח. מרמבורג
מחנה כפרחים בדרום ארץ

שער ספר הק' 'נימוקי חיים'

הרה"ק מאנטניא להעלות את חידושיו על הכתב, אך גם אלה רובם ככולם נעלמו בצוק העתים בתקופת מלחמת העולם השניה, וחבל על דאבדין דלא משתכחין.

כאמור, הודפסו שני ספרים מחידושי תורתו שנותרו לפליטה, דברים שבכתב ודברים שבעל-פה מפי השמועה: 'נימוקי חיים' הנ"ל וכן ספר 'טל חיים' על התורה - שנקרא כך על שם ל"ט שנות מלכותו הנאדרת בקודש בראש עדת חסידי אנטניא, משנת תרנ"ג ועד שנת תרצ"ב. כשיצא לאור הספר 'נימוקי חיים', היה גיסי הרה"ח ר' לייבוש האס ז"ל מקונן ואומר שאינו מוצא מנוח לנפשו הסוערת: **"היתכן כזאת?! הרי כעת יאמרו שזה היה רבנו הק' מאנטניא, הרי זוכרני כי לרבי היה חדר שארבע קירותיו היו מלאים בכתבי יד קדשו..."**

מצמיח ישועות

הודות לאמונת צדיקים היוקדת שבערה בקרבו של זקננו ר' לייבוש קאפיל ז"ל, זכה ופעל ישועות פלאיות בצילו הטהור של רבו הק' מאנטניא. אירע פעם שזוגתו מרת ציפורה באבע ע"ה סבלה במשך תקופה ממושכת מפצעים ברגליה, ומשום כך היתה מרותקת למיטתה. בכל פעם שהיה ר' לייבוש נוסע לאנטניא, היה מזכיר אותה לרפואה וישועה בקודש פנימה. באחת הפעמים כשהוטב לה במקצת והצליחה להיעזר בקביים בהליכתה, הביא אותה ר' לייבוש עמו בנסיעתו לרבי, וקבל באוזני הרה"ק מאנטניא על כך שאשה צעירה צריכה ללכת עם קביים. לשמע הדברים, הגיב הרה"ק מאנטניא בקצרה כדרכו בקודש ואמר בפליאה: **"וכי אני הוריתי לה ללכת עם קביים?!..."**

מיד פנה ר' לייבוש ואמר לזוגתו בעודם בקודש פנימה: "ציפורה! תזרקי את הקביים תיכף ומיד..." **מחדרו של הרה"ק מאנטניא היא יצאה הולכת על שתי רגליה, בריאה ואיתנה לחלוטין,** ומאז ועד סוף ימיה לא היתה זקוקה לתמיכה וסיוע בהליכה.

עוד קודם לכן, באחת הפעמים כשהיה ר' לייבוש בקודש פנימה אצל הרה"ק מאנטניא וסיפר לו אודות מחלת הרגליים של זוגתו, התעניין הרה"ק מאנטניא מי מחמם את המים לאשתו בשבת קודש [בימים ההם היתה הרפואה לפצעים מוגלתיים, ע"י השרייה במים חמים], ור' לייבוש השיב שהעוזרת הנכרית מחממת את המים. געה בו הרה"ק מאנטניא **על כך שהוא נותן לנכרית טמאה לקיים את המצוה הגדולה של הסיוע לחולה...** [זקנתנו מרת ציפורה באבע ע"ה נפטרה לבית עולמה ביום ל' ניסן ת"ש].

פלאות קודם פטירתו

לדאבון לב, ר' לייבוש ז"ל לא האריך ימים ונגדע בעודו באיבו, בדמי ימיו ובמיטב שנותיו, ביום י"א מנחם-אב תר"ע [אביו הרה"ח ר' שמואל קאפיל ז"ל - חתן הרה"ח ר' יהודה סקאלע'ר ז"ל בעל האכסניה של רבה"ק ה'צמח צדיק' ז"ע בעיר סקאלע - האריך ימים אחריו ונפטר ביום ז' תשרי תרפ"ח]. מעשה פלא שמעתי מפי חותני ז"ל אודות פטירתו מהאי עלמא:

ר' לייבוש היה חולה אנוש ושכב על ערש דוי בימיו האחרונים. מצבו היה כל-כך קשה עד שלא יכלו כבר לעזור לו כלום. חותנו הרה"ח ר' מנשה האס ז"ל שלח מברק מהיר לאנטניא אל הרה"ק מאנטניא זי"ע להזכירו לחיים ולא למוות [בגודל לחצו שילם ר' מנשה בבית הדואר גם על המברק שבו יחזירו תשובה מאת הרה"ק מאנטניא], אך מכיון שהרה"ק מאנטניא שהה אז בבית הבראה מסוים מחוץ לעיר [לשם נסע עקב חוליו של אחיו רבה"ק ה'אהבת ישראל' ז"ע ששהה בבית הבראה לצורך מנוחת הנפש, והרה"ק מאנטניא נסע לבקרו שם ונשאר במקום למשך יום אחד], לא החזירו את המברק בחזרה לר' מנשה, לכן הוסיף ר' מנשה ושלח בחיפזון עוד שני מברקים לבית הרה"ק מאנטניא, בהם הודיע על מצבו האנוש של חתנו-אחיינו ר' לייבוש.

כשחזר הרה"ק מאנטניא לביתו, הקריא לפניו המשמש את תוכן המברקים ששלח ר' מנשה, ושאל את הרה"ק מאנטניא מה יכתוב לר' מנשה בחזרה, **אך הרה"ק מאנטניא השיבו שכבר אין צורך במכתב תשובה, כי ר' לייבוש כבר אינו עוד בין החיים ל"ע.**

אביו הרה"ח ר' שמואל קאפיל ז"ל שהתגורר בקאלמייא, נסע מביתו לשבת 'שבעה' בכפר באליטשאנע - מקום מגורי בנו ר' לייבוש ז"ל שגר כאמור בכפר סמוך לחותנו ר' מנשה האס. בקומו מה'שבעה', בדרך נסיעתו לביתו, נכנס ר' שמואל אל הרה"ק מאנטניא זי"ע וקבל בפניו באמרו בלב כאוב וסוער, שהרבי אשם בפטירתו של בנו ר' לייבוש, כי הרבי רומם והעלה אותו למדרגות נשגבות ביותר, עד שכבר השלים את יעודו ותפקידו בהאי



הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע בנאות דשא

עלמא, ועכשיו שאנו רואים מה קרה עמו, מי ביקש זאת מאת הרבי להגדיל אותו כל כך?! עוד הוסיף לומר ר' שמואל בטענה כלפי הרה"ק מאנטניא, שהיות ור' לייבוש היה בן יחיד, אין מי שיאמר אחריו קדיש וילמד עבורו פרקי משניות אחרי פטירתו.

כששמע הרה"ק מאנטניא את הדברים הקשים יוצאים מפיו המיוסר של ר' שמואל ששיכל את בנו, השיבו בכאב גדול ואמר כך: "ראשית כל, מה שאתה דואג מי יאמר אחריך קדיש, דאגה זו תסיר מליבך לגמרי, כי בבואך למעלה בשמי רום, הכל מוכן כבר בשבילך מראש; בנוגע לבנך ר' לייבוש ז"ל, גם לי הוא מאד חסר כעת; **היה לי יהודי בחבל בוקובינה, שידע מה מותר ומה אסור, ומעולם לא התפלל לפני טבילה במקוה; אם הייתי יודע מזה, לא הייתי מרשה זאת, אבל מה אעשה וד' העלים ממני..."** [אגב, רבות יש להתעמק בדבריו הקדושים של הרה"ק מאנטניא, שהעיד על עצמו שכוחו כה גדול, עד שיכול היה לשדד מערכות ולשנות את רוע הגזירה, אילו היה יודע שכבר נכתב למיתה ל"ע].

בנו - חותני הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל, היה עדיין בימי בחרותו בעת פטירת אביו ר' לייבוש ז"ל. הוא למד באותם ימים בישיבת בערז'אן אצל הגה"ק מהרש"ם מבערז'אן ז"ע, וכששמע שאביו נמצא במצב קריטי, הזדרז לצאת מבערז'אן ולנסוע הביתה, אך עד שהגיע לבאליטשאנע, כבר איחר את מועד הפטירה והספיק לבוא רק להלוויה. אח"כ סיפר לו הרה"ח ר' משה גליקמן ז"ל, שהיה נוכח בעת יציאת נשמתו של אביו ר' לייבוש ז"ל, ובאותה שעה ביקש ר' לייבוש שיביאו לו את הספר הקדוש 'נועם אלימלך', הדליק סיגריה ולמד בתוך הספר זמן מה. אח"כ אמר ר' לייבוש לר' משה: **"עוד מעט יהיה כאן כל-כך הרבה אור, אין לך מושג איזה אור עומד להופיע כאן, הלוואי והייתי יכול עוד ללכת קודם למקוה..."** [אחרי הפטירה מצאו את הספר הקדוש 'נועם אלימלך', מונח תחת הכר שבמראשותיו].

הרה"ח ר' יהודה קאפיל-האס ז"ל

ימי בחרותו בצל צדיקי הדור

חותני הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל נולד בכפר 'באליטשאנע' ושם התגורר עד נישואיו. בימי בחרותו למד בחוסט אצל הגה"ק ה'ערוגת הבושם' ז"ע וכן אצל הגה"ק מהרש"ם מבערז'אן ז"ע, אליו היה מקורב ביותר והיה משמשו בקודש [ראה במדור הסיפורים עליהם, מה ששמעתי מפיו דברים נפלאים בשגב גדלותם].

שנה אחת בסיום ימי בין הזמנים, כשנסע מביתו לעיר בערז'אן כדי לחזור לישיבה, עצרה הרכבת לתחנת ביניים בעיר טשורטקוב למשך שעתיים, וחותני ז"ל חפץ מאד ללכת לראות

את פני קדשו של הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע, שיצא שמו וטבעו בעולם כאחד מגדולי זקני צדיקי הדור. הוא השאיר את מזוודתו בשמירה בתחנת הרכבת והלך לביתו של הרה"ק מטשורטקוב.

בלכתו בדרך בעיר טשורטקוב, פגש בו אחד מחסידי אנטניא ושאל אותו להיכן פניו מועדות. סיפר לו חותני ז"ל שהוא הולך ל'הויף' של הרבי מטשורטקוב. אמר לו החסיד: "לא כדאי לך ללכת, כי אספר לאביך שהלכת לטשורטקוב..." היות וחותני ז"ל היה נער צעיר לימים וחשש שמא יקפיד עליו אביו ר' לייבוש ז"ל שהלך לחלות פני צדיקים אחרים מלבד רבו הק' מאנטניא, פנה וחזר לאחוריו. **אך לאחר מעשה, היה מצטער כל ימיו שהפסיד הזדמנות פז זו ולא יכל לסלוח לעצמו כל הימים.**



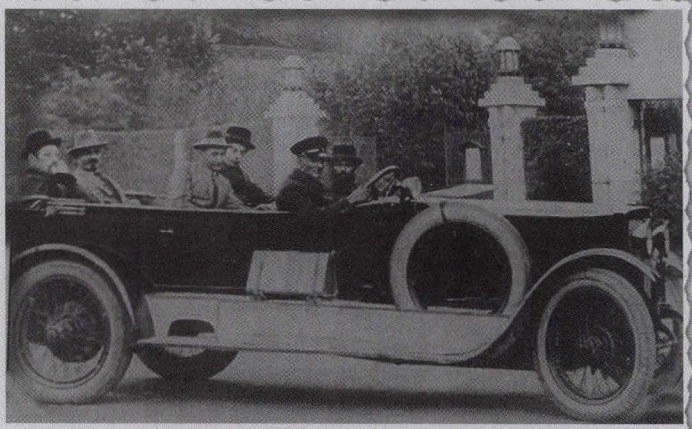
זקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל

[אגב אורחא אציין בזאת, כי זכורני עוד מימי ילדותי שכל היהודים הכשרים בחבל בוקובינה, היו הולכים לקבל ברכותיהם של כל צדיקי דורם, בלי לבקש חשבונות שרק רבם יכול לברך ואילו צדיקים אחרים אינם שווים כלום. למרות המתיחות שהיתה כידוע, הרי שגם חסידי ויז'ניץ הלכו לאנטניא וכן חסידי אנטניא הלכו לויז'ניץ, ורק בעלי מחלוקת היו עושים ענין מהנהגה זו. זכורני מילדותי, שכשהרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע הגיע לשבות בחבל בוקובינה, נהרו אליו מאות יהודים ובתוכם המוני חסידי אחיו הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, בלי שום חשבונות].



ציון קדשו של הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע

בימי מלחמת העולם הראשונה והוא עדיין בחור צעיר, נמלט חותני ז"ל מאימת קלגסי הצבא כי לא רצה להתגייס והתחבא משך זמן רב. כשיצא ממחבואו, החליט לשנות את שם



הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע בנסיעה על מכונית

משפחתו 'קאפיל' למשפחת 'האס', כשם משפחת זקנו - אבי אמו - ר' מנשה האס, וכך נותר שם זה עד היום.

בהגיעו לפרק 'האיש מקדש', היה 'יושב' בבית מדרשו של הרה"ק מאנטניא ולומד בהתמדה כל הימים לרבות הלילות, כשהוא ממתין לזמן המיועד לו מן השמים למצוא את זיווגו הנכון. חותנו, הרה"ח ר' משה יוסף נאגלער ז"ל - שהיה אף הוא מנכבדי חסידי אנטניא שהתגוררו בקאלמייא - נכנס באותם ימים אל הרה"ק מאנטניא לבקש ממנו ברכה למציאת שידוך הגון עבור בתו היחידה שהגיעה לגיל הכלולות, לאחר שחשש מאד פן תיסחף חלילה בעקבות רוחות המודרניזציה שהחלו לנשוב בקרב הכפרים הנידחים שבחבל בוקובינה. לפליאתו, הגיב הרה"ק מאנטניא על אתר באמרו: **"אתה מחפש בחור טוב? תיכנס לבית המדרש, שם יושב בחור בשם 'יודל קאפיל', הוא בחור טוב מאד, קח אותו לחתן עבור בתך!..."** ואכן, לא עברו ימים רבים עד שהשידוך נסגר במזל טוב, כשזקן החתן הרה"ח ר' מנשה האס ז"ל סידר וניהל את כל הדברים הנצרכים, בהיותו האפוטרופוס על היתומים הצעירים שנותרו אחרי פטירת אביהם-חתנו ר' לייבוש ז"ל.

לאחר נישואיו עבר חותני ז"ל לגור בקאלמייא - סמוך למקום מגורי חותנו, אך כשפרצה מלחמת העולם הראשונה, כולם ברחו ונמלטו מקאלמייא למקומות שונים. לאחר המלחמה רצה חותני ז"ל לחזור למקום מגורי אבותיו בכפר 'באליטשאנע', אבל מכיון שחמותי מרת פערל ע"ה היתה בת יחידה, רצו הוריה שימשיכו לגור לידם בקאלמייא. כמו בכל שאלה שהיתה לו, קם חותני ז"ל ונסע לסטאניסלאב אל הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, לשמוע את חוות דעתו בדבר.

בקודש פנימה הוא סיפר לרבו הק', שמצד אחד חותנו רוצה שיבוא לגור לידו בקאלמייא, ואילו הוא עצמו חפץ מאד לחזור לבאליטשאנע כי יש לו משיכה גדולה לשם. נענה הרה"ק

מאנטניא וקבע לו נחרצות: **"דו ווילסט האבן יידישע קינדער, פאר צום דארף, אין קאלמייא איז שוין דא א טראטוהר..."** (אתה רוצה ילדים טובים? סע לכפר לבאליטשאנע, בקאלמייא יש כבר מדרכה כי זו עיר גדולה). הרה"ק מאנטניא רצה לרמז לו בזה, שבכפר קטן אפשר יותר לחנך את הילדים על שמירת עיניים בקדושה וטהרה, לעומת עיר גדולה שיש בה אנשים רבים וקשה לשמור שם על צניעות כראוי וכנכון.

אכן זכה חותני ז"ל שהיו לו ילדים טובים ביותר, עד שכולם התגאו בהם בחבל בוקובינה. **משפחת קאפיל-האס היתה מהמשפחות החשובות והמפורסמות בכל בוקובינה,** וכשהגיע חותני ז"ל לויז'ניץ אל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע, קירב אותו ה'דמשק' מאד והדגיש לו שהוא מכבדו ביותר 'צו ליב די קינדער', בגלל בניו החשובים, לייבוש, מנשה, משה יוסף ושמואל.

[סיפר נינו הרה"ח ר' שמעון [בן הרה"ח ר' ישראל חיים ז"ל] האס הי"ו, שכ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע הזדמן פעם לחיפה וכששמע שזקננו הרה"ח ר' יודל האס ז"ל מתגורר ברמת ויז'ניץ, ביקש מיד לעלות לבקרו בלי להודיע לו לפני-כן. כשנכנס לבית, אמר לסובבים אותו: **"באתי לראות יהודי שמסר את נפשו למען חינוך ילדיו במקום שאפילו האבנים היו טריפה..."** לאחר-מכן התאונן זקננו ז"ל בפני נכדו הרה"ח ר' ישראל חיים ז"ל על-כך שהרבי מויז'ניץ הגיע לבקרו בלי להודיעו מקודם וכך נבצר ממנו להתכונן כדבעי לקראתו. בהזדמנות, סיפר ר' ישראל חיים את הדברים לפני כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע, אך ה'ישועות משה' ביטל את הדברים ואמר: "רציתי לפגוש בו דווקא כשהוא לא מוכן..."



כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע עם בניו כ"ק האדמו"רים מויז'ניץ שליט"א

כ"ק אדמו"ר מאנטניא שליט"א הוסיף מה ששמע מפי הרה"ח ר' ישראל חיים האס ז"ל, שזקננו ר' יודל שח לו פעם בהתרגשות רבה באמרו: **"אם היו אוספים את כל הדמעות ששפכתי כמים, למען חינוך הבנים לתורה ולירא טהורה, בזמנים הקשים ההם, היו יכולים למלאות מהן שיעור מקוה..."** ויש לציין שכלשון הזו כותב זקננו ר' יהודה האס ז"ל באחד ממכתביו הרבים ששלח לצאצאיו, שאביו הרה"ח ר' לייבוש קאפיל ז"ל הוריד דמעות כשיעור מקוה עבור חינוכם הטהור של בניו].

חינוך הבנים במסירות נפש

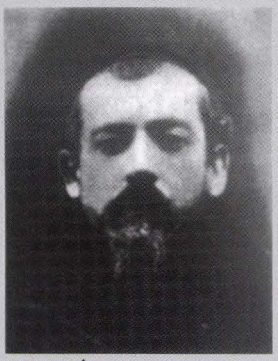
לחותני ז"ל היתה מסירות נפש אמיתית למען חינוך צאצאיו בדרך התורה והמצוות, כאשר לצורך כך שכר להם מלמדים חשובים ביותר שבאו במיוחד מחבל מרמורוש ללמוד עם בניו. כך זכו ילדיו ללמוד תורה אצל החסיד המפורסם ר' חיים סענדר נייַמאן ז"ל ואצל החסיד המופלג ר' וואלף אפטער ז"ל, שהיה דודם-זקנם בהיותו חתן זקננו הרה"ח ר' משה קאפיל ז"ל.

כמו כל היהודים שהתגוררו בחבל בוקובינה, ידע חותני ז"ל שבכפרים הללו לא יוכלו ילדיו לגדול כראוי וכנכון, לכן שלח אותם ללמוד בישיבות מרוחקות. באותה תקופה היו לו שלשה ילדים שבגרו - את בנו הגדול ר' לייבוש, הכניס לישיבת חכמי לובלין בראשותו של שארו וקרובו הגה"ק רבי מאיר שפירא זי"ע; בתו מרת חייצ'ה ע"ה למדה אצל המחנכת הנודעת מרת שרה שנירר ע"ה בעיר קראקוב, ובנו הקטן ר' מנשה למד תקופה קצרה, בהיותו ילד קטן לפני גיל הבר-מצוה, בחצר קדשו של הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע. [הרה"ג ר' מנשה האס זצ"ל סיפר, שלפני שיצאו מהכפר, באו אליהם יהודים רבים תושבי הכפר וניסו להניא את חותני ז"ל, שלא יעשה מעשים חפוזים שיתחרט עליהם ברבות הימים, לקחת ילדים קטנים ולהוציאם מהבית למקומות מרוחקים, כאשר אין מי שיכול לקחת עליהם אחריות כמו ההורים].



בנין ישיבת חכמי לובלין

כשהגיע חותני ז"ל עם בניו ר' לייבוש ור' מנשה אל הרב מלובלין, קיבל את לייבוש מיד לאחר שעבר את כל המבחנים שהיו נהוגים בתקנון הכניסה לישיבה המפוארת. [הגה"ח רבי יקותיאל יהודה מליק שליט"א מספר ששמע מפי זקננו ר' יהודה האס ז"ל, שבעת שהגיע לישיבת חכמי לובלין כדי להכניס את ר' לייבוש לישיבה, היה זה בדיוק לפני שהחל שיעורו של ראש הישיבה רבי מאיר שפירא. **ארבע מאות בחורים עמדו ואמרו פסוק בפסוק פרק קי"ט בתהלים, כאשר ראש הישיבה עמד על מדרגות ארון הקודש ואמר יחד איתם.** כשסיימו את הפרק, החל רבי מאיר שפירא למסור את השיעור שארך כשלש שעות ברציפות. זקננו היה מפליא כל פעם מחדש, את אותו מחזה נורא הוד שראו עיניו באותה שעה. לאחר השיעור פנה הגר"מ שפירא לבחון את ר' לייבוש על תלמודו משך כמה שעות כשהוא עומד ונשען על דלת ההיכל].



הגה"ק רבי שמעון מזעליחוב זי"ע

ר' לייבוש הצליח מאד בישיבה והיה מהבחורים המופלגים והמצטיינים ביותר. אחרי שהוועד החדש לא הסתדר עם המשגיח הגה"ק רבי שמעון מזעליחוב זי"ע, שלח רבי שמעון מכתבים לכמה מבחירי תלמידיו שכבר לא למדו שם וביניהם היה גם ר' לייבוש, הוא כתב להם במילים חריפות ביותר והתלונן על מצבו, היתכן שככה עושים לו אחרי שהשקיע כל חלבו ודמו למען הצלחת הישיבה. [הגה"ח רבי יקותיאל יהודה מליק שליט"א מספר ששמע מפי זקננו ר' יהודה האס ז"ל, שכשחזר בנו ר' לייבוש הביתה בימי בין הזמנים, התנהג כבחור 'חניוק' ולא דיבר עם נשים אפילו בדרגה הקרובה ביותר. משכך, סנטו בו בני המשפחה שנהיה 'חניוק' מה שלא היה לפני כן... אך כשסיפר להם ר' לייבוש, ששמע מפי רבו המשגיח רבי שמעון מזעליחוב: "אם אדם מברך בבוקר ברכת 'שלא עשני גוי' ואינו שמח עם ברכה זו עד למחרת כשמברך ברכה זו שוב, הברכה אינה שווה מאומה". אמרו לו בני המשפחה: "אם אתה אוחז במדרגות גבוהות כאלו, נניח לך...].



הגה"ק מהר"ם שפירא זי"ע

אח"כ ביקש חותני ז"ל להכניס גם את מנשה ללמוד בישיבה, אך למרות שרבי מאיר שפירא התקשה לסרב לו, כי היו קרובי משפחה [זקנתו של הגר"מ שפירא היתה ממשפחתו], הוא אמר לחותני ז"ל: "שמע נא ר' יודל, למרות שאנחנו ידידים וקרובים, יש כאן סדר וישנה ועדת קבלה, אם הוועד לא יאשר את קבלתו, הידידות שלנו לא תסייע כלום..."

למעשה, ועדת הקבלה אכן לא אישרה את הכנסתו של מנשה לישיבה, כי לא קיבלו תלמידים מתחת לגיל בר-מצוה. מנשה ניסה לומר בתמימותו: "הרי אני ילד קטן בקומתי, אני כמעט לא אוכל כלום ואני יכול לישון במיטה אחת עם אחי לייבוש, כך שלא ירגישו אותי כמעט..." אך רבי מאיר אמר לו בחיבה: "אתה צודק, אבל התקנות כאן קשוחות מאד ואין הרבה מה לעשות".

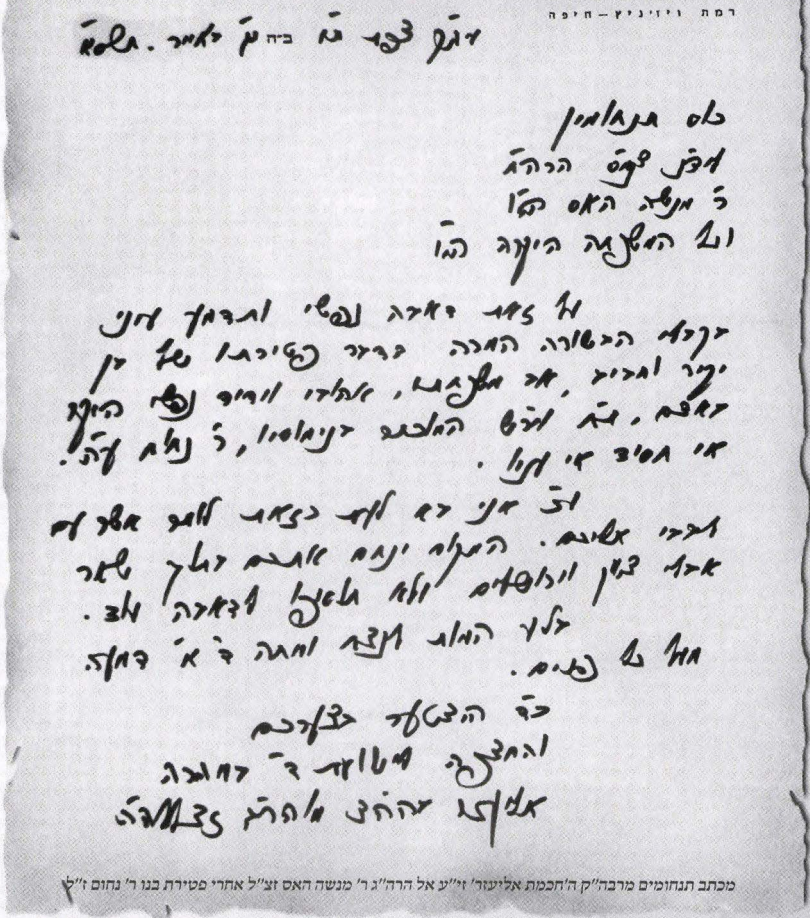
כשראה הגר"מ שפירא את חפצו הגדול של חותני ז"ל לשלוח את בנו ללמוד במקום תורה, הציע לו לשלחו ללמוד אצל אחד מתלמידיו ששימש כרב בכפר קטן ומרוחק בשם 'מארימפול' ול"ע אין לו ילדים, ובודאי ישמח לקבל את מנשה שילמד אצלו בביתו ויגדלו לשם ולתפארה. ואכן חותני ז"ל שמע להצעת ראש הישיבה ושלח את מנשה ללמוד אצל

אותו רב בכפר המרוחק, שקיבל את מנשה בכבוד גדול ולמד עמו במשך כמה חודשים.

[סיפר הרה"ח ר' יחיאל רוטר הי"ו מרמת ויז'ניץ, ששמע מזקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל, שהתגורר במשך תקופה קצרה בלובלין, ובכל לילה בשעת חצות ראה את הגה"ק רבי מאיר שפירא זי"ע עולה לגג הישיבה ושר את ניגונו המפורסם 'להתוודע ולהיגלות כי הוא מלך על כל הארץ', בבכיות ובדמעות שליש. עוד סיפר, שבשלהי חודש אלול עזבו כל הבחורים את הישיבה וחסידי ברסלב שכרו את הבנין לקיבוץ השנתי, כאשר בכל יום היו החסידים פוצחים בריקודי שמחה כדרכם. יום אחד כשנכנס זקננו ז"ל לראות איך הם רוקדים, הכניסוהו לתוך המעגל ורק בקושי רב הצליח להיחלץ מהם ולצאת ממעגל הריקודים...].

ר' מנשה בצל הקודש

לפני ראש השנה, שלח חותני ז"ל מברק לשני בניו, ללייבוש בלובלין ולמנשה באותו כפר, שיבואו לראש השנה לסטאניסלאב אל רבם הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע. כשנכנסו לקודש



מכתב תנחומים מרבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע אל הרה"ג ר' מנשה האס זצ"ל אחרי פטירת בנו ר' נחום ז"ל

פנימה בערב ראש השנה, התעניין הרה"ק מאנטניא היכן לומדים הילדים. כששמע שלייבוש לומד בישיבת חכמי לובלין, התפעל הרה"ק מאנטניא ושיבחו באמרו: "הו, חכמי לובלין, חכמי לובלין". אח"כ התעניין ושאל: "און ווי לערנט מנשה?" וחותני ז"ל השיב שהוא לומד בכפר פלוני אצל רב שאין לו ילדים ל"ע. נענה הרה"ק מאנטניא ואמר לו: "למה אתה עושה לו ככה? איך ילד יכול לגדול בלי ילדים נוספים סביבו? השאר אותו אצלי ואני אטפל בו כראוי".

וכך הווה, מנשה נשאר אצל הרה"ק מאנטניא, גדל בביתו ולמד בתלמוד תורה של העיר סטאניסלאב, עד הסתלקותו בחודש כסלו שנת תרצ"ב. [חותני ז"ל סיפר לי, שכאשר הסתלק הרה"ק מאנטניא לבית עולמו, הגיע לסטאניסלאב למסע ההלוויה ומנשה שהיה ילד צעיר, יצא לקראתו בקול בכי ואמר לו: **"טאטע, מיר האבן שוין נישט קיין רביו!"** (אין לנו כבר רבי)...].

בהיותו שם ב'הויף' בחצר הקודש של הרה"ק מאנטניא, עשה מנשה הרבה נחת לרבי הקדוש, שאהב אותו מאד ונקשר אליו בחיבה יתירה. ג'יסי ר' מנשה סיפר לי, שפעם אחת בערב חג הפסח, בעת אפיית מצות מצוה, השתתף גם הוא בהכנת המצות למרות היותו ילד צעיר לפני הבר-מצוה, וכמה חסידים ניגשו להרה"ק מאנטניא ואמרו לו: "היתכן שילד קטן משתתף בעשיית המצות שלא כהלכה?" אך הרה"ק מאנטניא ברב חיבתו אליו, ניגש ושאל אותו: "א יא דו ווייסט וואס הייסט מצה?" (נכון שאתה יודע מה הכוונה של מצה?) והניח לו. כך גם היה עומד ומציץ לתוך טליתו של הרה"ק מאנטניא בעת התפילה וכאשר רצו הגבאים להזיזו משם, סימן להם הרבי בידיו להשאירו ולתת לו לעשות כאוות נפשו.



שמחת נישואי הרה"ח ר' שמואל יצחק ב"ר מנשה האס הי"ו

חותני ז"ל היה אדם מוצלח מאד, אבל לא לחכמים לחם ומצב פרנסתו לא שפר עליו. אך למרות מצבו הדחוק, אף פעם לא העז להטריד את רבו הק' מאנטניא בבקשת ברכה לפרנסה טובה ולכלכלה. היתה פעם אחת, שככל הנראה גבר עליו דחקו ונכנס לרבי וקבל לפניו על כך שהוא רואה אנשים רבים הנכנסים

אל הרבי ויוצאים עם ברכות לפרנסה לרוב, ואילו הוא נשאר במצבו הדחוק, כשהוא מוסיף לשאול: "וואס, איך בין ערגער פון זיי?" (וכי אני גרוע מהם?). נענה הרה"ק מאנטניא ואמר לו: **"מה אתה משווה את עצמך אליהם? הרי פלוני לא הביא לי כזה מנשה** (ער האט מיר נישט געברענגט אזא טייערע מנשה), **האמן לי שכאשר נכנס אני בבוקר לבית המדרש ואני רואה את מנשה יושב לומד, מתרחב לבי מרב הנאה** (וואקסט מיר דאס הארץ), **ואתה בא ומשווה את בניך לבניהם של אלו שנושעו אצלי?!..."**



הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע על כרכרה

דביקותו הנלהבת ברבו הק' מאנטניא

כמסופר בפרקים הקודמים וכמו אבותיו החסידים החשובים והנכבדים בחצר הקודש אנטניא, היה חותני הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל דבוק מאד בהרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע ומקושר אליו בעבותות אהבה עזים ביותר. היות וחותני ז"ל לא זכה להסתופף בצילו הטהור של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע, כי נולד תקופה קצרה אחרי הסתלקותו, היה רגיל לומר בדרך צחות: **"ביי מיר דער 'צמח' איז אזוי גרויס, ווייל ער האט איבער געלאזט נאך איהם אזעלעכע גרויסע אייניקלעך..."** (אצלי ה'צמח' גדול כל-כך, רק בגלל שהותיר אחריו נכדים כאלו, כדוגמת רבי הק' מאנטניא זי"ע).



זקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל עם להבחל"ח זקננו שליט"א

פעמים רבות היה פוקד את חצר הקודש באנטניא ובסטאניסלאב, שם היה מחיה את נשמתו השוקקה לשמוע את דבר ד'. **גם בחודש**

תשרי תרצ"א, נסע חותני ז"ל לסטאניסלאב ולא ויתר על הנסיעה בשום אופן, למרות שבאותו חודש מלאו ימי זוגתו ללדת את בתו - זוגתי מרת גיטל נעכא ע"ה - שאכן נולדה במהלך ימי חול המועד סוכות. היתה זו גם גבורה מצד זוגתו החשובה מרת פערל ע"ה, שהסכימה להישאר לבדה בימים אלו ובלבד שבעלה לא יפסיד את ירח האיתנים בצל הקודש.

חותני ז"ל היה מספר תמיד, ששנה אחת כאשר משך כל זמן הקיץ שהה בישיבה בבערז'אן, שלח לו אביו הרה"ח ר' לייבוש ז"ל, קודם ימי בין הזמנים, להודיעו שישאר בישיבה ולא ישוב הביתה, כי הוא רוצה שבירח האיתנים ישהה אצל רבו הרה"ק מאנטניא זי"ע, והוסיף להזהירו שיראה לא להפסיד חלילה את נטילת ארבעת המינים של רבו הק'.

ואכן, כל אותו חודש תשרי שהה חותני ז"ל בצל הקודש באנטניא וכשהגיע חג הסוכות ידע שעליו לנצל את הרגעים המרוממים של נטילת ארבעת המינים. מכיון שדרכו בקודש של הרה"ק מאנטניא היתה ליטול את המינים תיכף עם נץ החמה, **לכן המתין חותני ז"ל כל הלילה ונשאר ער כשהוא ממתין בכיליון עינים לאור היום, בבחינת 'בערב תאמר מי יתן בוקר'.** המנהג היה באנטניא שהרבי לא הסכים שהחסידים יחזו בעבודת קדשו, אך חותני ז"ל ניסה בכל זאת אולי יתמזל מזלו ויורשה לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו.


זקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל בשמחה משפחתית

עם הנץ החמה הבחין חותני ז"ל שהרה"ק מאנטניא הולך לעבר המקוה והמגבת בידו. מיד פנה אליו חותני והציע לו שהוא יקח את המגבת מידיו עד הגיעם אל המקוה. כך הלכו שניהם עד המקוה, שם סייע לו חותני ז"ל להסיר את הרטייה שהיתה מונחת באופן קבוע על בטנו, מחמת הניתוחים הרבים שעבר. המתין חותני עד שהרבי יסיים את טבילתו, אך הרה"ק מאנטניא פנה אליו באמרו: **"וכי המקוה אינה עשויה גם בשבילך?!"** מיד נכנס למקוה אחר רבו הקדוש. כשיצאו מהמקוה, התיישב הרה"ק מאנטניא לשתות קפה וכיבד גם את חותני לשתות יחד אתו.







שמחת הבר-מצוה של הרה"ח ר' יוסף קוסטינר הי"ו

בראותו כי כן את האהבה הגדולה שהרה"ק מאנטניא מרעיף עליו, חשב חותני שאולי יורשה גם להיכנס לתוך הסוכה לחזות בעבודת הקודש, אמנם החכם בעיניו בראשו וחשב לעצמו שאולי בכל זאת לא יורשה לבסוף להיכנס פנימה, לכן הסיט מעט את אחד הוילונות לצדדים, כדי שיוכל לראות גם מבחוץ את עבודת הנענועים. אחרי שסיים הרה"ק מאנטניא לשתות את הקפה, סימן בידו לחותני שיצא החוצה מן הסוכה. יצא חותני החוצה והביט מבעד לוילון המוסט בעבודת הנענועים של הרה"ק מאנטניא.

ברבות הימים היה מספר לנו בהתרגשות גדולה, **שהיה זה מחזה מרהיב ומיוחד במינו, בפרט בעת שנענע כלפי מטה, אז התכופף למטה עד כדי כך שכבר חשב בלבו שצריך לפרוץ לתוך הסוכה כדי לעזור לו להתרומם מהרצפה...**

היתה תקופה שחותני ז"ל היה עריק מהצבא ולכן היה ממעט לצאת אל רחובה של עיר, מחשש שמא יתפסוהו השוטרים ויג'ייסוהו. באחת השבתות שבאותה תקופה, נודע לו שרבו הרה"ק מאנטניא זי"ע שוהה בעירו וינה. געגועיו העזים אל רבו עלו בלבו ולא יכל לעמוד מול נפשו ונשמתו שכמהו וצמאו לשבות בצילו הטהור, על כן החליט חותני ז"ל לקחת סיכון ויצא מן הבית ללכת למקום האכסניה של הרה"ק מאנטניא.



בלימוד עם אחד מנכדיו

והנה את אשר יגור בא. בעת לכתו בדרך, תפסו אחד השוטרים וביקש ממנו לראות את התעודות. אמר לו חותני, שהיות ושבת קודש היום, לא לקח עמו את התעודות והשאיר אותם בביתו. שאל אותו השוטר היכן נמצא ביתו, **נתן לו חותני את כתובת ביתו של הרה"ק מאנטניא שהיה בקצה השני של העיר** [אחר-כך הסביר לי מדוע עשה כך, כי רצה שלכל הפחות ידע הרבי שנתפס בעבור שיצא מביתו]. היות וביתו של הרבי היה במקום רחוק מאד מהמקום שבו תפס אותו השוטר, ביקש ממנו השוטר שיבוא אתו ויסעו ביחד ברכבת עד לשם. שוב אמר לו חותני ששבת היום ואי אפשר לו ליסע ברכבת. בראות השוטר את עקשנותו לשמירת השבת, שחרר אותו בהתראה חמורה שבכל פעם שיצא מביתו יראה להצטייד עם התעודות.

לאחר תקופה ממושכת כשהגיע לאנטניא, סיפר חותני את הסיפור שהיה לו עם השוטר והרה"ק מאנטניא הפטיר לעברו בביטול: **"הרי יש כל-כך הרבה עריקים, ממילא אין להם כל-כך הרבה שוטרים שיספיקו לתפוס את כולם..."** משששמע חותני ז"ל את דברי רבו הקדוש, לא חשש יותר לצאת מביתו והיה יוצא ונכנס בקרית חוצות בלי שום מורא ופחד.

למרות שהיה דבוק ביותר ברבו הק' מאנטניא, היה חותני ז"ל פעם אחת בצל קדשו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע. וסיפר לי שהגיע פעם לשבות בגרוסווארדיין ונעמד מאחורי



רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בנסיעה על כרכרה

רבה"ק ה'אהבת ישראל'. לפניו עמד החסיד הנודע רבי מרדכי חנא פוקס זצ"ל, כאשר לפתע, באמצע אמירת 'נשמת', כשהגיע לתיבות 'וכל הלבבות יראוך', שאג רבי מרדכי חנא בקול אדיר וחזק ברב התלהבותו בתפילה, וחותני תיאר זאת שהיה בטוח שמישהו ירה בראשו עם אקדח... הוא נבהל מאד כי לא היה רגיל בכגון דא.

חותני ז"ל היה חסיד אנטניא בלב ונפש, אנטניא בערה בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו. אחרי הסתלקות רבו הרה"ק בעל 'נפש ישי' זי"ע במלחמת העולם השניה, נותר חותני ז"ל בודד בעולמו ללא 'אנטניא רבי', לכן היה מסתופף בצל קודשם של כל צדיקי בית ויז'ניץ שחיבבוהו מאד. זכורני שכאשר הגיע בערוב ימיו לחיפה להתגורר סמוך אלינו כדי שנוכל לסעדו ולתמכו, היה אומר לרבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בצחות: **"אני חסיד אנטניא, לצערי הרב, אנטניא נכחדה בשואה ואין לנו היום רבי, אבל אני מקבל על עצמי את מרותו של הרבי כאדמו"ר מאנטניא..."**



רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע עם זקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל, מימין נראה הרה"ח ר' חיים בנט הי"ו

צדיק בבית מלונו

נדבך נוסף מתוך פרקי חייו של חותני ז"ל, היה פעילותו העניפה בשנות הזעם והאימה למען רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בהיותו בגלות טרנסניסטריה. היה זה כאשר רבנו נאסר במוגילוב באשמת ריגול, כשבני משפחתו לא ידעו אפילו היכן הוא נמצא ולאן לקחוהו הרשעים. חותני ז"ל יחד עם בתו מרת חיה ע"ה, פעלו גדולות ונצורות בעזרת קשריהם האמיצים עם הקצינים הבכירים, שישוחרר בהקדם כי אין זו אלא עלילה שפלה שאין לה שחר.

ואכן, גיסתי מרת חיה ע"ה הצליחה לפעול אצלם שרבנו יצא מכלאו מספר ימים לפני חג הפסח. לימים, כשסיפר לי רבנו את פרשת הצלתו בימים ההם, הוסיף דבר פלא ואמר לי: **"כשבאה חייצ'ה לשחרר אותי בערבות גדולה, היתה נדמית לי באותה שעה צורת דיוקנה של אמי הצדקת מרת הינדא ע"ה..."**



זקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל מתברך מרבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בשמחת אירוסי נכדו הרה"ח ר' משה קוסטינר הי"ו

למחרת היום הופיע קצין רומני בפתח חדרו של רבנו והתנצל בפניו שנפלה טעות בזיהוי המרגל והוא משוחרר לנפשו.



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע עם זקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל ואחיו הרה"ח ר' מענדיל קאפיל ז"ל

הימים היו כאמור ערבי פסחים ולא היתה לרבנו אפשרות לחזור לדז'ורין ולהתאחד עם בני משפחתו שדאגו מאד לשלומו, לכן החליט רבנו להישאר במוגילוב למשך חג הפסח, מה גם שחותני ז"ל הפציר בו מאד שיתאכסן בביתו ויערוך אצלם

זכרונות
פיקוד



כ"ק אדמו"ר מסקולען זי"ע ביציאה מבית המדרש ברמת ויז'ניץ,
נראה מימין זקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל

את ליל הסדר ושאר ימי החג המרוממים. חותני ז"ל לא חסך כל מאמץ כדי להקל על אורחו הגדול, כשהוא בעצמו עומד עליו לשמשו בכל מה שאפשר במסירות נפלאה. חותני ז"ל ובני משפחתו היו מתגאים תמיד בזכות העצומה הזו, שרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ערך אצלם בביתם הפרטי 'סדר נאכט' נעלה ומרומם ביותר, והרושם העז מיו"ט זה נותר חקוק בליבם לאורך ימים רבים.

בחלוף חג הפסח, עדיין נאלץ רבנו להישאר בביתו של חותני ז"ל מספר שבועות נוספים, כיון שלא היתה בידו אשרת יציאה מהמקום ולא יכל לחזור כך לדז'ורין. כך זכה חותני ז"ל להיות

שמחת ה'וואַרט' של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - אלול תשל"ה, משמאל נראה זקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל



בעל אכסניה לאותו צדיק ולי'הנות מאורו וזיוו תקופה ממושכת. רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע הכיר טובה רבה לחותני ז"ל על כל הטובות שעשה עמו באותם ימים טרופים, ופעם התבטא ואמר לי: **"דיין שוועד איז א אמת'ר חסיד"** (חותנך הוא חסיד אמיתי). אף רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע הזכיר לטובה את חותני ז"ל בדברות קדשו בשוה"ט ב' חשון תש"ע, עת סיפר כמה מזיכרונותיו מאותה תקופה ששהו בדז'ורין וציין את מסירותו הגדולה והנאמנה עבור רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע.

חסיד מופלג מלא ברכת ד'

חותני ז"ל היה אוצר בלום של סיפורי צדיקים ופתגמין קדישין כיד ד' הטובה עליו. פיו היה שופע תמיד מרגליות טובות מדשן ביתם של רבותינו הק' וצדיקי הדורות. כמו-כן היה גבאי צדקה ותמיד היה מסתובב בכפרים לאסוף כספים לצרכי צדקה, כך גם היה נוסע מפעם לפעם עם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לאסוף כספים עבור 'קרן התורה' שהוקמה בכנסיה הגדולה בשנת תרפ"ג.

כשהתגורר חותני ז"ל בשאץ, היה הולך בכל ליל שבת ל'באטע' שהתקיימה בבית המדרש ואף פעם לא הפסיד את ה'באטע', שם ישב במסירות נפש בחורף ובקיץ. הרה"ח הישיש ר' בן ציון שכטר ז"ל מרמת ויז'ניץ, שהתגורר גם הוא בשאץ ליד חותנו הרה"ח ר' ראובן טננהויז ז"ל, היה מראשי ה'באטעס' בימים ההם.



הרה"ח ר' בן ציון שכטר ז"ל בריקוד עם רבותינו הק'

כמו"כ היה חותני ז"ל לומד בחברותא עם הרה"ח ר' בן ציון שכטר ז"ל בכל יום לפנות בוקר. ר' בן ציון מספר תמיד, שחותני ז"ל היה בא לעוררו כל בוקר והיה צועק לו בחלון 'בן ציון' ומיד היה מתעורר. בהמשך היו לומדים יחדיו בספר 'שמירת הלשון' ור' בן ציון מספר שאיסור לשון הרע נחקק עמוק



זקננו ר' יהודה האס ז"ל עם הרה"ח ר' ברוך ולצר והרה"ח ר' חיים גרינברגר ז"ל, ולהבחל"ח זקננו שליט"א

בעצמותיו כתוצאה מהלימוד הנלהב בספר זה, כי חותני ז"ל היה מאריך ומרבה לתאר את חומרת העוון הזה, עד שבכל פעם שהיה יושב בביהמ"ד וראה אנשים מדברים ביניהם לשון הרע ורכילות, היה גוער בהם ואמר להם שמי שרוצה לדבר לשון הרע בביהמ"ד, שיקום ויצא, כי הוא רוצה לשבת בביהמ"ד וללמוד תורה, בלי לשמוע שום דבר האסור.

חותני ז"ל היה בקי גדול בספר הק' 'אור החיים' על התורה והיה מוסר שיעור קבוע בו משך שנים רבות בכל ליל שבת קודש, עוד בחוץ לארץ לפני המלחמה וגם כאן בארץ ישראל בפתח תקוה. רבים וטובים היו באים להאזין לאמרי פיו המתוקים מדבש ונופת צופים. אירע לו פעם סיפור מעניין בעת שהתגורר בפתח תקוה, שם היה מוסר כאמור בכל ליל שב"ק שיעור קבוע ב'אור החיים' הקדוש. בית הכנסת בו מסר את השיעור, היה מקבל מטעם העירייה תקציב מיוחד עבור השיעור הזה ומשום כך היה מתבצע מפעם לפעם מעקב, כדי לראות האם אכן מתקיים השיעור בקביעות. חותני ז"ל היה מזדרז תמיד לסיים סעודתו כדי ללכת אל בית הכנסת למסור את השיעור ובדרך כלל היה מגיע לפני כולם. פעם כשהגיע לבית הכנסת, מצא שם יהודי מודרני שיושב וממתין לו. שאל אותו חותני מי הוא והלה שאל בתגובה האם הוא מוסר את השיעור, השיב לו חותני ז"ל שאכן הוא זה שמוסר את השיעור. אמר לו האיש, שהוא בא מטעם העירייה כדי לעקוב מקרוב אם אכן מתקיים השיעור...



זקנינו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל והרה"ח ר' שלמה קוסטינר ז"ל בשמחה משפחתית, מאחוריהם נראה זקננו שליט"א

לצד בקיאותו הרבה בספרי חסידות ואורחות חסידים, היה חותני ז"ל איש חסד בכל מאודו, ועוד לפני המלחמה בימי חורפו, היה מסבב בכפרים שבאזור מגוריו, לאסוף כספי צדקה לעניים. גם כאן בארץ הקודש היה תומך נלהב במוסדות הקודש לבית ויז'ניץ, וכאשר היו זמנים קשים במוסדות ויז'ניץ בהם לא שולמו משכורות לעובדים, היה חותני ז"ל מגייס כספי צדקה לטובת המוסדות ומעבירם לכ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע, בפרט בתקופה שבנו הרה"ג ר' מנשה זצ"ל היה מלמד במוסדות ויז'ניץ.

כמו"כ היה תומך בהרה"צ רבי מנחם מונדרר זצ"ל באופן קבוע, כיון שהיה תלמיד חביב להרה"ק רבי יודא'לי מדז'יקוב זי"ע. מפעם לפעם היה שולח אתי את הכסף שאתן לו, ופעם כשפגשתי את רבי מנחם נתתי לו את ידי לברכת 'שלום', תוך כדי כך הכנסתי לתוך ידיו את השטר. לאחר מספר ימים התברר לי ע"י גיסי הרה"ח ר' משה יוסף האס ז"ל, שרבי מנחם כלל לא הבחין שהכנסתי לתוך ידיו שטר כסף נכבד, כי היה פרוש מכל הבלי העולם הזה ולא הכיר בצורתא דזוזא.

זרע ברך ד'

הרה"ח ר' לייבוש האס ז"ל



הרה"ח ר' לייבוש האס ז"ל בימי בחרותו

בניו של חותני ז"ל, הרה"ח ר' לייבוש ז"ל, הרה"ח ר' משה יוסף ז"ל והרה"ג ר' מנשה זצ"ל, היו גם הם דבוקים וחבוקים ברבותינו הק' זי"ע. גיסי ר' לייבוש ז"ל היה תלמיד מובהק של הגה"ק רבי מאיר שפירא זי"ע והגה"ק רבי שמעון מזעליחוב זי"ע, וכבר בבחרותו היה נחשב לבחור 'חניוק', שבימים ההם היה זה דבר חידוש ופלא.

כשבא בברית האירוסין עם זוגתו בת הרה"ח ר' גדליה דוד גרינברגר ז"ל - מנכבדי חסידי ויז'ניץ בראדוביץ וממקורבי רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע - ישב ר' לייבוש לשוחח עם הכלה כנהוג, אך שיחתם ארכה זמן רב וחותני ז"ל התפלא



כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע בריקוד בנישואי הרה"ח ר' ישראל חיים האס ז"ל, מימין נראים כ"ק אדמו"ר מאנטניא זי"ע והרה"ח ר' בערל ולצר ז"ל

מאד על כך שבחור 'חניוק' כמותו יושב עם נערה זמן כה רב, לכן הלך והציץ פנימה לתוך החדר לראות מה הם משוחחים. כשהיטה אוזנו לשמוע את שיחתם, **שמע איך ר' לייבוש מסביר לה את סודותיה של מגילת שיר השירים...**

ל"ע נפטרו לו כמה ילדים בימי חורפו, וכשנולד בנו הרה"ח ר' ישראל חיים ז"ל, יעץ לו הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע שיקרא את שמו על שם שני הצדיקים, רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע והרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע, אשר זכותם הגדולה בודאי תעמוד לו להתברך בזרע של קיימא. [בנו הרה"ח ר' שמעון האס הי"ו מספר, שפעם סיפר אביו הרה"ח ר' ישראל חיים האס ז"ל לפני הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שהוא נושא את שמותיהם של האחים הקדושים מויז'ניץ ומאנטניא, ומאז היו כמה פעמים שה'אמרי חיים' שלח לו שיריים בשולחן הטהור, כשהוא מפטיר לעברו בצחות: **"פאר'ן טאט'ן און פאר'ן פעטער..."** (בשביל אבי ובשביל דודי...)].

הרה"ח ר' משה יוסף האס ז"ל



זקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל עם בניו הרה"ח ר' משה יוסף ז"ל ור' שמואל ז"ל, בשמחת הבר-מצוה של הרה"ח ר' יוסף קוסטינר הי"ו

הרה"ח ר' משה יוסף האס ז"ל היה בן-בית אצל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בעיה"ק ירושלים, אשר בערוב ימיו שהה במלון באב"ד והיה מסור אליו מאד. ר' משה יוסף סיפר לי, ששמחת נישואי כ"ק אדמו"ר ה'פני



זקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל עם בנו הרה"ח ר' משה יוסף ז"ל בהבדלה במוצ"ש מימין נראה הרה"ח ר' יחיאל האס הי"ו

מנחם' זי"ע התקיימה באותה תקופה בחודש תמוז תש"ו, והיות שמלון באב"ד נמצא בקרבת מקום לבית המדרש דחסידי גור, שלח הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע לשאול את ה'דמשק' אם התזמורת לא מפריעה את מנוחתו, אך ה'דמשק' לא הבין מה רוצים ממנו, איך יכולה שמחה של הרבי מגור להפריע לו?!...

באותם ימים התקיימה גם שמחת נישואיו של גיסי הרה"ג ר' מנשה האס זצ"ל וכיבדו את ה'דמשק' לסדר קידושין. המקורבים ניסו להניאו מכך באמרם שהדבר כרוך בסכנת נפשות ממשית, אך ה'דמשק' הדף את טענותיהם ואמר להם: **"אתם לא יודעים במי מדובר..."**

ר' משה יוסף היה איש יקר הערך ומידותיו התרומיות היו נודעות לכל מכיריו. בטוב לבו היה עוזר ומסייע לכל נצרך ונזקק, עד שהיה מפקיר את כל עצמיותו למען הכלל והפרט. פעם אחת, כשפגשה אותו בתו ברחוב וראתה שהוא מטופל באנשים ובנזקקים, אמרה לו: **"אבא, לכולם יש לך זמן וסבלנות, רק מבני המשפחה אתה קצת שוכח..."**

הרה"ג ר' מנשה האס זצ"ל

כאבותיו החסידים הישרים, היה גם גיסי הרה"ג ר' מנשה האס זצ"ל ממאנסי, דבוק בלב ונפש ברבותינו הק' מאנטניא ומויז'ניץ, והיה מקורב אליהם ביותר. כאמור, בילדותו גדל תקופה ממושכת בביתו של הרה"ק רבי חיים מאנטניא זי"ע בסטאניסלאב, שהאיר פני קדשו עליו ורושמם של ימים אלו נותר חקוק בלבו של ר' מנשה עד יומו האחרון עלי אדמות.

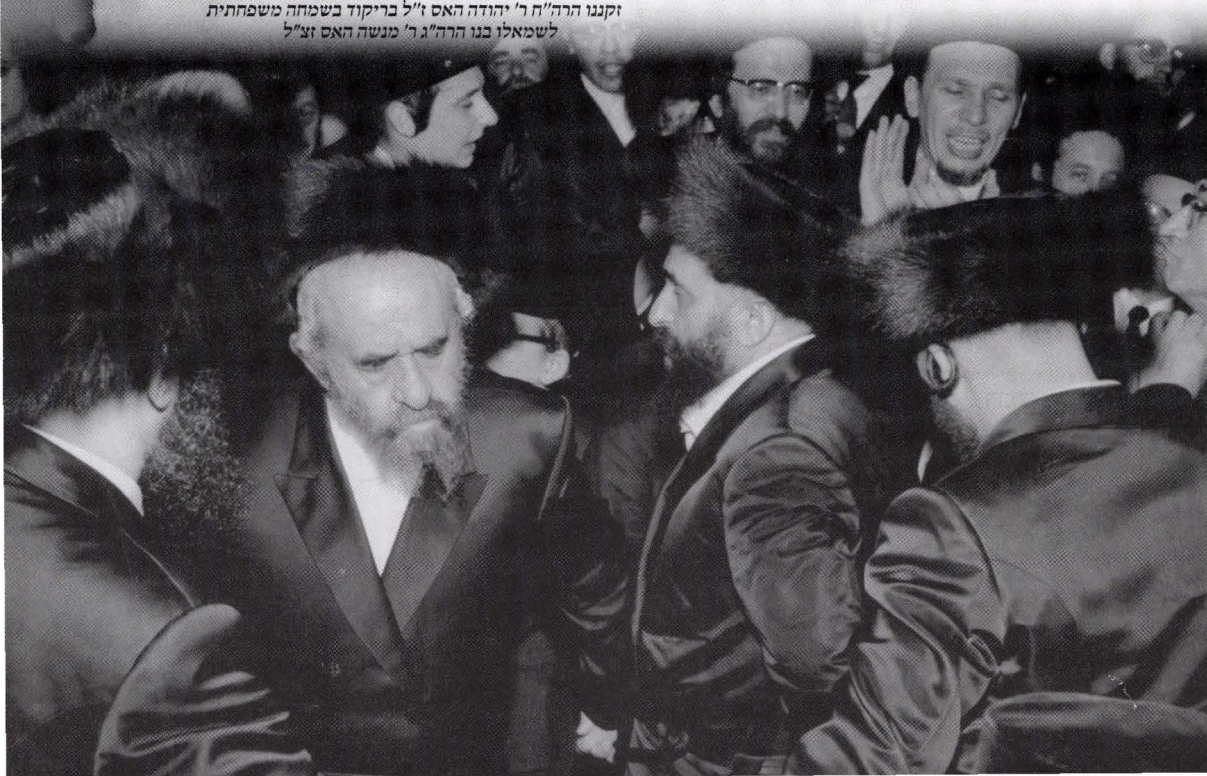
הרה"ק מאנטניא אהב מאד ילדי חמד ואת ר' מנשה ביותר, כאשר פעמים רבות היה אומר

לגבאים: **"מיין מנשה, צ'עפעט איהם נישט"** (מנשה הוא שלי, אל תציקו לו). הרה"ק מאנטניא היה רגיל לומר לו, שהוא אוהב אותו היות ושמו נקרא על-שם זקנו החסיד הותיק ר' מנשה האס ז"ל מכפר באליטשאנע. פעמים תכופות היה הרה"ק מאנטניא שולח לו כוס יין במהלך שולחנו הטהור, למרות שהיין באותם ימים היה יקר המציאות, כדי להראות חיבתו היתירה לפניו.

באותם ימים שהתגדל בבית הרה"ק מאנטניא, למד ר' מנשה בתלמוד תורה בסטאניסלאב ובאחד הימים היו אמורים לצאת לטיול מטעם הת"ת. כדי להשתתף בטיול היו צריכים לשלם כסף ור' מנשה ידע שבבית אין כסף, כאשר גם אם ישלח מברק לבית הוריו, עד שיגיע הכסף, הטיול כבר יתקיים. בהיות לבו כבד עליו, הלך לבית הגבאים בחשבו שאולי משם תבוא ישועתו. לפתע, יצא הרבי מחדרו וכשראה את ר' מנשה חפוי ראש, התעניין למה זה נפלו פניו. סיפר ר' מנשה לרבי על-כך שיתכן שלא ישתתף בטיול היות ואין לו כסף לנסיעה, **והרה"ק מאנטניא פנה מיד אל הגבאי והורה לו לתת למנשה כסף לטיול...**

בחג הפסח תרצ"א, כששהה ר' מנשה אצל הרה"ק מאנטניא בשנתו האחרונה, ראה באחד מימי חול המועד את הרבי יושב ואוכל מצה בהתלהבות גדולה כשכל כולו אש להבה, והיה ניכר עליו שאוכל את המצה בקושי רב, מחמת בריאותו הרופפת. סיפר ר' מנשה, שהמשמש-בקודש שהיה חסיד נלהב ומסור בלב ונפש למען הרבי [עד כדי כך היה הגבאי מתמסר לרבי, שהיה ישן בבית הגבאים ולא הלך מביתו משבת לשבת], לא יכל לראות איך הרה"ק מאנטניא מתייסר מחמת

זקננו הרה"ח ר' יהודה האס ז"ל בריקוד בשמחה משפחתית
לשמאלו בנו הרה"ג ר' מנשה האס זצ"ל



אכילת המצה, ורקע ברגליו באמרו בינו לבין עצמו: **"רבי אכזר, רבי אכזר..."** כאומר שהרבי מתאכזר על עצמו ואינו חס על בריאותו.

עוד סיפר ר' מנשה מזיכרונותיו על אותה תקופה מיוחדת שזכה לה משולחן גבוה, **שבליל ראש השנה תרצ"ב, התרחשה גניבה גדולה בבית הרה"ק מאנטניא**, כאשר אחד החסידים פרץ את הכספת, בה היו פיקדונות רבים שהפקידו החסידים אצל הרבי בערב ראש השנה, ביודעם שרק בבית רבם הק' ניתן להפקיד סכומי כסף גדולים. ר' מנשה סיפר שהרה"ק מאנטניא נשבר מאד בקרבו ממעשה הגניבה, באמרו שכעת נהיה בעל-חוב לרבים מחסידיו ואין אתו יודע עד מה, ואמר גם **שהוא רואה שלא תהיה שנה טובה ח"ו**, ואכן בנר ראשון של חנוכה נסתלק לבית עולמו.

ברבות הימים והשנים גדל ר' מנשה והיה לאיש, וזכה להרביץ תורה לעדרי עדרים שנים רבות. בתקופת מגוריו בבני ברק, היה מקורב ביותר אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע, שאהב אותו אהבת נפש יוצאת מן הכלל. לפני שנסע ר' מנשה לארה"ב, נכנס להיפרד מה'אמרי חיים' ואף אני הצטרפתי אליו באותה שעה להיכנס בקודש פנימה. באוזני שמעתי איך ה'אמרי חיים' נפרד ממנו בקול בוכים ואמר לו בהאי לישנא: **"מנשה, מנשה, איני יודע אם אתה תתגעגע אלי כמו שאני אתגעגע אליך..."**

זכה חותני ז"ל להותיר אחריו ברכה מרובה בעולמנו, משפחה עניפה ורחבה בלע"ה, כולם אהובים וכולם ברורים, כולם הולכים בדרכי אבות ובאורחות חסידים לשם ולתהילת כל פה.

טיבות זכרונות

מפתח שמות
צדיקים ואישים

מפתח שמות צדיקים ואישים

א.

ר' אביגדור יעקובוביץ רי

ר' אביגדור נוסברוך משאץ קמח, שנד-שנו

ר' אביש שפרבר קנב, רא

ר' אברהם אוטספלד קכז

ר' אברהם אלתר קוסטינר
לא, נא, פב, רסד, שכא, שסא-שסט, שפו, שצז

ר' אברהם גנזלר רי, רלב, רמא, רנח

ר' אברהם דוד ולצר שו"ב מקומונשט מט-נ

ר' אברהם דוננפלד משאץ עז

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל 'אוהב ישראל' ג-ד, כח-ל, שע-שעא

רבי אברהם יעקב הורוויץ בעל 'צור יעקב' ט, שא

רבי אברהם יעקב מסאדיגורה בעל 'אביר יעקב'
רפז-רפט

רבי אברהם יעקב מסאדיגורה רעא-רעב, רפח

רבי אברהם יצחק קליין אב"ד נירנברג רטז, שיא

רבי אברהם ישעי' קרליץ בעל 'חזון איש' תסח

רבי אברהם מרדכי מגור בעל 'אמרי אמת'
רלג, תצב

רבי אברהם משה באב"ד אב"ד גורא-הומורא
קסד, רצו

ר' אהרן אפטרגוט קעז-קעח

ר' אהרן לייב בסלר קנב

רבי אהרן מבאיאן נז

רבי אהרן מבעלזא קמח, קע-קעא, רפג-רפו, שז

רבי אהרן מטשערנאביל רפב

רבי אהרן מקארלין בעל 'בית אהרן' שכט-שלא

ר' אהרן קוסטינר מראדוביץ
לה, פא, קא, קטז, קנו, קפח-קפט, רנב, רע, שנ, שעב, שצג, שצו, תיד-תטו, תלה-תמב

ר' אהרן קוסטינר שיח, שנט

ר' אייזיק לויפער צג, רב

רבי אלחנן היילפרין רצא

רבי אליהו שטרנבוך שליט"א ראב"ד אנטוורפן רפא

ר' אליהו שכטר רעה, רעז

ר' אלימלך זינגר משאץ עז, שצא-שצב, שצט

רבי אלימלך מליזענסק בעל 'נועם אלימלך' רסט

ר' אליעזר אלתר מהאטנא פא, תלה-תלו

רבי אליעזר מויז'ניץ בעל 'דמשק אליעזר'
צד, קח, קעג-קצו, ריב-ריג, רכח, רלג, ש, שב, שמא, שמג, שצו-שצט, תד-תה, תח, תיא-תיד, תלד, תלח-תמ, תעג, תעה, תצא-תצב

רבי אליעזר מסערט ויז'ניץ בעל 'חכמת אליעזר'
לב, קו, קיא, קיד, קסח, ריט-רכ, רכט, רמ, רמב-רסו, שכח, ת-תב, תטז-תיז, תכ, תמ-תמז, תפד, תפח

רבי אליעזר ניסן מדז'יקוב רצ

ר' אליעזר רוקנשטיין משאץ עז, קצא

ר' אליעזר שארף שס

ר' אלתר דער שיווענצר טז-יז

רבי אלתר מבורשא קעד

ר' אריה פערל סג

רבי אשר יונה ויינברגר קלג

ר' אשר רייכר משאץ סד, עו, שלח-שלט

ב.

ר' בן ציון שכטר מה, קנג, תפח

ר' בנדיט דיקמן מקומונשט מט, שכא, שסב

ר' בנימין מינץ קסא

רבי בנימין פוקס אב"ד גרוסווארדיין צט

רבי בעריש פאנעט מדעעש שג

ר' בערל ולצר
לז, עח, קסא, קעד-קעו, קעח, קפו, קפח

ר' בערל שרייבר מסערט קיב

ר' ברוך אלתר משאץ עז

רבי ברוך מויז'ניץ בעל 'אמרי ברוך'
יט, לג-לט, עט, צד-צה, ק, קי, שכז, שלה, שסא, שפ-שפב, שפה, תנה, תס, תסה

רבי ברוך מסערט ויז'ניץ בעל 'מקור ברוך'
יד, טז-יח, כג-כה, כח, מט, עה, פט-צ, ק, קח, קיג-קיד, קלד, קלו-קלח, קנא, קנט-קס, קסה-קסו, קעח, קצט-רמז, רנב-רנג, רנו-רנז, רעח-רפב, רפד-רפז, רצ, רצד, רצט-שא, שו-שז, שיא-שיב, שיט-שכא, שכג-שכד, שכז, שמג, שנו, שעד, שפו, שפח, ת, תב, תי, תיד, תכא-תלד, תמג-תמד, תמו, תפה, תפז-תפח

ר' ברוך מרדכי גייגר קסה

רבי ברוך מרכוס אב"ד חיפה שד, שי

ר' ברוך שטרנשוס
טז, כ, לג-לה, עט, צב, קכד-קכז, קמו, קס, קסח, רסו, שכז-שכח

ר' ברוך שלום רוקנשטיין משאץ עז, קצא, רכח

ג.

ר' גבריאל יוסף שכטר הי"ו רלו

ר' גדליה דוד גרינברגר מראדוביץ תצ

ר' גדליה כהן קנ

ד.

רבי דב בער ממעזריטש נט

רבי דב בעריש ווידנפעלד אב"ד טשעבין שעו-שעז

ר' דוד אליעזר פטמן קז, רב

ר' דוד אריה לייבוש קאפיל
טו-טז, מו, תנג, תסח-תעב, תעה, תפא

ר' דוד לייב שווארץ קנח

רבי דוד מטאלנא של-שלא

רבי דוד מסקווירא רעז

רבי דוד משה מטשורטקוב עט, רצו, תעג

רבי דוד צבי שנייבאלג דומ"ץ ויז'ניצא שצט

רבי דוד שפרבר אב"ד בראשוב ט, קלה

ר' דודי'א לויפער צג-צד

ה.

ר' הערש ויסבורד עו

ר' הערשל ויז'ניצר קצו

ר' הערשל צייגער הי"ו רנג

ר' הערשל קליפער מסערט מו

ו.

ר' וועלוול מבדלבליא כד, רסו

ר' וועלוול בליי משאץ שנא

ר' וועלוול האוזר משאץ שכא-שכג

ר' וועלוול האס סו-סז, תנה

ז.

ר' זאב וואלף אפטער תנח-תסח, תעו

רבי זאב וואלף טירנואר אב"ד לעספין רע

ר' זאב מכלוביץ קס

ר' זאב שוורץ קב

ר' זושא פריד מראדוביץ תמ

ר' זיידל רובנער עא

ר' זלמן לייב וייס הי"ו תטז-תיז

רבי זלמן לייב מוסקוביץ שלו

ר' זלמן רובין נו-נז

מפתח שמות צדיקים ואישים

ר' זלמן שפירא קנה, רלב, רצט, שלט, שמא

ר' זעליג שטיינמץ סב

ר' זרח ארליך משאץ עז

ח.

רבי חיים דב מוואסלוי קא, ריז

ר' חיים ויסבלום הי"ו רצה

ר' חיים ולצר נ-נא, תסט

רבי חיים זאנוויל מריבניץ שלו

רבי חיים יהודה מאיר מווישווא בעל 'זכר חיים'
קא, קמח, קנ-קנא, רצה

רבי חיים מאיר מויז'ניץ בעל 'אמרי חיים'
ה, לב, נא, עא, צא, צט-ק, קח, קיג, קלו, קמא, קנב-קנג, קעח-קעט, קצא, ריב-רכ, רלא, רמד, רמז-רנ, רע, שא-שב, שז, שיא-שיב, שיח, שכד-שכה, שפד, שפו, שפח, שצה-שצו, תד, תיד-תכב, תמ, תנד, תס-תסא, תסו-תסח, תעג, תצא, תצד

רבי חיים מאנטניא בעל 'נימוקי חיים'
טז-יז, כג-כד, לט-סו, עב, פא, פד, פט, צג, קא, קד-קה, קיח, קכ, רסו, שלח, שסב-שסג, שעה, שפה-שפו, שצה, תנה-תנו, תסה, תסח-תעב, תעד-תעו, תעח-תפד, תצא-תצד

רבי חיים מטשערנוביץ בעל 'באר מים חיים'
שעא-שעב

ר' חיים מער רפב

רבי חיים מצאנז בעל 'דברי חיים' כח, קסה-קסו

רבי חיים מקאסוב בעל 'תורת חיים'
ד-ז, יג, כז, שנט-שסא, שע, שעב-שעה, תסב-תסה

רבי חיים מקאסוב ח-י

רבי חיים משאץ
ו, עה-עח, קלה, קמב-קמג, קנב-קנג, רסד, שלט, שנב, שסד

ר' חיים משה ברוך רכז

ר' חיים פוקס קל-קלא

רבי חיים צבי מסיגעט בעל 'עצי חיים' מג

ר' חיים ראובן שכטר רלב

ר' חיים שמואל אויערבאך פה, רצ, שכט, שלא

ר' חיים שמחה קוסטינר שיח

ר' חיים שמחה שמחה שיח

י.

ר' יהודה האס
טו, כז, מד-נג, נה, נח-נט, סג, סה-סז, קכח, קנה, קנז, קצג, ריח, רעג-רעה, רפט, רצד, שלט-שמ, שמח, תנא, תנד, תנו, תנח, תעא-תצ

ר' יהודה טננהויז משאץ תיב

ר' יהודה לייב ב"ר אברהם אלתר קוסטינר
שסג-שסד

ר' יהודה לייב קוסטינר (הראשון) שיח, שנט

ר' יהודה לייב קוסטינר פב, רסד, שס-שסא, שפה

ר' יהודה לייב רוזנווסר שלב

ר' יהודה סקאלע'ר טו-טז, תעא

ר' יהושע גנוט משאץ עז, קנב

ר' יהושע דרימער כה-כו

ר' יהושע וואלף האס תנב

ר' יהושע זאב ב"ר מרדכי האס תנז

ר' יהושע לאו קיח, קפד, שצח

רבי יהושע מדז'יקוב בעל 'עטרת ישועה'
קמט, רעז-רעח

ר' יהושע שלזינגר קנח-קנט

רבי יודא'לי מדז'יקוב מה, קח, קלו, תנו

ר' יודל עביר רוזנברג יג-יד, כה, קכח, שיז

רבי יוחנן מקארלין-סטולין שכט

ר' יום טוב לדרר תכ

רבי יוסף אלתר מראדוביץ י, יג

ר' יוסף אלתר משאץ עז, פא

ר' יוסף דינור קסד

ר' יוסף נוסבוים משאץ עו, עח

רבי יוסף נפתלי שטרן רט, רטז-ריז

ר' יוסף רוטנשטרייך קמט

רבי יוסף שאול נאטנזאהן בעל 'שואל ומשיב' כ-כא

רבי יחזקאל שרגא משינאווא בעל 'דברי יחזקאל' רעז-רעח

רבי יחיאל מיכל ברומער שעז

רבי יחיאל מיכל דוברוסקי רמד-רמה

רבי יחיאל מיכל מהורודענקא נח, צו

ר' יחיאל שטוק קלז

ר' יחיאל שטיינמעץ קצא

ר' ייקל פיירשטיין יז

רבי יעקב אריה פלבניק שג-שד, שי

רבי יעקב בן ציון רוטנר אב"ד חליסה לב, קלג, קע, רפ, רפב-רפד, רפו, רצד, שו-שיג, תכ

ר' יעקב ב"ר מנשה האס תנה

ר' יעקב ולצר שו"ב בבאנילא עח

ר' יעקב ולצר נא

רבי יעקב יוסף מספינקא רל

רבי יעקב יצחק דוד מסטראז'ניץ פב

רבי יעקב יצחק ויסבלום מב

רבי יעקב יצחק מלובלין לז

רבי יעקב יצחק מפשיסחא לז

רבי יעקב כהנא אב"ד חאצעמר רנ

רבי יעקב מהרימלוב בעל 'כוכב מיעקב' כג, שעז

רבי יעקב משאץ ו, עג, קכב, שלו, שמו

רבי יעקב פולק שע-שעב

רבי יעקב קאפיל חסיד ג

רבי יעקב שמשון מקאסוב יג

רבי יעקב שמשון שפירא משאץ נח-נט, עה-עו, שלט-שמ

ר' יעקב שפרבר רא

ר' יצחק אייזיק גוגיג ח-י

רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב שכב

ר' יצחק דוד רזמוביץ קס, קסז

רבי יצחק הגר אב"ד טולמאץ מג-מד

רבי יצחק מאיר מקופיטשניץ קפו-קפז, תיב

רבי יצחק מבוהוש רצו

רבי יצחק מסקווירא רעה-רעו

רבי יצחק מראדוויל ג, שע

רבי יצחק שבדרון אב"ד חאצעמר נו-נז

רבי יקותיאל יהודה מצאנז בעל 'שפע חיים' קסה, רצד-רצה, שעו, תסז

ר' ירמיהו אריה סבו שה

רבי ישכר דב מבעלזא צח, קלח-קלט, רז, רעח-רפב, רפו-רפז, שפח

ר' ישעי' האס תיד

רבי ישראל אברהם שטיין אב"ד פאלטישאן רסט

ר' ישראל אריה ויסמן הי"ו רנב

רבי ישראל בעל שם טוב סה, רעה

ר' ישראל זילברשלג תסז

ר' ישראל חיים האס תעה, תצא

ר' ישראל טננהויז משאץ תיב

רבי ישראל מאיר מראדין בעל 'חפץ חיים' רצב-רצג

רבי ישראל מגור בעל 'בית ישראל' רסב-רסג, שלב

רבי ישראל מהוסיאטין נח, נט-ס

רבי ישראל מוואסלוי רע

רבי ישראל מויז'ניץ בעל 'אהבת ישראל' ט, יט, כג-כד, לב, מ, מג, מט, נא-נב, נד-נה, נח-נט, סט-ע, עד, עח, פא, פד, פט-קמא, קנד, קסא, קסג, קעג-קעד, קפא, קפז-קפח, קצט-רב, רו, ריב, רלא, רמ-רמא, רצו-רצח, שכא, שכג-שכז, שלה, שמח, שנד, שסב-שסג, שפב-שפג, שפה-שצב, שצה-שצו, ת, תד, תו, תח-תיב, תכב-תכג, תכה, תלג, תלה-תלח, תנו-תנז, תס-תסא, תסה-תסו, תעא, תפג, תצא

רבי ישראל מקאזניץ בעל 'עבודת ישראל' קמו

רבי ישראל מרוז'ין
כ, כה, כח, צב, צו, רע-רעא, שיט, שעה, תי, תסג

רבי ישראל שלום יוסף מאנטניא בעל 'נפש יש'
מג-מה, נ, סה-סח, תנד, תפד

רבי ישראל שלום יוסף ממעזיבוז קלב-קלג

ל.

ר' לאזיל דרימער לט-מ

רבי לוי יצחק מבארדיטשוב בעל 'קדושת לוי'
קמה-קמו

ר' ליטמן ולצר נ-נא, עח

ר' לייבו האס קעג, רכח

ר' לייבוש האס
שלט-שמ, תע, תעו-תעז, תעט, תצ-תצא

ר' לייבוש הזנפרץ שמז-שמח

ר' לייבוש הלר משאץ שלו, שמז, שמט

מ.

רבי מאיר אריק רצא-רצב, רצו, שעו-שעז

רבי מאיר גאלדבערגער אב"ד שאץ שנו

ר' מאיר יהודה מרמורשטיין הי"ו רנא

רבי מאיר מדז'יקוב בעל 'אמרי נועם' צז, קח

רבי מאיר מפרמישלאן ו-ז, שעה

רבי מאיר שטרן שליט"א אב"ד מירון רטו, רצה

רבי מאיר שפירא מלובלין
ט, נח-נט, שלט, תעו-תעח, תצ

ר' מנחם אליעזר מוזס הי"ו קנד, קסז, תיד

ר' מנחם דוד קוסטינר
רנב, שעג, תב, תמ, תמב-תמח

רבי מנחם מונדרר תנו

רבי מנחם מענדיל מווישווא בעל 'שארית מנחם'
קא, קיג, קמב-קמט, קצ, ריב, רצח-רצט, תד, תו-תז

רבי מנחם מענדיל מויז'ניץ בעל 'צמח צדיק'
יג-לד, לו, מ-מא, סב, סד, סט, עא, פט, קי, קיח, רכה, שיז, שיט-שכא, שכז, שנט-שסא, שע, שעד-שעה, שעט-שפ, שפה, שצא, תי, תנא-תנב, תנד-תנה, תנח-תנט, תסב, תסה

רבי מנחם מענדיל מקאסוב בעל 'אהבת שלום'
ג-ד, פה, קפח, שע-שעב, תלח

ר' מנחם מענדיל קאפיל
קנה-קנו, רט, שמח, תנב, תנד

רבי מנחם מענדיל שנייבאלג שליט"א שצט

רבי מנחם נחום מבאיאן-טשערנוביץ נב, רפז-רפח

רבי מנחם נחום רבינוביץ רלט

ר' מנשה חיים האס
ח, עח, תנו, תעו-תפ, תצ, תצב-תצד

ר' מנשה האס קכח, תנב-תנו, תעא, תעד

ר' מענדיל האוזר שכב

ר' מענדיל ויזניצר קצו

ר' מענדיל ולצר נ-נא

ר' מענדיל וסרמן צט, קכה, שכו-שכז

ר' מענדיל קומונשטער כה, מט, שיז-שכג

רבי מרדכי אריה הורוויץ אב"ד באנילא
שא-שב, שה, תח

ר' מרדכי האס משאץ קכח, קעג, תנה-תנז

ר' מרדכי חנא פוקס
קל-קלא, שכב-שכה, תכז, תפד

ר' מרדכי לייב שכטר הי"ו רי

רבי מרדכי מטשערנאביל רעב

רבי מרדכי מראחמיסטריווקא רפו-רפז

ר' משה אלי' פערל מרזבליא ס-סג

ר' משה אליעזר פוקס שכד

רבי משה ברומער שע, שעז-שפד

ר' משה גליקמן תעב

רבי משה גרינוואלד בעל 'ערוגת הבושם'
רפט, תעב

רבי משה הגר בעל 'ברכת משה'
קיג, קלד, קסח, קצט, רה, רכט, רמג, ת-תב, תטז, תכג, תמז

ר' משה וינדיש קכב-קכג

רבי משה חיים לאו קפא, שמו

רבי משה יאיר וינשטוק רס

רבי משה יהושע מויז'ניץ בעל 'ישועות משה'
קלו, קסט-קעב, שב, שמז, שעב, תסב, תסה, תעה, תצ

ר' משה יוסף האס תצ-תצב

ר' משה יוסף נאגלער תעד

ר' משה יחיאל מיכל קוסטינר הי"ו רסו, תב, תל

ר' משה יחיאל מיכל קוסטינר
לח, סח, ע, עח, פב, צא, קיא, קיד, קכד, קנו, קצ, קצד, רסד, רצו-רצח, שלה, שמז-שמח, שנא-שנב, שסא, שסג, שע, שעז, שפה-תד, תלז-תלח, תנד

ר' משה יעקב ליבובין קלז-קלח

רבי משה ישראל פלדמן אב"ד דרגמירשט
רעה, שה

ר' משה לאופר שנ

רבי משה מקאסוב בעל 'לקט עני' ח-י, קנב

רבי משה מראדובין בעל 'ויקח משה' י

רבי משה משאץ
סט-עה, קא, קיח, שלה, שלז, שנג-שנה, שצא-שצב, תיד

רבי משה סופר בעל 'חתם סופר' שעו

ר' משה פוקס פב-פג

ר' משה קאפיל מראדובין תנא-תנב, תנח, תסח

ר' משה שווימער קנג

רבי משולם ראטה אב"ד שאץ קכא, רצו-ש

ר' משולם שנרך משאץ קכז-קכח

נ.

ר' נחום ברכר רמב

ר' נחמיה דיקמן מט, שכא, שסב

ר' נחמיה הורוויץ שב

ר' נחמיה קוסטינר
סו, קסו, קעג, רלב, ש, שנ-שנא, תכג, תלג-תלד

ר' נחמן איינהורן מוילחוביץ שכז

רבי נחמן רוטנר שו-שז

ר' נחמן שכטר שו"ב בשאץ עו, רג

רבי נפתלי חיים אדלר קסח, רמא

רבי נפתלי חיים מדזי'קוב רצ

רבי נפתלי כהן בעל 'סבר נפתלי' רב

פ.

ר' פייבוש הרמן עא

ר' פייבל מאיר כד, ע-עא

ר' פישל פלדמן מט

ר' פנחס הורוויץ קנג, שא

רבי פנחס מאוסטילה רפ, רפו-רפז

רבי פנחס מבורשא פד-פה, צ, קלח

רבי פנחס מקאריץ קנו

צ.

רבי צבי בן הבעש"ט סה

ר' צבי הערש מער רפב

ק.

ר' קלמן זינגר כג, קכד, שצא

ר' קלמן שטעקל הי"ו עא, קס, ריז, רלב, תמו

ר.

ר' ראובן טננהויז משאץ קנג, תפח

ש.

ר' שאול ויסבלום הי"ו סז

ר' שאול לייב שכטר רכג

מפתח שמות צדיקים ואישים

ר' שבתי מאיר כד

רבי שלום גלאי רפג, רצג

רבי שלום מבעלזא שעד

רבי שלום מוואסלוי קא

רבי שלום מסקאהל צח

רבי שלום מרדכי שבדרון בעל 'מהרש"ם' רעג-רעה, שה, תעב

רבי שלום משאץ שעו

רבי שלמה אליעזר ויזל אב"ד טערנעווע שכה-שכו

רבי שלמה דרימער בעל 'בית שלמה' כו-כז, שע-שעח, תד

רבי שלמה זלמן עהרנרייך אב"ד שמלויא שעו

ר' שלמה זלמן שכטר קלו, רכג

ר' שלמה יעקובוביץ צא, קח, קכג, רצא-רצב

רבי שלמה מבאבוב רל

ר' שלמה צבי סלר קכא

ר' שלמה קוסטינר טז-יז, יט, כא, כג-כד, כח, לב, לד, לח, מ, מג, מט, נז, עא, עח-עט, צא, צד-קב, קח-קי, קיב-קיז, קיט, קכא-קכב, קכד-קכח, קל-קלז, קלט, קמ-קמב, קמז, קנב, קנד, קנז-קנט, קסג-קסה, קסט, קעג-קעד, קעז, קעט-קפ, קפב, קפד-קפז, קצ-קצא, קצד, קצו, רז, רט, רכד-רכה, רכח-רכט, רפד-רפה, רצט-ש, שה, שיז-שיח, שכא, שכה-שכו, שכח, שלה, שלת, שמד-שמו, שנא, שנה-שנו, שסא, שפו-שפז, שפט, שצה, תב, תד-תלג

רבי שלמה קלוגר רצא

רבי שמואל אבא הגר עד, תד, תט-תי

רבי שמואל אבא מהורודענקא בעל 'שפתי צדיק' מג, עט-פא

רבי שמואל הורוויץ אב"ד תל-חנן שה

ר' שמואל ולצר נ-נא

ר' שמואל כתבן רכג

רבי שמואל ענגיל אב"ד ראדומישלא רצא

ר' שמואל קאפיל טו-טז, תנג, תעא

ר' שמואל קנול קלד

ר' שמחה ארנסטר קלה, שב, תס

רבי שמעון מזעליחוב תעז, תצ

רבי שרגא פייבוש מזאלישטשיק קב-קג

רבי שרגא פייבל שנייבאלג שעז

מפתח שמות נשים

מרת אסתר חיה האס קכט, תנז

מרת בלומא מלכה קוסטינר שס

הרבנית מרת הינדא אדלר קי, קס

הרבנית מרת הינדא קמ-קמא, קנד, תט, תפה

הרבנית מרת חיה צירל רנב

הרבנית מרת מרגלית קס-קסא

הרבנית מרת מרים מאניא שיט, תי

מרת מרים קוסטינר צט, שמט-שנ, שנב, שנד, תטו, תכא

הרבנית מרת מרים שטרנבוך קלד

מרת סאסיה קוסטינר שסב, שסט

מרת ציפורה באבע קאפיל תע

הרבנית מרת ציפורה מג, קי, קמ, שעה, שעט

הרבנית מרת צירל רמג, רמו-רמז, רצ, תטז-תיז

שיעורי זכרונות

מפתח ערכים
ונושאים

מפתח ערכים ונושאים

א.

אמת ושקר:

דברי רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע שאל האמת אף אחד עוד לא הצליח להגיע קד

דברי הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע למה חותמו של הקב"ה דווקא אמת קעט-קפ

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע אמר 'כולנו שקר' קצו

ר' מענדיל ויז'ניצער ז"ל אסף כסף ובלבד שיהודי לא ישבע לשקר קצו

דברי הגה"צ אב"ד חליסה זצ"ל על 'שקר החן והבל היופי' שח

ארץ ישראל:

עצתו של הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע שגרמה לעלייה לארץ ישראל ולהינצל מהמלחמה עג

החסידות בארץ ישראל פורחת קסב

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע חזה מראש את זמן עלייתו של ר' שלמה קוסטינר ז"ל לארה"ק קפה-קפו

'בארץ ישראל אם לא קופצים למים לא מגיעים לשום מקום' רלח

בארץ ישראל יש הרבה מקומות קדושים ואין צורך במתווכים רלט

הסיבה שרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לא רצה לקבוע מגוריו בירושלים רפו-רפז

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לא אישר לר' אביגדור נוסברוך ז"ל לעלות לארה"ק שנד

כפר באליטשאנע היה נקרא 'ארץ ישראל הקטנה' תנג

ב.

בגדים:

בשעה שאדם נפטר מן העולם הוא מחליף את בגדיו המטונפים לחדשים לט

לר' יהודה האס היה בגד מהרה"ק מאנטניא זי"ע נח

הרה"ק מסטראז'ניץ זי"ע קיבל קוויטלאך בלי לבושי הרבנות פג

הרה"ק מוויישווא זי"ע היה לבוש בגדי שבת ביום ראשון קמו

הלובש בגדים מודרנים אינו עובר עבירה קפ

'פרום זענען נאר בגדים' רעב

חסידים החליפו להרה"ק מאוסטילה זי"ע את בגדיו במקוה רפו

צניעותו הגדולה של הגה"ק ה'ערוגת הבושם' זי"ע בהפשטת הבגדים במקוה רפט

הרה"ק רבי אליעזר ניסן מדז'יקוב זי"ע לבש תחילה בגדים קרעים רצ

בכיה:

הרה"ק ה'נפש ישי' זי"ע שר 'ברוך ד' יום יום' בבכיות עצומות מה

הדמעות של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ב'אקדמות' קטז

הבכיות בהלוויית רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בארה"ק קלו

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בכה מאד באמירת 'וכל הרשעה כולה כעשן תכלה' רז

ברגע שהתחיל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע 'שבת שלום ומבורך' החלו דמעותיו לזלוג בלי הפוגה קעז

הבכיות העצומות שהיו אצל רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע בשירת זמר 'לא-ל אשר שבת' רמג

כ"ק אדמו"ר מצאנז זי"ע בירך את החודש בבכיות נוראות רצה

רבי בעריש פאנעט מדעעש בכה על שלקח פרנסה מיהודי שג

בעת שירת 'כל מקדש' אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היו האחים לבית קוסטינר מוזילים דמעות תטו

'ולצייר נגד העינים הקדושים מלא דמעות' תכה

הבכיות של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בשריפת חמץ היו יותר מ'כל נדרי' תלז

ר' אהרן קוסטינר ז"ל אמר תפילת הרבי ר' אלימלך בבכיות עצומות תמב

הדמעות שהוריד ר' לייבוש קאפיל על חינוך בניו היו ממלאים שיעור מקוה תעה

בכיותיו של רבי מאיר שפירא בניגון 'להתוודע ולהיגלות' בחצות הלילה תעח

ברית מילה:

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לא יכל לסבול בכיו של התינוק והורה מיד להחזירו לאמו קז

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה מכסה פניו בעת הסנדקאות רב

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע הורה לסמוך על המוהל יותר מהרופא רג

חסידותו של ר' נחמן שכטר ז"ל המוהל של שאץ רג

זכרונות משמחת הברית של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א רנ

קריאת השם 'יהודה לייב' בשמחת הברית רסד

הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע שימש סנדק ומוהל בכל הבריתות רעח

זכרונות משמחת ברית לבן הגה"צ אב"ד חליסה זצ"ל בהשתתפות האחים הק' שיב-שיג

ג.

גבאים:

הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע הזהיר את הגבאים לבל יפריעוהו בעת הלימוד ח

ר' קלמן זינגר ז"ל משמשו של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע ראה נשמות שבאו בלילה כג

ר' שבתי מאיר ז"ל היה גבאי במעמדי החופות אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע כד

הגבאי של הרה"ק מאנטניא זי"ע היה מסור אליו בלב ונפש נ, תצג

אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היו הרבה גבאים יותר מכפי הצורך צח

מעשה נורא שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עשה עצמו כגבאי לעצירת מגיפה קכד

ר' גדליה כהן ז"ל רצה לשמש בקודש אצל הרה"ק ה'זכר חיים' זי"ע מווישווא קנ

הרבנית מרת מרגלית ע"ה אמרה שהגבאי רוצה שהרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע יסע שוב לחו"ל קס

לכל גבאי יש ניצוץ של גיחזי שח

רבי משה ברומער זצ"ל היה משמש בקודש אצל רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע שעט

גבאי רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ביקשו מר' שלמה קוסטינר ז"ל שישלח גם להם כסף תי

גורל:

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע ניסה לפעול עבור חסיד שכרטיסו יעלה בגורל כא-כג

ד.

דיבור:

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע דיבר לפני התפילה בלשון הקודש ה

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה מדבר תמיד בלשון לימודים צט, קה, קז, קיט

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה מקפיד לדבר בלשון נקיה קט

תיאורו של ר' בערל שרייבר ז"ל על דיבוריו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בשפה הנכרית קיב

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע הקפיד מאד על איסור הדיבור באמצע התפילה רל

שבת תענית דיבור שנתקנה ע"י רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע רנא

בבית כנסת 'ג"ח' בשאץ הקפידו ביותר שלא לדבר באמצע התפילה שלז

ה.

הוראה:

האומר מוסר לאחרים עתיד להיות רב בישראל קפג

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע רצה מאד שתלמידיו יהיו מורי הוראות רכא-רכב

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לא רצה לפסוק שאלות אחרי עלותו לארץ הקודש רלט

הגה"ק מהר"ש ענגיל זי"ע אמר שבספריו יש תשובות לכל השאלות רצא

הגאון רבי משה ישראל פלדמן זצ"ל הזהיר את אנשי עירו לבל יפסקו לעצמם שאלות בהלכה שה

הגה"ק ה'בית שלמה' זי"ע סירב בתחילה להיות מורה הוראה שעב-שעג

הרה"ק מרוז'ין זי"ע אמר על ה'בית שלמה' שהוא מורה הוראה בצלם אלוקים שעה

הכנסת אורחים:

הרה"ק רבי פנחס מבורשא זי"ע הכניס אורח לביתו בפסח למרות מצבו הדחוק פה

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע נתן את השטריימל לרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע כי היה אורח קצט

מפתח ערכים ונושאים

אצל ר' מענדיל קומונשטער ז"ל לא היתה שבת שלא סעדו אורחים על שולחנו שיח

ר' מענדיל האוזר ז"ל היה מכניס אורחים נודע וזכה לגילוי אליהו שכב

הרה"ק רבי יעקב משאץ זי"ע ערך את ה'סדר נאכט' בביהמ"ד כדי שיוכל להכניס אורחים שלו

בויז'ניץ היה נהוג שהרבי נתן 'בילקעס' לאורחים תט

ר' זושא פריד ז"ל הכניס את כל האורחים בראדוביץ לבית החרושת שלו תמ

הכרת טובה:

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע הכיר טובה למלמדו והנציח את נוסח זידיטשוב לב

האחים הק' הכירו טובה לר' אהרן אפטרגוט ז"ל שסייע לאחיהם הק' בדעווה קעח

הכרת טובה של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע רנג, תב

ר' שלמה קוסטינר ז"ל הכיר טובה לרבו הגה"צ אב"ד באניל'א זצ"ל שה

ר' מרדכי חנא פוקס ז"ל אמר שהוא מכיר טובה להרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע על ששימח את אביו הק' שכד-שכה

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע הכיר טובה לר' יהודה האס ז"ל שאירח אותו במוגילוב כל חג הפסח תפח

ח.

חולה:

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע נתן מטבעות לילדים חולים קכד

הרה"ק מקאריץ זי"ע הצליח לפעול ישועה לחולה דרך שערי פרנסה קנו

הרה"ק מצאנז זי"ע הלך לבקר חולה נוטה למות קסה-קסו

רבי נחמן רוטנר זצ"ל הושיע חולים רבים ע"י קמיעות שו

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע אמר לר' שלמה קוסטינר ז"ל שנרגעו ייסוריו כשבא לבקרו תכב

הרה"ק מאנטניא זי"ע גער בר' לייבוש קאפיל ז"ל שנתן לערלית לסייע לזוגתו החולה תע

חכמה:

הרה"ק רבי יוסף אלתר מראדוביץ זי"ע היה נחשב לחכם גדול יג

'כזו חכמה יכול גם חיימ'ל שלי לעשות' נט

החכמה האמיתית שבשתיקה קד

חכמתו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ראג, ריג

חכמתו של הגאון רבי ברוך מרכוס זצ"ל שד

חלום:

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע סיפר שר' שלמה זלמן שכטר ז"ל בא אליו בחלום רכג

ר' יהודה לייב קוסטינר ז"ל הופיע בחלום אל בנו ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל שסא

ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל ראה בחלומו את רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע שסא

מרת סאסיה קוסטינר ע"ה סיפרה שראתה את בעלה ר' אברהם אלתר ז"ל בחלומה שסט

הגה"ק ה'בית שלמה' זי"ע ראה בחלומו שמעמידים אותו בפני בית דין של מעלה שעג

רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע הופיע בחלום אצל הגה"ק ה'בית שלמה' זי"ע שעד

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע סיפר שראה בחלומו את ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל תב

ר' שלמה קוסטינר ז"ל ראה בחלומו את הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע תיט

ר' שלמה קוסטינר ז"ל ראה בחלומו את רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע תכג

חנוכת הבית:

דברי הרה"ק מאנטניא זי"ע שבחנוכת הבית צריך להוציא גמרא מהארון ולהתחיל ללמוד נב

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע הגיע לראדוביץ לחנוכת הבית של ר' אהרן קוסטינר ז"ל שצו, תלח

חסידים:

בחסידות יש שתי דרכים לבוא אל הצדיק ה-ו

הנסיעה הראשונה לויז'ניצא יג-יד

חסידי ויז'ניץ חזרו יחד נוסח באמצע הירידה יז

השגותיהם של חסידים הראשונים יח, מו, קלז, קצו, תסב

דביקותם של חסידי רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע כז-כח

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע עבר לפני התיבה כשראה את חבורת החסידים הנלהבת לא

הרה"ק מאנטניא זי"ע היה תובע מהחסידים לבוא אליו מפעם לפעם מב, נז

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר שהוא מקנא בחסידי אנטניא מג

חסיד שנהיה חרש בעת הניתוח של הרה"ק מאנטניא זי"ע מו

הרה"ק מאנטניא זי"ע ביקש מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע שיתן לו חסיד אחד מט

תיקון ליל שבועות של חסידי אנטניא מקומונשט מט

חסידי אנטניא רוקנו את המקוה כי חששו לבריאותו של רבם הק' נב-נג

נאמנותו ומסירותו של ר' משה אלי' פערל ז"ל שקיבל כתב הבטחה לחיי העוה"ב נט-סב

ר' משה אלי' פערל ז"ל לקח רק 'היימישע חסידים' פועלים ובנה להם מקוואות בעבודה סג

ר' וועלוול האס ז"ל הדביק אתו את כל חסידי אנטניא סו

הרה"ק ה'נפש יש' זי"ע אמר שהוא מכיר את החסידים שלו סח

הרה"ק מסטראז'ניץ זי"ע לא רצה שיבואו אליו חסידים פב

אצל הרה"ק מבורשא זי"ע היו חסידים חדשים שלא היו אצל אבותיו הק' פד

חסיד ויז'ניץ שזוהה ע"י נוסח אמירת תהלים צב-צג

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר שאין לו חסידים צח

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע נהנה מאד שבאו אתו חסידים לחתונה בראחמיסטריווקא צט

יראתם של חסידי ויז'ניץ בארבע אמותיו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע קטז

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע חיבב את חסידיו מחבל בוקובינה קכא

בויז'ניץ אין דבר כזה שלא יניחו לחסיד להיכנס אל הרבי קנח

החסידות בארץ ישראל פורחת קסב

חסידים עושים דברים במקום רבותיהם קצד

חסיד אינו יכול להיות אף פעם עם הארץ קצד

חסיד שאינו הולך לרבו לא יעשה תשובה ולא יתחרט על חטאיו רעא

חסיד בעלזא לא ילך לשום מקום אחר חוץ מבעלזא רפה

איש המכניס את בוראו בתיבת חסד הופך לחסיד שיג

ר' יודל עביר ז"ל לא היתה דעתו נוחה מחסידים הרודפים אחרי הרבי כשנסע למנוחת הנפש שיז

ר' מענדיל קומונשטער ז"ל נכנס שוב לקו"פ אחרי שיצא את העיר ויז'ניצא שכא

חסידים מופלגים לא נתנו קוויטל לרבי'ס אחרים שכח

'חסיד יפה אתה, מהשי"ת אינך מפחד, אך מהרבי אתה פוחד' שכט

'הכירו את חסידי קאסוב - נכנס יין יצא סוד' שעב

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע צפה והביט על כל חסידיו גם מריחוק מקום שצט

סמל ודוגמה כיצד נראה איש חסיד הדבוק ברבותינו הק' בלב ונפש ת-תב

למה 'רעבישע קינדער' אינם חסידים תח

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע אמר על ר' יהודה האס ז"ל שהוא חסיד אמיתי תפח

ט.

טלית:

רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע התהלך לפני התפילה עם הטלית על שכמו לז

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע נתן את טליתו לר' אהרן קוסטינר ז"ל קפח

דברי הגה"ק מהרש"ם מבערז'אן זי"ע על הנוסח המוטעה בעטיפת הטלית רעג

מעמד עטיפת הטלית של כ"ק אדמו"ר מצאנז זי"ע בשכונת חליסה רצד

הקציץ היהודי שהתפלל מעוטף בטלית ומעוטר בתפילין בהיחבא שנג

הרה"ק מווישוא זי"ע היה יושב מעוטף בטלית ומעוטר בתפילין כל שעות היום תז

ר' אהרן קוסטינר ז"ל לא הבין מדוע משאירים האברכים את הטלית והתפילין בביהמ"ד תמב

י.

ילדים:

רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע וממשיכי דרכו היו מגדלים יתומים קטנים בביתם ח

מפתח ערכים ונושאים

אסור לתת לילד להיות צודק טז

ילדותם של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע והרה"ק מאנטניא זי"ע כג, פט, קד-קה

בהיות רבי מאיר שפירא ילד קטן היה צריך סעד לתמכו בהליכתו נט

'ילד שמסוגל להתבייש מדברים אלו מובטחני שלא יחטא כל ימיו' פח

בתשעה באב היו הילדים זורקים קוצים אמיתיים על אנשים קטז

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע נתן לר' משה מיכל קוסטינר מטבעות לרפואת ילדיו הקטנים קכד

חסידים היו מאחלים שלרבנית הרכה יהיו ילדים כמו לרבנית התקיפה קמ

תוכחת מוסר שקיבל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בילדותו מאביו הק' קנד

הרה"ח ר' נחום ברכר ז"ל היה מזמר עם הילדים בין ההקפות קעא

דרשתו התקיפה של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע אודות ילדי תימן רכא

חיבתו המפורסמת של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע לילדי חמד רנז-רנח

הגה"צ רבי זאב וואלף טירנואר זצ"ל היה מלמד את ילדי שאץ דברי תורה רע

הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע סירב לברך אחד שלא שמר כשרות ושבת להיפקד בזש"ק רצב

מסירות נפשו של ר' יהודה לייב קוסטינר ז"ל למען חינוך ילדיו שס

בשאץ לא הלכו הילדים עם פיאות ארוכות תלד

הדרכה שנתן הרה"ק מאנטניא זי"ע לר' יהודה האס ז"ל כדי לזכות בבנים טובים תעה

מסירות נפשם של ר' לייבוש קופל ובנו ר' יהודה האס ז"ל למען חינוך ילדיהם תעה

ילדותו של ר' מנשה האס ז"ל בצל הרה"ק מאנטניא זי"ע תעו, תעט, תצב-תצד

'איך ילד יכול לגדול בלי ילדים נוספים סביבו תעט

עצתו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע לר' לייבוש האס ז"ל שיתקיימו ילדיו תצא

יצר הרע:

יהודי שהיצה"ר שמר עליו ארבעים שנה כדי שיוכל להלשין על היהודי הק' לז

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר שאבותיו הק' התייראו מהיצה"ר והוא אינו מתיירא ממנו קיא

יהודי שהיצה"ר שולח אותו למקוה כדי שיאמינו לו במשקולות קיג

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע סיפר שהיצה"ר בא ואמר לו שהוא למד אתו יחד בישיבה קנח

'היצה"ר יתן לעשות את כל המצוות, אך מידה אחת לא' רכז

יראת שמים:

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר לר' שבתי מאיר ז"ל שיש לו יראת שמים כד

'איזו יראת שמים יש לך מאחיזת קליפת תפוז בידיך?!' תסב

ישיבה:

החילוק בדרך הלימוד בין ישיבת פראביזנא לישיבת לובלין ט

ישיבתו של הרה"ק מווישווא זי"ע קמג-קמד, קמח

כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע לא רצה שבחורי הישיבה יתפללו עם המודרנים קעב

מסירות נפשו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע להקמת ישיבת ויז'ניץ בת"א אחרי המלחמה קפה

תיאור מרגש מהישיבה בויז'ניצא לפני מלחמת העולם הראשונה תד-תח

ישיבתו הראשונה של הגה"צ אב"ד באנילא זצ"ל תח

סיפור קבלת ר' לייבוש האס ז"ל לישיבת לובלין תעו-תעז

ישיבתו של הגה"ק רבי מאיר שפירא זי"ע מלובלין תעה-תעח

כ.

כבוד:

תושבי צפת ידעו שיש להיזהר בכבודו של הרה"ק רבי משה מראדוביץ זי"ע י

דברי רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע על הבורח מן הכבוד לד

הכבוד הגדול שהיה לרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ממשפחת חותנו הק' בדז'קוב צא

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע שמר על כבודו של המשמש הזקן שהיה מלמדו צח

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה זהיר מאד בכבודו של מרא דאתרא צט

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע כתב 'קול קורא' נגד שוחט שפגע בכבוד מרא דאתרא קכ-קכא

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה מתלוצץ מאוהבי הכבוד המדומה קנד

הכבוד הגדול שרחשו האחים הק' לרבנים גאונים רטו-ריז

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע נזהר בכבודו של יהודי שסייע לו בעת המלחמה רכז

דרשתו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע על ביטול הכיבודים בהקפות רלא

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע מחה בכל תוקף כשפגעו בכבודו של כ"ק אדמו"ר מצאנז זי"ע רצד

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע כיבד מאד את הגאון רבי משולם ראטה זצ"ל אב"ד שאץ רצז

יראת הכבוד שהיתה כלפי הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע עוד בימי בחרותו תה

כיבוד הורים:

הפעמיים שרבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע קיים מצות כיבוד אם בהידור יד-טו

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה נותן לאמו כסף בכל ראש חודש קי

'וואס הייסט דאס נישט פאלגן א מאמע' קנד

הרה"ק רבי אליעזר ניסן מדז'יקוב זי"ע לבש בגדים חדשים רק משום בקשת אמו רצ

מ.

מועדים וזמנים:

בני רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אספו צדקה בימי מועדים וזמנים קסא

יו"ט שני של גליות אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע רז

*

סליחות:

רוח הקודש שנצנצה אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע באמרו 'חי זקוף גם עתה קומתם' קל

דברי הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע שדווקא בימי הסליחות יש לקדם את פני הרשעים קפד

חכמת החסידים שרצו לשמוע סליחות 'זכור ברית' מפי הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע קפז-קפח

חסיד בעלזא ששמע סליחות 'זכור ברית' מפי הרה"ק מבעלזא מתוך העץ ביער רפב

צוותו הנפלאה של ר' אשר רייכר ז"ל בצאתו מהמקוה בשאץ בליל א' דסליחות שלט

נס מופלא שאירע לר' משה מיכל קוסטינר ז"ל בדרכו לסליחות 'זכור ברית' בגרוסווארדיין תלז

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע אמר שהוא מעדיף לומר סליחות מלומר קינות תמד

*

ראש השנה:

הקיבוץ הגדול ביותר בויז'ניץ היה בראש השנה טז

'בראש השנה וביום הקדוש הציבור צריך אותי' טז

התלהבות החסידים מתפילתו של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע בר"ה טז-יח

הנסיעה לויז'ניצא לר"ה בשנתו האחרונה של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע כח-לא

ר' משה אלי' פערל ז"ל קנה חלת דבש והביאה לרבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע בר"ה סב

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע קרא בתורה בראש השנה קז

ריבוי החסידים ששהו בצל הקודש בויז'ניץ בימי ר"ה קיג

הרבנית מרת הינדא ע"ה חילקה בליל ר"ה ענבים לחסידים לברך שהחיינו קיג

כוונת רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע באמרו 'ופתחון פה למיחלים לך' קיד

ראש השנה ת"ש בצילו של הרה"ק מווישוא זי"ע בימי המלחמה קמה

הסיפור שהיה הרה"ק מווישווא זי"ע מספר טרם הטבילה לפני תקיעת שופר קמה-קמו

מעשה באחד שהגיע לר"ה אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע קסב

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע ביקש בערב ר"ה מהקב"ה שלא ישנה מנוסח אביו הק' קפח

מפתח ערכים ונושאים

ההסכם שעשה הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע עם חסיד אחד שיתראה עמו בר"ה בשנה הבאה קצא

חסיד שבא להיפרד מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בערב ר"ה כי נסע להיות אצל בנו ר

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היכה על לבו באמירת 'וכל הרשעה כולה כעשן תכלה' רז

ר' מענדיל קאפיל ז"ל היה מביא רימונים לשוה"ט של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בליל ר"ה רט

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע קירב בבוקר יום ר"ה בחור שחזר למוטב רכב-רכג

החלום שחלם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע למנות את ר' שאול לייב שכטר ז"ל לבעל-תוקע רכג

תקיעותיו של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע רפא

רבי משה ברומער זצ"ל היה 'בעל מקריא' אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע שפג

ר' שלמה קוסטינר ז"ל היה אחראי על נסיעת החסידים לר"ה אל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע תיב

ר' מענדיל קוסטינר ז"ל סירב לעזוב את רמת ויז'ניץ בר"ה ולשמש כש"ץ במקום אחר תמו

מסירות נפשם של חסידים לשהות בראש השנה בצל רבותינו הק' תמו, תנד-תנה

ר' וואלף אפטער ז"ל היה פעמיים בראש השנה אצל רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע תנט

בר"ה תרצ"ב התרחשה גניבה גדולה בבית הרה"ק מאנטניא זי"ע תצד

*

יום הכיפורים:

הגרי"נ שטרן זצ"ל היה 'בעל שחרית' אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בסערט רט

דרשה מיוחדת שהשמיע רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לפני 'כל נדרי' תשכ"ג על איסור ריבית רט-רי

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ביקש פעם מחילה מהקהל בדרשה לפני 'כל נדרי' רכב

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע אמר לפני צאתו לחו"ל שמרגיש כמו איש עתי המוליך את השעיר לעזאזל רמ

תפילות יום הכיפורים תשכ"ד בביתו נאוה קודש של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע רמ-רמא

יום הכיפורים תשט"ז בו נולד כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א רנ

דברי הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע על האומרים 'תפילה זכה' לפני 'כל נדרי' רעט

השתדלותו של ר' שלמה קוסטינר ז"ל למנוע את גזירת פתיחת החנויות ביוכ"פ שמד

שינתו של הגה"ק ה'בית שלמה' זי"ע בליל יוכ"פ בחצר הקודש קאסוב שעד

רוח הקודש של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע במהלך תפילות יוכ"פ שצט

ר' שלמה ור' אהרן קוסטינר ז"ל היו נוסעים ליוכ"פ אל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע תיד

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע אמר בצחות לר' אהרן קוסטינר ז"ל שמכבדו ב'שטילע שמו"ע' של מוסף תטו

*

סוכות:

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע למד 'פרי עץ חיים' בסוכתו לפני התפילה בחוה"מ סוכות ה

אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לא חדרו גשמים לסוכה קכח

שתיית קפה לפני הנענועים אצל רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע לג

לקחת את הלולב והאתרוג ביד יותר קשה מלומר מלכויות זכרונות ושופרות לח

שמחת הברית של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א באושפיזא דיעקב רנ

ר' יהודה האס ז"ל שהה בחג הסוכות תרצ"א בצל רבו הק' בסטאניסלאב תפא

עבודת הנענועים של הרה"ק מאנטניא זי"ע: תפא-תפב

*

שמחת תורה:

'בשמחת תורה אני צריך את הציבור' טז

הקפות בשמחת תורה אצל הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע עו

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע רקד בנעילת יו"ט שמחת תורה קיד

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה עולה לתורה שלישי בליל שמחת תורה קנד

הרה"ח ר' נחום ברכר ז"ל היה מזמר עם הילדים בין ההקפות אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע קעא



רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע אמר במוצאי שמחת תורה שהוא רוצה להתחיל הכל מתחילה רו

דרשתו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע על ביטול הכיבודים בהקפות רלא

קידוש בין ההקפות בצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע רלג

תפילות יו"ט שמחת תורה תשכ"ד בבית הרה"צ רבי נפתלי חיים אדלר זצוק"ל רמא

מוצאי יו"ט שמחת תורה אצל הרה"ק רבי דוד מסקווירא זי"ע רעז

מכתב מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בו הוא כותב 'מה אמרתי בשמחת תורה' תלא

*

חנוכה:

מעמד נורא הוד בהדלקת נרות חנוכה של הרה"ק מאנטניא זי"ע נז

'ככה אתם רוצים להמשיך עליכם את אור הגנוז?!' קמח

כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע בשבת חנוכה אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע קע-קעא

ליל שבת חנוכה תשכ"ד אצל רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע רמג

חלוקת דמי חנוכה לילדים ע"י רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע רנז

כ"ק אדמו"ר מצאנז זי"ע סיים הדלקת נרות חנוכה במוצ"ש סמוך לאור הבוקר רצה

מסירות נפשו של ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל לבוא לשבת חנוכה בדז'ורין ת-תג

ד"ת מרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע על נר חנוכה שאסור להשתמש לאורה תכט

*

פורים:

השמחה הגדולה אצל הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע בפורים עו

'פורים שפיל' אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע קיד-קטו

הנהגה פלאית בקריאת המגילה של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע קטו

'פורים שפיל' אצל הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע קסה

קריאת המגילה אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע רי

'פורים שפיל' אצל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע רי-ריב

'אביך היקר ע"ה היה תמיד פורים בויז'ניץ' שפו

'ר' מרדכי חנא ע"ה אמר שהמגילה הוא אצלו כמו לדוד מזמור בר"ה' תכז

*

פסח:

ר' חיים שמואל אויערבאך ז"ל היה בפסח אצל הרה"ק רבי פנחס מבורשא זי"ע פה

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע הלך לשמוע את דרשת מרא דאתרא בערב ר"ח ניסן בגרוסווארדיין צט

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע ישב פעם ב'סדר שני' עם אורחי חו"ל קנט

ר' נחמן שכטר ז"ל שו"ב בשאץ נסע למול ילד בכפר ולקח עמו את כלי הפסח רג

ר' יהודה האס ז"ל היה ב'סדר נאכט' אצל הגה"ק מהרש"ם מבערז'אן זי"ע רעד-רעה

הגה"ק מהרש"ם מבערז'אן זי"ע כתב חידושי תורה בערב שביעי של פסח אחרי חצות רעה

ר' מענדיל קומונשטער ז"ל שרף את שטרי חובות לקוחותיו בעת אפיית מצות שכ

ר' מרדכי חנא פוקס ז"ל לא מצא זמן לשוחח עם זוגתו בימי ערבי פסחים שכג-שכד

ר' מרדכי חנא פוקס ז"ל הלך לשמוע 'שיר השירים' מפי רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אחרי ליל הסדר שכד

הרה"ק רבי יעקב משאץ זי"ע ערך את ה'סדר נאכט' בביהמ"ד כדי שיוכל להכניס אורחים שלו

תיאור מרטיט מחג הפסח בימי המלחמה בגלות טרנסניסטריה שנ

ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל נתן מעות חיטים גם כשמצבו היה דחוק ביותר שצה

הבכיות של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בשריפת חמץ היו יותר מ'כל נדרי' תלז

אפיית מצות בערב פסח אצל הרה"ק מאנטניא זי"ע תעט

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע שהה בחג הפסח אצל ר' יהודה האס ז"ל במוגילוב תפה-תפז

הרה"ק מאנטניא זי"ע אכל מצות בהתלהבות גדולה ובמסירות נפש בשנתו האחרונה תצג

שיעור אכילת כזית מצה של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע קטו

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע החסיר לומר 'כולנו זקנים' בליל הסדר האחרון לחייו קטו-קטז

מפתח ערכים ונושאים

*

ספירת העומר:

ביקורו של הרה"ק מווישווא זי"ע בשאץ בימי הספירה תרצ"ח קמב

ספירת 'חסד שבגבורה' תיג

*

ל"ג בעומר:

ליל ל"ג בעומר עם האחים הק' זי"ע באתרא קדישא מירון ריח

מה אומרים לפני ההדלקה בל"ג בעומר תמד

*

שבועות:

'בשבועות אני צריך את הציבור' טז

תפילת יו"ט לוהטת של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע יח

תיקון ליל שבועות של חסידי אנטניא מט

מסירות נפשו של הרה"ק מאנטניא זי"ע לטבול במקוה בערב יו"ט נב-נג

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע רקד בנעילת יו"ט שמחת תורה קיד

תיאור מרטיט מאמירת ה'אקדמות' של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע קטז

תפילת מוסף מפי הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בחג השבועות תרצ"ו קצ

חסיד באיאן שנסע ליו"ט שבועות אל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע רלג

*

תשעה באב:

בתשעה באב היו הילדים זורקים קוצים אמיתיים על אנשים קטז

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה מסוגל לערוך את שולחנו בתשעה באב קסא

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע אמר בתשעה באב שכל הנשים ילכו לאכול קסג

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע אמר שהוא מעדיף לומר סליחות מלומר קינות תמד

*

ניטל:

הרה"ק מווישווא זי"ע גער באלו ששיחקו 'שחמט' בויז'ניצא קמח

מחלוקת:

מחלוקת על שוחטים בין קאסוב לראדוויל ג-ד, שע-שעא

מחלוקת על השוחטים בין ויז'ניץ לחסידות מסוימת כד, רכה

דברים חריפים על האיש שהביא מלשינות לחוזה הק' מלובלין זי"ע לז

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לא רצה להתערב במחלוקת על ביהמ"ד ויז'ניץ בשאץ קיט

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ביקש להפסיד במחלוקת על קופת רבי מאיר בעל הנס קיט-קכ

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע התבטא על מחלוקת ופליטיק 'כולנו שקר' קצו

דרשתו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע על ביטול הכיבודים בהקפות הגורמים מחלוקת רלא

טבעה של מחלוקת להפוך מציאות על פיה ש

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע ביקש מתושבי שכונת חליסה להימנע ממחלוקת בבחירות שיג

ר' שלמה קוסטינר ז"ל מנע מחלוקת בבית מדרשו של הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע תיג-תיד

רק בעלי מחלוקת עשו רעש על חסידים שהלכו לצדיקים אחרים תעג

מידות טובות:

'כשנכנסים לחנות צריכים לקנות משהו' מו

מידותיו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע קפג-קפד, קצא-קצג

'היצה"ר יתן לעשות את כל המצוות, אך מידה אחת לא' רכז

טוהר מידותיו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע רכז-רל

על מצבתו של רבי משה ברומער זצ"ל נכתב שהיו לו מידות תרומיות שפד

עדותו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע על מידותיו הטובות של ר' מענדיל קוסטינר ז"ל תמג

מידותיו הטובות של ר' משה יוסף האס ז"ל תצב

מיתה:

בשעה שאדם נפטר מן העולם הוא מחליף את בגדיו המטונפים לחדשים לט

הרה"ק ה'נפש ישי' זי"ע ביקש להתייחד עם אביו הק' גם אחרי הסתלקותו סה

פחד החסידים בעת נסיעת רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לויז'ניצא שמא ימות שם צד

התקשרות החסידים לרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע גם אחרי פטירתו קלז

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה שבור ורצוץ אחרי פטירת רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע קסו

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ביקש תמונות של חסידים תקופה קצרה לפני הסתלקותו רמ

הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע גילה את פני הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע אחרי הסתלקותו רפב

צידוק הדין באופן נפלא של רבי יעקב שמשון שפירא זצ"ל על פטירת בנו הגר"מ שפירא שלט-שמ

מכתב נפלא שכתב רבי משה ברומער זצ"ל אחרי הסתלקות רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע שפ-שפא

רמזים שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר לפני פטירתו לר' משה מיכל קוסטינר ז"ל שצו

מלמד:

המלמד של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה חסיד זידיטשוב לב

החילוק בין מלמד לרבי צח

זהירותו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בכבוד מלמדו שהיה משמש בקודש צח

הגה"צ רבי זאב וואלף טירנואר זצ"ל היה מלמד את ילדי שאץ דברי תורה רע

ר' יהודה לייב קוסטינר ז"ל שכר מלמדים ממרחקים שילמדו עם בניו תורה שס

ר' וואלף אפטער ז"ל היה המלמד של ר' יהודה האס ז"ל בימי חורפו בבאליטשאנע תנח

מסירות נפש:

מסירות נפשו של ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל להשתטח על ציון רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע לח

מסירות נפשו של הרה"ק מאנטניא זי"ע ללכת למקוה גם בחוליו נג

הרה"ק מאנטניא זי"ע אמר לרב לשתות יין במס"נ סג

מסירות נפשו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בימי המלחמה קעט

מסירות נפשו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע למען קדושת השבת שמג

מסירות נפש של מרת מרים קוסטינר ע"ה לקבור שני יהודים בלוצי'נץ שמט-שנ

מסירות נפשו של ר' יהודה לייב קוסטינר ז"ל למען חינוך ילדיו שס

מסירות נפשו של ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל לנסוע אל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע לשבת מברכין שצח

מסירות נפשו של ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל לבוא לשבת חנוכה אל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בדז'ורין ת-תג

מסירות נפשם של חסידים לשהות בראש השנה בצל רבותינו הק' תמו, תנד-תנה

מסירות נפשם של ר' לייבוש קופל ובנו ר' יהודה האס ז"ל למען חינוך ילדיהם תעה

מסירות נפשו של ר' יהודה האס ז"ל להשתתף בשוה"ט של רבו הק' בהיותו עריק תפג

מצוה:

הפעמיים שרבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע קיים מצות כיבוד אם בהידור יד-טו

על כל מצוה צריכים לשלם כסף קח

הקב"ה מחויב במצוות קידוש השם קמז

'היצה"ר יתן לעשות את כל המצוות, אך מידה אחת לא' רכז

מקוה:

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע התפלל במקוה שהחסיד יזכה בגורל הפיס כג

פטירת אדם מהעוה"ז היא כמו הטבילה בערב שב"ק במקוה לט

מסירות נפשו של הרה"ק מאנטניא זי"ע ללכת למקוה גם בחוליו נג

ר' משה אלי' פערל ז"ל בנה מקוואות בכל מקום עבודה בו עבדו חסידי אנטניא סג

הרה"ק מאנטניא זי"ע היה אומר שמקוה אינה גורמת הצטננות סג

סופו המר של מחלל השבת סמוך למקוה בשאץ עב

מפתח ערכים ונושאים

המקוה בשאץ היה מהודר ביותר עב-עג

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע והרה"ק מאנטניא זי"ע התגגבו לפעמים לטבול במקוה קרה קד

'דיר שיקט דער בעל-דבר אליין אין מקוה' קיג

הסיפור שהיה מספר הרה"ק מווישווא זי"ע טרם טבילתו במקוה לפני תקיעת שופר קמה-קמו

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע שלח פעם את ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל לטבול במקומו קצד

איסור סחיטה עם המגבת בשב"ק רכא

זריזותו הנפלאה של הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע בטבילת המקוה רלג

הגאון רבי משה ישראל פלדמן זצ"ל טבל במקוה לפני עריכת הסדר רעה

חסידים החליפו להרה"ק מאוסטילה את בגדיו בהיותו במקוה רפו

צניעותו המיוחדת של ה'ערוגת הבושם' בעת טבילתו במקוה רפט

צורתו הנפלאה של ר' אשר רייכר ז"ל בצאתו מהמקוה בשאץ בליל א' דסליחות שלט

בויז'ניצא היה אגף מיוחד במקוה עבור רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ובניו תט

ר' אהרן קוסטינר ז"ל הקפיד על טבילה במקוה כל ימיו תמא-תמב

רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע חימם את מי המקוה הקפואים במאמר פיו תסג

הרה"ק מאנטניא זי"ע העיד על ר' לייבוש קאפיל ז"ל שלא התפלל מעולם לפני טבילה במקוה תעב

ר' לייבוש קאפיל ז"ל רצה לטבול במקוה לפני פטירתו תעב

הדמעות שהוריד ר' לייבוש קאפיל ז"ל על חינוך בניו היו ממולאים שיעור מקוה תעה

זכייתו של ר' יהודה האס ז"ל לטבול במקוה יחד עם הרה"ק מאנטניא זי"ע לפני הנענועים תפא

מרא דאתרא:

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה זהיר מאד בכבודו של מרא דאתרא צט

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע כתב 'קול קורא' נגד שוחט שפגע בכבוד מרא דאתרא קכ-קכא

נ.

נגינה:

מקורו של הניגון 'צווישן קאסוב און ויז'ניץ' רמא

ניגון 'זכרתי להם ברית ראשונים' של חסידי קאסוב רמב

ר' מענדיל קומונשטער ז"ל שילם תזמורת בחתונת כדי שיזמרו ניגונים כשרים שכא

ר' אשר רייכר ז"ל היה מזמר ומנעים בקולו בכל פעם שביקשוהו שלח

ר' מענדיל קוסטינר ז"ל זכה לזמר ולשורר ניגונים בשוה"ט של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע תמה

נוסח:

חסידי ויז'ניץ חזרו יחד נוסח באמצע הירידי יז

דעת אחיו של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע לא היתה נוחה על ששינה מנוסח אביו הק' כז

מקוריותו של נוסח ויז'ניץ והשינויים שנוספו בו לב

'מי שמתפלל נוסח ויז'ניץ יודע ומבין פירוש המילות' לב

ר' שלמה קוסטינר ז"ל ידע לדקדק כראוי בנוסח ויז'ניץ המקורי ללא שום שינוי לב, תכב

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע אמר שני קטעים ב'אזמר בשבחין' בנוסח זידיטשוב לב

נוסח אנטניא בזמר 'ברוך ד' יום יום' נלקח מניגון שהולחן בפוגרום קישינוב מה

הסיבה שנוסח אנטניא בנוי בסגנון חזנות סד

הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע ידע לדקדק היטב בנוסח ויז'ניץ עה

חסיד ויז'ניץ שזוהה ע"י נוסח אמירת תהלים צב-צג

שינויי הנוסחאות בפיוט 'א-ל אדון' בין ויז'ניץ לסערט ויז'ניץ צט-ק

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע ביקש בערב ר"ה מהקב"ה שלא ישנה מנוסח אביו הק' קפח, תלח

נוסח 'נשמת' שעורר את הנקודה הכבויה אצל יהודי בוינה רה-רו

דביקותו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בנוסח ויז'ניץ רו

נוסח ויז'ניץ עשיר מאד ועל כל תפילה יש נוסח מיוחד שז

ארבעה נוסחאות על 'מזמור שיר ליום השבת' שז

כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א התפלל בנוסח ויז'ניץ במתיקות נפלאה שז

נכרי:

מבקר גוי ברכבת שהצליח לזהות את רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע צב

התייחסותו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לברכתו של הדוור הגוי קח

פקיד גוי שהלך בכל יום לחזות בפניו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע קעז

ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל נאלץ להשתתף בישיבות עם נכרים בשב"ק שצג

הרה"ק מאנטניא זי"ע גער בר' לייבוש קאפיל ז"ל שנותן לערלית לסייע לזוגתו החולה תע

השמחה שאמורה להיות עם הברכה 'שלא עשני גוי' תעז

נשים:

דבריו החריפים של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע על חובת גילוח השערות צג

רבותינו הק' לא קיבלו נשים קי

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע נהג לקבל נשים קי

רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע סיפר ששמע את זקנו הק' מרגיע אשה בוכיה קיא

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע אמר בתשעה באב שכל הנשים ילכו לאכול קסג

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע מחה על כך שאנשים שלחו את נשותיהם למכור בחנות בשבת שמג

נשים דברניות הן שעה

רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע התעניין אצל החסיד אם אשתו מפרישה חלה תסד

ר' לייבוש האס ז"ל לא דיבר בבחרותו עם נשים בדרגה הקרובה ביותר תעז

נשמה:

ר' קלמן זינגר ז"ל משמשו של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע ראה נשמות שבאו בלילה כג

מעשה נורא בעת שהלכו ללוות את נשמת הרה"ק מאנטניא זי"ע אחרי ה'שבעה' סה

לימוד משניות לטובת הנשמה צו, שסה

נשמות מעולם העליון שצעקו מתוך הארון בבית רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע קלג

ר' אהרן קוסטינר ז"ל אמר שכל צדיקי בית ויז'ניץ הם נשמה אחת תמא

ע.

עולם העליון:

ר' קלמן זינגר ז"ל משמשו של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע ראה נשמות שבאו מעולם העליון כג

חסיד שהגיע לשוה"ט של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע אחרי פטירתו כד, רסו

הרה"ק מצאנז זי"ע אמר להרה"ק מרוז'ין זי"ע שהוא מב"ד של מעלה כח

רבי צבי בן מרן הבעש"ט הק' זי"ע משך אליו את אביו הק' ע"י הזכרת שמו סה

אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע שמעו קולות בוקעים מהארון של נשמות מעולם העליון קלג

רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע זכר יום זכרונו של אחד החסידים רסו

עיניים:

מחלת העיניים של רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע ו-ז

'תמיד זלגו עיניו הקדושים דמעות והתפלל על כלל ישראל' קיז

כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע הלך ברחוב בעיניים עצומות קעב

הרה"ק מאנטניא זי"ע אמר שבכפר אפשר יותר לשמור על העיניים תעה

עישון

עבודתו הק' של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בעישון סיגריות קו

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר שיש לו תאווה לעישון קו

חסיד שהיה מוכן למות בשביל להדליק עוד פעם אחת סיגריה בפיו של רבו הק' קלז

הרה"ק מוויישווא זי"ע הפסיק לעשן בגלל שלקח זמן רב להכין את הסיגריות קמג

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע ביקש סיגריה מהגבאי למרות שהרופאים אסרו עליו תטז-תיז

אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עישון סיגריה היה כמו עבודת התפילה תטז

מפתח ערכים ונושאים

הרה"ק מרוז'ין זי"ע הגיע פעם אל רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע במוצ"ש ומצאו מעשן סיגריה תסג

ר' לייבוש קאפיל ז"ל עישן סיגריה ולמד 'נועם אלימלך' לפני פטירתו תעב

ענוה וגאוה:

התייחסותו של רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע לכבוד שכיבדוהו בראדוביץ לד

ענוותנותו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע מג, צה, צו-צח, ק

ענוותנותו של הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע ע

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע היה מתלוצץ מבעלי גאוה קנד

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע נכנע כלפי אחיו הקדושים ריב-ריג

ענוותנותו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע רמד-רמז

צדקה הנעשית ע"י גאוה אינה מועלת שיג

ענוותנותו של הגה"צ אב"ד טערנווע זצ"ל שכה

הגה"צ אב"ד באנילא זצ"ל היה עניו גדול תח

ענוותנותו של ר' שלמה קוסטינר ז"ל תכ

עניים:

בדז'יקוב היתה עניות גדולה צז-צח

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע החזיר תרומה לחסיד עני שנתן יותר מיכולתו רכח

האורח העני שהתגלה כאליהו הנביא שכב

פ.

פדיון נפש:

ר' משה פוקס ז"ל נתן להרה"ק מסטראז'ניץ זי"ע פ"נ בסכומים נכבדים כדי להחזיקו בדרך כבוד פב-פג

מעשה באחד שנתן לרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע פ"נ בשטר מזויף ק

ר' אהרן קוסטינר היה נותן סכום עצום לפדיון נפש קנו, תלו

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע אמר להגרא"מ באב"ד זצ"ל שיתן לו את כספי הפדיונות קסד

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שילם את ציון רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע מכספי הפ"נ שנכנסו בימי ה'שלושים' רכ

רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע הניח את הפ"נ בקופת צדקה רמד-רמה

הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע סירב לקחת פ"נ מר' וואלף אפטער ז"ל תסח

פרנסה:

הרה"ק מאנטניא זי"ע נכנס לחנות של חסיד בסערט וקנה דג מו

האם צריכים לכוון על פרנסה כשנמצאים אצל הצדיק קלג

הרה"ק מקאריץ זי"ע הצליח לפעול ישועה לחולה דרך שערי פרנסה קנו

רבי בעריש פאנעט מדעעש בכה על שלקח פרנסה מיהודי שג

הרה"ק מאנטניא זי"ע דחה את בקשת הפרנסה והדגיש שהעיקר שלא יחסרו בנפשות שסג

ר' יהודה האס ז"ל ביקש ברכה לפרנסה מהרה"ק מאנטניא זי"ע תעט-תפ

רבה"ק ה'מקור ברוך' סידר פרנסה ליהודי שהתנגד למיניו בסערט רכד

'כסף יש רק למי שאוהב כסף' שס

צ.

צבא:

הרה"ק מאנטניא זי"ע אמר שזוכר את בני ר' אברהם דוד ולצר ז"ל הנמצאים בצבא נ

עצתו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לר' שלמה יעקובוביץ, ז"ל להיפטר מהצבא קכג

בבית רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע התחבאו הרבה בחורים שנמלטו מאימת הגיוס קל

ברכתו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לבחור בעל-בשר שביקש להיפטר מהצבא קלא

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע השתדל רבות לפטור בחורים מחובת הצבא קפב

הברכה הפלאית של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע לר' שלום גלאי ז"ל להשתחרר מעול הגיוס רצג

נסים ונפלאות בשחרורו של ר' שלמה קוסטינר ז"ל מהתגייסות לצבא הרומני שפט

האמונה האיתנה של ר' מנשה האס ז"ל שרבו הק' מאנטניא יפטור את בניו מחובת הצבא תנה-תנו

כתב המלצה שקיבל ר' וואלף אפטער ז"ל מרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע תסה

הברכה שקיבל ר' וואלף אפטער ז"ל עבור נכדו להיפטר מהצבא תסח

ר' יהודה האס ז"ל היה עריק מהצבא והלך לשוה"ט של רבו הק' מאנטניא תפג

צדקה:

עבודת הצדקה של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע יט-כא

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ביקש להתרים גביר לצרכי צדקה קג

בני רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אספו כספי צדקה במועדים ובימים טובים קסא

רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע שם את הפ"נ בקופת צדקה רנה

הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע דרש מחסידיו כספי צדקה בתוקף רעב-רעג

צדקה הנעשית ע"י גאוה אינה מועלת שיג

הדרכה שנתן ר' מענדיל קומונשטער ז"ל לחתנו ר' וועלוול האזר ז"ל לגיוס כספים שכב-שכג

נדר צדקה שנדרה הרבנית מרת ציפורה ע"ה עקב נפילת רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע מהמרפסת שעט

ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל נתן מעות חיטים גם כשמצבו היה דחוק ביותר שצה

ר' יהודה האס ז"ל היה גבאי צדקה עבור 'קרן התורה' תפח, תצ

ק.

קבלה:

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע למד 'פרי עץ חיים' בסוכתו לפני התפילה בחוה"מ סוכות ה

בקיאותו הרבה של הרה"ק מאנטניא זי"ע בחכמת הקבלה נה-נז

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר שאינו יודע קבלה צ

קשריו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע עם הגאון רבי נפתלי כהן זצ"ל בחכמת הנסתר רב

קבר:

מסירות נפשו של ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל להשתטח על ציון רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע לח

ר' יהודה האס ז"ל ביקש שיקברוהו עם מלבוש של הרה"ק מאנטניא זי"ע נח

הרה"ק מאנטניא זי"ע ציוה להכניס את כתב ההבטחה לעוה"ב לתוך הקבר ס-סב

פחד החסידים בעת נסיעת רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לויז'ניצא שמא יקבר שם צד

מקום הקבורה שנתן רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע להרה"ק רבי יש"י ממועזיבוז זי"ע באוהל בויז'ניצא קלג

העלאת ארונו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לארץ הקודש קלה-קלז

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שילם את מצבת רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע רכ

רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע אמר שרכישת קבר בחיים הוא דבר טוב וישר רסו

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע הורה לקבור את הגה"צ אב"ד באנילא זצ"ל באוהל רבוה"ק שא

מעשה פלא עם קברו של ר' נחמיה הורוויץ ז"ל ליד אוהל רבוה"ק שב

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר פעם תהלים על קברו של ר' מרדכי חנא פוקס ז"ל שכג

ילדי ר' לייבוש הזנפרץ ז"ל נקברו סמוך לזקנם ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל שמח

מסירות נפש של מרת מרים קוסטינר ע"ה לקבור שני יהודים בלוצי'נץ שמט-שנ

הקציץ היהודי שנותר בחיים בזכות תפילתו על ציון הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע שנב-שנד

מציאת קברו של ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל במורפה תא-תב

ר' וואלף אפטער ז"ל רכש חלקת קבורה ליד האוהל בגרוסווארדיין תס

חידוש מצבתו של ר' משה קאפיל ז"ל בבית החיים בטבריה תנב

קוויטלאך:

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע אמר על אמו שכל זמן שאמרה תהלים יכל לשחק עם הקוויטלאך יג

הרה"ק מאנטניא זי"ע לא הסכים לקרוא קוויטל של משכיל נה

מעשה נורא באחד שרשם קוויטל בדוי והגישו לפני הרה"ק ה'שפתי צדיק' מהורדוענקא זי"ע פ

מפתח ערכים ונושאים

הרה"ק מסטראז'ניץ קיבל קוויטלאך בלי לבושי הרבנות פג

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לא לקח קוויטל מכלה שסירבה לגלח שערותיה צג-צד

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר ליהודי אחד שאינו ראוי לקבל קווילטאך צו

אחרי קבלת הקוויטלעך אמר רבה"ק ה'אהבת ישראל' 'איך האב זיי מער אפגענארט' ק

חסידים שהגישו קוויטל לרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בער"ש קה

מעשה פלא שמקוויטל אחד נהיו שני קוויטלאך קכב

קוויטל שהוכן עבור צדיק אחד וכשהוגש לפני רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע הרגיש בזה קכב-קכג

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע לקח קוויטל והניחו על השולחן קנו

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע אמר שהחסיד כותב לו בקוויטל שיעשה תשובה קנז

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע אמר להגרא"מ באב"ד זצ"ל שיקח גם הוא קוויטלאך קסד

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע הסביר איך הוא מסוגל לשמוע כ"כ הרבה צרות קפז

רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע הניח את הקוויטל בציון של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע רמד-רמה

הגאון רבי משולם ראטה זצ"ל שלח קוויטל עם ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל רצז

קוויטל שנכתב ע"י הגה"צ אב"ד טערנווע זצ"ל שכה

חסידים מופלגים לא נתנו קוויטל לרבי'ס אחרים שכח

אמונתו הנלהבת של ר' חיים שמואל אויערבאך ז"ל בקוויטל שנתן לרבו שלא-שלב

הרה"ק מרוז'ין זי"ע אמר ל'בית שלמה' שהוא עצמו צריך לתת לו קוויטל שעה

בשנתו האחרונה של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע הגיש כל הקהל יחד את הקוויטלאך במוצאי ר"ה תנט

קריאת התורה:

זמנים שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה קורא בתורה קז

חסידים שעשו 'קידוש' בקריאת התורה קיג

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע עלה לתורה שלישי בליל שמחת תורה קנד

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע אמר בצחות שהוא מנדב 'חמש פעמים ציוה לברכו' קנה

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע פקד על ר' אהרן אפטרגוט ז"ל לקדש לפני קריאת התורה קעח

בחורי הישיבה היו אומרים דברי תורה לרבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בין גברא לגברא רל

היה אסור לתת לרבי אליעזר ניסן מדזי'קוב עליה לתורה בלי שקיבלו את אישורו רצ

קריאת התורה של כ"ק אדמו"ר מצאנז זי"ע רצה

בבית כנסת 'ג"ח' בשאץ הקפידו ביותר שלא לדבר בקריאת התורה שלז

מי שנסע לגרוסווארדיין לא קיבל עלייה בחזרתו לשאץ תיד

קריאת שמע:

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע נאנח בעת קריאת שמע צ

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע היה נרדם מיד אחרי ק"ש שעל המיטה קט

ר.

רבנות:

הרה"ק מאנטניא זי"ע עודד את הגרי"י ויסבלום זצ"ל להיות רב מב

קבלת אישור רבנות פטרה מחובת הצבא קפב

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ויתר על רבנות העיר ויז'ניצא לטובת אחיו ריג

רבה"ק ה'מקור ברוך' סידר פרנסה ליהודי שהתנגד למינויו כרבה של סערט רכד

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לא רצה להיות רב אחרי המלחמה בשום אופן רלט

התמודדותו של הגאון רבי משולם ראטה זצ"ל על הרבנות בטשערנוביץ רצח

דבריו החריפים של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע על המתנגדים למינויו של הגרח"מ לאו זצ"ל קפא

ש.

שבת קודש:

הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע היה מכונה 'דער שבת איד' עא

סופו המר של מחלל השבת סמוך למקוה בשאץ עב

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לא עבר להגיד 'גוט שבת' לרבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע פט

הספינה שעליה היה ארונו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לא נסעה בשב"ק קלה

השומר את השבת כהלכתה אסור לו לישון במהלך השמירה קמו

איסור סחיטה עם המגבת בשב"ק רכא

מסירות נפשו של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע לאחל מז"ט ליולדת בשבת חורפית רעח-רעט

ר' מרדכי חנא פוקס ז"ל היה שומר 'שמא יטה' אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע שכד

גזירת פתיחת החנויות בשבת ברומניה לפני המלחמה שמג-שמה

ר' יהודה האס ז"ל מסר שיעור קבוע בס' 'אור החיים' בכל ליל שב"ק תפט

*

ערב שבת:

הרה"ק מאפטא זי"ע נתן לרבנית בכל ער"ש כסף לתמוך באברך ת"ח כט

חסידים שהגישו קוויטל לרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בער"ש קה

הרה"ק מווישווא זי"ע נהג לא לישון בליל שישי כהכנה לשבת קמו

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לימד שיעור ברבים בליל שישי רלג

ר' וואלף אפטער ז"ל תיאר את התוועדות החסידים בליל שישי בבורשא תסא

הרה"ק מאנטניא זי"ע לא רצה לכתוב בערב שבת אחר חצות תסה

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע כתב בערב שבת אחר חצות כדי לעשות טובה ליהודי תסה

*

בצל רבותינו הק':

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע היה שובת בסקאלע כל שנה שתי שבתות טו

עם הרה"ק מווישווא זי"ע בשאץ בשנת תרצ"ח קמב

עם הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בשאץ אחרי המלחמה קנג

עם הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בטבריה ובצפת קסו

עם רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בדורוהוי אחרי המלחמה תכא

שבת חנוכה תשכ"ד אצל רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע רמג

עם כ"ק אדמו"ר מצאנז זי"ע בנתניה רצה

מסירות נפשו של ר' יהודה האס ז"ל להשתתף בשוה"ט של רבו הק' בהיותו עריק תפג

מסירות נפשו של ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל לנסוע אל הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע לשבת מברכין שצח

מסירות נפשו של ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל לבוא לשבת חנוכה אל רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בדז'ורין ת-תג

*

שולחן הטהור ואסיפת מרעים:

התלהבותו של ר' פייבל מאיר ז"ל משולחנו הטהור של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע כד

חסיד שהגיע לשוה"ט של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע אחרי פטירתו כד, רסו

שולחנו הטהור של הרה"ק מווישוא זי"ע קמג, קמו

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע השתתף ב'באטע' שנערכה במלון בטבריה קסו

בכיותיו של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע מתחילת עריכת השוה"ט עד אחרי קידוש קעז

התרגשותו של ר' אהרן אפטרגוט ז"ל משוה"ט של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע בבית החולים בדעווה קעז

ה'באטעס' שנערכו בבית רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בהיותו חלוש רד

רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע מסר שיעור במדרש לפני השוה"ט רסג

הגה"צ אב"ד באנילא זצ"ל הגיע לשוה"ט של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בת"א במס"נ שא

ר' חיים שמחה שמחה ז"ל הגיע רגלית מיפו לבני ברק לשוה"ט של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שיח

ריקודו של רבי יעקב פולק זצ"ל על שולחנו הטהור של הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע שעא-שעב

ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל אכל סעודת שב"ק מה'שיריים' שקיבל בשוה"ט שפז

התבטאותו של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בראותו את ה-י"ב חלות על שולחנו תט

ר' יהודה האס ז"ל אף פעם לא החסיר את ה'באטע' בשאץ תפח

ר' בן ציון שכטר ז"ל היה משתתף בקביעות ב'באטעס' שנערכו בשאץ תפח

מפתח ערכים ונושאים

בישיבת ויז'ניצא לא חויבו הבחורים להשתתף בשוה"ט של רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע תו

ר' שלמה ור' אהרן קוסטינר ז"ל עמדו מאחורי כסאו של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בשוה"ט תיד

ר' וואלף אפטער ז"ל היה מהראשונים שהגיעו לשוה"ט של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע תסו

הרה"ק מאנטניא זי"ע חזר על ה'תורה' בדרכו לביתו אחרי השוה"ט תסט

*

קידוש:

'אין אצלי שום חילוק אם אני עושה קידוש בדלת הזאת או בדלת השניה' קעח

דמשייר מקידושא לאבדלתא רכ

הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע נראה לאחר פטירתו כמו בליל שבת אחר קידוש רפב

עבודת הקידוש אצל הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע רצו

עבודת הקידוש אצל כ"ק אדמו"ר מבוהוש זי"ע רצו

ר' מרדכי חנא פוקס ז"ל קידש בחיפזון בהיותו שומר 'שמא יטה' שכד

תיאור מרגש מקידוש של ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל בגלות טרנסניסטריה שמז

*

אמירת 'תורה':

בני רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע התווכחו ביניהם מי יאמר 'תורה' כז

רבי יעקב שמשון שפירא זצ"ל היה אומר ד"ת בשוה"ט של הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע עו

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע כיבד את הרה"ק ה'זכר חיים' זי"ע לומר 'תורה' בשוה"ט קנא

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע נהג לעיין בחומש לפני שפתח פיו באמירת ה'תורה' רז

ויכוח בין האחים הק' מי יאמר 'תורה' בשוה"ט ב' סיון רטו

ה'תורה' הראשונה של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע רמג

בויז'ניץ לא אמרו דברי תורה בסעודת ברית שיב

ר' וואלף אפטער ז"ל תיאר את אמירת ה'תורה' בליל שבת שירה תסה

הרה"ק מאנטניא זי"ע היה חוזר על ה'תורה' אחרי השוה"ט תסט

*

סעודות שבת:

בויז'ניץ לא אכלו 'קומפוט' בצפרא דשבתא קלט

יהודי שנקלע לרמת ויז'ניץ בליל שבת ולא מצא מקום לאכול רסג-רסד

'חסידים אוכלים בונדלעך בליל שבת' רעד

אצל ר' מענדיל קומונשטער ז"ל לא היתה שבת שלא סעדו על שולחנו אורחים שיח

ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל אכל סעודת שב"ק מה'שיריים' שקיבל בשוה"ט שפז

*

זמירות ותפילות שבת:

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע אמר שני קטעים ב'אזמר בשבחין' בנוסח זידיטשוב לב

הרה"ק מאנטניא זי"ע אמר זמר 'אסדר לסעודתא' בשבת הראשונה להנהגתו בשלוות הנפש לט

הרה"ק מאנטניא זי"ע נכנס לפני הזמן והתחיל 'הודו לה' כי טוב' בהתלהבות מה

הרה"ק ה'נפש ישי' זי"ע שר 'ברוך ד' יום יום' בבכיות עצומות מה

נוסח אנטניא בזמר 'ברוך ד' יום יום' נלקח מניגון שהולחן בפוגרום קישינוב מה

הרה"ק מאנטניא זי"ע התפלל בשבת בבוקר לאט מאד מח, קה

כשהקהל הגיע ל'נשמת' הרה"ק מאנטניא זי"ע אחז עוד 'ברננו צדיקים' מח

הרה"ק מאנטניא זי"ע לא אמר את הזמר 'חי השם וברוך צורי' מט

דין ודברים בפיוט 'משוך חסדך ליודעך א-ל קנא ונוקם' נו-נז

הרה"ק מאנטניא זי"ע אמר 'כל שומר שבת כדת מחללו – מחול לו' סג

הרה"ק מאנטניא זי"ע היה מתלהב מאד בזמר 'כל מקדש' סג

ניגון 'ישמחו במלכותך' של הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע עא

ר' יעקב ולצר ז"ל שו"ב בבאנילא כובד לשיר 'מזמור לדוד' בס"ג כבר בבחרותו עח

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר שאינו יכול לומר מוסר לכן הוא אומר 'נשמת' צח



שינויי הנוסחאות בפיוט 'א-ל אדון' בין ויז'ניץ לסערט ויז'ניץ צט-ק

הניגון שהולחן על 'ממקומך מלכנו תופיע' בעת ששבת הרה"ק מווישווא זי"ע בשאץ קמב

תפילות שב"ק לפני התיבה קסז-קסח, רלב, רנח, תמו

תמיהתו של הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע על הזמר 'יגלה לן טעמי' קפט

תיאור מרטיט מניגון 'לא-ל אשר שבת' בנוסח דז'יקוב אצל רבותינו הק' רד, רמג

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע לא שר לפעמים ניגון 'י-ה ריבון' מפאת חולשתו הרבה רד

נוסח 'נשמת' שעורר את הנקודה הכבויה אצל יהודי בוינה רה-רו

הקפדה על עניית אמן אחרי ברכת 'ועל ירושלים' רכא

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע כיבד אדם שדעתו היתה משובשת לזמר זמירות שבת רכז

רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע נפרד מהסידור כשדפדף ל'נשמת' ונישק את הדף רנו

ארבעה נוסחאות על 'מזמור שיר ליום השבת' שז

'אתה תעוף בשמים ב'נשמת' ואשתך תחלל שבת?!' שמד

רבי יעקב פולק זצ"ל עלה על השולחן וזימר לכבוד שבת קודש שעא

בישיבת ויז'ניצא לא התפללו הבחורים עם רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע תו

אמירת ה'שירה' אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע תסה

התלהבותו של ר' מרדכי חנא פוקס זי"ל באמירת 'נשמת' תפד

*

תפילת מנחה וס"ג:

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע קרא בתורה במנחה של שבת קז

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ציטט בדברות קדשו מפרקי אבות קיב

אמירת ה'תורה' של כ"ק אדמו"ר מצאנז זי"ע בסעודה שלישית רצה

*

מוצאי שבת:

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר 'ויתן לך' תוך כדי עישון סיגריה קו

סעודת מלוה מלכה עם הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בשאץ אחרי המלחמה קנג

דמשייר מקידושא לאבדלתא רכ

הרה"ק מרוז'ין זי"ע הגיע פעם אל רבה"ק ה'תורת חיים' זי"ע במוצ"ש ומצאו מעשן סיגריה תסג

שוחטים:

כל השוחטים היו צריכים לעבור הכשרה אצל ר' הענדיל ג

מחלוקת בין קאסוב לראדוויל אודות מינוי השוחטים ג-ד, שע-שעא

מחלוקת בין ויז'ניץ לחסידות מסוימת אודות מינוי השוחטים כד, רכה

פלאות על השוחט מקומונגשט מט-נ

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע סירב לשתף פעולה עם פיטורי השוחט קצא-קצג

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע אכל כדי שלא יצא לעז על השוחט שיז

פרשת קבלת השוחט בכפר פאראוון עם ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל שצא-שצב

שידוכים ונישואים:

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע סייע למחותן להשיא בכבוד כ-כא

בעת קשרי השידוך של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע התעניין הרה"ק מרוז'ין זי"ע אם יש גבירים בקאסוב כה

התבטאותו של הרה"ק מאנטניא זי"ע על 'ליכא כתובה דלא רמו בה תיגרא' מד

פרשת השידוך של הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע עם בת הרה"ק מאנטניא זי"ע נט-ס

הגביר שהתייעץ עם רבי שלמה קלוגר על סגירת שידוך רצא

'ידידים טובים מרגישים שעומדים לסגור שידוך' שפח

סיפור שידוכיו של ר' יהודה האס ז"ל בחצר הקודש אנטניא תעד

הנסיעה לחתונת הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע בראחמיסטריווקא צא, צט, שפח

הבטחה שניסה רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע לתת לנערה לפני חתונתה כתנאי להסרת שערותיה צג

מפתח ערכים ונושאים

זמן פתיחת השערים לפני החופה קא

ר' שלמה קוסטינר ז"ל הכין את סעודת הנישואין של בת הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע קב

שמחת נישואי רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע בבעלזא קלח-קלט

ר' מענדיל קומונשטער ז"ל שילם תזמורת בחתונות כדי שיזמרו ניגונים כשרים שכא

רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע נסע לחתונה גם כשהחסידים ידעו שלא יכבדוהו כערכו רמח

שמחת נישואי הרה"ח ר' מענדיל קוסטינר ז"ל רנב

ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל לא רצה להינשא בשנית שפז

שבת עליה לתורה של ר' שלמה קוסטינר ז"ל בצל הקודש בויז'ניצא תט

הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע השתתף בחופת ר' מנשה האס ז"ל בימיו האחרונים תצב

שיריים:

הרה"ק מאנטניא זי"ע אמר לחסידים שאין כאן שיריים ואין לחסר מממונו של בעה"ב מג

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע חילק מצלחת הבשר רק לתלמידי הישיבה רנב

ר' יודל עביר ז"ל אכל רק מהצלחת של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע שיז

בויז'ניץ מלפנים לא נהגו לחלק שיריים שפז

ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל אכל סעודת שב"ק מה'שיריים' שקיבל בשוה"ט שפז

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע שלח שיריים לר' ישראל חיים האס ז"ל תצא

ת.

תאווה:

כדי להיות רבי צריכים קודם לשבור את כל התאוות כה

תאווה לדף גמרא ותאווה לעישון סיגריה קו

ר' מרדכי חנא פוקס ז"ל היה 'בעל תאוה' לשמוע שיר השירים אחרי עריכת הסדר שכד

תהלים:

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע אמר על אמו שכל זמן שאמרה תהלים יכל לשחק עם הקוויטלאך יג

יהודים נשארו על ציון הרה"ק מרוז'ין זי"ע כדי לשמוע תהלים מפי רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע צב

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אסף את ילדי העיר לעמבערג לאמירת תהלים לרפואת אחיו הרה"ק מאנטניא זי"ע צג

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר תהלים יחד עם ר' ברוך שטרנשוס ז"ל להצלתו מהמשפט קכו

ר' שמואל קנול ז"ל זכה להיקבר סמוך לרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע כי סיים אצלו פסוק בתהלים קלד

הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע אמר שעדיף לומר פרקי תהלים לפני 'כל נדרי' ולא תפילה זכה רפ

חסיד שאמר לגבאי שהוא מכוון עליו בכל יום באמירת תהלים שח

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר פעם תהלים על קברו של ר' מרדכי חנא פוקס ז"ל שכג

ר' יהודה לייב רוזנווסר אמר לחזור על פרקי תהלים מפסוקי דזמרה שלב

מרת סאסיה קוסטינר ע"ה היתה אומרת בכל יום פרקי תהלים למען צאצאיה שסט

תלמידי ישיבת יח"ל אמרו קפיטל קי"ט פסוק בפסוק לפני תחילת השיעור תעו

תורה:

הרה"ק רבי חיים מקאסוב זי"ע הזהיר את הגבאים לבל יפריעוהו בעת הלימוד ח

החילוק בין דרך הלימוד בישיבת פראביזנא לישיבת לובלין ט

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע שלט היטב בסוגיית שיקול הדעת למרות שעברו עשרות שנים מעת שלמד זאת טו-טז

גדלותו בתורה של הרה"ק מאנטניא זי"ע מב, נב, נה-נז, תסט-תע

דברי הרה"ק מאנטניא זי"ע שבחנוכת הבית צריך להוציא גמרא מהארון ולהתחיל ללמוד נב

ר' וועלוול האס ז"ל לא הצליח להבין איך אפשר ללכת לישון לפני שלמדו דף גמרא סז



הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע ישב כל היום והגה בתורה ע

מעשה פלא שהגבאי מצא את הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע יושב ולומד למרות ששכב במיטה משותק עא

הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע היה ידוע כבר בימי חורפו לגאון ולמתמיד עה

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע העיד על עצמו שיש לו תאוה לדף גמרא קו

סופו הכואב של אחד שלמד תורה על מנת לקנטר קכ

אצל הרה"ק מווישווא זי"ע הדבר החמור ביותר היה ביטול הזמן קמג, תו-תז

גאונותו של הרה"ק מווישווא זי"ע קמד, רצט

כ"ק אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע השקיע כל רגע מזמנו להתמדת התורה קעב

קשריו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע עם הגאון רבי נפתלי כהן זצ"ל בדברי תורה רב

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע רצה מאד שתלמידיו יהיו מורי הוראות רכא-רכב

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע אמר לתלמיד אחד 'העיקר הוא ללמוד משהו בכל יום' רכד

הדרכתו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע להיכנס לדירה חדשה עם לימוד משניות קודם רלח

הגה"ק מהרש"ם מבערז'אן זי"ע כתב חידושי תורה בערב שביעי של פסח אחרי חצות רעה

בקיאותם של בעלי-בתים מהדור הקודם בחדרי תורה קמט, רעה

הרה"ק רבי דוד מסקווירא זי"ע היה מדריך את החסידים מה ילמדו במשך השנה רעז

ה'ערוגת הבושם' היה מאחל לתלמידים שיזכו ללמוד תורה בטהרה רפט

ר' יהודה לייב קוסטינר ז"ל לא יצא לעבודה לפני שלמד דף גמרא שס

ר' יהודה לייב קוסטינר ז"ל סיפר בחלום שהוא לומד בעולם העליון דף גמרא בכל יום שסא

גודל התמדתו של ר' אברהם אלתר קוסטינר ז"ל שסב, שסד

גדלותו בתורה של הגה"ק ה'בית שלמה' זי"ע שעב-שעז

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע למד גמרא עם ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל והעכברים נעלמו שצה

התמדתו הרבה של ר' שלמה קוסטינר ז"ל תכ

בבורשא היו החסידים לומדים תורה בליל שישי כל הלילה תסא

תמונה:

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בכה בילדותו בראותו תמונות של ערים גדולות פט-צ

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ביקש לקבל תמונה של ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל תב

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ביקש תמונות של חסידים תקופה קצרה לפני הסתלקותו רמ

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע הסתיר את פניו כדי שלא יצלמו אותו קס

תפילה:

התלהבות החסידים מתפילתו של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע בר"ה טז-יח

חסיד שנפל ממדרגותיו אחרי התפילה יח-יט

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע התפלל בקול שאגה יז-יח

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע אמר אחרי התפילה שקיים כבר 'חציו לכם' יח

שתית כוס קפה לפני התפילה לג-לד

רבה"ק ה'אמרי ברוך' זי"ע הסתובב לפני התפילה עם הטלית על שכמו לז

ר' לאזיל דרימער ז"ל התפלל אחרי שרבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע סיים תפילתו מ

הרה"ק מאנטניא זי"ע נכנס לפני הזמן והתחיל 'הודו לה' כי טוב' בהתלהבות מה

ר' לייבוש קאפיל ז"ל לא הרשה לבניו לשתות לפני התפילה מו

הרה"ק מאנטניא זי"ע התפלל בשבת בבוקר לאט מאד מח, קה

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע אמר את כוונות התפילה באוזני משמשו ר' חיים קכד

תפיסת מחשבה אצל רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע בפסוקי דזמרה קלג

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע הקפיד מאד על איסור הדיבור באמצע התפילה רל

בבית כנסת 'ג"ח' בשאץ הקפידו ביותר שלא לדבר באמצע

מפתח ערכים ונושאים

התפילה שלז

כלות הנפש של חסיד בפסוקי דזמרה ובאמירת השירה תסה

התלהבותו של ר' מרדכי חנא פוקס ז"ל בתפילה תפד

*

שליח ציבור:

הרה"ק ה'לקט עני' זי"ע ציוה את בנו לא להתפלל לפני התיבה לפני גיל ארבעים י

רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע אמר שהעמוד נותן כוח לא

ר' שלמה קוסטינר ז"ל ידע לדקדק כראוי בנוסח ויז'ניץ המקורי ללא שום שינוי לב

ר' יהודה האס ז"ל היה שליח ציבור אצל הרה"ק מאנטניא זי"ע נט

הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע ביקש מר' זיידל רובנער שיתפלל אצלו בשבת עא

הרה"ק רבי משה משאץ זי"ע היה בעל תפילה נפלא עא

הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע היה בעל תפילה מיוחד עה

ר' אשר רייכר ז"ל היה מרעיד את חלונות ביהכ"נ בהכרזתו 'כתר' במוסף עו, שלח

ר' משה מיכל קוסטינר ז"ל היה שליח ציבור אצל הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע עח

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע אמר שלפעמים הוא מתפלל לפני התיבה כדי למנוע מאחר קיא

ר' יהושע שלזינגר ז"ל נהנה לשמוע 'א קוסטינר שמונה עשרה' קנט

רבותינו הק' היו בעלי תפילה נפלאים ביותר קסז

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע ניגש להתפלל לפני התיבה כדי למנוע מאחד שלא מצא חן בעיניו להיות ש"ץ קסז

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע עבר לפני התיבה בדרך כלל ב'שוכן עד' קסח

חכמת החסידים שרצו לשמוע סליחות 'זכור ברית' מפי הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע קפז-קפח

תפילת מוסף של הרה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע ביו"ט שבועות תרצ"ו קצ

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע ביקש שר' יהודה האס ז"ל יתפלל לפני התיבה כי יש לו קול רם ריח

סדר קבוע של שליחי ציבור שנקבע ע"י רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע רלב

תפילת גשם בשמחת תורה תשכ"ד בבית הרה"צ רבי נפתלי חיים אדלר זצוק"ל רמא

בקשתו של רבה"ק ה'חכמת אליעזר' זי"ע להתפלל לפני התיבה רנח

כ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א התפלל בנוסח ויז'ניץ במתיקות נפלאה שז

האחים הק' אהבו לשמוע את ר' שלמה קוסטינר ז"ל מתפלל לפני התיבה תכב

ר' מענדיל קוסטינר ז"ל התמנה לשליח ציבור ע"פ בקשתו של רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע תמו-תמח

תפילין:

רבה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע ציוה לר' מענדיל וסרמן ז"ל לבדוק את תפיליו קכה

רבה"ק ה'מקור ברוך' זי"ע היה איטר ולמרות זאת הניח תפילין ביד שמאל רל

דברי הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע לפני הנחת תפילין בפעם הראשונה רעה-רעו

אין שום חומרא שרצועות התפילין יהיו שחורות משתי הצדדים רפג

ר' לייבוש הלר ז"ל נפטר בלוצ'ינץ באמצע הנחת תפילין שמט

הנחת תפילין ע"י הרה"ק רבי חיים משאץ זי"ע בגלות טרנסניסטריה שנב

הקצין הרוסי שנמצא מתפלל בהיחבא בחדר מעוטר בתפילין שנג

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע החל להניח תפילין כשרבי משה ברומער זצ"ל נפטר שפד

הרה"ק מווישווא זי"ע ישב בחדרו מעוטף בטלית ומעוטר בתפילין כל שעות היום תז

ר' אהרן קוסטינר ז"ל לא הבין מדוע משאירים האברכים את הטלית והתפילין בביהמ"ד תמב

תשובה:

כשנוסעים אל הצדיק יש לפשפש במעשים ולעשות תשובה ה

חסיד שקיבל הרהור תשובה מתפילתו של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע בר"ה יח

חסיד שהגיע לשוה"ט של רבה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע אחרי

פטירתו כי היה לו פעם הרהור תשובה בשוה"ט כד, רסו

הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע אמר שהחסיד כותב לו בקוויטל שיעשה תשובה קנז

חסיד שאינו הולך לרבו לא יעשה תשובה ולא יתחרט על חטאיו רעא

חולה שסיפר להרה"ק מצאנז זי"ע שאנשי הח"ק ביקשו ממנו לעשות תשובה לפני שימות קסו

צורתו של הגאון רבי משולם ראטה זצ"ל היתה מעוררת לתשובה רצו

יעמדו על הברכה

ידידינו היקרים והחשובים שסייעו לנו בכל מאודם
והעשירו את הספר בתמונות ומסמכים בלב ונפש חפצה

מערכת **עיתון 'המבשר'**

מערכת **בטאון 'קשר איתן'** שע"י **איגוד מוסדות ויז'ניץ**

מערכת **בטאון 'תפארת משה'** שע"י **מוסדות שאץ ויז'ניץ**

הרה"ח ר' **משה לייב רוטנר** הי"ו - משב"ק

הרב **מנחם מענדיל דוד פלדמן** שליט"א

הרה"ח ר' **אהרן ברוך ליבוביץ** הי"ו

הרה"ח ר' **חיים מאיר אוביץ** הי"ו

הרה"ג ר' **אהרן צבי מרמורשטיין** שליט"א

הר"ר **ישראל קוסטינר** הי"ו

הר"ר **משה קליין** הי"ו ומשפ'

הרה"ג ר' **מאיר פריידמן** שליט"א

הרה"ח ר' **שמואל יצחק האס** הי"ו

הרב **אפרים פישל פלדמן** שליט"א

הר"ר **יהושע מרדכי קפל** הי"ו

הר"ר **מרדכי ויסבלום** הי"ו

הר"ר **שמואל מאיר האס** הי"ו

הר"ר **שמעון האס** הי"ו

הרה"ח ר' **יהודה האס** הי"ו - מאנסי

זכות כל הצדיקים והקדושים המוזכרים בספרנו
תעמוד להם להתברך בכל מילי דמיטב וכט"ס אכי"ר

מזמור לתודה

ברכה מיוחדת נשגר בזאת קדם ידידנו הנכבד והנעלה, אוצר בלום
לכל קדשי בית חיינו, מלא ברכת ד' בתורה ובחסידות, עשר ידות לו
בתולדותיהם ובפעלי חייהם של רבותינו הק', בנם של קדושים, נכד
חביב ויקר לזקנו הגדול כ"ק אדמו"ר מויזניץ-מאנסי שליט"א,

הרה"ג ר' **לוי יצחק האגער** שליט"א

שבטוב לבו ועינו עמד לימיננו תמידים כסדרם בכל עוז
וליווה את כל שלבי עריכת הספר בהארותיו המחכימות ובארכיונו הנפלא

*

הנה כי כן יבורך גבר ירא ד', האברך כמדרשו, בקי מומחה במשנת
חייהם ובתורתם של רבותינו הק', דבוק בלב ונפש בתורתו של רבה"ק
בעל 'אהבת ישראל' זי"ע, מנחם משיב נפש כל חי,

הר"ר **מנחם מענדיל דויטש** הי"ו

שהקדיש מזמנו היקר שעות רבות
לדלות מים חיים ממעייניו הנובע של זקנו שליט"א
ועמד לימיננו בכל עת ובכל שעה לסייע בכל הנדרש במאור פנים

זכות כל הצדיקים והקדושים המוזכרים בספרנו
תעמוד להם להתברך בכל מילי דמיטב וכט"ס אכי"ר

בן יכבד אב

יעלה ויבוא זכרונו של האי גברא רבה ויקירא, עובד ד' מנעוריו באמת ובתמים, אשר מסר נפשו לקיום מצוות התלויות בארץ, לחם בעוז ותעצומות את מלחמת השבת בעיה"ת בני ברק, זכה לגדל דור ישרים ומבורך ההולך בדרכי ישרים לתהילת כל פה

הרה"ח ר' **חיים בן ציון** ב"ר **אהרן צבי** ז"ל **מרמורשטיין**

נלב"ע י"ג אלול תשס"ג

ת.נ.צ.ב.ה.

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

בשורות אלו נשגר ברכות לרוב קדם אמנו היקרה והחשובה, מנשים באוהל תבורך, אשת חיל עטרת בעלה

מרת **דבורה מרמורשטיין** תחי'

בצירוף ברכה מעומק הלב שתזכה לאריכות ימים ושנים טובות בנעימים, לרוות תענוג ונחת דקדושה מכל יוצ"ח במידה גדושה, אך שובע שמחות ימלא את ביתה כל הימים, מתוך בשורות טובות ובריאות הגוף והנפש, אכי"ר

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

הונצח ע"י הנה"ח

ר' **מאיר יהודה מרמורשטיין** שליט"א

מזקנים אתבונן

לזכרון עולם ולעילוי נשמת

איש תם וישר שזכה להסתופף בצל קדשו של רבה"ק בעל 'אהבת ישראל' זי"ע

הרה"ח ר' **אשר אנטשיל** דב ב"ר **מנחם מאניס** ז"ל **פישמן**

נלב"ע ל' כסלו תש"מ

חוסט - סאטמאר - רכסים

זוג' האשה החשובה שזכתה להקים דור ישרים ומבורך ההולך בדרכי טובים

מרת **גיניא רבקה** ב"ר **בן ציון** ע"ה

נלב"ע י"א אדר א' תשע"ו

האי גברא רבה ששימש כבעל תפילה רבות בשנים אצל רבה"ק בעל 'מקור ברוך' זי"ע

ואצל רבה"ק בעל 'חכמת אליעזר' זי"ע

הרה"ח ר' **אברהם** ב"ר **ישראל הלוי** ז"ל **גנזלר**

נלב"ע כ"ה תמוז תשנ"ה

זוג' מרת **יענטע** בת הרה"ח ר' **בן ציון שכטר** ע"ה

משמש בקודש אצל רבה"ק בעל 'אהבת ישראל' זי"ע

נו"נ להרה"ק רבי נחמן מהורודענקא זי"ע

ולאור שבעת הימים מרן הבעש"ט הק' זי"ע

נלב"ע י"ד סיון תשנ"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחו ע"י בנם ובתם

הרה"ח ר' **בן ציון פישמן** הי"ו וזוגתו תחי'

יעמדו על הברכה

ידידינו היקרים והנכבדים שהשתתפו

בעין יפה וברוח נדיבה בהוצאות הספר

הרה"ח ר' **יהודה שפירא** הי"ו וזוגתו מרת **ליפשא** תחי' - ארה"ב

הרה"ח ר' **משה יצחק גליקמן** הי"ו וזוגתו מרת **אסתר לאה** תחי'

הרה"ח ר' **מנחם שלמה פרידמן** הי"ו

הרה"ח ר' **שלמה שבתי פרידמן** הי"ו

מרת **בלומא דינור** תחי' ומשפ' **אברמוביץ** שיחי'

ר' **דוד גבע** שיחי' וזוגתו מרת **תמימה** תחי'

זכות כל הצדיקים והקדושים המוזכרים בספרנו

תעמוד להם להתברך בכל מילי דמיטב וכט"ס אכי"ר

לזכרון עולם עלי ספר

יחקק וינצר בקרבנו זכרו הנעלה והמרומם של האי חסידא ופרישא, אשר אש שבת-קודש בערה בקרבו ובנשמתו כל ששת ימי המעשה ובפרט ביום שבת-קודש ביתר שאת וביתר עוז, טופח על מנת להטפיח לעדרי עדרים באהבתו הגדולה לכל צעירי הצאן הקטנים עם הגדולים, צדיק תמים וחסיד בכל מעשיו, דבוק בלוינ לכל צדיקי בית ויזניץ והתבטל לפניהם כעפרא דארעא באמונה תמימה ויוקדת

החסיד הישיש ר' **בן ציון** ב"ר **יהושע מנחם שכטר** זצ"ל

נלב"ע בשיבה טובה ובשם טוב - כ"ח בשבט תשע"ו

ויבכו אותו כל עדת הקודש בהינטל מהם דמות עילאית זו שהיתה דוגמה למופת

הונצח ע"י תלמידו וחביבו שזכה לרכוש ממנו קנייני נצח

הר"ר **מנחם מענדיל דויטש** הי"ו

רמת ויזניץ חיפה

יעמוד על הברכה

ידידנו החשוב והנעלה, ברוך הכשרונות וכביר המעש להגדלת תורה והאדרתה, מברר מקחם של צדיקים כיד ד' הטובה עליו

הרב **אלחנן קלאר** הי"ו

שסייע בכל מאודו

להעשרת הספר בדברים נפלאים

זכות הצדיקים והקדושים המוזכרים בספרנו תגן בעדו ובעד ביתו להתברך בכל מילי דמיטב וכט"ס אכי"ר

תיחקק בספר לזכרון עולם

נשמת האי גברא רבא ויקירא, אשר הקדיש את כל עיתותיו ללימוד התורה מתוך התמדה גדולה ויגיעה רבה, שריד לדור דעה, מזקני חסידי ראדזין

הרה"ח ר' **אברהם יהושע העשל**

בן ר' **גרשון חנוך כ"ץ** ז"ל

נלב"ע בפניא דמעלי שבתא

פ' תזריע - כ"ו אדר ב' תשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

יעלה ויבוא זכרונו של היקר באדם,
איש חמודות מלא ברכת ד',
נעים הליכות ומוכתר בנימוסין,
האיר פנים לכל אדם והיה חביב ונערץ
בקרב כל מכיריו וידידיו, אבן יקרה במשפחתנו הנכבדה
הרה"ח ר' **יהודה** ב"ר **בנימין זאב וולף** ז"ל
נגדע בשיא פריחתו - י"ג שבט תשס"ח
ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י זוגתו מרת רחל וולף תחי'

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

לעילוי נשמת

ידידו מנוער של זקננו שליט"א ולימים מחותנו
דבוק בלו"נ בצדיקי בית ויזניץ, משכיל אל דל
הנה"ח ר' **שמואל יהודה** ב"ר חיים משה ז"ל **דסקל**
נלב"ע ר"ח אלול תשס"ד

זוג' מרת **גאולה** ב"ר ג'ינו ג'אן ע"ה
נלב"ע ה' שבט תשס"ז
ת.נ.צ.ב.ה.

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

לעילוי נשמת הרה"ח ר' דוד ב"ר ברוך מילר ז"ל

לע"ילוי נשמת

מוה"ר **יהודה לייב** ב"ר **אהרן** ז"ל

נלב"ע ב' סיון

זוג' מרת **בלומא מלכה** ב"ר **אליעזר** ע"ה

נלב"ע י"ד שבט תרפ"ד

קוסטינר

לע"ילוי נשמת

מוה"ר **מנשה** ב"ר **יהושע זאב** ז"ל

נלב"ע ג' סיון תרע"ו

זוג' מרת **הינדא מלכה**

ב"ר **משה קאפיל** ע"ה

נלב"ע כ"א אב

האס

לע"ילוי נשמת

מוה"ר **נחמיה** ב"ר **יהושע** ז"ל

נלב"ע ד' אי"ר

זוג' מרת **רוזה** ב"ר **צבי** ע"ה

נלב"ע ז' תמוז

דיקמן

לע"ילוי נשמת

מוה"ר **משה קאפיל** ב"ר **מרדכי צבי** ז"ל

נלב"ע ו' חשון תרס"ג

זוג' מרת **איטה פייגא** ע"ה

נלב"ע ה' חשון תרס"ג

קאפיל

לע"ילוי נשמת

מוה"ר **משה** ב"ר **יחיאל מיכל** ז"ל

נלב"ע ב' תמוז תר"ס

זוג' מרת **חנה** ב"ר **שלמה** ע"ה

בת פוסק הדור בעל 'בית שלמה' זי"ע

נלב"ע כ"ז ניסן

ברומער

לע"ילוי נשמת

מוה"ר **שמואל**

ב"ר **משה קאפיל** ז"ל

נלב"ע כ"ז תשרי תרפ"ב

זוג' מרת **גיטל נעכא**

ב"ר **יהודה** ע"ה

קאפיל

לע״ל נשמת

מוה״ר **משה יחיאל מיכל**

ב״ר **יהודה לייב** ז״ל

נלב״ע כ״ה סיון תש״ב

זוג׳ מרת **אסתר לאה** ב״ר **משה** ע״ה

נלב״ע ח׳ כסלו

בנם הנער **אליעזר** הי״ד

קוסטינר

לע״ל נשמת

מוה״ר **משה יוסף** ב״ר **אליהו** ז״ל

נלב״ע כ״ז תשרי

זוג׳ מרת **הניה** ב״ר **חיים** ע״ה

נלב״ע י״ט שבט

נאגלער

לע״ל נשמת

מוה״ר **אברהם אלתר** ב״ר **יהודה לייב** ז״ל

נלב״ע ד׳ חשון תש״א

זוג׳ מרת **סאסיה** ב״ר **נחמיה** ע״ה

נלב״ע י״ב חשון תש״ב

קוסטינר

לע״ל נשמת

מוה״ר **שלמה** ב״ר **משה יחיאל מיכל** ז״ל

נלב״ע ב׳ חשון תשל״ו

יומא דהילולא רבה של

רבה״ק בעל ׳מקור ברוך׳ זי״ע

זוג׳ מרת **מרים** ב״ר **אברהם אלתר** ע״ה

נלב״ע כ״א אייר תש״מ

קוסטינר

לע״ל נשמת

מוה״ר **דוד אריה** ב״ר **שמואל** ז״ל

נלב״ע י״א אב תר״ע

זוג׳ מרת **ציפורה באבע** ב״ר **מנשה** ע״ה

נלב״ע ל׳ ניסן תש״א

בנם ר׳ **משה קאפיל** ז״ל נלב״ע כ״א טבת

קאפיל

לע״ל נשמת

מוה״ר **יהודה** ב״ר **דוד אריה** ז״ל

נלב״ע כ״ט כסלו תשמ״ב

זוג׳ מרת **פערל** ב״ר **משה יוסף** ע״ה

נלב״ע ד׳ סיון תשמ״א

האס

לע״ילוי נשמת

מוה״ר **אהרן**

ב״ר **משה יחיאל מיכל** ז״ל

נלב״ע א׳ דראש השנה תשמ״א

זוג׳ מרת **פרייידא** ב״ר **אליעזר** ע״ה

נלב״ע כ״ה סיון תשמ״ד

קוסטינר

לע״ילוי נשמת

מוה״ר **יהושע**

ב״ר **משה יחיאל מיכל** ז״ל

נלב״ע ט״ו כסלו

זוג׳ מרת **חיה** ב״ר **נחום** ע״ה

בנם מר **נחום** ז״ל

קוסטינר

לע״ילוי נשמת

מוה״ר **מנחם מענדיל**

ב״ר **דוד אריה** ז״ל

נלב״ע י״ד שבט תשמ״ד

זוג׳ מרת **ביילה**

ב״ר **משה יחיאל מיכל** ז״ל

נלב״ע ט״ו כסלו תשל״ד

קאפיל

לע״ילוי נשמת

מוה״ר **בנימין זאב**

ב״ר **יהודה** ז״ל

נלב״ע י״ח תשרי תשט״ז

זוג׳ מרת **הדסה הינדא מלכה**

ב״ר **דוד אריה** ע״ה

נלב״ע ב׳ דראש השנה

וואלף

לע״ילוי נשמת

מוה״ר **אליהו יהודה לייבוש**

ב״ר **יצחק מאיר** ז״ל

נלב״ע י״ג אייר תשמ״א

זוג׳ מרת **שרה פרומה**

ב״ר **משה יחיאל מיכל** ז״ל

נלב״ע ד׳ אדר א׳ תשל״ו

בניהם הרכים הילד **יצחק מאיר** הי״ד

והילד **אהרן** הי״ד

הזנפרץ

לע״ילוי נשמת

הילד **אברהם משה**

בן ילחט״א ר׳ **דוד חיים** נ״י

נלב״ע כ״ח אלול תשמ״ב

הנער **רפאל מאיר**

בן ילחט״א ר׳ **דוד חיים** נ״י

נלב״ע ה׳ שבט תשס״א

זילברשלג

לע״ילוי נשמת

מוה״ר **נחמיה** ב״ר **שלמה** ז״ל

נלב״ע כ״ד אב תשע״א

זוג׳ מרת **שרה** ב״ר **שלמה דב** ע״ה

נלב״ע כ״ו אייר תשס״ח

קוסטינר

לע״ילוי נשמת

מוה״ר **דוד אריה** ב״ר **יהודה** ז״ל

נלב״ע ז׳ חשון תש״ל

זוג׳ מרת **אלטע שרה**

ב״ר **גדליה דוד** ע״ה

נלב״ע כ״ח שבט תשכ״ה

האס

לע״ילוי נשמת

מוה״ר **יוסף**

ב״ר **אלימלך** ז״ל

דינור (פיאורגר)

נלב״ע כ״ט תמוז תשנ״ד

לע״ילוי נשמת

מוה״ר **מנשה חיים** ב״ר **יהודה** ז״ל

נלב״ע ער״ח אלול

זוג׳ מרת **רבקה** ב״ר **יעקב** ע״ה

נלב״ע ב׳ סיון

בנם מוה״ר **נחום** ז״ל נלב״ע ו׳ אייר תשס״א

האס

בתם מרת **הניה** ע״ה נלב״ע כ״ז טבת

רוזנברג

לע״ילוי נשמת

מוה״ר **מנחם דוד**

ב״ר **אהרן** ז״ל

נלב״ע ו׳ תשרי תש״ע

קוסטינר

אחותו מרת **אסתר לאה**

ב״ר **אהרן** ע״ה

נלב״ע י״ט אב תשמ״ו

צייטוירט - סביר

לע״ילוי נשמת

מוה״ר **משה יוסף**

ב״ר **יהודה** ז״ל

נלב״ע כ״א סיון תשס״ב

זוג׳ מרת **לאה**

ב״ר **יחיאל הכהן** ע״ה

נלב״ע כ״ב כסלו תשנ״ו

בנם מוה״ר **שמואל חיים** ז״ל

נלב״ע ג׳ אלול תשע״ה

האס

לעילוי נשמת

מוה"ר **שמואל** ב"ר **יהודה** ז"ל

נלב"ע ז' אדר א' תשע"ו

זוג' מרת **עקיא לאה** (עליזה)

ב"ר **יעקב קופל** ע"ה

נלב"ע י"ג אייר תשמ"ט

האס

לעילוי נשמת

מוה"ר **דוד**

ב"ר **חיים אהרן** ז"ל

נלב"ע ג' סיון תשס"ה

בנו מוה"ר **חיים אהרן** ב"ר **דוד** ז"ל

נלב"ע ט"ז טבת תשע"ב

ויינברג

לעילוי נשמת

מוה"ר **אהרן** ב"ר **מנשה** ז"ל

נלב"ע י"א תשרי תשנ"ד

זוג' מרת **חיה גינגדל**

ב"ר **יהודה** ע"ה

נלב"ע י"ג ניסן תשמ"ח

בתם **ציפורה** ע"ה

נלב"ע כ' תמוז תשמ"ח

רפאלוביץ

לעילוי נשמת

מוה"ר **ישראל חיים**

ב"ר **דוד אריה** ז"ל

נלב"ע י"ז אלול תשס"ד

האס

בתו מרת **אלטע שרה** ע"ה

נלב"ע א' אלול תשנ"ט

זיידה

לעילוי נשמת

מוה"ר **יעקב ישכר** ב"ר **יהודה לייב הלוי** ז"ל

נלב"ע י"ב טבת תשמ"ז

זוג' מרת **אסתר** ב"ר **מאיר חיים** ע"ה

נלב"ע כ"ו כסלו תשמ"ז

גליקמן